رۆمان

بەختیار عەلی

کۆشکی باڵندە غەمگینەکان

Bapim 2013

کۆشکی باڵندە غەمگینەکان

بەختیار عەلی

ناوەندی ڕۆشنبیریی و هونەریی ئەندێشە
بەڕێوەبەری چاپ و بلاوکردنەوە: دانا مەلا حەسەن
بەڕێوەبەری هونەری: باسم ڕەسام

ناوی کتێب: کۆشکی باڵندە غەمگینەکان
ناوی نووسەر: بەختیار عەلی
بابەت: ڕۆمان
نۆبەتی چاپ: دووەم ٢٠١٤
چاپخانە: رجایی/ تاران
تیراژ: (٢٠٠٠) دانە
نرخ: (١٠٠٠٠) دینار
ژمارەی سپاردن: لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارە (٢٢٢٤)ـی ساڵی (٢٠١٣)ـی پێدراوە.
ISBN: 978-1-63068-980-3

ناوەندی ڕۆشنبیریی و هونەریی ئەندێشە/ ئەندێشە بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە
سلێمانی–شەقامی مەولەوی–تەلاری سیروانی نوێ–نهۆمی چوارەم
www.endeshe.org ● andesha.library@yahoo.com
http//www.facebook.com/Andeshacenter
07501026400

١

یەکێک لە ئێوارە ساردەکانی زستان بوو کە مەنگوڕی بابەگەورە و کامەرانی سەلما لە سەر سیلەی یەکێک لە کۆڵانەکاندا مەنسور ئەسرینیان بینی. سەعاتێک بوو بە تایبەت لەوێدا وەستابوون بۆ ئەوەی ئەو ببینن. کامەرانی سەلما سوێندی خواردبوو گەر قسەکانی لەگەڵ ئەسریندا نەگەنە ئەنجام، بیکوژێت. سووک و سادە بیکوژێت، «وەک سەگێک خەڵتانی خوێنی بکات» چونکە جگە لەوە چارەیەکی تری نییە. هەموو دەیانناسی چ کوڕێکی تووڕە و خۆنەگر و دڵگەرمە. ماوەیەک بوو ئەو دەنگۆ زۆرانەی لە هەندێ جێگادا دەهاتن و دەچوون، شێتیانکردبوو... کەس بەتەواوی نازانێت چۆن ئەو دەنگۆیانە گەیشتوونەتە کامەران، بەڵام دەرونێکی بەدخوا تەواوی چیرۆکەکەی بە زیادە و پێوەنانێکی زۆرەوە بۆ ئەو گێڕابووەوە. هەمووان دەیانگووت کە سەوسەن فیکرەت»ئەو کچە شۆخ و نەناسراوەی پتر لە ساڵێکە لە بەغداوە هاتۆتە ئەم شارە» حەزی لە مەنسور ئەسرین کردوە. ئەگەر ئەوە ڕاست بێت، کامەرانی سەلما هیچ چارێکی نییە جگە لەوەی بیکوژێت، گەر پێویستبکات دەتوانێت خۆشی بکوژێت. ئەوەی بتوانێت چارێکی تر بێ ئومێدی ئەو خۆشەویستییە لە ناکاوە بژی، نەکردەبوو، کوڕەکە بە چەشنێک عاشق بوو مرۆڤ لێیدەترسا... ئەوەی بە هەموو کەسێک گووتبوو، بە هاوڕێکانی سەر خواردنەوە، بە خوشکەکانی، بە ئامۆزاکانی، بە دراوسێ

دوکانەکانی براکەی... یەکە یەکە پێیگوتبوون ئەگەر لەگەڵ مەنسور ئەسریندا نەگاتە ئەنجام دەیکوژێت. هەموو دەیانزانی کامەرانی سەلما لەو گەنجە سەرەڕۆ و شێتانەیە کە دەکرێت کاری لەو جۆرەی لێ بوەشێتەوە. کوڕەکە لەو چەقۆ وەشێنە بێدەروەستانەیە کە بەدروستی نازانێت حەزکردن مانای چی، ترسناکترین شتیش ئەوەیە یەکێک لەمجۆرە سەرشێتانە لە ناکاو عاشق بێت. مەنگوڕی بابەگەورە کە داناترین هاوڕێی بوو، پێشنیاری ئەوەی بۆ کردبوو بەر لەوەی دەستبداتە هیچ کارێک لەگەڵ مەنسوردا قسەبکات. گووتبووی «هیچ کەسێک تا ئێستا شتێکی ڕاست دەربارەی پەیوەندی سەوسەن فیکرەت و مەنسور نازانێت... ناکرێت تۆ ئەوەندە هەڵەشە و بێهۆش بیت، بێ هیچ قسەیەک و بەڵگەیەک کەسێک بکوژیت». مەنگوڕ خۆی لە ناسراوترین و کۆنترین چەقۆکێشەکانی شار بوو، هەمیشە بە حیکمەتێکی زۆرەوە ئیشیکردبوو، باوەڕی بەوە هەبوو مرۆڤ بەر لەوەی دەست بۆ چەقۆکەی بەرێت، دەبێت هەموو هەوڵێکی خۆی دابێت. هەمیشە کامەرانی سەلمای وەک کوڕێک یان برا بچوکێکی خۆی بینیبوو، شتێک لە ئازایەتی لەو گەنجەدا هەبوو ڕێزی دەگرت. ئەو ڕێزی ئەمجۆرە پیاوە کەللە گەرمانە دەگرێت، چونکە شتێک لە کڵپەی ژیانیان تێدایە مەنگور زۆر حەزی پێدەکات. ئەوکات کامەران تەمەنی لە بیست ساڵ تێنەدەپەڕی، لەگەڵ هەموو منداڵی و سەرەڕۆیی خۆیدا خاوەنی ئەزمونێک بوو، مەنگوڕ کە گەلێک لەو گەورەتر بوو نرخ و بەهای گەورەی بۆ دادەنا. ساڵێک لەوەوبەر لە کاتی قوماردا لە ژێرزەمینی ئوتێلێکی ناسراودا ناسیبووی، ئوتێلێکی چڵکن و کۆن کە ناوبانگی خۆی یەکەمجار لە پیسی و پۆخڵی و دووەمیش لەوەوە وەرگرتبوو کە کۆمەڵێک لە شارەزاترین و دڵڕەقترین قومارچییەکان یاری تێدا دەکەن. هەر لە یەکەم ساتەوە بەوە سەرسامبوو کە کامەران گەنجێکی وەها چاوقایم و نەترسە، بەو چەشنە تێکەڵ بەو

یاریکەرە شارەزایانە دەبێت کە هەندێکیان لەسەر شتی زۆر لە پارە بچوک و بێماناتر دەستیان خوێناوی بووبوو. هەر ئەوە نەبوو کوڕێکی جوان بێت کە قژێکی قەترانی و پێستێکی شەرابی هەیە، بەڵکو کە هات لە یەکەم ئێوارەوە هەموو شتێکی لەسەر یاریکەرەکان و ئوتێلەکە دەزانی. شێوەی خۆگۆڕینی و چۆنێتی قسەکردنی، ئەو جلە کوردییە قەشەنگانەش کە ئێجگار شیک لەگەڵ قامەتیدا دەگونجان، وایاندەکرد هەمووان بە شتێک لەسەرسامییەوە سەیریبکەن. دەبێت بڵێین گەر لە یەکەم ڕۆژەوە مەنگوڕی بابەگەورە نەبووایە لەوانەبوو تووشی گێچەڵی کوشندە ببێت. خۆی یەکێک بوو لەو سەرەڕۆ بێباکانەی، سڵی لە وروژاندنی هیچ ئەژدیهایەک نەدەکردەوە. بەجۆرێک باوەڕی بە خۆی بوو، دەکرا گەلەک زوو خۆی بخاتە ناو دەرد و گرفتی گەورەوە. غەمخۆری و ئامۆژگاریی خوشکەکانی سوودێکی ئەوتۆیان نەبوو، هەردەم بە شتێک لە هەڵچوون و توڕەیی خۆی دەربازدەکرد. هەموو باوەڕیان وابوو هەر بە گەنجی خۆی تووشی کارەساتێک دەکات و تیادەچێت. پێشتر دووان لە خاڵوانی کە هەمان سروشتیان هەبوو، لە تافی جەهێڵیدا بە ڕوداوی بێمانا و بۆ شتی گەلێک بێبایەخ تیاچووبوون. وەک ئەوەی ئەوجۆرە ڕەفتارە لە خوێنی خێزانەکەدا بێت، هەمیشە ئارەزوویەکی توندی تێدابوو شتگەلێک بکات کە ئاسان نیین و کێشەیان بەدوادا دێت. مەنگوڕی بابەگەورە کەمجار کەسێکی بەو چەشنە خستبووە ژێر باڵی خۆی. دەیزانی ئەو سەردەمەی کامەران تیادەژی، جیاوازە لەگەڵ بیست ساڵ لەوەوبەردا، دەمێک خۆی هەمان یاریدەکرد. بیست ساڵ لەمەوبەر مرۆڤ بەرچاوی ڕوونتربوو، دەوڵەت لە هەموو کونج و کەلێنێکدا خەڵکانێکی نەبوو مرۆڤ حیسابیان بۆ بکات، بەمشێوەیە نەخزابووە ناو چەورە و چەقۆکێشەکانی بازاڕەوە، ئەوکات سیاسەت وەک ئەمڕۆ کۆڕی گەرم نەبوو... ئێستا هەموو شتێک پڕ ترس و تاریکترە. مایەی ئەفسوسە

یەکێکی وەک کامەرانی سەلما بەهۆی نەفامییەکی گەنجانەوە تیابچێت. دوای ئەزموونی بیست ساڵ گەیشتبووە ئەو بڕوایەی نەهێڵێت ئەم کوڕە سوار سەری خۆی ببێت و خولیاکانی بیکوژن، ئەوە بووبوو بە مەسەلەیەکی گەورە لەلای. مەنگوڕی بابەگەورە دەیزانی ئێستا وەک جاران نییە مرۆڤ چەقۆیەک بخاتە گیرفانی و بێهەق و حیساب لە هەموو شوێنێکدا دەریبهێنێت و بە ڕووتی ئاشکرایبکات. گەر کامەرانی سەلمای بیست ساڵ لەوەوبەر ببینیایە باکی بەوە نەدەبوو لە کام شەڕە چەقۆدا زامداردەبێت، کێ دەیپێکێت یان کێ دەیکوژێت، بەڵام ئێستا چ ئارەزوویەکی نییە گەنجێکی وەها خوێن گەرم و پڕ کڵپە بە مردوویی ببینێت. بە هاوڕێکانی گووت ئەم کوڕە قۆناغێکی بێمێشکی ئێجگار تایبەت دەژی، دەبێت چاومان لەسەری بێت. سەرەتا وەک قومارچییەکی زیرەک کە جووتێک چاوی هوشیاری هەیە خۆشیویست، بەڵام دواتر جۆرە سۆزێکی برایانەی بەرامبەری هەبوو. مانگێک لەوەوبەر کامەران بە جۆرێک لە شانازی و خۆشبەختییەوە پێیگووت کە حەزی لە کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی کردوە. شێوازی ڕاگەیاندن و درکاندنی کامەران بۆ ئەو عەشقە بەجۆرێک سەیر و بێوێنە بوو، مەنگوڕی سەرسامکرد. پتر لە بیستوپێنج ساڵ بوو لێرەو لەوێ خەڵکی دەبینی کە باسی عەشق و عاشقی دەکەن، بەڵام پێشتر کەسی نەبینیبوو، بەو چەشنە ئاشکرایە باسی خۆشەویستی خۆی بکات. ئەو لە هەموو جێگایەکدا و لە بەردەم هەموو کەسێکدا بە فەخرێکی میرانەوە باسی حەزکردنی خۆی لە سەوسەن دەکرد. لە ناو خوشک و کچە پوورەکانیشیدا هەمان ئاوازی دەخوێند. بەڵام هەموو دەیانزانی کە سەوسەن فیکرەت خۆی هیچ شتێک لەو بارەیەوە نازانێت. یەکێک لە خوشکەکانی پێیگووت «سەوسەن بە ئەندازەیەک جوانە، وادەزانم نیوەی پیاوانی شار حەزیان لێکردبێت، دڵنیابە جەنابت لەو حەزەدا بە تەنیا نیت». هەموو کچە

پورەكانی لەو باوەڕەدابوون كە سەوسەن گوڵدانچی كچێكی لووت بەرزە و ناوبانگی جوانی خۆی لەو جل و بەرگ و مەكیاجە كاڵانەوە بەدەستهێناوە كە بەردەوام دەیانگۆڕێت، بەڵام هەمووش دەیانزانی جگە لەو ڕێكپۆشی و جوانبەرگییەی شتێكی نەزانراو لە سەوسەندا هەیە دەیكات بە خانمێكی تایبەت. جلەكانی هەمیشە لە جلی ئافرەتانی دی بە حیشمەتتر بوون، گەرچی مەكیاجێكی زۆر تەنكی دەكرد، بەڵام شتێك لە گونجاندنی ڕەنگ و هارمۆنییەتی تێدابوو، سەرنجی هەر كەسێكی ڕادەكێشا. خانمێكی شاریتر و شارستانیتر لە ژنانی ئەم شارە دەردەكەوت كە لە خۆجوانكردندا خۆیان زۆر ماندوودەكەن، بەڵام هەمیشە شتێك نارێك دەڕوات و زۆربەیان هەرچییەك دەكەن هەر گوندەكی دەنوێنن. كە مەنگوڕی بابەگەورە یەكەمجار سەوسەن فیكرەتی بینی، گوتی « گەر ئەم خانمە ببێت بە ژنت تا ماویت پیاوێكی بەختەوەر دەبیت». كامۆی سەلما ئەگەرچی ئەزموونێكی ئەوتۆی لەگەڵ ئەڤین و خۆشەویستیدا نەبوو، بەڵام وەك زۆر لە گەنجە بۆشناخەكانی هاوتەمەنی لەو باوەڕەدابوو هەر كاتێك و هەر خانمێكی بوێت دەتوانێت بیكات بە ئەڤینی خۆی. ئەو جۆرە لە خۆڕازیبوونە بێئەندازەیە، لەڕاستیدا هۆیەك و بەهانەیەكی ڕاستەقینەی نەبوو. كوڕەكەی سەلما گەرچی گەنجێكی جوان و بەسەروسیما بوو، بەڵام ناوبانگی بە شێوەیەك خراپ ڕۆیشتبوو، كچە پورەكانی خۆی لێدەرچێت، بەشی هەرە زۆری خانمانی شار، وەك مێردێك یان خۆشەویستێكی نموونەیی سەیریان نەدەكرد. بەڵام مەنگوڕی بابەگەورە دڵنیابوو هەر كەسێك بەم كوڕە ئاشنابێت و ئەو دڵگەرمییە منداڵانەیەی لە نزیكەوە ببینێت، لەو هەڵچوونە لە ناكاو و زمانپیسی و شەڕانگێزییە نەگونجاوانەی دەگوزەرێت. هەمیشە دەیگووت «خراپەكانی خراپەی گەنجین». هەموو هەستیاندەكرد لێبوردنی مەنگوڕی بابەگەورە بەرابەر ئەو كارە بەد و چەقۆوەشێنییە بێباكانەی كوڕی سەلما دۆڵان، جۆرە

لێبوردنێکە لە خراپەکانی گەنجی خۆی، لەو سەردەمانەی بێڕەحمترین چەقۆکێش و مەینۆشی شار بوو، سووکایەتی پیشەی سادە و کاری ڕۆژانەی بوو، وەک شەڕانییەکی بێڕەحم ناوی لە هەموو کۆڕ و مەجلیسێکدا دەهات. ئێستا کە بووە بە کەسێکی دیکە، هێشتا تێگەیشتنی بۆ ئەو جۆرە سەرکەرمی و لادەرییە وەک خۆیەتی. بەڵام مەنگوڕ وەک ئامۆژگاری برایەکی بچکۆلانەی خۆی بکات، پێیگووت «چەقۆ لە ڕووی کەسێکدا بەرزمەکەرەوە کە نەیناسیت، لەگەڵ یەکێکدا بچۆرە جەنگەوە بزانیت چ کارەیە». ئەو ئێوارە ساردەی زستان کە چاوەڕوانی مەنسور ئەسرینیان دەکرد، هەمووان بە تەمای بەفرێکی گەورەبوون، دونیا بە جۆرێک ساردبوو، مەنگوڕ دەلەرزی. ئەوە یەکێک بوو لە نیشانەکانی پیری کە هێدی هێدی هەستی پێدەکرد. وا بۆ زیاد لە سێ ساڵ دەچێت ناتوانێت زستانان بێ کلێتە بژی... بەدرێژایی زستان شتێک لە چەمینەوە و خۆکوڕکردن و گرمۆڵەبوونی پێوەدیاربوو. ئێستا هەر کەسێک لە دووریشەوە بیدیبایە بەو کرژبوونە زۆر و بەو کلێتە ڕوسییە ئەستوورەدا دەیناسییەوە. مەنسور دوای نیو سەعات چاوەڕوانی لە پاڵتۆیەکی ڕەشدا دەرکەوت، گەنجێکی بەویقاربوو کە هیچ ترسێکی ئەوتۆی لە سەرما پێوە دیارنەبوو، لەو گۆرانیبێژانە دەچوو کە بە گیتارەوە لە بەفردا گۆرانی دەڵێن، قژێکی پڕی هەبوو کە با بەرەو دواوە دەیبرد، باریک و غەمگین بوو، شتێک لە نیگایدا بوو مرۆڤ واهەستبکات هەر ئێستا توانجێکی ڕەش دڵی شکاندوە. مەنگوڕ نەیدەزانی چۆن لەم چەشنە گەنجانە نزیک ببێتەوە، کوڕەکە دەنگێکی ناسک و خاڵی لە گرێی هەبوو، بەڵام دوور لە هەر چەشنە تۆنێکی کچانە کە دەشێت خۆشی و ئەفسونی ناو دەنگی هەر پیاوێکی ئەم شارە لکەداربکەن. مەنسور دەموچاوێکی باریک و جووتێک چاوی کراوەی هەبوو... چەشنێک لە ئادەمیزاد کە مەنگوڕ حەسودی پێدەبردن، بە درێژایی ژیانی وەک

کەسێکی کورت و کونج و سەرڕووتاوە دەبایە دڕتر و بێڕەحمتر بێت بۆ ئەوەی بژی، لە شارێکی بێڕەحمی وەک ئێرەدا، ئەو وەک پیاوێکی ناشیرین دەبایە دەجار لەوانی دی زیاتر هونەری ژیان بزانێت، بۆ ئەوەی بمێنێتەوە و نەخورێت و فەرامۆش نەکرێت. بەڵام ئەم نمونانەی لە جۆری مەنسور ئەسرین هەمیشە زیرەکتر و خۆشەویستتر و قەبووڵکراوترن، شتێکیان تێدایە خەڵک ئاسانتر قەبووڵیانبکات. مەنگوڕ لە یەکەم ساتەوە کە سەیری چاوی کرد، تێگەیشت ئەم کوڕە عاشقە و عاشقێکی ئەبەدیشە. لە نیهانی خۆیدا دڵنیابوو ئەم چەشنە لە ئادەمیزاد، کە هەر چەند کەم زیان و بێخەتەر دەنوێنن، بەڵام لە ناوەوە سەرسەخت و زۆرکێشن. لەو جۆرانەن درەنگ هەڵدەچن و درەنگیش واز لە ئومێدی خۆیان دەهێنن... مەنگوڕ حەزی لەو توخمە دەکرد کە زوو هەڵدەچن، زوو دەیکەنە قیامەت، بەڵام ئاسان پەشیماندەبنەوە. گەرچی مەنسور کوڕێکی گەلەک شیرین دیاربوو، بەڵام مەنگوڕ لە دڵی خۆیدا گووتی « لە سەگ دەچێت». وشەی سەگ لە فەرهەنگی ئەودا هەمان مانای خراپی نەبوو کە خەڵکی ڕۆژانە بەکاریدەهێنن، بەڵکو وشەیەک بوو، بۆ وەسفی جۆرێک لە دەرون کە بە ڕێگای پێچاوپێچ دەگاتە نیازەکانی خۆی، دەرونێک بەڕووکەش سادە و ساکار دەنوێنێت، بەڵام لە ڕاستیدا وریا و زیت و پڕ فێڵە. مەنسور شتێکی لەسەر چیرۆکی ئەم یەکتر بینینە دەزانی، مەنگوڕ لە ڕێگای هاوڕێیەکی خۆیەوە هەواڵی ئەوەی بە مەنسور گەیاندبوو کە لەگەڵ دۆستێکدا دەیەوێت بیبینێت، بەڵام کاتێکی دیاریکراویان بۆ ئەم چاوپێکەوتنە دیاری نەکردبوو. شتێک لە غرور و لە خۆڕازیبوونی دێرماک کە پێدەچوو پاشماوەی هەستە ئاگرینەکانی سەردەمی گەنجی بێت، وایدەکرد مەنگوڕ وابزانێت هەموو کەس لەم شارەدا دەیناسێت. ناوی خۆی وەک یەکێک لە ناوە گرنگەکان دەبینی، شۆرەت و ناوبانگی لە ڕیزی خەڵکی بازاڕ و قومارچییەکاندا ئەو خەیاڵەی

تیاسەوزکردبوو کە هیچ کەس نییە نەیناسێت، بەڵام لە ڕاستیدا مەنسور ئەسرین نەیدەناسی، کە هاوڕێیەکی پێیگووت «مەنگوڕی بابەگەورە و هاوڕێیەکی دەیانەوێت بتبینن». ئەسرین وای هەستکرد مەسەلەکە پەیوەندی بە کێشەی یەکێک لە خوشکەکانییەوە هەبێت، کە دەیزانی پەیوەندییەکی دڵداری توندی لەگەڵ ئاڵتونچییەکدا هەیە... ڕاستەوخۆ خەیاڵی بۆئەوەچوو، کە ئەو دڵدارییە شێتانە و بێسنوورەی خوشکەکەی دواجار موسیبەتێک لە خێزانەکەدا دروستدەکات. بەوەدا خۆشی عاشق بوو، هەستیدەکرد چەند عاشقێک لە یەککاتدا و لە ناو یەک خێزاندا جێگایان نابێتەوە. ناوی مەنگوڕی بابەگەورەی نەبیستبوو، بەڵام پێشتر مەنگوڕی بینیبوو، کەس نییە ئەم پیاوەی نەبینبێت کە هەمیشە لە مراخانی سەر دەق و کڵاشی پاک و سپیدا لە هەموو شوێنێکدا دەبینرا، لە زۆربەی چایخانە و باڕ و کەبابخانەکاندا دەردەکەوت. شێوەی بەچەشنێک بوو مرۆڤ گەر بیدیبایە لە یادی نەدەکرد. سەرێکی ڕووتاوەی خڕ، دەموچاوێکی کونج، ملێکی کورت، باڵایەکی بچکۆلە و گرد، بەڵام لە هەمان کاتدا پڕ لە شانازی. بەڵام مەنسور سەر بەو دونیایە نەبوو کە ئەو تیادەگەڕا. قوتابی پۆلی سێی بایۆلۆژی بوو. دڵنیابوو لەوەوبەر دەیانجار ئەم پیاوە چکۆلانەیەی بینیوە کە لەگەڵ هەموو ناشیرینییەکانیدا جووتێک چاوی کراوە و هەنگوینی هەبوو، جووتێک چاوی هێند جوان کە زۆر لە دزێوییەکانی دیکەی کەمکردبووەوە، لەو چاوانەی دەکرێت پڕ ڕەحم دەربکەون و لە کاتی تایبەتیشدا ترسناک و تووڕە دیاربن... ئەزموونێکی درێژ فێریکردبوو لە ڕێگای سەرنج و نیگاکردنەوە، هێمنی و تووڕەییەکانی خۆی بۆ خەڵک بگوازێتەوە. هەر کەس بەوردی چاوی بخوێندبایەتەوە دەیتوانی خۆی لە شەڕی مەنگوڕ لابدات. بەڵام ئەو ئێوارەیە بە چەشنێک ساردبوو، مەنگوڕ تەنیا لە بیری ئەوەدا بوو، مەنسور ڕازیبکەن بچنە شوێنێکی نزیک، بچنە یانەیەکی خواردنەوە یان

دوکانی دۆستێک یاخود هەر گوزەرێک ئەو بایە نەیگرێتەوە.

دواجار جێگایەکیان بۆ دانیشتن لە ژێر زەمینی دوکانی خدرۆ دوویاردا دۆزییەوە. مەخزەنێکی گەورەی پڕ لە پانکەی شکاو و موبەڕیدەی کۆن و بۆردی کارەبایی ژەنگاوی و ماتۆڕی بێکەڵکی ناو سەرخستن و تۆپە وایەری کارەبایی ڕزیو و کلێپسی گەچاوی. ئەوەی مەنسور ئەسرین وەها ئاسان دوای ئەم دوو پیاوە نەناسراوە کەوت شوێنی گومان بوو، تا کاتێکیش کە لەسەر سێ کورسی شکاو بەرابەر یەک دانیشتن، مەنسور هەر وایدەزانی مەسەلەکە بۆ قسەکردنە لەسەر دڵدارییەکانی خوشکەکەی. گەر بیزانیبایە مەسەلەکە بۆ قسەکردنە لەسەر سەوسەن فیکرەت، بە دڵنیاییەوە نەدەهات. هەستیدەکرد هێزێک نییە وای لێبکات لەسەر سەوسەن فیکرەت قسەبکات. بەڵام شتێکی سەیربوو، بۆ ئامادەبوو لەسەر دڵداری خوشکەکانی لەگەڵ خەڵکانی غەریبدا قسەبکات، کەچی ئامادەنەبوو لەسەر خۆی هیچ ببیستێت.

بۆنی ژێر زەمینەکە و ناڕێکییەکەی زنجیرەیەک جێگا و شوێنی دیکەی بەیادی مەنسوردا هێنایەوە. ژووری منداڵی خۆی لە ماڵی باپیرەیدا بە خۆی و فەرشە قەشەنگەکانییەوە، ژووری مردنی هوشیاری هاوڕێی لە خەستەخانە، لابۆری جانەوەرە ئاوییەکان لە زانکۆ، ژووری خەوتنی یوسفی پورزای لەگەڵ ژنی دووهەمیدا، زنجیرەیەک شوێن کە یادەوەری ئەو نەبێت هیچ شتێکی دی پێکەوە گرێی نەدەدانەوە. لەو ساتەدا هەستێکی ڕاستەقینەی نەبوو کە ئەم ژێر زەمینە هەموو ژیانی دەگۆڕێت و بەرەو شوێنی زۆر دوور دەیبات.

کامەرانی سەلما لەسەرەتاوە گەلێک بێدەنگ بوو، مەنسور نەیدەزانی ئەم گەنجە لەگەڵ مەنگوڕی بابەگەورەدا چ کارەیە. مەنگوڕ خۆی مامۆستای قسەکردن بوو، دەیزانی چۆن وشەی جوان تێکەڵ بە زمانی سەرسەری و شەلاتییەکانی ناو بازاڕ بکات. بە خۆی دەگووت، من

تێکەڵەیەکم لە شەلاتی و مەلای دوازدە عیلم، لە بودەڵە و پیاوماقوڵ. هەر کەسێکیش ناسیبێتی زانیوێتی مەنگوڕ لەو وەسفەدا لەسەر هەقە. مەنگوڕ لەوەدا بەتەنها نەبوو، یەکێک بوو لە تاقمێک هەر لە سەرەتاوە ژیانیان بە خواردنەوە و شەڕەچەقۆ دەستی پێکردبوو، بەڵام ئەزموونێکی دوور و درێژ لە دونیای سیاسەت و شەڕدا شتێک لە عەقڵ و حیکمەتی پێدا بوون، بێئەوەی ماکی ئەو دەردە دێرینەیان تەواو تێدا بمرێت. مەنگوڕ کە سەیری کامەرانی سەلمای دەکرد لە دڵی خۆیدا دەیگووت «گەر لە سەردەمی مندا بووایە، لە مێژبوو تیاچووبوو». مەنسوری ئەسرین بە غەریزە زیرەکەکانی خۆی هەستیکرد دەبێت مەنگوڕی بابەگەورە پیاوێکی گرنگ بێت، ئەوەی تەزبێحێکی دەنک گەورەی پێبوو، ئەوەی چاوی شتێک لە سووری و بۆنی شتێک لە هاڵاوی هەمیشەیی عارەقی تێدابوو، ئەوەیان نەدەشاردەوە کە حەکیمانە ڕەفتاردەکات. شتێک لە هەڵسوکەوتیدا بوو متمانەی پێبکات... گەر ئەو شتە نەبایە دوای نەدەکەوت بۆ ئەم ژێر زەمینە. کە مەنگوڕ قسەیکرد، مەنسور دڵی خێراتر لێیدەدا، مەنگوڕ گووتی «شتێک هەیە عەزیزم حەزدەکەم بە خۆشی بیبڕینەوە... باوەڕت بێت حەزدەکەم بە خۆشی تەواویبکەین... ئێمە حەزمان لە شەڕ نییە، بەدرێژایی ژیانم خەڵک دەڵێن مەنگوڕی بابەگەورە حەزی لە شەڕەچەقۆیە، بەڵام وانییە. من و کاک کامەران بۆ ئەو مەسەلەیە قسەت لەگەڵدا دەکەین. بۆ ئەوەی هەرا و بەزمی تێدا نەکەوێتەوە، کاک کامەران دەیەوێت کچەکەی کاک فیکرەت گوڵدانچی بخوازێت. دەیەوێت ئەو بکات بە خێزانی خۆی... دەڵێن کچێکی شەریف و خێزانێکی باشن. بڕیارە لەم هەفتەیەدا بچینە داوای، بەڵام دەنگۆیەکمان بیستووە کە نازانین تا چەند ڕاستە، دەڵێت تۆ لەگەڵ ئەو کچەدا شتێکت هەیە و دەستتان تێکەڵکردوە. حەزدەکەین ئەگەر ئەوە ڕاستە دەست لە مەسەلەکە بکێشیتەوە... ئەوە هەموویەتی... گەر تۆ عەرقەلە

نەخەیتە ئیشەکەوە، هەموو شتێک وەک گوڵ دەڕوات، ئاوایە... شتەکە هەر ئەوەندەیە». مەنسور لەو ساتەوەی ناوی فیکرەت گوڵدانچی بیست، دڵی بە خێرایی لێیدەدا، ڕاستە مەنسور تا ئەوکات لە ژیانیدا شەڕێکی ڕاستەقینەی لەگەڵ کەسدا نەکردوە، بەڵام هەستی نەکردوە کەسێکی ترسنۆکیش بێت. بەڵام بە ڕاستی نازانێت بڵێت چی، نازانێت ئاخۆ ئەو هیچی لەگەڵ کچەکەی فیکرەت گوڵدانچیدا هەیە یاخود نا، زەحمەتە بتوانێت وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە. پێش دوو مانگ سەوسەن لەگەڵ کچێکی پوریدا هاتن بۆ ئاهەنگێکی زانکۆ، بەوەدا کچە پورەکەی مریەم هاوڕێی مەنسور بوو لە زانکۆ، وارێکەوت لە ناو حەسودیی هەموو قوتابییە کوڕەکاندا مەنسور و سەوسەن بەدرێژایی ئاهەنگەکە لە تەنیشت یەکەوەبن، کچێکی هێند سیحراوی بوو، هێند جوان و ناسک بوو، ئەم شێتی بوو، سەیری لێهات کچێک هیچ زانکۆیەکی نەخوێندوە لە مامۆستاکانی زیاتر لەسەر باڵندە و گیانەوەرەکان و ڕووەکە ناوازەکانی دونیا شت دەزانێت. لە کۆتایی ئاهەنگەکەدا بە چاوێکەوە ئومێد و شەیدایی تێزابوو، تکایکرد ژمارە تەلەفونێکی بداتێ بۆ ئەوەی زیاتر قسەبکەن، بەوەدا سەوسەن ژمارە تەلەفونی نەبوو، پێیگوتبوو هەر لە ڕێگای پورزاکەیەوە پەیوەندی پێوەبکات. لەو ماوەیەدا دووجار تەلەفونیکردبوو، مریەم کە نزیکترین هاوڕێ و دەستەخوشکی سەوسەن بوو هەموو شتەکانی ڕێکخست و هەواڵەکەشی بەسەرتاسەری کۆلێژ و شارەکەدا بڵاوکردەوە، مریەم زارێکی هەبوو مرۆڤ سڵی لێبکاتەوە... هەموو نهێنییەک لای ئەو بەخێراییەکی گەورە بڵاودەبووەوە. مەنسور تەنیا دوو جار لەگەڵ ئەو خانمەدا قسەیکردبوو، ئێستا دەیتوانی بڵێت چی... بڵێ پەیوەندیم لەگەڵیدا هەیە؟. کچەکە بە چەشنێک ناسکە مرۆڤ شەیدای دەبێت، بەڵام نازانێت لەگەڵیدا بڵێ چی. سەوسەن ئەو دوو جارە بەدرێژایی کاتەکە باسی ئەوەی بۆ کردبوو کە نابێت ئەوی

خۆشبوێت، لەو کچانەبوو کە دەتوانن زۆر قسە لەسەر سیفەتە خراپەکانی خۆیان بکەن، باسی ئەوەی بۆ کردبوو ئەو لە زانکۆ دەتوانێت کیژی لەو باشتر بدۆزێتەوە. بەڵام ئەستەم بوو ئەو بتوانێت وازی لێبهێنێت. شتێکی زۆری لەسەر سەوسەن فیکرەت نەدەزانی، هێند هەبوو ئەم حەزی لێکردبوو، تا ئەندازەی شێتی حەزی لێکردبوو... لەدوای ئەو ئاهەنگەی زانکۆوە دووجاری تر لە ڕۆژانی هەینیدا بینیبووی، دوور بە دوور ئەو کاتەی لەگەڵ مریەم و هەندێک لە پورزاکانی دیدا بە کۆگاکان و قوماشفرۆشەکاندا دەگەڕان. هەر دوو جارەکە سڵاویان لە یەکتر کردبوو، چەند ساتێکی کورت بەبۆنەی مریەمەوە وەستابوون و سەیری یەکتریان کردبوو، هەر دوو جارەکە چاوانی سەوسەن هێندەی بەزەیی تێدابوو خۆشەویستی تێدانەبوو. ئێستا دەتوانێت بڵێت چی؟ بڵێ واز لەو کچە دەهێنم، بۆ تۆ... بۆ کاک کامەران کە هەرگیز لە ژیانیدا نەیبینیوە، بۆ مەنگوڕی بابەگەورە کە داوایەکی وا ئەستەمی لێدەکات. مەنسور لەو ساتەدا کە سەیری دەموچاوی هەردووکیانی دەکرد، بە خێرایی ڕوخساری مریەمی هاتەوە پێشچاو، ئەوە خوویەکی بەدبوو کە بەردەوام لە کاتی ناپێویست و سەیردا شتێکی دەهاتەوە پێشچاو پەیوەندی بەو ساتەوە نەبوو کە تیا دەژیا. دوای کەمێک وەستان و بیرکردنەوە بە ناسکی و لەسەرەخۆ گووتی «سەوسەن هیچی لەگەڵ مندا نییە، بەڵام من شتم لەگەڵیدا هەیە... پتر لە دوو مانگە شێتانە عاشقی ئەو بووم. بە ناوی ئەو خۆشەویستییە قووڵەی لە دڵمدایە منیش داواتان لێدەکەم واز لە سەوسەن بهێنن». کامەرانی سەلما ویستی قسەبکات، بەڵام مەنگوڕ دەستی بەرزکردەوە و بێدەنگیکرد. دەستەسڕێکی پەڕۆی گەلەک تازە و قەدکراوی لە گیرفانی دەرهێنا و لووتی سڕی و گووتی «واهەستدەکەم سەرمام بووە، ئەم ساڵ پێدەچێت زستان لە پار درێژتر بێت. من کە زستان وەها درێژدەبێتەوە، لە ئاخروئۆخردا تەندروستیم تێکدەچێت...

ها، تۆ وانیت... کاک مەنسور؟». مەنسوری ئەسرین بێئەوەی گوێ بداتە قسەکانی گووتی «داواتان لێدەکەم واز لە سەوسەن بهێنن، چونکە من دڵنیاتاندەکەم کە ناتوانم وازی لێبهێنم... سەوسەن هیچ شتێکی بە من نەگووتووە، هێند هەیە من بە جۆرێک خۆشمدەوێت هیچ هێزێک لە دونیادا لە دڵم دەریناهێنێت». کامەرانی سەلما ئەمجارە بێئەوەی گوێبداتە مەنگوڕ گووتی «دەتکوژم، بە شەرەفی دایکم دەتکوژم... تێدەگەیت... بە شەرەفی دایکم دەتکوژم و تەواو». مەنگوڕ جارێکی تر لووتی سڕی و گووتی «جێی داخە کاک مەنسور کە تۆ پێدەچێت، باش لە قسە تێنەگەیت. من گووتم گەر تۆ عەرقەلە نەخەیتە ئیشەکەوە هەموو شتێک وەکو گوڵ دەڕوات. مەسەلەکە هەروا ئاسان نییە. شتێک مەنگوڕی بابەگەورە قسەی تیابکات، هەروا ئاسان ناتوانیت بڵێیت، من لە دڵمدا دەریناهێنم و نازانم چی. ئەم قسە قۆڕانە لە بەردەم مندا مەعنایان نییە... هیچ ژنێک نییە ئینسان نەتوانێت لە دڵی خۆی دەریبهێنێت. دەرهێنانی ژنێک لە دڵی خۆت، لە داکەندنی جووتێک گۆرەوی ئاسانترە... من وەک تۆ وەختێک گووتوومە ناتوانم فڵانە ژن لە خەیاڵی خۆم دەربکەم، بەیانی کە پارچەیەکی جوانتر و عەیارترم بینیوە، گاڵتەم بە عەقڵی دوێنێم هاتووە. گەر تۆش ئەمڕۆ عاقڵ بیت، سبەی گاڵتە بە عەقڵی ئەمڕۆت دەکەیت». ڕەنگی مەنسور ئەسرین لە ژێر ڕوناکی ئەو گڵۆپە شەستییەدا زەردتر لە ڕەنگی ڕاستەقینەی خۆی دەردەکەوت، بەبزەیەکی غەمگینەوە کە نیگای تەنیایی و دڵشکانی سەر ڕوخساری قووڵتردەکردەوە، گووتی «من تێدەگەم ئێوە دەڵێن چی، من نازانم ئاخۆ سەوسەن فیکرەت منی خۆشدەوێت یان نا، بەڵام ئەوەی ئێوە داوایەکی قورسە...». کامەران گووتی «ئەو کچە دەبێت بە ژنی من... تێدەگەیت، دەبێت بە ژنی من. هیچ تەرەسێک بۆی نییە لە دڵی خۆشیدا حەز لە ژنی من بکات». مەنسور بێئەوەی تووڕە ببێت یان

هەڵچێت، یاخود بترسێت گووتی «ئەگەر کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی شووی بە تۆ کرد، من ئەم شارە بەجێدەهێڵم و دەڕۆم... دڵنیابە ئەم شارە بەجێدەهێڵم و تا هەتاهەتایە ناگەڕێمەوە». کامەران قسەکانی مەنسووری وەک سووکایەتی وەرگرت، وەک بڵێت تۆ لەوە ناچیزتر و بچوکتریت ببیت بە مێردی کچی گوڵدانچی. بێئەوەی بیربکاتەوە چەقۆکەی دەرهێنا. مەنگوڕ لە ساتێکی غەفڵەتدا بەو خوێنگەرمییەی کامەران سەرسامبوو. گەر بیست ساڵ لەمەوبەر بایە، خۆشی هەمان شتی دەکرد، خۆشی بە هەمان تووڕەیی و سەرگەرمی و خێرایی دەستی بۆ چەقۆکەی دەبرد، بە هەمان خێرایی پەلاماریدەدا، بەهەمان شێتی و نەگیران و نەسەکنانەوە. نەیویست دەستی بگرێت، بەردەوام حەزیدەکرد ئەو هەڵچوونە جانەوەرئاسایەی ببینێت... جگە لەوەی سەیربکات هیچی نەکرد. پێشتر شەڕی کامەرانی سەلمای بینیبوو، ئەو پەلامارە کتوپڕ و لەناکاوانە دڵیان خۆشدەکرد... دەیویست قسەبکات، دەیویست شتێک بڵێت، بەڵام وەک لە ناکاو بووبێت بە بینەرێکی خۆشحاڵ، شاڵاوی کامەرانی سەلمای دەبینی، بریسکەی چەقۆکەی دەبینی، کەوتنەخوارەوەی مەنسووری ئەسرینی لەسەر کورسییەکەی دەبینی، گرمۆڵەبوونی جەستەی ئەو گەنجە باڵابەرزەی لە زەوییەکەدا دەبینی. تا خوێنی سەر چەقۆکە نەکەوتە بەرچاوی، نەجوڵا. لە دڵی خۆیدا گووتی «خوای گەورە، ئەم هەتیوە، زۆر نەفامانە دەیوەشێنێت... زۆر بێمێشکانە، وانابێت». دڵنیابوو ئەگەر دوو جاری دی چەقۆکە وەها بوەشێنێت، ئەو کوڕە بەستەزمانە نابێتەوە بە مرۆڤ. لەو ساتەدا کە کامەران دەستی بەرزدەکردەوە، بۆ ئەوەی دووەم چەقۆ لە کەلەکەی چەپی مەنسوور بدات. مەنگوڕی بابەگەورە هۆشی هاتەوە خۆی و پەلاماری دەستی دا و گووتی «تۆ چ جانەوەرێکیت، کامەرانی سەلما کە قەت فێری چەقۆ وەشاندن نابیت... چ حەیوانێکیت». کامەرانی سەلما وەک یەکێک ئەوی برینداركردبێت،

گوتی «لێمگەڕێ بیکوژم... ئێستا نەیکوژم دوایی هەموو ژیانم خەفەتی ئەوە دەخۆم بۆ نەمکوشتوە». مەنگوڕ تا ئەو کات بە جۆرێک بەهێزبوو، بەجۆرێک لە جوڵەو خۆبادان و وەرگەڕان و یاریکردن بەلەشدا وەستابوو، کامەرانی سەلما هیچی بۆ نەکرا. کامەران نەیدەزانی مەنگوڕ چۆن لە چاوتروکانێکدا چەقۆکەی لەدەست دەرهێنا، لێزانینی مەنگوڕ لە گرتنی دەست و ڕاتەکاندنی مەچەک و شلکردنی پەنجەدا بەجۆرێک بوو، کامەرانی سەلمای حەپەساند. پێشتر لەو باوەڕەدا نەبوو کەس بتوانێت وا ئاسان چەقۆیەکی مەحکەم لە مشتیدا دەربهێنێت. بەدەنگی یەکێکی بێچارەوە لەقەیەکی گەورەی لە ئەژنۆی مەنسوری ئەسرین دا و وەک یەکێک بگری گوتی «کوڕی سەگ گەر وازت بهێنایە، بریندارم نەدەکردیت».

مەنگوڕ بەپەلە دەستی مەنسوری ئەسرینی دەکردەوە، قۆپچەکانی کراسەکەی دەترازان بۆ ئەوەی شوێنی برینەکەی ببینێت. خوای گەورە چەقۆکە لەلای چەپیدا بە نێوان پەراسووەکانیدا تێپەڕی بوو. مەنگوڕ دەیزانی ئەوە خراپترین و هەستیارترین شوێنە، گەر مرۆڤ زۆر بەختی نەبێت، برینێکی وەها دەیکوژێت. دیسانەوە لە دڵی خۆیدا گوتی «قەت فێری چەقۆ وەشاندن نابێت... قەت فێرنابێت...».

٢

«خالیدی مام سەبور» کە هەموو بە ئاموون بانگیاندەکرد، کاتژمێری دووی نیوەڕۆ لە ماڵ چووە دەرێ. دڵنیابوو گەر سەوسەن لە ماڵ بێتەدەرێ دەتوانێت لەو کاتانەدا بیبینێت. گەر جاران بووایە لەم ڕۆژە زستانە کورتانەدا نەدەگەڕایەوە بۆ ماڵێ و لە کۆگاکەی خۆی دەمایەوە، هەر لەوێ لە ناو بۆن و بەرامەی عەتر و جلی ژنانە و هاڵاوی ئەو خانمانەدا نانی دەخوارد کە بەردەوام لە بازاڕدا بۆ ستیان و عەتر و مەکیاجی نوێ دەگەڕان. بەڵام لەو کاتەوەی دەزانێت دەشێت لەم ڕێگایەدا ڕێکەوتی سەوسەن فیکرەت بکات، وازی لە هەموو نەریتە دێرینەکانی هێناوە، نیوەڕوان دەگەڕێتەوە ماڵێ بە ئومێدی ئەوەی عەسران لەو دەمەدا کە دەشێت سەوسەن لە ماڵ بێتەدەرێ بیبینێت. لە دڵی خۆیدا گووتی «خراپترین شتی عەشق ئەوەیە کە هەموو بەرنامەکانت تێکدەدا. تاکە جیاوازی نێوان ژن و پیاو ئەوەیە، عەشق ژنان بەو شێوەیە شێت ناکات، بەوجۆرە بەرنامەی خۆیان تێک نادەن... پیاوان تاکە جۆری جانەوەرن خۆشەویستی بەوجۆرە سەریان لێتێکدەدا». لەماوەی ئەو چوار مانگەدا کە عاشق بوویوو، جگە لەوەی هەموو خوو و نەریتەکانی گۆڕابوون، بەجۆرێکی ترسناکیش بڕوای بە خۆی نەمابوو. ژیانی پێشتر لەگەڵ ئەو ژنانەدا کە دەهاتنە کۆگاکەی جۆرێکی تربوو. شتێک بوو وەک یارییەکی

هەمیشەیی، بەڵام ئێستا بەردەوام بە دەست سەرئێشەیەکی بەردەوام و لاوازبوونی کتوپڕ و دابەزینی خوێنەوە دەیناڵاند. بە پێچەوانەی زۆربەی عاشقانی ترەوە ڕای وابوو عەشق بە جۆرێکی سەیر ژیان لە هەموو مانایەک خاڵیدەکاتەوە. خالید ئاموون خاوەنی گەورەترین کۆگای جل و بەرگی ژنانە لە ناوەڕاستی بازاڕدا، کە باشترین خۆشنوسەکانی شار بەخەتی گەورە تابلۆی دوکانەکەیان بە سێ زمان بۆ نوسیبوو «کۆگای ئاموون بۆ هەموو شتێکی نوێی دونیا». ئێستا دوای چوار مانگ ئازاری بەردەوام هەستی بە لاوازییەکی گەورە دەکرد. یەکەمین جار سەوسەن فیکرەتی لەگەڵ سێ کچی دیکەدا لە دوکانەکەی خۆیدا بینی، کراسێکی سپی شیفۆنی لەبەردابوو بە گوڵی شینی وردەوە، قژی بەجۆرێکی سەیر تۆپەڵکردبوو، جگە لە دوو تاڵی لوولی زەرد کە بە لادا شۆڕپیکردبوونەوە هیچ شتێکی دیکەی پێوەنەبوو، نە گوارە، نە ملوانکە، نە مەکیاجێکی ئاشکرا، هەتا سەعاتیشی لە دەستدا نەبوو... بەڵام بە جۆرێک جوان بوو، مرۆڤ ناچاربێت هەر شتێکی بەدەستەوەیە دایبنێت و تەماشایبکات. پێشتر کچێکی وەها سادەی نەبینیبوو. مرۆڤ لەگەڵ خانمی وەهادا نازانێت ئاخۆ بە جوانییەکەی سەرسام بێت یان بە سادەییەکەی. شێوەی قسەکردن و تەماشاکردن و جوڵاندنەوەی بە گشتی لاوازییەکیان پێوە دیاربوو. خالید ئاموون کە ژیانێکی گەلەک ئاسان دەژیا، لەناو خێزانە خانەدانەکاندا گەورەبووبوو، لە گەنجییەکی زووەوە سەروکاری لەگەڵ ئەو کڕیارە ژنانەدا بوو کە خۆیان بە خاتوونانی چینێکی باڵاتر دەزانن. خالید شارەزایەکی وردی دونیای داخراوی ژنانی ئەم شارە بوو، لە پاڵ ژنە خانەدانەکاندا، لەگەڵ ئەو ژنە فەرمانبەرە بچوکانەشدا سەروکاری هەبوو کە تەواوی موچە کەمەکەیان لە دوکانەکەی ئەودا خەرجدەکرد. هەزاران ئافرەت هاتبوونە دوکانەکەی، هەمووش دەیناسن کە کەسێکی داوێن پاک نییە. بەڵام لەگەڵ هەموو بەزمەکانی پشت دوکانەکەی و

شەوگەڕانەکانیدا، شتێکی نەکردوە دەنگیدابێتەوە و لکەدار بووبێت... ژنان هەمیشە ڕۆڵێکی گرنگیان لە ژیانیدا بینیوە، ساڵێک لەوەوبەر کە لەسەر هەڵنەواسینی وێنەی سەدام حوسەین گیرا، ژنێک ئازادیکرد کە ساڵانێک بوو کڕیارێکی بەردەوامی بوو، تا ئەوکاتە نەیدەزانی ئەو ژنە سەنگین و بە ویقارە دەستێکی وەهای لەگەڵ پیاوانی ئاسایشدا هەیە بتوانێت خەڵک ڕزگاربکات، بەڵام لەو ساتەدا تەنیا ئەوەی بۆ گرنگ بوو لەو جەهەنەمە دەرچێت و بێتەدەرێ. ئێستا چوار مانگە ئیش و کاری بە جۆرێکی بێمانا کەوتۆتە دواوە، لەو چوار مانگەدا سەفەرێکی پایتەختی بۆ هێنانی مۆدێلاتی نوێ نەکردوە، ئارەزوویەکی نەماوە وەک جاران بەدەم ئەو قاچاغچییانەوە پێبکەنێت کە جل و بەرگ و عەتر و مکیاجی ئەم شارە دابیندەکەن. چەند هەفتەیەکە هەستدەکات وردەوردە سیحری دوکانەکەی دەشکێت، شتەکانی کەمدەبنەوە، نەیارەکانی لە دوکاندارانی تر و خاوەن کۆگا گەورەکان پێیپێدەکەنن، بەڵام لە هەمووی سەختتر ئەوەیە وەک جاران بەلایەوە گرنگ نییە چی بەسەردێت. لە دڵی خۆیدا گوتی «عەشق وات لێدەکات نەزانیت چیت دەوێت». ئێستا تەمەنی بیستوچوار ساڵە، لە هەژدە ساڵییەوە ئەزمونی لەگەڵ ئافرەتاندا هەیە، لە سۆزانییەکانەوە تا ئەو کچانەی لە بازاڕ و قەیسەرییەکاندا بۆ شوویەکی باش دەگەڕێن. لەو چوار مانگەدا سەوسەن فیکرەت سێ جار هاتبوو بۆ کۆگاکەی، بەڵام هیچ کات بە تەنیا نەبوو، هیچ کات خۆی شتێکی نەکڕی بوو، هەر سێ جارەکە بە تەنیا و لاوازییەوە وەک کچێکی نەخۆش بۆ ئەوەی پشوو بدات لەسەر نیشتۆکێکی بچوک دانیشتبوو. هەر سێ جارەکە هەندێک ڕۆژنامەی بەدەستەوە بوو. ئەوەی کچەکە هەمیشە ماندوو دەینواند جوانتریدەکرد. لە هەفتەی یەکەمەوە هەموو شتێکی دەربارەی دەزانی، یاخود بە غروری پیاوانی بازاڕەوە وای هەستدەکرد هەموو شتێکی دەربارە دەزانێت. لەو چوار مانگەدا دو

جاری دیکەش لە ڕێگای هاتوچۆی خۆیدا بینیبووی. سەوسەن فیکرەت هیچ کات بە تەنیا نەبوو، هەمیشە لەگەڵ تەوقێک ژن و کچی دیکەدا دەگەڕا کە خالید ئاموون نەیدەزانی کێن. لەگەڵ ئەوەی لە ژیانیدا زۆر نامەی لە کچان وەرگرتبوو، بەڵام خۆی هەرگیز نامەی نەنوسیبوو. باوەڕی وابوو، مرۆڤ تەنیا لەگەڵ ئەو ژنانەدا دەتوانێت خۆش بژی، کە عاشقیان نییە. پێشتر لە بازاڕدا چەندین جار حیکایەتی ئەو پیاوانەی بیستبوو کە هەموو شتێکی ژیانیان لە پێناوی ژنێکدا داناوە، بەڵام باوەڕی نەدەکرد... ئێستا خۆی بەجۆرێک گێژ و ماندوو بوو، بەڕاستی هەستیدەکرد جگە لەخەیاڵاتەکانی دەربارەی سەوسەن، هەموو شتەکانی تری ژیانی باری زیادن و خۆشبەخت دەبێت گەر بتوانێت هەموویان فڕێبدات. بۆ ناتوانێت هەموویان فڕێبدات، بێگومان دەتوانێت، لە دڵی خۆیدا دەیگووت، لە ڕێگای خۆشەویستییەوە، مرۆڤ پوچی هەموو شتەکانی تری بۆ دەردەکەوێت... هەتا پوچی خۆشی.

٣

کە مەنسور ئەسرین گەیشتە خەستەخانە لە دۆخێکی دژواردا بوو، لە نێوان ژیان و مردندا ئەوبەرەوبەری دەکرد. دکتۆر و تیمارپێچ و سیستەرەکان بەجۆرێک لەسەری کۆبوونەوە، وەک کۆمەڵێک منداڵ لە سەر کۆترێکی مردوو کۆبووبێتنەوە. کە گەیشتە خەستەخانە نزیکی سەعاتێک بوو خوێنی لێدەڕۆی. مەنگوڕی بابەگەورە هەندێک کەسی ڕاسپاردبوو بەپەلە بیگەێننە بیمارستان، ئامۆژگاریکردبوون تا زووتر بیبەن درەنگە، بە هەستی زۆرزانی خۆی دەیزانی برینەکەی لە شوێنێکی باشدا نییە. زۆربەی چەقۆکێشە شارەزاکان بە ئەندازەی پزیشکێک لە چۆنێتی برین و شوێنی دەمارەکان و ترس و ناترسی وەشاندنەکان دەزانن. ئەوەی چەقۆ بوەشێنیت و کەس نەکوژیت، هونەرێکی ڕاستەقینەیە. مەنگوڕ لە ژیانیدا خەڵکێکی زۆری زامدارکردبوو، زیاد لە یازدە چەقۆشی پێوەبوو، بەڵام چونکە گەمەکەی بە دەستوپلی چەقۆکێشی شارەزا کردبوو، زیندوو لە هەموو شەڕەکان دەرچووبوو، کەسیشی وەها زامدار نەکردبوو بمرێت. ئێستا خۆی و کامەرانی سەلما دەبایە تا چارەنوسی ئەو کوڕە ڕۆشندەبێتەوە دڵیان بلەرزێت. دکتۆرەکان لە ماوەی سەعاتێکدا بە پەلە هەموو شتێکی پێویستیان بۆ مەنسوری ئەسرین کرد، تا ئەوکات هیچ کەس لە کەسوکاری بە چیرۆکەکەی نەزانیبوو.

سەعات یازدەی شەو بوو کە ئیبراهیم ئەسرینی باوکی و بەفراو و

سیڤانی خوشکی بە لادا پەڕیوت و هەڵوەشاوەکەیان گەیشتنە بیمارستان، لەگەڵ هەموو مەترسییەکی هاتوچۆکردندا لە ئێوارەوە ماڵەو ماڵ بۆ کوڕەکەیان دەگەڕان کە بەبێ هۆیەکی دیاریکراو لە ناوەڕاستی هەفتەدا زانکۆی بەجێهێشتبوو و بێئەوەی هیچ بڵێت گەڕابووەوە بۆ شار. کە بەو حاڵە لە بیمارستان دۆزییانەوە، خوشکەکانی دەستیانکرد بە گریان، بەڵام باوکی نەیدەزانی چی بڵێت. بۆنی دەرمان و دیمەنی ڕاڕەوەکانی خەستەخانە و شەوقی مردووی ئەو بۆیە چەور و دێزەی بەدیوارەکانەوەیە، ئیبراهیم ئەسرینیان تووشی غەمۆکییەکی کتوپڕ کرد. پیاوەکە لە مەعدەنی ئەو کەسانە بوو کە بەرگەی نەخۆشی منداڵەکانیان ناگرن، بەڵام بەوەدا پێیشەرم بوو بگری، شتەکانی بێدەنگ بردەوە ناو خۆی. ویستی بڕوات و سوپاسی دکتۆرەکان بکات، بەڵام پەشیمان بووەوە، چونکە بەوردی نەیدەزانی چییان بۆ کوڕەکەی کردوە. نەیدەویست کوڕەکەی لێرەدا بمرێت، ئەم خەستەخانەیە شوێنێکی باش نییە بۆ مردن، مرۆڤ هەرچییەکی کردوە دەبێت هەوڵبدات لە جێگایەکی دی بمرێت. هەر جارێک هاتبێت بۆ خەستەخانە ڕێکەوتی مردنێکی کردوە، هەمیشە خەڵکانێکی بینیوە دەگرین و خەڵکانێکیشی بینیوە بە پەلە لە ناو قاوشەکاندا ڕادەکەن، بەڵام ئەمشەو دونیا لەوە هێمنترە بەکەڵکی مردن بێت. دڵنیابوو سبەی لە هەموو شتێک تێدەگات، بەڵام ئێستا کاتی ئەوەبوو لە دڵەوە دۆعابکات کوڕەکەی سەلامەت بێت... ئیدی لەم شەوە ساردەی زستاندا، لەوە زیاتر هیچی تر نەدەکرا.

لە ڕۆژی دووهەمدا هەموو شتێک ڕوون و ڕۆشن بوو، هەموو شتێک... ناوی مەنگوڕی بابەگەورە لەوە ناسراوتربوو کە ونبێت و بشاردرێتەوە، ئێوارێ دەیان کەس مەنگوڕیان بە خۆی و کڵێتە زستانە گەورەکەیەوە لەگەڵ ئەو کوڕەدا بینیبوو... بەڵام ئەوەی ئیبراهیم ئەسرین تێینەدەگەیشت ئەوەبوو، چی وا لە مەنگوڕی بابەگەورە دەکات بیەوێت کوڕەکەی ئەو

بكوژێت.

ئیبراهیم تەمەنی شەست و سێ ساڵ بوو، بەڵام تەواو پیر دیاریبوو، پیرێكی پاك و تەمیز كە هەمیشە كراسێكی سپی ملوان پاكی لەبەردابوو، لە هەژدە ساڵییەوە تا ئەمڕۆ یەكجۆر جل دەپۆشێت، قاتی نیللی لەگەڵ كراسی سپی، زستانانیش تەنیا پاڵتۆیەكی ڕەشی دەخاتەسەر. هەتا دوای مردنی ژنەكەشی ئەو عادەتەی نەگۆڕی، شەش مانگ بۆینباخێكی ڕەشی بەست و ئیدی شتێكی دیكەی نەكرد. ئێستا بەم جلە پاكانەوە، بەم قژە پڕە سپییەوە كە بەخشیوێتی بە كچ و كوڕەكانیشی، وەستاوە و نازانێت منداڵەكەی دەژی یاخود دەمرێت. بیستودوو ساڵ بوو لە شارەوانی فەرمانبەر بوو، گەلەك نهێنی گەورەی ئەم شارەی دەزانی، بەڵام ئێستا ناتوانێت تێبگات چ شتێك كوڕێكی زیرەك و بەفامی وەك مەنسور لەگەڵ سەرسەرییەكی وەك مەنگوڕدا كۆدەكاتەوە... دڵنیاشە چیرۆكەكە هەر چییەك بێت دواتر خەڵك بەجۆرێكی تر دەیگێڕنەوە.

خۆی و كچەكانی لە ناو بۆنی نەخۆشەكاندا دانیشتن، دوو كچەكە بەجۆرێك بۆ براكەیان دڵشكاوبوون ئارام نەدەبوونەوە، گەرچی هەردووكیان ڕازی نەبوون تا بەتەواوی مەكیاج نەكەن بێنەدەرەوە، بەڵام ئەوە مانای ئەوە نەبوو بۆ براكەیان دڵ بەكەسەر نین. ئیبراهیم ئەسرین لە دڵی خۆیدا گووتی «عەیبی هەرە گەورەی ژنی ئەم شارە، ئەو خووگرتنە نەخۆشەیانە بە مەكیاجەوە، كچەكان هەمان ئەو خووەیان بۆ ماوەتەوە كە دایكی خوالێخۆشبوویان هەیبوو». بەڵام ئێستا بە حەسرەتێكەوە پرسی «چی لەم دوو كچە بەستەزمانە دێت، گەر من و براكەشیان لە ماوەیەكی كورتدا بمرین... چیان بەسەردێت؟». لە ڕاستیدا هیچ وەڵامێكی پێنەبوو. ئیبراهیم ئەسرین چەندجارێك واهاتە پێشچاوی كە ئیزرائیل بە خۆی و باڵە گەورەكانییەوە دەبینێت، دڵنیابوو ئەوە خۆیەتی، ئیزرائیلە بە لەشێكی سپی و زەبەلاحەوە دەچێتە ناو قاوشەكان و دێتەوەدەرێ.

بینینی ئیزرائیل یەکێک بوو لە دەردە بەردەوامەکانی ژیانی، لایەنی کەم مانگی جارێک بە ڕێکەوت لە شوێنی جیاواز و بۆنەی جیاوازدا ئیزرائیلی دەبینی. ئەگەرچی ئیبراهیم هیچ وەخت نوێژی نەکردبوو، بەڵام ئیمانێکی نەپساوی بەخودا هەبوو، هەتا لەگەنجیشدا کاتێک کۆمۆنیست بوو، هەرگیز باوەڕی بە خودا لەق نەبووبوو. ئێستا دڵنیابوو مەسەلەی بینینی ئیزرائیل بەرهەمی وەنەوز و نائومێدی و ڕێشکەوپێشکەی خەیاڵ نییە، بەڵکو بەرهەمی بینینێکی ڕۆشنی چاوەکانێتی، هەتا جارێک لە جارەکان هەستیکرد زۆر لە نزیک ئەوەوە تێدەپەڕێت و سەیریدەکات. بە هێمنی بەخۆی گووت «بە دڵنیاییەوە ئیزرائیل بەشێک لە ژیانی لێرەدا دەباتەسەر، لەم خەستەخانەیەدا». نزیکی دەمەوبەیان بە دەم وەنەوزەوە گووتی « نا ئیزرائیل پیاوێکی بێئیش نییە». ئەوەی بەدەنگی بەرز گووت. هەر دووکچەکەی دەزانن لەدوای مردنی دایکیانەوە، زۆرجار بێئاگای خۆی شتەکان بەدەنگی بەرز دەڵێت.

بەیانی هەموو شتێک ڕۆشن بوو، چەندین کەس مەنگوڕ و کامەرانی سەلمایان لە بەردەرکی ژێرزەمینەکەی خدرۆ دوویاردا بینیبوو، بینیبوویان لەگەڵ گەنجێکی نەناسراودا دەچنە ژوورێ. ئەو کەسانەش کە مەنگوڕ رایسپاردن کوڕەکە بۆ بیمارستان بگوازنەوە، هەر هەمان قسەیانکرد... بەڵام هێشتا هیچ کەس ڕاست و دروستی چیرۆکەکەی بە تەواویی نەدەزانی.

ئەو ڕۆژە نزیک بە نیوەڕۆ مەنگوڕی بابەگەورە بە خۆی و کلێتە ڕووسییەکەیەوە لە باغی بەر دەرکی خەستەخانەدا دەرکەوت، هەر مرۆڤێکی زیرەک دەیتوانی مێژووی تەواوی شارەکە لە ڕوخساریدا بخوێنێتەوە، وەک هەندێک ناویاندەنا سەگی کۆڵانە تەسکەکانی شار بوو. قسە و ڕەفتاری لە کوچە کۆنەکان و چایخانە تاریکەکاندا شێوەی خۆیان وەرگرتبوو، لە هونەری جنێودانیدا پیاوێکی تا خودا حەزبکات لێزان بوو، بەڵام بۆ ئەوەی

بتوانێت جارجار لەگەڵ پیاوە بەڕێزەکانیشدا قسەبکات، ساڵ دوای ساڵ دەستکاری ئەو فەرهەنگە ڕەشەی خۆی کردبوو. هێدی هێدی توانیبووی، ڕووی ڕاستەقینەی مەنگوڕی بابەگەورە بە دەمامکێکی ئەستوور لە وشەی شیرین بشارێتەوە، بەڵام دەمامکەکانی بۆئەوە نەبوون خەڵک فریوبدات و لە خشتەیان بەرێت، بەڵکو بۆئەوەبوو زیاتر بەڕێز بنوێنێت و قسەکردنی لە دەمودووی کەسانی ئاسایی نزیک ببێتەوە... دەرکەوتنی لەو نیوەڕۆیەدا دڵی ئیبراهیم ئەسرینی ڕاچڵەکاند. بینینی ئەو لەبری ئەوەی تورەیبکات یاخود بیخاتە سەر هەوای هەڵچوونێکی باوکانە، بێخواستی خۆی هێمنییەکی کتوپڕ دایگرت. ئیبراهیمی ئەسرین لەسەر یەکێک لە کورسییەکانی ناو حەوشی گەورەی خەستەخانە دانیشتبوو، مەنگوڕ دوای ئەوەی خۆی پێناساند، پێیگووت هاتووە شتەکانی بۆ ڕوونبکاتەوە، تا بەدرۆ لە زاری ئەم و ئەوەوە نەیبیستێت. ڕاستەوخۆ بەدەنگی بەرز، بەجۆرێک هەموو ئەوانەی چواردەور گوێیان لێبوو گووتی « نازانم ئەو بێنەزاکەتانە چییان لەسەر من گووتووە. دڵنیابە کە کوڕەکەت قەرزاری منە... من دوو جار لە مردن ڕزگارمکرد، بەڵام شتەکان وابوون نەتوانم لەگەڵیدا بێم بۆ خەستەخانە... من دایکیشم لە خەستەخانەبێت ناچم بەلایدا... خۆم برینی خۆم بە شەش تەقەڵ دووریوەتەوە و نەچووم بۆ لای دکتۆر... مەسەلەکە بەوجۆرە نییە کە خەڵکی ناحەز گێڕاویانەتەوە. شتەکە وایە کە کوڕەکەی تۆ حەزی لە کچی فیکرەت گوڵدانچی کردوە، حەزێک لەوجۆرەی مرۆڤ تووشی سکچوون دەکات، شتێک نەلایەقی ئەمە و نەلایەقی کچەکەیە، من کەیفم بەوجۆرە حەزە پڕوپوچانە نایەت... خۆت دەمبینی لە عومری حەزدا نەماوم... شتەکە هیچی بۆ من نییە... ئەوەندەیە کە کوڕەکەی سەلما دۆڵان ئەگەر ئێوە بیناسن، تووشی هەمان دەرد و هەمان نەفامی بووە، ئەویش وەک کوڕەکەی تۆ بە قوونیش فرمێسک بۆ ئەو کچە دەڕێژێت. ئێستا ئەو دەیەوێت کچەکەی فیکرەت

گوڵدانچی بخوازێت، وابیردەکاتەوە بیکات بە ژنی خۆی و مارەیبکات... بەڵام خۆت دەزانیت، دوو سەگ دەتوانن لە یەک قاپ بخۆن، بەڵام دوو عاشق ناتوانن... ئاوابوو کە شتەکان بەهۆی بێمێشکی و سەرگەرمی کامەرانی سەلماوە لەدەست دەرچوو... قسەوباسێکی سادە کە دەبوو شتەکان ڕێکبخات و وایان لێبکات وەکو گوڵ بڕۆن، لەدەست دەرچوو، من ئەوەم بۆ کرا چەقۆی دووەمم گرتەوە... خوای گەورە هێزی دامێ و لە کاتی خۆیدا فریای کەوتم. کامەرانی سەلما ڕەفیقمە، ئەو لە هەڵچوونی وەهادا خۆی بۆ ناگیرێت... کوڕێکی ناکەسبەچە نییە، بەشی خۆی پیاوە... شتم لێدیوە بۆیە وادەڵێم، دەزانم بەشی خۆی پیاوە. دەیەوێت ژنێک بهێنێت کە تەنیا خۆی خۆشیدەوێت و کەسی تر خۆشی نەویستوە...».

ئیبراهیم ئەسرین ناوی فیکرەت گوڵدانچی نەبیستبوو، پیاوێکی خۆشباوەڕ نەبوو، بەڵام خێراتر لە ئاسایی باوەڕی بە قسەکانی مەنگوڕ کرد. ئەو لەمێژە وەک دڕترین و ترسناکترین، بەڵام سەرڕاستترین چەقۆوەشێنی شار ناوبانگی مەنگوڕی بیستووە.

٤

فیکرەت گوڵدانچی تەنیا دوای زنجیرەیەک کارەسات بیری لەوەکردەوە بگوازێتەوە بۆ باکوور. تا ساڵی ١٩٨٥ لە بەغداد لە بەڕێوەبەرایەتی دابەشکردنی ئارد، سەرپەرشتی هەندێک عەمباری گەورەی دەکرد کە ئاردیان بۆ سوپا دابیندەکرد. سەرەتای جەنگ فڕۆکە ئێرانییەکان دووجار ئەو عەمبارەیان بۆردومانکرد، بەڵام فیکرەت گوڵدانچی هەردوو جارەکە بەسەلامەت لە ناو تەپوتۆزی تێکەڵاوبوونی ئارد و باروت و خۆڵدا هاتەدەرێ. هەردووجارەکە فەرمانبەر و کۆڵهەڵگر و کیژانی کوژراوی بەشی حیساباتی بەدەستی خۆی هەڵگرتبوو، سەرنجی ئەو ڕەنگە تایبەتی و بێوێنەیەی دابوو کە تێکەڵاوبوونی خوێن لەگەڵ ئاردا دروستیدەکات. بەڵام فیکرەت گوڵدانچی تەنیا فەرمانبەرێکی باڵانەبوو کە لەسەرەتای پەنجاکاندا بۆ خوێندن چووبووە بەغداد و دوای سیوپێنج ساڵ گەڕابووەوە، بەڵکو پیاوێکی خوێندەواربوو کە بەهۆی ڕۆشنبیرییەکی بەربڵاوەوە ڕێزێکی زۆری لە وەزارەت و لای بەڕێوەبەرەکانی سەرو خۆی هەبوو. ڕۆشنبیری فیکرەت گوڵدانچی لەگەڵێک بواری جیاواز جیاواز و دوور لە یەکدا بوو، وەک چۆن زانیارییەکی زۆری دەربارەی ڕووەکی سەیر و گیای ناوازە و گوڵە عاجباتییەکانی دونیا هەبوو، هەمان شێوەش لەسەر وردەکارییەکانی میکانیکی ئۆتومبێل و شێوازی گەشەسەندنی ماتۆڕی هایدرۆلیکی و پەرەسەندنی ڕاکێتی ئاڕاستەگر شتی زۆری دەزانی.

سنووری شارەزاییەکانی گەلەک کایەی لەخۆدەگرت، لە ئەدەبەوە بیگرە تا وردەکارییەکانی مێژووی نیگارکێشان و حیکایەتی گەڕاڵە گەورەکان و تراژیدیای زاناکان و نەخۆشی ناوازە و بێوێنەی پادشاکان. لەسەردەمێکی ژیانیدا بیری لە نوسینی کتێبێکی گەورەکردبووەوە دەربارەی شارە نغرۆکان، بابەتگەلێکی زۆری لەسەر کاولبوونی شارەکان کۆکردەوە لە سەدوم و ئاموراوە بیگرە تا دەگاتە سەر وێرانبوونی شارە گەورەکانی وەک «دریسدن» و «ستالینگراد» لە مێژووی نوێدا. بەڵام ژیان هەرگیز بوارێکی ئەوتۆی پێنەدابوو کە بەڕاستی زانیارییەکانی بخاتەکار. لە هەموو ژیانیدا تەنیا چوار وتاری نوسیبوو، کە هەریەکەیان لە بوارێکدا بوون و هەریەکەشیان لە گۆڤارێکی جیاوازدا بڵاوبووبوونەوە، سەرەتای گەنجی گووتارێکی درێژی لەسەر گەڕاڵە ئەورووپییەکان نوسی، هەوڵیدابوو بە کۆمەڵێک نەخشەی زۆر ورد هەندێک هەڵەی گەورە بۆ مێژوونوسە ئەورووپییەکان ڕاستبکاتەوە کە هێندەی کار دەگاتە سەر مێژوو و جوگرافیای خۆرهەڵات بەجۆرێکی منداڵانە شوێنەکان و ساڵرۆژەکان تێکەڵاودەکەن. وتارەکەی هاوشانی پاشکۆیەک بوو دەربارەی ئەو ئامێرە کۆنانەی دەریاوانەکان لە سەدەی چواری زاینییەوە تا سەدەی پازدە بەکاریانهێناوە، هاوشان بەگەلەک وێنەی دەگمەن و ناوازە دەربارەی فۆرمی قیبلەنمای دێرین و ئامێرێکی نەزانراو کە ئەو ئەستێرەپێوی پێدەڵێت. وتارەکانی تری فیکرەت ئیحسان گوڵدانچی، یەکێکیان دەربارەی کاریگەریی زینگەیە لەسەر مۆسیقای خۆرهەڵاتی دێرین، یەکێکی دیشیان دەربارەی گرێی ئۆدیبە لە شانامەی فیردەوسیدا، ئەوی دیکەیان دەربارەی کاریگەری گوڵی بەیبونە لەسەر ئەنزیماتی ناو لەش و هەر سێکیان لە سێ گۆڤاری ناوداری زەمانی خۆیدا چاپکراون. تێوەگلانی تەواوەتی فیکرەت گوڵدانچی لەگەڵ بازرگانی ئارددا دەگەڕێتەوە بۆ ناوەڕاستی شەستەکان، زەمانێک لەگەڵ وەفدێکی دەوڵەتیدا دەڕواتە یەکێتی سۆڤیێت و لەوێ

لەگەڵ ئۆکرانییەکاندا گرێبەندێکی گرنگی هێنانی ئاردی سپی مۆردەکات. شارەزایی گوڵدانچی لە گەلێک زمانی بێگانەدا کۆمەکیدەکات لەو دەمەوە تا سەرەتای هەشتاکان لە زۆر ڕێکەوتننامەی هێنانی ئارددا بەشداربێت. گوڵدانچی سەفەرەکانی دەخاتە خزمەتی کڕینی کتێبی ناوازە و نەخشەی دێرین و شتی ئەنتیکەوە، لە ماوەیەکی کەمدا دەیان ئەتڵەسی ڕووەک، ئەتڵەسی تایبەت بە کانزاکان، ئەتڵەسی ڕەنگاوڕەنگ دەربارەی شێوەکانی ماتوورو باڵۆن و عەتر و گیاندارانی دەریا و میللەتانی دێرین کۆدەکاتەوە. ئەتڵەسەکانی فیکرەت گوڵدانچی کە دەگەنە سەروو دوو سەد بەرگی تایبەتی لە حەفتاکانی بەغدادا کۆمەڵە کتێبێکی هێند گرنگ و ناوازە دەبن، لە هیچ کتێبخانەیەکی وڵات و لە هیچ سەنتەرێکی زانستیدا وەچنگ ناکەون. کتێبخانەکەی دەبێتە هۆیەکی گەورەی شانازی ئەو، هەر کەس ئەو کتێبە دەگمەنانە دەبینێت، سەرسامانە دەڵێت «وای خوای گەورە، وای بابەگیان... فیکرەت بەگ تۆ چیت دروستکردوە». بەڵام لەگەڵ ئەو کتێبخانە گەورە و خولیا شێتانەیەشدا بۆ ئەوەی ببێت بە پیاوی زانست، گوڵدانچی لە هیچ یەکێک لەو بوارانەی جێگای بایەخی بوون، نەبوو بە کەسێکی دیار و بەرجەستە. غەمی بەخێوکردنی ماڵ و منداڵ بەجۆرێک لە مەسەلەی کڕین و دابەشکردنی گەنم و ئارددا نوقمیدەکەن، کاتێکی زۆر کەمی بۆ خولیا ڕاستەقینەکانی خۆی دەمێنێتەوە. ئەوە وادەکات سەردەمانێک وەک پیاوێکی بێدەنگ و مۆن و غەمگین دەربکەوێت کە کەس لە ماڵەوە بەدروستی نازانێت بیر لە چی دەکاتەوە. لەسەرەتای حەفتاکاندا ژنەکەی تووشی سیل دەبێت، پێدەچێت سەرقاڵی فیکرەت بە دونیا تایبەتییەکەی خۆیەوە و نوقمبوونی لە ناو کتێب و وەزیفەدا هۆیەکی گرنگی ئەو دەردەی ژنەکەی بن. «قەمەرخان» ی ژنی بێزار لە تەپوتۆزی ئەو هەموو کتێبە نەخوێندراوەیە، لە بێیاری و هاودەمیدا، هاوڕازی خۆی تەنیا لای دراوسێکان دەدۆزێتەوە، هێند لە کاتی برز

بژاردن و فاسۆلیاجنین و بامیێ قنچککردندا لەگەڵ ژنانی گەڕەکدا کۆدەبێتەوە، تا لە خانمێکی نەخۆشەوە ئەو دەردە سامناکە دەگرێت. قەمەرخان بۆ دوو ساڵ لە خەستەخانەیەکی تایبەتدا لە دەرەوەی بەغداد لە دونیا جیادەکرێتەوە، لەو ماوەیەدا فیکرەت گوڵدانچی وەک هەمیشە سەرقاڵی سەفەر و کۆبوونەوە و گەورەکردنی کتێبخانەکەیەتی کە ساڵ دوای ساڵ ڕەفەکانی بە تەواوی ماڵەکەدا دەکشێت و شوێنێکی خاڵی جێناهێڵێت. لە ماوەی شازدە ساڵ ژن و مێردایەتیدا، فیکرەت گوڵدانچی سێ منداڵی لە قەمەرخان دەبێت، کوڕێکی چاوشین و قژزەرد کە کوڕە گەورەیەتی و ناوی نزار فیکرەتە لەگەڵ دوو کچدا، گەورەکەیان پڕوشە و بچکۆلەکەیان سەوسەنە کە کچێکی لاواز و نەخۆشە کە زۆر درەنگ پێدەگرێت.

ساڵێک قەمەرخان لە قەرەنتینە داخراوەکەی خۆیدا لە بیمارستانی تایبەت بە نەخۆشییەکانی سینە و سیدا مرد، کوڕە گەورەکەی چواردەساڵ تەمەنی بوو، پڕوشە دوازدە و سەوسەن فیکرەت تەنیا پێنج ساڵان بوو. دوای مردنی دایکیان خێزانەکە بەسەردەمێکی گەلەک ڕەش و بە ڕۆژگارێکی گەلێک تاڵدا تێپەڕی. براکەیان گەنجێکی سەر بەدەرەوە بوو، ساڵانی هەرزەکاری خۆی بە شێوەیەکی شێتانە و جەنجاڵ لە کوچەکانی بەغدادا بردەسەر، کوڕەکە لە شازدە ساڵیدا مەیخۆرێکی لێزانی لێدەرچوو، هەر زوو تێکەڵ بە گروپێکی دەهۆڵ و زوڕنا بوو لەوانەی لە یاریگاکاندا بۆ هاندانی تیپە وەرزشییەکان کۆدەبوونەوە، لەوێشدا تابلێی زیندوو و چالاک و پڕجۆش بوو. سەرەڕۆیی و گەنجێتی شێتانەی نزار فیکرەت، هیچ لەوە ناگۆڕێت ببێتە هاوڕێیەکی نزیکی خوشکەکانی. کوڕەکە لەوانە نییە تەواو پشتبکاتە خێزانەکەی و تەنیا دوای ئارەزووەکانی خۆی بکەوێت، هەمیشە ئەوەی لەبەرچاوبووە کە دوو خوشکی هەیە و دەبێت لە بیریان نەکات. هەڵبەت وەک باوکی ئەهلی کتێب نییە، بەڵام کە لەساڵی حەفتاوشەشدا

تاقیکردنـەوەی بەکالـۆری دەدات، پلەیەکـی هێنـد بـەرز وەردەگرێت دەیخاتـە ئەنـدازەی تەکنۆلـۆژی. ئـەو وێنانـەی دواتـر سەوسـەن فیکـرەت لـە یادەوەری خۆیـدا بـۆ نـزاری هەڵگرتـووە، پێکڕا نیـگاری کوڕێکـی چاوشـین و قـژزەردن کـە بەزەردەخەنەیەکـی هەمیشـەییەوە سـەری بەرزکردۆتـەوە و بەدەسـتێک جلـی زانکۆوە بەڕێـگادا دەڕوات. منداڵەکانـی فیکـرەت گوڵدانچـی دوای مردنی دایکیـان خولیایەکـی بێمانـای ئـاودان و بەخێوکـردن و جوانکردنـی باغچـە بچکۆلەکـەی ماڵیـان دەکەوێتەسـەر. نزاریـش ئەوکاتانـەی لـە یاریگاکانـدا خەریکـی هاوارکـردن نییـە، لـە ماڵـەوە ئیـش لـە باغەکـەدا دەکات. «هەندێـک ڕۆژ وام هەسـتدەکرد هەمـوو گیانـی لـە هەڵاڵـەدا زەرددەچێتـەوە» سەوسـەن فیکـرەت دواتـر وای دەگـووت. دەبێـت بڵێیـن کـە فیکـرەت گوڵدانچی پەیوەندییەکـی زۆر خـۆش و هارمۆنـی لەگـەڵ کوڕەکەیـدا نەبـوو، کـە بـەردەوام باوکـی بـەوە گوناهباردەکـرد کـە سـەرقاڵی زۆر و بێباکـی بەرامبـەر ئازارەکانـی دایکـی هـۆکاری گـەورەی کۆچـی دوایـی ئـەو بـوون. کـە شـەڕی ئێـران هەڵگیرسـا نـزار فیکـرەت ئـەو سـاڵە لـە کۆلیـژی ئەنـدازە دەرچوویـوو، لـەو دەمـەدا بـۆ یەکەمجـار فیکـرەت گوڵدانچـی بیـری لـەوە کـردەوە کـە بـە خێزانـەوە بگەڕێنـەوە بـۆ نیشـتیمانی ڕاسـتەقینەی خـۆی لـە باکـوور. خوێندنـەوەی زۆر لـە بـواری مێـژوودا هەسـتێکی پێشـوەختی بـە کارەسـاتەکان تیـا دروسـتکردبوو. کـە سـەدام حوسـەین هاتەسـەرکار و بـۆ یەکەمجـار وەک دیکتاتۆرێـک لـە بالکۆنێکـی بـەرزەوە سـەرەتای سـەرهەڵدانی دونیایەکـی نوێـی ڕاگەیانـد، فیکـرەت گوڵدانچـی لەنـاو حەشـاماتە شـێتەکەدا سەرسـامانە وەسـتابوو و سـەیریدەکرد. خوێندنەوەکانـی گوڵدانچـی لـە ژیاننامـەی دیکتاتۆرەکانـدا پێیدەگـووت ڕۆژگاری زۆر تاریـک و دووروردرێـژ بەڕێوەیـە. هەسـتێکی ناوەکـی و زەنگێکـی قایـم لـە دڵیـدا ئاگاداریدەکـردەوە کـە ئـەو ئاهەنگانـەی ئێسـتا، سـەرەتای سـاڵگەلێکی ترسـناک و تاریکـن. ئـەو ڕۆژە کاتێـک گوڵدانچـی لـە پاسـێکی دووقاتـی کۆنـدا لـە «مەیدان»ـەوە

بەرەو «بەیاع» بەناو دەنگی هوتاف و مۆسیقای ئاهەنگگێڕاندا بەڕێکەوت لە خەیاڵی ئەوەدا بوو کە پێش هەموو کارەساتەکان بکەوێت و بەجۆرێک لە جۆرەکان ئیشەکەی خۆی بگوازێتەوە بۆ بەشی تەموین لە باکوور. ئەودەم نزار فیکرەت لە پۆلی سێهەمی کۆلیژی ئەندازە بوو، نیازەکەی باوکی تووشی شۆکێکی گەورەی کرد، مەسەلەکە هەر ئەوە نەبوو کوڕەکە پێی سەخت بێت ساڵی داهاتوو بەتەنیا لە بەشی ناوخۆیی بەسەربەرێت، بەڵکو نەیدەتوانی ئاسان دەست لە هاوڕێ بەغدادییەکانی هەڵگرێت و واز لە هاتوچۆی یاریگاکان بهێنێت، بەڵام لە هەموو ئەوانە گرنگتر ئەو پەیوەندییە دڵدارییە توندەی بوو بە ئەسیل یەلمازەوە کە ئەگەر بیانگوازتبایەتەوە بۆ شارێکی تر درێژەپێدانی نەکردە و دژوار دەبوو. کوڕەکە هیچی لەوە نەدەزانی کە فیکرەت گوڵدانچی پێشبینی شەڕێکی ترسناک و گەورە دەکات. قووڵبوونەوەی لە مێژووی خۆرهەڵات و شەڕی تایەفە کۆنەکانیدا ئەو هەستەی تیا سەوزکردبوو کە هاتنی دیکتاتۆرێکی تازە کە مەیلێکی ترسناکی بۆ خۆدەرخستن هەیە، بەبێ ڕودانی شەڕێکی گەورە تێناپەڕێت. لەو ماوە درێژەی ژیانیدا لە شارێکی دەریائاسای وەک بەغدادا لەوە تێگەیشتبوو کە ئێستا هەموو شتەکان بۆ دەرکەوتنی کارەساتێکی گەورە کاملبوون. بێئەوەی بوێرێت ترسەکانی لای نزاری کوڕی ئاشکرابکات، هۆی خولیاکانی خۆی گێڕابووەوە بۆ ئەوەی هێدی هێدی پیردەبێت و ناتوانێت زیاتر لەگەڵ کاروباری چڕ و بێپشووی دائیرەدا سەرقاڵ بێت. نیازەکەی لای هەریەک لە نزار و پرۆشە شۆڕشێکی ڕاستەقینەی دروستکرد، هیچیان ئامادەنەبوون پێکڕای ژیانیان لە یەکێک لە شارە بچوک و بێگیان و چەپەکەکانی باکووردا ببەنەسەر. پرۆشە لە هەمووان تورەتربوو، سۆنگەی تورەبوونەکانیشی هەمانشێوە عاشقانە بوو. ئەو لە هاوینی حەفتاو هەشتەوە، چەند ڕۆژێک دوای جەژنی لەدایکبوونی هەژدەساڵەی خۆی لە یەکێک لە باغە

گەورەکانی بەغدادا پەیوەندی لەگەڵ کوڕی ئەفسەرێکی بەرزی سوپادا بەستبوو کە ناوی «نەشئەت نیعمە» بوو. کوڕەکە بەجۆرێک ڕێک و سەر ڕاست بوو، پەیمانی دابووە پرۆشە لە ماوەی ساڵێکدا بیخوازێت و بیکاتە خێزانی خۆی، ئێستا گەر بگەڕابانایەتەوە بۆ کوردستان هەموو خەونەکانی بەبادەچوو و دەبایە بۆ هەتاهەتایە لەو عەشقە جیاببێتەوە. تاکە کەسێک کە بەباوکی گووت بۆ هەرجێگایەک بڕۆیت لەگەڵتدا دێم، تا مردن لەگەڵتدا دەبم و هیچ کات... هیچ کات بەجێتناهێڵم، سەوسەنی کچە بچوکی بوو. تاکە منداڵی زۆر نزیک لە گوڵدانچییەوە سەوسەن بوو، دوای مردنی دایکیان فیکرەت گوڵدانچی کچە بچکۆلەکەی خستە ژێر چاوەدێرییەکی زۆر تایبەت و بایەخێکی وەها بێوێنەی پێدا، خەڵکانێکی زۆر لەو باوەڕەدا نەبوون کەسێکی وەک ئەو کە بە ئەهلی کتێب ناسراوبوو، بتوانێت بەو چەشنە سەرپەرشتی کچێکی منداڵ بکات. کچەکە لە منداڵییەوە کەمخوێنی و لاوازی لەگەڵدا بوو، ئێسکەکانیشی بە ئەندازەی پێویست بەهێزنەبوون تا بەرگەی هەموو ماندووبوونێک بگرێت. لەبەرئەوە ترسێکی هەمیشەیی لەگەڵدا بوو. منداڵەکە تەنیا دوای مردنی دایکی بەتەواوەتی پێیگرت و کەوتە سەرزمان. چونکە باوکی بەردەوام بە کوردییەکی ساف قسەی لەگەڵدا دەکرد، زمانی قسەکردنی بە کوردی لە زمانی خوشک و براکەی ڕوونتر و بێگەردتربوو. فیکرەت گوڵدانچی بەجۆرێک لە جۆرەکان توانی وێنەیەکی تەواو ئەفسانەیی دەربارەی کوردستان و شارەکان و هاوینەهەوارەکانی لەسەری کچە بەستەزمانەکەدا بچێنێت، کە زۆرجار زیادەڕەوییەکی نادروستی تێدابوو. لە ئەلبومەکانی گەنجێتی خۆیدا دیمەنی چیا بەفراوییەکان و گوندە خەوتووەکانی نێو دارستان و چەمی گەورەی پڕ ماسی پیشانی کچەکەی دەدا، بێئەوەی هیچی دیکەی بۆ باسبکات. کچەکە بەجۆرێک گەورەبوو، ناوی شارەکانی وەک هەولێر و هەڵەبجە و ئامێدی، ناوی هاوینەهەوارەکانی وەک سۆلاف و

سەرسەنگ و گەلی وەک شوێنی ئەفسانەیی و خورافی دەهاتنە بەرگوێی. فیکرەت گوڵدانچی کە ڕاستەوخۆ نەیدەوێرا بە منداڵەکانی بڵێت جەنگی ترسناک و سەردەمانی زۆر تاریک بەڕێوەن، لە قسەکردنەکانیدا بەچپەوە بۆ سەوسەنی درکاند کە ساڵانی داهاتووی ئەم وڵاتە گەلێک خوێناوی دەبن.

پڕوشە فیکرەت لە ساڵی یەکەمی زانکۆدا شوویکرد، باوکی تەواوی شووکردنەکەی وەک شتێکی منداڵانە سەیردەکرد. ئەو لەلای سەوسەن دەیگووت «من دەزانم پڕوشە بەختەوەر نابێت». بەڵام ئەوەی دواتر سەوسەن فەرامۆشی نەکرد، ئەو قسە درێژانەی فیکرەت گوڵدانچی بوو دەربارەی جەنگ. گوڵدانچی لەسەر چەندەها کتێب و ئەتڵەسی گەورە گەورە بۆ کچەکەی ڕوونکردەوە جەنگ چییە، نیگاری شارە وێرانەکانی پیشاندا، سوپاکان لە کاتی مارشکردندا، سەربازەکان بە خۆیان و خودە ئاسنینەکانیانەوە لە سەنگەردا، لوولەی ترسناکی تۆپەکان کاتێک لێشاوی ئاگریان لێدێتەدەرەوە. تەقینەوەی خومپارەکان لە گۆڕەپانی جەنگدا، هەلاهەلابوونی سەربازان، مردنی بە کۆمەڵ، نیگاری گەنجانی بریندار لە قوڕ و لیتەی بەرەکاندا، گوردانی چەقیو لە بەفردا، ئەفسەرانی برسی و کزۆڵە لە سەهۆڵبەندانی زستاندا، دیلەکان لە تابووری دووروودرێژدا، شارانی سووتاو، ژەنراڵانی ماندوو لە دوکەڵ و باروتدا.

زەحمەتە مرۆڤ تێبگات بۆ فیکرەت گوڵدانچی هێندە مەراقی بووە باسی جەنگ بۆ کچێکی نەخۆش و منداڵکار بکات. گوڵدانچی هەر لەسەرەتاوە بە چەشنێک لە چەشنەکان کۆی ترسەکانی ناو ڕۆحی خۆی بۆ سەوسەن گواستەوە، منداڵەکە لە تەمەنێکی ناسک و زووەوە ئەو هەستەی تێدا دروستبوو کە لە وڵاتێکی سامناک و شوێنێکی ترسناکدا دەژی. بەر لەچەند مانگێک لە بۆردومانی فڕۆکە جەنگییەکانی ئێران بۆ بەغداد کچەکە تووشی ئەو دەردە دەبێت بەردەوام سەیری کتێبەکانی

جەنگ و وێنەی سەربازی کوژراوی ناو ساڵنامەکانی شەڕی جیهانی بکات. بینینی بەردەوامی ئەو وێنانە سەوسەن تووشی غەمۆکی و نینۆک خواردن و سوڕاندنەوەی بێهودە و کەمخەوییەکی بەردەوام دەکەن، لەو دەمەوە فێری ئەوە دەبێت کە سەیری وێنەکان بکات و بە ڕۆح بچێتە ناو دیمەنەکانەوە و تەواوی ئەو هەستانە بژی کە وێنەیەک دەیگوازێتەوە، سەوسەن لە منداڵییەوە بەجۆرێک فێری خوێندنەوەی وێنە دەبێت، دەتوانێت لەگەڵ نیگای هەموو وێنەیەکدا قووڵ تێکەڵ بێت و بڕواتە ناو جیهانە داخراوەکەیەوە. سەیری دیمەنەکانی جەنگ دەکات و لە ناویدا ونبێت، سەیری وێنەکانی سروشت و شوێنە ئەفسوناوییەکانیش دەکات و دیسان لە ناویاندا ونبێت، بەڵام ئەوەی ئازاری دەدات ئەوەیە کە نەدەنگی ناو وێنەکان دەبیستێت و نە بۆنی ناو وێنەکان دەکات، چەند ئاسان دەچێتە ناو وێنەکانەوە، چەندە بە ڕوونی دیمەنەکان لە بەردەمیدا بەرجەستە دەبن و دەبنە جیهانێکی ڕاستەقینە و زیندوو، هێندەش هەست بە کپی و بێبۆنییەکی گەورە دەکات. دواتر ئەو خولیایەی بۆنی مردووی ناو وێنەکان بکات لە ناویدا دەبێتە ئارەزووییەکی نهێنی.

کاریگەری نیگارەکانی شەڕ لەسەر کچەکە کوشندەدەبن، بە چەشنێک باوکی ناچاردەبێت بۆ ئەوەی دیوەکەی تری ژیانیشی پیشان بدات، دەرگای ژووری کتێبخانەکەی بۆ بکاتەوە تا زیاتر ئەتڵەسە ناوازەکانی گوڵ و ماسی و باڵندەکانیش ببینێت... سەوسەن گوڵدانچی لەو ژوورەدا وێنەی بەندەر و شار و سەرزەمینی زۆر دەبینێت کە لە کتێبەکانی باوکیدا خەوتوون. کاریگەری بینینی وێنە جوانەکان لەسەر سەوسەن وەها غەمڕەوێنە کیژەکە تا ئەو شەوەی فڕۆکەکان بەغدادیان بۆردومانکرد زۆر لە هاوسەنگی سروشتی خۆی بەدەست دەهێنێتەوە. بەڵام لەگەڵ دەست پێکردنی جەنگدا ژیانی خێزانی گوڵدانچی بە ڕێگایەکی تەماوی و تاریکدا دەڕوات و ژیانیان بەرەو غەم لادەدات و بەرەو پەشێویی دەگۆڕێ

٥

ئـەو هەواڵـەی کـە کامەرانـی سـەلما و مەنگـوڕی بابەگـەورە قوتابییەکـی زانکۆیـان بـە چەقـۆ بریندارکـردوە، بەیانـی ڕۆژی دووەم خێـرا بڵاوبـووەوە. نزیکـی دوو سـاڵ بـوو مەنگـوڕ لـە بەزمـی لەوجـۆرەوە نەئاڵابـوو، لەبەرئـەوە هەواڵەکـە زۆر زوو لـە قەیسـەرییەکان و نـاو چایخانەکانـەوە گەیشـتە هەمـوو دوکانـدار و کاسبەکانی بـازاڕ، کـە پێکـڕا مەنگـوڕی بابەگەورەیـان دەناسـی. سـەعات یـازدە هەواڵەکـە بـە سـێ جـۆری جیـاواز لای خالیـد ئامـوون بـوو. هـەر سـێ چیرۆکەکـە بەشـێوەی جیـاواز باسـیان لـە شـەڕە چەقـۆی دوو گەنـج دەکـرد کـە لەسـەر کچێکـی بەغدایـی بەشـەڕهاتوون. خالیـد ئامـوون لـە منداڵییـەوە لـە نـاو دەنگـۆ و درۆی کاسـباندا دەژیـا، دەیزانـی چـۆن حیکایەتـەکان تێکـەڵ بـە خەیـاڵ و خواسـت و غەریـزەی پیاوانـی برسـی نـاو بـازاڕ دەبـن. بـەوەدا نـاوی کچێکـی غەریبـی بەغدایـی لـە مەسـەلەکەدا بـوو، دڵـی بەتـەواوی ترسـا، زۆربـەی ژنانـی شـاری دەناسـی، جگـە لـە سەوسـەن فیکـرەت و خوشـکەکەی کچـی غەریبـی بەغدایـی تـر لـە شـاردا نییـە شایسـتەی ئەوەبێـت شـەڕەچەقۆی لەسـەر بکرێـت. لـە نێـوان یـازدە و یازدەونیـودا کۆمەڵێـک تەلەفونـی بـەولاولادا کـرد تـا لـە ڕاسـتی شـتەکان تێبـگات. دواجـار هەواڵێکـی دەسـتکەوت کـە تـەواو دڵـی ترسـان. کەسـێکی نزیـک لـە مەنگـوڕی بابەگـەورەوە کـە هەتـا ئـەو بەیانییەش لەگەڵیـدا بەرچایی خـواردوە پێیگـووت کـە مەسـەلەکە ڕاسـتەوخۆ پەیوەنـدی بـە کچـی پیاوێکەوە

هەیە بە ناوی فیکرەت گوڵدانچی کە ماوەیەکە لە بەغداوە گەڕاوەتەوە بۆ شار و خانوویەکی کڕیوە و دوو کچی جوانی هەیە، دوو کچەکە ئێستا لێرە و لەوێ عاشقیان بۆ پەیدا بووە. کابرا هەموو ئەو شتانەی مەنگوڕ بۆی باسکردبوو، بەهەمان ڕیزبەند و وردی، بەهەمان وشە و داڕشتنەوە بۆ خالید گێڕایەوە. ئاموون چەند جارێک ئەوەی پێدووبارەکردەوە کە کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی خۆی دوور و نزیک لە مەسەلەکەدا نەبووە و ئاگای لە حیکایەتەکە نییە و هیچ جۆرە پەیوەندییەکی دڵداریشی لەگەڵ لایەنەکانی بەزمەکەدا نییە. کابرا کە دڵنیابوو قسەکانی نرخێکی تایبەتیان لای ئاموون هەیە پێیگووت «ئەوەی من تێگەیشتووم، کچە بەستەزمانەکە تائێستا ناوی کامەرانی سەلمای هەر نەبیستوە».

خالید ئاموون ئێستا دڵنیابوو سەوسەن فیکرەت ئاگای لەم شەڕە نییە کە دوو هەتیوی پڕوپوچ کردوویانە، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا بەردەوام دڵی دەلەرزی. دوای تەلەفونەکە دەرگای دوکانەکەی داخست و بە فیاتە چکۆلانەکەی گەڕایەوە بۆ ماڵێ، گەرچی ئەمڕۆ دونیا وەک ڕۆژانی پێشوو سارد نەبوو، بەڵام هەستی بە لەرزێکی کوشندەکرد لە لەشیدا، هەستیکرد شتێک لە ناوەوە لەرزی لێدەهێنێت. لە دڵی خۆیدا ئەوەی دووبارەکردەوە «ژنان بەمجۆرە عاشق نابن... قەت خۆشەویستی ئاوها شێتیان ناکات». لەو ساتەدا پڕ بەدڵ حەزیدەکرد هەر یەک لە کوڕە بریندارەکە و کامەرانی سەلما لە نزیکەوە ببینێت.

خالید ئاموون گەنجێکی زۆر جوان نەبوو، پیاوێکی سپیکەلانەی باریک و قژ کورت بوو، چەناگەیەکی باریکی هەبوو کە درێژییەکی نائاسایی بەدەموچاوی بەخشیبوو، جووتێک چاوی بادەمی گەورە، بەڵام جووتێک بڕۆی باریک و درێژیش کە ڕوخساری کەسێکی غەمۆکی و گومانکاریان دەدا بە نیگاکانی. ئەستەم بوو مرۆڤ تەنیا بەسەیرکردنی ڕوخساری بزانێت هەست بەچی دەکات. تاکە شتێک وای لێدەکرد لای ژنان کەسێک

سەرنجراکێش بێت ئەو ئاڵۆزییەی ناو نیگای بوو، ئەو چاوانەی کە ئاسان نەدەخوێنرانەوە، بەدیوێکدا لە فریشتەیەکی دەستخەڕۆ و بەدیوێکی دیشدا لە پیاوکوژێک دەچوو بۆ دەرفەتێک بگەڕێت دەستی خۆی بوەشێنێت. هەر کەس سەیریبکردبایە دەیزانی لەیەککاتدا دەتوانێت هەم ناسک و هەم دڵڕەقیش بێت. ئەوەی کە هەرگیز نەداری نەبینیوە و ڕۆژگاری هەژاری نەژیاوە، ئاسان لە ڕوخساریدا نەدەبینرا، وادەردەکەوت وەک ئەوەی ئەمڕۆ بەسەر ماڵ و ساماندا کەوتبێت و ڕابوردووی پڕبێت لە ڕۆژانی ناخۆش، هەندێکجار جوڵە و تەماشاکردنەکانی شتێک لە شپرزەییان پێوە دیاربوو ئەوەیان دەشاردەوە کە ئەم گەنجە کوڕی یەکێک لە خێزانە داراکانی شارە. هەندێک لە کڕیارە ژنەکان سەرەتا وایاندەزانی ئیشکەرێکی کرێگرتەیە نەوەک خاوەنی ڕاستەقینەی ناودارترین کۆگای شار، بەڵام کە دەمی دەکردەوە، دەنگی جۆرێک لەرە و چەشنێک سەدای تێدابوو، وای لە هەرکەس دەکرد ئاوڕیداتەوە، وایدەکرد باوەڕی پێبکەیت و حەزبکەیت زیاتر قسەبکات و گوێبگریت. هەندێک لەوانەی لە نزیکەوە تورەبوونەکانیان بینیوە دەزانن لە کاتی تورەبووندا تۆنێکی وشک و بێزەنگ دەکەوێتە سەر دەنگی، تۆنێکی سارد کە موچڕکە بە لەشی ئادەمیدا دەهێنێت. کەم کەس ئەو دەموچاوەی دووەمیان لە خالید ئاموونـدا بینیبوو، کچان وەک کوڕێکی هێمن سەیریاندەکرد کە شتێک شەرم و بێدەنگی زۆری تێدایە. بەڵام خالید ئامون دەیتوانی بە چەشنێک پڕ ڕق بێت خۆشی لێیدەترسا و سڵی لێدەکردەوە. ئەو لە نێو قەیسەرییەکاندا فێربوویوو چۆن هەستەکانی خۆی بشارێتەوە، ڕقی لە زۆربەی دوکاندارەکانی هاوسێی بوو، خۆشی بە هیچ یەک لەو هاوڕێیانە نەدەهات کە لەگەڵیاندا دەیخواردەوە، بەڵام دەیتوانی هەموو ئەو هەستانە بشارێتەوە و هیچیان دەرنەخات. لەگەڵ ئەوەشدا لەگەڵ سەوسن فیکرەتدا شتێکی ترە، هەستدەکات هێزێکی لە توانای خۆی

گەورەتـر یـاری پێـدەکات.

تـا دوێنـێ کێشـەی هـەرە گـەورەی خالیـد ئامـوون ئەوەبـوو، چـۆن خۆشەویستی خـۆی بـۆ سەوسـەن فیکـرەت ئاشـکرابکات، ئێسـتا کێشـەیەکی گەورەتـری هەیـە... ڕق. لـە ئێـوارەدا شوشـەیەک شـەربەتی نـادر و پاکەتێـک بسـکیتی هەڵگـرت و چـوو بـۆ بیمارسـتان، قـاوش بـە قـاوش و ژوور بـە ژوور گـەڕا، جەنجاڵـی و پێکـدادان و قەرەباڵغـی نـاو سـاڵۆنەکان دەرفەتـی ئەوەیـان پێبەخشـی بـە ئاسـانی لـە نـاو بەشـەکاندا بسـوڕێتەوە و لـە سسـتەر و تیمارپێچـەکان پرسـیاربکات. یەکەمجاربـوو لـە ژیانیـدا خـۆی وەک گەنجێکـی پـوکاوە و کەسـاس دەهاتـە بەرچـاو، چاکەتێکـی قاوەیـی کەمێـک درێـژ و بلوسێکی زستانەی ملداری لە بەردابوو کە پتـر تەنهاییـان ئاشـکرادەکرد. کـە گەیشـتە بـەر قەرەوێڵەکـەی مەنسـور، خەڵکێکـی زۆری بینـی بـۆ دیدەنـی بریندارەکـە هاتبـوون، لـە نـاو هەموویانـدا لـە کـوڕە زامدارەکـە نزیکبـووەوە و بەقووڵـی سـەیریکرد، هێنـد قـووڵ و بێدەنـگ لێیڕوانـی سـەرنجی هەموانـی ڕاکێشـا. لەگەڵ مەنسـور ئەسریندا پێکـەوە سـەیری یەکدیـان کـرد، مەنسـور پێشـتر ئـەم کـوڕەی نەبینیبـوو، بـەڵام بێئـەوەی بیربکاتـەوە، تەنیـا لـە شـێوەی نیگاکـردن و غەمگینیـدا تێگەیشـت کـە یەکێکـە لـە عاشـقەکانی سەوسـەن فیکـرەت. نیـگای شـتێکی تایبەتـی تێدابـوو کـە دوێنـێ ئێـوارە لـە چاوانـی کامەرانـی سەلماشـدا بینیبـووی، شـتێک نزیکدەبێتـەوە لـە شـێتی، لـە کلێپەکرنێکـی کتوپـڕ. کەسـیان پێویسـتیان بـەوە نەبـوو هیـچ بڵێـن، خالیـد ئامـوون هەسـتیکرد لـە ناخـی دڵـەوە ئاواتەخـوازە ئـەم بریندارە بمرێـت، شـەربەتەکەی دانـا و بەدەنگێکـی سـارد گـوتی «ئومێـدم وایـە، زوو شـیفات بێـت».

خالیـد ئامـوون هاتبـوو بیبینێـت و بزانێـت ئـەم کـوڕە لـە چـی دەچێـت. گەنجێکـی لاواز و سـادەبوو کـە بـە کاریگەریـی برینەکـەی دوێنـێ و نەشـتەرگەرییەکەی شـەو ڕەنـگ زەرد و نیوەگیـان دەردەکـەوت، بـەڵام لەگـەڵ

ئەو کەمهۆشییەدا هێشتا جوان دەینواند، ئێستا دڵنیابوو ئەم مەنسوری ئەسرینە کەسێکە دەبێت مرۆڤ ئاسان وەرینەگرێت، تەواو تێگەیشت بۆ کامەرانی سەلما ویستوێتی بیکوژێت. لە دڵی خۆیدا گووتی «خودایە چەند لە عاشق دەچێت». کوڕەکە جۆرە نیگایەکی ڕۆمانسیانەی هەیە کە لەم شارەدا بۆ خۆشەویستی زۆر پێویستە. بەسەرزەنشتەوە بەخۆی گووت «خەوتنی زۆر لەگەڵ قەحبەکاندا، ڕوخساری عاشقی لێسەندوومەتەوە». شەپۆلی خێراخێرای میوانەکان کەم کەم لە قەرەوێڵەکە دووریانخستەوە، ساڵۆنەکە پڕبوو لەو ژنانەی لەبەر خۆیانەوە فرمێسکیان دەڕشت و دۆعایان لە سەبەبکاری برینداربوونەکە دەگرت، هەموو پور و پورزای زل زل بوون کە عەبای شۆڕ و بۆنی کەڕووی بەر بەلۆعە و سەرمای دەرەوەیان لەگەڵ خۆیاندا دەهێنایە ناو خەستەخانەکەوە. کە ژمارەی میوانەکان کەمێک زۆربوون، خالیدی ئاموون بەدەرفەتی زانی بێدەنگ بڕواتە دەرەوە. لە ساڵۆنەکەدا فەڕاشێکی زەبەلاح پەنجەرەیەکی گەورەی کردەوە و تکایکرد میوانەکان کەمێک لەسەرخۆ قسەبکەن. خالید ئاموون لە نیهانی خۆیدا بیری لەوە دەکردەوە بۆ ئەم لە عاشق ناچێت، ئاخۆ عاشقان لە بنەڕەتدا ڕوخسارێکی جیاوازتریان هەیە؟ دڵنیابوو ئەو سەوسەن فیکرەتی لەم کوڕە خۆشتردەوێت، گووتی « ئەگەر کامەرانی سەلما واهەڵەشە و شێتانە ڕەفتاری نەکردبایە، لەوانەبوو مەنگوڕی بابەگەورە ئەم کوڕە پەشیمانبکاتەوە». بەلام پاش کەمێک دوودڵی گووتی «هیچ کەسێکم نەدیوە ئاوها لە عاشق بچێت، خوای گەورە من بۆ وا نیم». لەبەر دەرگای خەستەخانەکەدا جارێکی تر هەستیکردەوە کە لەرزێکی کوشندەی لێدێت، لە ماشێنەکەدا بەر لەوەی بەرەو ماڵەوە لێخوڕێت بەدەنگی بەرز گووتی «بەر لە شەوی شەممە دەبێت بچمە پێشێ. هەرکەسێک زووتر لەوانی تر قاچ دانێت شانسی زۆرتری هەیە». وایگووت، بەلام لە ڕۆحیدا هەستی بە لاوازییەکی گەورە کرد.

٦

خۆشی و بەختەوەرییەکانی خێزانی گوڵدانچی دەرهەق بە دەرچوونی نزار فیکرەت لە کۆلێژی ئەندازە ماوەیەکی زۆری نەخایەند. لەگەڵ دەستپێکردنی جەنگدا کوڕەکە بە پلەی ئەفسەری یەک ئەستێرە، گوازرایەوە بۆ کەتیبەی چاکسازی ماشێن و کەرەستە سەربازییەکان لە فەیلەقی دوو. هەڵبەت نزار فیکرەت دەیتوانی ئاسانتر لە هاوتەمەنانی خۆی لە سوپا هەڵبێت. خۆشەویستی هۆی سەرەکی چوونی نزار فیکرەت بوو بۆ جەنگ. یان دەبایە بڕوات بۆ جەنگ یاخود بە پێشنیارەکەی باوکی ڕەزامەند بێت و بەخێزانەوە بگوازنەوە بۆ باکوور تا ئاسان نەکەوێتە دەست ئەو تیپە تایبەتیانەی لە سەرتاسەری وڵاتدا هەڵاتەکانی شەڕیان تیرباران دەکرد. لەگەڵ دەستپێکردنی جەنگدا فیکرەت گوڵدانچی جارێکی دی هەوڵێکی دیکەی دایەوە، کوڕ و کچە گەورەکەی بخاتە سەر ئەو بڕوایەی بگوازنەوە بۆ یەکێک لە شارەکانی کوردستان، بەڵام نزار فیکرەت نەیدەتوانی بیر لەوەبکاتەوە کە دەتوانێت بە هەڵهاتوویی لە شارێکی باکووردا بژی. نزار فیکرەت دەیویست خۆی وەک فیداکارێکی بێوێنەی خۆشەویستی نیشانبدات، بەجۆرێکی بێمانا ئەوە چوویووە سەرییەوە کە چوونی بۆ جەنگ گەورەترین بەڵگەی خۆشەویستییە. سەوسەن فیکرەت هەموو قسەکانی نزاری گوێ لێبوو، کە ئاشکرا وێنەیەکی ڕاستەقینەی لەسەر جەنگ نەبوو... وارێکەوت چەند ڕۆژێک

بەر لە گواستنەوەی نزار بۆ بەشی پێشەوەی بەرەکانی شەڕ، پرۆشەی خوشکی شوویکات. نەشئەت کە کوڕێکی شەرمن و کەمدووبوو، ئەوکات پتر لە ساڵێک بوو سەربازبوو، کاتێک پرۆشەی گواستەوە ئاهەنگەکەیان یەکێک بوو لە ئاهەنگە گەورەکانی ئەو وەرزە، باوکی نەشئەت ژەنراڵێکی بەرزی سوپا بوو هەر بەو پێودانە ژمارەیەکی زۆر لە پیاوانی بەرزی دەوڵەت و بەرپرسانی حیزبی بۆ ئەو ئاهەنگە داوەتکردبوو. فیکرەت گوڵدانچی گەرچی خۆشی فەرمانبەرێکی باڵای دەوڵەت بوو، بەڵام لەناو ئەو خەڵکە لووتبەرز و پلەبەرزەدا، خۆی نامۆ و نەگونجاو و بچوک دەبینی. لە ئاهەنگەکەی پرۆشەدا، لە ئەفسەرە بەرزەکانی هێزی دەریاییەوە تا فڕۆکەوانە چالاکەکانی جەنگ بەشداربوون، ئاهەنگەکە وەک شایی میرزادەیەک ئەفسانەیی بوو، بەجۆرێک دواتر هیچ یەک لە سەوسەن فیکرەت و پرۆشە ئەو ئێوارەیەیان یادنەکرد کە سەمای زۆر تێدا کرا، گۆرانیبێژی بەناوبانگ گۆرانیان تیا گووت و پیاوەکان شەرابی زۆریان تیا نۆشی. نەشئەت گەرچی ماڵێکی گەورەی بۆ زەماوەندەکەی خۆی کڕیبوو، بەڵام پرۆشە دەبایە دوای شووکردنیشی زۆربەی کات بەهۆی کەش و هەوای جەنگەوە لە ماڵی گوڵدانچی باوکیدا بمێنێتەوە. باوکی نەشئەت لەو ئەفسەرە فانەتیکانە بوو کە بەشداربوونی کوڕەکەی لە جەنگدا بە ئەرکێکی ڕۆحی و ئەخلاقی دەزانی. کوڕەکە گەنجێکی ئەسمەری چاوڕەش بوو کە ترسێکی گەورەی لە هەیبەتی دایک و بابی هەبوو کە هەردووکیان لە ماڵیشەوە وەک ژەنراڵی ڕاستەقینە لە گۆڕەپانی جەنگدا ڕەفتاریاندەکرد. ئەوەی کچێکی کوردی هەڵبژاردبوو بیکاتە خێزانی خۆی، سەرەتا خێزانەکەی تووشی خورپە و دڵتەنگی کرد، ئەوان خێزانێک بوون باپیرانیان لە ڕیزی پێشەوەی ناسیونالیستە عەرەبەکانی وڵاتدا بوون، ئێستا کوڕێکیان لە ناکاو ژنێکی کورد دەهێنێت، ئەوە هەواڵێک بوو لیوا نیعمەی تووشی دوودڵی و پەشۆکان کرد... کورد

لە کولتووری خێزانەکەدا وێنەی کۆمەڵێک درندەی کێوی و بێئامانیان هەبوو. کوڕەکە گەرچی لە زۆر شتدا لاواز و زەبوون دەردەکەوت، بەڵام لە مەسەلەی ژنهێناندا شتێک لە خۆگری و پتەوی نیشاندا کە کەس چاوەڕوانی نەبوو، حیکایەتی ئەو خۆشەویستییە درێژەی ساڵێک زیاتر بوو بە کاغەز و تەلەفون و یەکدی بینینی کورت کورت درێژەی هەبوو، لە خەیاڵی کوڕەکەدا ڕەهەندێکی وەها پیرۆزی وەرگرتبوو کە نەدەکرا ڕێگابدات مێژووی سیاسی خێزانەکە ڕێگربێت لە بەردەمیدا. ئێوارەیەکیان بە دەنگێکی ڕۆشن و زمانێکی ڕوون بە جەنابی لیوای گووت، کە لە ماڵیشەوە لە ژێر ڕۆبە ئاوریشمییەکاندا هەر کراس و پانتۆڵی خاکی لەبەردەکرد «ئەوەی ژنەکەم کورد بێت، مانای ئەوە نییە کە منداڵەکانی من عەرەبی ڕاستەقینە دەرناچن. سوێندی کوڕێکی دڵسۆزت بۆ دەخۆم هەموو شتێک دەکەم بۆ ئەوەی منداڵەکانم بە ڕۆح و بە زمان عەرەب بن». پرۆشە فیکرەت لە مانگی یەکەمی شووکردنییەوە، لەبەر سەختی شەڕ و نەبوونی مۆڵەت و جەنگی بەردەوام لەبەرەکاندا، بەشی زۆری کاتەکانی بەتەنیا یاخود لە ماڵی باوکیدا دەبردەسەر، سەوسەن لەوکاتەوە دەیتوانی ببینێت خۆشەویستی تا چ ئەندازەیەک مرۆڤ لە لێواری کارەسات نزیکدەکاتەوە. پرۆشە لەو ماوەیەدا حەسرەتێکی زۆری بۆ مێردەکەی دەخوارد، لە یەکێک لە مۆڵەتەکاندا پێشنیاری ئەوەی بۆ نەشئەت کرد کە یان لە ڕێگای پەیوەندییەکانی باوکییەوە هەوڵبدات بیگوازنەوە بۆ جێگایەک لە پشتی بەرەکان و دوور لە شەڕ یاخود لە ڕێگای خزمەکانی خۆیانەوە لە باکوور هەڵبێن و لە ڕێگای ئێرانەوە بەرەو دەرەوە سەفەربکەن، بەڵام کوڕەکە نەیدەتوانی بچێتە ژێر باری هیچ یەک لەو دوو داواکارییە، لە ڕوویەکدا خۆی خاڵی نەبوو لە حەماسەتی نیشتیمانپەروەرە گێلەکان، بەسەرێکی دیش دەیزانی کارێکی لەو چەشنە پاشەڕۆژی سیاسی و سەربازی باوکی دەخاتە مەترسییەکی گەورەوە،

لەوانەیە بە تیاچوونی تەواوەتی ئەو کۆتایی بێت. ئەو چەند مانگەی کە لە سەنگەرەکانی ڕیزی یەکەمدا ژیابوو، چەندەها چیرۆکی دەربارەی ئەو ئەفسەرە گەورانە بیستبوو کە تیربارانکراون، هەتا دەربارەی ئەو ڕووداوانەش حیکایەتی بیستبوو کە ژنی ئەوجۆرە کەسانە گیراون و بەدەستەجەمعی لە لایەن کۆماندۆ تایبەتەکانی سەرۆکەوە لاقەکراون. ئەوانە هۆ و بەهانەیەکی گەورەبوون تازە زاواکە دۆزەخی جەنگی لە دۆزەخی هەڵهاتن پێباشتربێت.

کاتێک ئاگری جەنگ بڵێسەی سەند سەوسەن فیکرەت چواردەساڵ بوو، کە نزاری برای گوازرایەوە بۆ بەرەکانی جەنگ نزیک ئیلام کچەکە هێدی هێدی تووشی بێخەوییەکی گەورە بوو، بەشی زۆری شەوانی لە کتێبخانەکەی گوڵدانچییدا دەبردە سەر، لەوێ بەدەم خواردنەوەی قاوەی عەرەبی و بۆنکردنی گوڵی مێخەک و خۆ ڕاوەشاندن لەسەر کورسییە جۆلانێئاساکەی باوکی، لە خوێندنەوەی کتێبەکاندا قووڵ بووەوە. کتێب لای سەوسەن شتێک بوو دەیتوانی هەموو جیهان لە خۆبگرێت، هەموو جیهان، تەنیا دوو شت نەبێت «بۆن» و «دەنگ»، سەوسەن چاوی لێکدەنا و شتەکان تا دوا سنوور لە بەرچاوی بەرجەستەدەبوون، لەخەیاڵیدا ڕەنگ و شێوە و جوڵەی هەموو مەخلوقاتی ناو کتێبەکانی دەبینی، بەڵام ئەوەی دەیترساند بێدەنگی کتێبەکان بوو... ترسناکترین شتی دونیا لای سەوسەن بێدەنگی کتێب بوو. لەگەڵ ئەوەی لە ناو هەموو کتێبێکدا سەدان دەنگ قسەدەکات، بەڵام کە هەڵیدەگرتن، کە سەیری وێنەکانی دەکردن، کە گوێی دەنا بە بەرگەکانیانەوە، نە هیچی دەبیست و نە هیچی بۆن دەکرد. سەوسەن لە منداڵییەوە هەر کتێبێکی دادەخست، لەگەڵ داخستنی کتێبەکەدا چاوی لێکدەنا و هەموو شتێکی دەبینی، شارەکانی دەبینی کە با بە ناویاندا هەڵدەکات، ئەسپەکانی دەبینی کە غار دەدەن، شەمەندەفەرەکانی دەبینی تورە بە نێو چیاکاندا

دەڕۆن، پاڵەوانەکانی دەبینی لەسەر پێخەفی مەرگ فرمێسک لە چاویان دێتەخوارێ، عاشقەکانی دەبینی کە باوەشدەکەن بە یەکدا، بەڵام گوێی لە هیچ نەبوو، کتێبەکان و وێنەکان گەردونێکی گەورەی بێدەنگ بوون. سەوسەن لە کتێبەکانەوە یەک شت فێربوو، ڕقی لە جەنگ بێت و پێشی سەرسام بێت. هەر لەو دەمەدا خولیای خوێندنەوەی ژیانی گەڕاڵە گەورەکان کەوتەسەری، هەر لەو دەمەدا خەونی بەوەوە بینی مێردێکی گەڕاڵی هەبێت، پڕبێت لە حیکایەت دەربارەی هەموو کونج و کەلێنێکی دونیا. شەوێکیان لە کاتێکدا بە چەشنێکی منداڵانە لە کورسییەکەی باوکیدا خۆی ڕادەژەند، بە پڕوشەی خوشکی گووت « گەر مێردەکەت خۆشدەوێت وای لێبکە نەچێت بۆ شەڕ، پێیبڵێ با بڕوات بۆ سەفەر، چونکە شەڕ هەموو پیاوەکان، هەتا باشترینیان دەگۆڕێت بۆ گامێشێکی گەورە گەورە». ئەو بۆچوونە مایەی گفتوگۆیەکی توند و دوور و درێژ بوو لە نێوان خوشکەکاندا. هیچ مەخلوقێک نەبوو وەک پڕوشە فیکرەت خێرا بگری، بە جۆری هەنسکۆکە و ئەسرینوان بوو، هەموو بە ئەمیرەی گرینۆکان ناویاندەنا. بابی و خزمەکانی پێیان وابوو دوای شووکردنی باشتردەبێت، بەڵام کە بووشە خاوەن مێرد هەر خاتوونی گرینۆکان بوو. پڕوشە بەدەم فرمێسکەوە بە خوشکەکەی گووت «ئەوەی وا لە نەشئەت دەکات بڕوات بۆ جەنگ، دڕندەیی نییە، بەڵکو خۆشەویستییە». دواتریش گووتی «تەنیا پیاوە زۆر عاشقەکان دەچن بۆ شەڕ». ناکۆکی و ناتەبایی خوشکەکان بە چەشنێک بوو، دەبایە باوکیان بکەوێتە نێوانیانەوە. پڕوشە لای وابوو سەوسەن بێڕەحمانە دەرهەق بە مێردەکەی ئەو قسەدەکات. فیکرەت گوڵدانچی لە چەند دانیشتنێکی تایبەتدا لەگەڵ کیژە بچوکەکەیدا هەوڵیدا ئەوەی تێبگەێنێت کە لەوانەیە عەشق نەوەک خواستی مرۆڤکوژی، یان دڵسۆزی بۆ دیکتاتۆر پیاوان بنێرێت بۆ جەنگ. گووتی « لە وڵاتی ئێمەدا هەندێک پیاو پێیان باشترە بمرن یان وەک

درندە دەرکەون، لەوەی لە خۆشەویستیدا کەمتەرخەم دەربکەون». بەڵام کچەکە بە سەرسەختییەکی بێوێنەوە گووتی « ئەوەی لە پێناوی ژنێکدا بڕوات بۆ شەڕ، لای من گەمژەیەکە وەکو ئەوانی تر، بگرە لە هەموو ئەوانی تر گەمژەتریشە». فیکرەت گوڵدانچی بە کچەکەی گووت « زۆربەی سەربازانی دونیا بە خۆشی خۆیان ناچن بۆ شەڕ. بەڵکو ئازارەکانی هەڵهاتن زۆرجار لە ئازارەکانی جەنگ قورسترە، بۆیە خەڵکی هەندێکجار جەنگیان پێخۆشترە. هەندێ کەسیش بۆ ڕزگارکردنی ئازیزەکانیان لە ترس و دڵەڕاوکێ دەچن بۆ شەڕ، دەبێت تۆ باوەڕت بەوەبێت... دڵنیام ڕۆژێک گەورەبوویت و یەکێکت خۆشویست باشتر تێدەگەیت». کیژەکە بە ساردییەکەوە کە تا ئەندازەیەک دڵی باوکی ڕاچڵەکاند گووتی «هیچ کات کەسم هێند خۆشناوێت لە پێناویدا باوەڕ بە شەڕ بهێنم... سوێندت بۆ دەخۆم ڕقم لە هەر پیاوێک دەبێت وابیربکاتەوە... من تا ئەمڕۆ تەنیا ڕقم لەو پیاوانەیە کە سیر دەخۆن یان قژیان چەوردەکەن و بۆ دواوە هەڵیدەدەنەوە، بەڵام لە ئێستاوە ڕقم لەو پیاوانەش دەبێت کە لە پێناوی خۆشەویستیدا دەچن بۆ جەنگ». ئاشکرا ڕقی کیژەکە لە جەنگ شێوەیەکی زۆر پرەنسیپ ئامێزی وەردەگرت، کە ڕۆژ دوای ڕۆژ دەکەوتە سەروو هەموو شتێکی ترەوە. بەڵام لەگەڵ ڕقیشدا لە جەنگ، خانمە بچکۆلەکە مەیلێکی سەیری نیشاندا بۆ بیستنی هەموو شتێک و زانینی هەموو هەواڵ و وردەکارییەک کە لەبەرە داگیرساوەکانی پێکدادانەوە دەهاتن... وەک ئەوەی بە دیوێکی دیدا لەزەت لە تەماشاکردن و بیستنی هەواڵەکانی جەنگ ببینێت.

لەساڵی ١٩٨٣ دا نەشئەت نیعمە کوژرا و تەنیا دوای شەش مانگ لاشەکەی لە زۆنگاوەکانی باشووردا دۆزرایەوە.

٧

کامەرانی سەلما لەوانە نەبوو بزانێت چۆن تەعبیر لە خۆشەویستی بکات. مەنگوڕی بابەگەورە بە فیکرەت گوڵدانچی گووت «موسیبەتی هەرە گەورەی ئەم کوڕە ئەوەیە نازانێت هەتا نامەیەکی خۆشەویستیش بنوسێت، بەڵکو ڕاستت دەوێت هەتا نازانێت بەڕاستی نامەیەکیش بخوێنێتەوە، کوڕەکە خوێندەواری تەواوی نییە، بەڵام نەخوێندەواریش نییە. لە ڕاستیدا گەر دەتەوێت کچەکەت تووشی دەردەسەری خوێندەواران نەیەت، کامەران باشترین کەسێکە کچەکەتی بدەیتێ... باشترین زاوا بۆ کچێکی جوانی وەک خانمی بچوکی ئێوە، کەسێکە سیفاتی زۆری نەبێت، بەڵێ ئێوە لە من بپرسن، سیفاتی زۆر سەر لە مرۆڤ دەشێوێنێت. کچەکەتان پێویستی بە مێردێکە تەسلیمی جوانییەکەی ببێت... من دەزانم کوڕەکە لە گەنجیدا مێردێکی باش دەرناچێت، بەڵام ڕاستت دەوێت، لە پیریدا دەبێتە یەکێک لە باشترین پیاوانی ئەم شارە، من کەسێکی درۆزن نیم، ڕقیشم لە هەر شتێکە لە قوونی درۆزنەکانەوە بێتەدەرێ. هیوادارم ناوبانگی خراپم نەبێتە مایەی ئەوەی وابزانن شتەکان بە خراپی دەگێڕمەوە، مەزەبی من خراپ گێڕانەوەی تێدا نییە... ئێمەی پیاو دوو جۆرین، هەمانە لە گەنجیدا لەگەڵ ژنەکانماندا باشین و هەشمانە لە پیریدا باشدەبین. بەڵام باشترین پیاو ئەوانەن کە لە دواییدا دەبنە مێردی باش، من ئەوەم لە ژنانی زۆر قەیرە بیستووە.

هەموو ئەو پیاوانەی لە گەنجیدا دەستەوەستان و بێبەشن، لە پیریدا خەڵکانی تورە و ناحاڵی دەردەچن، بتەوێت و نەتەوێت بەوجۆرەیە، هەموو کەسێک چەند ساڵێکی گەمژەیی لە ژیانیدا هەیە... هەر کەسێک زوو چەموشی خۆی تێپەڕێنێت، دەتوانێت زوو ببێتە پیاو، بۆیە کامەرانی سەلما لەو کەسانەیە کە عومر دەیانکات بە پیاو... ئەو لە توخمی چەقۆ وەشێنانی چەشنی سەعدی مەلا سابرێن و کەریمی دایە گوڵشەن و عومەری مام پەپولەیە، کە جاران چەقۆکێش بوون و ئێستا قومارەکەی لێدەرکەیت خەڵکێکی باشیان لێدەرچووە... بەندە خۆشم لەو تیپ و توخمەم، هەر لەو تیپ و توخمەم».

فیکرەت گوڵدانچی بە تەواوەتی نەیدەزانی ئەم پیاوە چی دەوێت و باسی چی دەکات. بە جۆرێکی تەماوی تێگەیشت یەکێک هەیە دەیەوێت کچەکەی بخوازێت. مەنگوڕی بابەگەورە نزیکی چارەکێک بوو هاتبوو، چارەکێک بوو سەیری دیکۆری ناوماڵی گوڵدانچی دەکرد، سەیری پەیکەرەکانی بودا و ئێکۆنە تەختەکان و دەمامکە ئەفریقییەکان و پەیکەرەکانی مەسیحی دەکرد، ئەوە لە پاڵ دەیەها تابلۆی خەتدا کە هەندێک سورەتی قورئانیان لەسەر نەخشکرابوو، هەندێکی دیشیان وێنەی جیاواز جیاوازی هەندێک مزگەوت و فۆتۆگرافی هەندێک مەرقەدی نەناسراوی لەسەربوو.

دیوارەکانی ژوورەکەی گوڵدانچی بەجۆرێک سەیربوو، مەنگوڕ کەمێک بەلاغەتی ئاسایی خۆی لەدەستدا و لەو خاڵەوە دەستی پێکرد کە کامەرانی کوڕی سەلما دۆڵان بەتەواوەتی نازانێت نامە بنوسێت. لە ڕاستیدا نەدەبایە لە وەسفی عاشقێکی وەها شەیدادا لەوەوە دەست پێبکات. بەجەهەنەم کە نازانێت نامە بنوسێت، بەشی هەرەزۆری پیاوی ئەم شارە لەوانەن لە ژیانیاندا نامەیان نەنوسیوە، دائیرەی پۆست بێئیشترین و بێماناترین فەرمانگەی شارەکەیە، بۆ دەبێت مرۆڤ لە

ناساندنی عاشقێکی وا دڵسۆزدا لەوەوە دەست پێبکات کە خەت و قەڵەمی تەواو نییە.

مەنگوڕ لە ساتی یەکەمەوە هەستیکرد خراپ دەستی پێکردوە. پەشۆکانێکی کتوپڕ و ونبوونێکی لە ناکاو وایان کردبوو لەوێوە دەست پێبکات. بە درێژایی ڕێگا بیری لەوە دەکردەوە گەر کامەرانی سەلما بیزانیبایە نامە بنوسێت، بیزانیبایە وەک عاشقانی تر تەعبیر لە خۆی بکات، لەوانەبوو هیچ یەک لەم کێشانەی تووش نەیەت. ئەوەی لە گەنجیدا مەنگوڕی خستە سەر ڕێگای چەقۆوەشاندن، بێزمانی بوو... ئەوەی بەهرەیەکت نەبێت لە قسەکردندا، دەتکات بە چەقۆکێش. هەستیدەکرد کامەرانیش بە هەمان ڕێگادا دەڕوات، ئەو ڕێگایەی ئەو لە گەنجییەوە پێیدا هاتووە. بەر لەوەی لە تەمەنی سیوپێنج ساڵیدا مامۆستایەک بگرێت، یارمەتیبدات وشەی نوێ فێرببێت و گوزارەکانی ڕێکبکاتەوە و نەرێتی قسەکردنی خۆی باشتربکات، لە ناوەوە هەمیشە پەشۆکاو و نائارام بوو. جارێک بە مامۆستاکەی گووت «بەشی هەرە زۆری شەڕەچەقۆکانی ژیانم، بەهۆی ترسەوە بوون لە قسەکردن». مەنگوڕ چوار ساڵ بە نهێنی وانەی خوێندبوو، چوار ساڵ بێئەوەی بهێڵێت هیچ کەس پێیبزانێت. لە منداڵییەکی زووەوە دایکی بەدەردەکەی دەزانی، ئەوەی نەیدەتوانی قسەبکات و قژی خۆی ڕادەکێشا و سەری بە دار و دیواردا دەکێشا نیشانەی لاڵ بوونێکی ڕۆحی بوون. لە گەنجیدا لە کاتی شەڕەکاندا زوبانی وەها لە دەمیدا گیریدەکرد و لە گەرویدا کلافەدەبوو، خەریکبوو دەیخنکاند. دایکی بەردەوام پێیگووتبوو «ئەو گرێیە لە زمانتدا دەتکوژێت». کە بەڕێگاوەبوو بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی، خەیاڵی لای ئەو دەنگ و هاوارە زامدارانەبوو کە لەکاتی شەڕدا گەروی دەگرن، هەندێک هەناسەی تاساو و وشەی خنکاو کە بەربینی دەگرن و نایەنەدەرێ، ئەوە تووشی تێکچوونی گەورەی دەکرد، هەمیشە ساتێک

بەرلـەوەی تێکەڵـی شـەڕبێت، شـتێکی لێدەهـات وەک پەرکـەم... جۆرێـک لـە نوسـانی گـەروو، نەجوڵانـی زمـان و هەڵنەهاتنـەوەی مەلاشـوو. ئێسـتا پتـر لـە سـی سـاڵ بـوو لەگـەڵ چەقۆکێـش و قومارچییەکانـی ئـەم شـارەدا تێکەڵاوبـوو، بێئـەوەی کـەس بکوژێـت، لەگـەڵ ئـەو هەمـوو بەزمـە ترسـناکەدا کـە بینیوێتـی دەتوانێـت شـانازی بـەوەوە بـکات کـە مەنگـوڕی بابەگـەورە کەسـی نەکوشـتووە. هیـچ شـتێک لـەوە خۆشـتر نییـە مـرۆڤ پیاوکـوژ نەبێت. ئـەوە لەزەتێکـە تەنیـا ئەوانـە دەیزانـن کـە وەک ئـەو هـەردەم لەسـەر ئـەو هێڵـە وەسـتاون کـە مرۆڤـی ئاسـایی لـە پیاوکـوژ جیادەکاتـەوە، هێڵێکـە کـەم کـەس وەک ئـەو دەتوانێـت ماوەیەکـی درێـژ لەسـەری بوەسـتێت، بێئـەوەی بکەوێـت... بەرامبـەر کامەرانـی سـەلما هەسـتی بـە سـۆزێکی زۆر کـرد، حەزیدەکـرد ئەویـش بتوانێـت تـا هەتاهەتایـە لەسـەر ئـەو هێڵـە بوەسـتێت و نەکەوێـت. دڵنیابـوو کامـەران لـە دڵـەوە کوڕێکـی تابڵێیـت پاکـە، لـە دڵـی خۆیـدا گووتـی «چەقۆکێشـێکی کـۆن لـە هـەر کەسـێکی تـر باشـتر خەڵـک دەناسـێت، ئێمـە شـارەزای دڵیـن». بیریکـردەوە گـەر ژنـی بهێنایـە و منداڵـی ببایـە ئێسـتا زارۆکـەی لـە تەمەنـی کامەرانـدا بـوو، بـەڵام دڵنیابـوو هیـچ باوکێـک حەزنـاکات کوڕەکـەی وەک کامـەران بێـت. نـا نەیدەویسـت کوڕەکـەی بکەوێتـە نـاو دونیـای قومارچـی و چەقۆکێشـانەوە، سـۆزی بـۆ کامەرانـی سـەلما وەک سـۆزی بـاوکان نییـە، شـتێکی تـرە... زۆر بێگـەرد و بـێ داواکارییـە. خۆشەویسـتی بـاوک پـڕە لـە داواکاری سـەخت. هەناسـەیەکی هەڵکێشـاو خۆشـحاڵ بـوو کـە بـاوک نییـە.

دوێنـێ شـەو دوای بریندارکردنـی مەنسـوری ئەسـرین هەسـتیکرد شتەکان تـەواو بـە پێچەوانـەی تەگبیـری ئـەوەوە دەڕۆن. دڵنیابـوو گـەر کامـەران وەک عاشـقێکی غەمگیـن و دڵشـکاو بـژی، گەنجێکـی ترسـناکی لێدەردەچێـت. بـە خـۆی گـووت «کوڕەکـە لـەو مەعدەنەیـە کـە نایەوێـت بدۆڕێـت، هـەر کەسـێکیش نەیەوێـت بدۆڕێـت، شـتی خراپـی لێدەوەشـێتەوە». دەسـتیکرد

بە گیرفانی شەرواڵەکەیدا و هەستیکرد چەقۆی پێ نییە. ئێستا دوو ساڵ بوو شتێکی زۆر تایبەتی نەبایە چەقۆی هەڵنەدەگرت، بەڵام هەر کاتێک دەستی بە گیرفانیدا دەکرد، دەستی بەر ئەو بەتاڵییە غەمگینە دەکەوت. ئێستا جیهان بە چەشنێک گۆڕاوە ناتوانێت ئاسان چەقۆ هەڵبگرێت، کەچی هەمیشە هەست بە شوێنە خاڵییەکەی دەکات، هەر کات دەست بە گیرفانەکانیدا دەکات، دەستی دەچێت بەو بۆشاییە گەورەیەدا. لە مێژبوو ترسی لەوە نەمابوو کەس لە لاکۆڵانێکدا پەلاماریبدات و بیداتە بەر چەقۆ، دوا دوژمنی ڕاستەقینەی «قولی داود» بوو، ئەویش چوار ساڵ لەوەوبەر لە پێشمەرگایەتیدا تیاچووبوو... دوای ئەو دوژمنێکی وەها گەورەی نەبوو لێیبترسێت. ئێستا دەیویست ئیشێکی باش بۆ ئەم کوڕە بکات، بیپارێزێت، نەهێڵێت بخلیسکێت.

دوێنێ شەو بە کامەرانی سەلمای گووت «ئەم شێتییەی تۆ هەموو شتێکی تێکدا، باوەڕناکەم کچێکی ناسکی وەک ئەو کیژەی گوڵدانچی هەروا ئاسان بێتە ژێر باری ئەوەی شوو بە یەکێک بکات کە وەک تۆ بە چەقۆوە دەچێت بۆ خوازبێنی. کامەران تۆ منداڵیت... تۆ هیچ شتێک لە ژن تێنەگەیشتوویت، هەموو ئەو ناسکییەی لەدەرەوە دەیبینیت هیچ نییە جگە لە توێکڵێکی تەنک، ناسکییەکەیان لە سەرتوێژی ماست، لە توێکڵی پیاز تەنکترە، هیچ کەس نییە بزانێت بیر لە چی دەکەنەوە... من گەر بمزانیبایە چۆن بیردەکەنەوە، سەد ژنم دەهێنا... بەڵام سەیری دەموچاوی ژنی ئەم شارە دەکەم و هیچی تیا ناخوێنمەوە، نازانم چۆن بیردەکەنەوە و بیر لە چی دەکەنەوە. تێدەگەیت، ئێستا نازانم ئەم سەوسەن فیکرەتەی تۆ ئاوها لە حوزنا قوونی خۆت بۆ شین و مۆرکردۆتەوە، بە چیرۆکی ئەمشەو بزانێت چۆن بیردەکاتەوە... ئێستا دوای شەڕە چەقۆکەی ئەمشەو، ئیشەکە خراپتر بوو... دۆعابکە ئەو کوڕەی ئیبراهیم ئەسرین نەمرێت، من قەت دڵم بەم کوڕ و کاڵانەی

زانکۆ ناسووتێت، ئەوان لە توخمێک و ئێمەش لە توخمێکی ترین، بەلام وامەزانە کە من و تۆ لەناو چەقاڵ و بەقاڵی بازاڕدا خۆمان بە شت دەزانین، خەڵکی تریش هەمان حیسابمان بۆدەکەن. ئێستا وەک بیست ساڵ لەمەوبەر نییە، ئەوانە گەر لەڕووش قسەنەکەن، لە ژێرەوە وەک حەیوان، وەک مەیمون سەیری من و تۆ دەکەن، شارەکە پڕبووە لە خەڵکی خوێندەوار کە ئێمەیان لە حوشتری عەمامە بەسەر لا سەیرترە... بەلام گەر ئەو کوڕەی ئیبراهیم ئەسرین نەمرێت لەوانەیە شتەکە ڕاستبکەینەوە».

کامەرانی سەلما دۆلانی، هەمیشە دوای ئەمجۆرە پێکدادانە خوێناویانە پەشیمان و غەمگین دیاربوو. مەنگوڕی بابەگەورە لە حاڵەتی کوڕەکە تێدەگەیشت، پێیگووت «لەبەرئەوەی تۆ کەسێکی باشیت وەها غەمگین دەبیت، من تاقیمکردۆتەوە، مرۆڤی باش دوای شەڕ غەمگین دەبن، بەڕەحمەت بن کاروانی دایی و عولەی مام غەنیش وابوون، دوای چەقۆوەشاندن هەرچییەک بایە غەمگین دەبوون، هەزار ڕەحمەت لە قەبریان هەردووکیان دڵێکیان هەبوو لە وێنەی نەبوو... بەلام باوکم ڕۆ... ئەوەی چەقۆ لە سنگی چەپ بدەیت... شێتیش شتی وا ناکات، هەتا شینەی پورخەنانیش کە شێتترین چەقۆکێشە لە مێژووی ئەم شارەدا شتی وای نەدەکرد... خوای گەورە، تۆ شەڕکردن لە کوێ فێربوویت؟»، پرسیارەکەی بێمانابوو، کامەرانی سەلما شەڕ لە کەسەوە فێرنەبووبوو، تا ئێستا چوار کەسی بریندارکردبوو، بێئەوەی خۆی چەقۆیەکی بەربکەوێت. سەرەتا لەگەڵ دوو هاوڕێیدا قوتابییەکی پەیمانگای مامۆستایانیان بریندارکرد، کە لەسەر بەشە میرات لەگەڵ برا گەورەکەیدا کەوتبووە کێشەوە و ئەو ڕایسپاردبوون تەمێیبکەن، دواتر لە بەر دڵی قوتابییەکی ئامادەیی پیشەسازی کە دوور بەدوور دەیناسی، چەقۆی لە مامۆستایەکی بەشی میکانیک دابوو، دواجاریش شەوێک کە لە ژێر

زەمینەکەی «ئوتێلی باوەجان» هاتبووەدەرێ، لەگەڵ «ئەکەی گوڵنار» و دوو چەکلی دۆستیدا بووبوو بە شەڕێ، کە کوڕەکە بە لوسکەیەکی بێغیرەت تێگەیشتبوون و ویستبوویان ئەو شەوە چی لە قوماردا بردۆتەوە لێیبسەنن. ئەوە یەکەم شەڕی ڕاستەقینەبوو کامەرانی سەلما دۆڵانی تێوەبگلێت و مەنگوڕ لە نزیکەوە ببینێت. ئەو شەوە بە ڕاستی تێگەیشت کە ئەم کوڕە بەهرەیەکی گەورەیە، شێوەی شەڕکردن و پەلاماردانی «یوسف کەویار»ی هێنایەوە یاد، بەناوبانگترین چەقۆکێشی شەستەکان، کە لە ساڵی حەفتاوچواردا لە بۆردومانێکی فڕۆکە دەوڵەتییەکاندا لە ناوچەی پشدەر تیاچوو. ئەو نزیکی و لێکچوونە هۆیەکی گەورەی ئەو مەحەبەتە بوو کە مەنگوڕی بەرەو ئەو گەنجە کێشکرد. مەنگوڕ ئەو شەوە گووتی «من لە ڕاستیدا نازانم تۆ چەند ئەم سەوسەن فیکرەتەت خۆشدەوێت... نازانم. ئەوەندە هەیە هەستدەکەم لەو کاتەوەی بیستووتە کەسێکی تر هەیە حەزی لە کیژەکەیە ئاوا گڕتگرتووە. من پیاوێکی شارەزا نیم لە خۆشەویستیدا، بەڵام واتێدەگەم ئەمجۆرە گڕگرتنانە زۆر پەیوەندیان بە عەشقەوە نەبێت. ڕاستت دەوێت، من زەمانێکی زۆرە چاو دەگێڕم و لەم شارەدا عاشقی ڕاستەقینە نابینم، سی ساڵە ئەم شارە عاشقی ڕاستەقینەی تیا دروست نەبووە، دوای خوالێخۆشبوو «ئەنوەر زیواڵ» شتێکی تری وەک ئەو پەیدا نەبۆتەوە... ئەو گەورەترین عاشق بوو من بینیبێتم، دوای ئەو درۆیە، عاشقی ترم نەدیوە... ئەویش لەوانە بوو کە بۆ یار تک تک فرمێسک لە قوونی دەهات... خوێن بۆ حەبیبە دادەنیشت. حەزی لە ڕەخشەی کچی عاسم ئاغا کردبوو، کچەکە بە گاڵتەوە پێیگووت دەبێت پێنج ساڵ لە بەر قاپی ماڵەکەماندا وەک سەگ دانیشێت و نەجوڵێت، تێدەگەیت، پێنج ساڵ هەڵترۆشکێن، ئینجا شووی پێدەکەم... ڕەخشە خۆی بە کچە ئاغا دەزانی، لای وابوو هەموو دەفەری شارباژێڕ موڵکی باوانێتی. ئەنوەر زیواڵ فەرمانبەرێک

داماوبـوو لـە مەلاریـا... لەوانـەی بـۆ ڕژانـی دەرمانـی مێشـوولە، دێ بـە دێ دەگـەڕان... لـە یەکێـک لـە سـەفەرەکانیدا ڕەخشـە دەبینێـت و شـێتی دەبێـت... تێدەگەیـت... مـن منـداڵ بـووم، تەمەنـم چـواردە سـاڵ بـوو کـە بینیـم، لەیەکـەم نیـگاوە تێگەیشـتم چـۆن عەشـق کردوێتـی بـە زوخـاڵ... پێنـج سـاڵ لەبـەردەم ماڵـی ڕەخشـەدا کـەوت، خەڵـک و خـوا کەپریـان بـۆ دروسـتکرد، نانیـان بۆدەبـرد، جلیـان بـۆ دەهێنـا. هەمـوو دونیـا هەوڵیـدا پەشـیمانیبکاتەوە، بـەڵام ئیشـەکەی خـۆی لـە مەلاریـا جێهێشـت و لەبـەر قاپـی ئافرەتەکـەدا وەکـو سـەگ کـەوت... ئـەوە عاشـق بـوو... سـێ مانـگ بەرلـەوەی پێنـج سـاڵەکە تەواوبـکات، شـەوێکی بەفروبـاران لـە بـەر قاپـی ژنەکـەدا ڕەقبـووەوە، کـەس بـە فریـای نەکەوتبـوو... تـا عاشـقی وانـوزە درێـژ لـەم دەوروعەیامـەدا نییـە».

کامەرانـی سـەلما بـە غەمـەوە گووتـی «ئەگـەر سەوسـەن فیکـرەت داوام لێبـکات، پێنـج سـاڵ لـە بـەر دەرگای ماڵیانـدا بوەسـتم... دەتوانم بوەسـتم». لـە ڕاستیدا مەنگـوڕ هـەر لەسـەرەتاوە دەرهـەق بـە حیکایەتەکـەی کامـەران دوودڵ بـوو، هەسـتیدەکرد کـۆی حەزەکـە ئومێدێکـی ئەوتـۆی لێناکرێـت. بـەڵام هیـوای وابـوو بتوانێـت کار لـە فیکـرەت گوڵدانچـی بـکات، بـە جۆرێکـی ئاسـایی و بێبـەزم و ڕەزمـی خۆشەویسـتی کیژەکـە بـە مێـرد بـدات. بـە کامەرانـی گـووت « ڕاوکـەری بـاش گوللـەو باروتـی خـۆی لەمـلاولا سـەرف نـاکات، تـۆ لـەو توخمـە نیـت بتوانیـت کچەکـە لـە کـۆڵان و پەناپاسـاردا بگرێـت تـا نامـەی بدەیتـێ یـان قسـەی لەگەڵـدا بکەیـت... ئـەم چەقۆبازییـەت لەبـەر ئەوەیـە ناتوانیـت لـە کچەکـە نزیـک ببیتـەوە. مـن خـۆم لـە ژیانمـدا بەوجـۆرە عاشـق نەبـووم چەقـۆی بـۆ هەڵگـرم، بـەڵام هەمـوو چەقۆوەشـێنە بەناوبانگەکانـی ئـەم شـارەم ناسـیوە، هەمـوو لەبـەردەم ئافرەتـدا ترسـنۆک بـوون... هـەر کچێکـی دەیتوانـی بـە یـەک شـیرە هەموویـان بکاتـە کونـەوە، دەیتوانـی وایـان لێبـکات شـەرواڵەکانیان پڕبکـەن لـە میـز. مـن خـۆم یوسـف

کەویاری گەورەم بینیوە، لەگەڵیدا ژیاوم، دەزانم چەند شەرمی لە ژنان دەکرد... تۆ یوسف کەویارت نەدیبوو، لەبەرئەوە نازانیت چ بەهرەیەک بوو، چ ئازاییەکی خواکرد بوو. بەڵام ئێمە پیاوانی ئەم شارە کە لەم کوچە و کۆڵانە تەسک و تروسکانەدا لەدایک دەبین، ئەو گێرەمان تیادەردەهێنن بتوانین لەگەڵ ژندا قسەبکەین... من دەزانم تۆش دەردی هەموو چەقۆکێشە بەناوبانگەکانت هەیە، نەخۆشییەکەی تۆ دەردێکە لە زەمانی سورەی مەرجان خان و ئیدەی سەی گوڵ و فارسی مەجید پەشمەکەوە لەناو چەقۆکێشاندا بڵاوبۆتەوە، لە چل و پەنجاکاندا ئەم شارە زەلالەتی بوو بە دەست ئەوانەوە، بەڵام هەموویان دایکیان ژنی بۆ هێنان، چونکە کەسیان غیرەتی ئەوەیان نەبوو قسە لەگەڵ ژنێکدا بکەن. لەوە دەچێت عیللەتێک بێت پەیوەندی بە ئاو و هەوای شارەکەوە هەبێت».

تاکە ئومێدی کامەرانی سەلما ئەوەبوو فیکرەت گوڵدانچی و کچەکەی بە خوازبێنییەکی ڕەسمی ڕەزامەندبن. ئەو شەوە مەنگوڕ گووتی «باشترە سەوسەن و باوکی بە بەسەرهاتی ئەمشەو بزانن... ئێستە کاتی ئەوەیە کچەکە تێبگات کەسێک هەیە لە پێناوی ئەودا خوێن لە قوونی خەڵک دەهێنێت... بەوەدا تۆ نازانیت کاغەزی دڵداری بنوسیت، ئەوەی ئەمشەو دەبێت بە جۆرێک لە کاغەز، کچەکە ئەگەر وریابێت دەتوانێت شتەکە بخوێنێتەوە... بەڵام گرێ کوێرەکە ئەوەیە نازانین ئاخۆ لە بەغدا خەڵک چۆن دڵداری دەکەن... من یەکێک دەناسم دەڵێن لە بەغدا دڵداری زۆر کردوە، مامۆستای عەرەبییە، هەموو شتێک لەو وەردەگرم و گەر زانیم شتەکە ئابڕوچوونی تێدا نییە، بە ئیشی پیاوی بێحەیا دەرناچێت، سبەی شەو خۆم دەچم بۆ لای گوڵدانچی».

بۆ ڕۆژی دوایی مەنگوڕی بابەگەورە ئەو مامۆستایەی دۆزییەوە کە لە چایخانەی گوڵبەهار، بەردەوام بە دەنگی بەرز باسی دڵداری

سەرکێشییە گەورەکانی خۆی لەگەڵ ژنانی پایتەختدا دەکرد، پیاوێکی سمێڵ باریکی باڵابەرزبوو، کە بەردەوام بە چاکەتێکی خۆڵەمێشی و هێلەکێکی ڕەشەوە لە ئێوارانـدا دەردەکەوت. ئەو تەواوی بەغدای وەک جێگایەک وێنادەکرد کە کوچەیەکی تیا نییە پیاوی تیا نائومێد بێت... کابرا شارەزایەکی گەورەی سوچ و کەلەبەرە شەهوەتییەکانی پایتەخت بوو، گەرچی زۆر کەس بە قەیۆزێکی زۆر بلّێن و درۆزنیان دەزانی، بەڵام تائەوکات ئەدرێسێکی نەدابوو درۆ دەرچێت، مامۆستا لە ماوەیەکی کەمدا وەک شارەزاترین سۆزانیناسی پایتەخت لە شاردا ناوبانگی دەرکردبوو. خەڵک لە کاتی سەفەری بەغدادا مشورەت و ئامۆژگارییان لێوەردەگرت . کە گوێی لە چیرۆکەکەی «مەنگوڕی بابەگەورە» و حیکایەتی قوتابییە بریندارەکەی زانکۆ گرت، بە دەنگە گەورەکەی گووتی «هێی بابەگەورە گوێبگرە، فیکرەت ئیحسان گوڵدانچی یەکێک بوو لە پیاوە عاقڵەکانی پایتەخت... گەر شتەکانیش قەبووڵ نەکات، وەک ئەم بەرازجنسانەی ئێرە نایکات بە گوڵمەز و تەپ و تۆز... بڕۆ لەسەر من، دەزانم بە دەستی بەتاڵ و پاشەڵی پیسەوە نایەیتەوە... بەڵام تۆزێ عەقڵ و هۆشی زیاتر لەگەڵ خۆتدا بەرە... تۆزێ عەقڵ و هۆشی زیاتر». قسەکانی مامۆستا تینێکیان دایە مەنگوڕی بابەگەورە بە شتێک لە بڕواوە بچێت بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی.

٨

لە بەیانی ڕۆژی دووەمدا خالید ئامۆون، بێئەوەی دوکانەکەی بکاتەوە چوو بۆ چایخانەی «پەپولەی ئازاد». دوێنێ ئێوارە کامەرانی سەلما لەوێ بینرابوو. بیریکردەوە کە دەبێت کابرا چ چاونەترسێک بێت، دوای ئەو بەزمە وا ئاشکرا خۆی دەربخات... چ بێسڵ و دەستوەشێنێکی بێڕەحم بێت؟ کوڕەکە بە ئاشکرا دوژمنێکە دەبێت ئامۆون حیسابی تایبەتی بۆ بکات، هەستیکرد ئەم کامەرانی سەلمایە دەبێت لە جنسی ئەو پیاوانە بێت کە تا دەکەون مل ناگێڕنە دواوە، ئەگینا چ مانایەکی هەیە، بە مەبەستی کوشتن کەسێک برینداربکەیت و دواتر بێترس و بێحیساب دەربکەویت و سڵ لە هیچ دەرەنجامێک نەکەیتەوە. هەر ئەوەی بە مەبەستی کوشتن چەقۆی لە سنگی چەپی مەنسور ئیبراهیم دابوو، نیشانەی ئەوەبوو کە دوژمنێکی ترسناکە و دەتوانێت هەر کەس بکوژێت... شەو کە هەواڵی پێگەیشت کامەرانی سەلما لە چایخانەی پەپولەی ئازاد بینراوە و چای خواردۆتەوە و باسی ئەوەی کردوە کە هیچ کەس جگە لەو نابێت بە مێردی خاتوونی سەوسەن فیکرەت، خولیایەکی گەورەی تێدا دروست بوو، بیبینێت.

چایخانەی پەپولەی ئازاد لەسەرەتای حەفتاکاندا جێگای کۆبوونەوەی شاعیرانی ناکام بوو، هەموو دەهاتن لەوێ بەدەم گوێگرتن لە کاسێتی گۆرانیبێژە کلاسیکییەکانەوە لە ئاهـ و سکاڵای ناو شیعردا نوقم دەبوون.

و حیکایەتی ئازارەکانی خۆیان دەگێڕایەوە و لە خواردنەوەی چای ڕەش و دوکەڵی جگەرەدا خۆیان دەخنکاند، بەڵام لەسەرەتای هەشتاکانەوە ڕوخساری شوێنەکە زۆر گۆڕا، بوو بە شوێنی کۆبوونەوەی چەند گروپێکی جیاواز لە خەڵک، وەک وەستایانی کاشی، شۆفێری پاسە نەفەربەرەکان، هەندێ مامۆستای خانەنشین، چەند دەڵاڵێکی خانوو کە نوسینگەی خۆیان نەبوو و لەوێ کاروباری کڕین و فرۆشتنیان جێبەجێدەکرد، جگە لە پێڕێک لە ترسناکترین چەقۆوەشێنەکانی شار. کامەران یەکێک بوو لەوانەی زۆربەی کاتەکانی لەو چایخانەیەدا دەبردەسەر. کوڕەکە بێنیشێکی ئەبەدی بوو، لە زەمانێکەوە کە لە قوتابخانەی سەرەتایی هەڵهاتبوو، ڕۆژێک نەچووبووە ژێر باری کارێکەوە، خێزانەکەشیان وەها دەوڵەمەند نەبوو بتوانن بەجۆرێک دەستی بگرن هەژاری پێوەدەرنەکەوێت، بەڵام بەختێکی بێوێنەی لە قوماردا هەبوو، کە زۆر شەو سەرسەختترین قومارچییەکان لە ئاستیدا دەستەوەستان دەمانەوە.

خالید ئاموون کە چووە چایخانەکەوە، بۆنی چایەکی زۆر کوڵاو و هاڵاوی ساردی هەندێک قاڵبی سەهۆڵ کە یەکێک لەسەر تەختێکی گەورە دەیشکاندن چوو بە ڕوویدا. چایخانەیەکی گەورە و پاکوتەمیز دیاربوو، گەرچی زۆر قەرەباڵغ بوو بەڵام شوێنەکەی کەمێک بێدەنگ هاتە بەرچاو. دوای سەعاتێک دانیشتن توانی کامەرانی سەلما لە نێوان چاخۆرەکاندا بناسێتەوە. گەنجێکی ئێجگار جوان بوو، بە قژێکی خاوی قەترانی و سمێڵ و ڕیشێکی قەڵەمی ڕەشەوە، پێستێکی شەرابی و جووتێک چاوی قەشەنگ. بێئارامی و توڕەیی و نادڵنیاییەکی زۆر لە دیمەنیدا دەبینرا. لە دڵی خۆیدا گووتی «دەبێت ئەمە چی بێت... تۆ بڵێی لە سوپا هەڵنەهاتبێت؟ دەبێت ڕاکردووی جەنگ نەبێت؟». ئەو بیرۆکەیەی کە دەشێت لە جەنگ هەڵهاتبێت و بتوانێت بەجۆرێک لە جۆرەکان بەگرتنی بدات، کەمێک ئارامیکردەوە. بەڵام خالید ئاموون خۆشی لە سوپا

هەڵهاتبوو، بەوە دەزیا کە دەفتەری خزمەتکردنی سوپای بەپارەیەکی زۆر لە خانەی سەربازگری گشتییەوە بەساختە مۆرکردبوو، بەجۆرێک کەس نەیدەزانی هەڵهاتووی جەنگە، بەڵام گەر بگیرێت و یەکێک بە تەواوەتی بچێتە بنج و بناوانی چیرۆکەکەی ئەوسا تووشی بەڵایەکی گەورە دەبێت. کامەرانی سەلما بێباک چای دەخواردەوە و تاوڵەیدەکرد، بەجۆرێک لە یارییەکەدا نوقم بوو، هەستی بە چاوی خالید ئاموون نەدەکرد کە بەو چەشنە ورد سەرتاپای دەپشکنی. خالید ئاموون ئێستا هەستیدەکرد لەبەردەم ئەم دوو گەنجەدا شانسێکی ئەوتۆی نییە، هەردووکیان لەم شۆختر و سەرنج ڕاکێشترن، ڕاستە هیچیان بە ئەندازەی ئەم لەگەڵ ئافرەتدا نەخەوتوون، بەڵام دڵنیابوو ئەو ژنانەی دێنە کۆگاکەی ئەم لەو ژنانە نیین کە مرۆڤ عاشقیان بێت یان ئەوان عاشقی کەس بن، سروشتی یاریکردن لەگەڵ ژنانی کۆگاکەدا شتێکی ترە، بەڵام سەوسەن فیکرەت لەو کچانەیە کە مرۆڤ یان دەبێت شێتانە عاشقی بێت یاخود دەستی لێهەڵگرێت و لە بیرخۆی بەرێتەوە. بیری لەوەکردەوە کە ئەگەر سەوسەن فیکرەت تەواوی ڕووداوەکە ببیستێت، دەشێت چۆن بیر لەم کامەرانی سەلمایە بکاتەوە، هەوڵیدا دەموچاوی سەوسەن لەجۆرە ساتێکی وەهادا بهێنێتەوە پێشچاوی خۆی، بەڵام نەیتوانی. کە لە کاتی تاوڵەکردن و چاخواردنەوەدا بەوردی لێیڕاما، کوڕەکە بێئەندازە جوان بوو، شتێک لە کێویێتی و ڕامنەکراوی تێدایە کە هەر ئافرەتێک لە ڕیشەوە دەهەژێنێت، لەگەڵ مەنسور ئەسریندا نمونەیەکی تەواو جیاوازە. ئەسرین کوڕێکی ناسکی شارییە، کە شتێکی زۆر لە ڕۆمانسییەتی تێدایە، چاوانی خۆشەویستی لێدەتکێت، باریکی و غەمۆکییەکەی، باریکی و غەمۆکی عاشقە بەستەزمانەکانە، بەڵام کامەرانی سەلما بەهەمان پلە بەزەیی و ڕەحمی مرۆڤ ناجوڵێنێت، لە جانەوەرێکی دڕ دەچێت، بەڵام جانەوەرێکی قەشەنگ، جانەوەرێک پاڵ بە ئافرەتەوە دەنێت بچێتە ناو گرەوە

ڕامکردن و دەستەمۆکردنییەوە یاخود بچێتە سەر خولیای خۆشاردنەوە لە ژێربالّی و دالّدە وەرگرتن لە ئامێزیدا. بەلاّم ئەی ئەم چییە؟ خالید ئاموون چییە؟. دلّنیابوو لە ڕوخساریدا سیحرێکی وەها دلّڕفێنی نییە بیکاتە کەسێک کچەکە بەچاو نوقانەوە شووی پێبکات، هێند هەیە لە هەردووکیان دەولّەمەندترە، لە هەردووکیان باشتر دەتوانێت خەونەکانی کچە بهێنێتەدی، چاوانیشی نهێنییەکی تێدایە کە ژنان حەزی پێدەکەن، بێدەنگتر و ئالّۆزترە، جگە لەوەی پاشەڕۆژی لە هەردووکیان مسۆگەرتر و مالّی لە هەردووکیان ئارامترە. کێ چووزانێت، کێ دەلّێت کیژەکە لەو توخمە نییە کە حەزی بەجۆرە ژیانێکی بێدەردەسەرییە، لەگەلّ مێردێکی گەنج و پارەداردا، کێ دەلّێت ڕاستەوخۆ ئەم هەلّنابژێرێت. دوائەوە ئەم دەتوانێت بەدرۆش بیسەلمێنێت کە لەسوپا ئازادکراوە و دەردی سەربازی بەدواوە نییە، ئەوە یەکێکە لە هەرە خالّە گرنگەکانی هاوسەرگیری لەمڕۆدا... بەلاّم لە ناخی دلّەوە دەیزانی گەر کیژەکە لە ڕۆحیشیدا وەک ڕوخساری دەرەوەی ڕۆمانسی بێت، ئەوا ژیانی لەتەک ئەمدا سارد و مردوو دەنوێنێت... کچ هەیە بۆ ئەوەی یەک سەعاتی ڕۆمانسیانە بژی، هەموو ژیانی خۆی دەکات بە قوربانی. بەلاّم ئێستا هەستیدەکرد مەترسی هەرە گەورەی پێشدەمی ئەو کامەرانی سەلمایە. گەر سەوسەن فیکرەتیش ڕازی بێت شووی پێبکات، شتەکان بێدەردەسەرییەکی گەورە تێناپەڕن. بەلاّم لە دلّی خۆیدا سوێندی خوارد کە ئاسان سەوسەن فیکرەت نەدات بە دەستەوە.

لە تەنیشتییەوە گەچکارێکی پیر ماستاوی دەخواردەوە و باسی نرخی وەستای گەچکاری لە شارەکانی تردا دەکرد. خالید ئاموون بێئەوەی زۆر خەیالّی لای فەزا و قسەکانی ناو چایخانەکە بێت، بیری لە ڕێگایەک دەکردەوە ئەم کوڕە لە پێشدەم خۆی لادات و لە سەوسەنی دووربخاتەوە. کوڕەکە قەد و بالاّیەکی بێوێنەی هەبوو، پتەوییەکی گەورەی ماسولکە و

ئەستووریيەکی سەرنجڕاکێشی مل و ناوشان، بە جۆرێک خالید ئاموون لە بەردەمیدا ڕیوەڵە و بێجورم دەینواند. ئێستا کە سەیریدەکرد دڵنیابوو لەبەردەمیدا هیچ شانسێکی نییە. هەستیکرد ئەمڕۆ ڕۆژێکی ڕەشە لە ژیانیدا، لە دڵی خۆیدا گووتی «ئاخۆ دەبێت سەوسەن فیکرەت عاشقی تریشی هەبێت؟». بەڵام بەر لەوەی کەس هەستی پێبکات دەبایە هەستێت و چایخانەکە بەجێبهێڵێت. بۆ یەکەمجار لە بەردەم ئەو چایخانەیەدا بیری لە کوشتنی کامەرانی سەلما کردەوە.

٩

پرۆشە لە پرسەی مێردە گەنجەکەیدا تووشی هەرەسێکی دەرونی قورس هات و وای لێهات فێی توند و چەند نۆبەتێکی هیستیریی بیگرێت. دوای تەواوبوونی پرسەکە، پرۆشە بەتەواوەتی گەڕایەوە بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی، بەڵام هێند غەمگین و تەنیا و لاوازبوو شتێکی لەو پرۆشە قەشەنگەی جاران نەدەچوو کە ساڵێک لەوەوبەر لە زەماوەندەکەیدا نیوەی پایتەختی سەرسامکردبوو، کە لەگەڵ فیکرەتی باوکیدا لە تاکسییەک لەبەردەم دەرگای ماڵی خۆیاندا وەستا و سەوسەن ڕایکرد بۆ ئەوەی جانتا و کەلوپەلەکانیان لێوەربگرێت، پرۆشەی وەک مەخلوقێکی غەریب هاتە بەرچاو کە جێگای بەزەییەکی زۆرە، بەڵام ئەوە ڕێگای ئەوەی لێنەگرت بەو خوشکە بریندارەی بڵێت، کوژرانی مێردە گەنجەکەی بەهۆی خۆشەویستی ئەوەوە بووە، لەبەرئەوە دەبێت تا ماوە دڵسۆزی یادگارییەکانی بێت و لەوەفادا شوو بە کەسێکی دیکە نەکات. ئەگەرچی قسەکانی سەوسەن بڕێک لە ڕاستیان تێدابوو، بەڵام فیکرەت گوڵدانچی، سەوسەنی بێبەزەیی و دڵڕەق هاتە بەرچاو. فیکرەت ویستی کەمێک لەگەڵ کچە بچوکەکەیدا قسەبکات، تا بەوجۆرە بەرابەر خوشکەکەی دڵڕەق نەبێت، بەڵام خانم بەجۆرێک لە بێباکییەوە گوتی « کچ کە عاشق بوو، دەبێت تا کۆتایی لەگەڵیدا بڕوات، تاکۆتایی» . ئەمشێوە بیرکردنەوەیەی سەوسەن، باوکی لە دڵەوە زۆر ترسان. سەوسەن لەو

ساڵە گەرمانەی هەرزەکاریدا، لەگەڵ هەموو ناسکی و جوانیدا، نەخۆشی و لاوازیی و سەرئێشەی هەمیشەیی وازیان لێنەدەهێنا، زۆربەی کاتەکان تەنها و غەمگین دیاربوو، بەردەوام بە تراکسوتێکی پەمەییەوە یان لە ژوورەکەی خۆیدا یان لە کتێبخانە گەورەکەی باوکیدا خەریکی کتێب خوێندنەوە بوو، خولیایەکی سەیری هەبوو لەسەر باڵندە و گوڵ و ئاسەوارە گەورە و کۆنەکانی دونیا شت بخوێنێتەوە، زانیارییەکانی لە هەندێک بواردا گەیشتبووە ئاستی زۆر بڵند. بەدەگمەن نەبێت گوێی لە گۆرانی نەدەگرت، شەوانیش تەنیا ئەو کاتانە سەیری تەلەفزیۆنی دەکرد کە لاشەی کوژراوەکانی جەنگی پیشاندەدا. کیژەکە لەگەڵێک شتدا بێبەزەیی دەردەکەوت، لەزەتێکی شاردراوەشی لەوە دەبینی ئازاری خوشکەکەی بدات. لەگەڵ نەخۆشییە نادیارەکانیشدا، عەزیمەت و ئیرادەیەکی گەورەی هەبوو. کچێک بوو لەوانەی ئاسان ڕای خۆیان دروستدەکەن، بەڵام زۆر بە زەحمەت دەیگۆڕن. ئەو هێز و ڕەقێتییە گەورەیەی لەگەڵ ئەو ڕوخسارە منداڵانە و ناسکەیدا نەدەگونجا، گەرچی هەردەم نەخۆش دیاربوو، بەڵام شتێک لە هێزی تێدابوو کە بۆ خانمێکی ناسک و منداڵکاری وەک ئەو نائاسایی و ترسناک دەردەکەوت. ڕوخساری لە فریشتەیەکی نەخۆش دەچوو، قژێکی زەردی کورت، دەموچاوێکی وردیلانە، دوو چاوی گەشی بێئەندازە کاڵ، بەڵام ڕەنگێکی سپی و هەڵبزرکاو. ئەو ڕەنگ پەڕین و لاوازییەی بەدیمەنییەوە بوو لە جوانی و سیحریان زیادکردبوو، هەر کەس دەیبینی وایدەزانی ئاووهەوای گەرم و خنکێنەری ئەم شارە گەورەیەی پێناکەوێت. جارێکیان کە نزاری برای بە مۆڵەت لە بەرەکانی جەنگەوە گەڕایەوە و خوشکە ئازیزەکەی خۆی لە کاتی ئاودانی گوڵەکاندا لە چیمەنەکەدا بینی، سەرنجیدا کە کیژە منداڵەکەی دوێنێ هێدی هێدی خەریکە گەورەدەبێت و مەخلوقێکی زۆر جوانی لێدەردەچێت. بە باوکی گووت دەبێت زۆر ئاگاداری ئەم کچەبێت

ئەمجۆرە جوانییە خەڵکێکی زۆر بەدبەختدەکات. فیکرەت گوڵدانچی سەرنجی ئەوەی دا کە نزار بایەخێکی گەورە بە سەوسەن دەدات. نزار هەندێک ئێوارە لە ژووری دانیشتنەکەدا، یان لە چیمەنەکەدا، یاخود لە باڵکۆنی دیوی ئەو دیوی قاتی سەرەوەدا، باسی جەنگ و ژیانی ناو سەنگەرەکان و شەوانی پەلامار و دیمەنی کوژراو و دیلەکانی بۆ سەوسەن دەکرد. شتێک سەوسەن تێینەدەگەیشت ئەوەبوو نزاری برای بۆ لەو جەهەنەمە هەڵنایەت. چیرۆکی خۆشەویستی و ئەو شتانەی بە درۆیەکی گەورە دەزانی، کیژەکە سووک و ئاسان باوەڕی بە خۆشەویستی نەبوو. ڕۆژێک سەوسەن، نزاری داوەتکردە ناو کتێبخانەکەوە و هەوڵیدا لە ڕێگای وێنە و نەخشە و زانیارییە جوگرافییەکانەوە براکەی تێبگەیێنێت کە دونیا چەند گەورەیە و زەوی چەندە بەرینە، بەجۆرێک مرۆڤ پێویست ناکات وا هەستبکات دیلی جێگایەکە. جیهان لای سەوسەن بەجۆرێک گەورە و کراوە بوو مرۆڤ خۆی نەبێت هیچ بەربەستێک نەیدەتوانی ڕێگای لێبگرێت. لە ڕێگای نەخشە و کتێب و ڕێنما گەورەکانی ناو کتێبخانەکەوە هەوڵیدا نزار تێبگەیێنێت کە دەتوانێت لە بری ئەوەی بۆ جوانی کچێک خۆی بە کوشت بدات لە سیحری گەورەی ئەم دونیایەدا خۆی ونبکات، کتێبی گەورەی ماسییە ناوازەکانی پیشاندا، کتێبی شوێنەوارە گەورەکانی سەر زەمین، کتێبی نهێنییە سەیرەکانی جیهان، کتێبی تایبەت بە ئەتڵیەی نیگارکێشە بەناوبانگەکانی دونیا، جلدێکی مەزنی هەزار لاپەڕەیی دەربارەی پەیکەرە ناوازە و کۆنەکان، بەندێکی لە چەرمگیراوی تایبەت بە ئاسەواری شارە نغرۆ و ڕووخاوەکان و دەیان شتی دیکە کە بێسنووری جیهان و زەمان نیشاندەدەنەوە. ئەوەی سەوسەن فیکرەتی سەرسامدەکرد گەورەیی جیهان بوو، کچەکە ئاشکرا مرۆڤی وەک شتێکی بچوک دەبینی کە دەتوانێت ئاسان خۆی لەم دارستانە مەزنەدا بشارێتەوە. گاڵتەی بەوە دەهات کە براکەی لە پێناوی

خۆشەویستی ژنێکدا دونیای وەها لە پێشچاو بچوکبۆتەوە. ڕێنماییەکانی سەوسەنی منداڵ سوودی نەبوو، نزار بەرلەوەی بگەڕێتەوە بۆ جەنگ، بە خوشکەکەی گووت «سەوسەن ڕاستییەک هەیە بیرت نەچێت، سیحری مرۆڤ، لە سیحریَ هەموو گەردون گەورەترە».

لە کۆتایی ساڵی ١٩٨٥ دا نزار کوژرا و لە تابووتێکی داپۆشراو بە ئاڵای عێراقدا مەیتەکەی گەیشتەوە بەردەرگایماڵی گوڵدانچی، کارەساتی کوژرانەکە لە خێزانی گوڵدانچیدا ژیانی سەر لەبەر هەڵگێڕایەوە. دوای مانگێک بەسەر پرسەکەدا گوڵدانچی هەستیکرد لەم شارە گەورەیەی بەغدادا، هیچ شتێکی نییە بۆی بژی و کچەکانیشی هیچیان نییە بیانبەستێتەوە، ئەوکات کۆی خێزانەکە بە برین و کۆستێکی گەورەوە بڕیاریاندا بگەڕێنەوە بۆ باکوور. تەنیا شتێک بیتوانیبایە ئازاری کوژرانی کوڕەکە لای فیکرەت هێوربکاتەوە گەڕانەوەبوو بۆ لای برا و خوشکەکانی، بۆ بێشکەی دێرینی منداڵی و کۆڕەپانی کۆنی گەنجی... لە هەفتەی یەکەمەوە فیکرەت گوڵدانچی ئاسوودەیی و هێمنییەکی ڕۆحی تێگەڕایەوە، پرۆشەی کچیشی بەو دونیا نوێ و خزمە دڵگەرمانە دڵخۆشبوو. خزمەکانیان بەجۆرێک پشتیان گرتن و لە دەوریان کۆبوونەوە، کاتێکیان بۆ تەنهایی و حەسرەت و غەمخواردن نەما، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەو کۆمەک و هاوکارییەدا سەوسەن دوای هەفتەیەک هەستیکرد ئەم شارە تاراوگەیەکی گەورەیە، شارێکە لە ناو ڕەشەبا و گەرما و تەپوتۆزی خۆیدا نوقمبووە و دوور لە هەموو دونیا لە شوێنێکی چەپەک و لاتەریکدا بیرچۆتەوە، هەر لە هەفتەی یەکەمەوە تێگەیشت کە تا کۆتایی لەم شارەدا وەک یەکێک دەژی بەرەو دەرەوەی ژیان دوورخرابێتەوە.

١٠

فیکرەت گوڵدانچی مەنگوڕی بابەگەورەی وەک شێتێکی ترسناک هاتە پێش چاو کە هەوڵێکی زۆر دەدات دیوە ڕاستەقینەکەی خۆی و دەموچاوە ژێرەکییەکەی نەبینرێت، شتێک لە فێڵ لە سەیرکردنی مەنگوڕدا هەبوو نەدەشاردرایەوە، فیکرەت لە ژیانی دوور و درێژیدا ئەم نیگاکردن و قسەکردنەی لە بەرپرسە دەوڵەتییەکان زۆر بینیبوو، کە زۆربەیان کەسانی لەجۆری مەنگوڕبوون و فێری هەندێک ئەتەکێتی تایبەتی بووبوون، بەڵام هەستیکرد مەنگوڕ خۆی زۆر ئەزیەت دەدات تا باش دەربکەوێت. کە دوای زەحمەتێکی زۆر تێگەیشت ئەم پیاوە هاتووە گفتێکی سەرەتایی دەربارەی شووکردنی کچەکەی وەربگرێت، کەمێک پەشۆکا، وەخت بوو تورەبوونێکی کتوپڕ و ناوەخت بیگرێت، بەڵام وەک پیاوێکی سەبوور پێکەنی و بە کەمێک شەرمەوە پەنجەی ڕاوەشاند و بەدەنگێک کە لەرەی خەجاڵەتییەکی تێدابوو گووتی «دەمەوێت ئەم کامەرانی سەلمایە ببینم... دەمەوێت ببینم، تا نەیبینم هیچ شتێک ناڵێم... ها من دەبێت ببینم... ئینجا گیانی من...... ئینجا قسەدەکەین... شێر لە بێشەدا ناکڕم». مەنگوڕی بابەگەورە دڵنیابوو فزولێکی زۆری لای خاوەن ماڵەکە بۆ بینینی کامەرانی سەلما چاندوە، ئەوە زۆر دڵخۆشیکرد. بەڵام ئاشکرا فیکرەت بەختەوەر نەبوو ناسکترین کچی خۆی لە ڕێگای کەسێکی وەهاوە بدا بە شوو، مەنگوڕ شتێکی ترسناکی تێدابوو جێگای متمانە و بڕوا

نەبوو. هەر ئەو شەوە کاتێک سەوسەن فیکرەت هەواڵی خوازبێنیکارەکەی خۆی بیست وەک گەمەیەکی پڕ گاڵتە و جەفەنگی دەست پێکردبێت بە بێباکییەوە گووتی « دڵنیام شووی پێناکەم... بەڵام زۆر حەزدەکەم بیبینم». دواتر بە پرۆشەی خوشکی گووت « دۆعام بۆ بکە کوڕێکی جوان بێت، حەزدەکەم یارییەکی زۆر زۆر درێژی لەگەڵدا بکەم». ئەو کات هیچ شتێکی دەربارەی برینداربوونی مەنسور ئەسرین نەدەزانی.

مەنگوڕی بابەگەورە بە خۆشحاڵییەوە گەڕایەوە بۆ ماڵەوە. لە ڕێگا بەردەوام بیری لە «حەسەنی پورە مەهتاب» دەکردەوە، یەکێک لە چەقۆ کێشە کلاسیکییەکانی شار کە خۆی ژنی نەبوو، بەڵام هەموو ژیانی بۆ خوازبێنکردن و داوای ژن بۆ خەڵکانی تر تەرخانکردبوو، بەر لە مردنی یەکێک بوو لە خوازبێنیکارە بەناوبانگ و گەورەکانی شار. مەنگوڕ زۆر جار ئەو قسەیەی حەسەنی دەهاتەوە یاد کە لە سەرەتای هەموو شاییەکدا دەیگووت «مەلعونە ئەو کچەی لەم شارەدا لە دایک دەبێت... مەلعونە ئەو کوڕەی ژنی تیا دەهێنێت، مەلعونن ئەو ژن و مێردەی تا مردن تێیدا دەمێننەوە». هەستیکرد ئەو سەوسەنە بەستەزمانە، ئەو کچە غەریبەیە زۆر شت لە سەر ئەم شارە نازانێت و دەشێت لە نێوان ئەم دوو عاشقە بێمێشکەدا سەردەرنەکات و ونببێت. گووتی « ئەم شارە لە ئەنوەر زیواڵ بەولاوە عاشقی تیا دروست نەبووە، هەموویان درۆدەکەن... قەسەم بە خودا هەموویان درۆدەکەن، بەڵام لەگەڵیدا دەڕۆم، بزانم تا کوێ دەگات... هەتیوەکە شتێکی تێدایە ناکرێت دەستی لێبەردەیت». ئەو نەیدەتوانی وەک حەسەن بێت، ناتوانێت ژیانی لە خوازبێنکردندا بۆ ئەم و ئەو بباتە سەر، بەڵام دەتوانێت تاسەر لەگەڵ ئەم چیرۆکەدا بڕوات، دڵی بێمانا بەم کوڕە دەسووتێت، زۆربەی چەقۆکێشە تەمەندارەکانی شار، گەنجێک یان دووان لە مێژوویاندا هەبووە کە وەک باوکێکی دڵسۆز دەستیان گرتوون. گەر خۆی لە گەنجیدا یوسف کەویار دەستی نەگرتبایە، چ

دەردەچوو؟ دەکوژرا یاخود یەکێکی دەکوشت و دەبایە تا دەمرێت لە هەڵهاتندا بایە. ئاە خوایە بەڵام ئەم لە کوێ و یوسف کەویاری گەورە لە کوێ؟. ئێستاش کە تەمەنی لەسەروو چلوپێنجەوەیە، زۆر شەو خەو بە یوسف کەویارەوە دەبینێت، چەقۆگرتنەکەی، زەردەخەنەکانی لەکاتی شەڕدا، ڕۆیشتنی بە شەقامەکاندا، ئەخلاق و دادەپەروەرییەکەی، ئەو دەستەسرە ڕەشەی دەیخستە بەر پشتێنەکەی، ئەو نیگایانەی لە کاتی دۆمینەدا سەیری بەرابەرەکەی پێدەکرد. تاکە شتێک لە ژیانیدا بتوانێت بیکات ئەوەیە دەست لە کامەران بەرنەدات... ژیانی خۆی بە جۆرێک بێمانا و پوچە هیچی نوێی تیا سەوز نابێت، تاکە شتێک لە ژیانیدا مانای هەبێت، هەوڵبدات ئەم خەونە بۆ کامەرانی سەلما بهێنێتە دی. بەڵام ئەو فیکرەت گوڵدانچییەی وەک پیاوێکی سەیر هاتە پێشچاو، لەو پیاوانەی بە کچەکەیان دەڵێن «خۆت بڕیاربدە... خۆت هاوسەری ژیانت هەڵبژێرە»، خوای گەورە شتی وا چەند بێمانایە، گەر وانەبایە زۆر ئاسانتر بوو، ڕازیکردنی فیکرەت گوڵدانچی ڕەنگە لە ڕازیکردنی کچەکەی ئاسانتر بێت. لەوە دڵنیانەبوو کە ئایا هەموو ژنانی دونیا ئەوەیان پێخۆشە خۆیان هاوسەری خۆیان هەڵبژێرن؟ زۆربەی ژنانی دونیا ناتوانن بە غەریزەی خۆیان پیاوی باش و خراپ لە یەکتر جیابکەنەوە «قەسەم بە خوا ناتوانن جیاییبکەنەوە» لە دڵی خۆیدا مەنگوڕی بابەگەورە وایگووت.

ئەو شەوە کە گەڕایەوە بۆ ماڵ و خەوت، تا بەیانی خەوی بە یوسف کەویار و حەسەنی مەهتاب و کامەرانی سەلماوە بینی. بۆ ڕۆژی دوایی بەیانی زوو، کامەران لێفەکەی لەسەرلادا و بە ئاگای هێنایەوە و پێیگووت «شتێکی خراپ لە گۆڕێیە، پۆلیس بە دوامدا دەگەڕێت... دوێنێ شەو لە ماڵی ئێمە بوون». مەنگوڕ بە سەر و ڕوخساوی ترشاوی بەیانیانەوە گووتی «زیاد لە بیست ساڵە پۆلیس بەدوای حوسەین قەرە و ڕەسوڵی مام چاوەشدا دەگەڕێن و نەیانگرتوون، نیوەی پیاوی ئەم

شارە فایلێكیان لای پۆلیس هەیە... لەم شارەدا گەر پۆلیس سەعاتی یەكەم نەتگرێت، ئیتر تادەمریت ناگیرێیت، باشترین شت لە پۆلیسی ئەم شارەدا ئەوەیە كە دوای تێپەڕینی یەك ڕۆژ بەسەر هەر شتێكدا حیكایەتەكەیان لە بیردەچێتەوە... قەسەم بەقەبری مردووی هەردووكمان جۆرە بەشەرێكن هیچیان لە بیر نییە، مێشكیان لە مێشكی سمۆرە خاڵیترە».

كامەرانی سەلما لەوانە نەبوو زۆر لە پۆلیس سڵبكاتەوە، بەڵام لەوانەش نەبوو خۆی بدات بەدەستەوە، بەڵام مەنگوڕ هەرگیز ترسی لە پۆلیس نەبووە، بەدرێژایی ژیانی بیری نییە پۆلیس لە هەقی هیچ چەقۆكێشێك یان دەمانچەكێشێكی ڕاستەقینە هاتبێت، هەمیشە باوەڕی وابوو كە ترسنۆكەكان دەبن بە پۆلیس. مەنگوڕی بابەگەورە پێیگووت كە شتێك لەوە گرنگتر ئەوەیە كە فیكرەت گوڵدانچی دەیەوێت ببینێت، دەیەوێت بزانێت ئەم جوامێرە كێیە كە هاتۆتە خوازبێنی كچەكەی. كامەرانی سەلما ئاواتی دەخواست شتەكان بەوجۆرە نەڕۆن، بتوانێت سووك و سادە دەستی كچەكە بگرێت و ببێت بە ژنی بێئەوەی بەم ڕێگا دووردرێژەی خوازبێنی و بیركردنەوە و دوودڵیدا بڕوات. بەدرێژایی ئەو بەیانییە مەنگوڕی بابەگەورە لەسەر وردەكارییەكانی دەركەوتن و خۆدەرخستنی لەبەردەم فیكرەت گوڵدانچیدا قسەی بۆ كرد، پێیگووت «ئەو گوڵدانچییە پیاوێكی بێمێشك نییە، لە منی ببیستە، پیاوێكی زیرەكە. خەڵكی زیرەكیش من و تۆیان خۆش ناوێت، تا ئێستا هیچ پیاوێكی زیرەكم نەبینیوە منی خۆشبوێت، لەبەرئەوەی وادەزانن ئێمە لە زیرەكییەكەیان تێناگەین... چەندە من و تۆ لەوە دەترسین ترسنۆك دەربكەوین، ئەژنۆمان لە شتی وادەشكێت و سەرشێت دەبین، پیاوی زیرەكیش وەهایە، كەللەیی دەبێت یەكێك زیرەكییەكەی نەبینێت. قەسەم بە ئەسحابە، خەڵكی زیرەك لە حاڵەتی وەهادا تێكدەچن و سە...

لاقی خۆیان تێکەڵدەکەن... شاە کامەران دۆڵانی... لەو کاتەدا دەبن بە گەمژەی تەواو... لەو کاتەدا من و تۆ لەوان عاقڵترین... من پیاوی زۆر عاقڵم بینیوە تەواو بەلەسەبووە... بەشەر وەهایە... عاقڵترین پیاویش شتێک هەیە بەلەسەیدەکات، عاقڵەکان بەوە بەلەسەدەبن تێیان نەگەیت چەند عاقڵن».

هەردووکیان تەواوی ئەو ڕۆژەیان لە گەڕان و خۆئامادەکردن و جل هەڵبژاردندا بۆ پێشهاتەکانی داهاتوو بردەسەر. شەو بێئەندازە خۆیان مەستکرد، لە ماڵی «مستەفا سەوزە» تا درەنگ لەگەڵ کەسانێکی مەست و قومارچیدا شەرابیان خواردەوە، باسی هەموو شتێکیان کرد، باسی جەنگ لە پێشی پێشەوەی هەموو قسەکانیاندا بوو. مەنگوڕ ڕای وابوو «سیاسەت ئەو شتە پیس و پۆخڵەیە کە ئینسان ناتوانێت قوونی خۆی لێپاکبکاتەوە». هەرکات باسی سیاسەت گەرم بووایە مەنگوڕ پێکەکەی هەڵدەداو دەیگووت «باسی یاری بکەن، باسی کچی دینار و وەلەدی کوپ بکەن... واز لە سیاسەت بهێنن». مەنگوڕ بەدەنگە منگنەکەی باسی ژنێکی کرد کە لە پشت مێردەکەیەوە عەشقبازی دەکات، یەکێک گووتی «بەقەبری باوکم مێردەکەی خۆی ئاگای لێیە و قسەناکات»، بەڵام مەنگوڕ گووتی «وانییە... ئێمەی پیاو کۆمەڵێ حەیوانی خۆشباوەڕین... کۆمەڵێ حەیوانی نەفامین ئەو شتانە بەتەواوی ناچێتە مێشکمانەوە، شەهابی بەهە ئازاترین کوڕی ئەم شارەبوو، ژنەکەی ناپاکی لێدەکرد، شەهاب بەچاوی خۆی دەیبینی و باوەڕی نەدەکرد، تا دواجار ژنەکەی لەگەڵ هەتیوێکدا هەڵهات و یەک کەس دوای ئەوە نەیبینییەوە... بە قەبری عەزیزی هەموومان... ئێمە جگە لە حەیوانی خۆشباوەڕ هیچی تر نین... پیاو تاکە حەیوانێکە لەسەر ئەم ئەستێرەیە کە خۆی بە زیرەک دەزانێت، لەبەرئەوە لە هەر حەیوانێکی تر بێمێشکترە».

ئەوشـەوە پێکرا قسـەیان لـە نیـازی کامەرانـی سـەلما کـرد بـۆ ژنهێنـان. مەنگـوڕی بابەگـەورە جـۆش و خرۆشـێکی شـێتانەی لـە کامەرانـی سـەلمادا بینـی، هێزێـک هەرگیـز بـەو ڕوونییـە لـە خۆیـدا نەیبینیـوە. مەنگـوڕ لـە ناوەڕاسـتی هەمـوو مەسـتەکاندا هەسـتا و گـوتـی «قەسـەم بـە خـوا، گـەر لـە پێنـاوی ئـەوەدا سـەد مـردوم لـێ مـردووە، دەبێـت وابکـەم ئـەم کـوڕە بـە نیـازی خـۆی بـگات... بابخۆینـەوە لەسـەر شـەرەفی مەردتریـن کـوڕی شـارەکەمان، کامەرانـی سـەلما»، هەمـوو چەپڵەیـان بـۆ لێـدا... شـەرابیان هەڵـدا، تریقـە و فیکەیـان تـا درەنـگ دەگەیشـتە ئاسـمان. ئـەو شـەوە کامەرانـی سـەلما هەسـتی بـە دڵنیایـی و هێزێکـی گـەورە کـرد، ئـەوە وای لێکـرد بەختەوەربێـت، مەسـت بێـت، پێبکەنێـت و زیاتـر و زیاتـر بخواتـەوە.

١١

مەنسـور ئیبراهیـم ئەسـرین دوای پێنـج ڕۆژ مانـەوە لـە خەسـتەخانە گەڕایـەوە بـۆ مـاڵ. ئـەوەی جارێکـی دی شـەقام و کـۆڵان و پاسـارییە کزەکان دەبینێت دڵخۆشیکرد، بـەڵام هەسـتی بـە لاوازییەکـی گـەورە کـرد، بەجۆرێـک بەزەیـی بـە خۆیـدا هاتـەوە. هەسـتیکرد لـەوە لاوازتـرە کـە خـۆی لـە خـۆی تێـدەگات، لـە هەمـوو مەخلوقاتەکانـی تـری دونیـا لاوازتـرە. کـە لـە تاکسـییەکە دابـەزی و دەسـتیان گـرت، دڵنیابـوو لاوازییەکـەی تەنیـا پەیوەنـدی بـە برینەکەیـەوە نییـە، بەڵکـو پەیوەنـدی بـە ڕۆحییـەوە هەیـە. ئـەوەی کـە تـا ئێسـتا دەژی و زینـدوە غەمگینیکرد، بیـری لای ئـەوە نەبـوو چـۆن تۆڵـە لـە کامەرانـی سـەلما بکاتـەوە، بەڵکـو بیـری لای ئەوەبـوو چـۆن بەسـەر ئـەو بەتاڵییـە ناوەکییـەی خۆیـدا سـەربکەوێت. بۆنـی ئـەو کۆڵانـە مەلعونـە، کپـی ئـەو کوچەیـە کـە بەدرێژایـی زسـتان بەجۆرێـک شێدارە مرۆڤ وادەزانێـت لـە نـاو هەورێکـدا دانیشـتووە، بۆنـی سـنەوبەرە شـێدارەکان، دیمەنـی ئـەو دار هەنجیـرە نەخۆشـانەی لە سـیاجی حەوشـەکانەوە وەک مردوو بەسـەر دیوارەکانـدا شـۆڕدەبنەوە، هێنـدەی هەسـتی خنکانێکـی کتوپڕیـان تیـا دروسـتدەکرد، هەسـتی گێژییـەک کـە پەیوەنـدی بـە تێنەگەیشـتنی دونیـاوە هەبـوو، ئولفـەت و ئارامیـان تیـا نەخولقانـد. ئەوانـەی لـە بـەردەرگا پێشـوازیانکرد زۆربەیـان خـزم بـوون، مـام و خـاڵ و خاڵۆزاکانـی ئیبراهیمـی ئەسـرین. خێزانێکـی گـەورە کـە پێیوابـوو ناتوانێـت لـە هیـچ شـتێکدا پشـتیان

پێبەستێت، هەستیکرد دۆستێکی ڕاستەقینەی لەم دونیایەدا نییە. لە نێو میوانەکانیدا «ساقی مەحمود» ی ناسییەوە، ئەو گۆرانیبێژە ناسراوەی کە خەریکە وردە وردە دەچێتە ساڵەوە. لە منداڵییەوە جۆرە سۆزێکی لەگەڵ ئەم پیاوەدا هەیە، نا لەبەرئەوەی زۆر حەزی لە دەنگیتی، بەڵکو لەبەرئەوەی شتێک لە بێباکی قووڵی تێدایە... بێباکییەکی ترسناک... زۆرجار هەمان ڕیشەی بێباکی لە خۆیدا هەست پێدەکات، بەڵام ئێستا دەیویست لە جێگایەکدا بە تەنیا پاڵبکەوێت و بیربکاتەوە. ترس لەو هەموو دەنگەدەنگە لە ناوەوە دڵی دەگرت، دڵنیابوو هیچ کەسێک لەم شارەدا نییە بتوانێ کۆمەکی کەسێکی بەدبەختی وەک ئەو بکات، لەبەرئەوە پێیوابوو ئەم ئاهەنگەی خزمەکانی دەیگێڕن هێندەی تر غەمگینیدەکات و وادەکات بەزەیی بە خۆیدا بێتەوە. لە ناکاو هەستیکرد لە هەموو شتێکی ماڵی خۆیان غەریبە، لە حەوشەکەیان، لە گوڵدانە گەورەکانی باوکی، لە پاسارییەکان، لە هەتاوی دزەکردوی زستان بۆ ناو ژوورەکان... پێشتر بینینی ئینجانەی گوڵ، سەرنجدان لە درەختی بەردار و تەماشاکردنی جلی سەر تەنافەکان، لای ئەو ئاماژەیەکی قووڵ بوون بۆ جوڵە و ژیان و زیندوێتی، ئەوەی مرۆڤەکان بەردەوامن، خۆشحاڵیدەکرد، بەڵام ئێستا هەستیکرد خۆی لەو مەخلوقە لاوازانەیە کە ناتوانێت بەردەوام بێت. کە چووە ژوورێ یەکەمجار چاوی بە تابلۆیەکی گەورە کەوت، نیگارێکی دێرینە، وێنەی چەند باڵندەیەکی تەنیا کە لە سەر قەفەزێکی خاڵی سەیری ئاسۆیەکی دووردەکەن، ئەوە یەکەمجاربوو هەستبکات باڵندەکان بیردەکەنەوە ئاخۆ بفڕن یان بگەڕێنەوە ناو قەفەزەکە. چەندەها ساڵ بوو ئەو تابلۆیەی دەبینی، بەجۆرێک وەک بەشێکی ئەبەدی دیوارەکەی لێهاتبوو، تابلۆکە وەها بەو جێگایەوە نوسابوو، وەک هەموو ئەو شتانەی لە ناو ڕەوتی ئاسایی شتەکاندا نوقمدەبن، بووبوو بە ژێر شەپۆلی کوشندەی دیمەنە دووبارە و ئەزەلییەکانەوە. لە چاوتروکانێکدا خۆی وەک

تابلۆکە بینی... وەک شتێک کە هەمیشە لێرە لە ناو شتەکاندا بووە و کەس نەیبینیوە. خۆشی بووبوو بە بەشێک لە هەموو شتەکان، بە بەشێک لەم کۆڵانە، بەشێک لەو شارە، بەشێک لە خەڵک، پەڵەیەکی ئادەمی وەک هەموو پەڵەکانی تر... لە قووڵاییدا خۆشحاڵ بوو کە ئەو خەنجەرەی بەرکەوتووە، هەستیدەکرد ئەو خەنجەرە بەر بۆشی و بەتاڵی ژیانی کەوتووە، بەر ئەو هیچییە کەوتووە کە لە ناوەوەیدا دەژی. لاوازییەکەی لەوەوەبوو کە نەیدەزانی چی بکات... هەستیکرد حیکایەتی وەک عاشقێک ئێستا بە هەموو شاردا بڵاوبۆتەوە، بێئەوەی لە ڕاستیدا خۆی دڵنیابێت چی لە باردایە. کە خۆی لە ناو جەنجاڵی خوشک و پور و ئامۆژن و پورزا و خاڵۆزاکانی باوکیدا بینی، کە ئەو هەموو جۆرە عەترەی هەست پێکرد تێکەڵ بە شین و ساردی ژوورەکە دەبوون، گێژییەکی لە ناکاو دایگرت، بۆ ئێستێک فەرشە شینەکەی بەرپێی وەک حەوزێک هاتە بەرچاو، کە ژمارەیەک گوڵی سەرئاوکەوتوو لە ناویدا مەلەدەکەن. بۆنی مریشکی کوڵاو و هاڵاوی ئەو مەنجەڵە فاسۆلیا گەورانەی پورێکی ڕۆیدەکرد، ئەو هەستی بێزارییەی تیا گەورەترکرد... هەستیکرد لە بری ئەوەی توڕەبێت دڵی بەبرینەکەی خۆی خۆشە... ئەو برینەی کە تا دەمرێت لاوازی خۆی بیردەخاتەوە. دڵنیابوو کە سەوسەن فیکرەتی خۆشدەوێت، بەڵام خۆشەویستییەک نییە بتوانێت لە پێناویدا چەقۆ بوەشێنێت. ئێستا دڵنیابوو پیاوانی لاواز بەجۆرێکی تەواو جیاواز لە پیاوانی ئازا عاشق دەبن... دڵنیاشبوو خۆی لە توخمی پیاوە لاوازەکانە... پیاوە زۆر لاوازەکان. بە ئەندازەیەک لاوازە نازانێت دەتوانێت لە ژیانیدا چی بکات، هەتا ئەوەی کۆلێژ تەواوبکات و ببێت بە دەرچوویەکی بەشی بایۆلۆژی مایەی قێزبوو لەلای، ببێت بە کەسێک کە لابوری هەیە، ببێت بە مامۆستایەکی لاوازی بایۆلۆژیا، یان بە فەرمانبەرێک لە بەڕێوەبەرایەتی کشتوکاڵ یان پاراستنی سامانی

ئازەڵداری... خۆی لە هەموو ئەو ڕۆڵانەدا وەک کەسێک دەبینی کە شایستەی بەزەیی و پێکەنینە. ئەوەی وەک عاشقێکی لاواز بژی و بتلێتەوە، خۆی وەک کەسێکی شکستە ببینێت کە ئازارەکانی خۆی بە زەویدا ڕادەکێشێت، نمایشێک بوو زیاتر لەگەڵ ڕۆحیدا دەگونجا... لەکاتێکدا تەواوی خزمەکانی هەرا و هوریایەکی بێسەروبنیان لە هەموو ژوورەکانی ماڵەکەدا دروستکردبوو، لە کاتێکدا هەندێکیان لەسەر چەند قاپێکی سەفەری پاقلاوەیان دەخوار و هەندێکی دیکەیان بە پێوە پەرداخی شەربەتیان پێبوو، ژنەکان لە گەرمەی دەنگەدەنگدا بوون لەسەر چۆنێتی دروستکردنی قاڵبێک کێکی گەورە بە ڤانێلاو کرێمەوە، مەنسور ئەسرین دوور لە هەموو خولیا و خەیاڵاتی ئەوان لە خۆی دەپرسی ئاخۆ خۆشەویستی بۆ سەوسەن فیکرەت هێندە قووڵە کە لە پێناویدا بمرێت؟.. بە چاکەتە کۆنەکەیەوە کەمێک لە ناو ماڵەکەدا گەڕا، لە پڕێکدا بە کامەرانی سەلما زۆر سەرسامبوو، ئەو هەرگیز توانای وای لە خۆیدا شک نەدەبرد لە پێناوی خۆشەویستیدا چەقۆ لە یەکێک بدات. لە دڵی خۆیدا گووتی «ئەو عاشقێکی لە من گەورەترە... من هیچ نیم لە بەردەم ئەودا، ئەو هەزارجار لە من باشترە». دڵنیابوو گەر سەوسەن بە چیرۆکەکە بزانێت لەبری ئەوەی بەزەیی پێدابێتەوە پێکەنینی پێدێت... لە ناخی دڵەوە حەزیدەکرد سەوسەن هیچ شتێک دەربارەی ئەو شەوە نەزانێت، هیچ شتێک.

کاتێک لەسەر ئەو قەرەوێڵەیە دانیشت کە بۆیان ئامادەکردبوو، هەستی بە دەستی قورسی پیاوێکی باڵابەرزکرد، پیاوێک کە گەلێک بە ویقار دەینواند، بە سمێڵێکی ماش و برنج و ڕوخسارێکی چرچ و گۆنایەکی قوپاوەوە، مەنسور ئەسرین ناسییەوە، ساقی مەحمود بوو بە خۆی و چاوە شینەکانییەوە کە هەمیشە بریسکەیەکی قووڵی ژیان لە ناویدا دەدرەوشایەوە... لێیپرسی «حاڵی برینەکەت چۆنە؟.». نەیزانی چ

وەلامبداتەوە، ئەو گۆرانیبێژێکی ناسراو بوو... بەو گۆرانییانە بەناوبانگ بوو کە لەگەڵ تیپێکی میللیدا تۆماریکردبوون. گۆرانییەکانی پڕبوون لەوشەی بازاڕی، بەڵام ئەوەی مرۆڤێک هەیە لەم شارەدا دەتوانێت وەک شایەر بژی، شوێنی حورمەت و ڕێزی گەورەی مەنسور بوو... شارەکە لەوە بەڕێزتربوو کە مرۆڤ ئاسان بتوانێت تیا ببێت بە شایەر. مەنسور سەری بەرزکردەوە و گووتی « ساقی... عاشقی ترت بینیوە، لەسەر عەشق کوشتبێتیان؟». گووتی «هەموو شتێک لەم کەلاوەیەدا بووە بە تەمسیل، لە من بپرسە، لە مێژە ڕووداوی وەک ئەمەی تۆ ڕووی نەداوە... بۆیە چیرۆکەکەی تۆ بەڕاستی کاری تێکردم». بە هێمنی دەمی لە گوێی مەنسور نزیککردەوە و چرپاندی «کارێک دەکەم خەڵک ئاسان حیکایەتەکەی تۆ لە بیر خۆیان نەبەنەوە... بوەستە دەبێت وەک عاشقێکی ڕاستەقینە بچیتە مێژووی ئەم شارەوە، ساقی مەحمود نیم گەر شتێکی گەورەم بۆ نەکردی». مەنسور ئەسرین هەستی بە ڕاچڵەکانێکی ناوەکی قووڵ کرد، ئەوەی هەموو شار وەک عاشقێکی گەورە بیناسن، لە دڵەوە دەیترساند، ئەوە حیکایەتێکە دواتر پیریش بێت کەس لە بیری ناچێتەوە، هەتا بۆ نەوەکانی دواتریش جێ دەمێنێت... ئێستا دڵنیابوو ئەو چەقۆیە بۆ هەتاهەتایە ژیانی گۆڕیوە. لە ناخی دڵەوە ویستی تکا لە ساقی مەحمود بکات، هیچ شتێکی بۆ نەکات و لێیگەڕێت لەگەڵ ئازارەکانیدا تەنیا بژی، بەڵام نەیتوانی هیچ بڵێ، چونکە دروست نەیدەزانی ساقی مەحمود دەیەوێت چی بکات.

١٢

لە ئێوارەی هەمان ئەو ڕۆژەدا کە مەنسور ئەسرین لە خەستەخانە هاتەدەرێ. خالید ئاموون بۆ ئەوەی چیرۆکی خۆشەویستییەکەی باسبکات سێ خزمی نزیکی خۆی کۆکردەوە، هەر سێکیان کەسانی ناوداری ناو عەشرەتی ئاموون بوون. سەلامی ئاسنگەر، قەڵەندەر ئاموون، لەتیف ئاموون. سێ پیاو کە هەر سێکیان ڕابوردوویەکی پڕ و ژیانێکی جەنجاڵ ژیاون، سەلامی ئاسنگەر گەورەترین چەک فرۆشی شار بوو، بە نهێنی بازرگانی چەکی سووکەڵەی دەکرد، قەڵەندەر ئاموونیش بەرپرسی کۆنی تۆپخانەکانی شۆڕش بوو، لە ساڵانی شەست و حەفتادا ناوێک بوو لە تەواوی کوردستاندا ناسرا بوو، لەتیف ئاموونیش مامۆستایەکی سەرەتایی کە دەمێ ساڵە وازی لە قوتابخانە هێناوە و خەریکی کڕین و فرۆشتنی ئوتۆمبیلی کۆنە. سێ پیاو کە خالید ئاموون دەزانێت گەر کۆببنەوە چ پێڕێکی ترسناکیان لێدەردەچێت. هەر سێکیان سێ گرنگترین عەقڵی عەشرەتی ئاموون بوون، هەر یەکەیان کۆمەڵێک مەدالیای نەبینراویان بە سنگەوەیە، وەک ڕەمزی ئیشکردنێکی بێوچان و دووروودرێژ بۆ ئاموونییەکان. ئەوەی عەشرەتی ئاموون بە سەرتۆپی هەموو عەشرەتەکان دەزانن و شێخەکانی ئاموون لە پلەوپایەی پیاوە هەرە گەورەکانی مێژوودا تەماشادەکەن خاڵی سەرەکی و هاوبەشی نێوان هەر سێکیانە. خالید ئاموون بەر لەوەی بانگیانبکات بیرێکی تەواوی

کردبووەوە و لە ناو زیاد لە دە ناودا ئەو سیانەی هەڵبژارد، لەبەرئەوەی هەر سێکیان لە ئاموونییە فانەتیک و دەمارگیرەکان بوون، کە شەرەفی هەر پیاوێکی ئاموونی وەک شەرەفی تایبەتی خۆیان سەیردەکەن. خالید لە ژوورێکی کپدا کە سۆپایەکی داگیرساوی زۆر گەورە و گەرمی تێدابوو، بە وردی و ڕاشکاوانە باسی دڵی خۆی و عەشقی لە ناکاوی سەوسەن فیکرەتی بۆ کردن، چیرۆکی شەڕە چەقۆی ژێر زەمینەکە و ئەو دوو عاشقە سەرسەخت و بەهێزەی لە پێشدەمیدا وەستاون. دڵنیابوو هیچ یەکێ لەم سێ پیاوە گاڵتە بە چیرۆکەکەی ناکەن، بەڵام دڵنیاش بوو کەسیان هەڵەشەنین و هەنگاوی پەلە نانێن. دوای بیرکردنەوەیەکی درێژ هەر سێ پیاوەکە بڕیاریاندا کە باشترە سەرەتا بچنە خوازبێنی کچەکە و چاوەڕوانبکەن هەنگاوەکانی داهاتوو بەرەو کوێ دەڕوات، هەر سێکیان گووتیان کە هەموو مرۆڤێکی عاقڵ بەوجۆرە دەست پێدەکات.

لە شەوی داهاتوودا دوای کۆبوونەوەیەک کە پتر لە بیستوپێنج پیاوی ناسراوی عەشرەتی ئاموونییەکانی تێدابوو، لەسەر سفرەیەکی درێژ کە پڕبوو لە قەلی برژاو، مریشکی ئاخنراو بە برنج، کفتەی گەورە، تاوە قیمەی بادەماوی، لەگەنی چیا ئاسای پلاو، بڕیاریاندا کە پێنج پیاو هەڵبژێرن بچن بۆ خوازبێنی سەوسەن فیکرەت. واتە جگە لەو سێ کەسەی سەرەوە، سەی کەرەمی ئاموونی، سەرعەشرەتی ئاموونییەکان بڕیاریدا نوێنەرێکی تایبەتی خۆی بخاتە ڕیزی خوازبێنیکەرانەوە و لە پاڵ ئەواندا فەوزی بەگیشی دانا، تا وەک قسەزانترین کەسی خێڵەکە قورسایی خۆی بخاتە ئیشەکەوە.

ئەوە یەکێک بوو لە شەوە جەنجاڵەکانی ژیانی خالید ئاموون. چەندین ساڵ بوو، هەمیشە شەوانی پێش خوازبێنی پیاوان لەسەر سفرەیەکی درێژ کۆدەبوونەوە تا وەفدی خوازبێنیکردن هەڵبژێرن، لەو چەند ساڵەدا خالید ئاموون چەندین جار لەو ئێوارەخوانانەدا بەشداریکردبوو، لەو جۆرە

دانیشتنانەدا هەمیشە دەچووەوە ناو خۆی و بێئەوەی هیچی گرنگ بڵێت لە سوچێکەوە چاوەدێریدەکرد. ئامونییەکان عەشرەتێکی گەورەبوون، لەسەرەتای سەدەی بیستدا وازیان لە وڵاغداری و دروستکردنی پەنیری پێستە و قەل بەخێوکردن هێنابوو تا بگوازنەوە بۆ شار، بەڵام وەک عەشرەتێکی یەک دەست هاوبەندی خۆیان نەدۆڕاندبوو، دوای ماوەیەکی دووروودرێژ لە شاردا هێشتا نەریتی خێڵەکی خۆیان پاراستبوو، بە چەشنێک عەشرەتەکانی تر بەخیلیان پێدەبردن، سەرە گەورەکانی خێڵەکە چ لای دەوڵەت و چ لای حیزبە سیاسییەکان حورمەت و سەنگی خۆیان هەبوو. بەوە ناسرابوون کە هەفتانە پیاوانی خێڵ بە نۆرە لە ماڵێک کۆدەبنەوە و خوانی گەورە دەڕازێننەوە، لەو داوەتە گەورانەدا بەردەوام قاپ بە ئاسمانەوە بوو، سینی ئەم دەستە و دەستی دەکرد، سوراحی جۆراوجۆر دەهات و دەچوو. خالید ئامۆون لەو دانیشتن و کۆبوونەوانەدا هەستی بە دڵنیاییەکی گەورە دەکرد، هەستی ئەوەی هێز و پشت و پەنایەکی گەورەی هەیە ناوەوەی دادەگرت... ئێستا کاتی ئەوە هاتبوو بەڕاستی داوای یارمەتی لە ئامونییەکان بکات. بەدرێژایی سی ساڵی ڕابوردوو هیچ کات ڕێکەوتی نەکردبوو، ئامونییەکان لە مەسەلەی ژن و ژنخوازیدا شکست بهێنن، قورساییان لە بازاڕ و لە ژیانی سیاسیدا هۆیەکی گەورەی ئەو سەرکەوتنە یەک لەدوای یەکانەیان بوو، ئەمە جگە لەوەی سەی کەرەمی ئامونی وەک سەر عەشرەت کەسێکی دیپلۆمات و لێزان بوو. ئەو شەوە کە خوازبێنیکەرە ئامونییەکان چوون بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی، فەوزی بەگ بە پۆزی پیاوێکی پیری خوێندەوارەوە، نەوەک بەپۆزی عەشرەتچییەکەوە لە پێشی هەموویانەوە بوو، فەوزی بەگ یەکێک بوو لە هەرە قسەزانەکان، کەسێک بە وردەکارییەکی زۆرەوە وشەکانی هەڵدەبژارد و زیادەڕۆییەکی گەورەی لە دەرخستنی کوردی زانیدا دەکرد و هەوڵی گەورەی دەدا دارشتنەکانی لە توانای کەسان

ئاسایی بەدوور بن. هەموو ناوبانگی فیکرەت گوڵدانچییان وەک پیاوێکی خوێندەوار بیستبوو. بەڵام فەوزی بەگ خۆی لە هەر زانایەکی دونیا بە زیرەکتر دەزانی، پێی وانەبوو فیکرەت گوڵدانچی بە عیلم بتوانێت بیگرێت، دڵنیابوو فیکرەت گوڵدانچی وەک ئەو سێ جار شاهنامەی نەخوێندۆتەوە و وەک ئەویش زۆربەی بەشەکانی «رسالة الغفران» ـی مەعەرری لە بەر نییە. ڕاستە زانین و زانستەکەی فەوزی بەگ گەلەک کلاسیکی و کۆنەباوبوو، بەڵام فەوزی بەگ باوەڕی بە بوونی زانستێکی جیاواز نەدەکرد کە لە خیام و حافزی شیراز و جەلالەدینی ڕۆمی تێپەڕاندبێت، هیچ جۆرە تێگەیشتنێکی بۆ ئەو زانست و زانینانە نەبوو کە لە خۆرئاواوە دەردەچوون، مەسەلەکە هەر ئەوە نەبوو کە تێیان نەدەگەیشت، بەڵکو پێیوابوو زانستەکانی خۆرئاوا عەقڵ لە گرێژەنەدەبەن و لە سەر ئاسنەڕێی خۆی دەریدەکەن. شەوی خوازبێنییەکە، فیکرەت گوڵدانچی لەدەرەوە بوو، کە هاتەوە و ئەو هەموو پیاوە نەناسەی لە ماڵی خۆیدا بینی، بۆ ئێستێک لە بەرچاوی میوانان شپرزە و پەشۆکاو دەرکەوت. پیاوانی قسەزانی عەشرەتی ئاموون بە زمانە شیرینەکەی خۆیان هێوریانکردەوە و لە گەڵیدا کەوتنە باسی ڕوداوە سەیرەکانی دونیا، گوڵدانچی بە وردی گوێی لە فەوزی بەگ گرت کە زوو زوو هەندێ بەیتی فارسی تێهەڵکێشی قسەکانی دەکرد و بە شێوە خوێندنی پیاوە کۆنەکان نمونە و حیکایەتی دەربارەی پێویستی تێکەڵاوبوون و نزیکبوونەوەی ئادەمیزادەکان لە یەکتر دەگێڕایەوە. فیکرەت گوڵدانچی زوو لە قسەکانی فەوزی بەگەوە تێگەیشت کە لە بەردەم پیاوێکدایە کە گرنگترین مەرجەعی ڕۆشنبیریی لەلای هێشتا حیکایەتەکانی کلیلەو دیمنەی بەیدەبایە، خێرا ئەوەشی خوێندەوە کە ئەمانە پێڕێک خوازبێنیکەرن و بۆ داوای یەکێک لە کچەکانی هاتوون. کە زانی ئەم پیاوانە بۆ خوازبێنی خانمی بچکۆلە هاتوون، ماوەیەک بێدەنگی قورس

دایگرت و دواتر بێتەوەی دوودڵ بێت گووتی هەر لەم هەفتەیەدا کوڕێکی دیش داوای دەستی کچەکەی کردوە، ئێستا شتەکان لە خەیاڵی خۆیی و خانمە بچکۆلەشدا کەمێک ئاڵۆز و تێکەڵ دەردەکەون لە بەرئەوە دەبێت ماوەیەکی درێژیان بۆ بیرکردنەوە بدەنێ... پیاوانی ئامۆون خۆیان وا دەرخست کە گەلێک بە گفت و تێفکرینی فیکرەت گوڵدانچی خۆشحاڵن، هەر پێنجیان وەک پێنج پیاوی بەختەوەر خۆیان نیشاندا، هەمیشەش پیاوانی ئاموونی لە بۆنەکاندا و لە پێشدەم خەڵکدا خۆیان بەختەوەر نیشاندەدا... هەر پێنجیان ناوی کامەرانی سەلمایان دەزانی، دەشیانزانی بۆیە وا بە خێرایی هاتوون تا ڕێگا لە کامەرانی سەلما بگرن، بەلام ڕوخساریان بە هیچ جۆرێک ئەو نهێنییەی ئاشکرا نەکرد... کە دوایی ڕۆیشتن، فیکرەت گوڵدانچی بیری لە فەوزی بەگ کردەوە، هێندەی وەک کەسێک هاتە پێشچاوی مایەی بەزەییە وەک کاراکتەرێکی ڕۆشنبیر نەهاتە بەرچاوی... فیکرەت گوڵدانچی بەدرێژایی ژیانی گاڵتەی بەوانە هاتووە کە زۆر هەوڵدەدەن خوێندەوار دەربکەون... «هەموویان نەخوێندەوارن»، فیکرەت گوڵدانچی بەر لەوەی بچێتە ژێر جێگاکەوە و لێفەکە بەسەر خۆیدا بدات، لە نیهانی خۆیدا وابیریکردەوە.

١٣

سەوسەن تەنیا لە کۆتایی هەفتەدا دوای گەڕانەوەی مریەم لە زانکۆ، بە بریندابوونی مەنسور ئەسرینی زانی. مریەم وەک ڕەشەبا هەر بەجلی زانکۆوە خۆی کرد بە ماڵی فیکرەت گوڵدانچیدا، دڵنیابوو ئەو کچە بێهۆشە تا ئەوکات هیچ شتێکی لەسەر ئەو ڕووداوە نەبیستووە. بە زمانە پڕ هەڕەشەکەی خۆی کە لە دایکییەوە «مەعسومە گوڵدانچی» بۆی مابووەوە، بە دەنگە کەمێک گڕ و پیاوانەکەی لە چەند چرکەیەکدا تەواوی چیرۆکەکەی بۆ سەوسەن و پڕوشە گێڕایەوە و بە سەوسەنی گووت «تۆ چ کچێکی گێژ و گەمژەیت، لەدەرەوە خەڵک لەسەر تۆ شەڕەچەقۆ دەکەن و تۆش لێرەدا، خاتوونەنی بابوونەنی لە ناو ئەم کتێبانەدا دانیشتوویت و ئاگات لە هیچ نییە... من لە ژیانمدا مەخلوقێکی بێباکی وەک تۆم نەبینیوە... کچم نەخۆشی یان پێمبڵێ چ دەردێک لە دڵتدایە بە ئێمەی داماو ناخوێنرێتەوە... بەڕاستی من تێناگەم... کە بیر لە تۆ دەکەمەوە تەواو تووشی سەرئێشەدەبم». مریەم لە گێڕانەوەی حاڵی مەنسور ئەسریندا وێنەکارییەکی گەورەی کرد و گووتی کە کوڕەکە چوار ڕۆژ بێهۆش بووە، هیچ کەس بە تەمای نەبووە، دکتۆرەکان دەستیان لە ژیانی شتووە و تەنیا موعجیزەیەکی خودایی بە هانایەوە هاتووە و ڕزگاریکردوە. دواجاریش گووتی ئەوەی مەنسور ئەسرینی بریندارکردوە، کوڕێکی شەلاتی و نەخوێندەوار و چەقۆکێشە بە ناوی کامەرانی سەلماوە. سەوسەن فکیرەت بێئەوەی زۆر خۆی بە وەڵامدانەوەی مریەمەوە سەرقاڵبکات، بەساردییەکی گەورەوە گووتی «بۆ دەبێت من بزانم پیاوان چی دەکەن... بۆ پێتوایە، دەبێت سەری خۆم

بە شەڕی دوو کەسی نەفامەوە بنێشێنم، کە نایانناسم». وەڵامەکەی بۆ مریەم سنووورە ئاساییەکانی بێباکی دەبەزاند و گەلێکیش بێڕەحم و دڵڕەق دەینواند. مریەم جارێکی دی دەستی ڕاوەشاند و بەدەنگی بەرز گووتی «مەنسور ئەسرین کوڕێکی زۆر ناسکە... تێدەگەیت... من دەچم بۆ لای، سڵاوی تۆشی بۆ دەبەم... چونکە دەزانم ئێستا هەر قسەیەک لە تۆوە دڵی ئەو کوڕە بەستەزمانە چەند خۆشدەکات... تێدەگەیت، دەبێت هەستی ئەوەت هەبێت، کە ئەم مەخلوقە ناسکە لە بەر تۆ خەریک بووە بمرێت... لەبەر تۆ... ئاخر هەر کچێکی تر بێت دەستدەکاتە ملی کوڕە و دەڵێت... عەزیزم هەر ئێستا بمبە بۆ خۆت... کە من ئەوەندە قەدر و قیمەتم لای تۆ هەیە، من موڵکی تۆم... بەڵام تۆ... تۆ سەوسەن خان، من هیچ لەو شتانە تێناگەم کە بەسەرو کەللەتدا تێدەپەڕن... هیچ حاڵی نابم».

سەوسەن فیکرەت گەلەک ماندووبوو، بێئەوەی مریەم یاخود پڕوشە شتێکی تایبەتی لە دەنگیدا بخوێننەوە گووتی «خوای گەورە، پیاوان بۆ وەها گەمژەن... مریەم... تۆ پێمبڵێ پیاوان بۆچی وا بێمێشکن... بۆ بە من دەڵێیت... من کە هیچ نازانم... دوای ئەوە من ئەو کوڕەم بە لاوە سەیرترە، کە چەقۆکانی لە مەنسور داوە... ئەوە هەمان کوڕە کە چوار شەو لەمەوبەر هاوڕێیەکی خۆی نارد بۆ خوازبێنم... ئەویش وەک مەنسور ئامادەی قوربانییە... وانییە... هەردووکیان وەکو یەک وان... هەردووکیان وەکو یەک وان».

هەواڵی خوازبێنیکردنی کامەرانی سەلما بۆ سەوسەن کەمێک مریەمی شپرزەکرد، سەیری لێهات سەوسەن هەر دووکیان لە یەک ئاستدا دەبینێت. سەوسەن کە قسەیدەکرد مرۆڤ هەستی ئەوەی هەبوو کە هێندە ناسکە وەک توحفەیەکی کریستال ئێستا نا کەمێکی دی دەشکێت، بەڵام ئەو ناسکییە لە ئەندازەبەدەرەی هاوشانی ناسکی دڵ نەبوو، بە شتێک لە

غەمگینی و هێمنییەوە گووتی «ئاخ مریەم... لێگەڕێ... من شوو بە هیچ یەک لەم دوو پیاوە ناکەم کە لەسەر خۆشەویستی شەڕدەکەن... تێدەگەیت... لەوە تێناگەم مانای چی پیاوان لەسەر خۆشەویستی شەڕبکەن... هەستدەکەم، شتەکان پەیوەندیان بە منەوە نییە، بەڵکو پەیوەندی بەوەوە هەیە ئەو پیاوانە نازانن دونیا چییە... ئاخ مریەم... هەر پیاوێک بزانێت دونیا چییە لەسەر کچێک شەڕ ناکات... ها، هەر پیاوێک بزانێت دونیا چەند گەورەیە، لەسەر کچێکی نەخۆشی وەک من چەقۆ ناوەشێنێت... وانییە».

پرۆشە دڵنیابوو «بیرۆکەی گەورەیی دونیا» کە لەسەری سەوسەندا سەوزبووە، دەگەڕێتەوە بۆ ئەو هەموو ئەنسکلۆپیدیا و فەرهەنگ و ئەتڵەسە جۆراوجۆرانەی لە منداڵییەوە لە ناویاندا دەژی، بەڵام مەکرێکی کچانەشی لە قسەکانیدا دەبینی کە خاڵی نەبوو لە شەڕانگێزی. ئێستا هەموو لە تایەفەی گوڵدانچیدا لەو باوەڕەدابوون کە ئەم کیژە هەرچەند گەلێک ناسکە، بەڵام گەر بیەوێت دەتوانێت زۆر دڵرەق بێت. دەبێت بڵێم کە پرۆشە بە دڵسۆزییەکی گەورەوە، بە مەراقی کچێکەوە کە نایەوێت هیچ لە باوکی بشارێتەوە، هەموو هەواڵێکی گرنگی سەوسەنی بۆ فیکرەت دەگێڕایەوە. لەو کاتەوەی هاتبوون بۆ شار و دوای بڕیاری سەختی سەوسەن بۆ وازهێنان لە خوێندن، کچەکە وادەردەکەوت کاراکتەرێکی ناوازەتری لە کاراکتەری ئاسایی هەبێت، هەندێ ڕۆژ تا شەو درەنگ لە ناو کتێبخانەکەی باوکیدا دەمایەوە، هەندێجار باوکی ڕادەسپارد هەندێک کتێبی تایبەتی بۆ پەیدابکات، جارێکیان داوایکرد ئەتڵەسی جیهانی کۆنی لە یەکێک لە کتێبخانەکانی بەریتانیاوە بۆ بکڕێت، ئەتڵەسێک کە کیشوەرە نغرۆکان و خەزێنە ژێر ئاوکەوتووەکان و مەملەکەتە بە باچووەکان و شوێنەکانیان نیشاندەداتەوە، جارێکیش داوایکرد فەرهەنگی بەردەزێڕ و خشڵە گرانبەها و یاقووتە دەگمەنەکانی بۆ پەیدابکات. بەوەدا

گوڵدانچی ناسیاوێکی دێرینی لە دەرەوەی وڵات هەبوو، خۆشبەختانە هەر بەرگێک لەو کتێبە گرانبەهایانەی داوابکردایە لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا بەدەستی دەگەیشت، بەجۆرێک لە ماوەی چەند مانگێکدا فەرمانبەرەکانی دائیرەی پۆست گوڵدانچییان لە هەر کەسێکی دیکەی شارەکە باشتر دەناسی، ئەو پیاوە بە ویقارە باڵابەرزە سەروڕیش سپییە کە هەردەم بە هەفتەیەک یان زیاتر بەر لە گەیشتنی کتێبەکان سەردانێکی دائیرەی پۆستی دەکرد بۆ ئەوەی فەرمانبەرەکان لە گەیشتنی «ڕوزمەیەکی گرنگ» ئاگاداربکاتەوە. سەرەتا باوکی وایدەزانی کچەکە یەکێکە لەو توندڕەوانەی دەیەوێت بە ڕێگای تایبەتی خۆی لە زانستدا قووڵ ببێتەوە، بەڵام سەوسەن ڕۆژێکیان پێیگووت «بابە، من زانستم بۆ گرنگ نییە، لەداهاتووشدا هیچ کات زانستم بەلاوە گرنگ نابێت... بەڵام مەبەستمە بزانم دونیا چی تێدایە». دیارە کچەکە لەوە منداڵتر بوو باوکی بوێرێت بە تەنها بینێرێت بۆ دەرەوەی وڵات، بەڵام بۆ ئەوەی وەک باوکێکی ڕێگر و ناحەز دەرنەکەوێت ڕۆژێک لەسەر نانخواردن پێیگووت «سەوسەن گەر بەڕاستی لە تواناتدایە بەرگە بگریت، دەتوانم هەوڵێک بدەم بۆ ئەوەی سەفەربکەیت و بڕۆیت بۆ دەرەوەی وڵات، گەر دەزانی بەوە ئاسوودە دەبیت بڕۆ، لەوێ بە ئارەزووی خۆت دونیا ببینە، من لاریم نییە و ڕێگریت ناکەم». کچەکە بە زەردەخەنەیەکەوە گووتی «بابە من لەوە لاوازترم کە تۆ تێمدەگەیت... تۆ زوو لە یادیدەکەیت کە من کچێکی نەخۆشم، دوائەوە تۆ پارەت نییە، تێدەگەیت سەفەرێکی وەها پارەیەکی زۆری دەوێت، ئینجا چی بە تۆ دەڵێن... ها چیت پێدەڵێن گەر کچێکی گەنجی وەک من بە دونیادا بەرەڵابکەیت. نازانی تۆ لە چ شارێکدا دەژیت؟.... بیرت لەوە کردۆتەوە چەندە بریندارتدەکەن... گەر من بە تەنیا بڕۆم شەرەفی هەموو گوڵدانچییەکان دەکەوێتە بەر تانە، ئاە گەر من وەک کچێکی خراپ ناوم بڕوات، ئەوکات پڕوشەش شووناکات، ڕەنگە

ئامۆزا و پورزاکانیشم شوو نەکەن... وانییە بابە. گەر من بڕۆم ئیتر ناتوانم تۆش ببینم، ناتوانم کتێبخانەکەش ببینمەوە». باوکی دڵنیابوو کچەکە لەسەر هەقە، دڵنیاش بوو سەوسەن لەوە بێقەوارە و کەم تواناترە هەموو ژیانی لە سواری کەشتی و فڕۆکە و شەمەندەفەرەکاندا بباتەسەر. ئەو هەر ئەو ڕۆژە بەباوکی گووت « فیکرەت گوڵدانچی، من دەزانم دونیای ڕاستەقینە، لەدەرەوەی ئەتڵەسەکان و وێنەی ناو کتێبەکان چۆنە. بەڵام دەمەوێت تێبگەم خەڵک چۆن دونیا دەبینن... دونیا خۆی زۆر خۆش نییە، بەڵام ژیان لەگەڵ ئەوانەدا کە دونیایان بینیوە، دانیشتن لەگەڵ ئەوانەدا دڵم ئاسوودەدەکات... من کچێکی نەخۆشم، بابە... گەر بەرامبەر خۆم دڵڕەق نەبم ناتوانم بژیم».

سەوسەن فیکرەت ئەو گوزارەیەی زۆر بە کاردەهێنا «من کچێکی نەخۆشم... من کچێکی نەخۆشم». هەموو دەیانزانی کە بەرامبەر خۆی زۆر دڵڕەقە. مریەم ئەو ڕۆژە بەو سروشتە تورە و نائارامەی خۆیەوە بە سەوسەنی گووت « تۆ لە عومرێکدایت، دەبێت شتێک لە سۆز و هەستت تێدابێت... دەبێت دڵت بە حاڵی خۆشت بسووتێت، من لە تایەفەی گوڵدانچیدا کچێکی ترم نەدیوە وەک تۆ خوێن سارد بێت... خوایە گەر تێبگەیشتمایە چی لەو دڵە خاڵییەی تۆدا دەسوڕێتەوە... چی؟.... بەڵام پرۆشە تۆ پێمبڵێ، تۆ فریامبکەوە، ئەم کچە چ دەردێتی... بە ڕاست کچانێ لە بەغدا گەورە دەبن هەموو وەهان؟ دەبێت هەموو هەمان دەردیان هەبێت ؟... زۆرجار کە ئەم بێباکییەی دەبینم خەریکە لە هۆش خۆم دەچم...». ئەو ڕۆژە کە مریەم لەلای ئەوانەوە هەستا بچێت بۆ سەردانی مەنسور ئەسرین، سەوسەن لە بەر دەرگاکەوە بانگیکردەوە، لە یەکێک لە ئینجانەکانی باوکیدا گوڵێکی سپی پچڕی و دای بە مریەم و گووتی «ئەو گوڵە بدە بە مەنسور ئەسرین، بەڵام پێیبڵێ دڵی زویر نەبێت و بە هەڵە لەم گوڵە بچکۆلانەیە تێنەگات، من دەزانم پیاوان چ

حیکایەتێکی دووردرێژ و بێمانا لە گوڵێکی وەها دروستدەکەن... گەر دەتوانیت تکای لێبکە تا بۆ هەتاهەتایە من لەبیر خۆی بباتەوە، چونکە پێدەچێت دواجار من شوو بە کەسێکی تر بکەم».

ئەوە یەکەمینَ گوڵ و دواهەمین گوڵ بوو سەوسەن فیکرەت لە ژیانیدا پێشکەش بە مرۆڤێکی بکات.

١٤

هەواڵی خوازبێنیکردنی کتوپڕی یەکێک لە ئامووزنییەکان بۆ سەوسەن فیکرەت، لە شاردا دەنگدانەوەیەکی گەورەی هەبوو، لەوانەیە ناوبانگی چیرۆکەکەی سەوسەن فیکرەت لە بنەڕەتدا بگەڕێتەوە بۆ ئەو خوازبێنیکردنە و ڕووداوەکانی دوای ئەو. بەڵام جگە لەو خوازبێنییە دوو شتی کتوپڕ لە بەرەی مەنسور ئەسرینەوە ڕوویاندا بوونە مایەی زیاتر بڵاوبوونەوەی حیکایەتی خانمی سەوسەن و خوازبێنیکەرە شەیداکانی. یەکێکیان ئەو شیعرە ناسکەبوو کە یەکێک لە شاعیرە هاوچەرخە گەنجەکان لە گۆڤارێکی ئەدەبیدا بڵاویکردەوە و ستایشی عاشقێکی تێدادەکات کە لە ژێر زەمینێکی چڵکندا لە پێناوی عەشقدا ئامادەبووە بمرێت، کابرا شیعرەکەشی بە ڕوون و ئاشکرا پێشکەش بە مەنسور ئەسرین کردوە، لەوەش بترازێت ساقی مەحمود لە هەمان هەفتەدا لەو تەلەفزیۆنە تەنها و لۆکاڵەوە کە بەرنامەی بۆ ئەو دەڤەرە بڵاودەکردەوە، گۆرانییەکی پەخشکرد، بە شێوەی لاوک و حەیرانە دێرینەکان چیرۆکی هەمان ڕووداوی دەگێڕایەوە، ساقی لە گۆرانییەکەیدا لە چەندین جێگادا ناوی سەوسەن فیکرەت دەهێنێت و گۆرانییەکەی پڕکردوە لە دێڕی وەک «سەوسەنەکەی خۆم»، «سوسەی دڵەکەم»، «سەوسەن ئامان» و «سەوسە باوانم». گۆرانییەکانی ساقی مەحمود گۆرانی بازاڕیی ڕاستەقینەبوون، لەوانەی لە مەزاتخانەی هەموو شارەکانی کوردستان لەسەر کاسێت تۆماردەکران

و دەفرۆشـران، شـۆفێری پاسـە ناوخۆیـی و ئەوانـەی لـە نێـوان شـارەکان و سـەر هێڵـە دەرەکییـەکان کاریاندەکرد، گوێگری ڕاسـتەقینەی سـاقی بـوون. دەبێـت بڵێـم شـیعرەکەی مسـتەفا هـەژار و گۆرانییەکـەی سـاقی مەحمـود مەسـەلەی خوازبێنیکردنەکـەی سەوسـەن گوڵدانچیـان گـۆڕی بـۆ کێشـەیەکی گشـتی کـە سـاڵانێکی درێـژ هەمـوو خەڵکـی شـار پێـوەی سـەرقاڵبوون.

هەواڵـی خوازبێنیکردنـی ئاموونییـەکان مەنگـوڕی بابەگـەورەی گەلێـک سـەغڵەتکرد، تادەهـات شـتەکان سـەختتر دەهاتنـە پێشـچاوی. ئێسـتا دەیزانـی شانسـی کامەرانـی سـەلما تـا بێـت بچوکتـر دەبێتـەوە، ئـەو ڕۆژەی ئاموونییـەکان هەواڵـی خوازبێنییەکـەی خۆیـان بڵاوکـردەوە، دوای چەنـد سـەعاتێک هەواڵەکـە گەیشـتە کامەرانـی سـەلماش، هەواڵەکـە کەمێـک ڕایچڵەکانـد و تێیگەیانـد ئەمـە شـەڕێکی سـەختترە لـەوەی ئـەم سـەرەتا دەیبینـی، بـەڵام دڵنیابـوو ئەمیـش هـەروا ئاسـان بەردەمـی کـەس چـۆڵ نـاکات. ئـەو کات کـە هەواڵەکـەی بیسـت لـە چایخانـەی پەپولـەی ئـازاد دۆمینـەی دەکـرد، لـە بەرچـاوی هەمـووان سـوێندی خـوارد کـە تـا ڕۆحـی تێـدا بێـت لەگـەڵ هەمـوو هێزێکـدا شـەڕدەکات و ئامادەیـە تـا کۆتایـی بجەنگێـت. هـەر ئـەو ڕۆژە بـە هێمنـی لـە چایخانەکـە هەسـتا، پولەکانـی دانـا و چـوو بـۆ لای مەنگـوڕی بابەگـەورە. لـە ڕاسـتیدا ئـەو هێـزە ناوەکییـەی کامەرانـی سـەلما دوای بیسـتنی هەواڵەکـە پیشـانیدا هێزێکـی ڕاسـتەقینە و تەواوەتـی نەبـوو، گەنجەکـە لـە نـاوەوە هەسـتی بـە لاوازییـەک کـرد پێشـتر لە خۆیـدا نەیبینیبـوو. کاتێـک مەنگـوڕی بابەگـەورە چـاوی پێیکـەوت و هەنـدێ ئاڵوگـۆڕی سـەر ڕوخسـاری خوێنـدەوە، تێگەیشـت ئـەم گەنجـە بەسـتەزمانە بـۆ یەکەمجـار لـە ژیانیـدا ترسـێکی قـووڵ چۆتـە ڕۆحییـەوە. کامەرانـی سـەلما هەوڵیـدەدا گەلێـک شـەڕانگێز و تونـد دەربکەوێـت، بـەڵام مەنگـوڕی بابەگەورە گـوتـی «ئاموونییـەکان عەشـرەتێکی بەهێـز و گـەورەن، مـن خـۆم خالیـد ئامـوون دەناسـم، دەزانـم چ هەتیوێکـی مەکـردار و فێڵزانـە... چەنـد سـاڵێک

لە بازاڕدایە، ئەوەی بەوجۆرە چاوی خستۆتە سەر سەوسەن فیکرەت، شتێکی عاجباتییە، من وەک کەسێکی بێخێر تێیگەیشتووم، بە قەبری مردووی هەموومان بەردەوام حیسابی پاشەڵێکی چڵکنم بۆ کردوە، حیسابی دەرپێیەکی بۆگەن کە هیچی تیا بەستە نییە. هەر وەک کەسێک بینیومە کە دڵی بەو ژنە هەرزانانە خۆشە کە لە پشتی کۆگاکەدا بە هەندێک عەتری بێبۆن و سووراوی هەرزان یان بە تۆزە دینارێک لەسەر فەردەی جلە تورکییەکان دەیانگەوزێنی... بەڵام وەها جواننناس بێت حەز لە سەوسەن فیکرەت بکات... نا... شتی وا ناچێت بە خەیاڵمدا. هیچی لە جواننناس ناچێت، پتر لە قاچاغچییەک دەچێت پارەی خورابێت، شێوەی سەیرکردن و وەستانی شتێکی تێدایە مرۆڤ تووشی ژانە سک دەکات. باوەڕناکەم کچێکی وەک سەوسەن فیکرەت، سەروچاوێکی وەهای خۆشبوێت... یان... نازانم... لەوانەشە. بەدرێژایی ژیانم زۆربەی ئەو قسانەی لەسەر ئافرەت کردومن هەڵەبوون، بەڵام ئەوەی ترسناکە ئامونییەکان بە هەموو چەک و تفاقی خۆیانەوە چوونەتە پشتی... لە سیودووساڵی ڕابوردوودا هیچ ئامونییەک لە مەسەلەی ژن و ژنخوازیدا نەیدۆڕاندوە، ئەوەی من بزانم و لە بازاڕدا بڵاوە ئامونییەکان تا ئێستا نەچوونەتە خوازبێنی کچێک و بۆیان نەبێت. لەبەرئەوە گەر ئێمە بچینە شەڕەکەوە دەبێت بزانین شەڕێکی ڕاستەقینەیە کە کلکی شێری تیا دەقرتێت... ئامونییەکان وەک ئەو هەتیوە ڕیوەڵەیەی زانکۆ نین... ئەوان عەشرەتێکی گەورەن، خەڵکێکی زۆر شەڕانیان هەیە کە دەست بە قوونی سەگدا دەکەن، لە منی وەربگرە... گەر بزانین شەڕەکەمان پێناکرێت، دەبێت پەشتەماڵێکی باش ببەستین و هەر زوو بەر جوڕنەکە چۆڵبکەین... تۆ خۆت دەبێت پێمبڵێیت من چی بکەم... ڕابکەم یان بوەستم».

کامەرانی سەلما گووتی «تۆ دەڵێیت چی، مەنکوڕ... تۆ بیت لە

شوێنی من چی دەکەیت؟... من ناتوانم هەروا ئاسان وازیهێنم».

مەنگوڕ دەیگووت «یوسف کەویار بە ڕەحمەت بێت دەیگووت ـ شەڕ بەبێ ترس خۆش نییە ـ. لە شەڕی ڕاستەقینەدا پیاوی وەکو ئێمە لە پێشدا ئەژنۆی دەلەرزێت، لەوانەیە لە دوایشدا ئەژنۆمان هەر بلەرزێت، دوائەوە کێ چوزانێت، گەر سەوسەن فیکرەت بڕیار بۆ تۆ بدات، ئەوکات حیسابی ئامونییەکان پاکە، یەکسەرە حیسابیان پاکە. حەیفە هەر لە ناوەڕاستی ڕێگادا وەک قەلی گرگن باڵ شۆڕبکەین و بڵێین تەواو، وەکو قەتێی نەخۆش بچینەوە کونەکەی خۆمان... ڕاستە ئامونییەکان بەهێزن، بەڵام بەهێزترین لایەن ئەوەیە کە سەوسەن هەڵیدەبژێرێت، گەر سەوسەن تۆی بە دڵ بێت، ئەوا حیسابیان پاکە... بۆیە دەبێت بەردەوامبین... خوازبێنیکەرانی خۆمان بنێرین... وا بجوڵێینەوە وەک ئەوەی هیچمان نەبیستووە، بە ناموسی دایکی خۆم و خۆت، هەندێجار گوێیەکی کەڕ لە چەقۆیەکی تیژ چاکترە... یەکەمجار گوێ کەڕەکەی خۆمان دەدەینە ئامونییەکان، دواتر سەیردەکەین بزانین چی دەبێت».

کامەران لە ناخەوە وەک گیانەوەرێکی برینداری لێهاتبوو، گەرچی دەیویست خۆی خۆگر و بێباک دەربخات، بەڵام هەمان ئەو دۆخە نائارامە دایگرت بوو کە بەر لە بریندارکردنی مەنسور ئەسرین تیا دەژیا. کامەران بەپێچەوانەی مەنگوڕەوە پێیوابوو کە خالید ئامون دەبێت تێبگات سەروکاری لەگەڵ خەڵکێکدایە کە دەتوانن دەست بوەشێنن، ئامادە و لەسەرپێن بۆ شەڕ. شتێک لە کامەراندا بوو پتر هانیدەدا بجوڵێت، دەست بوەشێنێت، خۆی دەربخات... بەڵام مەنگوڕ دڵنیابوو ئەمجۆرە نمایشانە لە بەردەم ئامونییەکاندا وەک وروژاندنی کورەی زەردەواڵە وایە، زۆری ویست تا ئەوەی لە کامەران گەیاند کە شەڕکەری ڕاستەقینە مەخلوقێکی بەسەبرە، گووتی «من عومرم لەگەڵ شەڕکەرەکاندا بردۆتە سەر، هیچ کەس وەک ئەوانەی بە چەقۆ شەڕدەکەن پێویستیان بە سەبر نییە،

ئەوان شەڕکەری ڕاستەقینەن... گوێبگرە کوڕەکەی سەلما دۆڵان، تۆ زۆر عەزیزی لەلام، چەقۆ هەڵگرتن و چەقۆکێشی شتێکی قورسە، تێدەگەیت یوسف کەویاری گەورە لە فیشەک تەقاندندا دەست ڕاستێکی بێوێنەبوو، بەڵام شەرمیدەکرد دەمانچە لە دوژمنەکەی دەربهێنێت. ئێمە لە شەڕدا ئەخلاقمان هەیە، تۆ جارێ هێشتا تەواو لە ئیشەکە تێنەگەیشتوویت، ئەو بەیانییەی عونیلی سەبەی قەیماغیان کوشت، براکەی دەمانچەیەکی پەڕەلێلی خستە بەر پشتێنەکەی، گووتی «عونیل، باپێت بێت، کەس ئەمڕۆ بەم ئەبوئەلقە حیزانە شەڕناکات، تێدەگەیت دوایی دەتکوژن، ئەمە وەکو ئەوە وایە بچیت بۆ شەڕ و چەکت پێ نەبێت». دەبێت بڵێم کە عونیل لە چەقۆکێشە شارەزاکان بوو، وەک یوسف کەویار وابوو، خەریکە بڵێم لەویش چەقۆپەرستتر بوو، هەموو ئەوانە چەقۆیان لە هەر چەکێکی تری دونیا لا عەزیزتر بوو، هەموو ڕایان وابوو کە کەسی ئازا ئەوەیە کە دوور بە دوور شەڕناکات. شەڕ یەعنی ئەوەی لەش بەر لەش بکەوێت، خوێنی بەرامبەرەکەت ببینیت، چاوت لێبێت کاتێک لێت نزیکدەبێتەوە، گوێتان لە هەناسەی یەک بێت. ئەو ڕۆژە عونیل دەیزانی دەیکوژن، هەموو دەمانزانی گەر دەمانچەی پێبووایە نەیاندەوێرا توخنیبکەون... کوڕێکی وەهابوو شاخ سامی لێدەکرد، بەڵام کە هاتەدەرەوە یەکە یەکە بە هەمووانی گووت لە چەقۆیەک زیاتر هیچی تری پێ نییە، لەسەر سوچی دوکانەکەی مام شاهیر کوشتیان، سێ دەمانچە تەقەیان لێکرد، سێ دەمانچە، ئاوها بوو... بە ڕۆژی نیوەڕۆ کوشتیان... ژمارەیەکی زۆر لە چەقۆکێشە ڕەسەنەکان ئاوها کوژران... هەموو دەیانزانی دەکوژرێن، هەموو دەیانزانی کە سەردەمی چەقۆ بەسەر چووە، بەڵام دەمارێکی ڕەقی ئازایەتی دەیخرۆشاندن، زۆربەیان تا مردن لە چەقۆ زیاتر چەکێکی تریان هەڵنەگرت... منیش لەو توخم و چیزەیەم، هەرچییەکیش دەناسم لەو توخم و چیزەیەن، حەزدەکەم تۆش ڕۆژێک لە ڕۆژان دەمانچە هەڵنەگرێت،

تفەنگ چەکی پیاوی ترسنۆکە... لەبەرئەوە بزانە تۆ تا ئێستا سەروکارت لەگەڵ خەڵکی دەستەوەستاندا بووە، بەقەبری مردووی هەموومان، شکم لە ئازایەتی تۆ نییە... مەگەر مەلاییکەت بزانێت من چەند حورمەت و تەقدیرم بۆ ئەو ئازایەتییە هەیە... بەڵام سوێندت دەدەم، بە شەرەفی سەلمای دایکیشت دەتخەمە بەر وەعدی خۆت، کەسانی بەستەزمانی وەک کوڕەکەی ئیبراهیم ئەسرین مەکە بە پێوەر، ئاموونییەکان خەڵکی دڕن، یاریکردن لەگەڵیاندا سەبر و فێڵی دەوێت. نامەوێت وەک عونیل و سمەی دادە بێدوگ بتکوژن... من ئێستا عومرم لە پەنجا نزیک دەبێتەوە، ئەوەی کە دەڵێم هەموو شتێکت بۆدەکەم بەڕاستیمە و درۆت لەگەڵ ناکەم، من تا ئەم عومرە نە ژنم هێناوە و نە کوڕم هەیە... تۆ وەک کوڕی خۆم سەیردەکەم... ئەم مەسەلەیەی تۆ بۆ من وەک مەسەلەی ژیان و مردن وایە، خۆت دەزانی. گەر بتەوێت لە ماوەی چوار سەعاتدا بیست لە باشترین چەقۆکێشەکانی هەموو ئەم ناوچەیەت بۆ کۆدەکەمەوە، بەڵام هەموو شتێک کات و وادەی خۆی هەیە. دەزانم گەر شتێکت لێبێت، لە کوژرانی یوسف کەویار قورستر لەسەر دڵم تەواودەبێت... ئێمە تەنیا سەرو چەقۆیەکمان پێیە، ئاموونییەکان خەتەرن... دەبێت بە زیرەکی قوون لە ئاگرەکە نزیکبکەینەوە... بەڕاستیمە... دەبێت یارییەکی پاک و تەمیزیان لەگەڵدا بکەین. دەبێت چاوەڕوانبین، هەرکات دەرفەتمان بۆ گونجا زیرەکانە دەست بوەشێنین، دڵنیام گەر سەبرمان هەبێت، ساتێک دێتە پێشێ دەتوانین بیانشکێنین... بەڵام ئێستا دەبێت بیر لە دڵی سەوسەن گوڵدانچی بکەینەوە، شتێک نەکەین وەک دوو جانەوەری بەرەڵا بمانبینێت».

دەبێت بڵێین کە کامەرانی سەلما لەگەڵ سەبر و هێمنییدا کێشەیەکی زۆری هەبوو، لەو جۆرە مرۆڤانەبوو کە ئاگرێک دەچێتە خوێنیانەوە و بە زەحمەت دەستەمۆدەکرێن، بەڵام کاریگەری مەنکوڕ لەسەری گەورە

بوو، ئەو تاکە کەسێک بوو دەیتوانی جڵەویبکات، دەیزانی دەرچوونی لە قسەی مەنگوڕ مەترسی گەورەی بەدواوەیە. ئەو ئێوارەیە کە مەنگوڕی بەجێهێشت ڕاستەوخۆ چوو بۆ بارێکی بچوک، کەمجار بە تەنیا دەیخواردەوە، بەڵام هەرجارێکیش هەستی بە لاوازی بکردایە دەچوو بۆ ئەو بارە بچوکە و لەوێ وەک عارەقخۆرێکی نەناس خۆی مەستدەکرد. لەوانە نەبوو بتوانێت وەسفی دۆخی خۆی بکات، یان لە ناخی خۆیدا زۆر لە سروشتی سۆزەکانی ڕابمێنێت، گەر یەکێکی خۆشبویستایە دەیزانی و گەر ڕقیشی لە یەکێک بووایە دەیزانی، هەڵچوونەکانی لە نێوان ئەو دوو جەمسەرەدا دەهاتن و دەچوون، توانای ئەوەی نەبوو وەسفی ئەو شتانەبکات کە لە دڵیدا دەگوزەرێن، لەبەرئەوە خۆشی و غەمگینییەکانی توندتربوون. ئێستا هەموو ئومێدی ئەوەبوو کە لە چاوپێکەوتنی فیکرەت گوڵدانچی و کچەکەیدا سەرنجێکی وەها جێبهێڵێت بتوانێ لە شەڕەکەدا بە ئارەزوویەکی ڕاستەقینەوە بمێنێتەوە، بەڵام گەر سەوسەن ڕاستەوخۆ بیکاتە دەرەوە، یان گەر بەڕاستی مەنسور ئەسرین هەڵبژێرێت، یاخود بڕیار بۆ سامان و شان و شکۆی ئامونییەکان بدات، هەموو ژیانی بە برینداری دەمێنێتەوە... هیچی بۆ نامێنێتەوە، ئەوە نەبێت شێتانە خۆی فڕێبداتە هەر شەڕە چەقۆیەکەوە کە دێتە سەر ڕێگای تا دواجار یەکێک بە مردن لەدەست ئازارەکانی ڕزگاریبکات... لە ڕاستیدا نەیدەزانی چەند سەوسەنی خۆشدەوێت، هیچ پێوەرێکی بۆ ئەوە پێ نەبوو، هیچ وشەیەکی نەدەزانی باسی دڵی خۆی پێبکات، بەڵام دەیزانی گەر سەوسەن شوو بە یەکێکی دی بکات، دەبێت پەلەبکات، زۆر زۆر پەلەبکات بۆ ئەوەی بەزووترین کات لە شەڕە چەقۆیەکدا بکوژرێت و ڕزگاری بێت.

١٥

شیعرەکەی مستەفا هەژار و گۆرانییەکەی ساقی مەحمود لە ماوەی چەند رۆژێکدا مەنسور ئەسرینیان گۆڕی بۆ پاڵەوانێکی ئەفسانەیی، بەوەدا شارەکە لە مێژبوو هیچ چیرۆکێکی دڵداری ڕاستەقینە نەژیابوو، پێدەچێت لەو سەردەم و زەمانەدا پێویستی بە وێنەی عاشقێکی ناسک بووبێت کە بەڕاستی بۆ خۆشەویستی بمرێت. گۆرانییەکەی ساقی مەحمود لە ماوەیەکی کورتدا لە هەموو شوێنێکدا دەگووترایەوە، مەنسور ئەسرین بێئەوەی بیەوێت لە ناکاو لەسەر هەموو زارێک بوو. ئەو ناوبانگە کتوپڕە و ئەو بڵاوبوونەوە خێرایەی چیرۆکی برینداربییەکەی، گەلێک دۆستی نزیک و هاوسۆزی بۆ مەنسور دروستکرد، هەتا هەندێک لە شاعیر و مۆسیقاران بەتایبەت سەردانیانکرد. کە کامەرانی سەلما و خالید ئاموون چوونە خوازبێنی سەوسەن، هەموو شار پێکڕا چاوەڕوانی ئەوەیان دەکرد لە هەنگاوی داهاتوودا مەنسور ئەسرینیش دەست هەڵبهێنێت و خوازبێنیکەرانی خۆی بنێرێت. کەمتەرخەمی و لاوازی مەنسور تا ئەندازەیەکی زۆر هەمووانی سەرسامکرد، بە جۆرێک کار گەیشتە ئەوەی دەبایە ئیبراهیمی باوکی و فەرید ئەسرینی مامی دوو بە دوو لەگەڵیدا بدوێن تا ڕازیبکەن بچێتە سەر هێڵی داواکاران. لەڕاستیدا دوای سەردانەکەی مریەم، مەنسور هەستی ئەوەی لادروستبوو کە هەر هەوڵ و هەنگاوێک لەو بارەیەوە بێهودەیە، بەڵام گوشاری هاوڕێ و خزمەکانی،

گوشاری ساقی مەحمود و گورانیبێژەکانی دۆستی، گوشاری شاعیرە گەنجەکانی شار، پێکڕا هێزێکی ئەوتۆیان خستە سەر مەنسور بیر لەوەبکاتەوە بە هەموو توانای خۆیەوە بچێتە ناو کێبڕکێ گەورەکەوە. چەند ڕۆژێک ماڵی مەنسور ئەسرین لە هەرە ماڵە قەرەباڵغەکانی شار بوو، گەلێک لە ڕۆشنبیران و خوێندکارانی زانکۆ لە پشتی مەنسور وەستابوون، هەموو پەیتا پەیتا سەردانی ئەویان دەکرد، گەر بهاتبایە و ئاغای ئەسرین لەوە زیاتر لاوازی بنواندایە، هەمووان تووشی نائومێدییەکی گەورە دەبوون، بۆیە هەموو خزمانی ئەسرینیش پێکڕا پێیان وابوو کە مەنسور ڕێگایەکی دیکەی لە بەردەمدا نییە ئەوە نەبێت تا کۆتایی لەگەڵ چیرۆکەکەدا بڕوات.

گەر ئەو فشارانە نەبوونایە، پێنەدەچوو مەنسور ئەسرین لەهەمان ئەو دەمەدا بنێرێتە خوازبێنی سەوسەن فیکرەت.

گروپی خوازبێنیکەرانی مەنسور ئەسرین لە هەموو گروپەکانی تر گەورەتر بوو، جگە لە ئیبراهیم ئەسرین و براکەی، دوو شاعیری بەناوبانگ و ساقی مەحمود و مامۆستایەکی زانکۆ و هەندێ کەسی دیکەشی تێدابوو. دەبێت بڵێین کە ئەوانیش لە خوازبێنی خۆیان وەڵامێکی ئاشکرایان دەست نەکەوت.

فیکرەت گوڵدانچی کە شەپۆلی یەک لە دوای یەکی خوازبێنیکەران پەشۆکاندبووی، لەوە دەترسا شتەکان بە ئاقارێکی تاریکدا بڕۆن و لەدەست دەربچن. ئەو شەوە لەدوای ماڵاوایی ئیبراهیم ئەسرین و هاوڕێکانی ترسێکی کتوپڕ دایگرت و داوای لە کچەکانی کرد شتەکانیان کۆبکەنەوە، بۆ ئەوەی بە خێرایی و نهێنی شار چۆڵبکەن و بگەڕێنەوە بۆ بەغداد. بەڵام ئەو شەوە سەوسەن بە ماکسییەکی شینەوە، بە دەنگە هەمیشە ئارامەکەیەوە کە لە کاتی ئاسایی و تووڕەیشدا یەک تۆنی هەبوو، باوکی دڵنیاکردەوە و گوتی «گەر تۆ لێگەڕێیت، من تەنیا کەسێکم دەتوانم ئەم مەسەلەیە

چارەبکەم و دەشزانم چۆن چارەیدەکەم». هێز و ئازایەتی کچەکە فیکرەت گوڵدانچی سەرسامکرد، پێشتر کچەکە بە هیچ تاقیکردنەوەیەکی ڕاستەقینەی ژیاندا تێنەپەڕی بوو، هەستیکرد ئەمە یەکەمین ئەزمونە کچەکە پیایدا تێپەڕدەبێت، لەبەرئەوە لێگەڕا پێیدا بڕوات.

مەنسور ئەسرین هێندە ئازایەتی تێدابوو بە ئاشکرا لای هەمووان بڵێت هیچ شتێک دەربارەی سۆز و هەستەکانی ئەو خانمە بەرامبەر خۆی نازانێت. لە دوای ڕووداوی چەقۆکەوە، هەستێکی قووڵی لاوازی لە خۆیدا دەدۆزییەوە کە پێشتر هەستی پێ نەکردبوو، هەستیکرد دوای چەقۆکە بە جۆرێکی تر بیر لە خۆشەویستی کچەکەی گوڵدانچی دەکاتەوە، ئەوکات کە بیستی کوڕی یەکێک لە ئامووننییەکان خوازبێنی سەوسەن دەکات، تێگەیشت هێدی هێدی ئەم عەشقە بەرەو جۆرە جەنگێکی گەورە وەردەگەڕێت، ئەوەی بتوانێت لە یەک کاتدا عاشقیش بێت و شەڕکەریش بێت، ئەرکێکی سەخت بوو. ئەوەی بتوانێت عاشق بێت و پڕیش بێت لە ڕق و تووڕەیی ئاسان بەیەکەوە نەدەگونجان، بەڵام ترسێکی گەورەی هەبوو ئەوە ئاشکرابکات. چی دەبێت گەر بڵێت نایەوێت لەگەڵ عاشقەکانی تری سەوسەن فیکرەتدا بچێتە جەنگەوە... چی دەبێت؟. لەم شارەدا کە مرۆڤ عاشق بوو، دەبێت ببێت بە ڕەقیبی چەندەها خەڵکی تر. سەیری لێهات کە خۆشەویستی لە قووڵاییدا بەو چەشنە بە کینەوە گرێدراوە. دڵنیابوو کە کامەرانی سەلما دۆڵانی خۆشناوێت، بەڵام کڵپەیەکی کینە لە کامەراندا هەبوو ئەم لە خۆیدا نەیدەبینی. ئەو ساتەی هاتەوە پێشچاو کە کامەران پەلاماریدا، لە چاویدا ئەو کینە گەورە و قووڵە هەبوو کە کینەیەکی ئاسایی نەبوو، کینەیەکی بێسنوور کە تەنیا لەگەڵ خۆشەویستیدا دروست دەبێت. هەستیکرد بەوەدا ئەم ئەوجۆرە کینەیەی تێدا نییە، ناتوانێت بەڕاستی عاشق بێت، دڵنیابوو سەوسەن فیکرەتی خۆشدەوێت، بەڵام چۆن ؟ خۆشەویستی هەمیشە

نیوەی لە کینە دروستبووە، ئەمیش ئەو نیوەیە لە خۆیدا نادۆزێتەوە، ئەو ڕۆحە جەنگاوەرەی نییە کە بیجولێنێت. بەدەستی بووایە هەموو ئەو ڕەوتەی دەگێڕایەوە دواوە بۆ ئەوەی نەهێڵێت ساقی مەحمود ئەو گۆرانییە بڵێت کە ئەم تێیدا وەک شەهیدێک دەردەکەوێت. ئەو ماوەیە بڕیاریدا نەچێتەوە بۆ زانکۆ، هەستیکرد پێویستی بەوەیە ساڵێک پشوویدات، زۆربەی شەوان لە ژوورە بچوکەکەی خۆیدا دەمایەوە و هیچی نەدەکرد، دەیتوانی ماوەی درێژ لەسەر جێگاکەی خۆی بمێنێتەوە و هیچ نەکات. هەمیشە گوێی لە دەنگی خوشکەکانی بوو کە قسەدەکەن بێئەوەی بزانێت چی دەڵێن، دڵنیابوو هەموو باسی ئەم دەکەن، لە ماڵەوە، لە زانکۆ، لە ناو خزماندا، لە کۆڵان، کچانی شار، شاعیرەکان، پۆلیسەکان... هەموو کەس... ئەوەی بەردەوام خەڵک باستبکەن و تۆ نەزانیت دەڵێن چی، ئازارێکی گەورە بوو، دەیزانی هەموو ئەو قسانەی لە بەردەمیدا دەیکەن ئەو قسانە نییە کە لە پشتەوە دەیکەن، بەڵام نە ڕێگای هەبوو، نەتواناشی هەبوو بزانێت چۆن باسیدەکەن. مەنسور ئەسرین لە دڵی خۆیدا گوتی «جەهەنەم ئەوەیە خەڵک هەموو باستبکەن و تۆ نەزانیت دەڵێن چی». ئەو شتەکانی وادەبینی وەک ئەوەی ئەو پشتگیرییە گەورەیەی کە دەکرێت، بۆ کەسێکی دی بێت کە دوور و نزیک پەیوەندی بەمەوە نییە. لە دڵی خۆیدا گوتی «ساقی مەحمود من ناناسێت، مستەفا هەژاریش... هیچیان بە تەواوەتی نازانن لەو شەوەدا چی ڕوویداوە...». گرنگترین شتی ئەو شەوە ئەو کینە قووڵە بوو لە چاوی کامەرانی سەلمادا، ئەو کینەیەی کە ئەم ناتوانێت لە دڵی خۆیدا بیدۆزێتەوە... بەڵام بۆ ئەوەی خەڵک وەک عاشق تێیبگەن، دەبێت وا خۆی نیشانبدات کە ئەویش دەتوانێت شەڕ بۆ خۆشەویستی بکات... دەبێت بەردەوام بێت... هیچ ڕێگایەک و هیچ چارەیەکی تری نییە، کە ڕقێک نیشانبدات کە تیا نییە، ئیرادەیەک دەربخات کە نییەتی.

١٦

گەر لەدوورەوە سەیری ماڵی سەوسەن فیکرەتت بکردایە گەلێک ئارام دەینواند، بەڵام هەموو ماڵەکانی دونیا لەدەرەوە ئارام دەنوێنن، چی لە ناوەوە دەگوزەرێت، ئەوەیان کەس بە دروستی نازانێت. ئەو ئێوارەیەی کە فیکرەت گوڵدانچی و دوو کچەکەی لە تاکسییەکدا چوون بۆ ماڵی خەندە گوڵدانچی پووری سەوسەن، هەر سێکیان گەلێک ئارام و لەسەرەخۆ دیاربوون، شتێکیان پێوە دیار نەبوو نیشانەی پەشۆکان و شپرزەیی بێت، بە هەنگاوی ئارام دەڕۆیشتن، بە نیگای هێمن سەیری چواردەوەری خۆیان دەکرد و بەزەردەخەنەی ناسک وەڵامی هەموو خەندەیەکیان دەدایەوە. لە ڕاستیدا کۆبوونەوەکە بەهۆی چەژنی لەدایکبوونی کچەزایەکی خەندەوە بوو کە تەمەنی دەبوو بە دوو ساڵ بەڵام بۆنەیەکی ڕاستەقینەش بوو، گوڵدانچییەکان پێکەوە کۆببنەوە و قسەیەک لەسەر ئەو سێ خوازبێنیکەرە بکەن کە داوای سەوسەنیان دەکرد. گوڵدانچییەکان گەرچی لە مێژیوو لە شاردا دەژیان، بەڵام هیچ کات وەک ئێستا نەکەوتبوونە سەر زاران، ئەوەی ئەم کچە لاواز و نەخۆشە کە بەردەوام بەدەست سەرئێشە و کەمخوێنییەوە دەناڵێنێت بەو خێراییە هەموو شاری بە خۆیەوە سەرقاڵکردوە مایەی ناڕەحەتی زۆربەی کچەکانی دیکەی بنەماڵەی گوڵدانچی بوو، کە جگە لە مەخلوقێکی لاوازی ڕەنگپەڕیو هیچی دیکەیان تێدا نەدەبینییەوە شایستەی ئەو هەموو سەرسامی و دەنگەدەنگەبێت

دەبێت بڵێم ئەوەی لە پڕ کچێکی غەریب لە شارێکی ترەوە بێت و ببێتە مایەی شەڕەچەقۆ لە نێوان کۆمەڵێک گەنجدا مایەی بێزاری و برینداربوونی زۆربەی خانمانی شار بوو، کە پێکڕا وایان هەستدەکرد تانەیەکی قورس لە نرخ و جوانیان دراوە. بەڵام سەوسەن فیکرەت خۆی لەوە دڵسافتر بوو هەست بەو شتانە بکات یان لە دڵی بگرێت. مەسەلەکە ئەوە نەبوو سەوسەن لەو شتانە تێنەگات، بەڵکو هێند هەبوو گەر هەستیشی پێبکردایە پەرچەکردارێکی پێچەوانەی نیشان نەدەدا کە بۆنی شەڕانگێزی لێبێت. سەرەتا کە لە بەغدا هاتبوونەوە زۆربەی گوڵدانچییەکان و نەوەکانیان وەک کچێکی لووتبەرز دەیانبینی، بەڵام هەموو زوو تێگەیشتن کە کەمدوویی و تەنهاییەکەی پەیوەندی بە لووتبەرزییەوە نییە، بەڵکو پەیوەندی بەوەوە هەیە کە ئەو کچێکە بە ئاسانی بابەتێک نادۆزێتەوە بۆ قسەکردن... هەر کاتیش بیەوێت قسەبکات، بەدەنگێکی لاواز، کە خاڵی نییە لە ئاوازێکی ناوەکی باسی جۆرە جیاوازەکانی گوڵەباغ، باسی شێوە شورای هەندێک شاری کۆن، باسی چەشنی بەلەمە کۆنەکان و جل و بەرگی جەنگاوەرە فارس و عەرەبە دێرینەکان دەکات. لە ڕاستیدا کچەکە دەیتوانی لەسەر هەموو ئەو شتانە قسەبکات کە ئەوانی تر نەیاندەزانی و بە پێچەوانەشەوە هیچی ئەوتۆی لە هەموو ئەو شتانە نەدەزانی کە ئەوانی دی دەیزانن. ژووری دانیشتنەکەی خەندە گوڵدانچی ژوورێکی گەورە بوو، دیوارەکانی سەرجەمی وێنەی پیاوان و ژنانی پیری خێزانی گوڵدانچی بوو، لە باپیرە و نەنکە گەورەکانیان، لەو وێنانەوە بیگرە کە دەگەڕانەوە بۆ سەردەمی هەرەسی عوسمانییەکان تا ئەو وێنانەی بە مۆدێلە سەرەتاییەکانی کامێرای ڕەنگاوڕەنگ گیرابوون. چەندەها گوڵدانی گەورە و باڵندەی شوشە و قوری کریستاڵ لەسەر ڕەفەکان دانرابوون. خەندە گوڵدانچی لە گەنجییەکی زووەوە حەزی لە کۆکردنەوەی قوری بوو، بەجۆرێک مێردەکەی

بـەردەوام پێیدەگـووت «دەبایـە لەسـەرەتاوە شـووی بـە چاپچییـەک بکردبایـە». شـتێک لـە ژوورەکـەدا بـوو سەوسـەنی سەرسامدەکرد، هەوایـەک و بۆن و بەرامەیەکی دێریـن، هەناسـەی سـەردەمێک کـە بـە پاکـژی لەوێـدا هەڵگیرابوو. سەوسەن هەرجارێک کـە دەهاتـە ئـەو ژوورەوە دەیگـووت «ئـاە پـورە خەنـدە، لـەم ژوورەدا هەمـوو دەبێـت سـووک قسـەبکەین، چونکـە واهەستدەکەم شتێکی کۆن لێرەدا خەوتـووە». قەنەفـە گـەورە دێرینـەکان، مێـزە تەختـەکان کـە پێدەچـوو دەسـتێکی نهێنـی بـەردەوام ئسـپەرتۆیان بکاتـەوە، دوو ڕەفـەی سـیرامیکی پیرۆزەیـی کـە شـکۆ و جوانـی دەور و زەمانێکـی تریـان لـە ژوورەکـەدا پەخشـدەکردەوە. ئـەو شـتانە فـەزای ژوورەکەیـان گۆڕییـوو بـۆ فـەزای مۆزەخانەیـەک کـە تەنیـا بۆنـە و بۆنـە دەرگاکانـی دەکرێتـەوە... مێردەکـەی پـورە خەنـدە، پیاوێکـی بێدەنـگ بـوو، هەمیشـە سـەر پـڕ خەیـاڵ و ئاڵـۆز دەینوانـد، پێدەچوو کابـرا بێدەنگییەکـەی نـاو ناخـی خـۆی بەخشـی بێـت بـەو ژوورە. کـە یەکەمجـار هاتـن بـۆ ماڵـی پـورە خەنـدە و گەڕانـەوە، سەوسـەن لـە تاکسـییەکەدا باسـی ئـەو هەسـتەی بۆ باوکی کـرد، فیکـرەت گوڵدانچـی گووتـی « شـتێکی سـەیر نییـە، ڕۆحـی مـرۆڤ زوو ڕەنگـی شـوێنەکان دەگرێـت و شـوێنەکانیش زوو ڕەنگـی ڕۆحـی مـرۆڤ دەگـرن». بـەڵام ئەمـڕۆ ژوورەکـە بەجۆرێـک لـە بەرچـاوی ئـەو گەورەبـوو، تـا خەڵکـی تێدەهـات هەسـتیدەکرد زیاتـر و زیاتـر خەڵـک دەگرێـت. هەفتەیـەک بـوو هەمـوو گوڵدانچییـەکان لـە پرسـیاری سـێ خوازبێنیکـەرە شـەیداکەی سەوسـەندا بـوون، ئـەو ئێوارەیـە پێکـڕا لەسـەر داوای فیکـرەت گوڵدانچـی لـەوێ کۆبووبوونـەوە بـۆ ئـەوەی شـتێک زانیـاری لەسـەر ئـەو بابەتـە بگۆڕنـەوە. چەنـد ڕۆژێـک بـوو کوڕانـی گوڵدانچـی، شـێرزادی عیـزەت گوڵدانچـی و هوشـیاری پـورە خەنـدە و نەبیلـی پـورە مەعسـوم، بـازاڕ بـۆ هەواڵـی ئـەو سـێ داواکارە دەگـەڕان. سەوسـەن ئەوجـۆرە گـەڕان و پرسـیارکردنەی بـە شایسـتەی جەفەنـگ و پێکەنیـن دەزانـی.

ئەوەی سێ گەنجی وەها بە قامەت و قیافەت بۆ کۆکردنەوەی هەواڵ دوکانە و دوکان بازاڕ بگەڕێن مایەی شەرم و شورەیی بوو. سەوسەن تێنەدەگەیشت چۆن ڕێگا بە خۆیان دەدەن بچنە جێگای چاوی ئەو، دوائەوە چۆن مرۆڤ لە ڕێگای قسەی بازاڕەوە دەتوانێت مرۆڤێکی تر هەڵسەنگێنێت، ئەمە جگە لەوەی پیاوانی ئەم شارە هەموو بە شێوەیەک لە شێوەکان لە یەکتر دەچن. سێ کوڕە پورەکەی سەوسەن وەک هەموو گوڵدانچییەکانی تر باڵابەرزبوون، ویقارێکیان تێدابوو سروشتی و خۆڕسک دەینواند، بەردەوام قاتیان لەبەردەکرد، بۆینباخیان دەبەست، هەر سێکیشان یەکجۆر زانیاریان پێبوو، دانیشتنەکەشیان بەوە کردەوە کە کامەرانی سەلما، هەتیوێکی چەقۆکێشی بێڕەحمە کە هەموو شار وەک قومارچییەک و شەرابخۆرێکی بێخێر و بێمروەت دەیناسن کە عومری لە چایخانە و قومارخانەی ئوتێلەکاندا دەباتەسەر. شێرزادی عیزەت گوڵدانچی کە لە پۆلی چواری قانون بوو، بەردەوام لە قسەکردنیدا هەوڵیدەدا وەک پارێزەرێک قسەبکات کە باشەی ئامۆزاکەی خۆی دەوێت، بەردەوام دەیگووت «ئامۆزای عەزیزم، شتەکان بۆ ئەوەیە کە تۆ نەکەویتە داوی کەسێکەوە نرخت نەزانێت». هەندێک لە پورزا و ئامۆزاکان سۆزێکی زۆریان لەگەڵ مەنسور ئەسریندا هەبوو، ناوبانگی وەک عاشقێکی گیانفیدا گەیشتبووە هەموو کچانی بنەماڵەی گوڵدانچی و پێکرا وێنەی عاشقێکی شەیدایان تێدا دەبینی کە خەیاڵی هەموو کچێک دەجوڵێنێت، جگە لەوەی مریەم بە قەرەباڵغی و دەنگە تۆفانئاساکەی خۆی و بە خۆتێکەڵکردنە ڕاستەوخۆ و دابەزینە بروسکەئاساکانی بە چەشنێک لە قازانجی مەنسور قسەیدەکرد، هەمووانی ناچارکرد بە ڕاستی بیر لە بەڵگەکانی بکەنەوە. ئەوەی مەنسور کوڕێکی گەنج و جوان و خوێندەوار و عاشق و خاوەن پاشەڕۆژە یەکێک بوو لە چەکە گەورەکانی مریەم. بەڵام پیرەکانی بنەماڵەکە و هەندێک لە کوڕەکان بەپێچەوانەوە خالید

ئامونیـان بـە مێردێكـی گونجاوتـر و چاكتـر بـۆ كچێكـی ناسـكی وەک سەوسـەن دەزانـی. عیـزەت گوڵدانچی لەسـەر ئـەوە سووربوو کـە خزمایەتـی لەگـەڵ ئاموونییەكانـدا نـاو و جێـگای هەمـوو گوڵدانچییـەكان بەجۆرێکـی بێوێنە بەهێزدەكات، ئەمـە جگـە لـەوەی کـە بەپێـی پرسیار خالیـد ئامـوون دەتوانێـت ژیانێكـی بێگرفـت بـۆ كچەكـە دابینبـكات، هەروەهـا جـودا لـە هـەردوو داواكارەكـەی تـر دوور لـە زمانـی چەقـۆ و شـەڕ هاتۆتـە داوای كچەكـە. مریـەم گوڵدانچی بەدرێژایی دانیشتنەكە تـەواو بـە پێچەوانـەوە ڕای وابـوو پیاوانێـک کـە كۆگای فرۆشتنی كەرەستەی ژنانەیـان هەیـە، چەشـنە توخمێكـن چاكتـرە كـچ لەمەسـەلەی شـووكردندا بیانخاتـە ئـەولاوە، زۆربەیـان شـوێنی متمانـە نیـن و هەڵبژاردنیـان بـۆ ئـەو ئیشـە، تەنیـا پەیوەنـدی بـە قازانجـە زۆرەكەیـەوە نییـە و مەبەسـتی تریشـی لـە پشـتە. هەمـوو دەیانزانـی مریـەم باسـی چـی دەكات، هەمـوو قاقـا پێدەكەنیـن، هەمـوو سـەیری سەوسـەنیان دەكـرد كـە لەگـەڵ لاوازییەكەیدا، لەگـەڵ ئـەوەی هەمـوو باسـی ئـەو دەكـەن، پتـر لـە تارماییـەک دەچـوو لـە ناوەڕاسـتیاندا ونبووبێـت. سەوسـەن نزیكـی سـاڵێک دەبـوو هاتبـووە ئـەم شـارە، بـەڵام لای گوڵدانچییـەكان هێشـتا وەک غەریبەیـەک وابـوو كـە كەسـیان نازانـن بەتەواوەتـی چـۆن بیردەكاتـەوە. ڕاسـتە بـەردەوام لەگـەڵ كچـە گەنجەكانـی بنەماڵەكـەدا دەچێتـەدەرێ، بـەڵام جگـە لـە زوو ماندووبوونەكـەی و ئـەو سەرئێشـە هەمیشـەییەی لەگەڵیایەتـی زۆربەیـان شـتێكی ئەوتـۆی دەربـارە نازانـن. هەمـوو دەزانـن دەبێـت مانگانـە دووجـار بچێـت بـۆ لای پزیشـک. لـەوە بترازێـت كەسـیان زانیارییەكـی ئەوتـۆ گرنگیـان دەربـارەی نییـە. دەبێـت بڵێیـن كـە پێكـڕای گوڵدانچییـەكان پڕوشـەیان لەسەوسـەنی خوشـكی لاباشـتر بـوو، پڕوشـە زۆر سـادەتر و كراوەتـر و ئاسـاییتر دەردەكـەوت، بـەڵام هـەر كەسـێک یەكجـار لەگـەڵ سەوسـەندا بـە بـازاڕدا بگەڕابایـە، هەسـتی بـەو كاریگەرییـە قووڵـەی جوانـی ئـەم كچـە لەسـەر پیـاوان دەكـرد. لـە ڕاسـتیدا

سەوسەن لەو شێوە کچانە نییە کە بە لەشی گۆشتن و شێوەی مەکیاجکردن و باڵای پڕەوە سەرنجی پیاوان کێشبکات، کچەکە تابڵێی لاوازە، هەتا جووت مەمکێکی بینراویشی نییە، هەموو سیحرەکەی شتێکە لە دەموچاویدا، لە وەستانیدا، لەو سێبەری تەنهاییەی لەسەر ڕوخساریێتی، ئەوەی هەموو کەس لە نیگای یەکەمەوە دەزانێت کچێکی نەخۆشە بێئەندازە جوانیکردوە، جگە لە قژی کە بێئەندازە پڕە، بەجۆرێک دیمەنێکی ناکۆکی لەگەڵ دەموچاوە منداڵانە و بچوکەکەیدا دروستکردوە، ناکۆکییەک کە جوانییەکی زۆر تایبەتی داوەتێ. ئەوەی کە مرۆڤ واهەستدەکات ئێستا نا کەمێکی دی لە هۆش خۆی دەچێت بووە بە نەخشێکی ڕۆمانسی بۆی. چەند شەوێک لەوەوبەر لەداوەتێکدا سەوسەن گوێی لێبوو نەشمیلی پورە فەزیڵە لە ناوەڕاستی هەموو کچەکاندا دەڵێت «هەر تێبگەیشتمایە پیاوان حەزیان لە کوێی کردوە... بە مەقاشیش پلێ گۆشتی لێناگریت، ڕەزای مرێ، دەڵێیت مردوە بەسەر ئەرزا دەڕوات». سەوسەن زۆرجار ئەو قسانەی دەبیست، بەڵام وەها بوو وەک ئەوەی نەیبیستێت، ئەو شەوە لە هەموو کچەکان نزیک بووەوە و بەدەنگە ناسکەکەی خۆی گوتی «پیاوان گەمژەن، حەزیان لەو کچانەیە کە پێدەچێت بمرن... خەم مەخۆ پورزا گیان، هەندێکیان حەزیان لە من نییە، بەڵکو حەزیان لەو مردنە نزیکەیە کە لە مندا دەیبینن». ئەو شەوە لە ماڵی پورە خەندە کە هاتە قسە هەمووان بێدەنگ بوون، دەنگی لەو دەنگە ناسکانەبوو کە لە بێدەنگی تەواوەتیدا نەبایە، مرۆڤ نەیدەتوانی تەواو گوێی لێبێت. گوتی «هەمووتان کامەرانی سەلما وەک شەیتانێک تەماشادەکەن، من نازانم کامەرانی سەلما چۆنە... تا ئێستا نەمبینیوە، بەڵام ئەوەی ئێوە وەک شەیتان سەیری مرۆڤێک دەکەن، ڕاست نییە. ئەوەی واقسەدەکەن وەکو ئەوەی ئەوانی تر هەموو لە کامەرانی سەلما باشترین، ڕاست نییە. ئەوەی قوماردەکات، یان چەقۆ

دەوەشـێنێت شـتێکی خراپـە، بـەڵام ئێمـە هەموومـان خراپیـن... مـن لـە هەمـووان خراپتـرم، چونکـە ناتوانـم هـەروا شـوو بـە هیچیـان بکـەم و ناتوانـم دەستیشـیان لێبـەردەم... وانییـە، ئێمـە هەموومـان خراپیـن... کەسـمان لـە کامەرانـی سـەلما باشـتر نیـن». فیکـرەت گوڵدانچـی قاقـا پێکەنـی، دڵنیابـوو هیـچ کـەس لەوەوبـەر نەیوێـراوە بـە عیزەتـی بـرای بڵێـت «تـۆ خراپیـت» «تـۆ لـە چەقـۆ کێشـێکی سـەرخۆش باشـتر نیـت». ئـەوە چاوقایمییەکـی گەورە بوو کە زنجیرەی ڕێز و ویقاری لە بنەماڵەی گوڵدانچیدا تێکدەدا.

کچەکـە بـەو هێمنییـەی خۆیـەوە کـە سـەرنجی هەمووانـی ڕادەکێشـا بەردەوامبوو«هەرچـی پیـاوی ئـەم شـارەیە دواجـار وەکـو یەکـن، شـتی بچوک لـە یەکیـان جیادەکاتـەوە کـە نرخێکـی وەهایـان نییـە... ئـا شـتی زۆر بچوک، کـە مـن نازانـم چیـن... بـەڵام هەموویـان لـەم شـارە زیاتـر شـاری تریـان نەبینیـوە... هەموویـان وەک یەکـن، هـەر سـێکیان لای مـن وەک یەکـن... مـن هـەر سـێکیانم وەک یـەک خۆشـدەوێت». پـورە مەعسـومەی بـە دەنگـە گـڕ و گرمەئاسـاکەی، کـە لـە دەنگـی پیاوەکانـی تایەفـەی گوڵدانچـی نێرتـر بـوو، بـە هەڕەشـەوە گـوتـی «بـەڵام ناتوانیـت شـوو بـە هـەر سـێکیان بکەیـت... تێگەیشـتیت... دەتوانیـت تەنیـا شـوو بـە یەکێکیـان بکەیـت».

هەمـوو وایاندەزانـی ئـەو دەنگـە گرمـەکارەی پـورە مەعسـوم، هـەر ئێسـتا سەوسـەن دەشـکێنێت، بـەڵام بـە هێمنـی سـەیریکرد و گـوتـی «لـە ئێسـتادا شـوو بـە هیچیـان ناکـەم، بـەڵام بـۆ پاشـەڕۆژ نازانـم... پـورە مەعسـوم. پاشـەڕۆژ خـۆی بڕیـار دەدات، شـوو بـە چەندیـان دەکـەم». وەڵامەکـەی بـە ئەندازەیـەک سـەیربوو هەمووانـی بێدەنگکـرد. هەمـوو دەیانزانـی کیژەکـە تەنیـا بوکەشوشـەیەکی نەخـۆش و لاواز نییـە، بەڵکـو ئیرادەیەکـی گەورەشـی تێدایـە، دەشـیانزانی فیکـرەت گوڵدانچـی زۆری بـەلاوە گرنگـە خانمـە بچکۆلەکـەی ماڵـی بـەو چەشـنە بەهێزبێـت. هەمـوو چاوقایمـی کچەکەیـان دەگێڕایـەوە بـۆ جۆرێـک لـە لاوازی باوکەکـە، بـەڵام هەمـووش دەیانزانی

لە نێوان گوڵدانچی و سەوسەندا ڕێزێکی قووڵ و شاردراوە هەیە کە هەردووکیان بە وردی سنوورەکەی دەپارێزن.

ئەو ڕۆژە مەراسیمی چەژنی لەدایکبوونەکە بە هێمنی ڕۆی. لە کاتی مۆم کوژاندنەوە و کێک خواردن و دیاری کردنەوەدا هەموو بێدەنگی و لەسەرەخۆیی سەوسەن سەرسامیکردن... ئەوکات هیچ کەس نەیدەزانی سەوسەن بیر لە چی دەکاتەوە، نە لە بنەماڵەی گوڵدانچیدا، نە لە بەرەی داواکارە مەستەکانیدا و نە هیچ کەسێکی دیکەش لە دونیادا.

١٧

سەوسەن فیکرەت بڕیاریدا هەر سێ داواکارەکە لە ڕۆژێکدا ببینێت. یەکێکیان لە بەیانیدا، ئەوی دیکەیان لە ئێوارەدا، سێهەمیش لە شەودا. خالید ئاموون یەکەمین کەس بوو کە دەبایە سەعات یازدەی ڕۆژی دیاریکراو لە ماڵی فیکرەت گوڵدانچی ئامادەبێت. چەند دەقیقەیەک بەر لەوادەی خۆی، هاوڕێ بە دوو ئوتومبێلی پڕ لە پیاوان و خزمانی ئاموونی گەیشتە بەردەرگا، ئەوان لە بەردەرکی ماڵی فیکرەت گوڵدانچی دایانگرت و ماڵاواییان لێکرد و ڕۆیشتن. چەند ڕۆژ بوو ئاموونییەکان هەموو هەوڵێکیان دابوو بۆ ئەوەی پاڵپشت بۆ داواکەیان کۆبکەنەوە و گوڵدانچییەکان لە هەموو لایەکەوە بخەنە ژێر گوشاری خۆیان. پارێزگاریان تێکەیاندبوو، فیکرەت گوڵدانچیان بۆ لای قایمقامی شار بانگکردبوو. هەموو شتێکیان بۆ ئەم ساتە ئەنجام دابوو، بۆیە هەموو چاوەڕوانی دەرەنجامی باشیان لەم چاوپێکەوتنە دەکرد.

خالید ئاموون کە چووە ژوورەوە بۆ ساڵۆنە گەورەکەی ماڵی گوڵدانچی، جوانی مۆبێل و تایبەتمەندی دیکۆرەکان و پڕی ژوورەکە لە کتێب و تابلۆ و پەیکەر و شتی ئەنتیک سەرسامیکرد، پێشتر لە ژیانیدا جۆرە ژوورێکی لەم چەشنەی نەبینیبوو. سەیری لێهات کە بێنەوەی فیکرەت گوڵدانچی خۆی پێشوازیبکات، کچێکی گەنجی دی بۆ ژوورێکی تر لە قاتی سەرەوە ڕێنماییکرد. ژوورەکە کتێبخانەیەکی ئێجگار گەورەبوو، دڵنیابوو کەمتر لە

دە هەزار کتێب لەو ژوورەدا نییە، هەتا دیکۆری سەقفەکەش کۆمەڵێک کتێب بوو کە هەر لەسەرەوەڕا بە هەندێک پەت و دەزووی ڕەنگاوڕەنگ هاتبووە خوارێ. ژوورەکە کەمێک تاریک بوو. سەوسەن گوڵدانچی لە کراسێکی زەردی کاڵدا کە پڕبوو لە خەتی سپی ناسک لەو پەڕی ژوورەکەدا لەسەر کورسییەکی چەرمی کۆن و گەورە چاوەڕوانیدەکرد، جگە لە ملوانکەیەکی ڕەش هیچ خشڵێکی تری پێوە نەبوو، هەتا گوارەیەکی هەرزانیشی نەکردبووە گوێی. خالید ئاموون پتر لە چلوپێنج شەو بوو سەوسەنی نەبینیبوو، بە چەشنێک جوان هاتە بەرچاوی، بەزەیی بەدڵی خۆیدا هاتەوە. دیاربوو ئەو جێگایە بە تایبەت چاککراوە تا سەوسەن هەر سێ چاوپێکەوتنە گەورەکەی ژیانی لەوێدا ئەنجامبدات. جگە لەسەوسەن کەسی تر لەو ژوورەدا نەبوو، بەڵام خالید ئاموون هەستیکرد یەکێکی تر کە نابینرێت ئاگاداری هەموو دانیشتنەکەیە، سووسەکردنێکی ناوەکی بوو کە هیچ بەڵگەیەکی نەبوو، بەڵام خۆی بەجۆرێک ڕێکخست کە ئاگادارە یەکێک بە نهێنی چاوەدێریدەکات. سەوسەن گەلێک نەرم و نیان بوو، پێدەچوو پێشوەخت بیری لە هەموو جوڵەیەک و قسەیەکی خۆی کردبێتەوە، بەڵام لەگەڵ هەموو شتێکیشدا بە چەشنێک ناسک و خۆشەویست بوو، خالید ئاموون ئامادەبوو هەموو شتێک لە پێناویدا دابنێت. کە لەسەر کورسییەکە دانیشت، هەستیکرد سەوسەن بەوردی سەیریدەکات، لە دڵی خۆیدا گووتی «ئێستا دەزانێت من پیاوێکی جوان نیم، ئەوە نیم کە ئەو خەوی پێوە دەبینێت». بەڵام بەخێرایی هەوڵیدا بەسەر ترسەکانیدا سەربکەوێت و خەندەیەکی گەورەی گرت کە کەمجار دەیتوانی بیگرێت. سەوسەن بە هێمنی لەسەر کورسییە چەرمەکەی خۆی دانیشتبوو، کەس نەیدەتوانی ئاماژەیەکی تایبەتی لە شێوەی دانیشتن و سەیرکردنەکەیدا بدۆزێتەوە. سەوسەن بە هێمنییەکەوە کە خالید ئاموونی سەرسامکرد گووتی « بەڕێز خالید ئاموون، حەزمکرد

یەکەم کەس تۆ ببینم، لەبەرئەوەی زۆربەی کەسانی خێزانەکەم تۆ وەک داواکارێکی باش باسدەکەن. بەڵام من نازانم تۆ کێیت... وەختە هیچ شتێکت لەسەر نەزانم... هیچ شتێک... دواجار من کچێکی نەخۆشم، گەر شوو بە هەرَ کەسێک بکەم، دەبێت زۆر شتی لەسەر بزانم».

خالید ئاموون بە ئەدەبێکی زۆرەوە گووتی «سەوسەن خان. هەقی خۆتە، لەسەر هەمووومان، هەموو شتێک بزانیت».

نەیدەویست لەقسەکردندا زۆر بڕوات، ترسێکی هەبوو قسەکانی هەندێ شت ئاشکرابکەن کە نایەوێت سەوسەن بیانبینێت. سەوسەن گووتی «تاکە شتێک کە سەیرە، ئەوەیە تۆ بۆ ئاموونییەکان دەخەیتەکار... پارێزگاری شار، جێگرەکەی، هەموو ئەوانە... خۆت دەزانیت ئەو شتانە دڵی کچێکی نەخۆشی وەک من بەڕاستی دەشکێنێت. من کچێک نیم بە زۆر بۆ کەس بم...».

خالید ئاموون بیریکردەوە، کیژەکە بە جۆرێک ناسکە هەر مەخلوقێک بەزۆر بیەوێت بیبات بۆ خۆی، دەیشکێنێت... لەو بوونەوەرە ناسکانەیە کە تەنیا خۆی دەبێت بجوڵێت، هەر شتێکی بەرکەوێت، لەوانەیە بکەوێت و بشکێت. بەسەردانەوانەوە گووتی «سەوسەن خان... من کوڕی عەشرەتی ئاموونیم، ئەوان دەزانن تۆ چ داواکارێکی زۆرت هەیە، مەسەلەکە هەمووی ئەوەیە من نامەوێت تۆ بدۆڕێنم... لە پێنج مانگ لەمەوبەرەوە کە تۆم بینی، گووتم ئەوە ئەو کچەیە کە من لەم دونیایەدا بۆی دەگەڕێم. من پێشتر هیچ ڕێگایەکم نەبوو کە باسی خۆمت بۆ بکەم... من تکام لە ئاموونییەکان کرد پشتم بگرن، چونکە بۆ یەکەمجارە لە ژیانمدا عاشق دەبم، زۆربەی ئاموونییەکان دەزانن من تەواو نیم، دەزانن چوار مانگە دوکان و کاسبییەکەم هاتۆتە کزی».

سەوسەن پرسی «نازانم، دەتوانم بپرسم، کزبوونی کاسبییەکەی تۆ، چ پەیوەندی بە ئێمەوە هەیە؟»

خالید ئاموون ئێستا بۆ یەکەمجار لە ژیانیدا هەوڵی دەدا، لە بەردەم کەسێکدا وەک عاشق دەریکەوێت: «پەیوەندی ئەوەیە کە من هێندە بیر لە تۆ دەکەمەوە، ناتوانم بیر لە شتەکانی تریکەمەوە، وەک جاران ئارەزووم نەماوە، جاران خۆشییەکی زۆرم لە کاسبی دەبینی، ئێستا بە جۆرێک گۆڕاوم خۆم ناناسمەوە، ناتوانم خەریکی هێنانی کەلوپەلی نوێ بم، پەیوەندیم لەگەڵ قاچاغچییەکاندا کزبووە، چوار مانگە سەفەری بەغدام نەکردوە، چوار مانگە هیچ کراسێکی نوێ یان عەترێکی تازەم نەهێناوە... هیچ شتێک... خانم هیچ شتێک... لەبەرئەوەی تەنیا بیر لە تۆ دەکەمەوە».

سەوسەن بە ئەسپایی پرسی «بەڵام چۆن بیر لە من دەکەیتەوە؟»

خالید ئاموون چاوەڕوانی ئەم پرسیارەی دەکرد، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەستیکرد ناتوانێت وەڵامیبداتەوە، دوای کەمێک وەستان گووتی «شتێکی قورسە، وەک ئەوەی دەستێک بەردەوام بتخنکێنێت، هەستێکە لە سەرتدا دووبارەدەبێتەوە، شتێکە وەسف ناکرێت، وەک شتێک بۆی بگەڕێیت و نەیگەیتێ».

دڵنیابوو نەیتوانیوە تەعبیر لە خۆی بکات، دڵنیابوو. بەڵام دەیزانی سەوسەن فیکرەت بۆ وەڵامی ئەو پرسیارە بانگی نەکردوە، ڕەنگە تەنیا ویستبێتی بیبینێت بزانێت بە ئەندازەی دوو داواکارەکەی تر جوانە، یاخود تێبگات چۆن قسەدەکات، یاخود هەر شتێکی تر کە ئەم خەیاڵی بۆی ناچێت. سەوسەن کەمێک دەنگی گۆڕی، شتێک لە پرسیارەکەیدا بوو کە خالید ئاموون بە تەواوەتی ماناکەی بۆ دیاری نەکرا: « خالید ئاموون، حەزدەکەم بزانم تۆ چیرۆکی شەڕەچەقۆی ژێر زەمینەکەت بیستووە یان نا؟»

«خانم هیچ کەسێک نییە، ئەوەی نەیبیستبێت»

« دەمەوێت بزانم تۆ ئامادەیت لە پێناوی مندا چەقۆ لە کەسی تر

بدەیت... یا نا؟».

خالید ئاموون چاوەڕوانی ئەو پرسیارەی نەدەکرد، سەری بەرزکردەوە بۆ ئەوەی بە روونی سەیری ڕوخساری سەوسەن بکات کە تاریکی کتێبخانەکە سێبەرێکی تۆخی خستبووە سەر، هەستیکرد ئەستەمە هیچ لە دەموچاوی سەوسەندا بخوێنێتەوە. بە هێمنی گووتی «ئەوەی لە پێناوی تۆدا ئامادەی شەڕ و مردنم گومانی تێدا نییە. سەوسەن خان تۆ تەنیا کەسێکی دەتوانیت وا لە من بکەیت شەڕانی و بێڕەحم بم...».

سەوسەن دووبارە پرسی «دەتوانێت لە پێناوی مندا کەس بکوژیت؟».

خالید ئاموون گووتی «دەتوانم... بێئەوەی دوودڵ بم... بێئەوەی بیربکەمەوە...».

سەوسەن بە غەمگینییەوە پرسی «بۆ لە پێناوی کچێکی نەخۆشی وەکو مندا، ئامادەیت خەڵک بکوژیت؟... دەبێت هۆکەی بگەڕێتەوە بۆچی؟ هەست ناکەیت، پەیوەندی بەوەوە هەیە ژیان لەم شارەدا مرۆڤ دەخنکێنێت. هەست ناکەیت، ئەم شارە زۆر زۆر بچوکە، شوێنێکە مرۆڤ لێرەوە چاوی لە دونیا نییە. ئەوەی کە کچێک دەتوانێت کۆمەڵێک پیاو شێتبکات، پەیوەندی بە شارەکەوە هەیە، بەم شوێنە بچوکەوە کە دڵی مرۆڤ دەگوشێت؟».

خالید ئاموون سەری داخست و گووتی «ئەوە هیچ لەوە ناگۆڕێت کە من دەتوانم لە پێناوی تۆدا بێڕەحم بم».

سەوسەن لە جێگاکەی خۆی هەستا، ئێستا خالید لە بەر ڕۆشنایی پەنجەرەکەدا لە نێوان کتێبەکاندا روونتر دەیبینی، ئەو ڕەفتە زەردەی ملی، ئەو تەوقە سپییانەی گوڵێکی چکۆلانەیان بە قژییەوە ڕاگرتبوو، ئەو گەردنە بەرزەی، ئەو ملوانکە ڕەشەی هەندێک لە دەنکە باریکەکانی وەک چزووی دوپشک دەدرەوشانەوە... ویستی هەستێت، بەڵام جورئەتی نەکرد. سەوسەن دوای کەمێک گەڕان بەناو کتێبەکاندا، چووە پشت

کورسییەکەی خالید و پرسی «دەتوانیت لە پێناوی مندا کامەرانی سەلما و مەنسور ئیبراهیم بکوژیت؟». خالید ئامۆون کەمێک ڕاچڵەکی، نەیدەزانی کچەکە دەیەوێت بەرەو کوێی بەرێت، چی دەوێت و دەیەوێت بگاتە چی. نەیدەزانی چی وەڵامبداتەوە. خالید ئامۆون کەمێک چاکەتی قاتە خۆڵەمێشییەکەی چاککرد، بە ئەسپایی پاڵیدا بە پشتی قەنەفەکەوە و بێویستی خۆی گووتی « ڕقم لە هەردووکیانە. خۆزگە دەخوازم هیچیان لەسەر ئەم دنیایە نەبوونایە. هەتا دەمرم ڕقم لەو دوو پیاوە دەبێت... وادەزانم ئەوانیش بەرامبەر بە من هەروان». وشەکان بە ڕقێکی گەورەوە لە زاری هاتنەدەرێ، خۆشی لەو کینە لە ناکاوەی خۆی سەرسامبوو، دڵنیابوو دەتوانێت ئەو دوو کوڕەی تر بکوژێت، لە یەکەم ساتەوە چیرۆکەکەی بیستووە توانایەکی ترسناکی کوشتن لە خۆیدا هەست پێدەکات، بەڵام پێشتر لەگەڵ خۆشیدا وەها ئاشکرا نەیدرکاندووە. گەرچی دڵنیابوو قسەکانی سەوسەن فیکرەتیان تووشی پەشۆکانێکی کتوپڕ کرد، بەڵام هەستی بە ئاسوودەییەکی قووڵکرد، ئەوە ڕاستییەکی شاردراوەی ناو دڵی بوو، دڵنیابوو سەوسەن فیکرەت نیازی ئەو کوشتنەی خوێندۆتەوە، دەستی لەو ئارەزووە نهێنییە داوە، کێ چوزانێت، لەوانەیە ئەو وەڵامە تەواوی وێنەی ئەو بە باشە لای سەوسەن فیکرەت بگۆڕێت... هەستیکرد لە ڕێگای ئەو قسانەوە سەوسەن فیکرەت باشتر تێیدەگات، ڕوونتر دەیبینێت، بەهێزتر دەیناسێت. بەڵام ئەم پرسیارە لە کچێکی وەها ناسکەوە گەلێک دڵڕەقانە بوو.

سەوسەن ماوەیەک لە ژوورەکەدا سوڕایەوە، وەک ئەوەی جۆرە بێباکییەکی قووڵی بەرامبەر هەموو شتەکان تێدابێت، خۆی بە کتێبەکانەوە سەرقاڵدەکرد، لە نێوان قسەکاندا بێدەنگی درێژ و قووڵی جێدەهێشت، هەندێجار لە دەرگای کتێبخانەکەوە ئەو کچەی بانگدەکرد تا چا بۆ میوانەکە بهێنێت. پرسیارەکانی گەلێک تێکەڵاوبوون، زۆربەیان

دەربارەی شتگەلێک بوون خالید ئاموون نەیدەتوانی وەڵامیانبداتەوە، هیچ پرسیارێکی ڕاستەوخۆی دەربارەی سامان و ماڵ و خانووی جیا و زێڕ و ئەو شتانە لێ نەکرد، بەڵکو پرسیارەکانی دەربارەی پەیوەندی ئەو بەسروشتەوە، پەیوەندی ئەو بە ئەستێرەکانەوە، باوەڕی بە ژیان لە هەسارەکانی تردا، باوەڕی بە ژیان لە دوای مردن و ئەو شتانە بوو. خالید ئاموون نەیدەزانی چۆن بچێتە ئەوجۆرە دیالۆگانەوە، هەستیکرد دەستەپاچە و کەم توانایە، بەڵام شێوازی قسەکردنی کچەکە، جوڵاندنەوە ناسکەکانی، شەیدایکردبوو. دڵنیابوو یەکێکی تر و لە هەلومەرجێکی تردا ئەم پرسیارانەی لێبکات، لەوانەیە ڕوونتر بتوانێت وەڵامیانبداتەوە، بەڵام ئێستا هێندە بە سیحری کچەکە سەرسامبوو، هێندە فەزای ئەو کتێبخانەیە و ناسکی ئەو و بۆنی هەناسەکانی گێژیانکردبوو، توانای بیرکردنەوەی لەو پرسیارە گەورانە نەبوو.

بەڵام دوا پرسیاری سەوسەن سەرلەبەر ژیانی خالید ئاموونی گۆڕی، ئەوە ئەو پرسیارە گەورەیە بوو کە سەوسەن چەندین ساڵ بوو بیری لێدەکردەوە، ئەو پرسیارەبوو کە دەیویست لە هەر کەسێکی بکات کە دێتە داوای، بە هێمنی گووتی: «خالید ئاموون گوێبگرە، پرسیارێکت لێدەکەم وەڵامەکەی بۆ ژیانی من و تۆش زۆر گرنگە، زۆر شت لە ژیانی من و ئەم چیرۆکەدا لەسەر ئەم وەڵامە دەوەستێت: گەر بەسەفەرێکی درێژ بتنێرم بۆ دوور، بۆ زۆر دوور لەم شارە، سەفەرێکی چەند ساڵە.... سەفەرێک تێیدا دڵنیا نەبیت، کاتێک دێیتەوە من ژنی تۆم... من بۆ تۆم... یاخود من زیندووم و ماوم، دەچیت ؟ باش بیری لێبکەرەوە، کە دەگەڕێیتەوە دڵنیانیت من ژنی تۆم یان نا... دڵنیانیت من شووت پێدەکەم یان نا... دەڕۆیت یاخود نا؟». خالید ئاموون ویستی شتێک بڵێ، بەڵام سەوسەن پێشیکەوت و گووتی «نا خالید ئاموون، وەڵامم مەدەوە... ئەوە پرسیارێکە دەبێت بیری لێبکەیتەوە... زۆر زۆر بیری

لێبکەیتەوە... من ئەمڕۆ تۆم بۆئەوە بانگکرد ئەو پرسیارەت لێبکەم... خالید ئاموون بڕۆرەوە بۆ ماڵێ، دەتوانی چەند ڕۆژێک یان چەند هەفتەیەک بچیت بۆ گوندەکان... بۆ شارێکی تر... بۆ ئوتێلێک لە بەغدا و بیربکەیتەوە. هەرکاتێک گەیشتیتە بڕیارێکی تەواو، وەڵامەکەت بخەرە سەر کاغەزێک و بە کەسێکدا بۆم بنێرە، لە ئێستادا تەنیا دەمەوێت بیربکەیتەوە».

کە خالید ئاموون لە ماڵی فیکرەت گوڵدانچی هاتەدەرەوە، ماندوو و ڕەنگپەڕیو دیاربوو، هەموو بینیان نائومێدییەکی قورس لەسەر ڕوخساری بوو، تا گەیشتە سەر شەقامەکە گەلێک چاوی نهێنی چاوەدێریاندەکرد، لەویادا وەک کەسێک ونبووبێت وەستا، پێدەچوو سەرمای ناوەڕاستی زستانیش هێندەی تر تەزاندبێتی، وەک بیەوێت خۆی بشارێتەوە لە ناکاو ئاڕاستەی خۆی گۆڕی و بەرەو باکوور سەرکەوت، لە شەقامێکی تەسک و چکۆلانەدا کەمێک وەستا، لەویادا تاکسییەکی ڕاگرت و بەدوودڵییەکی زۆرەوە سواربوو، بە پەشۆکاوی قسەی لەگەڵ شۆفێرەکەدا کرد، هیچ کەس نەیدەزانی چی لە خەیاڵیدا دەگوزەرێت، هیچ کەسیش تا بەیانی ڕۆژی داهاتوو هەواڵێکی ڕاستەقینەی دەربارەی چاوپێکەوتنەکە نەبیست... تەنیا دوای بیست و چوار سەعات، کە مەنگوڕی بابەگەورە کەوتە گێڕانەوەی چیرۆکەکە هەموو تێگەیشتین چی لە نێوان سەوسەن فیکرەت و خوازبێنیکەراندا ڕوویداوە.

١٨

مەنگوڕی بابەگەورە لە ژێر زەمینی ئوتێلەکەی باوەجاندا چیرۆکەکەی بۆ هەموومان گێڕایەوە، ئەو بەو دەنگە منگن و پشتملە کووڕەیەوە، لە ناوەڕاستی هەمواندا وەستاو گووتی «وەک دەزانن کامەرانی سەلما دواهەمین کەس بوو کە دەبێت بچێت بۆ لای کچەکەی گوڵدانچی، پێشتر هەر دوو داواکارەکەی تر سەردانی ماڵی گوڵدانچییان کردبوو... من گووتم بەقەبری مردووم ئێمە تیاچووین، گووتم بە ناموسی عەزیزی هەموومان حیسابمان پاکە، ئەگینا بۆ کچەکە ئێمەی خستۆتە دوای دواوە، سێ ڕۆژ بوو، من هەواڵی ناخۆشم دەبیست، سێ ڕۆژ بوو شوێنم بە خۆم نەدەگرت... هەموو دەیانگووت گوڵدانچییەکان، بڕیاریانداوە کچەکەیان بدەن بە خالید، هەموو واقسەیاندەکرد کە شتەکە بڕاوەتەوە، کە زانیم ئاموونییەکان کاکی موحافیزیان خستۆتە سەر خەت هیوا بڕاوبووم... هیوام بە چی بمێنێت، من و موحافیزیان نەگووتووە. کامەرانی سەلما تەنیا منی هەبوو غەمی بخوات... منیش پیاوێکی بێدەسەڵات نیم، بەڵام گەر خۆیان مەسەلەکە بەجۆرێک لە جۆرەکان ببڕیننەوە و کچەکە ڕازی بێت، ئەوا لە قەندیلدا ڕاوە حوشتر ناکرێت... وانییە عەزیزی من، یوسف کەویار دەیگووت پیاوی ئازا ئەوەیە لە شەڕی دۆڕاو ڕابکات».

هەموو دەیانگووت «مەنگوڕ بەردەوام بە، مەنگوڕ باسی ئەوە بکە سەوسەن فیکرەت چی بە کامەران گووتووە».

مەنگوڕ دەیزانی قسەکانی لە تەواوی شاردا بڵاودەبێتەوە، لەبەرئەوە بە شەوق و زەوقێکی زۆرەوە بۆ هەموومانی گێڕایەوە و گووتی « کە کامەرانی سەلما ڕۆی من دڵم لە مستمدا بوو، تا بەردەرگای ماڵی فیکرەت گوڵدانچی لە گەڵیدا چووم... دونیا شەو بوو، بە ناموسی هەرچی مەلایکەتە، من لە بەر سەرما خەریک بوو زریکەم دەکرد، بەڵام کامەرانی سەلما گوێی لێ نەبوو... باکی بەسەرما نەبوو. من بەزەیم بە کوڕەکەدا دەهاتەوە، وا سەیری مەکەن... کوڕێکە پێشتر لەگەڵ ژناندا سەروو سەودایەکی نەبووە، لەو مەسەلەیەدا هەر زۆڵێکتان بگرم لەو لێزانترن... کوڕەکە لە یەککاتدا دەترسا و دڵیشی خۆش بوو. کە لەبەردەرگاکە سەیرمکردەوە بە جۆرێک جوان و بۆشناخ بوو، مەپرسن. دڵنیابووم قۆزێتییەکەی لەو جۆرەیە ژنان لە هەموو گوناهێکی دەبوورن... پیاوی ناشیرین گەر گوناهی بەئەندازەی مورویەک بێت، ژنان لێیدەکەن بە کێوێک، بەڵام بەس خودا دەزانێت بۆ پیاوی جوان چ لێبوردەن... بەس خودا دەزانێت. کە چووە ژووری من چاوم پڕبوو لە فرمێسک بۆی، حەزمدەکرد لەگەڵیدا بڕۆم تا کۆمەکیبکەم... بەڵام مەرجەکە وەها بوو، هیچ داواکارێک بۆی نەبوو کەس لەگەڵ خۆیدا بەرێت... هەر کەسێک مەرجەکەی بشکاندایە حیسابی پاک بوو»

هەموو بەیەک دەنگ هاواریان لێکردەوە «مەنگوڕ، دەمانەوێت بزانین لە ماڵی فیکرەت گوڵدانچی چی ڕوویدا... دەمانەوێت ئەوە بزانین، بەس قسەی پروپوچ بکە بە ناویدا»

مەنگوڕ دەیگووت « گوێبگرن کە کامەرانی سەلما دەچێتە ژووری، تێدەگەن... کە دەچێتە ژووری، فیکرەت گوڵدانچی خۆی پێشوازی ناکات، کچێکی جوانی تر پێشوازیدەکات، پێشی دەکەوێت، بەسەر قادرمەیەکی زۆر کەشخەدا سەری دەخات... من خۆم ئەو قادرمانەم بینیوە، خۆم بینیومە، دەزانم چ ڕیزە قادرمەیەکی جوانە، کامەرانی سەلما دەچێتە

كتێبخانەیەكی گەورەوە، وەكو باسیدەكات هەزاران كتێبی تێدابووە، هەزاران كتێبی گەورە گەورە، سەوسەن لە ژوورێكی وەهادا پێشوازیدەكات، كراسێكی زەردی لەبەردا دەبێت، لەوانەی خەتی سپیان تێدایە... كچەكە لەویادا زۆر بە حورمەتەوە تەوقە لەگەڵ كامەرانی سەلما دەكات، زۆر بە حورمەتەوە چا و میوە دەخاتە بەردەمی، بە كامەرانی سەلما دەڵێت: تۆ لە شارێكی چكۆلانەدا لەدایك بوویت، گەر لە شوێنێكی تری دونیادا لەدایك ببوویتایە، لەبەر كچێكی وەك من، لەبەر خانمۆچكەیەكی نەخۆشی وەك من چەقۆت لە كەس نەدەدا. سەوسەن سەرزەنشتی كامەرانی سەلما دەكات، تا دەتوانێت سەرزەنشتیدەكات، بەڵام ئەوەی من لە قسەكان تێگەیشتم ئەوەیە كە هەمووی لۆمە و گازەندەی دۆستانەبوون. خانمە بچكۆلەكە لەگەڵ گلەییەكانیدا دەڵێت گەر تۆ گەورەیی دونیات بزانیبایە ئاوا ئاسان چەقۆت نەدەوەشاند، باش گوێبگرن... ئا لێرەدا، ئالێرەدا سەوسەن هەڵدەستێت و ئەتڵەسێكی زۆر گەورە دەردەهێنێت، ئەتڵەسێك كە هەرچی شتێك لەسەر زەوی هەیە، هەتا بچوكترین گوندیش، هەتا دوورترین كوێرە قۆخەڵەی دونیاشی لەسەرە. كچە بەدبەختەكە ماوەیەك خۆی هیلاكدەكات تا گەورەیی دونیا پیشانی كامەرانی سەلما بدات، هەموو بەحرە گەورەكانی پیشاندەدات، هەموو كیشوەرەكان، كۆمەڵێك شاری سەیر كە شوێنەواری كۆنیان تێدایە، كتێبێكی بەقەدوقەوارەی لەسەر كەشتی و كەشتیسازە كۆنەكان دەخاتە بەردەست. كامەرانی سەلما كە خۆی عەشق لە قوونی دەچۆڕێت، بە لوتفی كچەكە ئەوەندەی تر پەكی دەكەوێت... كە كچەكە ئەو هەموو نەجیبی و ناسكییە دەردەخات، كامەرانی سەلما لەویادا دەكەوێت... ڕاستەوخۆ ئەژنۆ دادەدات و دەكەوێتە سەر چۆك، وەك منداڵێك دەستدەكات بە گریان و دەڵێت تكام وایە شووم پێبكەیت، دەڵێت ناتوانم ئەوە بخەمە خەیاڵمەوە كە تۆ دەشێت بۆ كەسی تر بیت. پێیدەڵێت، من كوڕێكی دەوڵەمەند نیم

من قومارچیم، چەقۆکێشێکی نامەردم، کەسێکی تووڕەم، بەڵام لەگەڵ تۆدا مێردێکی باش دەبم. کچەکە بێئەوەی شپرزەبێت، وەک خۆی بۆ هەموو شتێک ئامادەکردبێت، دەستی دەگرێت و هەڵیدەستێنێتەوە، بە ناموسی دایکم وایە، خۆی دەستی دەگرێت و هەڵیدەستێنێتەوە، هەتا ماوەیەکی درێژیش دەستی لە دەستیدا دەبێت... گوێبگرن، یادی بەخێر کاتی خۆی جەمالی عەنبەر دەیگووت، دوو دەقیقە دەستت لە دەستی کچێکدا بێت، یەعنی ئیشەکە تەواوبووە، یەعنی هەموو شتێک براوەتەوە، کامەرانی سەلما دەڵێت، کچەکە دەقیقەیەک زیاتر دەستی لە دەستیدا بووە».

مەنگوڕ کەمێک بێدەنگ دەبوو و هەرچی لە ژێر زەمینی ئوتێلەکەدا کۆبووبوونەوە دەمانگووت «ئەی دوایی چی... ئەی دوایی چی، مەنگوڕ... ئەی دوایی چی».

مەنگوڕ دەڵێت «یوسف کەویار دەیگووت شەڕ بە پرسیار دەست پێدەکات و بە پرسیار تەواو دەبێت. شەوەکەی کامەرانی سەلماش بە شتێک کۆتایی دێت کە باوەڕناکەن. شتێک لە چاوەڕوانی کەسدا نییە، کچەکە پرسیارێک لە کامەرانی سەلما دەکات، پێیدەڵێت ئامادەیت بەسەفەر بڕۆیت بۆ شوێنێکی زۆر دوور، سەفەرێک بۆ مەملەکەتێکی تر کە لەوانەیە چەند ساڵ بخایەنێت، بەمەرجێ کە هاتیتەوە ئەوەت زامن نەبێت کە من ببم بە ژنت یان بتوانم شووت پێبکەم یان هەر لە ژیاندا مابم».

یەکێک دەڵێت «خوای عالەم، دەیەوێت بکات بەچی؟ دەیەوێت کوڕە بەستەزمانەکە بۆ کوێ بنێرێت؟». یەکێکی تر دەڵێت «ئەم کچەتیوە چی لەسەردایە، مەنگوڕ، تۆ بڵێ چی لەسەردایە؟»

مەنگوڕ بە خێرایی قسەکان وەردەگرێتەوە و دەڵێت «ئالێرەدا کامەرانی سەلما عاقڵییەک دەکات لێم ڕانەدەبینی، دەم ودەست لە

کچەکەی گوڵدانچی دەپرسێت: خانم، بەر لەوەی وەڵامبدەمەوە، پێمبڵێ ئەم پرسیارەت لەوانی تریش کردوە یان ئەم پرسیارە هەر بۆ منە... بۆ منی بەدبەخت. کچەکە بە ئەرزو ئاسمان سوێندی بۆ دەخوات کە تا ئێستا بە چاوێکی جیاواز سەیری هیچ یەک لەداواکارەکان ناکات، هەر سێکیان لای ئەو وەکو یەک وان و هیچ یەکێکیانی هەڵنەبژاردوە، ئەوە پرسیارێکە لە هەر دوو داواکارەکەی تریشی کردوە، دەشڵێت شتەکان هەمووی لەسەر ئەو وەڵامە بەندە کە لە دەمی ئەوان وەریدەگرێتەوە، تکاشدەکات بیر لە پرسیارەکە بکاتەوە و ئەوسا وەڵامبداتەوە... ئێوە دەڵێن چی... ها... شتەکان ئاوها بوون... بە ناموسی ئەولیا کامەرانی سەلما کاتێک هاتەدەرێ ماوەیەکی درێژ قسەی بۆ نەدەکرا، من بەدرێژایی ئەو ماوەیە لەو بەر سەرمایەدا هەڵدەلەرزیم و چاوەڕوانمدەکرد... ئەوەی لە حیسابمدا نەبوو قسەی لەوجۆرە بوو، دەمگووت ئێستا بە کوڕە بەستەزمانەکە دەڵێت، کوا ماڵت، کوا ماشێنت، کوا کارو کاسبیت... تۆ قوونێکی بێخێر، باسی ژنهێنانی چی دەکەیت. بەڵام ئەوەی پرسیاری وەها بکات، عەقڵم بۆ شتی وەها نەدەچوو».

هەموو ئەوانەی لە ژێر زەمینەکەی ئوتێلی باوەجاندا بووین، بە خرۆشانێکی زۆرەوە پرسیمان «ئەی مەنگوڕ تۆ دەڵێیت چی... تۆ چۆن لەم مەسەلەیە تێدەگەیت، تۆ تەفسیرت چییە؟».

مەنگوڕ بە ئارامی لەسەر کورسییەک بەرامبەرمان دانیشت و گووتی «تاکە تەفسیرم ئەوەیە کچەکە لە کچی ئەم شارە ناچێت، لەو جۆرە نییە هەر چاویان بە لووتی یەکەم خوازبێنیکەر کەوت دەیکەن بە هەلهەلە لێدان... شتێک لە عەقڵیایەتی بە کەسانی وەک ئێمە ناخوێنرێتەوە، هێشتا زووە کەس قسەی ڕاست و دروست بکات، بەڵام گرنگ ئەوەیە لەم بەشەدا کەس لە خوازبێنیکەران بە ڕاستی دەرنەچوون... تاکە براوەی ئەم یارییە تا ئێستا هەر ئەو کچە عەیارەی گوڵدانچییە»

١٩

مەنسور ئەسرین گەلێک بیری لە هەموو چاوپێکەوتنەکە کردەوە، هەموو ئەو زانیارییانەشی بەراوردکرد کە ساقی مەحمود لە بازاڕ دەربارەی یەکتر بینینەکانی سەوسەن لەگەڵ دوو داواکارەکەی دیدا کۆیکردبوونەوە. ئێستا چ بەرەی کامەرانی سەلما و چ ئامۆنییەکان بەوردی چیرۆکی خۆیان لە هەموو لایەک دەگێڕایەوە، بەڵام ساقی مەحمود و ڕاوێژکارەکانی دیکەی مەنسور پێیان وابوو ئەوان تەواوی چیرۆکەکەی خۆیان بە نهێنی بهێڵنەوە، چونکە ئاشکرا نەکردنی چیرۆکەکە، جۆرە پەشۆکان و دوودڵییەک لە هەموو لایەکدا دروستدەکات کە پێدەچێت مایەی ئەوەبێت پتر بکەونە هەڵەوە. مەنسور لە ئێوارەی چاوپێکەوتنەکەدا سەیری لێهات کە سەوسەن گۆرانییەکەی ساقی مەحمودی بیستبوو و شیعرەکەی مستەفا هەژاریشی خوێندبووەوە، بەڵام زۆربەی قسەکانی لەگەڵ مەنسوردا دەربارەی «گەورەیی دونیا» بوو، دەربارەی ئەو دوورگە دوورانەی سەرتاپایان درەختە و ئەو بەندەرە شینانەی ئاسمانیان لەبەر باڵندە نابینرێت. مەنسور لە عاشقە درۆزنەکان نەبوو، بە ڕێزێکی زۆرەوە گووتی « سەوسەن، من لە گەورەیی دونیا زۆر دەترسم، من لەو کەسانەم کە ژیانی ئەم شارەیان پێخۆشە، نامەوێت زۆر دووربکەومەوە».

سەوسەن گووتی «هەر دڵێک جیهان لە گەورەییدا نەبینێت، بە هەژاریی دەمێنێتەوە». بەڵام مەنسور وەک عاشقە منداڵکارەکان وابوو، هەروا بە

سادەییەوە گووتی «جیهان تەنیا ئەو کاتە گەورەیە کە تۆ لێمەوە نزیک بیت، گەر تۆ دووربیت، هەموو زەمین بچوکە». ئاشکرا کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی لەو قسانە تێنەدەگەیشت، ئەو بە پێچەوانەی ژنانی دیکەوە وا دەردەکەوت وەک ئەوەی قسەی عاشقانە کەم بیبزوێنێت. بە غەمگینییەوە گووتی «تۆ بۆیە منت خۆشدەوێت، چونکە جیهانت نەبینیوە، شارە دوورەکان و دارستانەکان و میللەتانی ترت لە نزیکەوە نەبینیوە. خۆشەویستی قسەیەکی پڕوپوچە گەر تۆ نەزانێت چەند هەلی گەورەت بۆ ژیانی تر و خۆشەویستی تر لە بەردەستدایە... دەبێت شاری تر و ژنی شوێنی تر ببینیت، ئەوسا دەزانیت بەڕاستی منت خۆشدەوێت یاخود نا». کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی ڕای وابوو پیاوان بۆیە ژندەهێنن بۆ ئەوەی چاو لە گەورەیی دونیا داخەن، بۆ ئەوەی هەستی دیکە تاقی نەکەنەوە. مەنسور ئەو چەندجارە کەمەی لەوەوبەر لەگەڵ سەوسەندا قسەیکردبوو، ئەو دیوە ڕەقەی لەم خانمە ناسکەدا نەبینیبوو. ئەو ڕۆژە لەگەڵ کراسە زەردەکەشیدا، لەگەڵ ئەوەی گەلەک لەسەرەخۆ و بە دەنگێکی هێمن دەدوا، هەستیکرد ئەم خانمە بەجۆرێک لە جۆرەکان هێشتا ئامادە نییە بۆ شووکردن. بە ئەزمونی خۆی هەستیدەکرد ئەو کچانەی ئامادەن بۆ شووکردن شتێکیان تێدایە لە سەوسەندا نییە، جۆرە پەشێوییەک، جۆرە کرانەوەیەکی لەناکاو، شێوە دڵخۆشییەک یان غەمگینییەکی کتوپڕ کە هیچی لەگەڵ ئەو هێمنی و ساردی و خۆگرییەی سەوسەندا ناگونجێت. کچەکەی گوڵدانچی هەمان ئەو پرسیارەشی لە مەنسور کرد کە لە دوو داواکارەکەی دی کردبوو، مەنسور ئێستا نەیدەزانی چی بکات. لەگەڵ گەڕانەوەیدا هەستیکرد بە جۆرێکی سەیر و شێتانە ئەو کچەی خۆشدەوێت، هێندەی خۆشدەوێت بە سەعات بۆی بگری، بەڵام کیژەکەی گەلێک تەلیسماوی و ئاڵۆز و نەگیراو هاتە پێشچاو. کیژێک بوو ناسکییە زۆرەکەی، باریکی و ڕەنگە

کاڵ و نیگا بیمارەکانی بانگیاندەکردی، بەڵام شتێکی نادیاریشی تێدابوو وایدەکرد باوەڕبکەیت کیژێکی سارد و بێباکە و غەمێکی ئەوتۆی بۆ هیچ شتێک نییە. ساقی مەحمود کە مەنسوری بەو حاڵە بینی کەلێک دڵی بۆی سووتا، سەعات پێنجی ئێوارە بوو، دونیا تەواو تاریک بوو، پێکەوە سوار تاکسییەک بوون و لەبری ئەوەی بگەڕێنەوە بۆ ماڵەوە بردی بۆ «بنکەی تیپی هەرزاڵ بۆ مۆسیقای میللی» تا لەوێ پێکەوە بە هێمنی قسەبکەن. ئاشکرا کوڕە بەستەزمانەکە نەیدەزانی چ بڕیارێک بدات، هەستێکی هەبوو کە کیژەکەی زۆر دووردەست بینیوە و واتێدەگات کە هەرگیز بۆ ئەم نابێت. دەبێت بڵێم کە تێوەگلانی ساقی مەحمود گەرچی بەشێکی گەورەی لە پێناوی دڵی ئیبراهیم ئەسریندا بوو، هۆیەکی دیکەشی کینەیەکی قووڵی ساقی بوو بەرابەر مەنگوڕی بابەگەورە، ساقی لە گەنجییەوە ڕقی لە مەنگوڕ و خێڵە چەقۆکێشەکەی هاودەمی بوو، لە کۆتایی پەنجاکان و سەرەتای شەستەکاندا دەمانێک کە هەردووکیان گەنج بوون، چەند جارێک لە ئاهەنگەکاندا بەزمی گەورەیان بووبوو، مەنگوڕ ئەو زەمانە خۆی وەک دوژمنێکی سەرسەختی کۆمۆنیستەکان پیشاندەدا، هەمووش دەیانزانی ساقی مەحمود هەواداری کۆمۆنیستەکانە، مەنگوڕ سڵی لەوە نەکردبووەوە جارێک ڕوو بەڕوو پێیبڵێت «تۆ لۆتییەکی شیوعیت». ئەوەی ئەوکات وایکرد بێدەنگبێت، فشاری حیزب و ڕۆحی هونەرمەندەکەی ناوی بوو، ڕاستە دوای هەرەسی شۆڕشی بەرزانی مەنگوڕ لە شاییەکدا دەستیکردبووە ملی و داوای لێبوردنی کردبوو، بەڵام ساقی مەحمود هەرگیز لە دڵەوە لەگەڵ مەنگوڕدا ئاشت نەبووەوە. ئێستا نە ساقی مەحمود شیوعی بوو و نە مەنگوڕیش مەیلی سیاسەتی مابوو، بەڵام تێوەگلانی مەنگوڕ لە بریندارکردنی کوڕەکەی ئیبراهیم ئەسریندا ئەو برینانەی کولاندەوە و ئەو کینەیەی جارانی تیا زیندووکردەوە. پرسیاری کچەکەی گوڵدانچی ساقی مەحمودیشی پەرێشانکردبوو، ئەو

بە سمێڵە سپی و چاوە شینەکەیەوە هەموو دوودڵی و پەشۆکانێک ئاسان لەسەر ڕوخساری دەبینرا. مەنسور ئەسرین بە ساقی گووت « خۆشەویستیم بۆ ئەو خانمە زۆر گەورەیە، ئەمڕۆ گەر وەک من بتدیبایە، وەک مَن لە نزیکەوە سەرنجی ئەو ناسکییەت بدایە، ئەو لاوازییە سیحراوییەت لە چاو و دەنگ و هەستان و دانیشتنیدا هەست پێبکردایە، دەتزانی باسی چی دەکەم. ڕۆحێکە وەک ئەوەی ئاو ڕوونی خۆی و تەم تەنکی خۆی و تاریکی نهێنی خۆی خستبێتە ناو... کە لە نزیکییەوە دەوەستیت ناتوانیت خۆشت نەوێت. لە منی پرسی: تۆ دەتوانیت وەک کامەرانی سەلما لە پێناوی خۆشەویستی مندا خەڵک بکوژیت؟. من گووتم: خۆشەویستی تۆ ڕێگای ئەوەم لێدەگرێت، ئازاری مرۆڤەکانی تر بدەم. لێیپرسیم: ئەی ئەگەر ناچاربوویت لە پێناوی مندا بچیت بۆ شەڕ، ببیت بەسەرباز، لە خۆت ببوریت و بڕۆیت بۆ کوشتار لەگەڵ ئێرانییەکاندا، دەچیت یا نا؟. من نەمزانی چی وەڵامبدەمەوە، خۆی هەستیکرد نازانم چی وەڵامبدەمەوە. پێیگووتم: ئەو کەسەی ئەم یارییە دەکات دەبێت وەڵامی ئەو پرسیارانە بداتەوە، ئاخۆ ئامادەیە لە پێناوی خۆشەویستەکەیدا بمرێت یان نا ؟ ئامادەیە بچێت بۆ شەڕ یاخود نا؟ ئامادەیە سەفەری زەمینی دوور بکات؟ ئامادەیە بەبێ هیواش درێژە بە خۆشەویستییەکەی بدات؟. دواتر بە هەموو ناسکی خۆیەوە گووتی : ئەی ئەگەر من داوات لێبکەم کامەرانی سەلما و خالید ئاموون بکوژیت تۆ چی دەکەیت؟. هێند ناسک بوو، وشەکان وەها سیحراوی لەلێوی کەوتنە خوارێ، وەک ئەوە نەبوو باسی کوشتن بکات. بێئەوەی بزانم، بێئەوەی بیربکەمەوە وەڵامێکم دایەوە کە هەموو عاشقێکی دونیا لە دێر زەمانەوە دەیدەنەوە و گووتم: خۆشەویستی تۆم لە خۆم و دونیا لا گرنگترە، هیوادارم ئەوە مەرجی تۆ نەبێت، بەڵام گەر بزانم ئەوە خۆشەویستی من دەسەلمێنێت، هەموو شتێ دەکەم. برادەر نازانم

چۆن وامگووت، بەڵام دڵنیابە لەو کاتەدا قسەکان لە ناخی دڵمەوە دەهاتنەدەرێ».

مەنسور ئەو شەوە لە هەر کاتێکی دی باریکتر و لاوازتر دیاربوو، بەدەنگێک قسەیدەکرد تۆنی پەشۆکانێکی قووڵی پێوەبوو، لاوازییەک لە هەناسەدان و دەست جوڵاندنیدا بوو مرۆڤ بەزەیی پێدادەهاتەوە. دیاربوو بای زستان زۆر یاری بەقژی کردوە، هەر کەدەتبینی هەستتدەکرد بە ناو سەرمایەکی زۆردا تێپەڕیوە، وەک ئەوەی لە ڕۆحیدا بەفرێکی زۆر بارببێت. گەرچی لە گرنگترین چاوپێکەوتنی ژیانی دەهاتەوە، بەڵام جلەکانی گەلێک سادەبوون، کەمێک ریشی هاتبوو، کەمێک پەرتبوون و ناتەبایی بە هەموو شتێکیەوە دەبینرا، ساقی مەحمود زۆر هێزی دایەبەر، سەرەتا تەنیا نیازی بوو ئەو ڕۆحی لاوازییە لە مەنسور ئەسریندا بکوژێت، بەڵام نەیدەزانی چۆن دەست پێبکات. ژوورەکەی تیپی هەرزاڵ شوێنێکی ساردبوو کە ئەو تەنیا عەلادینە بچکۆلەیە گەرمی نەدەکرد کە ساقی دایگیرساند. مەنسور ئەسرین هەستیدەکرد سەرمای ژوورەکە زیاتر ئازاریدەدات، سەرمایەک بوو ژێر زەمینەکەی خدرۆ دوویاری بە یادهێنایەوە، ئەو ساتەی هەستی بە ئازاری چەقۆکەی کامەرانی سەلما کرد لەسەر سنگی. ساقی مەحمود گەرچی گۆرانیبێژبوو، گەرچی لەگەڵ جوزەلە و دەفدا گۆرانی دەگووت، گەرچی گۆرانییەکانی زۆربەیان بەزمساز و سەرگەرمکەر بوون، بەڵام لە ژیانی خۆیدا کەسێکی هێمن بوو، لە جێگایەکی تایبەتی بوتڵێکی عارەقی دەرهێنا کە دیاربوو پێشتر کەمێکی لێخواردۆتەوە و گووتی «مەگەر بە یارمەتی عارەق باش بیربکەمەوە. چاوی ساقی من تا مەست نەبم ناتوانم شتێکی باش بڵێم. بەڵام کوڕی من تۆ ئێستا وەک ڕەمزی خۆفیداکاری عاشقان وایت، هەر دەورۆزەمانێک یەکێک وەک ڕەمزی عاشق دەردەکەوێت، ئەو ڕووداوەی ژێر زەمینەکەی خدرۆ دوویار تۆی کرد بە کەسێکی تر... شارەکە و

کچ و کوڕەکانی پێویستیان بە شتێکە، پێویستیان بە یەکێکە باسیبکەن و چاوی لێبکەن... ئێستا گەر تۆ بڵێیت، من عاشقم، بەڵام سوپاس، لە ماڵی خۆمدا دادەنیشم، عەشقم تا بەردەرکی ماڵی خۆمان بڕدەکات و ئیتر بەسمە... دەزانیت چی دەبێت ؟ دەزانیت چی دەقەومێت؟ . هەرچی سیحرێک لە دەوری ناوی تۆ دروستبووە بەتاڵ دەبێتەوە...».

ساقی مەحمود پێکێک عارەقی تێکرد و هەڵیدا و گووتی «کچەکەی گوڵدانچی لەوانە نییە، بەس بیەوێت شوویکات، زۆربەی کچی شار دەیانەوێت شوویکەن و خواحافیز... بەڵام ئەم کچە لەو جۆرە نییە، ئەوەی وا دەریکەویت کە دوودڵیت، کە ناتەوێت قوربانی گەورە بدەیت، وادەزانم کیژەکەت لە دەست دەدات».

ساقی مەحمود قومێکی لە عارەقەکە دەدا و جگەرەیەکیشی لەگەڵدا دادەگیرساند و دەیپرسی: «بەڵام مەنسور ئەسرین بە ڕاستی... بە ڕاستی تۆ ئەم کیژەت خۆشدەوێت؟»

مەنسور بە غەمگینی گووتی «ئەوەندەم خۆشدەوێت دەترسم توانام و بەختم خیانەتم لێبکەن... دەترسم ئەم خۆشەویستییە هەموو لاوازییەکانم دەربخات، دەترسم بەجۆرێک بێهێزبم نەتوانم شەڕی بۆ بکەم... بەجۆرێک پڕمبکات لە خۆشەویستی، ئەو کینەیەم تێدا نەبێت کە هەموو عاشقێک پێویستی پێیەتی».

ساقی مەحمود جگەرەکە بە لێوییەوە بوو، کەمێک گڕی عەلادینەکەی زیادکرد و بێئەوەی جگەرەکەی دابنێت گووتی «ئەمەیان تەنیا خۆشەویستی نییە، شەڕێکی گەورەیە. من لەو دەقیقەیەوە کە چیرۆکەکەم بیست، زانیم مەسەلەکە هەر خۆشەویستی نییە، بەڵکو شەڕە... بەڵام هەر تاقمە و بەچەشنی خۆی دەیکات. مەنگوڕی بابەگەورە و تاقمەکەی تەنیا چەقۆبازیدەکەن، ئەو سەگسارانە جگە لە چەقۆ وەشاندن هونەرێکی تریان پێ نییە، مەنگوڕ خۆی سەگێکی دڕ و بێویژدانە. تۆ

لە من بپرسە، سەردەمێک بەس خودا دەزانێت چۆن و چەند ئازاری خەڵکی ئەم شارەیان دەدا، تێدەگەیت خەریک بوو بتکوژن... من ئەوەم لەبیرناچێتەوە... تۆ کوڕی نزیکترین هاوڕێی من، شەمپانزییەکی وەک مەنگوڕ بتداتە بەر چەقۆ... هەروا سووک و سادە، لەسەرچی؟ لەسەرئەوەی کچێکی وەک خۆتت خۆشدەوێت. ئەو قەبیلەی مەیمونە لە چەقۆ زیاتر هیچی تر نازانن... ئێستا کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی، وادەزانێت هاتۆتە ناو شارێکەوە پیاوەکانی هەموو وەک سەگ وەهان... هەموو هەقێکیش دەدەم بەو کچە گەر هەموومان وەک کۆمەڵێک وەحشی و جانەوەر سەیربکات. خانمەکە وەک تۆ دەڵێیت لە ناو کتێب و زانستدا گەورەبووە، ئەم سەگبازارەی نەدیوە، نەیبیستووە یەکێک بێت و هەموو شتێک بکات بە ئاهەنگی مەیمون و مەسەلەی ژن و ژنخوازی بەو جۆرە بگۆڕێت بۆ بەزمی کۆمەڵێک سەگ...».

ساقی مەحمود کە تووڕە دەبوو، چاوانی زیاتر دەدرەوشانەوە. مەنسور بە وردی گوێی لە ساقی گرت و بەغەمگینی گوتی «دەزانم، دەبێت ئەو توانایە لە خۆمدا دروستبکەم کە دڕیم، بتوانم دەست بوەشێنم... گەر وانەکەم شانسم نییە».

ساقی پتر سوور دەبووەوە، جگەرەکەی دادەگرت و کەمێک سنگی پاکدەکردەوە و دەیقرغاند و دەیگووت «ئینجا ئەم ئاموونیانە... تێدەگەیت... کە هیچ نین جگە لە عەبدی پارەکانیان، قەبیلەیەکن لەسەر بەرماڵی دینار نوێژدەکەن... بەس خودا دەزانێت چەندە لە پیاوانی دەوڵەتەوە نزیکن، چەندە لەگەڵ ئاسایشی دەوڵەتدا دەستیان هەیە، من گۆرانیبێژێکم خەریکە بە ساڵدا دەچم، بەڵام عەقڵم هەیە، کە گۆرانی دەڵێم چاوم ئێشدەکات، تێدەگەیت، لە ئاهەنگەکاندا کە دەیکەمە بەزم، هۆشی خۆم ناخەوێنم... خەڵکی دەڵێن دەنگم پیربووە، دەڵێن تۆنەکانم بەڕاستی وەک جاران بۆ دەرنایەت، هەستانەکانم وەک جاران

نەماون... هەمووی ڕاستە، بەڵام مەسەلەکە ئەوەیە هەموو وەخت بە دڵ گۆرانی ناڵێم... کە ئەو سەگسارانە دەمبەن و ناچاردەبم بۆ پارەی مەعیشەتەکە فووی پیا بکەم، لە دڵەوە نایڵێم، شتێک نەمجوڵێنێت ناتوانم لە دڵەوە بیڵێم... دەیانبینم... هەموو قەبیلە ساختەچییەکانی ئەم شارە دەبینم... ژنە بەڕێز و مێردە باشەکانیان، چەند لەو ئەمنە عەرەبانەوە نزیکن... نابێت سەوسەن بکەوێتە داوی ئەوان...».

ساقی مەحمود هەر کات لە دڵەوە قسەیبکردایە، پاکییەکی قووڵ لە ناویدا دەدرەوشایەوە، قژە ماش و برنجییەکەی، ئەو نوسانە کەمەی دەنگی کە بە کاریگەریی خواردن و جگەرە دروستبووبوو، ئەو چەمینەوە کەمەی بە حوکمی پیری تیا دەردەکەوت زیاتر تایبەتمەندییان پێبەخشیبوو... بەدرێژایی ژیانی بە جلی کوردییەوە دەسوڕایەوە، هەمیشە بۆنی توتن و جگەرە و عارەقی لێدەهات، هەموو وەک گۆرانیبێژێک دەیانناسی کە لەکاتی گۆرانییەکانیدا پێناکەنێت، کە خەڵک بە ئاوازەکانی دەهاتنە جۆش، ئەو وچانەکانی بە کاردەهێنا تا زیاتر قوم لە عارەقەکەی بدا، لە سەر هەر شانۆیەک بایە دەبوو لە پشت پەردەکانەوە شوێنێک بۆ بوتڵی مەییەکەی سازبکات. زۆر دەیخواردەوە، بەڵام کەس بەدمەستی پێوە نەبینیبوو، کەچی توڕەبوونەکانی خێرابوون، هەمیشە بەجۆرێکی کتوپڕ سوور هەڵدەگەڕا. هەموو دەیانگووت پیری ساقی مەحمودی جوانتر کردوە، چرچە قووڵەکانی دەموچاوی زیاتر سیمایان لە سیمای هونەرمەند نزیککردبووەوە. ئەو شەوە گووتی «بەشی هەرە زۆری ئێمە نازانین چیمان دەوێت، بەڵام کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی دەزانێت چی دەوێت، ڕەنگە ئێستا باوەڕم پێ نەکەن، بەڵام کچەکە شتێکی دۆزیوەتەوە کە ئێمە لە ژیانی خۆماندا ونمانکردوە، کچەکە دەزانێت دەڵێت چی و چی دەپرسێت، ڕەنگە تاکە ژنێک بێت لە ژیانمدا بینیبێتم کە دەزانێت چی دەوێت، من عومرم لەم بەزمی مەیمونەدا بردۆتەسەر، خەڵکی ئەم

شارە زۆربەیان لە هۆش و گۆشی خۆیان بەخەبەر نین و نازانن چییان دەوێت... لەم شایی چەقەڵەدا کەس نازانێت بۆچی هەڵدەپەڕێت... بەڵام ئەم سەوسەن گوڵدانچییە لە توخمێکی ترە، بۆیە هەر هەڵەیەکی بچوک شانسی ئێمە لەلای ئەو دەکوژێت، کچەکە بۆ ئاوازێک دەگەڕێت... گەر شتێکی تری بۆ بژەنین سوودی نییە... دەبێت بزانین کە دەیەوێت گوێی لە چی بێت، گەر وانەبێت ئێمە دۆڕاوی یەکەمین».

ئەو شەوە تا درەنگ قسەیانکرد، لەسەر ئەوە تەبابوون کە مەنسور بە سەوسەن بڵێت «ئامادەم لە پێناوی تۆدا بڕۆم بۆ دوورترین شوێنی زەمین... بێئەوەی ئومێدی ئەوەم هەبێت کە دەگەڕێمەوە، تۆ بۆ من بیت». ئەوە ئەو ڕستە سیحرییە بوو کەسەوسەن داوایدەکرد، ئەو ڕستەیە بوو کە دەبایە مەنسور ئەسرین لە دڵەوە بیڵێت.

٢٠

لەو هەفتەیەدا چاوەڕوانییەکی گەورە باڵی بەسەر هەموو شاردا کێشا، هەموومان بە جۆرێک لە جۆرەکان سەرگەرمی بیرکردنەوە لە مانای قسەکانی کچەکەی گوڵدانچی بووین، بەڵام لەو ڕۆژانەدا هەواڵێکی ئەوتۆ گرنگ لە ماڵی ئەوانەوە نەهاتەدەرێ. خەڵکانێکی زۆر شاهیدبوون کە سەوسەن گوڵدانچی لەگەڵ باوکیدا دوو جار لە بەڕیوەبەرایەتی پۆستەوە لەگەڵ ژمارەیەکی دەرەوەی وڵاتدا تەلەفۆنیکرد، هەر دوو جارەکە سەوسەن کراسێکی سپی لەبەرداو و ملوانکەیەکی ڕەشی لە ملدا بوو، هەر دوو جارەکە لە تاکسییەکی کۆندا لەبەردەم پۆستەدا دابەزی و هەر بەهەمان تاکسیش گەڕایەوە بۆ ماڵێ. لەو دوو هەفتەیەدا هەمووان چاوەڕوانی ئەوەیان دەکرد سەوسەن وەک جاران لەگەڵ کچانی دیکەی خێزانی گوڵدانچیدا لە بازاڕ و قەیسەری و کوچەی کۆنەفرۆشەکاندا دەربکەوێت، بەڵام پێدەچوو کچانی بنەماڵەی گوڵدانچی بەهۆی ڕەشەبا و سەرما و نالەباری ئەو وەرزەوە هەموو چوونە دەرەوەکانیان دواخستبێت. کەسانێک کە خۆیان بە دۆستی نزیکی گوڵدانچییەکان دادەنا هەوڵێکی زۆریان دا شتێک دەربارەی بیرکردنەوە و بڕیاری سەوسەن لە ناسیاوەکانیانەوە بزانن، بەڵام ماندووبوونیان بە هەدەر ڕۆی، چونکە گوڵدانچییەکانیش نەیاندەزانی سەوسەن چۆن بیردەکاتەوە. هەتا پرۆشەی خوشکیشی زانیارییەکی ئەوتۆی لەسەر نیازی سەوسەن نەبوو. هێند هەبوو لەدوای چاوپێکەوتنی

داواکارەکان سەوسەن بەتەواوەتی کشایەوە بۆ ناو کتێبخانەکە، لە جاران زیاتر چای دەخواردەوە، لە جاران زیاتر بایەخی بە ئینجانەی گەڵاچاکان دەدا، زیاتر حێل و شەکری بەکاردەهێنا. زۆربەی کات لە کتێبخانەکەدا لەسەر کۆمەڵێک نەخشەی گەورە ئیشیدەکرد، دەیەها ئەنسکلۆپیدیای گەورە و ئەتڵەسی تایبەتی بە جوگرافیای هەموو کیشوەرەکانی سەرزەمین لەسەر مێزەکەی کەڵەکەبووبوون، بە گەلێک ڕاستە و پرگال و ڕۆژمێری کۆن شتگەلێکی حیسابدەکرد کە کەس بەدروستی نەیدەزانی چین. بەڵام لەجارانیش زیاتر تووشی سەرئێشە دەبوو، زیاتر حەبی دەخوارد و ڕەنگ پەڕیووتر دەردەکەوت. شەوانیش تەنیا کاتێک دەچووە ژێر جێگاکەوە کە هەمووان خەوتبوون و کەس ئاگاداری نەبوو. ئەو هەفتەیە فیکرەت گوڵدانچی زۆر بەوردی چاودێری هەموو ڕەفتارەکانی کیژەکەی کرد، هەتا خۆشی بە پێچەوانەی عادەتی خۆیەوە زۆر کەم لە ماڵ چووەدەرێ، دیارە سەختی زستان ڕۆڵێکی گەورەی لە قەتیسبوونی فیکرەتدا هەبوو، بەڵام بەشێکیشی ئەوەبوو کە دەیویست لە نزیکەوە ئاگاداری سەوسەن بێت، کە هێدی هێدی بۆ باوکەکەش وەک تەلیسمێکی گەورەی لێدەهات. دوای هەفتەیەک فیکرەت گوڵدانچی بۆ یەکەمجار چووە کتێبخانەکەوە، هەر کات فیکرەت گوڵدانچی لەبەردەم کچەکەیدا دەوەستا، وەک ئەوەبوو لە بەردەم بوکەشوشەیەکدا بوەستێت کە خۆی ڕۆحی کردوە بەبەردا. فیکرەت ئاگاداری ئەوە بوو کچەکەی چ پرسیارێکی لە داواکارەکان کردوە، دوای دوو شەویش لە چاوپێکەوتنی داواکاران داوای لە باوکی کرد لە ڕێگای برادەرەکەیەوە لە ئینگلترە، یەکێک لە هەرە گەورەترین و گرنگترین فەرهەنگە تایبەتییەکانی باڵندەی لە دونیادا بۆبێت، لەگەڵ چەند ئەتڵەسێکی زۆر گران کە دابەشبوونی مەل و پەلەوەرەکان لەسەر زەوی نیشاندەدەنەوە. بەوەدا باوکی بەدروستی نەیدەزانی کیژەکە چی دەوێت، بۆ ڕۆژی دوایی بە تاکسییەک بردی بۆ بەڕێوەبەرایەتی پۆست تا

خۆی ڕاسته‌وخۆ له‌گه‌ڵ هاوڕێ دێرینه‌که‌یدا قسه‌بکات. به‌ڵام سه‌وسه‌ن تا ئه‌وکاته‌ش شتێکی ئه‌وتۆی لای باوکی نه‌درکاند پیشانی بداته‌وه چی له خه‌یاڵدایه. ئاشکرا کچه‌که خواستێکی قووڵی تێدابوو، شته‌کانی خۆی به نهێنی بهێڵێته‌وه، به‌ڵام فیکره‌ت گوڵدانچی هه‌ستیکرد ورده ورده کێشه‌که ده‌چێته جێگایه‌که‌وه دوور نییه به‌ره‌و مه‌ترسی گه‌وره بڕوات. ئه‌و شه‌وه که چووه ژووره‌که‌ی سه‌وسه‌ن و له قه‌نه‌فه چه‌رمه‌که‌ی خۆیدا به‌رامبه‌ری دانیشت، وه‌ها خۆی ده‌رنه‌خست که هاتووه شتێکی تایبه‌تی له کچه‌که‌ی ده‌ربهێنێت، ماوه‌یه‌ک له کتێبێکی کۆندا ده‌رباره‌ی «پاشا دێرینه‌کانی فارس» شتێکی خوێنده‌وه و دواتر له‌سه‌ره‌خۆ له‌سه‌ر دوا هه‌واڵه‌کانی شه‌ڕی عێراق و ئێران قسه‌یانکرد. هه‌ردووکیان به‌رده‌وام له دوو ڕادیۆی جیاوازه‌وه گوێیان له هه‌واڵه‌کانی جیهان ده‌گرت، خولیای سه‌وسه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی وه‌ک پیاوه پیره‌کان گوێ له ده‌نگوباسی ڕادیۆ بیانییه‌کان بگرێت، هه‌رده‌م مایه‌ی سه‌رسامی فیکره‌ت گوڵدانچی بوو. سه‌وسه‌ن له هه‌موو شتێکدا پێچه‌وانه‌ی پڕوشه بوو، جیاوازییه‌کانیان به چه‌شنێک بوو له دوو نه‌یار ده‌چوون. پڕوشه به هوشیارییه‌وه بێئاگایی له جیهان هه‌ڵبژاردبوو، کچێکی گه‌لێک دڵناسک و ڕۆحبه‌کوڵ بوو، نه حه‌زی به‌ده‌نگوباس بوو و نه ده‌یویست بزانێت له دونیادا چ باسه، پڕوشه جگه له شته بچوکه‌کانی ده‌وروپشتی بایه‌خێکی ئه‌وتۆی به هیچ نه‌ده‌دا، له‌و کاته‌وه‌ی هاتبوونه شار، هه‌موو خه‌یاڵی له‌سه‌ر جوانکردنی دیکۆره‌کان و پاککردنه‌وه‌ی شته ئه‌نتیک و توحفه‌یاته‌کانی باوکی بوو. پاککردنه‌وه‌ی ڕۆژانه‌ی ماڵ و شتنی به‌رده‌وامی په‌رده‌کان و پاکڕاگرتنی شێتانه‌ی حه‌وش و هه‌یوانه‌که به‌شێک بوو له ڕیتوالێکی ده‌روونی قووڵ که ئه‌گه‌رچی زۆر کامه‌رانی ده‌کرد، به‌ڵام له‌گه‌ڵ گه‌نجی و قه‌شه‌نگی ئه‌ودا نه‌ده‌گونجا. پڕوشه که‌ده‌چووه بازاڕیش گه‌ڕان به‌دوای قاپی قه‌شه‌نگ و سفره‌ی تایبه‌تی و تابلۆی ناوازه‌دا، خولیای هه‌ره گه‌وره‌ی بوو. ئه‌مه جگه له‌وه‌ی هه‌موو جله سه‌ربازی

قاتە مەدەنییەکانی مێردە گەنجەکەی و براکەی بە خاوێنی لە دۆلابێکدا هەڵگرتبوو، کە ناوی نابوو «دۆلابی یادگارە تاڵەکان». بەوەدا خوشکە بچوکەکەی بە شتێک لە لووتبەرزی لە خوشکەکەی دەڕوانی، بەردەوام شتێک دەهاتە پێشی وای لە پڕوشە دەکرد دەستبکات بە گریان. بەوەدا کچەکە بەدەگمەن کتێبێکی بخوێندبایەتەوە، بەدەگمەن بایەخی بە دەنگوباس بدایە، هیچ شتێکی لەسەر مێژووی دونیا نەدەزانی، ئیدی سەوسەن هەمیشە بۆنەیەکی دەدۆزییەوە بریندارییبکات، بەشێوەیەک فیکرەت گوڵدانچی بەردەوام بەڵام بێدەرەنجام لە هەوڵی ئەوەدا بوو پەیوەندی دوو خوشکەکە ئاساییبکاتەوە.

ئەو شەوە گوڵدانچی دوای ئەوەی باسی دوا هەواڵەکانی دونیای لەگەڵ سەوسەندا کرد، لە کیژەکەی پرسی ئاخۆ سەبارەت بە خوازبێنیکەران گەیشتۆتە بڕیارێکی تایبەتی؟. سەوسەن گووتی «گرنگترین بڕیارێک پێیگەیشتبم ئەوەیە ئەو سێ کەسە بەستەزمانە ڕزگاربکەم... ئەوان دەبێت من و ئەم شارە و ئەم دونیا بچوکەی ئێرە لە بیربکەن. هەرسێکیان شایستەی ئەوەن یارمەتیانبدەم، منیان بە جۆرێکی شێتانە خۆشدەوێت، سێ گەنجن و سێ دڵی گەرمیان هەیە... شوویکەم بە هەر یەکێکیان دڵی ئەوانی تر دەشکێت. بەڵام ئەوان منیان بۆیە خۆشدەوێت چونکە هیچ شتێک دەربارەی دونیا نازانن... ڕۆژێک کە شتێک دەربارەی دونیا فێربوون، لەوانەیە ئیتر منیان خۆش نەوێت... ئیتر ئەو کات ڕقیان لە یەکتر نابێت».

فیکرەت گوڵدانچی بە تێفکرینێکی قووڵەوە قاچی خستە سەر قاچی و گووتی « ڕق ڕۆژێک لە ڕۆژان لە دڵی مرۆڤدا نامرێت... دڵی بەشەر دەتوانێت ڕق بە جۆرێکی باشتر لە خۆشەویستی هەڵگرێت، ئەزموونی من لەگەڵ ژیاندا پێمدەڵێت، خۆشەویستی شتێکە دێت و دەڕوات، بەڵام ڕق ناڕوات، یان زۆر بەزەحمەت دەڕوات... ڕەنگی دەگۆڕدرێت، بەڵام لە

ناوناچێت».

سەوسەن بە زەردەخەنەیەکی تاڵەوە گووتی «هۆکەی ئەوەیە مرۆڤ لە جێگای خۆی ناجوڵێت، گوڵدانچی... مانەوەی دووروودرێژ لەیەک جێگادا، کینە دروستدەکات... مرۆڤ گەر کۆچبکات، گەورەیی دونیا تاقیبکاتەوە، کاتی بۆ شتی بچوک نامێنێت».

«هەڵبەت کچم، زانیارییەکانی تۆ لەسەر مرۆڤ هێشتا وەک پێویست قووڵ نین. مرۆڤ مەخلوقێکی گەڕۆک نییە، مرۆڤ چەند دوور بڕوات هەر دەگەڕێتەوە بۆ نیشتیمان، پێمبڵێ: بۆ سەندباد لەدوای هەموو سەفەرێک دەبوو بچێتەوە بۆ بەغداد، بۆ یۆلیسیۆس دەبوو بگەڕێتەوە بۆ ماڵی خۆی؟. تۆ هەموو ئەو تێکستانە دەناسیت و لە منداڵییەوە بیستووتن... خۆشەویستی و ڕق لە کوێ بن، مرۆڤ دەگەڕێتەوە بۆئەوێ».

سەوسەن کتێبەکەی داخست و بۆ ئێستێک دەستی خستە سەر سنگی و وەک بەزەحمەت بتوانێت هەوا هەڵمژێت، هەناسەیەکی وەرگرت و وەک شتێک لە خۆی دووربخاتەوە دەستی جوڵاند و گووتی «گوڵدانچی گوێم لێبگرە، ئەگەر ئەو سێ پیاوە لەم شارەدا بمێننەوە، دەکەونە گیانی یەک، تۆ نازانیت چەند ڕقیان لە یەکە. من دەتوانم هەر سێکیان ڕەتبکەمەوە، من عاشقی کەسیان نیم... واناڵێم لەبەرئەوەی تۆ باوکمیت یان شەرمدەکەم... بەڵکو لەبەرئەوەی دڵی من بەجۆرێک لە جۆرەکان خاڵی دروستبووە... بەڵام ئەوان هەر سێکیان کوڕی باشن، هەر یەکەیان جوانییەکی تێدایە ئەوی تریان نییەتی، هەر سێکیان دەتوانن ببن بە سێ مێردی دڵسۆز. دڵنیاتدەکەمەوە گوڵدانچی هەر سێکیان دەبن بە سێ مێردی باش، ڕەنگە بۆ هەر کچێکی دی لە پور و ئامۆزاکانم مێردی زۆر باش بن، بەڵام گوڵدانچی من بەجۆرێکی تر دروستبووم. لە ئێستادا من هەر یەکێکیان هەڵبژێرم دووانەکەی تر بە حەسرەتەوە دەکوژم... لەوانەیە ئەم حەسرەتە لە کۆتایشدا هەر بمێنێت، بەڵام باشتر وایە

بڕۆن... بەڵکو لە جێگایەکی زەمیندا بوەستن، بەڵکو لە دوورگەیەک یان شارێکی دونیادا ژنێکی دی ببینن و عاشقی ببن و لەوێ نیشتەجێبن و من لە یادبکەن. من نازانم ئاخۆ دەگەڕێنەوە یا نا... بەڵام لە ئێستادا باشترە دووریبکەونەوە... من تەنیا ئەوەم بۆدەکرێت دووریان بخەمەوە، بۆ ئەوەی جیهان ببینن، بۆ ئەوەی گەر گەڕانەوە شتێکی ئەم دونیا گەورەیەم بۆ بهێنن شادمبکات، یان تۆ لەو باوەڕەدا نیت من شایستەی ئەوەبم کەسێک بڕوات و لەوسەرەوە شتێکی ئەم دونیایەم بۆ بهێنێت، ها بە شایستەی ئەوەم نابینیت؟» . گوڵدانچی سەری بادا و گووتی «نا سەوسەن، تۆ شایستەی ئەوەیت. بەڵام من دەپرسم بۆ واز لە چیرۆکی ئەم شووکردنە نامێنیت و خۆت بڕۆیت، لەم کتێبخانەیە وەرە دەرەوە و بڕۆ. من باوکتم، هەموو شتێک دەکەم بۆ ئەوەی بۆ هەر جێگایەک بتەوێت سەفەربکەیت» . سەوسەن بێئەوەی بیربکاتەوە و بوەستێت گووتی «گوڵدانچی من هەندێجار کە لەگەڵ خودادا قسەدەکەم دەڵێم، خودایە بۆ زەویت وەها گەورە دروستکرد، بۆ کیشوەرەکان بەمجۆرە بەرین و دەریاکان بەو چەشنە بێسنوورن. بۆ مرۆڤ لەم گەردونە گەورەیەدا مەحکومە بە بینینی هەندێ شوێنی چکۆلانە، مەحکومە بە دیلی لە یەک ماڵ و لە یەک شار و یەک بستە زەویدا. باوکە من دەزانم، من هەتاهەتایە لەم قەفەزەدا دەبم، من باڵم نییە. نامەوێت زۆر بیر لە هۆکان بکەمەوە، بەڵام سەیرمکە من کچێکی نەخۆشم و باڵم نییە. یەکێکی وەک من کە تەنیا باوکێکی پیر و بەدبەختی هەیە ناتوانێت ببێت بە دونیادیدە. ناتوانم تۆ و ئەم کتێبخانەیە جێبهێڵم... ناتوانم. لەبری ئەوە دەمەوێت شوو بە پیاوێک بکەم کە بۆنی دونیای لێدێت، بۆنی ئەم ئەستێرەیەی لێدێت، کە دەست لە دەستی دەدەم دەبێت بزانم کە دەستی بەر گوڵە سەیرەکان کەوتووە، بزانم لە ئاوە دوورەکاندا دەموچاوی شتووە، کە دەست لە سنگی دەدەم هەوای دارستانە دوورەکانی

تێدابێت. هەستبکەم لەسەر ئەم ئەستێرەیە ژیاوە. من بەزەیم پیایاندا دێتەوە کە دەڕۆن... کە ئەم شارە بەجێدەهێڵن، بەڵام گەر تامردن لەم شارە بچکۆلەیەدا بژین، ئەوکات زیاتر بەزەییم پیایاندا دێتەوە... بەزەیم پیایاندا دێتەوە کە بەجلی سەربازییەوە بیانبینم، بە خۆیان و پۆستاڵ و بێرییەکانیانەوە بچن بۆ جەنگ و وابزانن ژیاون. مرۆڤ گەر یەک ڕۆژیش بچێت بۆ جەنگ تا مردن بۆنی باروتی لێدێت. باوکە، من ماوەیەکی درێژە بیر لەوە دەکەمەوە گەر لێرە بژین، چییان بەسەردێت... دەبن بە فەرمانبەرێکی بچوک، یان دەبنە دوکاندارێک کە بەدیار بۆدرە و عەترەوە پیردەبێت، یان لە شەڕە چەقۆیەکدا دەکوژرێت... باوکە، من چەند بیری لێدەکەمەوە ناتوانم گوناهی وەهایان بەرامبەر بکەم، ناتوانم لە ژیانێکی وەهادا گیریانبکەم. سبەی دەڕۆن یان دوو سبەی یان هەر ڕۆژێکی دی... هەموو هیوام ئەوەیە کە تا ماندوودەبن زەوی بگەڕێن... گەر هەرگیز نەگەڕانەوە ئەوا من لە دڵەوە دۆعایان بۆدەکەم بەختەوەربن... ئەوان خۆیان نازانن کە چ ژیانێکی پوچ دەژین، هیچ مرۆڤێک لەم شارەدا نازانێت چ ژیانێکی پوچ دەژی، هیچ مرۆڤێک... بەڵام باوکە، کاتێک بڕۆن و دونیاببینن، منیان لە بیردەچێتەوە... لە قووڵایی دڵەوە حەزدەکەم منیان بیربچێتەوە، بەڵام گەر منیشیان بیرنەچێتەوە هەر بەختەوەردەبم، چونکە ئەو کات ئیتر دڵنیادەبم کە عاشقی گەورەم هەیە، عاشقێک بینینی دونیا، بینینی ژنە جوانەکانی سەر زەمین منی لە بیر نەبردۆتەوە. گەر لە شارە دوورەکاندا بۆنی خاکی تر و درەختی تر مەستیکردن، ئەوکات گوڵدانچی ڕەنگیان دەگۆڕێت، ژیانیان دەگۆڕێت، ئیتر کاتێک دەگەڕێنەوە بۆ ئێرە دەبن بە کەسێکی تر... بەڵام دڵنیام زۆر کەس تێم ناگەن، نە لێرە و نە لەدەرەوە... زۆر کەس تێم ناگەن. ئا باوکە لە هەر شتێک گرنگتر ئەوەیە ببینم کە ئەوان دوای ئەوەی دونیا دەبینن چۆن سەیری من دەکەن... ها... ئاخۆ من کچێکم دوای بینین

دونیاش مرۆڤ هەر دەتوانێت عاشقم بێت... ئەوە لە پرسیارەکانی تر گەورەترە. من نازانم، چۆن دەتوانم خۆشەویستی پیاوێک قەبووڵبکەم کە هیچ لە دونیا نازانێت؟».

بیرۆکەکەی سەوسەن، فیکرەت گوڵدانچی زۆر سەرسامکرد. پێشتر حیکایەتی ئافرەتێکی نەبیستبوو بەو چەشنە لە مەراقی وێنەی خۆیدا بژی، ئەوەی تێبگات داواکارەکانی چۆن دەیبینن دوای ئەوەی جیهان دەبینن، سەیرترین تاقیکردنەوەیەک بوو مەخلوقێک خۆی بۆ تەرخانبکات. پێشتر تەنیا ئەو مرۆڤانەی بینیبوو کە بایەخێکی ئەوتۆ بە وێنەی خۆیان نادەن، یاخود بە وێنەی یەکەمی خۆیان ڕازی دەبن و تادەمرن پێوەی دەژین. بەڵام ئەوەی سەوسەن پێیوابێت ئەو مرۆڤانەی جیهانیان نەبینیوە ناتوانن بەڕاستی هیچ ببینن، بڕوایەکی نائاسایی بوو. فیکرەت گوڵدانچی هەمیشە باوەڕی وابووە کە جیهان ئاوێنەیەکی گەورەیە، بەڵام چەشنە ئاوێنەیەکە مرۆڤ بۆ ئەوەی وێنەی خۆی تیا بدۆزێتەوە دەبێت بچێتە ناوی، تەنیا ئاوێنەیەکە لە مدیوەوە وێنەی خۆمان نابینین، بەڵکو دەبێت بڕۆینە ئەودیوی و لە ناویدا مەلەبکەین، ئەوانەی کە دەچنە ناو ئاوێنەکەوە شتەکان بە جۆرێک دەبینن جیاوازە لە بینینی ئەوانەی کە نەچوونەتە ئەو دیو ئاوێنەکە. بەڵام سەوسەنی کچی ئەوەتەی لەدایکبووە لەو کتێبخانەیەدا دەژی، کچەکە ناتوانێت ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە دونیاوە بکات. کچەکەش وەک ئەو دیلی ئەو کتێبخانە گەورەیە بووە. ئێستا دڵنیابوو هیچ زیندانێک لە زیندانی کتێبخانە قایمتر و تاریکتر و ئەستوورتر نییە، هەر کەس یەکجار کەوتە زیندانی کتێبخانەوە ئیتر تا مردن ناتوانێت بێتەدەرێ. لە دڵی خۆیدا گووتی «کتێب تەنیا زیندانە مرۆڤ لێیدەرناچێت». لە نیهانی خۆیدا گووتی کچەکە دەیەوێت هەموو دونیا لە ڕێگای کتێبەوە بناسێت، ئەو بۆ پیاوێک دەگەڕێت لە کتێبێکی گەورە بچێت، بتوانێت سەیری چاوی بکات و دونیای لە ناودا بخوێنێتەوە.

فیکرەت لەو شەوەدا وابیریکردەوە، بۆ ئەوەی کچەکەی بژی دەبێت لەو زیندانە بێتەدەرێ. ئێستا دڵنیابوو تەنیا لەسەر حیسابی وێرانبوونی ئەم کتێبخانە گەورەیە، سەوسەن دەتوانێت ببێتەوە بە مرۆڤێکی ئاسایی کە لە ماڵێکی ئاسابیدا ژیانێکی ئاسایی بژی. دوای ئەو هەموو ساڵە، ئێستا ڕقی لە کتێبخانە گەورەکەی خۆی بوو... زۆر زۆر ڕقی لێیبوو. هەستیدەکرد ئەم شارە خۆشەویستی کتێب و فێربوونی تیا کوشتوە... دڵنیابوو هەموو ئەو زانستانەی لە ژیانیدا کۆیکردونەتەوە سوودێکیان نییە... جگە لەوەی مرۆڤ دەخەنە ناو زیندانێکی گەورەوە، لەم شارەدا سوودێکی ڕاستەقینەیان نییە... ئەو شەوە بەجۆرێک لە زانست و کتێب تورەبوو، دەیتوانی ئاسان هەموو کتێبەکان بسووتێنێت.

٢١

هەموو دەمانزانی کە هەرسێکیان یەک وەڵام بە سەوسەن فیکرەت دەدەنەوە، هیچ کەسێک نەبوو لە شاردا چیرۆکەکەی بیستبێت و لەو باوەڕەدا بووبێت یەکێک لە داواکاران پەشیمان دەبێتەوە، بەڵام ئەوکات هەموو واماندەزانی پرسیارەکەی خانمی گوڵدانچی پرسیارێکی سادەیە و هیچی دیکەی بەدوادا نایەت. لە ماوەی دە ڕۆژدا، لەچەند کاتێکی جیاوازدا، هەر سێ داواکارەکە بە سێ نامەی تایبەتی وەڵامی سەوسەنیان دایەوە. جگە لە سەوسەن فیکرەت هیچ کەسی دی نامە ڕاستەقینەکانی نەبینی. سەوسەن هەر سێ نامەکەی بەداخراوی وەرگرت و هەر سێکیانی بە تەنها خوێندەوە و دوای خوێندنەوەیان هەر سێکیانی لە جێگایەکی نهێنی و تایبەتیدا هەڵگرت. ناوەڕۆکی نامەکەی خالید ئاموون و مەنسور ئەسرین ساڵانێکی زۆر بە نهێنی مایەوە، بەڵام نامەکەی کامەرانی سەلما هەر هەمان ڕۆژ لە بازاڕ لەبەردەستی زۆر کەسدا بوو، هەتا هەندێک کەس کۆپییەکی نامەکەیان پێبوو و لە گوزەری هەلاجەکان و لای شەربەتفرۆشەکان و لە مەزاتخانەی گەورە بەدەنگی بەرز دەیانخوێندەوە. تا ئێستاش هەندێک کەس ئەو نامەیەیان لەبەرە، نامەیەکی جوان نەبوو، بەڵکو سادەییەکی تێدابوو مرۆڤی غەمگیندەکرد. کامەران بە خەتە سادە و ناڕێکەکەی خۆی نوسیبووی «سەوسەن خان، بمنێریت بۆ هەر جێگایەکی دونیا دەڕۆم، هەتا بۆ ئەوپەڕی دونیاش، گەر شووشم پێ نەکەیت، هەر دەڕۆم...

تـۆ چیـت دەوێـت دەیکـەم... بـە چ شـتێک دەتوانـم خۆشەویسـتی خـۆم بسـەلمێنم، دەیسـەلمێنم... بـڕۆم بـۆ هـەر جێگایـەک، گـەر لەسـەر داوای تـۆ بێـت، دوودڵـی ناکـەم. بۆ ئـەوەی بزانیـت کامەرانـی سـەلما چەنـد حـەزی لـە تۆیـە و چەنـد دڵـیَ بەتۆوەیـە، بـاڵ لـە باڵنـدە و تەیروتیـور قەرزدەکـەم. بـێ ئـەوەی مەرجـم هەبێـت، شـێتی تـۆم، بـێ ئـەوەی مەرجیشـم هەبێـت، هـەر شتێک تـۆ داوایبکەیـت مـن دەیکـەم... مـن دوێنـێ شـەو بـە هاوڕێکانـی خـۆم گـووت کـە لـە ماڵـی سـدیق سـێ دایـەن دانیشـتبووین و قسـەماندەکرد، کـە مـن پێویسـت نـاکات بیربکەمـەوە... چونکـە نازانـم چـۆن بیربکەمـەوە یـان بیـر لـە چـی بکەمـەوە. مـن پێـش ئـەوەی لـەو ژوورە گەورەیـەدا تـۆ ببینـم کـە پڕبـوو لـە کتێـب، تـۆم خۆشدەویسـت، ئێسـتا کەدەزانـم تـۆ ئـەو هەمـوو کتێبـەت خوێندۆتـەوە، شـەیداتربووم... مـن بـە هەمـوو ڕەفیقەکانـم گـووت: کـە تـۆ تاقیمبکەیتـەوە، باشـترە لـەوەی تاقیـم نەکەیتـەوە... مـن حـەزناکـەم زۆر بـە عەقـڵ بیـر لـە شـتەکە بکەمـەوە. مەنگـوڕی ڕەفیقـم دەڵێـت: عەقـڵ درۆزنـە و هـەر بەدرۆزنیـش دەمێنێتـەوە. ئـەو دەڵێـت: عەقـڵ هەمـوو شـتێک تێکـدەدات. بۆیـە مـن بـە عەقـڵ بیـری لـێ ناکەمـەوە، تـۆ چیـت دەوێـت، مـن دەیکـەم... یـەک شـت کـە ناتوانـم بیکـەم ئەوەیـە کـە تـۆم لـە خەیاڵـی خـۆم بـۆ دەرناکرێـت... وەعـدت دەدەمـێ ئەوەیـان قـەت نابێـت... مـن قـەت سەوسـەن خانـم لەبیرناچێتـەوە، لـەوە دەرچێـت هەمـوو شـتێکی تـر دەکـەم».

هەمـوو کـەس دەیزانـی کـە مەنگـوڕ کۆمەکێکـی زۆری بـە کامەرانـی سـەلما کـردوە تـا نامەکـەی دابڕێژێـت، هـەر خۆشـی سـوور بـوو لەسـەر ئـەوەی نـاوی لـە نامەکـەدا بێـت. سەوسـەن لـە هـەر سـێ نامەکـە نیگـەران بـوو. هـۆی دڵتەنگـی و نیگەرانییەکـەی تەنیـا ئـەوە نەبـوو کـە هـەر سـێ نامەکـە «وەک ساڵانێک دواتـر خـۆی بـۆی باسـکردین» بەسـێ دارشـتنی خـراپ دارێـژراون، بەڵکو ئەوەبوو هیچ یەک لەو سـێ داواکارە سـەرەڕۆ و جەسـوورە پاشەکشـەیان نەکـرد. ئـەوکات کەسـمان نەماندەزانـی کـە سەوسـەن بەڕاسـتی نایەوێـت شـ

بە کەسیان بکات، بەڵکو بەپێچەوانەوە ڕامان وابوو ئەو لەدڵی خۆیدا یەکێک لە سێ داواکارەکەی بەدڵە و تەنیا لە ترسی شتێکی نادیار ناتوانێت بڕیاربدات. چەند ڕۆژێک دوای گەیشتنی نامەکان دووبارە فیکرەت گوڵدانچی و سەوسەنمان لە بەردەم دائیرەی پۆستەدا بینییەوە، پێکەوە چوونە ژوورەوە و دوو پێچراوەی گەورەیان وەرگرت و بە تاکسییەکی کۆن گەڕانەوە بەرەو ماڵ. دواتر زانیمان ئەو پۆستە دوو گەورەترین فەرهەنگی تایبەتی باڵندەی لە دونیادا تێدابووە. لەو ماوەیەدا ئاموونییەکان لەلای خۆیانەوە کەسانێکیان دیاریکرد تا شەو و ڕۆژ چاودێری ماڵی فیکرەت گوڵدانچی بکەن، مەنگوڕی بابەگەورەش لە بەردەم ئێمەدا وا خۆی دەنواند کە کەسانی تایبەتی داناوە هەواڵی بۆبهێنن، بەڵام زۆربەمان باوەڕمان پێ نەکرد... هەڵبەت توانای مەنگوڕ بە ئاموونییەکان بەراورد نەدەکرا، ئاموونییەکان خەڵکانی ئێجگار دەست ڕۆیشتووبوون، بەڵام مەنگوڕیش خەڵکی خۆی هەبوو کاریان بۆدەکرد، وەک قەپۆز جوقڵی و لچ قۆقز کە لە بزێوترین چەورەکانی شار بوون، هەردووکیان بەجۆرێک وریابوون، دەیانتوانی هەواڵی زۆر عاسی لە کونجی زۆر سەختەوە دەربهێنن.

ئێوارەیەک عیزەت گوڵدانچی لەگەڵ خەندە گوڵدانچی و عیسمەتی خوشکیاندا بەتایبەت چوون بۆ ماڵی فیکرەت تا تێبگەن کیژەکە چ نیازێکی هەیە، پێدەچوو گوڵدانچییەکانیش بەجۆرێک لە جۆرەکان سەبریان نەمابێت، ئەوەی بابەتی شووکردنەکەی سەوسەن لەسەر هەموو زارێک بوو بێزاریدەکردن، هەندێک لەوان ئەو دەنگۆیانەیان بۆ پاشەڕۆژی کچ و کوڕەکانی خۆیان بە هەڕەشەیەکی گەورە دەزانی. ئەوە یەکەمین دانیشتن بوو کە بەدەنگەدەنگی گەورە لە نێو گوڵدانچییەکاندا تەواوبوو، لەو کاتەوەی فیکرەت لە بەغداد گەڕابووەوە، پەیوەندییەکان هێمن و سادەبوون، بەڵام دراوسێکانی ماڵی گوڵدانچی گوێیان لە عیزەت گوڵدانچی و مەعسومەی خوشکی بوو، کە هەردووکیان بە دوو پاڵتۆی درێژ و دوو

چەتری درێژەوە بە توڕەییەوە لە ماڵی فیکرەت هاتنەدەرێ و بەدەنگی بەرز دەیانگووت «شێت بووە، خانم شێت بووە و عەقڵی فیکرەتیشی تێکداوە». بەڵام تا دوای دوو ڕۆژیش کەس بە تەواوەتی نەیدەزانی لە ماڵی گوڵدانچیدا چی بووە و چی ڕوویداوە. ئێوارەیەک دواتر لە شاردا بڵاوبووەوە کە سەوسەن داوایکردوە هەر سێ داواکارەکە بەیەکەوە ببینێت، داواشیکردوە هەر یەکێک لەداواکارەکان، یاوەرێک و کەسێکی نزیک لەگەڵ خۆیاندا ببەن. سەرەتا شتەکە تەنیا وەک داوەتێکی ئاسایی وەسفکرا، ئێوارە خوانێکی گەورە کە سەوسەن تێیدا لەسەر یەک سفرە لەگەڵ خوازبێنیکەرانیدا کۆدەبێتەوە، هەندێک شتەکە واتێگەیشتن کە کیژەکە دەیەوێت بە چەشنی کچەمیرە کۆنەکان داواکارەکانی خۆی لە نزیکەوە و ڕووبەڕوو تاقیبکاتەوە، هەندێک دەیانگووت کیژەکە بە نیازە لە ئەتەکێتی خواردن و دانیشتن و قسەکردنیان وردببێتەوە، هەندێکیش دەیانگووت کیژەکە وەها خۆی تەیارکردووە هەر سێکیان ڕیزبکات و کورت و درێژییان بگرێت و چ شتێک لە لەشیاندا دەپێورێت بیپێوێت و دواتر بڕیاری خۆی بدات. دەبێت بڵێم کە هەواڵی ئەو داوەتە هاوبەشە لە هەموو بەرەکاندا شپرزەییەکی زۆری دروستکرد، مێژووی شارەکە و نەریتەکانی ئاسان خۆی بۆ ئەو جۆرە شتانە نەدەکردەوە. پێشتر کەس ئەوەی نەبیستبوو خێزانێک کیژەکەیان داواکاری زۆری هەبێت و بەوچەشنە هەموویان بۆسەر یەک سفرە داوەتبکەن. بەڵام بەوەدا داوەتەکە بەجۆرێکی ڕەسمی بوو، لەسەر کارتی تایبەتی نوسرابوو، کارتەکان لە بری ناوی سەوسەن ناوی هەر یەک لە فیکرەت گوڵدانچی و خەندان گوڵدانچی خوشکە بچوکی هەڵگرتبوو، کەس هەستی بە نارێکییەکی گەورە نەکرد. دیاربوو بیرۆکەی ئەو داوەتە لە پشت شەڕی ناوخۆی نێوان گوڵدانچییەکانەوە بووە، بەوەدا عیزەت گوڵدانچی خۆی بە پارێزەری گەورەی ئیرسی گوڵدانچییە دێرینەکان دەزانی کە پێکڕا خەڵکانێک

بێدەنگ و بەنەریت و موحافەزەتکاربوون، ئەو داوەتەی بەناشایستە و دەرچوون لە ئسوڵ دەزانی. وەک ئەوەی گوڵدانچییەکان بە هاتنی پۆل پۆلی خوازبێنیکەران بۆ کیژەکانیان بەختەوەربن و خۆشحاڵ بن کیژانیان وەها جۆرە سەرنج و ناودارییەک ڕابکێشن. عیسمەت گوڵدانچیش لە برا گەورەکەی کەمتر تورەنەبوو، ڕۆژی زویرییەکە ئەویش دەستی بە مێزی هۆڵە گەورەکەی ماڵی فیکرەتدا کێشا و گووتی «چ ئابڕووچوونێکە بە کچەکانمان بڵێن، پیاو لە دەوری خۆیان خڕدەکەنەوە». دەبێت بڵێم گەر ئەو ڕووداوە سەیرانە نەبایە کە دواتر هاتنەپێشێ، لەوانەبوو خەڵکێکی زۆرتر دەم لە فیکرەت گوڵدانچی و کیژەکەی بکەنەوە، بەڵام پێشهاتەکانی دی بە چەشنێک خەیاڵی و نائاسایی بوون، خەڵک زوو قسەوباسی ئەو داوەتە نائاساییەیان لەیادکرد. دیاربوو داوەتکراوانیش هەموو ترسیان لەو دانیشتنە هەبوو، هەر داواکارە و بە ئومێدی ئەوەبوو جارێکی دی دانیشتنێکی تەنیای لەگەڵ سەوسەندا هەبێت، هەر یەکە و کینەیەکی شاردراوەی بەرابەر ئەوانی دی لە دڵدا بوو. بەڵام ڕۆژی دانیشتنەکە هەمووان هەوڵیاندا هێمنی خۆیان بپارێزن و بەسەبر دەربکەون. مەنگوڕی بابەگەورە بە کامەرانی سەلمای گووت «ئەوە فرسەتێکی باشە، بەویقار بازاڕی ئەوانی تر بشکێنین».

کامەرانی سەلما تەنیا داواکارێک بوو بەجلی کوردییەوە چوو بۆ داوەتەکە، هەموو کەس دەیزانی کە مەنگوڕ یاوەری ئەوە و تا کۆتاییش یاوەری ئەو دەبێت، کەسانێکی نزیکیش لە مەنسور ئەسرینەوە ئەو هەواڵانەیان پشت ڕاستکردەوە کە ساقی مەحمود یاوەری مەنسورە. بەڵام تا ڕۆژی داوەتەکە ڕوون نەبوو ئامونییەکان کێ لەگەڵ خالیددا دەنێرن. وادەی داوەتەکە سەعات دوازدەی یەکێک لە ڕۆژانی هەینی بوو، هەر شەش داوەتکراوەکە لە نێوان سەعات دوازدە و دوازدە و چارەکدا گەیشتنە ماڵی گوڵدانچی، جگە لە خالید ئامون کە لەگەڵ قەلەندەر ئاموونـدا

بە ماشێنێکی تویێتای نوێ گەیشتنە ئەوێ، چوارەکەی دیکە بە تاکسی گەیشتنە بەرقاپی گوڵدانچی. هەموو سەرسامبوون لەوەی ئاموونییەکان لە بری فەوزی بەگ و سەلامی ئاسنگەر، یەکێکی وەک قەلەندەر ئاموونیان هەڵبژارد کە وەک پیاوێکی شەڕانی و کەم حەوسەڵە ناسرابوو. پێکڕا پێمان وابوو، ئاموونییەکان قەلەندەریان بەرابەری مەنگوڕ داناوەوە و بە ڕۆحی جەنگەوە چوونەتە ناو ئیشەکەوە، ئەو کات نەماندەزانی ئەو هەڵبژاردنە چ کاریگەرییەکی لەسەر هەموو بەسەرهاتەکان دەبێت. میوانەکان سەرەتا لە لایەن فیکرەت گوڵدانچی و خەندانی خوشکییەوە لە سالۆنە گەورەکەدا پێشوازیان لێکرا، هەموو بەجوانترین شێوە خۆیان گۆڕی بوو، هەموو هەوڵیاندا ویقار و هێمنی دەربخەن. هەر لەو سالۆنەدا دەبایە فیکرەت گوڵدانچی دەستبکاتە ملی کامەرانی سەلما و دەستی بگرێت و داوابکات تەوقە لەگەڵ مەنسور ئەسریندا بکەن، ئەو ئاشتبوونەوەیە یەکەمین و گرنگترین شتی سەرەتای دانیشتنەکە بوو. خەڵکانێکی زۆر سووسەی ئەوەیان کردبوو کە گوڵدانچییەکان دەشێت کارێکی وەهایان بەدەستەوە بێت تا وەک خێزانێکی باش و ئاشتیخواز دەربکەون. لە ڕاستیدا ئەو ئاشتبوونەوەیە هەڵا و دەنگۆیەکی وەها گەورەی نەنایەوە کە چاوەڕواندەکرا، چونکە دواتر شتەکان شێوەیەک و سروشتێکی وەهایان وەرگرت، زۆربەی خەڵک شەڕی ژێر زەمینەکەی دوکانی خدرۆ دووباریان لە بیرچووەوە. لە سالۆنەکەی ماڵی گوڵدانچییدا ماوەیەک جگە لە بێدەنگییەکی قورس هیچ شتێکی دی سەروەر نەبوو، ئەو ئاو و شەربەت و چکلێتە شیرینانەی پڕوشە گێڕانی، کۆمەکێکی بە داوەتکراوەکان کرد لە بێدەنگی خۆیاندا قووڵتر ببنەوە، تاکە کەسێک کە لە ژێرەوە بە نهێنی لە هەمووانی دەڕوانی خالید ئاموون بوو کە هێمنی ڕوخساری نەیدەکرد کینەی شاردراوەی دڵی داپۆشێت. کە لە سالۆنەکەدا دانیشتبوون جگە لە هەندێ وشەی کەم کە ساقی مەحمود و مەنگوڕ دەربارەی ساردی زستان گۆڕیانەوە هیچی ئەوتۆ

نەوترا، کەمێک لە سەر خوتبەی مەلایەکی هەفتەی پێشوو قسەیانکرد کە هەرەشەی لە ژنانی سفور کردبوو. مەنگوڕ گووتی «مەلاکان هەق نییە قسەی وابکەن، هەر کەس بە قوونی خۆیەوە دەچێتە قەبرەوە». قسەکانی مەنگوڕ، فیکرەت گوڵدانچی خستە پێکەنین. هەمووان ماوەیەک، نەفەری ناو یەک پاس چۆن لەگەڵ یەکدا دەدوێن، بەو چەشنە لەگەڵ یەکدا قسەیانکرد. سەوسەن یەکەمجار لەسەر مێزی نانخواردنە گەورەکە دەرکەوت، فیکرەت سەرەتا پێش میوانەکان کەوت بۆ سەر مێزێکی گەورە کە تەواو بە خواردن ڕازابووەوە، هەمووان لە هەمەڕەنگی و ناوازەیی سفرەکە سەریان سوڕما، بەڵام پێکرا سەرنجی ئەوەیاندا بە پێچەوانەی نەریت و چاوەڕوانییەوە هیچ چەشنە گۆشتێکی باڵندە لە نێو خواردنەکاندا نییە. بێئەوەی کەس هیچ بدرکێنێت و تێبینی خۆی ئاشکرابکات، هەریەک لەسەر کورسی خۆی دانیشت. کاتێک سەوسەن هاتە ژوورێ هەمووان چەند ساتێک بوو لەسەر مێزەکە دانیشتبوون، کراسێکی سپی و جینزێکی کاڵی لەبەردابوو، ئەو هەستەی لای هەمووان بەجێهێشت کە هەر ئێستا لە کتێبخانەکەی هاتۆتە خوارێ و تا ئەوکاتە سەری بەسەر کتێبەکانەوە بووە. کەس چاوەڕوانی ئەوەی نەدەکرد کچێکی وەها بۆ داوەتێکی وەها گرنگ نە مەکیاج بکات، نە خۆی برازێنێتەوە، نە شتێک بکات فریوی داواکارەکانی بدات، لەگەڵ ئەوەشدا سەوسەن هێشتا هەر گەلێک قەشەنگ و ناسک دیاربوو. ئەو ماندوێتییە زۆرەی، ئەو لاوازییەی، ئەو سپی هەڵگەڕانەی ڕەنگی، ئەوەی بە نیگایەکی ماندوو و بەدەنگێکی کەمێک کپ و لاوازەوە یەکەیەکە بەخێرهاتنیکردن و فەرمووی لێکردن دانیشن، هەر سێ عاشقەکەی تووشی تێکچوون و پەشۆکانێکی گەورە کرد. ئامادەبوونی لەسەر سفرەکە ئەو ترسەی لە هەمووان‌دا خولقاند کە بەوردی پەیڕەوی ئەتەکێتی خواردن بن، سەوسەن چەند جارێک دووبارەیکردەوە کە هەمووان بێ هیچ کێشە و ئەتەکێتێک نان بخۆن، بەڵام ترسی میوانەکان هەر وەکو

خۆی بوو. هەر سێ داواکارەکە شتێکی کەمیان خوارد، هەر سێکیان لە بەر ناسکی دانیشتنەکە هەوڵیاندا وادەرکەون کە کەمخۆری سروشتین. هەتا مەنگوڕیش کە زۆر بەسفرەکە سەرسامبوو، دەستی گرتەوە و کەمی خوارد. دوای نانخواردن هەمووان گەڕانەوە بۆ ژووری گەورەی دانیشتنەکە. بێدەنگی پێش چا خواردنەوە و دوای چا خواردنەوە قورس و ترسناک بوو، سەوسەن نە لە کاتی نانخواردن و نە لە کاتی چا خواردنەوەدا بە شێوەیەکی تایبەتی سەیری هیچ یەک لە داواکارەکانی نەکرد. دوای تەواوبوونی چا خواردنەوە، فیکرەت گوڵدانچی ڕووی لە هەموو میوانەکان کرد و گووتی «وەک هەموو دەزانن و تەواوی خەڵکی شاریش دەزانێت، بەڕێزتان داواکاری کچەکەی منن و پێکیشەوە لەسەر ئەو مەرجە ڕەزامەندن کە سەفەرێکی درێژبکەن و هەر داواکارییەک سەوسەن بیخاتە بەردەمتان بەدوایدا بڕۆن... دیارە منیش تا ئێستا بە تەواوی نازانم سەوسەن بیر لە چی دەکاتەوە و نیازی چییە... بۆیە لەسەر داوای خۆی داوەتتاندەکەمە کتێبخانەکەی سەرەوەمان، ئەو جێگایەی ئێوە پێیناشنان و پێشتر پێکەوە لەگەڵ سەوسەندا لێیدانیشتوون. دڵنیام لەوێ سەوسەن هەموو شتێکتان بۆ ڕووندەکاتەوە». ساتێکی ئاسایی نەبوو. هەر شەش میوانەکە بە هێمنی کەوتنە دوای فیکرەت گوڵدانچی، لە ژووری کتێبخانەکە قەنەفەکان بەجۆرێک دانرابوون هەمووان بتوانن سەیری یەکدی بکەن و لە هەمان کاتیشدا ڕوویان لەسەوسەن بێت. ئەو ڕۆژە کە عاشقە شەیداکان لە شوێنی خۆیان دانیشتن، پێکڕا بەجۆرێک لە ناوەوە خرۆشابوون، نەیاندەتوانی هیچ شتێک بڵێن، سامێکی وەها سەیریان تێدابوو، وایان هەستکرد کە یەکەمجارە پێدەخەنە ئەم جێگایەوە، هەمووان ژووری کتێبخانەکەیان زۆر گەورەتر و بەرینتر لەوە بینی کە هەیە. کە دانیشتن و سەوسەن بەرامبەریان دانیشت، هەموو هەستیانکرد گرنگترین ساتی ژیانیان ئەم چرکەیە و گرنگترین ڕۆژی ژیانیان ئەمڕۆیە. ویقاریان، وەستانیان، جوڵەیان،

لە ناو کتێبخانەکەدا نائاسایی بوو. سەوسەن بە هێمنییەوە بەرامبەریان وەستا و دەستیکرد بە قسەکردن. بە زەردەخەنەیەکی کاڵەوە کە بە ئەستەم لەسەر لێوی سەمایدەکرد گووتی «ئێستا کاتی ئەوە هاتووە، هەمووتان بزانن من چیم دەوێت». کەمێک لەسەر قەنەفەکەی پاڵیدایەوە و بە غەمگینییەکی زۆرەوە گووتی « بەڵام پێش ئەوە، پێش ئەوە، تکادەکەم، هەمووتان بێئەوەی دوودڵ بن، دەتوانن داواکەی خۆتان بکێشنەوە... من زویرنابم... من هیچ شتێک لە دڵ ناگرم... بگرە بۆتان بەختەوەر و ئاسوودەدەبم، چونکە من دواجار لە ئاسوودەیی ئێوە زیاتر هیچ شتێکی ترم ناوێت... من دەمەوێت ڕقتان لە یەکتر نەبێت». مەنگوڕ بە زەردەخەنەیەکی گەورەوە گووتی «سەوسەن خان، خوازبێنی وەکو تیر وایە کە لە کەوان دەرچوو ناگەڕێتەوە... تازە مەسەلەکە لە پەشیمانی دەرچووە، تیرێکە کەوانی تێپەڕاندووە، ئەوەندەمان لەسەرە سەیربکەین و ببینین کوێ دەپێکێت». سەوسەن بێئەوەی سەیری مەنگوڕ بکات، تەماشای هەر سێ داواکارە گەنجەکەی کرد و گووتی «لەوانەیە بڵێن، ئێستا درەنگە... بەڵام من دەڵێم درەنگ نییە، بۆ ئەوەی لە خوازبێنییەک دەرچیت، هەرگیز درەنگ نییە. هەمووتان دەتوانن لە هەر کاتێکدا بێت، واز لە هەموو شتێک بهێنن، من زۆر لە هیچ کەس ناکەم... هیچ وەخت درەنگ نییە، نە ئێستا و نە بەیانی و نە دوو بەیانی و نە هیچ وەخت...». کەمێک بە ماندوویی چاوی لێکنا و گووتی «نا هیچ کات، بۆ هیچ شتێک درەنگ نییە... زەمان ناکۆتایە». هەمووان کەمێک لە دواهەمین وشەی سەرسامبوون، ساقی مەحمود بە کەمێک دوودڵی و پەشۆکانەوە گووتی «ڕاستە، زەمان ناکۆتایە». سەوسەن لەسەرەخۆ سەیری هەمووانی کردەوە، مەنگوڕ ویستی شتێک بڵێت، بەڵام نەیزانی ئەو شتە چییە کە دەبێت بیڵێت، پاش ئێستێک و بە کەمێک ناکامییەوە گووتی «یوسف کەویار بە ڕەحمەت بێت دەیگووت: زەمان پردێکە هەموو

بەسەریدا دەڕۆین، ئەو دەیگووت: ئینسان بە هەڵە وادەزانێت لە ناو خانوو و سەرجادە و ژوور و ئەو شتانەدا دەژی، ئینسان لە یەک ژووردا دەژی ناوی زەمانەیە... ئەو وایدەگووت». سەوسەن دووبارە سەیری هەر سێ گەنجەکەی کردەوە و لەسەر هەمان ڕیتم گووتی «هەر ڕۆژێک ویستتان لە هەموو ئەم پەیمانە دەربچن، دەتوانن دەربچن. بەڵام بەر لەوەی من یەکێک لە ئێوە وەک شەریکی پاشەڕۆژی خۆم هەڵبژێرم... دەبێت ئێوە دونیا ببینن... ئێوە سێ گەنجن... هیچ شتێک لەسەر جیهان نازانن... هیچ شتێک... وادەزانن دونیا لە کۆڵانەکەی خۆتانەوە دەست پێدەکات و لەویادا تەواو دەبێت... ئەم شارە لای ئێوە وەک قەفەزی لێهاتووە... دەبێت سەرەتا بفڕن، زۆر زۆر بەرز بفڕن، دواتر بگەڕێنەوە بۆلای من... من خۆم ناتوانم بفڕم، من نەخۆشم، من کچێکی نەخۆشم، دەمەوێت لەگەڵ مرۆڤێکدا بژیم کە بزانم بەڕاستی دونیای بینیوە...».

قسەکانی بێدەنگییەکی قووڵی دروستکرد، هەمووان بێدەنگ سەیری سەوسەنیان دەکرد، کەسیان نەدەجوڵان، کەسیان هەناسەی نەدەدا، جگە لە کۆکەیەکی چکۆلانەی قەلەندەر ئاموون کەس دەنگی لێوە نەهات. سەوسەن گووتی «من دەزانم دونیا چەند گەورەیە... لە منداڵییەوە دەزانم... لە ڕێگای ئەو هەموو کتێب و ئەتڵەس و فەرهەنگانەوە دەزانم... دەزانم چەند دەریا هەیە، لەقەراغی دەریاکاندا چەند کەشتی گەورە گەورە لەنگەر دەگرن... لەم شارە بچکۆلەیەدا، لە ناو ئەم شاخ و داغەدا ئێمە هیچ نازانین، ئەم شارە بچوکانە وادەکەن مرۆڤ گەورەیی دونیای بیربچێتەوە، بەڵام من ڕۆژێک لە ڕۆژان گەورەیی دونیام لەیادنەکردوە».

بە زەردەخەنەیەکی ماتەوە سەیری هەر سێ داواکارەکەی کرد و بۆ ئێستێک هەناسەیەکی کورتی وەرگرت و گووتی «زەوی ئەستێرەیەکی گەورەیە، ئێمە لەم شارە بچوکەدا وەکو ئەوە وایە لە سەر زەوی نەبین، وەکو ئەوە وایە نەزانین چەند جەنگەڵی گەورە و ڕووباری گەورە

بیابانی گەورە لەم دونیایەدان... گەر منتان خۆشدەوێت، یەکەمجار دەبێت بڕۆن و دونیا ببینن. من ناتوانم لەوە دڵنیابم کە ئێوە بە ڕاستی منتان خۆشدەوێت، گەر جیهانتان نەبینبێت و شوێنی تر و نیشتیمانی ترتان تاقی نەکردبێتەوە... کە دونیاتان بینی ئەوکات هەموو شتەکان بە چاوێکی تر دەبینن، منیش بە چاوێکی تر دەبینن... تەنیا کەسێک دەتوانێت بەڕاستی بزانێت بۆچی دەژی کە دونیای بینیبێت، کە گەورەیی زەویی دۆزیبێتەوە. یەکەم شت ئەوەیە دەبێت لەم وڵاتە دووربکەونەوە، لەم شەڕ و شۆڕ و کوشتارە بەردەوامانە دووربکەونەوە... ئەوەی ئەم وڵاتە بەجێبهێڵن، مەرجی منە... بڕۆن و بەسەر زەویدا بگەڕێن. کچانی تر وەک مارەیی داوای زێڕ و مرواری و ئەڵماس دەکەن، من داوای سەد باڵندەتان لێدەکەم... سەد باڵندەی ناوازە کە لە شوێنی جیاواز جیاوازی زەویدا دەژین... هەر یەکەتان سەد باڵندە، لەمڕۆوە تا هەشت ساڵ کاتتان هەیە بە دونیادا بگەڕێن، من دوای ئەوە دەتانبینمەوە... دەتوانن هەر کاتێک ویستتان سەفەرەکەتان ببڕن و واز لە هەموو شتێک بهێنن و بگەڕێنەوە بۆ ئەم شارە، دەشتوانن نەگەڕێنەوە، دەتوانن لە هەر وڵاتێکدا ئارام بگرن و ژنێکی ترتان خۆشبوێت و بژین... دەتوانن چ ژیانێکتان پێخۆشە و چ شارێکتان پێخۆشە هەڵیبژێرن و من لەبیربکەن... من چاوەڕوانتاندەکەم... من هەشت ساڵ چاوەڕوانتاندەکەم، کە گەڕانەوە، شوو بە یەکێکتان دەکەم... یەکێکتان هەڵدەبژێرم... سەیری دڵتان دەکەم... دەبینم چەندە ڕوناکیتان پێیە، چەند بۆنتان پێیە... ئەو کات بڕیاردەدەم. ئێستا ناتوانم هیچ یەکێکتان هەڵبژێرم، چونکە ئێستا هەر سێکتان وەکو یەک وان... هەر سێکتان لەیەک دەچن... هەموو پیاوی ئەم شارە لەیەک دەچن... وانییە هەموویان لە یەک دەچن».

ئەوە لە هەرە ڕستە کوشندەکانی ئەو دوانیوەڕۆ سەیرەبوو کە سەوسەن تێیدا داواکارەکانی خۆی سەرسامکرد.

٢٢

لـه ئێـوارەدا هەواڵـی داواکـەی سەوسـەن فیکـرەت بـە هەمـوو شـاردا بڵاوبـووەوە، سـەرەتا زۆریەمـان باوەڕمـان پـێ نەکـرد، کەسـمان لـەو بـاوەڕەدا نەبوویـن کـە هـەر سـێ داواکارەکـە بکەونـە وەهـا داوێکـەوە، زۆریەمـان شـتەکەمان وەک تەڵەیـەک دەبینـی ئـەو کیـژە دایناببێـت تـا هـەر سـێ کوڕەکـە لـە کۆڵ خـۆی بکاتـەوە. شـتێک لـە نیگەرانـی و توڕەیـی هەموومانـی داگرتبـوو، هـەر قسـەیەک دەکـرا پڕبـوو لـە گومانـی خـراپ. ئـەوەی هـەر داواکارێـک زەرفێکـی تایبەتـی وەرگرتـووە کـە وێنەیەکـی سەوسـەن و نـاوی کۆمەڵێـک باڵنـدەی سـەیر و نـاوازەی لەگـەڵ کۆمەڵێـک نەخشـەدا تێدایـە، هەموومانـی سـاکاند. هـەر داواکارە و دەبایـە نوێنەرێـک ڕاسـپێرێت لـە مـاوەی ئـەو هەشـت سـاڵەدا وێنـە و هەواڵـی ئـەو بـە سەوسـەن بگەێنێـت، هەمـووان لەسـەر ئـەوە تەبابـوون هیـچ یەکێکیـان بـۆی نەبێـت نامـە بـۆ سەوسـەن بنوسـێت، چونکـە دەشـێت یەکێـک لـە داواکارەکان لـە ڕێـگای فریـوی وشـە و ئـەو فێڵبازیـی و تەڵەکانـەی لـە نـاو نوسـیندا هەیـە کارێکـی خـراپ لـە سەوسـەن بـکات و داد و یەکسـانی لـە یارییەکـەدا نەهێڵێـت.

ئامۆنییـەکان لـە هەمـووان توڕەتربـوون، ئـەوەی کوڕێکـی بنەماڵەکەیـان هەشـت سـاڵ لـە پێنـاوی ژنێکـدا ئـاوارە بێـت، داوایەکـی قـورس بـوو ئاسـان لای ئـەوان قەبـووڵ نەدەکـرا. ئـەو ڕۆژە کـە میوانـەکان لـە ماڵـی فیکـرەت گوڵدانچـی هاتنـەدەرەوە، خالیـد ئامـوون لـە هەمـووان ماندووتربـوو.

هەستیکرد هێدی هێدی خۆشەویستی ئەم ژنە لە ناوەوە خاپوریدەکات. لای ئەستەم بوو ئەم شارە و ئیشەکەی و خزمەکان و کۆبوونەوەی ئامووننییەکان بخاتە لاوە و بەرەو دەرەوە بڕوات. ئەوەی دونیا گەورەیە یاخود بچوکە ڕۆژێک لە ڕۆژان غەمی ئەو نەبووە. لە منداڵییەوە فێربووە ئەوەندە بیر لە دونیا بکاتەوە کە پێویستی پێیەتی. دونیا لەدەرەوەی ئەم شارە لای ئەو سێبەرێکی تاریکە کە هیچ شتێکی گرنگی تێدا نییە بۆی بژی. شەرمەزارییەکی گەورەبوو چەندین ساڵ لەدوی داوای ژنێک ئاوارەبێت، ئەوە پێچەوانەی کولتووری جوامێری و پیاوەتی خێڵەکەیان بوو، پێچەوانەی ئەو شەریعەتە بوو کە ڕێگای نەدەدا ژن چارەنوسی پیاو دیاریبکات. دەبێت ئامووننییەکانی تر چی بڵێن؟. دڵنیابوو دواجار وەک هەمیشە پشتی دەگرن، بەڵام دەشیزانی هەندێکیان تامردن وەک کەسێکی لاواز سەیریدەکەن کە لەسەر داوای ئافرەتێک بە دونیادا ئاوارەبووە. بە درێژایی ئەو شەوە لە ژوورەکەی خۆیدا مایەوە، تا درەنگ بە تەنیا لەو ڕووبەرە بچکۆلەیەدا دەهات و دەچوو، هەستیدەکرد ئەو داوایەی سەوسەن زۆر ئازاری دەدا، دەیخاتە بەر ئەزمونێک لەوانەیە ڕۆحێکی ئاڵۆزتری بۆ دروستبکات. ئەوەی دونیا زۆر گەورەیە، شاری زۆر نەناسراو و سەیر هەیە، هەستێکی تایبەتی تیا نەدەبزواند. هەستیکرد گەرچی هەموو ژیانی لەم شارەدا بردۆتەسەر، بەڵام هێشتا لە زۆر شتی تێناگات. لای خۆشتر بوو لە ژیانی ئەم شارەدا نوقم بێت، نەوەک لە جیهانێکی بێسنووردا خۆی ونبکات. بەڵام دەیزانی ئەم قسانە ئێستا نرخێکی ئەوتۆیان نییە، گەر سەوسەنی دەوێت دەبێت بڕوات. نەیدەویست زۆر بیربکاتەوە، دەیزانی بیرکردنەوە بەرەو هیچ جێگایەکی نابات، ئەویش بەدرێژایی ژیانی زۆر باوەڕی بە بیرکردنەوە نەبوو، ئەویش باوەڕی وابوو بیرکردنەوە کێشەکان ئاڵۆزدەکات و چارەیان ناکات. شەوی دواتر چوو بۆ ماڵی قەلەندەر ئاموون و بڕیاری خۆی پێڕاگەیاند کە

بەڕاستی دەیەوێت دوای باڵندەکان بکەوێت. ئەو شەوە ئاموونییەکان کۆبوونەوەیەکی گەورەیان هەبوو، هەواڵەکە بە چەشنێک سەیربوو هەموو دەیانویست لە زاری خالید ئاموون و یاوەرەکەیەوە ڕاستییەکان ببیستن. کۆبوونەوەکە لە ماڵی فەوزی بەگ سازکرابوو، فەوزی بەگ تەنیا کەسێک بوو هەواڵەکە خۆشحاڵیکردبوو، بیرۆکەکەی سەوسەنی بەجۆرێک لا قەشەنگ بوو هەمووانی نیگەرانکرد. ماڵی فەوزی بەگ ئەو ڕۆژە بە جۆرێکی بێوێنە جەنجاڵ بوو، چەندین ساڵ بوو هیچ کۆبوونەوەیەکی ئاموونییەکان هێندە خەڵکی ڕانەکێشابوو، ژووری دیوەخانەکە بەجۆرێک پڕبوو مرۆڤ بە زەحمەت دەیتوانی هەناسەبدات، سفرەکان جار دوای جار دادەخران و هەڵدەگیرانەوە، ئاوگێڕەکان بێوچان بەڕێوەبوون. بەوەدا ژوورەکە زۆر گەورە و پڕبوو، مرۆڤ بە زەحمەت گوێی لە دەنگی هاوسێکەی دەبوو، تا ئەو ساتەی خالید ئاموون و قەلەندەر گەیشتن هەمووان بێسرەوت قسەیاندەکرد. فەوزی بەگ بە جەنجاڵییەکەی خۆیەوە پێشوازی لە هەردووکیان کرد، بەدەنگی بەرز گووتی «ئاه خالید... خالیدی کوڕم... دڵنیابە ژنێکی نایابت هەڵبژاردوە، ئەم ژنە لە ژنی ناو حیکایەتە کۆنەکان دەچێت... لە کچی پاشا کۆنەکان، هەموو ژیانم تەمەنامکردوە، ژنێکی وا ببینم... وام هەستدەکرد کە ئەو جۆرە ژنانە سێسەد ساڵیشە لە دونیادا نەماون، بەڵام خودای گەورە ویستوێتی بەر لە مردنم ژنێک لە شارەکەدا ببینم کە بەڕاستی لە پەری ناو کتێبە کۆنەکان دەچێت... خوای گەورە بە ڕاستی ئەوەی ویستووە». قسەکانی فەوزی بەگ دەنگەدەنگ و هەڵایەکی گەورەیان دروستکرد. کە میوانە تازەکان دانیشتن، جۆرێک لە ئارامی گەڕایەوە بۆ ژوورەکە، میوانەکان دوای ئەوەی کەمێک پشوویان دا، قەلەندەر ئاموون ڕوویکردە هەموو ئەوانەی لە دیوەخانەکەدا دانیشتوون و گووتی «ئەوەی بیستووتانە ڕاستە، ئەو کچە دەیەوێت خالیدی خزممان بڕوات بۆ دەرەوەی وڵات

دەڵێت پێش ئەوەی شوو بە هیچ یەکێک لەو سێ داواکارە بکەم دەبێت دونیا ببینن... دەیەوێت کوڕەکە ماوەیەک بە دوای کۆمەڵێک باڵندەدا بگەڕێت، باڵندەی تایبەتی و ناوازە... دەبێت یەکە یەکە ئەو باڵندانە لە هەرێمی جیاواز جیاوازی دونیادا کۆبکاتەوە و لە ماوەی هەشت ساڵی دیدا بگەڕێتەوە بۆ ئێرە... کە هەر سێ داواکارەکە گەڕانەوە، سێ ڕۆژ لەگەڵ هەر سێکیاندا دادەنیشێت و دواتر بڕیاردەدات شوو بە کێ بکات... ئەوە کورتەی چیرۆکەکەیە، بەڵێ ئەوەیە، هیچی تر نییە... نا هیچی تر نییە... ئێمە دوێنێ لە ماڵی فیکرەت گوڵدانچی ئەو قسانەمان بیست». لەو کاتەدا سێ گەنج بە سێ سینی گەورەی شەربەتەوە بەسەر میوانەکاندا دەگەڕان. هێشتا قەلەندەر ئاموون قسەکانی تەواو نەکردبوو کە بوو بە دەنگەدەنگێکی زۆر. قسەکان تووڕەییەکی کتوپڕیان دروستکرد و یەکێک گوتی «ئەم کچە خۆی بە چی دەزانێت؟...». یەکێکی تر گوتی «ئەگەر پەریزادەش بێت ئەوە ناهێنێت، هەشت ساڵ بۆی ئاوارە بیت». یەکێکیش لەو سەری هۆڵەکەوە گوتی « ها... ئەمە فیتێکی تری گوڵدانچییەکانە، کە بەدرۆ خۆیان وەک خەڵکێکی بێوەی و بێمەزەڕەت نیشاندەدەن... سوێند دەخۆم، مەسەلەکە هیچ نییە جگە لە فێڵێک بۆ ئەوەی داوای پارەیەکی زۆرترمان لێبکەن، سەروەتێکمان لێبستێنن کە ئێمە بۆ ژنهێنان نەمانداوە... دەیانەوێت دواتر بڵێن، سەیربکەن چۆن ئامونییەکانمان هێنایە سەر چۆک. دەست دەدەم بە قورئاندا کە وایە، هەموو دەزانن ئێمە بۆ ژن دەست ناگرینەوە، چی لە گیرفانماندایە دایدەنێین، دەیانەوێت بماندۆشن». سەی کەرەم هەموانی هێورکردەوە و گوتی «ئێمە بۆیە ماوین، چونکە هەمیشە ڕێزمان لە قسەی یەک گرتووە، حورمەتی یەکترمان لایە... تێدەگەن، قسەی ساحێب مەسەلەکە لەسەروو هەموو شتێکەوەیە... لێگەڕێن با خالید خۆی قسەبکات». خالید ئاموونی کە ئامادەبوونی ئەو حەشاماتە

سەرسامیکردبوو، بێئەوەی بشڵەژێت یاخود دوودڵ بێت لە شوێنی خۆی هەستا و گووتی « بە ئیجازەی هەمووتان... بە ئیجازەی هەمووتان. تکا لە شەربەتگێڕ و ئاوگێڕەکان دەکەم تۆزێک بوەستن... عەزیزان... ئێوە ئامووونین و منیش ئاموونیم، هەموو شانازی بەوەوە دەکەین کە پشتی یەک نادەین لە زەوی... ها هەمووان شانازی بەوەوە دەکەین کاتێک باپیرانمان لە گوند دابەزینە شار، ئێمە خۆشەویستی و خزمایەتیمان نەدۆڕاند... وانییە... نەمان دۆڕاند». چاوانی خالید دەبریسکانەوە، دەموچاوی لە هەر کات باریکتر و نیگای ڕەقتر و پڕ نهێنیتر بوو، کەس تا ئەو کات ئەو دەنگە گەرمەی لێ نەبیستبوو، غەمێک لە گەرویدا بوو، هەر کەس لە ژیانیدا یەک ڕۆژ عاشق بووبێت، دەیزانی ئەوە دەردی خۆشەویستییە. گووتی «تکا لە هەموو برایان دەکەم، تفەنگ بە تاریکییەوە نەنێن. خۆتان دەزانن هەموو ژنێکی دونیا کە شوودەکات مەرجی هەیە. لەم سەر ئەستێرەیە یەک ژنم بۆ بدۆزنەوە، بەبێ مەرج شوویکردبێت. مەرج دانان لە خوێنی ئەو جنسەدایە... ئێمە هەموو پیاوین و دەزانین ئەو مەرجانە بۆ ئێمە چەند قورسن... هەیانە داوای سامانی زۆر دەکات، هەیانە بەکێشی خۆی زێڕی دەوێت، بەڵام سەوسەن فیکرەت جۆرێکی ترە. دڵنیاتاندەکەمەوە کە چاوی لە سامانی ئێمە نییە... دڵنیاتاندەکەمەوە... هێند هەیە دەیەوێت لەگەڵ کەسێکدا بژی کە دونیای بینیوە. من بڕیارمداوە بچمە ژێر باری ئەو مەرجەوە... بڕیارمداوە بڕۆم... بڕیارمداوە زەوی بەدوای ئەو باڵندانەدا بگەڕێم کە ئەو داوایاندەکات... دەزانم زۆرتان وەک شێت سەیرمدەکەن، بەڵام لە یەکەم ڕۆژەوە کە ئەو کچەم بینیوە بڕیارمداوە بۆ من بێت... بە هەر نرخێک بووە... من بیر لەوە ناکەمەوە ڕاستم یاخود هەڵەم... هیچ ئامووونییەک تا ئێستا بیری لە ڕاست و هەڵە نەکردۆتەوە. وەک هەموو ئامووونییەکی تر لە هەر کوێ بین دەبێت براوە بین... لە شار بە

یاخود لادێ... لێرە کۆگا و قەیسەریمان هەبێت، یاخود لەسەر مەرزەکان قاچاغچێتی بکەین. لە شار بین یاخود لە چیا، هەر شتێک بێت و لە هەر شوێنێک بێت ئێمە تەنیا بیرمان لە بردنەوە کردۆتەوە... ئەوە لە خوێنی ئێمەدایە، ئەوە دینی ئێمەیە، منیش ئێستا تەنیا بیر لە بردنەوە دەکەمەوە».

شتێکی سارد لە نیگایدا بوو مرۆڤی دەترساند، شتێک لەگەڵ ئەو گەرمییە قووڵەی دەنگیدا نەدەگونجا. فەوزی بەگ دووبارە هەستایەوە و گووتی «تۆ ژنێکی بێوێنەت هەڵبژاردوە، گوێم لێبگرن... گوێم لێبگرن... تۆ ژنێکت هەڵبژاردوە شوێنی حورمەتی منە، بۆیە ئەم پیاوباشانەی تورەکردوە، چونکە لە ژنەکانی خۆیان ناچێت... تێدەگەیت لە ژنەکانی ئێمە ناچێت، کە پیاو وەک مریشکی نەخۆش دەخەنە قەفەزەوە... ژنە بێمێشکەکان کە هیچ شتێک نازانن جگە لەوەی شەو و ڕۆژ بیر لەوە بکەنەوە چۆن پیاوەکانیان زیندانبکەن... ئەمە ژنێکە باڵ دەدات بە پیاو. هەموو عومرم بیرم لەوە کردۆتەوە ژنێک ببینم باڵ بدات بە پیاو، فێریبکات بفڕێت... ژن تاکە مەخلوقێکە دەتوانێت یان پیاو فێری فڕین بکات یا فڕینی لە بیربەرێتەوە... من چل ساڵیشە وامدەزانی جنسی ئەو جۆرە ژنانەی باڵ دەدەن بە پیاو تەفروتونا بوون، ئێستا دەمەوێت پێش ئەوەی بمرم ئەو ژنە ببینم... پیرۆزباییت لێدەکەم... من پیرم باوەڕ ناکەم تا تۆ لە سەفەر دەگەڕێیتەوە بژیم... بەڵام پێتدەڵێم، هەموو شتێک بکە، ئەوە ببێتە ژنت... ژنی وا دەهێنێت مرۆڤ ساڵەهای ساڵ بۆی ئاوارە بێت. وامەزانە کارێکی نەکردە دەکەیت... هەزاران کەس پێش تۆ لە پێناوی ژنی زۆر ناشایستەدا مردون یان کەوتوونەتە زیندان... ئەو تۆ دەنێرێت دونیا ببینیت، لە هیچ مەترسە و سڵ لە هیچ مەکەرەوە... بڕۆ و گوێ لە کەس مەگرە».

کەمجار فەوزی بەگ بەوجۆرە دڵگەرم دەرکەوتبوو، وەک ئەوەی

هەواڵەکە حەسرەتێکی قووڵی لە ژیانی خۆیدا زیندووکردبێتەوە لێوی دەلەرزی. هەموو بینیان بە جۆشێکەوە بۆ ئەو مەسەلەیە دەدوێت پێشتر لە کەم کێشەدا وەها خرۆشی تێکەڕابوو. سەی کەرەمی ئاموونی کە زۆر گوێی لە فەوزی بەگ دەگرت، ڕوویکردە یەکێک لە ناڕازییەکان و گووتی «تۆ دەڵێیت چی... تۆ بۆ ناڕازیت؟». پیاوێکی چکۆلانەبوو، ناوی ئەسعەد ئاموون بوو، بەدەنگێکی بەرز گووتی «ها... بۆ ناڕازیم... هەر من نیم کە ناڕازیم... مەسەلەکە ئەوە نییە ئێمە ژنەکانمان زنجیری خستبێتە قاچمانەوە. بەڵام هەموو دەترسین خالیدمان لەدەست بچێت... شەڕ هەموو دونیای تەنیوە، کوڕەکە بۆ هەر جێگایەک بچێت دەکەوێتە ناو ئاگری بەڵایەکەوە... هەمووتان دەزانن شەڕ دونیای تەنیوە... ها... من لە ژیانی خۆی دەترسم... دوا ئەوە هەندێ باڵندە هەیە ڕاوکردنیان ئاسان نییە... هەموو باڵندەیەک ڕاوناکرێت... شتەکە لە توانای ئینسان بەدەرە... ئەو کچە دەیەوێت کوڕەکە بە کوشت بدات... تا ئێستا کەس ئاموونییەکی بەوجۆرە نەخستۆتە داوەوە». فەوزی بەگ بە تووڕەییەوە گووتی «تۆ بێدەنگ بە... بێدەنگ بە... هەموو وەکو کەوی باڵکراو بەسەر ڕیقنەی خۆماندا کرکەوتووین، کەس ناوێرێت مەترێک بۆئەو دیو حەوشەکەی خۆی فجوقبکات. سەرمان لەدەرگا برد بەو دیودا وادەزانین هەموو بەڵای خوا بەسەر ئێمەدا دەبارێت... تۆ بێدەنگ بە کە ناوێریت هاوینانیش لەسەربان بخەویت، چونکە ژنەکەت وادەزانێت دەفریت... ها... تێدەگەیت... ئێمە تازە پیربووین و تاقەتی فڕینمان نەماوە، لێگەڕێ گەنجەکان بژین... بە ناوی مەحەبەتەوە باڵی کوڕەکە مەشکێنە...». ئەسعەد ئاموون گووتی « ها... من ژنەکەم خۆشیدەوێم، بۆیە ناهێڵێت هاوینان لەسەربان بخەوم. وەک تۆ نیم شەش مانگیش ونبیت لەماڵەوە پێت نازانن. بەڵام فەوزی بەگ پێمبڵێ گەر کوڕەکە هەشت ساڵ ئاوارەی وڵاتان بوو و دواتر کچەکە شوویکرد بە یەکێکی دی

چی دەکەیت... ئەو کات هەر وەک ئێستا ستایشی کچەکەی گوڵدانچی دەکەیت؟»، لەو کاتەدا خالید ئاموون هەستا و گووتی «من نامەوێت دونیا ببینم... من بەعەقڵی یەکێکەوە دەڕۆم کە کارێکی هەیە و دەبێت جێبەجێیبکات. من باڵندە لەدوای باڵندە دەیگەێنمەوە ئەم شارە، بەڵام گەر بزانم ناهەقیم بەرابەر دەکرێت، سوێند دەخۆم بە خوای گەورە کە لە کەس نابوورم... نە لە سەوسەن فیکرەت و نە لەو کەسەی کە شووی پێدەکات... سوێند دەخۆم کە نابوورم...».

تا ئەمڕۆش هەر ئاموونییەک لەو شەوەدا ئامادەبووبێت ئەو قسانەی خالیدی لە یادە، کە بەڕاستی لە قووڵایی دڵییەوە هاتنەدەرێ.

هەواڵی دانیشتنی ئەو شەوە بۆ بەیانی هەموو بازاڕی هەژاند، ئاموونییەکان لەو شەوەدا سوێندیان خوارد لە پشت خالید ئاموونەوە بن، پارەی سەفەرەکەی دابینبکەن، لە هەر شوێنێکی دونیابێت کۆمەکیبکەن، ئەوە هێزێکی گەورەی دایە کوڕەکە تا لە کۆتایی شەودا هەست بە خۆشبەختی و بەختەوەری بکات. بەر لە کۆتایی دانیشتنەکە خالید بەدەنگی بەرز گووتی «بەر لەوەی هەشت ساڵەکە تەواو بێت، بە خۆم و باڵندەکانەوە لێرە دەبم... هەشت ساڵی تر... دڵنیاتاندەکەم، چاوەڕوانمبکەن». لە کۆتایی شەودا خالید ئاموون ماڵاوایی لە ئامادەبووان کرد و گووتی ئەو چەند شەوە کەمەی بەدەستییەوەیەتی تەنیا دەتوانێت بۆ خۆ ئامادەکردن و خۆ کۆکردنەوە تەرخانیانبکات. ئەو یەکەمین کەس بوو لە پێش هەردوو داواکارەکەی دیکەوە نیشتیمانی بەدوای باڵندەکاندا بەجێهێشت.

٢٣

شەوی ماڵاوایی مەنسوری ئەسرین شەوێکی گەلێک تایبەتی بوو، دەیان شاعیر و مۆسیقار و نیگارکێش و گۆرانیبێژ لە چەشن و چیزەی جۆراوجۆر کۆبوونەوە، گردبوونەوەی ئەوان لە دەوری مەنسور وەک وەڵامێک بوو بۆ کۆبوونەوەی ئامووزنییەکان. ئیبراهیم ئەسرینی باوک گەلێک بەوە خۆشحاڵ بوو کورەکەی حورمەتی لە ناو کۆمەڵە خەڵکێکی لەوجۆرەدا هەیە. ئەو شەوە بێ پلانێکی ڕاستەقینە و پێشوەخت، بوو بە ئاهەنگێکی پڕ بەزم کە لەگەڵ سروشتی هێمن و غەمگینی مەنسور ئەسریندا نەدەگونجا. ئەوکات لە نیوەی دووەمی ساڵانی هەشتادا جۆرە شەوی وا ڕەنگاوڕەنگ لە مێژووی شارەکەدا کەم و دەگمەن بوو، شەوێک بوو شاعیر و مۆسیقارەکان بە شێوازە بۆهیمییەکەی خۆیان ماڵاواییان لە یەکێک دەکرد کە وەک سەمبولی عەشق سەیریاندەکرد. ماڵی ئەسرین هۆڵێکی گەورەیان گرتبوو، ژمارەیەک لە خزمانی خۆیان بانگکردبوو، بەڵام ڕێژەی گەورەی ئامادەبووان لە ئەهلی هونەر و ئەدەبیاتی شارەکە بوون. ئیبراهیم ئەسرین هەتا جورئەتیکرد و نامەیەکی داوەتیشی بۆ سەوسەن فیکرەت و باوکی نارد تا لە شەوی ماڵاواییەکەدا ئامادەبن، بەڵام ئەوان بە نامەیەکی هێمن و پڕ ڕێزەوە وەڵامیاندایەوە کە گوایە بەهۆی ناساغی فیکرەت گوڵدانچییەوە ناتوانن بێنە داوەتەکە. هەڵبەت هەموو دەمانزانی کە هاتنی فیکرەت گوڵدانچی یاخود کچەکەی نیشانەیەکی خراپ و ئاماژەیەکی نابەجێ دەبێت بۆ دۆخ...

ڕۆحی و باری دەروونی دوو داواکارەکەی دیکە. هەموو ئەوەمان پێباش بوو کە سەوسەن تا کۆتایی هەشت ساڵەکە بەیەک مەودا و لە یەک دوورییەوە بەرابەر هەر سێ گەنجەکە بوەستێت. نەهاتنیشی بڕیارێکی ڕاست و دروست بوو. بەڵام هەندێک ئامادەبوونی مریەم گوڵدانچییان بە فرسەت زانی تا هەندێک پلاری نابەجێ بگرن، لەگەڵ ئەوەشدا زۆربەمان ئاگاداربووین و دەمانتوانی لەو شەوەدا کە پڕبوو لە خوێندنەوەی شیعری عاشقانە، پڕبوو لە پارچە مۆسیقای شێتانە حورمەتی ئاهەنگەکە ڕابگرین. ساقی مەحمود و گۆرانیبێژەکانی دی بە گۆرانییە دێرینەکان هەموومانیان خستە سەر جۆش و سەفا. مەنسور ئەسرین بەدرێژایی شەوەکە هەوڵیدەدا ڕووخۆش دەربکەوێت و خۆی وادەربخات کە لە ناوەوە ئارامییەک و هێمنییەکی قووڵی هەیە، بەڵام نەیدەتوانی. گەرچی لەگەڵ گۆرانیبێژەکاندا گۆرانی دەگووت، گەرچی لەگەڵ خەڵکدا چەپڵەی بۆ شاعیران لێدەدا، بەڵام جۆرە پەشێوییەکی تێدابوو لە چاوان ون نەدەبوو. لە کەسێک نەدەچوو بەیانی بڕوات بۆ سەفەر، لە یەکێک دەچوو لە شەقامێکی درێژدا بێئومێد ون بووبێت. چاکەتێکی ڕەش و بلوسێکی سووری ملداری لەبەردابوو، ئەوەی خوشک و پوورەکانی زۆریان لێکرد کە وەک زاوایەک خۆی بگۆڕێت یان جلی کوردی لەبەربکات، بێئەنجام مایەوە. خۆی ئەوەی پێخۆشبوو بێدەنگ شارەکە جێبهێڵێت و بێئەوەی کەس بزانێت بڕوات، ویستی جانتایەکی چکۆلانە بخاتە سەر شانی و بکەوێتە ڕێ، بەڵام خواستی ئیبراهیمی باوکی کە ئاهەنگێکی ماڵاوایی بۆ بکات، چونکە نەیدەزانی ئاخۆ تا هەشت ساڵی دیکە دەژی یان دەمرێت، هۆیەکی گەورەی نەرمبوونی مەنسور بوو بۆ ئەم ئاهەنگە. شەوێک بوو شاعیرە لاوەکان بە خۆیان و بوتڵە عارەقەکانیانەوە دەهاتن و بۆهیمیترین شیعری خۆیان دەخوێندەوە، مۆسیقارەکان بە مەستی دەچوونە سەر شانۆی هۆڵەکە، گۆرانیبێژەکان چ ئاوازێ بزوێن و خرۆشێنەربایە دەیانچڕی. لە کۆتایی شەودا کە سەر مێزەکان تەواو بە قاپی زەڵاتە

و پاشماوەی لەفە و شوشەی خاڵی بیرە و پەرداخی شەربەت پڕبوو، مەنسور ئەسرین وتەیەکی ماڵاوایی خوێندەوە و گووتی «تەنیا شتێک کە دڵنیام لێی ئەوەیە کە من ژنێکم خۆشدەوێت، ئەوە تاکە ڕاستییەکە کە دەیزانم. دەزانم ئەوەش کەم نییە، من سبەی سەفەردەکەم و هەوڵدەدەم کە هەشت ساڵی تر لێرەبم، دەزانم سەفەرێکی زۆر سەختم لەبەرە، گەڕان بە جیهاندا سەختە، بەڵام هیچ شتێک لە دونیادا لە خۆشەویستی ژنێک سەختتر نییە». کە وایگووت هەمووان چەپڵەیان بۆ لێدا، هەمووان لەبەری هەستان، ئەو سوپاسیکردین، پورەکانی بەجلە کوردییە شۆڕەکانیانەوە باوەشیان پیاکرد و گریان، خزمەکانی یەکەیەکە ماڵاواییان لێکرد و لەدڵەوە ئومێدی باشییان بۆ خواست، هەندێک لە شاعیر و مۆسیقارەکان کە تەواو سەرخۆشبوون، توند دەستیان گووشی و پێیانگووت «شارەکە پێویستی بە تۆیە... شارەکە پێویستی بە کەسێکی وەک تۆیە، لە هەر شوێنێک بوویت ئەوەت لە بیرنەچێت». هەندێک بەڕاستی مەنسوریان لە ئامێز گرت و هەندێکیان گووتیان «شەرەفێکی گەورەیە بۆ ئێمە دوا شەومان لەگەڵ ئێوەدا بردەسەر... ئەوەمان بیر ناچێتەوە».

ئەو شەوە بەجۆرێک لە جۆرەکان لە یادەوەری هەمووانـدا مایەوە، نە تەنیا لەبەر خۆشی و ڕەنگاوڕەنگی ئاهەنگی ماڵاواییەکە، بەڵکو لەبەر هەندێک ڕوداوی دواتر... ئەو شەوە یەکەم شەوی دەستپێکردنی پێکدادانی ڕاستەقینە بوو لە نێوان خێزان و هەوادارانی داواکارە جیاوازەکاندا، لەو شەوەدا قەلەندەر ئاموون بە کلکە دەمانچە سەری مستەفا هەژاری شاعیری شکاند. ڕووداوەکە وەها بوو، لە کاتێکدا مستەفا هەژار و سەعید بیمار کە ئەویش شاعیر بوو لە ئاهەنگی ماڵاوایی مەنسور بەسەرخۆشی هاتنە دەرەوە، بەو شەوە درەنگە لەسەر جادەکە قەلەندەر ئامونیان بینی کە لەسەر عەرەبانەی پاقلەفرۆشێک پاقلەی دەکڕی. قەلەندەر بەدرێـ

ژیانی لە تەمەنی چواردە ساڵییەوە ڕۆژێک نەبووە دەمانچەی هەڵنەگرتبێت. مستەفا هەژار کە یەکێکە لە هەرە بەدمەستەکان، بینینی قەلەندەر ئاموون بە فورسەت دەزانێت و پێیدەڵێت «هێی قوولوونەدەر، واتاندەزانی دەتوانن سەوسەن گوڵدانچیش بە پارەکانتان بکڕن... ئەمجارە وادەرنەچوو... ها من دڵنیام کوڕەکەتان مریشکی مەکینەشی بۆ ناگیرێت... تێدەگەیت، ها کەچەڵی لووت بڵ، سوێنددەخۆم کوڕەکەتان ناتوانێت قەتێیەکی نەخۆشیش ڕاوبکات». سەرەتا قەلەندەر ئاموون بە هێمنی لەسەر خواردنی پاقلەکەی خۆی بەردەوام دەبێت، خۆی وادەردەخات کە گوێی لە هیچ نەبووە. گەر ئێوە قەلەندەر ئاموونتان بناسیبایە، تێدەگەن ئەوە چ لە خۆبووردنێکی گەورەیە کە قەلەندەر نیشانیداوە. قەلەندەر لەشێکی زل و سەرێکی باریک و درێژی هەبوو، سەری لە هەموو لاکانەوە وەکو یەک ڕووتابووەوە، قژی بەچەشنێک تەنک بوو، لە هەموو گۆشەیەکەوە پێستە دێزەکەی سەری دیاربوو، ئاوبانگی وەک بەرپرسی تۆپخانەکانی شۆڕش لە حەفتاکاندا جۆرە شانازییەکی هەمیشەیی تێدا سەوزکردبوو، بە ئاشکرا لە هەموو جێگایەک بە گۆڕی شەهیدان و بەرزانی سوێندی دەخوارد. ئەوەی شەوان دوای خواردنەوە لەبەردەم دەرگای یانەی فەرمانبەراندا پاقلەی دەکڕی و بە ڕێگاوە دەیخوارد، خوویەکی کۆنی بوو، جۆرە هەیبەت و شانازییەکی هەبوو هەندێجار ئاموونییەکانی تریشی سەغڵەتدەکرد، هەموو دەیانزانی قەلەندەر یەکێکە لە شەڕانیترین ئاموونییەکان. گەر مەستی نەبایە ئەو شەوە مستەفا هەژار نەیدەوێرا بەو چەشنە لەگەڵ قەلەندەردا تێبکەوێت. کاتێک قەلەندەر وەڵامی یەکەم ڕیزە توانج و جنێوی مستەفا هەژاری نەدایەوە، ئەوە وایکرد مستەفا زیادەڕەویبکات، دوای کۆمەڵێک توانجی زۆر، بە دەنگێکی بەرز کە زۆر کەس گوێیان لێبوو گووتی « گوێبگرە قوولوونەدەر، هیچ ئاموونییەک نییە بە خۆشەویستی ژنی هێنابێت... ئێوە قەبیلەیەکی کێوین کە تا ئێستا سڵ ناکەنەوە لە ژن فڕاندن و ژن داگیرکردن. لە هەموو قەبیلەکەتاندا

پیاوێکی تێدا نییە ژنێک عاشقی بووبێت... من باوەڕناکەم ژنەکەی تۆ تۆزقاڵێک حورمەتی بۆت هەبێت، سوێند دەخۆم بە خوای عەشق... کە ژنەکەت لە دڵەوە وەک سەگ سەیرتدەکات... وەک گەماڵێکی سەرشۆڕ و زل». هەڵبەت ئەوە بریندارکردنێکی گەورەبوو کە نەوەک قەلەندەر، هیچ مرۆڤێکی ئاساییش قەبووڵی نەدەکرد. ئەوانەی لە کاتی شەڕەکەدا لەوێ بوون دەڵێن قەلەندەر ئامۆون بە هێمنی لولەی پاقلەکەی فڕێدەدات و دەستی دەسڕێت و بێئەوەی هیچ قسەبکات یاخود خۆی وانیشانبدات کە نیازی شەڕێتی، بێدووڵی و بیرکردنەوە بە هەموو توانای خۆی دەکێشێت بە دەموچاوی مستەفا هەژاردا کە یەکسەر لەسەر زەوییەکە لوول دەبێت. سەعید بیمار کە ئەوە دەبینێت یەکسەر هەڵدێتە ئەوبەر شەقامەکەوە و تاکسییەک دەگرێت و ڕادەکات. هەموو باس لەوە دەکەن کە قەلەندەر بە ئاشکرا دەمانچەکەی دەردەهێنێت و دەیخاتە سەر سەری مستەفا هەژار کە بە گریانەوە دەڵێت «ئامۆونی قووندەر، خوای عەشق عەفووت ناکات... خوای عەشق عەفووت ناکات». بۆ ئێستێک هەموو وادەزانن کە قەلەندەر خەریکە فیشەکێک بنێت بەسەری مستەفا هەژارەوە، بەڵام دواجار ڕای خۆی دەگۆڕێت و بە کلکە دەمانچە دەکەوێتە سەروو چاوی... کەس نازانێت ئەو دیمەنە چەند دەخایەنێت، بەڵام دواجار قەلەندەر بە هێمنییەوە دەمانچەکەی هەڵدەگرێتەوە و بێئەوەی ورتەی لە دەم بێتەدەرێ، وەک شانازیی بەوەوە نەکات کە لە پیاوێکی ڕیوەڵەی وەک مستەفا هەژاری داوە، وەک شەرمێکی قووڵ دایگرتبێت، کەمێک عارەقەکەی خۆی دەسڕێت و بێئەوەی ئاوڕبداتەوە بەرەو گوزەری ئاسنگەران دادەگەڕێت .

ئەو شەوە مەنسور ئەسرین لەگەڵ ساقی مەحمود دا چوون بۆ خەستەخانە بۆ لای مستەفا هەژار، لە ڕێگادا بەرەو خەستەخانە گفتوگۆیە

لە نێوان ساقی و مەنسوردا ڕوویدا کە گەلێک ساڵ دواتر ساقی مەحمود بۆی گێڕاینەوە. شوێنی خۆیەتی لێرەدا بەشێکی بنوسینەوە. ساقی مەحمود ئەو شەوە لە مەنسوری پرسی «مەنسور تا دەگەڕێیتەوە، من نوێنەری تۆم، شتێک دەکەم خەڵک یادتبکەن و تۆیان لە بیر نەچێتەوە. بەڵام ئەمشەو هەرچەند سەیرمکردیت، هەستمدەکرد بەختەوەر نیت... تۆ دوو ڕۆژی تر دەڕۆیت، دەمەوێت بەڕاستی بزانم هەست بەچی دەکەیت؟»

مەنسور بە کەمێک تێفکرینەوە گووتی « ساقی لە ڕاستیدا شتێک زۆر لێیدەترسم ئەوەیە، دونیا لەگەڵ خۆیدا بمبات. نازانم بۆ وا هەستدەکەم وەک ئەوەی سەوسەن داوام لێبکات بڕۆم و نەگەڕێمەوە، من لە چاوانیدا ئەوەم خوێندەوە کە گەلێک بەختەوەر دەبێت گەر ئێمە ببین بە ڕێبوارێکی هەمیشەیی، وەک ئەوەی واتێبگات ڕزگاری ئێمە تەنیا لەوەدایە لەسەر زەوی وێڵبین. نا ساقی مەسەلەکە ئەوە نییە لە خۆیمان دووربخاتەوە، بە پێچەوانەوە هەستدەکەم ئێمە تاریکی بیردەخەینەوە، بۆیە لە من و لە ئەوانی تریش دەترسێت. من چەند ڕۆژە بیردەکەمەوە... ئەو لە هەموو پیاوێک دەترسێت لەم شارانەدا گەورە بووبێت... هەموومان تاریکی بیردەخەینەوە، هەمووما‌ن زوڵمەتی ئەم شارە و ئەم دونیایەی بیردەخەینەوە»

ساقی مەحمود بە کەمێک سەرسامییەوە سەیریکرد و گووتی «تۆ لەو باوەڕەدایت، ئەم سەفەرە تا کۆتایی ڕابکێشیت».

مەنسور بە هێمنی گووتی «نازانم... ئێستا گرنگ ئەوەیە دەڕۆم. دیارە نە من و نە دوو داواکارەکەی تریش کە سەوسەنمان خۆشویست بیرمان لە سەفەر نەدەکردەوە، خۆشەویستی لەم شارەدا گرێدراوی ئارەزوویەکی گەورەیە بۆ دانیشتن و ماڵ دروستکردن. کەسمان بەوجۆرە بیرمان لێ نەدەکردەوە... سەرەتا ئەم خۆشەویستییە بۆ من وەک پاکبوونەوە وەهابوو لە گوناهێکی نهێنی، ئێمە پیاوی ئەم شارە هەموو دەمانەوێت بە خۆشەویستی لە گوناهەکانمان پاک ببینەوە، هەموو هەستێکی گوناهباری

لە دڵماندا هەیە، لە پڕێکدا دەمانەوێت بە خۆشەویستی ژنێک ئەو هەستە بسڕینەوە، بڵێین سەیرکەن چەند پاکین، چەند مرۆڤین، دەتوانین عاشقی ژنێک ببین... بۆ کامەرانی سەلما چەقۆی لە مندا، ها بۆ؟ لەبەرئەوەی دەیەوێت لە ڕێگای خۆشەویستی سەوسەنەوە پاک ببێتەوە، خۆشەویستی پاکییەکی دەداتێ بتوانێت گوناهی تر بکات. منیش لە ڕێگای مردنەوە لە پێناوی ئەودا ویستم پاک ببمەوە. ئەو کچە ناخی هەموومان دەبینێت. بەڵام ئەو دەزانێت ئەو پاکییەی ئێمە بۆی دەگەڕێین خۆشەویستی ئافرەتێک بە تەنیا ناماندادتێ، مرۆڤ تەنیا بە خۆشەویستی پاک نابێتەوە. بەڵێ کاک ساقی وایە، سەوسەن لەسەر هەقە، یەکێکی وەک من تەنیا لە ڕێگای تێگەیشتن لە گەورەیی دونیا، لەسەختی خۆشەویستی تێدەگات».

ساقی گووتی «تۆ مەسەلەکە واتێدەگەیت وەک ئەوەی کۆی سەفەرەکە وانەیەک بێت بۆ ئێوە تا فێری مانای خۆشەویستی ببن؟»

مەنسور گووتی «وانە؟ نا... شتێکی لە وانە قووڵتر. ساقی من واتێدەگەم هیچ ژنێک نییە لە دونیادا، لە ساتێک لە ساتەکاندا حەزی نەکردبێت مێردەکەی بمرێت و بەجۆرێکی دی زیندووببێتەوە، زۆربەی پیاوانیش هەر هەمان ئارەزوویان هەیە. سەوسەنیش هەر لەو جۆرەیە، بەڵام ئەو هەر لەسەرەتاوە دەیەوێت ئێمە بڕۆین و بمرین و بەشێوەیەکی تر لە جەنگەڵ و ڕێگا و شاخەکانی ئەم دونیایەدا زیندووببینەوە... ئەو ئێمەی بەمجۆرە ناوێت، وەک ئەوەی ئەم شارە پەروەردەیکردوین. ئێستا ئێمە چەشنە مرۆڤێکین توانای خۆشەویستیمان تێدا نییە. ئەوەی سەوسەن لە ژنی ئەم شارە جیادەکاتەوە ئەوەیە دەزانێت هەموو ئەو هەستانەی لە دڵی پیاوێکدا بەرامبەر ژنێک کۆدەبێتەوە خۆشەویستی نییە، شتێکە لە خۆشەویستی کەمتر... من بۆیە لەم سەفەرە دەترسم، چونکە دەزانم لەم سەفەرەدا زیاتر خۆم دەبینم، زۆر زیاتر لەوەی بمەوێت یان بوێرم بیبینم...».

ساقی گووتی «گەر ڕوخسەتم بدەیت، واتێدەگەم وەک ئەوەی تۆ ماوەیەکی درێژ لە خۆت ڕاتکردبێت و ئێستا بترسیت سەفەرەکە شتێک لە ناوتدا دەریخات کە خۆت ناتەوێت»

مەنسور بە غەمگینییەوە گووتی «ساقی سەیرم بکە، من چیتر منداڵ نیم، دوای ئەو چەقۆیەش بە ڕاستی وا هەستدەکەم کە پیربووم. من لە دوای چاوپێکەوتنەکەی یەکەمجاری سەوسەنەوە لەم شارە دەترسم، زۆر لەم شارە دەترسم... بیهێنە بەرچاوی خۆت کە دیوارەکانی ئەم شارە هەموو ئاوێنەن و تۆ لە بەردەمیاندا دەوەستیت و دەپرسیت و دەڵێیت: من کێم ؟. جارێک و دە و سەد جار دەپرسیت: من کێم؟ بەڵام دیارە دیوارەکان وەڵامت نادەنەوە... من واهەستدەکەم سەوسەن پێش ئێمە ئەو بێدەنگییەی تاقیکردۆتەوە. کەس لێرەدا ناتوانێت بزانێت خۆی کێیە. مرۆڤ لەم شارەدا تاقی نابێتەوە. مرۆڤ تا ئەم شارە بەجێ نەهێڵێت بۆی تاقی نابێتەوە کە خۆی کێیە. من بۆیە لەم شارەدا گەلێک دڵنیا دەژیام... زۆر ئاسوودەبووم... چونکە ئەم شارە یارمەتی دەدام خۆم تاقی نەکەمەوە... هیچ جێگایەک وەک ئەم شارە یارمەتی مرۆڤ نادات لە خۆی ڕابکات... ئەم شارە بەهەشتی ڕاستەقینەی من بوو. ساقی مەحمودی برام، جەهەنەم لە تاقیکردنەوە خۆشترە، ئەوەتەی هەم ڕقم لەوەیە خۆم تاقیبکەمەوە، من لەوانەم کە لە خۆیان ڕادەکەن... هەموو ئەو کەسانەی لە خۆیان ڕادەکەن زۆر حەزدەکەن تادەمرن لە یەک جێگادا بمێننەوە... منیش تا دوێنێ لەو جۆرە مرۆڤانە بووم، بەڵام چیتر... نا... چیتر ناتوانم وەکو دوێنێ بم، ئیتر ئەوە بۆ هەتاهەتایە بەسەرچوو، ئێستا بە ڕاستی دەمەوێت خۆم بدەمە دەست دونیا، خۆم بدەمە دەست ڕێگاکان و ئاوەکان، خۆم بدەمە دەست هەر نادیار و چارەنوسێک کە تووشم دێت».

٢٤

کێشـەی گـەورەی کامەرانـی سـەلما چۆنێتـی پارەپەیداکـردن بـوو بـۆ گەشـتە درێژەکـەی، هەمـوو دەمانزانـی سـەفەرێکی لـەو چەشـنە پارەیەکـی وەهـای دەوێـت لـە توانـای کەسوکاری کامەراندا نییە دابینیبکـەن. لەو ڕووەوە خالیـد ئامـوون و مەنسـور ئەسـرین بەختەوەربـوون، هەردووکیـان خەڵکـی پـارەداری گەورەیـان لـە پشـت بـوو ئەرکـی سـەفەرەکەیان بـۆ دابیندەکـردن. بـەڵام هەمـوو سـەیرمان لێهـات کـە مەنگـوڕ و کامـەران غەمـی پارەیـان پێـوە دیارنەبـوو. هەندێکمـان ئـەو بێباکییەمـان دەگێڕایـەوە بـۆ جـۆرە ڕێکەوتنێکـی نهێنـی لـە نێـوان هەردووکیانـدا، بەپێـی ئـەو پەیمانـە دەبایـە مەنگـوڕ لـە سـاڵانی سـەفەر و ڕۆژانـی سـەختیدا دەسـت لـە کامـەران بەرنـەدات، بـەڵام هەندێکـی دیکەمـان باوەڕمـان وابـوو ئـەو بێباکییـە دەگەڕێتـەوە بـۆ بـاوەڕی کامـەران بەخـۆی و بـە توانـا گەورەکانـی لـە قومـاردا کـە دەشـێت لـە هـەر شـار و گۆشـەیەکی دونیـادا کۆمەکیبـکات. بـەڵام دەبێـت بڵێیـن کـە هەردووکیـان ئـەم بابەتەیـان بـە ئاشـکرا لـە پێشـدەم هیـچ مرۆڤێکـدا بـاس نەکـرد، ئەوکاتـەش کـە پرسـیمان لـەو ڕووەوە چ پلانێکیـان هەیـە، بـە پێکەنینـەوە گووتیـان هیـچ کـەس لـە برسـا نامرێـت و خـودا خـۆی کۆمەکـی غەریبـان دەکات.

ئـەو ڕۆژە کـە چوویـن دوا هەواڵـی خۆئامادەکردنەکانـی کامەرانـی سـەلما بزانیـن، تـازە هەواڵـی شـەڕەکەی قەلەنـدەر ئامـوون و مسـتەفا هـەڵ

بە شاردا بڵاوبووبووەوە، مەنگوڕ بە دەنگی بەرز گووتی: «یوسف کەویاری گەورە بەڕەحمەت بێت دەیگووت تەنیا پیاوی بێغیرەت دوای سەعات یازدەی شەو شەڕدەکات، من لێم نەبینیووە دوای یازدەی شەو شەڕیکردبێت، ئەو کاتانە دەیگووت ئیدی کاتی خەوە. منیش وادەزانم لە دوای یازدەی شەوەوە مەخلوقات هەموو دەبێت سەر بخەنە سەر سەرینە چڵکنەکەی خۆیان. کچەکە لەسەر هەقە، من دەڵێم ئەو خانمە چەند چیرۆکێکی لەمجۆرەی بیستوە، بۆیە دەیەوێت کوڕەکان لەم شارە دووربخاتەوە و بیاننێرێت بۆ دەرەوەی وڵات. بەڕاستی بەدەست من بێت خەڵکی ئەم شارە هەموو دەنێرم بە دونیادا بگەڕێن. من زۆر بیرم لە حیکمەتی ئیشی ئەو کچە کردۆتەوە، خانمەکە حیکمەت و ویقارێکی تێدایە مەپرسن. من کە لەبەردەمیدا دانیشتم هەمان ئەو هەستەم هەبوو کە هەموو پیاوێک هەیەتی، مەسەلەی شەیدایی پیاوان بۆ ئەو کاری بە جوانییەوە نییە، نا... بەڵام خالق... هەر دەیبینیت یەکسەر لە خۆت دەپرسیت ئەم مەخلوقە... ئەم ڕۆحلەبەرە... ئەم ئیشە نایابەی خودا بۆچی دەبێت تەنیا ماوەیەکی کەم لەسەر زەوی بژی و بمێنێتەوە. یەکەمجار کە سەیرمکرد یەکسەر دڵم داخورپا و گووتم خوای گەورە بۆ دەبێت ئەم جوانییە ماوەیەکی وەها کورت لە ناوماندا بژی... تێناگەم بۆ یەکسەر خەیاڵم بۆ مردن چوو... دوایی کە هاتمە ماڵەوە کێشام بەسەری خۆمدا و گووتم : خدری زیندە ئەو هەستە ناخۆشە چی بوو لە مندا دروستبوو. پێشتر لە عومرمدا ژنێکم نەبینیوە یەکسەر بیر لە مردن بکەمەوە. بە ناموسی باپیرەم ئەوە یەکەمجار بووَ شتی وا لە من ڕوبدات... ئەوە یەکەمجار بوو. نا خراپ تێمەگەن... مەبەستم ئەوە نییە بڵێم کچەکە زوو دەمرێت و ئەو شتانە. مەبەستم ئەوەیە بڵێم ئەو شێوە و نیگارە هەر هەقە بمێنێتەوە، هەر دەیبینیت حەزدەکەیت ئەو سەر و ڕوخسارە خەڵکی هەموو دەور و زەمانێک ببینن، پێت حەیف و خەسارە

هـەروا ئاسـان بـڕوات و نەمێنێـت، حەزدەكەیـت خەڵكێـك كـە سـەد ساڵی تریـش لەدایكدەبن ببینـن و بڵێـن: تەحـا لـەو دەور و زەمانـە، پـەح عەجـەب ڕوخسـارێكیان هەبـووە».

مەنگـوڕ قسـەی بۆ هەموومـان كـرد و جـار جار سـەیری كامەرانی سـەلمای دەكـرد كـە بێدەنـگ چـای دەخـواردەوە. ئێمـە پرسـیمان « بـۆ ئـەم كچـە وەهـا دەكات؟ بۆ نایەوێت مێردێـك هەڵبژێرێـت و تـەواو، بـۆ دەیەوێـت ئـەم كـوڕە گەنجانـە ئاوارەبـن؟ ئـەوە چ هەقێكـە مـرۆڤ كەسـێكی خۆشـبوێت و داوای وا قورسـی لێبـكات؟».

مەنگـوڕ بـە نیگایەكـی گاڵتەئامێـز سـەیری هەمووومانـی كـرد و گووتـی «مـن بزانـم كچەكـە هـەر سـێ كوڕەكـەی خۆشـدەوێت، ناتوانێـت بڕیـار بـۆ كەسـیان بـدات. بـا بۆتـان بگێڕمـەوە، جارێكیـان فـەرە یـەك چـاو حـەزی لـە دوو ژن كردبـوو. هەڵبـەت حەزەكـەی لـەو جـۆرە نەبـوو دڵـی دوكەڵبـكات یـان بۆكـڕوزی بگاتـەماڵـە دراوسـێكان... نـا فـەرە لـەو جـۆرە نەبـوو، بـەڵام بەڕاسـتی حـەزی لـە دووان كردبـوو، لـە بەرئـەوەی نەیدەتوانـی بڕیـار بـۆ یەكێكیـان بـدات، قوونـی خـۆی هەڵگـرت و چـوو بـۆ ئێـران، سـیانزە سـاڵ نەگەڕایـەوە، كـە گەڕایـەوە كچـەكان یەكـی نیـودەرزەن منداڵیـان هەبـوو، كـە هاتـەوە فـەرە وەهـا دڵیخۆشـبوو، مەپرسـن. هەسـتیدەكرد بـەو سیازدە سـاڵە ژیانـی خـۆی ڕزگاركـردوە... دوایـی دەیگـووت، باشـترین ڕێـگا بـۆ ئـەوەی مـرۆڤ بەسـەر ژنێكـدا سـەربكەوێت، ئەوەیـە سـەفەربكات، ژنـان لەگـەڵ سـەفەردا هیچیـان پـێ ناكرێـت، ئەژنۆیـان دەشـكێت و تـەواو. وادەزانـم سەوسـەن فیكرەتیـش هەمـان شـت بێـت، ئەویـش ناتوانێـت بڕیاربـدات، بـەڵام خـۆی ناتوانێـت سـەفەربكات، لەبەرئـەوە بڕیاریـداوە داخوازەكانـی بنێرێـت بـۆ دەرەوەی وڵات».

یەكێكمـان لـە مەنگـوڕی پرسـی « بـەڵام مەنگـوڕ ئـەوە ڕەوایـە. شـتی وا هەقـە؟».

مەنگوڕ گووتی «هیچ شتێک ڕەوا نییە، ئەوەش ڕەوا نییە پیاو لە شارێکی وا پیس و پۆخڵی وەک ئەم شارەی ئێمەدا لە دایک بێت، کە بەبازاڕدا دەڕۆیت بۆنی شێلم و کەلەرمی ڕزیو کاستدەکات. کچەکە لەسەر هەقە، دەیەوێت کوڕەکان تۆزێک شەڕواڵەکانیان بتەکێنن و بجوڵێن، گەورەترین ناهەقی ئەوەیە ئێمە لەم شارەدا لەدایک بووین... بە ناموسی باپیرەم، کچەکە دەیەوێت هەڵەیەکی ئیلاهی ڕاستبکاتەوە، پێمبڵێن گەر هەر یەکێک لە ئێوە بۆتان هەبایە شارێکتان بۆ ژیان هەڵبژاردایە، ئێرەتان هەڵدەبژارد، ها ئێرەتان هەڵدەبژاد یان نا؟. دڵنیام هیچ کەللەپووتێکتان ئێرەی نەدەویست. گەر خوای گەورە لە منی بپرسیایە، ها مەنگوڕ... عەزیزی من، کوڕی خۆم، ئەوە خەریتەی دونیا و جێگایەک بۆ خۆت هەڵبژێرە، مەملەکەتێک بدۆزەرەوە قوونتی تیا بحەسێتەوە، ئەم شارەم هەڵنەدەبژارد... دوا جێگا لەم دونیایەدا هەڵمبژاردایە، ئەم شارەبوو. بەڵام کە باری تەعالا بە منداڵی سەرو گوێلاکی منی بینی، خەریتەکەی دانا و گووتی خۆت سەیرکە، یەک جێگا نەماوە، تێدەگەیت یەک جێگا نەماوە، گەر دەتەوێت فلیمەکە ببینیت، تەنیا ئەم شارە چڵکنە ماوە کە خۆشم نازانم باکووری عێراقە یاخود باشووری کوردستانە... گووتی مەنگوڕ هەر ئەو شوێنە بەتاڵە هەیە، لەویادا، گەر دەتەوێت بتەوێت، ناتەوێت من ئیشم هەیە، دونیا بۆ قوونی تۆ بەجێ ناهێڵم... ئاوەها بوو من لەم شارەدا لەدایک بووم».

هاوڕێیەکمان بێئەوەی بیر لە قسەکانی مەنگوڕ بکاتەوە گووتی «بەڵام گەر کوڕەکان لەوسەری دونیا دڵیان چوو بە کەسێکی تردا، ئیتر لەوێدا هەموو حیکایەتەکە تەواو دەبێت... ئەوسا دڵنیام کچەکەی فیکرەت گوڵدانجیش لە هەموو ئەم بەزمە پەشیمان دەبێتەوە».

مەنگوڕ گووتی « ئەو شەوە کە لە ماڵی گوڵدانچی هاتینەدەرەوە، بە خۆم گووت : خۆزگە منیش لە گەنجیمدا ژنێک ئاوها هانی بدامایە

لەم شارە بڕۆم. سەیرترین شت کە ئینسان لەم شارەدا بیری دەچێتەوە ئەوەیە کە شتێک هەیە ناوی دونیایە، بەقەبری مردوم، ئینسان کە لێرە لەدایک دەبێت ئەو شتەی تیا دەردەهێنن، هەر کەسە و تەنیا بەقەد قوونی خۆی بیر لە دونیا دەکاتەوە. بەڵام گەر کامەرانی سەلما لەوسەری دونیا دڵی چوو بە کەسێکی تردا؟ تۆ لەسەر هەقی برادەر... لەسەر هەقی، بەڵام من ئەوە بە ڕەوای هەق نازانم... ئێمە هەموو بەتەمادەبین بگەڕێتەوە، ئەو دەتوانێت بە ئارەزووی خۆی بگەڕێت، بەڵام دەبێت بزانێت کۆمەڵێک هاوڕێی هەیە چاوەڕوانیدەکەن...»

کامەرانی سەلما هیچی نەگووت، بێدەنگ تەماشای مەنگوڕی دەکرد و بیریدەکردەوە. مەنگوڕ لە دوورەوە سەیری کامەرانی کرد و گووتی «هێی برای من، بۆ قسەیەک ناکەیت، ئاسان نییە هەشت ساڵ دۆست و برادەری خۆت لە بیربکەیت، ئاسان نییە... دەزانم ئیشت زۆر دەبێت، دۆزینەوەی ئەو باڵندانە گەڕانی زۆری دەوێت، سوێند دەخۆم ئەو کچە خۆی دەزانێت کە باڵندەکان لە کوێ دەژین و مرۆڤ چۆن دەتوانێت پەیدایانبکات، کتێبەکانی ئەو کتێبخانەیە گەورەیە هەموو شتێکی تێدایە، بەڵام تۆ زۆر ماندوودەبیت، تۆ ناچاردەبیت بە ناو قەوم و تایەفەی جۆراوجۆردا بڕۆیت، لە هەمووشی سەختتر ئەوەیە کە دەبێت باڵندەکانت بپارێزیت... من دەڵێم خودا فرسەتت بدات. شیروانی حەپسەخان جارێکیان باوکی پێیگووت : کوڕم لە ماڵەوە دانیشە، ماڵ لە هەر شوێنێکی تری دونیا سەلامەتترە. لە بیرمە شیرۆ گووتی: باوە، بەهەشت و جەهەنەمیش هەردووکیان لە دەرەوەی ماڵن، گەر بە خۆشی خۆم لە ماڵ نەچمە دەرێ و ملی یەکێک لەو دوو ڕێگایە نەگرم، دواتر بە زۆر لە پشتێنەوە ڕامدەکێشن و لە ماڵ دەرمدەهێنن، جا بە خۆشی خۆم دەرچم باشترە. ئا... برام، ماڵ چەندە سەلامەت بێت، ئینسان هەر دەبێت ڕۆژێک دەرگاکە بکاتەوە و بڕوات. هەر دەبێت ئەوە بکات. د

برای من لەو بێدەنگییەی تۆ تێدەگەم... تۆش کوڕی ئەم شارەیت، سوێند دەخۆم ئەوەی لەم شارەدا قوونی لە هێلکە جووقابێت، بچێت بۆ ئەوسەری دونیاش دەزوویەکی ئەم شارە هەر بەقاچییەوە دەبێت. بگەڕێوە برام بگەڕێوە... هەموو چاوەڕوانتدەکەین. هەشت ساڵی تر گەر ئێمە و ئەم ئوتێلی پۆخڵەواتە مابووین، قەسەم بەزمێکت بۆ سازبکەم کەس نەیدیبێت... گەر سەوسەن فیکرەت شووی پێکردی باشە، گەر نەشیکرد تۆ شتێکی گەورەت بردۆتەوە... تێدەگەیت... تۆ دونیات بردۆتەوە... یوسف کەویاری گەورە بەڕەحمەت بێت دەیگووت «لە شەڕدا مرۆڤ هەرگیز بەسەر دوژمنەکەیدا سەرناکەوێت، بەڵکو بەسەر خۆیدا سەردەکەوێت». ئا بەڕەحمەت بێت ئەو وایدەگووت. گەر ئەو کچە شووشت پێ نەکات، من حورمەتی خۆم و ڕێزی خۆم بۆ ئەو خانمە نادۆڕێنم... لەبەرئەوەی کچەکە دەیەوێت هەر سێکتان بە براوە دەربچن، گەر هۆشتان هەبێت دوای ئەو سەفەرە هەر سێکتان براوەن».

یەکێکمان بە مەنگوڕی گووت «هێی مەنگوڕ، تۆ شتێکت لە بیرچووە، تۆ حیسابی تەمەن ناکەیت، حیسابی ئەو هەشت ساڵە ناکەیت کە لە عومری کوڕەکە دەڕوات».

مەنگوڕ گووتی «هەڵبەت عەزیزم کە حیسابیدەکەم... تۆ لەو باوەڕەدایت من حیساب بۆ هەشت ساڵ لە تەمەنی کوڕێکی وەک کامەرانی سەلما نەکەم، بە قوونی عەزیزی هەمووومان کە یەکەمجار قسەکانی سەوسەن فیکرەتم بیست، موچڕکێک بە گیانمدا هات خەریک بوو نوکی پێم بتەزێت، هەشت ساڵ بەدەم خۆشە. بەڵام گەر بەوردی بیری لێبکەیتەوە، کامەران قازانجێتی. گەر کامەران لێرەبێت و ئەم ئوتێلەش بمێنێت، ئەوا تا هەشت ساڵی تریش ئەو لێرەدا هەر بەدیار لووتی ئێمەوە دادەنیشێت. تا هەشت ساڵی تر کوڕەکە چی دەکات، ها پێمبڵێن چی دەکات؟. دڵنیام کۆمەڵێک دەست یاری کاغەز لە کۆمەڵێک

چڵێتی وەک ئێوە دەباتەوە، چەند چەقۆیەکی تر لەم و لەو دەدات، لەوانەشە بیگرن بەسەرباز و بینێرن بۆ شەڕ... کێ چوزانێت؟. من دەڵێم بە قەبری هەرچی پێغەمبەری دونیایە، ئەمەی قازانجترە. گەر ئەم هەشت ساڵە لە ژیانی تەرخانبکات بۆ تێگەیشتن لە کون و کەلەبەری ئەم ئەستێرە چڵکنە، هیچ نەبێت شتێک زیاتر لە دونیا تێگەیشتووە لەوەی هەر لەنێوان ژێر زەمینی ئەم ئوتێلە بۆگەنە و چایخانەی پەپولەی ئازادا بێت و بچێت، کە لە جیاتی پەپولە ساڵ دوازدەی مانگ پڕە لە مێش و مێشولەی ئازاد... گەر بڕوات، لایەنیکەم کۆمەڵێک شەرابی تر تاقیدەکاتەوە، کۆمەڵێک چایخانەی تر دەبینێت، چیتر گوێی لە گەمژەکانی ئەم شارە نابێت کە ژیانیان لە ئاخ و ئۆفدا بۆ ژن و کچی یەک بەسەر دەبەن... هیچ نەبێت شتێک دەبینێت لەم شارەدا نییە و نایبینێت. جەمالی خەسەکۆم قەبری ئەمشەو لە هەر شەوێک ڕوناکتر بێت، دەیگووت ئەم وشەی «هیچ نەبێت» ـە لە هەموو وشەیەکی تری دونیا گرنگترە. ئا... ئەو وایدەگووت. ئینسان دەبێت زۆر ئاگای لەم وشەیە بێت. من گەر بە گەنجی بمگووتبایە « با فێری زانستێک بم، هیچ نەبێت لەم چەقۆبازییە باشترە»، ژیانم دەگۆڕا. گەر کامەرانی سەلماش نەڕوات، لەم شارەدا هیچ فێرنابێت، هیچ فێرنابێت. دوای هەشت ساڵی تریش دەڵێت گەر بڕۆشتمایە هیچ نەبێت لەوە چاکتر بوو هەموو ژیانم بەرامبەر لووتی مەنگوڕی بابە گەورە بەسەربەرم. جەمال بەڕەحمەت بێت کە ژنی یەکەمی هێنا، کچێکی زۆر ناشیرین بوو، بە قەبری ئەولیا تا ئەمڕۆش ژنێکی تری وا ناشیرینم نەبینیوە. بەڵام ئەو گووتی « هیچ نەبێت لەوە باشترە مرۆڤ تا دەمرێت تامی ژن نەکات». کە بوو بە پێشمەرگە گووتی «هیچ نەبێت لەوە باشترە بمکەن بە عەسکەر»، کە خۆشی کوشت نامەیەکی لە تەنیشت خۆیەوە دانابوو و نوسیبووی «هیچ نەبێت ئەم مردنە لەم ژیانە حیزە باشترە کە تامی نییە».

هەمووماـن پێکەنیـن، بـەڵام مەنگـوڕ بـە توڕەییـەوە پێکەنینەکـەی پێبڕیـن و گووتـی «دوائـەوە گـەر کوڕەکـە نـەڕوات... هـا بـا وادابنێیـن کوڕەکـە نایەوێـت بـڕوات. ئـەوکات تادەمرێـت، حەسـرەتی خۆشەویسـتی یەکـەم لـە دڵیـدا دەبێـت. مـن دەزانـم یەکێـک ئێسـتا دەڵێـت «هێـی مەنگـوڕ، مەیکـە بـە قیامـەت... مەیکـە بـە قیامـەت... خـۆ کـچ قاتـی نییـە، کوڕێکـی وەک کامەرانـی سـەلما یەکێکـی تـر هـەر دەدۆزێتـەوە»، سوێند دەخـۆم یەکێکتـان ئێسـتا لـە خەیاڵـی خۆیـدا وادەڵێـت. بـەڵام مـن واناڵێـم، مـن دەڵێـم کـچ قاتییـە... ئـا... یوسـف کەویـار دەیگـووت ژن و پیـاوی ڕاسـتەقینە زۆر بەزەحمـەت یەکتـری دەدۆزنـەوە... ئـەوە ژن و پیـاوی بودەڵـەن کە مەسـەلەی خۆشەویسـتیان هـەروا بـە گاڵتـە گرتـووە. گـەر کامەرانـی سـەلما هـەوڵ بـۆ ئـەم کچـە نـەدا... چـی بـکات؟ هـا خـۆ بـە زۆر ناتوانێـت کچەکـە داگیربکات؟ قەسـەم بـە ناموسـی دایکـم، مـن قـەت لەگـەڵ ئـەوەدا نیـم پیـاو بـە زۆر ژنێـک زەوتبـکات... هـا کەسـێک بـرادەری مەنگـوڕ بێـت شـتی وا نـاکات... گـەر کچەکـە بیگووتبایـە کامەرانـی سـەلما مـن شـوو بـە تـۆ ناکـەم. مـن لـە کامـەران زیاتـر دڵـم ژانیدەکـرد و خوێـن لـە هەسـتم دەچـۆڕا، بـەڵام هیـچ کات ناگاتـە ئـەوەی بڵێـم بابڕۆیـن سەوسـەن فیکـرەت لـە پێخەفـی خـۆی و لـە کتێبخانەکـەی خـۆی دەربهێنیـن و بیفڕێنیـن... نـا... قەسـەم بـە خـودا... هـەر کەسـێک بـرادەری مەنگـوڕ بێـت شـتی وا نـاکات... سـوێند دەخـۆم بـە شـەرەفی ئەولیـا کـە مـن سـڵاو لـە کەسـی واناکـەم... چەنـد عەزیـز بێـت لام... ئـا لێـرەدا کەسـی وەهـا ڕووبـەڕوو ببینـم، سـەیریدەکەم و سـڵاوی لـێ ناکـەم... مـن دەزانـم سـنووری ڕاسـتەقینەی پیـاو لـە کوێدایـە. کامەرانـی سـەلماش دەزانێـت... هـا وانییـە کامەرانـی سـەلما وانییـە؟»‌.

کامەرانـی سـەلما سـەیریکرد و گووتـی «مەنگـوڕ مـن زۆر شـت لـە تـۆوە فێربـووم... ئـەو شـتانەی لـە تـۆوە فێریـان بـووم، زۆر یارمەتیانـدام، نازانـم ئـەم شـتانە چەنـدە سـوودیان دەبێـت گـەر لـە شـوێنی تـر بژیـم و

بەرگە بگرم... بەڵام لە هەرجێگایەک بم چاوەڕوانی نامەی تۆ و نامەی هەمووتان دەکەم. تۆ تۆزێک پێشتر باسی ئەو چۆلەکەیەت کرد کە بۆ هەر جێگایەک بفڕێت دەزوویەکی ئەم شارە بەقاچییەوە دەمێنێتەوە. من ئەو چۆلەکەیەم... کە دەڕۆم، تەنیا بیر لەوە دەکەمەوە کەی بگەڕێمەوە. بەجۆرێک دەگەڕێمەوە شانازیم پێوەبکەن... یەک شت زۆر بەلامەوە گرنگە، ئەوەیە ئێوە شانازیم پێوەبکەن...».

مەنگوڕ بە خۆشحاڵییەوە دەستی بەرزکردەوە و گووتی «هێی کوڕی گەنج... هێی برای شیرینمان... پێویست ناکات، قسەبکەیت، من دەزانم تۆ لە ناوەوە مەعدەنێکی باشیت. ئەوەی دەڕۆی و بەجێمان دەهێڵیت قەدەرێکی ناخۆشە، بەڵام ئەوەی دونیاش ببینیت بەختێکی لەوە باشترە. برای شیرینم من خۆم تاسەر سنوور لەگەڵتدا دێم، لە کوردستانی ئەودیو ناسیاومان هەیە، لەوێوە دەتوانیت لە هەر کوێی دونیا بیت کاغەزمان بۆ بنێریت، بەڵکو خودا تەمەنمان بداتێ و جارێکی تر یەکتر ببینینەوە... هەندێجار هەشتسەد ساڵ دەڕوات و هیچی گرنگ لە دونیادا ڕوونادات، هەندێجاریش لە هەشت مانگدا هەشت مەملەکەت دەڕوخێت... هیچ شتێک لە مێژوو بێبارتر نییە، کەس نازانێت قوونی خۆی چۆن دەجوڵێنێتەوە. بەڵام برای شیرینم، با هەمیشە چەقۆیەکت پێبێت، چووی بۆ هەر جێگایەکی دونیا با چەقۆیەکت پێبێت، کە ماندووبوویت سەیری چەقۆکە بکە و ئێمەت بیربکەوێتەوە. جارێکیان عونیلی سەبەی قەیماغ سوێندی خوارد کە ئەو برایەتییەی چەقۆ لە نێوان دوو کەسدا دروستیدەکات لە برایەتی خوێن بەهێزترە. عونیل خۆی هاوڕێی یاسینی شوکە بوو، کە عونیلیان کوشت دوای شەش مانگ یاسینی شوکە لە مەراقدا ڕۆحی دەرچوو، خۆی وەسێتی بۆ یاسین کردبوو گەر بە دەمانچە کوشتیان هەقی نەسێنێتەوە. یاسین کوڕێکی پیاو بوو، گەر ئەو وەسێتە نەبووایە هەموو ئەوانەی دەکوشتەوە کە عونیلیان بە ناهەق کوشت

بەڵام وەسێتەکە دەست و قاچی بەستبوو... ها کامەرانی سەلما، خودا دەزانێت ئەم چیرۆکەی تۆش خەڵکی چەند ساڵ دەیگێڕنەوە، خودا دەزانێت. بەڵام برای باش، چوویت بۆ هەر مەملەکەتێک و هەستتکرد وەڕز و بێبڕستیت سەیری چەقۆکەت بکە، من بۆ یادگار چەقۆکەی خۆمت دەدەمێ هەڵیگرە، ئەوە غەریبیت دەشکێنێت... چەقۆ زمانێک قسەدەکات هەمووومان تێیدەگەین، لە بولبول باشترە کە بە زمانێک دەخوێنێت کەسمان تێیناگەین... ئا زۆر لە بولبول باشترە. من سوێندت بە گۆڕی یوسف کەویار بۆ دەخۆم کە هەرچییەکم لە دەست بێت دەیکەم، هەرچییەکیشم لە توانادا بێت بۆ ئەوەی تۆ بکەوێتە پێش نەیارەکانت هەر دەیکەم... هەرچییەک... لە بەر ئەوە برۆ و مەترسە».

٢٥

لەسەرەتای بەهاری ساڵی ١٩٨٧ دا، هەر سێ داواکارەکە دوای ئەوەی هەر یەکەیان بە ڕێگای خۆی پاسپۆرتێکی پەیداکرد و لای هەندێک لە شارەزاکان وێنەکەی گۆڕی، لە سێ خاڵی جیاوازی سەر سنوورەوە لە سێ ڕۆژی جیاوازدا بە قاچاغ نیشتیمانیان بەجێهێشت. پاسپۆرتەکان بەجۆرێک بێهەڵە گۆڕدرابوون، شارەزاترین پسپۆڕ و وردترینیان نەیاندەتوانی جیاوازییەکان ببینن. سێ نوێنەرەکەش لە سێ ئێوارەی جیاوازدا بە ڕێزێکی زۆرەوە چوون بۆ ماڵی گوڵدانچی و هەواڵی سەفەری سێ گەنجەکەیان بە سەوسەن ڕاگەیاند. هەر یەکەشیان دوا وێنەی کوڕەکانیان لەسەر سنووری نێوان وڵات و جیهاندا بە دیاری برد بۆ سەوسەن فیکرەت. ئەو بە بایەخێکی زۆرەوە وێنەکانی خستە ئەلبومێکی تایبەتییەوە. لەو سێ وێنەیەدا هەر سێ کوڕەکە بە جلی کوردییەوە بە خۆیان و جانتاکانیانەوە لەسەر مەرز وەستاون و زەردەخەنەیەکی گەورەیان گرتوو، پێدەچێت زەردەخەنەکەیان بۆئەوە بێت شتێک لە گەشبینی بخەنە دڵی سەوسەنەوە.

دوای ڕۆیشتنی هەر سێ گەنجەکە، شتێک لە بێدەنگی و هێمنی باڵی بەسەر ژیانی هەموماندا کێشا، بەڵام ئێمە کوڕ و کاڵی ئەم شارە هەمیشە شێتی ئەوەبووین سەوسەن ببینین، شێتی ئەوەبووین دوای هەواڵی بکەوین، هەموو جوڵەیەکی بخەینە ژێر چاودێرییەوە. ئەو تەنیا

کچێکی شارەکەمان بوو هەموو چیرۆکەکەیمان دەزانی، لەبەرئەوە لامان گرنگ بوو تا کۆتایی لەگەڵ بەسەرهاتەکەیدا بڕۆین و هیچ شتێک لە دەست نەدەین. ماوەیەک سەوسەنمان تەنیا لە کاتی سەردانەکانی دکتۆر «ڕەفعەت ڕەمزی»دا دەبینی، کە دکتۆرێکی گەنج بوو، هۆی لاوازی و سەرئێشە و بێخەوی کچەکەی دەگێڕایەوە بۆ تەنهاییە قووڵەکەی، بۆ جۆرە هێمنی و بێدەنگییەک کە هەموو ژیانی تەنیوە.

دوای ڕۆیشتنی داواکارەکان، سەوسەن ماوەیەکی لەجاران درێژتری لەگەڵ کتێبدا دەبردەسەر، ئەو چەند ساڵە بەجۆرێکی بەربڵاو و قووڵ خەریکی زانستی باڵندەناسی بوو، بایەخێکی سەیر و گەورەی بە هەر شتێک دەدا پەیوەندی بە باڵندە و جۆرەکان و پۆلێنەکانیەوە هەبێت، لەو بوارەدا ڕایسپارد چەند کتێبێکی گەورەی دیکەشی لەدەرەوەی وڵاتەوە بۆ هات، لە ڕێگای نامەگۆڕینەوە بووە ئەندام لە هەندێک کۆمەڵەی باڵندەناسی و باڵندەپارێزی دونیادا. لەو کاتەوە پەیوەندی لەگەڵ باڵندەکانیشدا گۆڕا، ئەوەی نابێت هیچ جۆرە باڵندەیەک لە بەردەمیدا سەر ببڕێت، نابێت لەسەر سفرەیەک دابنیشێت کە گۆشتی باڵندەی لەسەر دەخورێت، نابێت کەس لە هەیوان و حەوش و سەربانی ماڵی ئەو باڵندە دەربکات، وەک جۆرە سروتێکی سادەی ژیانی ماڵی گوڵدانچی لێهات. بەڵام لەگەڵ هەموو ئەو شتانەدا کەسمان هەستمان نەدەکرد کە هیچ شتێک لە ژیانی سەوسەندا هەیە بە عەشقێکی زۆر قووڵ و ئارەزوویەکی زۆر گراوییەوە بۆی بژی، هەمیشە هەستمان بە شتێک لە ساردی و خاوی دەکرد، کە بەڕاستی نەماندەزانی چەند پەیوەندی بە جیهانی ناوەوەی سەوسەنەوە هەیە. هەر لەو دەمانەدا پەیوەندی نێوان سەوسەن و پڕوشەی خوشکیشی تادەهات کەمتر و بەرتەسکتر دەبووەوە، هێدی هێدی دوو خوشکەکە هیچی ئەوتۆیان بۆ قسەکردن لەگەڵ یەکدا نەدەما. پڕوشە وەک بیوەژنێکی گەنج کاتێکی زۆرتری بۆ

شتە ڕۆژانەکان تەرخاندەکرد، پتر میوانی دەهات، پتر دەڕۆیشتە دەرێ، بەرامبەر بەو سەوسەن کیژێکی گەلێک بێدۆست و هاوڕێ بوو. دوای تێپەڕینی گەردەلوولی داواکاران و ئارامبوونەوەی دەرونە گرژەکان، فیکرەت گوڵدانچی پەیوەندی خۆی لەگەڵ گوڵدانچییەکانی تردا ئاساییکردەوە، ئەو پیاوێک نەبوو مرۆڤ بتوانێت ماوەیەکی درێژ لێزویربێت. هەمووان وەک پیاوێکی بەڕێز دەیانبینی کە بە ویقاری فەرمانبەرێکی گەورەوە لە شارێکی بچوکدا دەژی. فیکرەت گرفتێکی ئەوتۆی لە دروستکردنی پەیوەندی لەگەڵ هاوتەمەنانی خۆیدا نەبوو، هەمیشە ڕای وابوو خەڵکانی پیر خێراتر و باشتر دەبن بەدۆستی یەک، چونکە ئەوان نیازێکی ئەوتۆیان بە دونیا نەماوە «مرۆڤ تەنیا بەر لە مردن توانای دروستکردنی هاوڕێتی ڕاستەقینەی تیا دەخولقێت» زۆرجار لە دانیشتن و گفتوگۆکاندا وایدەگووت. لەو ماوەیەدا فیکرەت دوای سەرنجی زۆر لە کچەکە و ڕەفتاری گەیشتە ئەو بڕوایەی کە ئەم خانمە گەنج و سەرسەختە بە ڕاستی پێویستی بەوەیە لە ماڵ بچێتەدەرێ، بەڵام شارەکە جێگایەکی ئەوتۆی تێدا نەبوو ڕووی تێبکات... کچەکە نەیدەتوانی هاوڕێ دروستبکات، چەند جارێک بینیمان گوڵدانچی کچەکەی لەگەڵ خۆیدا برد بۆ کتێبخانەی شار. لەگەڵ ئەوەی کتێبخانەکە کتێبی ئەوتۆ گرنگی لە خۆ نەگرتبوو، لەگەڵ ئەوەی هۆڵی کچان زۆربەی کات خاڵی بوو، بەڵام سەوسەن مانگی جارێک یان دووان لە بەیانییەوە دەچوو بۆ ئەوێ و لە هۆڵە سارد و چۆڵەکەیدا تادرەنگ دەمایەوە. کەس نەیبینی بۆ جارێکیش کتێب لەوێ وەربگرێت، هەمیشە کتێبی خۆی دەبرد، سەیری کەسی نەدەکرد، ئەو ڕێبوارانەی بەلایدا دەڕۆیشتن، ئەو کچانەی بەرامبەری دادەنیشتن ئەو هەستەیان هەبوو کە سەوسەن نایانبینێت. هەندێ جار فیکرەت گوڵدانچی بە تاکسی دەیهێنا و دەیبرد... هەندێ جاریش خۆی دەهات و دەڕۆیشت. وەک کچێک کە خاوەنی چیرۆکێکی سەیرە لە هەمو

جێگایەک سەرنجی خەڵک ڕادەکێشێت، بەڵام ئەوە هیچ لەو ساردی و بێئاگاییەی ئەو ناگۆڕێت، بەردەوام بەیەک دەموچاو و بەیەک نیگا و بەیەک جۆر سەیرکردنەوە لە شتەکان دەڕوانێت. چوونی بۆ کتێبخانە جگە لەوەی چێوەی تازە بۆ تەنهاییەکەی دەکێشێت و لە قاڵبی نوێدا دەریدەخات، کارێکی ئەوتۆ لە ژیانی ناکات. فەرمانبەرانی کتێبخانە پێکڕا بەو سەردانانەی سەوسەن وەڕزدەبن، نە لە بەرئەوەی کیژەکە ئەرکێکی تایبەتی یان قورسی هەیە، بەپێچەوانەوە ئەو هیچ ئەرکێکی نییە، بەڵام هاتنی وەک هاتنی ئەمیرەیەک جۆرە بێدەنگی و هێمنییەک بەسەر هەمووانـدا دەسەپێنێت کە کەس حەزی پێ ناکات. ئەوەی کچێک لە کتێبخانەکەدایە و عاشقی زۆرە، فەرمانبەرە کچەکانی دیکەی تووشی پەشۆکان و توڕەیی و نائاسوودەیی دەکات. سەوسەن خۆی لەوە هێمنترە کەس بتوانێت بێبەهانە بێزاری خۆی بە ڕوودا بتەقێنێتەوە، بەڵام هەمووان لە کتێبخانەکە دەزانن کە هەریەکەیان لەلای خۆیەوە بۆ هۆیەک و بەهانەیەک دەگەڕێت ڕووی شەڕانگێز و توڕەی خۆی بەرامبەری دەریخات. سەوسەن دەچێتە هەر جێگایەک پەشۆکان و نائارامی لەگەڵ خۆیدا دەبات. هێدی هێدی وای لێدێت خۆی هەست بە پوچی و بێمانایی سەردانەکانی خۆی بۆ کتێبخانە دەکات و تەواو دەستبەرداری دەبێت.

لەو سەرەتایەوە سەوسەن تووشی ئەو خەوبینینە شەوانە غەمناکانەش دەبێت کە بەردەوام لەگەڵیدا دەمێنێتەوە، خەوبینین بە برا مردووەکەی و سێ داواکارەکەیەوە دەبێت بە بەشێکی هەمیشەیی ژیانی شەوانەی، هەمیشە هەر چواریان لە خەونەکانیدا پێکەوە دەردەکەون، هەر جارەی بەجۆرێک، هەر جارەی لە جێگایەک، هەر جارەی لەجۆرە ژینگەیەکدا... شەوێک تێناپەڕێت ئەو نەیانبینێت، جارێک لە شەمەندەفەرێکی تۆزاویدا بە ناو بیاباندا دەڕۆن، جارێک لە گالیسکەیەکی دێریندا لە بەرگی ئەفسەرە قەیسەرییە کۆنەکاندا دانیشتوون و سەیری یەکدی دەکەن،

جارێک لە جێبێکی ئەمریکیدا لە ناو کۆمەڵێک مەزرا و کێڵگەی گەورەی گوڵەبەرۆژەدا... هەمیشە لە خەونەکانیدا وەها دیارە وەک ئەوەی هەر چواریان بە هێمنی و بێدەنگی سەیریبکەن، وەک ئەوەی هەر چواریان بە نیگاکانیان سەرزەنشتیبکەن... هەر چواریان شتێک لە ونبوون و نائومێدی بە دەموچاویانەوە دیاربوو... هەموو شەوێک بە هەمان نیگا و ڕوخسارەوە دەردەکەوتنەوە. کەسیان لە خەونەکانیدا قسەیان نەدەکرد، خەونەکانی دیکەی بەجۆرێک لە جۆرەکان هەموو قسەیان تێدابوو، بەڵام دڵنیابوو ئەم خەونەیان خەونێکی بێدەنگە، هەمیشە بێدەنگە... تێیدا هەر چوار پیاوەکە قووڵ تەماشای چاوی دەکەن و هیچ ناڵێن. هەمیشە لە دوای ئەو خەونە بە ئاگادەهات، هەموو ئەو هەشت ساڵە هیچ شەوێک تێناپەڕێت ئەو خەوەی تێدا نەبینێت و ڕانەچڵەکێت و بە ئاگا نەیەتەوە. بەردەوام بەیانیان لەسەر بەرچایی خەونەکەی دەگێڕایەوە، هەمووان بۆ چەند چرکەیەک بێدەنگ دەبوون و ئەو خەونەکەی خۆی باسدەکرد. فیکرەت گوڵدانچی دەیزانی ئەو خەونە نیشانەی ناڕەحەتی و پەشۆکانێکی قووڵی دڵی کچەکەیە کە لە منداڵییەوە فێربووە هەمیشە خۆی بەهێز نیشانبدات. لە کۆتایی بەهاری ئەو ساڵەدا کە هێشتا داواکارەکان تەنیا سێ مانگ بوو بە ڕێگاوەبوون، سەوسەن بیری لەوەکردەوە لەسەر یەکێک لە دیوارەکانی کتێبخانەکەی خۆی، جارجار نیگارێکی گەورەی سروشتی بۆ گۆشەیەکی دونیا دروستبکات کە لە فەرهەنگ و کتێبە گەورە و گۆڤارە جوگرافییەکاندا دەیانبینێت، تا لەو ڕێگایەوە پتر لە داخوازەکانی خۆیەوە نزیک بێت، کە هەردەم لە خەونەکانیدا لە ئامێزی شوێنە عاجباتییەکانی سروشتدا دەیبینین. کە پرۆشەی خوشکی ناڕەزایی خۆی دەرخست، بەو بیانووەی کە ئەوجۆرە نزیکییە هیچ نییە جگە لە خۆ خەڵەتاندن، سەوسەن بە ئارامی پێیگووت «هیچ دوو مرۆڤێک لەم دونیایەدا بەڕاستی لە یەک نزیک نین... مرۆڤ تەنیا لە حاڵەتی

خۆخەڵەتاندن و خۆفریودانـدا لـە مـرۆڤ نزیکـە... ئێمـە وەهـا دروسـت بووین نەتوانیـن لـە هیـچ نزیـک بیـن، دەبێـت بەختەوەربیـن گـەر بتوانیـن تۆزێکیـش لـە خۆمـان یـان لـە شـتەکانی تـر نزیـک بیـن...». فیکـرەت دەیزانـی کـە سەوسـەن بەجۆرێـک لـە جۆرەکان دەتوانێت هۆیـەک و مانایەکی فەلسـەفی بـۆ هەمـوو ئارەزووەکانـی خـۆی بدۆزێتـەوە، هەنـدێ جـار بەهانـە و هۆکارەکانـی قـووڵ و هەنـدێ جاریـش بەهانـە و هۆکارەکانـی لـە خزمـەت ویسـتە منداڵانەکانیـدا بـوو. فیکـرەت دروسـتکردنی ئـەو وێنانـەی وەک جـۆرە دەسـتکارییەک بـۆ دونیـای سەوسـەن سـەیردەکرد کـە دەیویسـت بگۆڕێـت و نەدەگـۆڕا، ئـەوە بیرۆکەیەکـی بـاش بـوو کچەکـە کەمێـک لـە دەوری خـۆی هەسـت بەگـۆڕان بـکات، لایەنیکـەم دەکـرا ئـەوە شـتێک لـە کـەم خوێنـی و سەرئێشـەکەی کەمبکاتـەوە. هەڵبـەت تێچوونـی دروسـتکردنی ئـەو نیگارانـە ئاسـان نەبـوو، لـە هەمـوو شـاردا دوو سـێ نیگارکێـش هەبوون ئـەو دیواربەندە گەورانەیـان دروسـتدەکرد، دووانیـان هونەرمەنـدی کارامـە نەبـوون و یەکێکیان نرخـی زۆر بـەرزی داوادەکـرد کـە بـە بودجـەی پیاوێکـی وەک فیکـرەت هەڵنەدەسـوڕا. لەگـەڵ ئەوەشـدا بـەردەوام دوای مەزاجـی کیژەکـە دەکـەوت، وەک ئـەوەی قـەدەری بێـت لەگـەڵ هـەوای ئـەو کچـەدا هەڵبسـوڕێت. دواجـار ڕێکـەوت کۆمەکیکـردن و کوڕێکـی گەنجیـان دۆزییـەوە کـە بـە پارەیەکـی گونجـاو ڕازی بـوو نـاو بـە نـاو نیگارێـک بـۆ سەوسـەن دروسـتبکات. کوڕەکـە نـاوی «ئاریـان جـەودەت» بـوو، کاتێـک یەکەمجـار هـات بـۆ ماڵـی فیکـرەت گوڵدانچـی، سەوسـەن بـە ناسـکی پێیگـووت «بـە یـەک مـەرج ڕێگات دەدەم بێیتـە ئـەم ماڵـە. سـوێندم بـۆ بخـۆیـت کـە حـەزم لـێ ناکەیـت، بیـر لـەوە ناکەیتـەوە خۆشـت بوێـم، جگـە لـە ڕاسـتیش هیچـی دیکـە لەسـەر ئـەم ماڵـە لـە دەرەوە ناگێڕیتـەوە، بـە هەمـوو کـەس دەڵێیـت تـۆ لێرەیـت تـا دیوارەکانـم بـۆ ڕەسـمبکەیت، تەنیـا دیـوارەکان... نەبـا لـە وەڕسـیدا بمـرم». کوڕەکـە سـوێندی بـۆ خـوارد کـە حـەزی لـێ نـاکات، هەمـوو شـتێکیش دەکات بـۆ

ئەوەی بیر لە خۆشەویستی نەکاتەوە، بە دەنگێکی غەمگینیش گوتی «خانم من چیرۆکی تۆ دەزانم، چیرۆکی تۆ و داواکارەکانتم بیستووە، ئیتر چۆن بتوانم حەزت لێبکەم. تا ئەو ڕۆژەی ژندەهێنم هەر نیگارێک تۆ بتەوێت دەیکێشم و هەر شتێکیش تۆ ئاسوودەبکات دەیکەم، بەڵام ڕۆژێک ژنم هێنا، ئەوکات ژنەکەم بڕیاردەدات ئاخۆ دەتوانم لەگەڵتدا بەردەوامبم یاخود نا...». سەوسەن فیکرەت بەوەوە وازی نەهێنا، بەڵکو کاغەزێکی بە خەتی خۆی پێپڕکردەوە کە تێیدا کوڕەکە سوێند دەخوات هەرگیز حەز لە سەوسەن فیکرەت ناکات. سەوسەن گوتی «پیاوی ئەم شارە تەنیا بەجۆرە پەیمانێکی وا دەبەسترێنەوە». کاغەزێکی چکۆلانە بوو کە سەوسەن ناوی نابوو «پەیمانی حەزنەکردن» شتێک بوو بە پێچەوانەی «پەیمانی خۆشەویستی»ـەوە کە کوڕ و کچانی شار پیرۆز سەیریاندەکرد و لەگەڵ یەکدا مۆریاندەکرد. سەوسەن فیکرەت ڕای وابوو هەموو ژنێکی ئەم شارە دەبێت کۆمەڵێک لەو پەیمانانەی پێبێت، و بە هەموو پیاوە زیادەکانی دەوروبەری خۆی مۆربکات، تا بتوانێت ئاسوودە بژی.

یەکەمین نیگارێک ئاریان جەودەت کێشای وێنەی پاییزێکی تورە بوو، تێیدا چەند درەختێک با دڵڕەقانە بەرەو چەپ وەریگێڕاون، ئاسمانێکی گرژ بەسەر دەریاچەیەکدا دەڕوانێت کە بە گەڵای زەرد داپۆشراوە. پێدەچوو ئەو وێنەیە وەک سەرەتا گەلێک دڵی کچەکە خۆشبکات، کە ئەو وەرزە ئارەزووی بۆ نیگاری غەمگین و پاییزیی لە تژۆپکدابوو، لە هەمان کاتدا وێنەکە پڕ بوو لە باڵندە، باڵندەی ناوازە و سەیر سەیر کە سەوسەن فیکرەت لە کتێبی جیاواز و لەسەرچاوەی جیاواز دەریدەهێنان و بە ئاریان جەودەتی دەگووت نیگاریان بکات.

تەماشاکردنی ئاریان جەودەت لە کاتی ئیشدا نەیتوانی ئەو بۆشاییە قووڵەی ژیانی سەوسەن پڕبکاتەوە. پرۆشە لە هەمووان زیاتر بەدەس...

ئەو بێدەنگییەوە دەینالاند و پێیوابوو قووڵبوونەوە بەردەوامەکانی سەوسەن لە کتێب و فەرهەنگەکاندا ئەو بێدەنگییەی لە ماڵدا دروستکردوە. پرۆشە ئەو بێدەنگییەی وەک درێژکراوەی ڕۆح و جەستەی سەوسەن سەیردەکرد، وەک جۆرێک لە دەستەڵاتی ئەو بەسەر ماڵەکەدا، وەک بەشێک لە هێزی نهێنی ئەو بەسەر هەموو شتەکانی دەوروبەریدا. پرۆشە بۆ ئەوەی ئەو بێدەنگییە بشکێنێت دەبایە بەردەوام دەنگی تەلەفزیۆنەکە زیادبکات، کە ئەو زەمانە بێوچان سرودی تیپە بەعسییەکانی لێدەدا کە سەرتاسەری وڵاتیان بە مۆسیقای جەنگ پڕکردبوو. سەوسەن تەنیا شەوان سەیری تەلەفزیونی دەکرد، خووی بە بینینی ئەو بەرنامە تایبەتیانەوە گرتبوو کە لەسەر جەنگە، هەموو شەوێک بەدیار تەماشاکردنی وێنەی لاشەی سەربازە ئێرانییەکانەوە دادەنیشت. ئەوە تاکە شتێکی تەلەفزیۆن بوو کە پرۆشە نەیدەتوانی سەیریبکات. لاشە سووتاوەکان و دیمەنی ئەو گەنجانەی بەسەرو ڕوخساری تۆزاوییەوە لە سەنگەرەکاندا کەوتبوون، مردنی براکەی و مێردەکەی بە یادا دەهێنایەوە. پرۆشە زۆرجار دەپاڕایەوە لە کاتی دەرخستنی ئەو وێنانەدا تەلەفزیۆنەکە خامۆشبکەن، بەڵام سەوسەن دەیگووت «شەڕ تاکە شتێکی ڕاستەقینەیە کە لەم وڵاتەدا هەیە... دەبێت بەسەیرکردنی ڕابێین». پرۆشە نەیدەتوانی لەگەڵ ئەو نیگارانەدا بژی... سووک و سادە نەیدەتوانی، کە ئەو وێنانەی پیشاندەدا هەستیدەکرد بۆنی مردووەکان ماڵەکە پڕدەکەن... هەستیدەکرد تا دوای تەواوبوونی بەرنامەکانیش تەلەفزیۆنەکە هەر بۆنی مردنی لێدێت. ڕایدەکردە ژوورەکەی خۆی و دەرگاکەی دادەخست و دەگریا، بەڵام ئەو بۆنە هەمیشە بەدوایەوە بوو. دەبێت بڵێم یەکێک لەو هۆ گەورانەی وای لە پرۆشە کرد بیر لە شووکردن بکاتەوە، ئەو بۆنە ترسناکە بوو. چیتر بەرگەی بۆنی ماڵەکەی نەدەگرت، هیچ شتێکیش لەوە خراپتر نییە مرۆڤ بەرگەی بۆنی ماڵی خۆی نەگرێت... ئەوە ژیانی لێدەکات

بە دۆزەخ. شەوێكیان پڕۆشە تكای لە باوكی كرد چارەیەك بۆ بێدەنگی ماڵەكە و ئەو بۆنە ترسناكانە بدۆزێتەوە كە هەستیان پێدەكات. فیكرەت گوڵدانچی لە سەر قەنەفەی سالۆنەكە لە ناو پەیكەر و تۆپی كریستاڵ و باڵندە شوشەكاندا، نائومێدانە سەیریكرد و تێگەیشت كچە گەورەكەی تووشی دەردێك بووە لە دەردی خوشكە بچوكەكەی ترسناكترە. مرۆڤ گەر نەتوانێت بە بێدەنگی ڕابێت لە شێتییەوە نزیكە، ترس لە بێدەنگی و سەرهەڵدانی بۆنی خەیاڵی لە كەپووی مرۆڤدا سەرەتایەكی ترسناكن بۆ شێتبوون. فیكرەت دڵنیابوو هیچی ئەوتۆی بۆ ناكرێت، بەڵام ڕێنمایی كیژەكەی كرد گوڵاو بكرێت و بەیانیان بیپرژێنێت، بەڵكو ئەو بۆنە كەمێك لەو هەستانەی تێدا بڕەوێنێتەوە، ئامۆژگاریكرد ماوەیەك لە هاویندا لەگەڵ ماڵی پورەكانیدا لە شار دووربكەوێتەوە و بچێت بۆ هەر جێگایەك كە ئەوان دەچن، دەربارەی بێدەنگیش كیژەكەی بەرامبەر خۆی دانا و پێیگووت «پڕۆشە، ڕاستییەكی قووڵ لە ژیاندا هەیە دەبێت بیزانیت، مرۆڤ گەر بیەوێت لەگەڵ دونیادا ڕاستگۆ بێت دەبێت بێدەنگی قەبووڵبكات، كێشەی هەرە گەورەی مرۆڤەكان ئەوەیە كە هیچی ئەوتۆیان لەگەڵ یەكدا نییە بیڵێن، من واتێدەگەم زۆربەی ئەو شتانەی مرۆڤ ئەنجامیان دەدا هەر بۆ ئەوەیە لە بێدەنگی ڕابكات، سیاسەت و جەنگ و خۆشەویستی هەموو پەیوەندیان بە پێویستی مرۆڤەوە هەیە بۆ هەڵهاتن لە بێدەنگی... بۆ تاقیكردنەوەی توانای خۆی لەسەر قسەكردن. كێشەی ئێمەی مرۆڤ ئەوەیە دەمانەوێت زمان زۆر زیاتر لە ویستی خۆی و توانای خۆی بەكاربهێنین... كە شەوانە گوێ لە هەواڵەكان یان لەو سرودانە دەگرم كە بەعسییەكان بڵاویدەكەنەوە، هەست ناكەم ئەو سرودانە لە پێناوی ئەو جەنگە گەورەیەدان، بەپێچەوانەوە كچم، زۆرجار ئەو هەستە دامدەگرێت كە ئەم جەنگە لە پێناوی ئەم سرودانەدا دەكرێت. ئەوەی مرۆڤ گوێی لەدەنگی خۆی بێت كە دەنەڕێنێت، ئەوە

خۆی تاقیبکاتەوە بە زمان، بە قسە، بە هاوار دەتوانێت ئەوانی تر تا کوێ بەدوای خۆیدا ڕابکێشێت، یەکێکە لە دەردە ترسناکەکانی مرۆڤ... لێم مەگرە، دوای ئەم عومرە زۆرجار بێدەنگی دەمگێڕێتەوە بۆ خۆم، وەک کەسێک کە ئەوانی تر بەقسە و دەنگەدەنگ ناتوانن کاری تێبکەن... هەستدەکەم من و سەوسەن بەو بێدەنگییە دەژین... تۆ دەبێت بزانیت من زۆر بە غەمم بۆ تۆ... زۆر... ڕەنگە من و سەوسەن زۆر لە یەکتر بچین. من لە غەریبی تۆ لە نێوان من و سەوسەندا تێدەگەم، بەڵام جگە لەوەی کە تکات تیابکەم بەرگەبگریت و سەبرت هەبێت و خۆشتبوێین... هیچی ترم پێ ناکرێت، خۆشبەختیش دەبم گەر بتبینم شوو دەکەیتەوە و جێگایەکی تر و ماڵێکی تر بۆ بەختەوەری خۆت دەدۆزیتەوە».

ئەوە ئەو قسانەی گوڵدانچی بوو کە تا ئەندازەیەک پڕوشەی لە ماڵ هەڵکەند.

٢٦

دوای تێپەڕینی سێ مانگ بەسەر ڕۆیشتنی کامەرانی سەلمادا، کاریگەرییەکانی ئەو سەفەرە بەسەر مەنگوڕی بابەگەورەوە دەرکەوت.

ئەو ماوەیەی مەنگوڕ تێیدا هاوڕێی کامەرانی سەلما بوو قۆناغێکی تایبەتی ژیانی بوو، کەمتر لە هەر کاتێکی دیکە شەڕانگێزی و خراپەی تێدابوو. هەستکردنی بەوەی مرۆڤێک هەیە دەبێت ئەم بیپارێزێت و یارمەتی بدات، زۆر شتی تێدا گۆڕی بوو. ئەوەی هاوڕێ کۆنەکانی زۆربەیان باوکن و منداڵی گەورەیان هەیە و ئەم خاوەنی هیچ نییە، نائومێدی نەکرد، نا... پێشتر ئەو هەستەی نەبوو، بەرامبەر خەڵکانی خاوەن ژن و ماڵ ئیرەیی هەبێت. بەپێچەوانەوە خۆی بە بەختەوەرتر دەزانی کە بەوجۆرە دەژی. خۆی سروشتی هەستەکانی خۆی بەرامبەر کامەرانی سەلما نەدەزانی، ئایا هەستی باوکانە بوو، یان تەنیا دەیویست لەسەر نەریتی چەقۆکێشە گەورەکان، گەنجێکی هەبێت بیخاتە ژێرباڵی خۆی و بیپارێزێت و باوەدڵەی بێت؟. هۆکەی هەرچییەک بێت، ئێستا مەنگوڕ هەستی بە تەنیاییەک دەکرد بەر لە ڕۆیشتنی کامەرانی سەلما لە ژیانیدا نەبوو. ڕاستە مەنگوڕ لە چایخانەی پەپولەی ئازاددا بایە یان لە ژێرزەمینی ئوتێلەکەی باوەجاندا هەردەم کۆڕی گەرم و لە دەوری هەرا بوو، بەڵام هەموو هەستمانکرد کە شەڕانگێزی و نائارامی بە شێوەیەکی کتوپڕ لە ناویدا زیندووبوونەتەوە.

دوای کامەران هاوڕێتی لەگەڵ مەریوانی مەمە و سامان کیسرادا زۆر

بەهێزبوو، هەرسووکیان گەلەک شەڕکەر و تەشقەڵەکاربوون. ئەو ساڵانە دەوڵەت گوندەکانی دەوروبەری شاری وێراندەکرد، گوندەکییەکان بە کۆمەڵ دەهاتنە ناو شار، مەنگوڕ ڕای وابوو دونیای ئەو شارە ڕۆژ دوای ڕۆژ بچوک دەبێتەوە، ئەو پتر لە هەر کەسێکی تر، هەستی بە بچوکبوونەوەی سنورەکانی ئەم شارە دەکرد و ڕۆژ دوای ڕۆژ هەناسەتەنگییەکی گەورە بەر گەرووی دەگرت. ئەو دەیگووت «ئەم شارە ڕۆژ دوای ڕۆژ وەک کیسەڵ دەچێتەوە ناو خۆی... ئێستا شارەکە ئاگای لە چواردەوری خۆی نییە، هەر شارێک ئاگای لە چواردەوری خۆی نەما، باری ناتەواوە، شار وەک ئینسان وایە بە هەست و نەستدا حیسابی بۆدەکرێت، کە هەست و نەستی مرد، کە چواردەوەری خۆی نەبینی ئیتر حیسابی پاکە، هیچ شتێک ڕزگاری ناکات». لەو ماوەیەدا ڕۆژ دوای ڕۆژ ڕەفتاری خراپ دەبوو، هەندێک هەستیاندەکرد چیتر ناتوانن لەگەل مەنگوڕدا قسە و مامەڵەبکەن. شتێک لە شەڕانگێزی و ئارەزووی جەنگ لە ناویدا گینگڵی دەدا کە خۆشی بێزارکردبوو. لە ماوەیەکی کورتدا چەندین جار دەنگە دەنگی گەورەی تووشهات، دوای چەندین ساڵ بۆ یەکەمجار گەڕایەوە بۆ سەر خولیای چەقۆ هەڵگرتن، بۆ یەکەمجار لە ساتەکانی تورەیی و قۆڵبادان و دەمار گرژیدا لێمانبیست کە لە هەموومان بێزار و لە هەموو شتێکیش تورەیە. ئەو هەستەی بە بچوکبوونەوەی شار وای لێدەکرد پتر بیر لە سەوسەن بکاتەوە، هەستیدەکرد ئەو کچە وردبینتر لە هەر کەسێکی دی بچوکی ئەم دونیایەی بینیوە. وەک نوێنەری کامەرانی سەلما ڕۆژێک چوو بۆ لای سەوسەن فیکرەت، ئەو کات نزیکی چوار مانگ بەسەر سەفەری سێ کورە عاشقەکەدا تێپەڕی بوو، هیچ هەواڵێکی تایبەتی لەلای کامەرانی سەلماوە نەبوو، بەڵام هەموو دەمانزانی ئەو بێهەواڵییە دەگەڕێتەوە بۆ خراپی بارودۆخ لەسەر سنوورەکان. مەنگوڕی بابەگەورە لە ڕێگای فیکرەت گوڵدانچییەوە داوایەکی پێشکەشکرد و تکایکرد بۆ سەعاتێک سەوسەن

گوڵدانچی ببینێت، لە ڕاستیدا ئەوکات کەس نەیدەزانی بۆ مەنگوڕ وا بە حەسرەتەوە دەیەوێت سەوسەن ببینێت، بەڵام دواتر زانیمان کە هەموو هەوڵی ئەو بۆئەوە بووە سەوسەن وا بسازێنێت گوناهی ئەو تێکەڵ بە هەڵسەنگاندنی کامەرانی سەلما نەکات. لە ڕۆژێکی کۆتایی تەموزدا، مەنگوڕ بە کراسێکی قۆڵ کورتی سوور و کڵاوێکی ئەستووری خڕەوە کە لەگەڵ گەرمای ئەو وەرزەدا نەدەگونجا، چوو بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی. خولیایەکی نەبوو ئەوە نەبێت سەبارەت بە بارودۆخی خراپی خۆی و «گەورەیی دونیا» قسە لەگەڵ کچەکەدا بکات، ماوەیەک بوو کە هەستی بە نالەباری ڕەفتارەکانی خۆی و بەدی ڕەوشتەکانی دەکرد، لەدڵەوە هەستیدەکرد هۆی ئەو گۆڕانەی دەگەڕێتەوە بۆ تێکچوونی پەیوەندی بەم شارەوە. بۆ ئەوەی لە بۆچوونەکانی خۆی دڵنیابێت پێویستی بە قسەکردنێکی دوورودرێژ لەگەڵ ئەم خانمەدا هەبوو کە مەنگوڕ بڕوای وابوو زۆر نهێنی گەورەی دونیا دەزانێت. کە گەیشتە ماڵی گوڵدانچی، پێشتر بیری لە هەموو وشەیەکی خۆی کردبووەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ڕستەکانی بەوجۆرە نەهاتنەدەرێ کە خۆی دەیویست، سەرەتا قووڵ وەک خزمەتکارێک نوشتایەوە و گووتی «ها، خانمی سەوسەن، لە مێژە یەکترمان نەبینیوە، بەداخ و پەژارەوە دەبێت بڵێم، کە هەواڵێکم لە کامەرانی سەلماوە پێ نییە... لەو ڕۆژەوەی ڕۆیشتووە هیچ شتێکمان لێ نەبیستوە، نە من، نە کەسوکاری... بەڵام سەوسەن خان، مەترسە، هۆی ئەو بێدەنگییە، دەگەڕێتەوە بۆ خراپی سەر سنوور. لەو کاتەوەی ئەو ڕۆیشتووە، دونیا هەر خراپ و خراپتر دەبێت...». سەوسەن بەرەو ژووری کتێبخانەکە پێشیکەوت و لە جێگایەکی گونجاودا داینیشاند و گووتی دەرهەق بە بێدەنگی داواکارەکان مەراقێکی نییە و گەردێک دڵی نەگرتووە. مەنگوڕ کڵاوەکەی خستە سەر کۆشی و گووتی « خانم پێویست ناکات، من هیچ بڵێم، هەموو دەزانین شتەکان ڕۆژ دوای ڕۆژ خراپتر دەبن. یوسف

کەویار بە ڕەحمەت بێت دەیگووت «ژیان سێویکە گەر لە کاتی خۆیدا نەیخۆیت دەڕزێت». ئا ژیان بەوجۆرەیە، خانم». سەوسەن هەمیشە ماندوێتییەکی قووڵی پێوەدیاربوو، گووتی «بەتەواوی تێناگەم مەبەستتان چییە... بەتەواوەتی تێناگەم». مەنگوڕ پاڵیدایەوە و گووتی « من لەو کەسانەم کە ژیانم لە کاتی خۆیدا نەخواردوە، هەموو واین، ئەوانەی لەم شارەدا دەژین زۆربەمان ئەو هەستەمان هەیە کە هیچمان لە ژیان نەخواردوە. بەڵام لە ڕاستیدا ئەوە هۆی سەردانەکەی من نییە، من دەمەوێت بزانم تۆش هەمان ئەو هەستەت هەیە کە ئەم شارە بچوکتر و بچوکتر دەبێتەوە. لەو ڕۆژەوەی کامەرانی سەلما ڕۆیشتووە، واهەستدەکەم ئەم شارە تا دێت بچوک دەبێتەوە، پێشتر ئەوەم نەدەبینی، بەڵام شتێکی سەیرە، ئێستا دەڵێیت ئەم شارە وەک کلکی کیسەڵ دەچێتەوە ناو خۆی... عەفوومکە خانم، من لە ناو خەڵکی سادە و چەقۆکێشدا گەورەبووم... بەڵام دەزانم تۆ تێمدەگەیت، ڕاستە من بە تەمەن لە تۆ گەورەترم، بەڵام تۆ لەم کتێبخانەیەوە عیلم و مەعریفەتی زۆرت وەرگرتووە، لە بەرئەوە هەرچییەک دەڵێم تۆ حاڵی دەبیت... زۆربەی ئەوانەی دەیانناسم قوونی خۆیان ناجوڵێنن، بۆ ئەوەی تێمبگەن... ئاه عەفوومکە خانم، داوای لێبووردن دەکەم، مەعزەرەت دەخوازم کە هاتم سوێندم خوارد قسەی خراپ نەکەم و ئەم وشانە بەکارنەهێنم... بەڵام باوەڕت بێت خانم، ئەوجۆرە وشانە خۆیان دێن، لە پڕێکدا بێئەوەی بزانیت دەپەڕێنە سەر زارت... هەموو واین، خەڵکی ئەم شارە هەموو بەم وشانە دەژین... گەر ئەو وشانەمان لێبستێنن، گەر ئەو وشانە لە زمانەکە دەربهێنن و بیسووتێنن ئیتر لاڵ دەبین... بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا عەفوومکە، من هاتووم بۆ ئەوەی بپرسم بۆ لەو کاتەوەی کامەرانی سەلما ڕۆیشتووە من هەستدەکەم شارەکە تووشی بێهۆشی بووە و بە هیچ شتێک هۆشی نایەتەوە. من دەمەوێت بپرسم... خانم بەڕاستی وایە، ئەم شارە تادێت

بچوکتر دەبێتەوە، یان ئەوە تەنیا خولیایەکی خراپی ناو سەری منە؟».
سەوسەن وەک کچێک لەسەرە مەرگدا هەندێک ڕاسپاردەی ترسناک بدرکێنێت و گووتی«شار هەرگیز بچوک نابێتەوە، شار بەردەوام گەورە دەبێت، بەڵام دونیاش لەگەڵیدا گەورە دەبێت... شار چەند خێرا گەورە بێت، خێراییەکەی ناگاتە خێرایی گەورەبوونی دونیا... تا دونیا گەورەتر بێت، شار لە بەرچاومان بچوکتر دەبێتەوە». مەنگوڕ گووتی «سەوسەن خان، سەیرکە، خەڵکی ئەم شارە ئاگایان لە هیچ شتێک نەماوە، من دەزانم سەرباز و ئەمن و سیخوڕەکانی حکومەتی بەعس کە نزیکی بیست ساڵە لە سەر قوونمان دانیشتوون، کارێکیانکردوە مرۆڤ تەنیا بیر لە خۆی بکاتەوە... بەڵام جاران زیاتر ئاگامان لە دونیا بوو... شارەکە ئێستا کوێربووە.... لە قوونی خۆی زیاتر هیچی تر نابینێت. من لەو شەوانەدا لەگەڵ سامانی کیسرادا لە یاری دەهاتمەوە، پێمگووت: ئەو کچە شتێک دەزانێت ئێمە نایزانین، دەزانێت کارەساتێک بەڕێوەیە، بۆیە بە هەر بەهانەیەک بووە ویستی ئەو سێ کوڕە ڕزگاربکات... ئەوەتا ئێستا هەستدەکەم شارەکە تۆزەتۆزە لە شیاکەی خۆیدا نوقمدەبێت، دەمەوێت بزانم تۆ بەڕاستی شتێک دەزانیت کە کەسی تر نایزانێت، خانم بە ڕاستی ئەمە مەراقمە، گەر شتی زۆر ترسناک بەڕێوەیە، گەر بۆنی تۆ وەک ژنێک لە بۆنی ئێمە بەهێزترە شتێکم بۆ ئاشکرابکە؟».
سەوسەن لە نیگار و شێوەی مەنگوڕدا دیمەنی «خان»ـی تەتاری ناو یەکێک لە ئەتڵەسەکانی دەهاتەوە یاد. کەمێک گەرمتر و زیندووتر لە قسەکانی پێشووی گووتی « نازانم جەنابی کاک مەنگوڕ، تۆ بۆ وادەزانیت من شتێک دەزانم کە خەڵکانی تر نایزانن، لە ڕاستیدا من شتێکی زۆر تایبەتی نازانم کە بۆ خەڵکانی تر نهێنی بێت... بەڵام دەزانم مرۆڤ لە شوێنی بچوکەوە ناتوانێت بەڕوونی بیر لە جێگای تر بکاتەوە... مرۆڤ لەم شارە بچوکەی ئێمەدا، گەورەیی دونیای بیردەچێتەوە...

لە منداڵییەوە ئەو ڕاستییە دەزانم، تۆ کوڕی ئەم شارەیت، بەڵام من کچی هیچ شارێک نیم. بەدوای پیاوێکیشدا دەگەڕێم خەڵکی هیچ شارێک نەبێت... دۆزینەوەی پیاوێک کە خەڵکی هیچ شوێنێک نەبێت ئاسان نییە، لەگەڵ ئەوەشدا من هەوڵدەدەم. جەنابی کاک مەنگوڕ، هەوڵدەدەم... هەق بە تۆیە، ڕۆژ بەدوای ڕۆژ هەموو شتێک خراپ دەبێت، ڕاستت دەوێت من ئەوانەم نارد، بۆ ئەوەی نەکوژرێن. من شتێک دەزانم... ئا، من شتێک دەزانم، بەڵام شتێکی ئەوتۆ گرنگ نییە، ئەوەیە شەڕ لەم وڵاتەدا تەواو نابێت، قەت شەڕ تەواو نابێت... بەڵام جەنابی مەنگوڕ خان خۆت دەزانیت ئەوە زانیارییەکی وەها گرنگ نییە... وانییە... شتێکی ئەوتۆ نییە».

سەوسەن هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و وەک یەکێک چاوەڕوانی وەڵامی تکایەک بکات، بەبێدەنگی سەیری مەنگوڕی کرد و بەردەوامبوو «کاک مەنگوڕ، کاتێک کامەرانی سەلما چەقۆی لە مەنسور ئەسرین دا هەموو وایان دەزانی من بێباکم، من هەست بە هیچ ناکەم، بەڵام وانییە، باشترین پیاو، ئەو پیاوەیە کە نازانێت شەڕبکات. من زۆر بیرم لێکردۆتەوە، سەفەر تەنیا شتێکە پیاوی ئەم وڵاتە لەو شتانە دووردەخاتەوە کە لە پێناویدا شەڕدەکەن، بێوەیترین مرۆڤی دونیا، ئەوانەن کە سەفەردەکەن».

مەنگوڕ بێئەوەی لە قسەکەی سەوسەن تێگەیشتبێت گووتی « بەقەبری مردووم خانم، ژیانی ئێمە وەک شەرابی تاڵ وایە، گەرچی تاڵە، بەڵام لەبەرئەوەی لەشمان بە ژەهرەکەی ڕاهاتووە، ناتوانین دەستبەرداری بین. بەڵام خانم بە گۆڕی عەزیزم، مرۆڤ حەیوانێکی تەمەڵە، گەر بەدوای شتێکی گەورەدا نەگەڕێت، لە جێگایەکدا دەچەقێت و ناجوڵێت. منیش وام، منیش هەمیشە خۆم وەک حەیوانێکی تەوەزەل و تەپۆ سەیرکردوە. قەسەم گەر من لە جێگای داواکارەکانی تۆ بوومایە، نەمدەتوانی ئەم شارە بەجێبهێڵم، دەمگووت خانم عەفومکە، من کەتیرەیەکی نهێنی بەم شارەوەی

نوساندوم... نا خانم، ئەوەم پێ نەدەکرا، شتەکە وەک نەخۆشی وایە. قاسمی عەنبەرخان لە شەستەکاندا چەقۆکێشێکی گەورەی شار بوو، کە شەڕیدەکرد دەستیت نەدەبینی، خێراترین چەقۆکێشی ئەو سەردەمەبوو. دایکی قاسم پازدە هەزار دیناری ئەو سەردەمەی بۆ کرد بە دۆلار تا بڕوات و واز لەم شارە بهێنێت. من پێمگووت «قاسە پارەکە لە حاجی عەنبەر وەرگرە و بڕۆ» هەموو لە دڵمان چەسپیبوو بەسەلامەتی دەرناچێت. من گووتم « ئەم شارە مەلعونە دەتفەوتێنێت، بڕۆ و کەوڵی خۆت ڕزگاربکە». ڕۆژێک پارەکەی وەرگرت و ڕۆیشت، هەموو واماندەزانی ئیتر ناگەڕێتەوە. دوو هەفتەی پێنەچوو، دیسان لەبەر سینەماکاندا دەسوڕایەوە. بەڕەحمەت بێت گووتی « مەنگوڕ، من لە هیچ شوێنێکی تر ناتوانم سەوزیم. ئاوی هیچ شارێکی ترم بۆ ناخورێتەوە، نانی هیچ شارێکی ترم بۆ ناخورێت». دوای دوو مانگ لەو ڕۆژە لەسەر ئەوەی جنێوی بە شەرەفی سیاسییەکی گەورە دابوو، لەبەر قەیسەرییەکەدا دایانە بەر چەقۆ، پێنج کەس بوون، دووانی لێ بریندارکردن، بەڵام دەرەقەت نەهات، بەڕەحمەت بێت کوڕێکی ئازابوو، لەویادا کوشتیان. کە چوومە سەر لاشەکەی هەژدە چەقۆی پێوەبوو، خوای گەورە تا ئەوکاتە کەسم نەبینیبوو هەژدە چەقۆی پێوە بێت. سەوسەن خان ئێستا واهەستدەکەم منیش تووشی ئەو دەردە بووم... ئەو دەردەی قاسمی عەنبەرخانی کوشت. تۆ پێمبڵێ خانم، تۆ بڵێی خوابکات من لە هیچ شوێنێکی تری دونیادا سەوز ببمەوە... لەو باوەڕەدایت حەیوانێکی تەمەڵی وەک من، کە بەزەحمەت دەتوانم قوونی خۆم بجوڵێنم، بتوانم سەفەربکەم؟...».

سەوسەن بە غەمگینییەوە سەیریکرد و بەهێمنی گووتی «مەنگوڕ خان، مرۆڤ گەر بەدوای شتێکدا نەگەڕێت ناتوانێت سەفەربکات. مرۆڤ بۆ شتێکی تر دەگەڕێت و لە ڕێگادا بە ڕێکەوت چاوی بە دونیا دەکەوێت. گەر تۆ ئەمڕۆ بڕۆیت، بەیانی بگەیتە سەر ترۆپکی شاخێکی بەرز، بگەیت

ناو بەفرێکی زۆر، بڕۆیتە سەر بەحرێکی گەورە، دوایی لە خۆت دەپرسیت من چیدەکەم لێرە، بۆ پشوونادەم، بۆ لە جێگایەکدا ناحەوێمەوە؟. گەر بتوانیت ئەو پرسیارە نەکەیت، دەتوانیت سەفەریکەیت... باشترین شت ئەوەیە مرۆڤ لەسەرەتاوە جێگایەکی نەبێت بۆی بچێت و جێگایەکی نەبێت بۆی بگەڕێتەوە، ئەوە لای من ڕێبواری ڕاستەقینەیە... بەڵام خۆت دەزانیت ئەوە قورسە... بۆ نمونە، من شارم نییە، بەڵام شتێکم هەیە لە شار ترسناکتر... ئەم کتێبخانەیەم هەیە...».

مەنگوڕ گووتی «خانم ڕاستییەکەی من دەمەوێت ڕوونتر قسەتان لەگەڵ بکەم. من دەڵێم شتەکە بەدەست مرۆڤ خۆی نییە، کە لە شارێکی کوێردا لەدایک بوویت تۆش هیچ نابینێت. خانم من لە ژیانمدا کەم شت پەستمدەکات، یەعنی هەموو شتێک لام ئاساییە. بەڵام تۆ منت نەخۆش خست، ئەوە ئەسڵی مەسەلەکەیە، نا خانم من لەگەڵ هەموو ڕێز و حورمەتێکدا وادەڵێم... هەر من نا. خانم... خەڵکانێکی زۆر تووشی ئەو موسیبەتە بوون... پێشتر ئەم شارە هەموو دونیای من بوو. ئا قەسەم بە گۆڕی مردوم هەموو دونیای من بوو. نەمدەزانی لەدەرەوەی ئەم شارە شتێک هەیە ناوی دونیایە، ناوی جیهانی بەرین و گەورەیە. بەڕێزتان بیری داماوێکی وەک منتان خستەوە شتێک هەیە ناوی جیهانە. لەو کاتەوە خانم نەخشەیەکی بچوکی دونیام کڕیوە و خستومەتە گیرفانم، بەردەوام لە گیرفانمدایە، بۆ هەر شوێنێک بچم لە گەڵمدایە، بەردەوام سەیریدەکەم. نا خانم مەترسە، من ناتوانم بچم بۆ هیچ جێگایەک، تا ئێستا هەمووی خەیاڵاتی نابەجێیە. بەڵام بەوەدا نەدەتوانم بڕۆم و نەدەشتوانم لێرە ئاسوودەبم، خەریکە دەبم بە بەشەرێکی تر. سوێنددەخۆم دوای مانگێک لە سەفەری کامەرانی سەلما ئەو گۆڕانەم تیا دروستبوو. لەسەرێکەوە خەریکە ئەم شارە دەمخنکێنێت و لەسەرێکی تریشەوە دەزانم ناتوانم لەم شارە بڕۆم. ئەوەش تورەیی و

شێتییه‌كم تیا دروستده‌كات خۆم لێیده‌ترسم. بۆ نمونه خانم دوێنێ وه‌ك هه‌ر مرۆڤێكی ئاسایی به‌سه‌ر جاده‌كاندا ده‌ڕۆیشتم، له ناكاو هه‌ستمكرد له قه‌فه‌زدام، هه‌ستمكرد قه‌فه‌زه‌كه ته‌نیا له دارودیوار و جاده دروست نه‌بووه، به‌ڵكو له‌و خه‌ڵكه‌ش دروستبووه كه له‌ده‌ورم دێن و ده‌چن، ئه‌وه تووشی بوغزێكی وه‌های كردم مه‌پرسه، وه‌خت بوو له چایخانه‌ی په‌پوله‌ی ئازاد دوای شه‌ش ساڵ بۆ یه‌كه‌مجار «قاره‌مانی عوسه‌ی كافوور» بده‌مه به‌ر چه‌قۆ، ئه‌گه‌رچی به‌قه‌بری مردووم چه‌قۆشم پێ نه‌بوو. له ڕاستیدا خانم من ئه‌مڕۆ بۆ یه‌ك شت هاتووم، بمبوره كه به‌رده‌وام وا فێڵبازانه نیازی خۆم ده‌شارمه‌وه و هه‌وڵده‌ده‌م واده‌ربكه‌وم كه بۆ شتێكی تر لێره‌م، به‌ڵام ڕاستییه‌كه‌ی من بۆ ئه‌وه هاتووم پێتبڵێم، من زۆر به‌ره‌و خراپه ده‌گۆڕێم. شتێك له خوێنمدا ده‌جوڵێت كه بۆم ناوه‌ستێنرێت. به‌ڵێ خانم كورته‌ی حیكایه‌ته‌كه ئه‌وه‌یه من به‌ره‌و خراپه ده‌چم. ڕه‌نگه به‌ڕێزتان بڵێن، یه‌عنی چی تۆ خۆت ده‌زانیت به‌ره‌و خراپه ده‌چیت و كه‌چی هیچ ناكه‌یت بۆ ئه‌وه‌ی به‌ره‌و خراپه نه‌چیت. به‌ڵام خانم من وام، له منداڵییه‌وه وام، ده‌زانم ئیشێك خراپه كه‌چی ده‌یكه‌م، هه‌میشه بهانه‌یه‌ك ده‌دۆزمه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی بیكه‌م. به‌ڵام هه‌موو گوناهه‌كه له ملی مندا نییه، یوسف كه‌ویار كه مامۆستای ڕاسته‌قینه‌ی من بوو ده‌یگووت «مرۆڤی خراپ نییه، شوێنی خراپ هه‌یه». به‌ڵام له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا، من هاتووم تیاتاندا بپاڕێمه‌وه، هاتووم پێتانبڵێم له داهاتوودا له‌وانه‌یه زۆر شتی خراپ له من بوه‌شێته‌وه، ڕه‌نگه پاشه‌ڕۆژ له‌سه‌ر من هه‌واڵی به‌د ببیستن. زۆر سوپاستانده‌كه‌م گه‌ر هه‌ڵه‌كانی من نه‌خه‌نه ملی كامه‌رانی سه‌لما... خراپه‌كانی من په‌یوه‌ندییان به كامه‌رانی سه‌لماوه نییه، من هه‌ر خراپه‌یه‌كم هه‌بێت ئه‌و لێی بێئاگایه».

كچه‌كه گووتی « مه‌نگوڕ خان گه‌رچی من تۆ باش ناناسم، به‌ڵام نامه‌وێت وابزێت وه‌ك ئه‌وه‌ی له قه‌فه‌زدایت، ئه‌وه‌ی نوێنه‌ری كامه‌ران

سەلمایت هەقی ئەوە نادات بە من داوای هیچ لە ئێوەبکەم، دڵنیابە خراپی مرۆڤێک تێکەڵ بە خراپی یەکێکی تر ناکەم». سەوسەن نەیدەزانی بەو قسانە چرا بۆ مەنگوڕ هەڵدەکات زیاتر شەڕانگێز بێت.

مەنگوڕ هەستایە سەر پێ و چەند جارێک نوشتایەوە و بەوپەڕی ڕێزەوە بچوکی خۆی نیشاندا و گووتی «خانم، من ئەوەم دەوێت، من دەمویست ئەو ڕستەیە لە زارتان ببیستم، ئەو قسەیەی تۆ بۆ من گەورەیە... ئومێدم ئەوەیە لە ویژدانی خۆتدا خراپی من تێکەڵ بە وێنەی کامەرانی سەلما نەکەیت... ئەوە تەنیا داوای منە، خانم... هیچ شتێکی ترم ناوێت».

تا ماوەیەکی زۆر تێنەگەیشتین بۆ مەنگوڕ پێویستی بەوەیە ڕەزامەندی سەوسەن گوڵدانچی لەسەر خراپەکانی خۆی بەدەست بهێنێت، بەڵام هەموو دەمانزانی مەنگوڕ بەبێ ئەو ڕەزامەندییە نەیدەتوانی زۆر لەو کارانەبکات کە دواتر کردی، ئەو ڕەزامەندییە بۆئەو زۆر گرنگ بوو، دەبایە سەردانێکی تایبەتیشی بۆ ئەنجام بدایە. سەوسەن ئەو ڕۆژە بێئەوەی بزانێت چی دەکات چەند جارێک دڵنیایکردەوە کە ئەو خراپەی مرۆڤەکان لەگەڵ یەکدا تێکەڵ ناکات. مەنگوڕی بابەگەورە کاتێک کڵاوەکەی هەڵگرت و لە ماڵی گوڵدانچی هاتەدەرەوە، گەلێک کامەران بوو. سەوسەن لەبەردەرگاش دووبارە سوێندی بۆ خوارد کە گوناهی ئەو ناخاتە ملی کامەرانی سەلما، ئەوە بۆ مەنگوڕ بەسبوو هەست بە ئاسوودەییەکی گەورە بکات. بەڵام ساڵانێکی دواتر هەستمانکرد ئەو سەردانە و پەیمانە بۆ چەندەها ساڵ پەیوەندی مەنگوڕ و سەوسەن گوڵدانچیان تەواو تێکدا، بەجۆرێک دەبایە دونیا سوڕێکی گەورە بخوات و شتەکان هەموو بگۆڕێن تا دووبارە بتوانن پێکەوە بە ئاشتی و ئارامی دانیشن.

٢٧

لێدانەکەی قەلەندەر بۆ مستەفا هەژار هەروا ئاسان ڕانەبورد. مستەفا لە هەر شوێنێک دابنیشتایە چیرۆکی دڕندەیی ئاموونییەکانی دەگێڕایەوە، بە چەشنێک کۆڕ و دانیشتنێک نەما بەسەرهاتی ئەو شەوە غەمگینەی خۆی و قەلەندەری تیا نەگێڕێتەوە. ئاموونییەکان وایان هەستکرد کە سەرهەڵدانی ئەم گرفتە لە هەفتەی یەکەمەوە، نیشانەیەکی خراپە بۆ ئەوان، بەتایبەت لێدانی مستەفا هەژار، فیکرەت گوڵدانچی زۆر تورە کرد و هەموو شاریش بینیان کە بە پاکەتێک پسکیتەوە چوو بۆ خەستەخانە بۆ لای. لە ڕاستیدا فیکرەت گوڵدانچی هەموو شتێکی دەکرد بۆ ئەوەی ئاسوودەیی و هێمنی لە نێوان بەرە جیاوازەکاندا بەرقەرار بێت، چونکە نەیدەزانی گەر شتەکان لەدەست دەربچن، دواجار چارەنوسی خۆی و کچەکەشی بەرەو کوێ دەچێت. بەڵام شتەکان ڕوو لە هێمنی و بەرقەراری نەبوون. هەفتەیەک دوای سەردانەکەی مەنگوڕی بابەگەورە، ساقی مەحمود کاسێتێکی بڵاوکردەوە کە بوو بە پزیسکی یەکەمین ئاگری گەورە. هەموو زانیمان ساقی لە گۆرانییەکانیدا باسی مەنسور ئەسرین دەکات، «عاشقێک لە پێناوی خۆشەویستیدا جیهان دەگەڕێت و باڵندەی ئەڤین ڕاودەکات». ئەوەی گرفتەکەی گەورەکرد ئەوە بوو کە ساقی لە هەموو گۆرانییەکانیدا بە مەجاز پەلاماری عاشقانی درۆزن و چەقۆکێشە دڕندەکان و چەتە پارەدارەکان دەدات. گۆرانییەکان چ بە شیعر و چ بە ئا[illegible]

ئیشی گۆرانیبێژێک بوون کە بەهرەیەکی ئەوتۆی نییە، بەڵام بەوەدا زۆربەی خەڵک ناتوانن بەهرەی ڕاستەقینە بناسن، گۆرانییەکانی ساقی کە بەسەمبولی سیاسی زەق موتوربەکرابوون، گوێگرێکی زۆریان هەبوو. سەرانی ئامونییەکان پێکەوە گوێیان لە کاسێتەکە گرت، پەرچەکرداری قەلەندەر ئامون گەلێک هیستری و شێتانە بوو، بەڵام بەهۆی پێشنیارەکانی فەوزی بەگەوە کە سووربوو لەسەر ئەوەی نابێت ناوی ئامونییەکان لەوە زیاتر لکەداربکرێت، بە کۆمەڵ فەرمانیان بە قەلەندەر دا تووڕەیی خۆی بخواتەوە و لە هەموو تۆڵەیەک ببورێت، گووشاری ئامونییەکان و سەرانی خێڵ لەسەر قەلەندەر بەجۆرێک گەورەبوو ناچاربوو لەبەردەم هەموویاندا پەیمانێک بنوسێت و ئیمزایبکات کە بێگەڕانەوە بۆ سەرانی خێڵ هیچ شتێک نەکات و هەرچییەک ڕووبدات ئەو شتەکان بە پێکەنین و زەردەخەنەوە وەربگرێت.

لەبەرەی مەنگوڕەوە کاسێتەکە هەژان و هەڵای گەورەی نایەوە، گۆرانییەکان مەنگوڕیان وەک جرجێکی بێڕەحم و ناحەزێکی چڵکن وەسفدەکرد، پیاوێک لە پاشەڕۆی گورگ و ئاوی زێراب. وەسفەکان وەها لێدەربوون، کەسانێکی زۆر ئەوەیان بە دەرفەت زانی لاقرتی بە مەنگوڕ بکەن و بیدەنە بەر کلکان، مەنگوڕ هەستیکرد دەستێک هەیە دەیەوێت لووتی لە زەوی بدات و بیکات بە قەرەقۆز، ئەوە زۆر بریندارکرد و توانا شەڕانییەکانی زیاتر تیا جوڵاند. مەنگوڕ لەوانە نەبوو کە گوێ لە ئاواز و گۆرانی دەگرن، سەلیقەیەکی زۆریشی بۆ مۆسیقا نەبوو. بەڵام دوای ئەوەی مەنگوڕ لاقرتی و تانەکانی بیست، دوای ئەوەی زانی توانجەکان کاریان لە دەماری کرد، بڕیاریدا گوێ لە کاسێتەکەی ساقی بگرێت. مەنگوڕی بابەگەورە و دەستەیەک لە هاوڕێ هەرە نزیکەکانی لەماڵی «حەسەن نەرمین» کە پیاوێکی بچکۆلەی بێوەی بوو، لەوانەی زۆر حەزیان بە کۆڕ و کۆمەڵی مەنگوڕە، گوێیان لە کاسێتەکە گرت. مەنگوڕ تا ئەوکات ساقی

وەك دوژمنێكی سەرسەخت سەیرنەكردبوو، تەنیا بەرەیەك بە ڕاستی لێیدەترسا بەرەی ئامونییەكان بوو، بەڵام ئەو شەوە هەموو ئەوانەی لە ماڵی حەسەن نەرمین بوون، پێكڕا هەستیانكرد مەنگوڕ چەند برینداره و چ گرێك لەدەروونی بەریووه. دوای ئەوەی كەمێك عارەقی خواردەوە، بە هەموو مەستەكانی دۆستی گووت «سوێند دەخۆم بە قوونی هەرچی فریشتەی ئاسمانە كە ئەم پیرە خەرەفاوە سالآنی زووی بیرناچێتەوە، سەردەمێك ئەو شیوعی بوو و من ئیشم بۆ پارتی دەكرد... جنێوەكانی وەها ئاشكران دڵ هەلاهەلادەكەن. تا ئێستا كەس ئاوها بە ئاشكرا و لە بەرچاوی دونیا لاقرتی بە مەنگوڕ نەكردوە، من قوونی خۆم خستۆتە هەلاكەتەوە بۆ ئەوەی ناوێكی پاك بۆ خۆم دروستبكەم. بەڵام قەسەم بە قەبری نەنكم لەگەڵ كەوتنی خۆری سبەینێدا، شتێكدەكەم نەمدەویست دووبارەیبیكەمەوە... شتێك نەمدەویست جارێكی تر بیری لێبكەمەوە».

دوو ڕۆژ دوای ئەوە، بەیانی لەسەر هەواڵی چەند ئاگرێكی گەورە لە خەو هەستاین كە شەو ماڵی ساقی مەحمود و نیشتەجێی تیپی هەرزاڵ و سێ لە گەورەترین تۆمارگاكانی شاری سووتاندبوو. دەستێكی شارەزا ئاگرەكەی كردبووەوە، شتەكان وەها ورد و زیرەكانە كرابوون، كەس ڕاستەوخۆ جێ پەنجەی مەنگوڕی لەئیشەكەدا نەدۆزییەوە، بەڵام هەموو دەمانزانی دەستی ئەوە. دەمانزانی لە كۆتایی شەستەكاندا مەنگوڕ لە ڕووداوێكی هاوشێوەدا ماڵی فریای بابەعەلی سووتاند كە ئەو سەردەمە بە یەكێك لە كۆشكە جوانەكانی شار حیسابدەكرا. فریا خۆی یەكێك بوو لەو كوڕە قۆزانەی كەم جوانی وەك ئەو بە كوچەو كۆلانی شاردا تێپەڕیوون، بەڵام فریا نامەردییەكی وەهای كردبوو، كاتێك مەنگوڕ ماڵەكەی بۆ سووتاند دەستخۆشیمان لێكرد و بە ئیشی هاوڕێیەكی دڵسۆزمان زانی كە لە ساتی سەختیدا پشتی دۆستەكانی بەرنادا. ئەوكات فریا پەیوەندییەكی لەگەڵ نەشمیلی ژنی «بەهادینی بوكێ» دا هەبو

بەهادین هاوڕێیەکی نزیکی مەنگوڕ بوو، نەشمیل ئەسپەژنێکی کەم وێنەبوو، بەڵام وەها سەر بەدەرەوە بوو مەپرسن. بەهادینی بوکن و حەپسەخانی دایکی نەبێت هەموو دەمانزانی نەشمیل لەگەڵ فریادا دەخەوێت. بەڵام فریا بەوەوە نەوەستا، بەڵکو بە کامێراکەی وێنەیەکی ڕووتی نەشمیلی گرت بۆ ئەوەی لای هاوڕێکانی شانازی بە گورزەکانی خۆیەوە لەگەڵ ئەو ژنە بێوێنەیەدا بکات. وێنەکە هیچ گومانێکی هەڵنەدەگرت، وێنەی نەشمیل بوو، ژنێکی سپی و باڵابەرز بە توکەبەرێکی ڕەشی چڕ و خاڵێکی گەورە لە ژێر مەمکی چەپیدا، لەسەر دۆشەکێکی گەورە پاڵکەوتبوو. ئەوە یەکەمجاریبوو لە مێژووی ئەم شارەدا یەکێک وێنەی ڕووتی ئافرەتێک بە ئاشکرا بگرێت، تا ئەوکات کامێرا لە شاری ئێمەدا بۆ مەبەستی لەو جۆرە بەکارنەهێنرابوو، ڕاستییەکەی ئەو وێنەیە سەرەتای زنجیرەیەک وێنە و فلیمی ئیرۆتیکی بچوک بوو کە دواتر ئەرشیفی پۆرنۆگرافی لەم شارەدا ئاوداندەکەنەوە. کە وێنەکەیان پیشانی بەهادین دا سەرەتا ویستی خۆی بکوژێت، دواتر ویستی نەشمیل پارچەپارچەبکات، بەڵام پورەکانی فریاکەوتن و نەشمیلیان شاردەوە و لە جلی پیاواندا گۆڕیان و ناردیان بۆ بەغداد و دواتر کەس هیچی دەربارەی نەبیست. بەڵام فریا باکی نەبوو، وەک هەمیشە بێباک لەگەڵ کوڕانی ڕەفیقی سەعاتچیدا دەسوڕایەوە. گەر مەنگوڕ نەبایە بەهادین دەیکوشت، بەڵام مەنگوڕ ڕای وابوو وێنەیەک ئەوە ناهێنێت خوێنی لەسەر بڕژێت و سوێندی شەرەفی بۆ بەهادین خوارد کە خۆی تۆڵەی بۆ دەکاتەوە. لە هاوینی ساڵی شەست و نۆدا شەوێک لە ناکاو ماڵی بابەعەلی گڕی گرت. کەس زیانی گیانی پێنەگەیشت، بەڵام ئاگرەکە بەجۆرێک گەورەبوو دوو ڕۆژ نەکوژایەوە. ماڵی بابەعەلی نەیانتوانی بیسەلمێنن کە مەنگوڕ ئاگرەکەی خستۆتەوە، دەشیانزانی سووتانی ماڵەکەیان شتێکە لە بری کوشتنی کوڕەکەیان، لەبەرئەوە کارەساتەکەیان بە بێدەنگی قەبووڵکرد. دواتر وێنە ڕووتەکەی نەشمیل وەها ڕەواجی

پەیداکرد، هەندێک پارەی خەیاڵیان دەدا بۆ ئەوەی دەستیانبکەوێت. لە کۆتایی حەفتاکاندا وێنەکە هێندەی لەبەرگیرایەوە سیحری بەتاڵ بووەوە و ڕەواجی نەما. کە ئێستا سەیری کۆپییەکانی ئەو سەردەمە دەکەین بە چەشنێک کاڵن، مرۆڤ بە گران دەموچاوی نەشمیلی تێدا دەناسێتەوە.

لەو کاتەوە دەزانین گەر مەنگوڕ ئیشێکی بە چەقۆ بۆ جێبەجێ نەکرێت، بە ئاگر جێبەجێیدەکات. ئەمجارەش ئیشەکە بە وێنەیەک بوو کەس زیانی پێنەکەوت، ئاگرێکی گەورەبوو، کە هیچ شتێک نەیکوژاندەوە... تەواوی ماڵەکە بوو بە خۆڵەمێشێکی ورد، هەتا شیش و دەرگا و پەنجەرەکانیش. ساقی دوو ڕۆژ لە ژێر ئازاری گورزەکەدا قسەی بۆ نەدەکرا. ئاشکرابوو وەڵامێکی بەوجۆرە توند لەبەرەی ساقییەوە نابیستین، ئاگرێکی گەورەی لەو چەشنە نابینینەوە، وەڵامی ساقی و هاوڕێکانی توند نەبوو، چەند ڕۆژێک دوای ئاگرەکە بەیانییەک لە خەو هەستاین و بینیمان دەستێکی نهێنی بەشەو هەموو چایخانە و دوکان و شوێنە گشتییەکانی پڕکردوە لە سێ نیگاری کاریکاتێر. لە یەکێکیاندا مەنگوڕی بابەگەورە و تاقمێک چەقۆکێشی لۆتی ڕەنگ وەستاون و ئاگر لە کەمانێکی گەورە بەردەدەن. لەوی دیکەیاندا ئاگرێکی گەورە لە قوونی مەنگوڕ هاتۆتە دەرەوە و ماڵێکی گەورەی سووتاندوە، بەڵام لە سێیەمیاندا قەڵەندەر ئاموون دەبینین بە زنجیرێکی گەورە ڕیزێک قەفەز ڕادەکێشێت، لە هەر قەفەزێکیشدا ژنێک لەسەر مێزێک دانیشتووە و پارە دەژمێرێت، لە خواری وێنەکەشدا نوسراوە «ئاموونییەکان بەمجۆرە ژن دەکڕن».

لە ڕۆژی یەکەمەوە سەوسەن ئاگاداری هەموو وردەکارییەکانی شەڕەکە بوو، ئاریان جەودەت کە ئەوکات نیگارێکی نوێی بۆ سەوسەن لەسەر دیوارەکانی کتێبخانەکە دەکێشا، ڕۆژ دوای ڕۆژ بەدەم جگەرەکێشان و چاخواردنەوە و وێنەکێشانەوە ڕوداوەکانی بۆ دەگێڕایەوە، ئەوەی ئاریانی سەرسامکرد ئەوەبوو سەوسەن بە ساردی و کەمتەرخەمییەوە گوێی

هەموو شتێک دەگرت. هەتا کاتێک ساقی مەحمود بە دڵی پڕەوە هات، سەوسەن وادەرنەکەوت کە دیمەنی ئەو پیاوە بەستەزمانە هەژاندبێتی. ساقی مەحمود کە هات شوشەیەکی پڕ لە خۆڵەمێشی ماڵەکەی خۆی هێنا و لە بەردەم فیکرەت گوڵدانچیدا داینا و گووتی «ئەمە ئیشی ئەو نامەردەیە، ئیشی ئەو ناکەسبەچە تەرەسەیە، ئیشی مەنگوڕە... جەنابی گوڵدانچی، لە هەموو خانووەکەم ئەم خۆڵەمێشەم بۆ ماوەتەوە». ساقی بەوردی چیرۆکی سووتانی ماڵەکەی خۆی بۆ گێڕانەوە. چیرۆکەکە فیکرەت گوڵدانچی زۆر غەمگینکرد، ساقی و خوشکەکەی تەنیا ئەو خانووەیان هەبوو تیادەژیان، ئیتر دەبایە بچنە خانوویەکی کرێ، بەڵام ساقی بەزەحمەت توانای بەسەر کرێدا دەشکا. گووتی «ئیتر لێرە بەدواوە دەبێت زۆر گۆرانی بڵێم... زۆر... بۆ ئەوەی بتوانم بژیم». کە بە چاوە شینە پیر و غەمگینەکانییەوە لە ماڵی گوڵدانچی چووە دەرێ دیمەنێکی وەها دڵتەزێنی هەبوو، پڕوشە دەستیکردە گریان بۆی، بەڵام سەوسەن شتێکی ئەوتۆی پێوە دیار نەبوو. هێند هەیە شوشەی خۆڵەمێشەکەی هەڵگرت و لەسەری نوسی «خۆڵەمێشی ماڵی ساقی مەحمود» و بە بێدەنگ خستییە ناو «دۆڵابی یادگارە تاڵەکان»ـەوە.

فیکرەت گوڵدانچی هەستیکرد ئەمجارەش هیچ چارێکی نییە، جگە لەوەی بکەوێتە نێوان بەرە ناکۆکەکانەوە. گەرچی چارەی فەوزی بەگی نەدەویست، بەڵام کەسێکی لەو عاقڵتریشی لە نێوان شەڕکەرەکاندا نەدەبینی پەنای بۆ بەرێت، خۆی و فەوزی بەگ مانگێک لە هاتوچۆدا بوون تا ناوبژی لە نێوان هەر سێ دەستەکەدا بکەن، دوای ماندووبوونێکی زۆر گەیشتنە ڕێکەوتنێک نزیکی شەش ساڵی خایاند... لەو شەش ساڵەدا شتەکان کەمێک هێوربوونەوە، بەڵام لەو ماوەیەدا گەلێک ڕووداوی گەورە بەسەر وڵاتدا تێپەڕین کە زۆریەی خەڵکی ئەم دەڤەرەی لە ڕەگ و ڕیشەوە گۆڕی.

٢٨

ساڵی ١٩٨٨ یەکێک بوو لە ساڵە سەختەکان. لەو ساڵەدا سەدام حوسەین بڕیاریدا تۆڵە لە هەموو ئەو کوردانە بکاتەوە کە لە جەنگی ئێراندا بەشداریان نەکرد. لە نێوان کۆتایی زستان و سەرەتای پاییزی ئەو ساڵەدا دەوڵەت پتر لە دووسەد هەزار گوندەکی کوشت کە زۆربەیان دانیشتووی گوندەکانی نزیکی شاری ئێمەبوون. ئێمە لە ناو شار زۆر هەستمان بەشتەکان نەکرد، لەو بەحری خوێنەدا ژیانی شارنشینی خۆمان تا ئەندازەیەک ئاسوودە دەبردەسەر. گەر بهاتبایە و لە بەهاری ساڵی هەشتاوهەشتدا ڕێبوارێک ڕێی بکەوتبایەتە شاری ئێمە، ژیانمان بەجۆرێک ئاسایی و ڕۆژەکانمان بە چەشنێک هێمن بوون، هەستی نەدەکرد ڕێگای کەوتۆتە وڵاتێک و لە شارێکدا هەواری لاداوە چواردەوەری وێرانی و خاپوورییە. مەنگوڕ لەوەدا لەسەر هەق بوو کە شارەکە تەواو ئاگای لە چواردەوری خۆی نەمابوو.

ئاموونییەکان لەو سەردەمەدا وەک زۆربەی خێڵەکانی تر، دڵسۆزیی و وەفای خۆیان بۆ دەوڵەت تازەکردەوە، شاندێکی گەورە لەوان چوو بۆ بەغداد و لەوێ دوازدە کیلۆ ئاڵتونی ژنە ئاموونییەکانیان پێشکەش بە سندوقی هاریکاریی جەنگ کرد. «قەڵەندەر ئاموون» لە ڕیزی شاندەکەدا بوو، گەر چی قەڵەندەر یەکێک بوو لەوانەی بە دڵ خۆی بە سەربازێکی دێرینی بەرزانی دەزانی، ئومێدی ئەوە بوو سەردەمێک بگەڕێتەوە و ڕۆژ

زێڕینەکانی خۆی وەک «بەرپرسی تۆپخانەکانی شۆڕش» زیندوویکاتەوە، لەگەڵ ئەوەشدا کە لە بەغداد گەڕایەوە و لە کۆبۆنەوەیەکی گەورەی ئامووننییەکاندا بەشداریکرد، ئەوەی نەشاردەوە کە شەقامەکان و کۆشکەکان و ژنەکانی بەغدا سەرنجیان ڕاکێشاوە، بە وشەگەلێک کە پڕبوون لە سەرسامی باسی ئەو کچە فیلیپینیانەی کرد کە بەتەنورەی کورتەوە لە ئوتێلە گران و بەرزەکاندا بیرە و شەراب و خواردنەوەی قورس پێشکەش بە میوانەکان دەکەن، ئەو کات ئەو فیلیپینیانە تاکە جۆری ئافرەت بوون، مرۆڤ لە عێراقدا لە شوێنە گشتییەکاندا بەوجۆرە جلانەوە بیانبینێت. هەڵەی گەورەی قەلەندەر ئاموون ئەوە بوو کە وێنەی سەردانەکەی لای یەکێک لە وێنەگرە دەم هەراشەکان شتەوە، لەوێدا چەندین دیمەنی قەلەندەر هەبوو لەتەک پاسەوانە تایبەتییەکانی وەزیری ناوخۆ، شان بە شان لەگەڵ بەرپرسی فەوجی پاراستنی کۆشکی کۆماری، لەگەڵ بەڕێوەبەری دیوانی کۆشک و سەگەکەیدا. وێنەکان بەجۆرێک لە جۆرەکان گەیشتنە دەست مستەفا هەژاری شاعیر و قەپۆز جوقڵی کە چەقۆکێشێکی پلە یەک و هاوڕێیەکی نزیکی مەنگوڕ بوو. لە ماوەی شەو و ڕۆژێکدا وێنەکانی قەلەندەر ئاموون بە هەموو شاردا بڵاوبوونەوە، هەتا دەستێکی نەناسیش هەندێک لەو وێنانەی خستبووە زەرفێکی نامەنوسین و لە بەیانییەکی زوودا خستبوویە ماڵی گوڵدانچییەوە. ئەوکات هەموو وامان هەستکرد هەڵوەشاندنەوەی ئاگربەستەکەی پێشوو گەلێک نزیکە و خەریکە دووبارە شەڕ دەست پێدەکاتەوە، بەڵام وانەبوو، ئامووننییەکان تەواوی توانج و پلارەکانیان بەزەردەخەنەیەکی ناسک و پێکەنینێکی نەرمەوە وەرگرت و وەڵامی کەسیان نەدایەوە. بەڵام دوای ئەوە ناوی قەلەندەر ئاموون زۆر لکەداربوو، ئامووننییەکانیش لە بەرچاوی هەموومان وەک خێڵێک دەرکەوتن کە پاکی سیاسی خۆیان دۆڕاندوە و ڕۆحی کوردانەیان داناوە و بوون بە دەسکەلای دوژمن.

لە هەمان ساڵدا ساقی مەحمودیش وەک گۆرانیبێژێک کەوتە بەر

گوشـاری پیاوانـی ئاسـایش و چەنـد جارێـک بەرپرسـی هونەرمەنـدان لـە ڕێکخراوەکانـی حیزبـدا بانگیکـرد، ماوەیـەک هێندەیـان هێنـا و بـرد، هێندەیـان ترسـاند و هەڕەشـە لێکـرد، تـا ڕۆژێـک ناچاریانکـرد لەیەکێـک لـەو ئاهەنگانـەدا بەشداربێت کە بەرپرسانی دەوڵـەت بـۆ بۆنـە سیاسییەکان ڕێکیـان دەخسـت. گۆرانییەکانـی سـاقی گۆرانییـە فۆلکلۆرییـە کۆنـەکان بـوون، شـتێکی تێدانەبـوو ستایشـی سـەرۆک و سـوپا و حیـزب بـکات، بـەڵام تەنیـا بەشـداریکردن لـەو ئاهەنگانـەدا بەسـبوو بـۆ ئـەوەی مـرۆڤ وەک خائیـن سـەیریکرێت. هەمـوو دەمانزانـی سـاقی لـە ژێـر بـاری هەڕەشـەدا چـوو بـۆ ئـەو ئاهەنگـە، بـەڵام هەندێـک هەرگیـز لـە ساقییان نەبـووری و سـاقی خۆشـی لـە خـۆی نەبـووری... دوای ئـەو ئاهەنگـە سـاقی تووشـی شـەرمێکی وەهـا بـوو، ئیتـر نەیتوانـی تـا مـردن گۆرانـی بڵێـت، هەرچییەکـی کـرد و هـەر دەرمانێکـی خـوارد و هـەر چارەیەکـی وەرگـرت سـوودێکیان نەبـوو، ڕاسـتەوخۆ دوای دابەزینـی لـە سـەر سـەحنەی ئاهەنگەکـە قوڕگـی بەجۆرێـک نوسـا جارێکـی تـر گـەرووی نەکرایـەوە و دەنگـی نەچـووەوە جێـگای خـۆی، دوای ئـەوەش ماوەیەکـی درێـژ سـاقی خزایـە کونجـی مـاڵ و دەگمـەن دەردەکـەوت، لـە ژیانـی گشـتی پاشەکشـەیکرد و خەریـک بـوو لـە بیـر هەمـووان بچێتـەوە.

مەنگـوڕ لـە هەمـوو شـوێنێکدا بـە دەنگـی بـەرز دوو نەیارەکـەی خـۆی بـە خائیـن ناودەنـا، وەک دوو کـەس کـە کوردفرۆشـن و لەدەوڵەتـەوە نزیکـن، بـەڵام دواتـر ڕاسـتییەکان دەریانخسـت مەنگوڕیـش بەجۆرێـک لـە جۆرەکان لـە هەندێک شـتەوە ئـاڵاوە. ئـەوکات مەنگـوڕ زۆربـەی کاتەکانی لـە سـوڕاندنەوەیەکی بەتاڵدا لـە چایخانـەکان و بـارەکان و ژێرزەمینـی ئوتێلەکانـدا دەبردەسـەر، کەسـمان نەماندەزانـی بەچـی دەژی، هـەر کـەس ئـەو پرسـیارەی لێبکردایـە دەیگـووت «مـن پیاوێکـی کـەم مەسـرەف و کـەم خـۆرم، بـەو پـارە کەمـە دەژیـم کـە خوشـکەزایەکم لـە ئیتالیـاوە بـۆم دەنێرێـت». بـەڵام کەسـمان باوەڕمـان پـێ نەکرد، چونکە مەنگوڕ مەسرەفی هەبوو، هەردەم خۆشـحاڵ و تێریش دەینوان

هەندێک کەس دڵنیابوون مەنگوڕ لەو دەمەدا لە قاچاغچێتی مەشروبەوە بۆ ئێران ئالاوە، ئەو بازرگانییە پارەیەکی زۆری دەردەکرد و ڕاستەوخۆش لە ژێر چاوەدێری دەزگای هەواڵگری گشتییدا بەڕێوەدەچوو. هەندێک لەوانەی ئەو گومانەیان لای مەنگوڕ درکاند، نەڕەتکردنەوەیەکی ڕوون و نە پشت ڕاستکردنەوەیەکی ئاشکرایان لێبیست. لەوەش بترازێت دەنگۆیەکی گەورە هەبوو کە هەندێک لەوانەی لە دەوری مەنگوڕن لە پشت برینی هەندێک دوکان و کۆگای زەڕەنگەر و قاسەی ماڵانەوەن... پۆلیس ماوەیەک قەپۆز جوقڵی و لچ قۆقز و سامانی کیسرا و هوشەجوویان بەتۆمەتی دزیکردن گرت، کە هەر چواریان لە پیاوە نزیکەکانی مەنگوڕبوون، پێنج ڕۆژ هەر چواریان لە ژێر فەلاقەیەکی قورسدا بوون، بەڵام کەسیان دانیان بە هیچ شتێکدا نەنا و دوای سێ هەفتە زیندان گەڕانەوە بۆ ناومان، بەڵام زۆر کەس باوەڕی تەواویان هەبوو کە مەنگوڕ دەستێکی لەو دزییە گەورانەدا هەیە کە دەکرێن.

هەموو لەو گۆڕانە گەورەیەی مەنگوڕ زۆر دەترساین و لە مۆکەشی تێنەدەگەیشتین، ئەوە یەکەمجاربوو ببیستین مەنگوڕ لە کاری دزییەوە تێوەدەگلێت.

تا گەیشتینە کۆتایی ساڵی سێیەم، سێ گەڕیدەکە چەند جارێک لە چەند هەرێمێکی جیاوازی دونیاوە وێنەیان بۆ سەوسەن نارد، گەرچی باروبۆخی سیاسی وڵات زۆر دژوار بوو، گەرچی دەوڵەت هەموو ئەو کوردانەی گرتەوە بەسەرباز کە لە کاتی جەنگی ئێراندا لە سوپا هەڵهاتبوون و وەک سزا ناردنی بۆ بیابانە گەرمەکانی باشوور، لەگەڵ ئەوەشدا زۆربەمان دوور و نزیک چارەنوسی ئەو سێ ڕێبوارەمان لە بیرنەچووەوە کە زەویان بە دوای ئومێدێکدا تەیدەکرد. تا ڕۆژەکان سەختتر بوونایە، تا ڕەفتاری دەوڵەت لەگەڵ خەڵکدا بەدتر بووایە، ستایشی سەوسەن فیکرەت و سەیرکردنی وەک ژنێکی لە خۆبوردە و دووربین زۆرتر دەبوو. ئەوانەی لە بەهاری ساڵی

هەشتاو حەوتدا قسەیان بەسەوسەن دەگووت و بە سۆزانییەکی بێڕەحم وەسفیاندەکرد، دوو ساڵ دوای ئەوە کە بەچاوی خۆیان بینیان گەڕیدەکان لە چ دەور و زەمانێکی ناخۆش ڕزگاریان بووە و چ خۆشبەختن کە ئەم سەردەمە تاریکەیان نەبینیوە، هەموو سەرزەنشتی خۆیان و ستایشی سەوسەنیان کرد. لە ماوەی دوو ساڵدا وێنەی سەوسەن لە وێنەی کچێکی بێڕەحمەوە وەرگەڕا و بوو بە وێنەی فریشتەیەک کە تەنیا چاکەی عاشقەکانی خۆی دەوێت. هەر ئەوکات هەندێک ئارەزووی خۆیان بە ئاشکرا ڕاگەیاند کە دەیانەوێت سەردانی سەوسەن بکەن و ڕوو بەڕوو ستایشی دانایی و لە خۆبوردوویی بکەن، بەڵام سەوسەن لە بەر هەر هۆیەک بێت هەموو ئەو داوایانەی ڕەتکردەوە و گووتی « شتێکی نائاسایی لەوەدا نییە، مرۆڤ هەوڵبدات کەسانێک لە دۆزەخ ڕزگاربکات».

لە کاتێکدا زۆربەمان لە سەربازگە و شوێنەکانی مەشقی سوپادا گیرۆدەبووبووین و دەوڵەت بۆ جەنگێکی گەورە ئامادەیدەکردین، سێ داواکارەکە بە سێ ئاڕاستەی جیا بە جیهاندا لە سەفەردا بوون.

کامەرانی سەلما بەرەو هیند و لەوێوە بەرەو باشووری ئاسیا دەڕۆیشت، خالید ئاموون بە ئاڕاستەی خۆرئاوا ڕووەو باکووری ئەفریقا و لەوێوە بە هەموو ڕۆخی دەریادا تا باشووری ئەو کیشوەرە بەرێن و سیحراویە بەڕێوەبوو، مەنسور ئەسرینیش لە تورکیاوە ڕووەو خۆرهەڵاتی ئەورووپا ڕێگای تەیدەکرد. ئەوەی سەرنجی سەوسەنی ڕاکێشا ئەوەبوو هەرسێ داواکارەکەی لە وێنەکاندا سێ ڕیشی درێژیان هەیە، مەنسور ئەسرین و خالید ئاموون لە زۆربەی وێنەکاندا کاسکێتێکیان لەسەردایە تا نیوە ناوچاوانی داپۆشیوون، بەڵام کامەرانی سەلما سەرمای زۆر و گەڕان بە چیا سەختەکانی ئاسیادا پێستی سووتاندووە. کامەران لە هەردوو عاشقەکەی دی ونتر و بێکەستر دەنوێنێت، لە هەندێ وێنەدا جلی پاکستانی و ئەفغانی لەبەردایە، بەڵام خالید ئاموون بە هێلەگی گەڕیدە ئەورووپی و ڕۆژنامەنوسە جیهانگەڕەکان

دەبینرێت، مەنسور ئەسرینیش لە سێ وێنەدا تەپلەیەکی فەرووی لەسەردایە کە سەرۆکە کۆمۆنیستەکان لە سەریاندەکرد. لە ماوەی ئەو سێ ساڵەدا کامەران دوازدە وێنە و مەنسور بیستویەک وێنە و خالید ئاموون پتر لە پەنجا وێنەی ناردبوو. کەمێک لە وێنەکان لە رێگای پۆستی دەوڵەتییەوە نێردرابوون، ئەوانی دی پێکرا بە ئەدرێسی جیاجیای ئێران و بە کۆمەکی قاچاغچییەکان گەیشتنە دەستمان. دەبێت بڵێم گەرچی ئێمە شارێک بووین لە عێراقدا، بەڵام ئێران تاکە وڵاتێکی دونیایە کە هەمیشە و بەدرێژایی مێژوو پەیوەندیمان پێوەی هەبووە. هەندێک لە وێنەکان بۆ ماوەی درێژ لە پۆستی ئێراندا مابوونەوە، دواتریش چەندەها دەستیان کردبوو، چەندەها قاچاغچی بە چەندەها شاردا هێنابوویان، کاتێکیش گەیشتنە دەستی ئێمە، زۆربەیان چرچ و کۆن و شکاوەبوون. وێنەکان لە ناو شاریشدا دەیەها دەستیان دەکرد و بەسەر چەندین خێزاندا دەگەڕان، ئینجا دەگەیشتنە دەست ماڵی گوڵدانچی. بەڵام ئیدی لە دوا وێستگەدا بە بایەخێکی بێوێنەوە هەڵدەگیران.

زۆربەی شەوان کاتێک هەمووان دەخەوتن، سەوسەن ئەلبومەکەی دەردەهێنا و بە نهێنی سەیری کوڕەکانی دەکرد. سەیرکردنی شەوانەی ئەلبومی سێ داخوازەکەی شیرینترین نهێنی ژیانی بوو، وەک چۆن لە منداڵیدا چاوی لێکدەنا و دەچووە ناو وێنەکانەوە، ئێستاش دەستی دەخستە سەر وێنەکە و چاوی لێکدەنا و دەچووە ناو ئەو دونیا دوورانەوە، دڵنیابوو ئەوانیش لەو ساتانەدا هەست بە نزیکی ئەو دەکەن، هەست بەوە دەکەن کە سەوسەن شەوان دەیانبینێت. مەنسور ئەسرین پێدەچوو لە دووانەکەی دی زیاتر لەزەت لە بینینی جیهان ببینێت، لە هەمووان سادەتر دەینواند، ئەو ریشە تەنکەشی روخساری گەڕیدەیەکی بەختەوەری پێبەخشیبوو. بەڵام کامەرانی سەلما لە کەسێک دەچوو نەزانێت چی دەکات، سەوسەن لە هەموو وێنەکانی ئەودا ئەوەی دەخوێندەوە کە ئەم کوڕە زۆر خەیاڵی لای

گەڕانەوەیە، گومانی ئەوەی لێدەکرێت، بەر لە کۆتایی سەفەرەکەی بپچڕێت و بگەڕێتەوە. لە هەمووان سوورتر و ساردتر و بەئیرادەتر خالید ئاموون دیاریوو کە وێنەکانی لە بیابان و جەنگەڵەکانی ئەفریقادا وردەکار و قەشەنگ بوون. خالید وەک هەمیشە لە وێنەکاندا پێنەدەکەنی، سەوسەن ئەوەی بە دڵ بوو کە وێنەکانی خالید خەنداوی نین، ڕقی لەو خەندە ساختەیە بوو کە هەمووان لەبەردەم کامێراکاندا دەیخەنە سەر لێویان، ژیانی دووروودرێژی لەگەڵ فەرهەنگ و ئەنسکلۆپیدیاکاندا ئەو چاوەڕوانییەی تیا خولقاندبوو وێنەکان ڕاستی بۆ بگوازنەوە، بەڵام خەندەی بەر کامێراکان هەمیشە بۆ شاردنەوەی دەموچاوی ڕاستەقینە و ژیانی ڕاستەقینەی مرۆڤەکانە، ئەوەش سەوسەنی توڕەدەکرد. خالید لە وێنەکاندا وشک و بێڕەحم دەردەکەوت، نیگایەکی زۆر تیژی هەبوو کە تەواو پێچەوانەی نیگا نەرمەکانی مەنسور و سەیرکردنە بۆهیمییەکانی کامەرانەوە بوو. ئەوەی لە باکووری ئەفریقاوە دەستی بەسەفەرە ڕاستەقینەکەی کردوە مایەی ستایشی سەوسەن بوو. بە پاپۆڕ لە بەیروتەوە بەرەو تەنجە ڕۆیشتبوو. دیارە ئەفریقا کیشوەری باڵندە کێوییەکانە، سەوسەن دەیزانی هەڵبژاردنی ئەفریقا خێراییەک و پێش دەستییەک بە خالید دەبەخشێت کە ئەوانی دی دواتر ئاسان نایگەنێ، مرۆڤ لە ئەفریقا دەتوانێت ئاسانتر باڵندەکان ڕاوبکات، ڕاوکەری هەرزانتر و جەنگەڵناسی لێزانی ئاسانتر دەستدەکەوێت، بە ئاسانی دەتوانێت فیزەی ساختە بکرێت و لەنێوان وڵاتەکاندا هاتوچۆبکات، لە شوێنەکانی تری دونیاش باشتر دەتوانێت جێگایەک بۆ هەڵگرتن و پاراستنی باڵندەکان بەکرێ بگرێت.

وێنەکان بۆ سەوسەن گەلێک بەنرخ بوون، بە شەوقێکی زۆرەوە چاوەڕوانیدەکردن، بە ڕۆژ هەرچییەکی بکردبایە خەیاڵی لای زەنگی دەرگاکە بوو، گەرچی نەیدەهێشت هیچ شتێکی پێوەدیاربێت، بەڵام هاتنی نوێنەرەکان و سەردانە لە ناکاو و بێوادەکانیان دڵی خۆشدەکرد.

قەلەندەر ئاموون پتر لە نوێنەرەکانی دی ڕێگای دەکەوتە ماڵی گوڵدانچی، لەیەکەم سەرنجدا پیاوێکی بێدەنگ و کەمدوو و شەرمن دەردەکەوت، کەمجار قسەی بکردبایە، بە شەرمێکەوە وێنەکانی لەسەر مێزی ژووری میوانەکە دادەنا و چایەکی لەگەڵ گوڵدانچیدا دەخواردەوە و کەمێک لەسەر سیاسەت و ئاوهەوا و گرانی قسەیاندەکرد و دواتر بە هێمنی و بێدەنگی وەک چۆن هاتووە دەڕۆیشت. سەوسەن هەمیشە دەیپرسی: بۆ کەسێکی واشەرمن ناوبانگێکی وەها خراپی هەیە؟. ئەو شتێکی خراپی لەقەلەندەردا نەدەبینی. جارێکیان قەلەندەر لەگەڵ گوڵدانچی باوکیدا لەقسەوە ئاڵا و زۆر کرایەوە، باسی ئەو ڕۆژانەی بۆکردن کە وەک بەرپرسی تۆپخانەکانی شۆڕش کاریدەکرد، باسی کەمی خۆراک و خراپی گوللە تۆپەکان و بۆردومانی بەردەوامی فڕۆکەکانی دوژمنی بۆ کردن. سەوسەن ئەوجارەی بە هەل زانی و لێیپرسی، ئاخۆ لە جەنگەکاندا مەیتی کوژراوانی زۆر بینیوە. قەلەندەر ئاموون گووتی «خانم زۆر زۆر... زۆر زۆر». سەوسەن پرسی: دەمەوێت یەک شت بزانم، جیاوازی نێوان بۆنی مردووەکان لەگەڵ ئێمەدا کە هێشتا دەژین، چییە؟. پرسیارەکەی بۆ قەلەندەر ئاموون سەیربوو. بێ بیرکردنەوە سەیرێکی چاوی کرد، نیگاکانی وەک نیگاکانی خالید ئاموون سارد و تیژ بوون و گووتی« خانم، ئەوە شتێکە مرۆڤ دەبێت خۆی تاقیبکاتەوە... هەموو کەسێک دەبێت خۆی بەتەنها تاقیبکاتەوە».

بەڵام سەوسەن چۆن دەیتوانی ئەزموونی وەها بژی... چۆن دەیتوانی بۆنی مردووەکان تاقیبکاتەوە؟.

لە ساڵی ١٩٨٨ دا جەنگی عێراق و ئێران تەواوبوو، چیتر تەلەفزیۆن وێنەی مردووەکانی نیشان نەدەدا. نەمانی وێنەی سەربازە مردووەکان لە ژیانی سەوسەندا گۆڕانێکی گەورەبوو، هەشت ساڵ بوو هەموو شەوێک بێوچان سەیری وێنەی سەربازە سووتاو و پارچەپارچەکانی کردبوو... ونبوونی لە ناکاوی ئەو وێنانە لای سەوسەن گۆڕانێک بوو نەیدەتوانی

ئاسان لە گەڵیدا بژی، ئەو مردووانە بەشێکی گرنگی دونیای ئەو بوون، پێیوابوو نەبینینی ئەو مردووانە وەک ونبوونی دەموچاوی ڕاستەقینەی ژیانی ئەم وڵاتە وایە. بەڵام شتێک لە دڵیدا پێیدەگووت «دڵنیابە مردووەکان دەگەڕێنەوە... دڵنیابە».

سەردانەکانی مەنگوڕی بابەگەورە لە هەمووان زیاتر دڵی سەوسەنی خۆشدەکرد، مەنگوڕ بە شێوازی قسەکردن و دەست جوڵاندنی سەوسەنی دەهێنایە پێکەنین. هەمیشە وادەردەکەوت وەک ئەوەی مەنگوڕ زیاتر لەوانی دی هەواڵی نوێنەرەکەی خۆی بزانێت، ئاگادارییەکی وردی لەو ڕێگا و پلانانە هەبوو کە کامەران هەیەتی، کامەران بە ڕێگایەکی درێژ لە ئێرانەوە بۆ پاکستان و لەوێوە بە دەریادا ڕووەو هیند پەڕیبووەوە. لە شارێکی هیندوستاندا کە ناوی ئاورنگئاباد بوو شوێنێکی گرتبوو، کردبووی بە قەفەزگایەکی گەورە و چەند کەسێکی شارەزاشی بۆ سەرپەرشتی باڵندەکان دانابوو. بەقسەی مەنگوڕ گەشتەکەی کامەران بە هیندوستاندا گەلێک سەرکەوتووبووە، لە هەموو هەرێم و جەنگەڵ و ڕۆخی دەریایەک باڵندەی گرتبوو، لە هەر جێگایەک بایە باڵندە گیراوەکانی لەقەفەزی تایبەتیدا و بە پۆستی تایبەتی دەنارد بۆ بنکەی سەرەکی کۆکردنەوەی باڵندەکان لە «ئاورنگئاباد»، بە قسەی ئەو کامەران لەو ماوەیەدا فێری زمانی تووتییە بەنگالییەکان بووە، لە هەندێک دارستانی چڕدا بە فیکەو ئاماژەی تایبەتی توانیوێتی خۆی لە هەموو مەلە ڕام نەکراو و کێوییەکان نزیکبکاتەوە. ئەوەی کامەران دەیتوانی گەشتەکەی بە خێراییەکی گونجاو ببڕێت، مایەی ستایشی فیکرەت گوڵدانچیش بوو، کە لەسەر نەخشەکەی گیرفانی مەنگوڕ هێڵی سەفەرەکەی کامەرانی بە ڕۆشنی دەبینی. «کوڕەکە گەڕاڵێکی عەیارە بیست و چوارە، قوونی خۆی باش دەجوڵێنێت»، مەنگوڕ بە شانازییەوە وایدەگووت.

لەگەڵ ئەو خۆشییە کورت و کەمانەدا کە هاتنی وێنەکان لە دڵی

سەوسەندا دروستیاندەکرد، بەردەوام تەندروستی بەرەو خراپی دەڕۆیشت. ئێستا دوو مانگ جارێک دەبایە ئاریان جەودەت وێنەی سەر دیوارەکەی بۆ بگۆڕێت. سەوسەن هەمیشە دەگەڕا و لە گۆڤارە کۆنەکان و لە کتێبە سروشتی و مێژووییەکاندا سیحراویترین وێنەی هەڵدەبژارد بۆ ئەوەی ئاریان بۆی نیگاربکات... وەک ڕۆژانی منداڵی بەرامبەر وێنەکان دەوەستا و دەیتوانی بچێتە ناویان، هیچ کەس بەوەی نەدەزانی کە ئەو هێند سانا دەچێتە ناو وێنەکان، بەڵام خۆی وەک هەمیشە مەراقی گەورەی ئەوەبوو لە دونیای وێنەکاندا بۆنی هیچی نەدەکرد و گوێی لە هیچ دەنگێک نەبوو.

سەرئێشەی بەردەوام و لەهۆش خۆچوون، لاوازی و کەمخوێنی، دابەزینی کتوپڕی فشاری خوێن و نەمانی ئارەزوو بۆ خواردن... بەشێکی گەورەی ژیانی سەوسەن بوون. دکتۆرەکان بەوردی هۆکاری ئەو دیاردە دووبارە و بێچارانەیان نەدەزانی، بەڵام سەردەمێک دۆخی بەچەشنێک ناجۆربوو دەبایە هەفتانە سەردانی دکتۆر «ڕەفعەت ڕەمزی» بکات و لە ژێر چاودێری بەردەوامدا بێت. زۆربەی کات پرۆشە لەگەڵیدا دەچوو بۆ پشکنین، ڕۆژێک هەستمانکرد دکتۆر دوای پشکنینە ڕۆتینییەکانی سەوسەن، ماوەیەکی درێژ لەگەڵ پرۆشەدا دەباتەسەر، بەڵام دانیشتنەکانی دکتۆر و پرۆشە، جار دوای جار درێژتر و درێژتر دەبوونەوە. سەوسەن گەلێک بێباک و کەمتەرخەم بەرامبەر هەموو شتەکان دەردەکەوت، پێدەچوو لەزەت لەو ماوەیە ببینێت کە لە ساڵۆنی چاوەڕوانییەکەدا دادەنیشێت و سەیری وێنەی سەر دیوارەکان و جلی فەڕاشەکە و ڕوخساری ئەو نەخۆشانە دەکات کە درێژی خەڵوەتەکانی دکتۆر لەگەڵ بێوەژنێکی وەک پرۆشەدا تورەیدەکردن.

لە کۆتایی ساڵی ١٩٨٩ دا لە زەماوەندێکی خێرا و گەورەدا پرۆشە شووی بە دکتۆر ڕەفعەت ڕەمزی کرد. ئەوە دووهەمین زەماوەندی گەورەی ژیانی پرۆشە بوو، کە ئەوکات دەیویست بە هەر نرخێک بووە لە بێدەنگی ماڵی گوڵدانچی ڕابکات.

٢٩

شووکردنی پرۆشە هەندێک شتی لە ژیانی سەوسەن و فیکرەت گوڵدانچیدا گۆڕی، ئیدی دەبایە خۆیان غەمی هەموو شتێک بخۆن، بەڵام سەوسەن ئەوکات لە کاروباری ماڵدا دەستەوەستانێکی تەواو و کەم سەلیقەیەکی بێوێنەبوو، بە ئەستەم دەیتوانی بەرچاییەکی بچوک ئامادەبکات. خەندە گوڵدانچی دەبایە هەفتانە بهاتبایە، یان کیژێکی بناردبایە تا ماڵی فیکرەتی برای لە هەرەس و نارێکییەکی گەورە بپارێزێت. لەگەڵ دەست پێکردنی جەنگی کوێتدا، فیکرەت گوڵدانچی تووشی یەکەم گرفتی دارایی گەورەی ژیانی بوو، ئەودەم نرخی پارە هەرەسیهێنا و چیتر موچەی خانەنشینی بەشی ئەوەی نەدەکرد وەک جاران دەستبڵاو بژی. لە کۆتایی ساڵی نەوەدا بۆ یەکەمجار، فیکرەت گوڵدانچیمان بینی مامەڵەی فرۆشتنی هەندێک کتێبی لەگەڵ یەکێک لە کتێبفرۆشەکانی سەرجادەدا دەکرد. ئەوە یەکەمجاربوو فیکرەت دەستبەرێت و لەکتێبخانەکەی خۆی شتێک بفرۆشێت. هەڵبەت فرۆشتنی کتێبەکان سەرسامی نەکردین، لەو وەرزەدا خەڵکانێکی زۆر کە ساڵەهای ساڵ موچەکەیان ژیانێکی بەحورمەتی بۆ دابینکردبوون، تووشی دەستکورتی و نەبوونی هاتبوون و بینینی ئەو جۆرە دیمەنانە ئاسایی بوو. ئەوەی سەرسامیکردین ئەوەبوو فیکرەت بە خۆشحاڵییەکی زۆرەوە کتێبەکانی فرۆشت، وەک یەکێک رقێکی قووڵ و ناوەکی و گەورەی بەرامبەر کتێب لە ناودا دروست بووبێت. هەموو

هەستمانکرد فیکرەت نەخۆشی کچەکەی دەگێڕێتەوە بۆ ونبوونی لە ناو کتێب و فەرهەنگ و ئەتڵەسەکاندا، بەلامانەوە سەیربوو کە بیستمان پاڕانەوەکانی سەوسەن سوودێکی ئەوتۆی نەبووە و نەیتوانی باوکی لەوە پەشیمانبکاتەوە دەست بۆ کتێبەکان بەرێت. دیارە دەستکورتی و نەبوونی پارە بەهانەی گەورەی گوڵدانچی بوون، ڕاستەوخۆ شتێکی بە کچەکە نەگووت ئەو هەستەی تیا ببزوێنێت، دەریبخات باوکی ساڵ دوای ساڵ و ڕوداو دوای ڕوداو ڕقێکی قووڵی بەرامبەر کتێب تێدا سەوزبووە. ئەو ڕۆژە کە گوڵدانچی کتێبەکانی فرۆشت، شەوەکەی سەوسەن تا بەیانی بە نهێنی لە جێگا خەوەکەیدا گریا، یەکەمجاربوو لە ژیانیدا بەو چەشنە بگری و سۆزی وەها توند و ڕاچەنینی ویژدانی وەها گەورە بژی. بەڵام وەک هەست بە دۆخی سەختی باوکی بکات، بۆ ئەوەی ئازارەکانی گوڵدانچی گەورەتر نەکات، نەیهێشت فیکرەت بەو گریانە قووڵەی بزانێت. بەیانی ڕۆژی دوایی هەستا و بۆ یەکەمجار بەرلەوەی گوڵدانچی لە خەو هەستێت سفرەی بەیانی ڕازاندەوە، بەڵام بە ئەندازەیەک ڕەنگ پەڕیوو و لاوازبوو، باوکی چەند جارێک لەسەر نانخواردن هەستا بۆ ئەوەی گەرمی بگرێت و فشاری خوێنی بپێوێت. سەوسەن لەوجۆرە مەخلوقانە بوو کە کاریگەرییە ڕۆحییەکان زۆر خێرا لە لەشی و لە تەندروستیدا دەردەکەوتن. لەو دەمەدا زۆر کەم سەوسەنمان لە بازاڕ و شەقامەکاندا دەبینی، دوای شووکردنی پرۆشە، گەشتی دەستەکچانی گوڵدانچی کە جاران ناو بە ناو سورێکی هاوبەشیان بە بازاڕدا دەکرد، بەرەو کزی ڕۆیشت. ئەودەمە بەهۆی گەمارۆی سەر وڵاتەوە بازاڕ جوڵەیەکی ئەوتۆی تێدانەمابوو، زۆربەی کۆگاکانی شار داخرابوون، خاوەنەکانیان زۆربەیان لە کوێت و سنوورەکانی دەوروبەریدا سەربازبوون. تاکە خۆشییەکی ماڵی فیکرەت گوڵدانچی سەردانی بەردەوامی بووک و زاوا نوێکە بوو. پرۆشە و دکتۆر ڕەفعەت هەموو ئێوارەیەکی پێنجشەممە دەچوون بۆ ماڵی

گوڵدانچی و شەوی هەینی دەگەڕانەوە، دکتۆر پیاوێکی ڕووخۆشبوو کە بەبایەخێکی بێوێنەوە سەیری ژیانی نەخۆشەکانی خۆی دەکرد، پڕبوو لە چیرۆکی سالآنی موقیمی و ئیشکردنی دوور و درێژ لە گوندە دوورەکان و خەستەخانە بچوکەکانی شاردا، لەگەڵ پرۆشەدا ژن و مێردێکی گەلێک بەختەوەر دیاربوون، فیکرەت گەلێک بە ژیانی تازە و ئاسوودەی کچەکەی بەختەوەریوو. گەر پێویستی بکردبایە دکتۆر ڕەفعەت هەفتەی دووجار دەهات بۆ پشکنینی سەوسەن، بەڵام دکتۆر دڵنیابوو کچەکە نەخۆشی سەختی نییە و تاکە شتێک بە ڕاستی پێویستی پێیەتی گۆڕینی شوێن و شێوەی ژیانێتی. سەوسەن لە ناخی دڵەوە پێکەنینی بە دکتۆر ڕەفعەت دەهات، هەستیدەکرد کێشەیەکی لەگەڵ ژیانی تایبەتی خۆیدا نییە، ژیانی خۆی ناجۆر و خراپ نەبوو، بەڵام ئاسۆکان و ئارەزووەکانی لەوە گەورەتربوون بتوانێت خۆی تێریانبکات. سەوسەن پێویستی بە زیاد لە ژیانێک و زیاد لە جیهانێک هەبوو، ئەوە کێشەی هەرە گەورەی بوو.

لەو ماوەیەدا نوێنەرەکانیش بەدەگمەن دەچوون بۆ ماڵی گوڵدانچی، بەڵام ئێمە هەمیشە شەیدای هەواڵی تازە بووین، هەتا لە ڕۆژە زۆر ناخۆشەکانیشدا وازمان لە سۆراغی دەنگوباسی سەوسەن نەهێنا، چونکە لەو وەرزەشدا شتێکی ئەوتۆ گرنگ و نوێمان نەبوو باسیبکەین، گەر هەندێ جار سەوسەنمان بە ڕێکەوت لەدەرەوە بدیبایە، بۆ ئێمە دەبووە بابەتی قسەکردنێکی زۆر. تاکە شتێک لەو ماوەیەدا سەرنجی ڕاکێشاین دەرکەوتنە تەنها و بێوادەکانی بوو لە بازاڕدا، پێشتر زۆر کەم بە تەنها دەمانبینی، بەڵام لە مانگ و هەفتە غەمگینەکانی پێش جەنگی گەورەدا پیاسە تەنهاکانی ڕوو لە زیادبوون بوون. کاتەکانی هاتنەدەرەوەی گەلێک ناڕێک و بێبەرنامەبوون، هەر جارەی لەسەعاتێکدا دەردەکەوت کە بە کاتی دەرچوونی پێشووی نەدەچوو، زۆر بەوردی و لاوازی هەنگاوی هەڵدەهێنا، زۆربەی کات تەنوورەیەکی سپی و پاڵتۆیەکی ڕەشی درێژی لەبەردابوو کە

بە قایشێکی پان لە کەمەرەوە توند دەیبەست، گەر باران بایە چەترێکی نیلۆفەری کۆنی هەڵدەدا، گەر خۆش بایە دەستی دەخستە گیرفانی پاڵتۆکەیەوە و بەهێمنی بێئەوەی سەیری کەسمان بکات دەڕۆیشت. بە گشتی لە هیچ شوێنێکدا نەدەوەستا، هەندێ ڕۆژ گەر بهاتبایە و فیکرەت گوڵدانچی خۆی ڕۆژنامەکانی ئەو هەفتەیەی وەرنەگرتبایە، سەوسەن لە کتێبفرۆشی «شار» لایدەدا و ڕۆژنامەکانی باوکی وەردەگرت، لای ئەو کتێبفرۆشانەش کە لەسەر جادە کتێب دەفرۆشن کەمێک دەوەستا و سەیرێکی خێرای ناونیشانەکانی دەکرد، بێئەوەی دەست لە هیچ کتێبێک بدات، دواتر بە هەمان ڕێگا و بە هەمان ڕیتمی خاو و لاواز دەگەڕایەوە بۆ ماڵێ. بەدەگمەن شتێکی دەکڕی و بە ڕێکەوت دەستی دەبرد بۆ شتێک، بەڵام سەرنجماندا بەر لەوەی هەر شتێک بکڕێت، سەرەتا دەیخاتە بەر هەناسەی خۆی و بۆنیدەکات.

لەسەرەتای ساڵی نەوەدویەکدا کۆمەڵێک وێنەی مەنسور ئەسرین بەجۆرێکی چاوەڕوان نەکراو گەیشتنە شار، وێنەکان لە سنووری تورکیاوە، لە ڕێگای یەکێک لە گەریلاکانی پارتی کرێکارانی کوردستانەوە درابووە دەست شۆفێرێکی خەڵکی خۆشناوەتی و لەویشەوە گەیشتە دەست ساقی مەحمود کە ئەودەم سەختترین ڕۆژەکانی ژیانی خۆی دەژیا. ساقی دوای ونبوونێکی دوور و درێژ ڕۆژێک وێنەکانی برد بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی. سەوسەن سەرنجیدا ساقی لەو چەند مانگەی دواییدا لە جاران گەلێک پیرتر و ماندووتر دەنوێنێت.

ساقی کە لەگەڵ هەردوو گوڵدانچییەکەدا دانیشت، هەستیکرد ئەرکی سەرشانێتی شتێک لەو هەواڵانەی دەربارەی گەشتەکەی مەنسور دەیزانێت بۆ «کیژە بەستەزمانەکە»ی بگێڕێتەوە. دوای ئەوەی جگەرەیەکی داگیرساند و مژێکی قووڵی لێکێشا گوتی «ئەم ماوەیە ژیان بەجۆرێک گۆڕاوە، مرۆڤ خۆی ناناسێتەوە، بمبورە کە بەمشێوەیە درەنگ درەنگ

دەردەکەوم. حەزدەکەم گەر پێویست نەکات و شتێکی گرنگ نەبێت، ئارامی ئێوە و ژیانی ئاسوودەتان نەشێوێنم. ئێوەش دەزانن کە لە بەهاری ڕابوردووەوە مەنسور دەنگی نییە، بەر لەم وێنانە، دوا نامەی ئەو بەدەستم گەیشتبێت دەگەڕێتەوە بۆ ناوەڕاستی ئایاری ڕابوردوو. گەر ئەم وێنە و نامانە نەبوونایە وەخت بوو دڵم لەو بێدەنگییە دەکەوتە مەراقەوە، بەڵام با ئێستا دڵنیابین، پێدەچێت لەو کاتەوە تا ئێستا سەفەرەکەی گۆڕانی زۆری بەسەردا هاتبێت، ڕاستی بڵێم، من لەسەرەتاوە لەگەڵ ئەوەدا نەبووم ئەو لە ئەورووپاوە دەست بە گەشتەکەی بکات، دیارە ڕوخانی کۆمۆنیستەکان، سەفەرەکەی مەنسوری شتێک ئاسانتر و خێراتر کرد. خۆت دەزانیت لەسەردەمی پاشاگەردانی و نارێکیدا، ڕێبوارەکان ئاسانتر دەتوانن سنوور ببڕن و ئەمدیوە و دیو بکەن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە گشتی وڵاتە ئەورووپاییەکان لە مەسەلەی ڕاوشکار و گرتنی باڵندەدا یاسای سەختیان هەیە... دیارە من شتەکەم بیستووە، چەندە ڕاستە نازانم... ئا بەڵی، بەڵام وادەزانم وەهایە و یاسای سەختیان هەیە... بۆیە من لەسەرەتاوە دژی ئەوەبووم لە ئەورووپاوە دەست پێبکات. دوای ساڵی یەکەم مەنسور بەرەو سەرەوە ڕۆیشت، بەرەو وڵاتە زۆر ساردەکانی باکوور، هەستدەکەم مەنسور پێویستی بەوە هەبووە لە ناو ئەو سەرما و بەستەڵەک و گۆشەگیرییە قووڵەدا تەواو بیر لە هەموو شتێک بکاتەوە. گەر وانەبێت، من تەفسیرێکی تەواوم لا نییە، بۆ ماوەیەکی هێند درێژ لەو هەرێمە ساردانە مایەوە. بەپێی دوا هەواڵ مەنسور لە نەرویژەوە بە کەشتییەک ڕووەو ئەمریکا ڕۆیشتووە، ڕاستەوخۆ بەرەو یەکێک لە بەندەرەکانی مەکسیک. ئەوەم پێچاکە... ئەوەم زۆر پێچاکە کە کاتێکی زۆری لە باکووری ئەمریکا نەکوشتووە، هەرچەند زانیارییەکی ئەوتۆم نییە، بەڵام وادەزانم مرۆڤ تا زیاتر بەرەو باشوور بڕوات، شانسی زۆرترە، وەک بیستوومە حەوزی ئەمەزۆن و ئە

هەرێمانەی دەوروبەری بەهەشتی ڕاستەقینەی باڵندەن، لەوێ دەتوانێت ئەو کاتانە بگێڕێتەوە کە لەدەستی داوە. ئەوەی مایەی خۆشحاڵییە بۆ من ئەوەیە کە زانیم کاتێک لە ئەمریکا دابەزیوە، قەفەزی چەندەها باڵندەی پێبووە، لە هەموو شوێنێک خۆی بە پسپۆڕێکی بایۆلۆژی لە جیهانی باڵندەدا ناساندوە، کەسێک کە لێکۆڵینەوە لەسەر ڕەفتاری هەندێک باڵندەی کۆچەر دەکات، وادەزانم لە زانکۆیەکی نەرویژەوە جۆرە ڕەزامەندییەکی وەهای بەدەست خستووە، ئەوە ئیشەکانی خێراتر و باشتر دەکەن. هیوادارم لە کاتی خۆیدا بگاتەوە ئێرە و هەموو باڵندەکانی پێبێت... هیوادارم».

لە دەنگی ساقیدا شتێک لە گومانی قووڵ هەبوو. گومانێک پەیوەندی بە مەنسورەوە نەبوو، هێندەی گرێدراوی ئەو ڕۆژگاری گومانە بوو کە هەموو تێیدا دەژیاین. بەڵام لەگەڵ هەموو شتێکیشدا وێنەکانی مەنسور لە بەفر و سەرمای باکووردا، لە بەندەرە گەورەکاندا، لە بەردەم دارستانەکانی سنەوبەر و ڕووبەرە بێکۆتاکانی بەفردا، دڵی سەوسەنی خۆشکرد.

لەو سەردەمەدا لە ناکاو دیاردەیەکی سەیر لە ناو ئێمەدا سەریهەڵدا. لەو دەمەدا ئەو خەونانەی سەوسەن هەموو شەوێک بە سێ گەڕیدە گەنجەکەوە دەیبینی، بوون بە خەونی هەموومان، زۆربەی خەڵکی شارەکە ماوەیەک هەمان خەونمان دەبینی، زۆربەمان سەرمان دەخستە سەر سەرین و چاومان لێکدەنا و ئەو سێ ڕێبوارەمان دەبینی بە شوێنی جیاواز جیاوازی ئەم جیهانە گەورەیەدا دەڕۆن. سەیربوو، هەتا کوڕەکانی ئەم شارەش لە سەنگەرە دوورەکانی بیاباندا، لەو جێگایانەدا کە سوپای عێراق بێهودە خۆی کۆدەکردەوە بۆ ئەوەی لەگەڵ سی سوپای گەورەی دونیادا شەڕبکات، کاتێک شەوان لە ژێر ئاسمانی باشووردا دەخەوتن، هەر خەونیان بەو سێ گەڕیدەیەوە دەبینی کە ئازادانە بە کۆمەڵێک

باڵنـدەوە زەوی دەگـەڕان. لـە سـاڵی نـەوەددا دەوڵـەت جیهانـی دەرەوەی وڵاتـی وەک شـوێنێکی ترسـناک و تاریـک نیگاردەکـرد کـە پـڕە لـە دوژمـن، بـەڵام وێنـەی دونیـا لـەو خەونانـەدا شـتێکی دی بـوو، جیـاواز لـەو وێنەیـەی دیکتاتـۆر دەیویسـت بـاوەڕی پێبهێنیـن، هەمـوو هەسـتمانکرد ئـەو سـێ گەنجـە جیهانمـان بـۆ دەدۆزنـەوە، جیهانێکـی تـر، جیهانێکـی بێسـنوور و قەشـەنگ کـە ئێمـە تەنیـا لـە خـەودا دەتوانیـن بیبینیـن.

دووبارەبوونـەوەی بەردەوامـی ئـەو خەونـە لە شـەوەکانی ئێمەدا سـەیربوو، هەندێـک کـەس چەنـد سـاڵێکی تـەواو ئـەو خەونەیـان دەبینـی، بـەڵام لای کەسـانێکی تـر خەونێکـی کاتـی بـوو کـە ماوەیـەک دەردەکـەوت و ونده‌بـوو. سـەرەتا کـەس نەیدەوێـرا ئاشـکرا دانـی پێدابنێـت، مسـتەفا هـەژاری شـاعیر یەکەمیـن کـەس بـوو لـە ڕۆژنامـەدا ڕایگەیانـد خەونـی بـە سـێ گەڕیـدەوە بینیـوە کـە دەگەڕێـن و جیهانمـان بـۆ دەدۆزنـەوە، دوای ئـەو گەلێـک لـە شـاعیران و هونەرمەندانـی دیکـە هەمـان ڕاسـتییان دووبارەکـردەوە. هێـدی هێـدی شـەپۆلی دانپیانـان بـە جۆرێـک گەورەبـوو، هەتـا ئەوانـەش کـە خەونەکەیـان نەدەبینـی لەسـەر ڕۆشـنایی وەسـفی ئەوانـی دیکـەدا ڕایانگەیانـد کـە هەمـان خەونیـان بینیـوە. دەبێـت بڵێـم ئـەو خەونـەو لـەو وەرزەدا مایـەی خۆشـبەختی و هێمنییەکـی گـەورەی ئێمـە بـوو. سـاڵانێک دواتـر کـە دەیـان هـەزار کـورد کۆچیانکـرد و بـە دونیـادا بڵاوبوونـەوە، کـە دەگەیشـتنە هەندێـک وڵاتـی دوور، پێیـان دەخسـتە سـەر هەندێـک خاکـی نامـۆ و دەچوونـە سـەر هەندێـک سـەر زەمینـی نەناسـراو، هەندێکیـان ڕادەچڵەکیـن کە هەسـتیاندەکرد پێشـتر بـە جۆرێـک لـە جۆرەکان ئـەو شـوێنانەیان بینیـوە و لـە خەونـدا بـەو سـەرزەمینانەدا تێپەڕیـوون.

٣٠

بۆ ئەوەی زۆر لە قسەکانی پێشوو دوورنەکەوینەوە، دەمەوێت بڵێم لە وڵاتی ئێمەدا هەموو ڕۆژگارەکانی ترس، ڕۆژی گەورەی خەون و هەموو ڕۆژگارەکانی خەون، سەردەمی گەورەی ترسن. لە ساڵی ١٩٩١ دا کە جەنگی عێراق لەگەڵ سەرجەمی جیهاندا دەستی پێکرد، هەموو ترس و خەونمان بە چەشنێکی وەها بەرین تێکەڵاوکرد، دواتر بۆمان جیانەکرایەوە. بەڵام سەوسەن ئەو ڕۆژانە وەکو ئێمە نەژیا، ژیانی بەردەوامی لە منداڵییەوە لەگەڵ وێنەکانی جەنگدا، مایەی ئەوە بوو وەک ئێمە نەترسێت، کەمتەرخەمیشی بەرامبەر بە سیاسەت وایدەکرد نائومێدی بەو مانایەی ئێمە تێیدەگەین لای ئەو نامۆ بێت. سەوسەن لە ناخیدا چەند دەیویست مرۆڤەکان لە جەنگ دووربن، بە هەمان ئەندازە شتێک لە جەنگدا سەرسامیدەکرد، سیحرێک بەدروستی نەیدەزانی چییە و نەیدەتوانی دیاریبکات. دڵنیابوو لەگەڵ پیاوانی جەنگاوەردا ناتوانێت بژی، بەڵام جەنگ خۆی... جەنگ بە هەموو ئەو هەستە سەیرانەوە کە دەیوروژێنێت، بەو دەموچاوانەوە لەسەر وێنەکان جێیدەهێڵێت، بەو هەستە ئاڵۆزانەی لە جەنگاوەراندا دروستیدەکات، بەو دوکەڵە سپییەی لەسەر زەوی بڵاویدەکاتەوە، بەو گۆڕانکارییە قووڵانەی لەسەر دیمەنی زەوی و ڕوخساری شارەکان و شێوازی ژیان جێیدەهێڵێت، پێکرا بۆ سەوسەن دونیایەکی تر بوو. گەرچی سەوسەن داواکارەکانی خۆی بە

جیهاندا ناردبوو تا لە جەنگ دووربکەونەوە، بەڵام خۆی لە منداڵییەوە باوەڕی وابوو لە بەرئەوەی جەنگ هەیە پێویستە ببیبنێت. خولیای سەوسەن بۆ جەنگ پەیوەندی بە هیچ خواستێکی شەڕانییەوە نەبوو، دەتوانین بڵێین کچەکە لە منداڵییەوە لە ڕێگای کتێبەکانەوە زۆر جەنگی گەورەی بینیبوو، بەڵام وێنەکان وەک هەمیشە دوو شتی گەورەیان کەمبوو، کەوایان دەکرد زۆر جێگای متمانەی سەوسەن نەبن، ئەویش دەنگ و بۆن بوون.

ساڵی ١٩٩١دوای هەرەسە ترسناکەکانی سوپای سەدام لە باشوور و پاشەکشەیان لە کوێت، ڕاپەڕین هەموو وڵاتی گرتەوە. سەوسەن یەکێک بوو لەو کچانەی لە ڕاپەڕیندا بەشداریکرد. بەڵام سەوسەن بە پێچەوانەی ئێمەوە دوای خەون و ترس نەکەوتبوو، بەشدارییەکەشی بەچەک نەبوو، بەڵکو سووک و سادە بێئەوەی شتێکی دیاریکراو بکات لەگەڵماندا بوو. ئێمە جەنگاوەرانی ڕاپەڕین، ئەو ڕۆژانە چاومانکردەوە کچێکی جوانمان لەتەک خۆماندا بینی کە بەجۆرێکی سەیر سپی هەڵگەڕابوو، بەردەوام پانتۆڵێکی کاوبۆی کۆن و پاڵتۆیەکی ڕەشی درێژی لەبەردەکرد. هیچ شتێکی نەدەکرد، هیچ شتێک تەنیا سەیریدەکردین و گوێی لە فیشەکەکانمان دەگرت، بۆنی باروتی تفەنگەکانمانی هەڵدەمژی، بەڵام هیچ هەستێکی ترسی تێدا نەبوو، ئێستاش هەموو سەرسامی ئەوەین، چۆن لەو ڕۆژانەدا نەکوژرا، تاکە کەسێک بوو بێترس بە ناو گوللە و دەستڕێژەکاندا دەڕۆیشت، هەندێ جار هاوارمان لێدەکرد، تکاماندەکرد لە شوێنی خۆی نەجوڵێت، بەڵام وەک ئەوەی نەبیستێت، وەک ئەوەی دەنگەکان و بۆنەکان مەستیانکردبێت، لە هاوارەکانی ئێمە بێباک بوو. لە شەڕەکانی ڕۆژی یەکەمدا ئێمە زۆربەی بارەگا و بنکەکانی دەوڵەتمان گرت، هەر ئەو ڕۆژە هەموو پۆلیسخانەکان چەکەکانیان ڕادەستی شۆڕشگێڕان کرد، میلیشیا مەدەنییەکانی دەوڵەت ڕووی تفەنگەکانیان

وەرگێڕا و لەگەڵ ڕاپەڕیواندا کەوتنە پەلاماری هێزەکانی دەوڵەت، ڕۆژی دووەمیش زۆربەی سوپاکانی دەورووبەری شار چەکەکانیان فڕێدا و هەموو ئەفسەر و سەربازەکانیان بەدیلی کەوتنە دەستمان. بەڵام بەعسییە گەورەکان و پیاوانی پۆلیسی نهێنی و کارگێڕانی ئاسایش و کارمەندانی دەزگاکانی هەواڵگری هەموو هەڵهاتنە ناو بنکە گەورەکەی ئاسایشەوە و لەوێدا سەنگەری خۆیان لێدا. ئەو جێگایە شوێنی خوێناویترن شەڕەکانی ڕاپەڕین بوو. مەنگوڕ شەوی پێش ڕاپەڕین دۆستانی خۆی کۆکردەوە و تکای لێکردن لە ڕاپەڕیندا لە چەقۆ زیاتر چەکێکی تر بەکارنەهێنن، قسەکانی ئەو ئێوارەیەی مەنگوڕ تا ساڵانێک دواتر لە خەیاڵماندا بوو، ئەو گوتی «خوێن زۆر دەڕژێت، من لە دژی ئەوە نیم کە هەموو بەشداری پەلامارەکان بین، خودا دەزانێت یوسف کەویاری گەورە لە چەند شەڕدا بەشداربووە، لە شەست و حەفتاکاندا کورد شەڕێکی گەورەی نەکردوە، کەویاری تێدا نەبووبێت. بەڵام ئامۆژگاری من ئەوەیە لە چەقۆ زیاتر چەکێکی تر بەکارمەهێنن، مەسەلەکە پەیوەندی بە نەریتی ئێمە و ئەخلاقی دێرینەی ئێمەوە هەیە لە شەڕدا، کەویاری ڕەحمەتی تا مرد هەر چەکی سپی پێبوو... دوژمن ئەوەندی بە چەقۆکەی کەویار سەغڵەت بوو، بە گوللە و باروتی تۆپخانەکانی شۆڕش سەغڵەت نەبوو... چونکە بە مێژووی هەموو شۆڕشی ئەیلول، پارچەی گوللە تۆپێکی ئێمە ڕاستەوخۆ نەگەیشتە قوونی دوژمن».

قسەکانی مەنگوڕ بۆ ژمارەیەک لە هاوڕێ نزیکەکانیشی قەبووڵ نەبوو، هەندێکیان ڕاستەوخۆ دەنگیان بەرز نەکردەوە، بەڵام قەپۆز جوقڵی و مچۆی ئەختەرخان و مەریوانی مەمە و هەندانێکی تر بە حورمەتەوە بە مەنگوڕیان گووت کە شەڕەکانی داهاتوو سەخت دەبێت و بەبێ چەکێکی ڕاستەقینە کەس ناتوانێت ژیانی بخاتە بەر مەترسی وەها گەورەوە. ڕۆژی داهاتوو مەنگوڕ خۆی نەبێت، هەموو تیپەکەی چواردەوری

بە چەکی قورسەوە هاتنە ناو ڕیزی ڕاپەڕینەوە. لەگەڵ ئەوەشدا مەنگوڕ بە چەقۆکەی دەستییەوە ئازاییەتییەکی بێوێنەی نیشاندا، لە زۆر شوێندا یەکەمین کەس بوو پێش تفەنگدارەکان دەکەوت و خۆی بە ناو ئاگر و دوکەڵەکاندا دەکرد. هەر لە ڕۆژی یەکەمیشەوە هاوڕێکانی مەنگوڕ بە جۆرێکی بەربڵاو لە تاڵانکارییە گەورەکانی شاردا بەشداربوون، گەلێک مەخزەنی گەورەیان تاڵانکرد، لە چەندین شوێنی تایبەتیدا کەلوپەلی فەرهودکراویان حەشاردا. تاڵانییەکان هەموو شتێکی گرتەوە، لە تاڵانکردنی کارگەکان و ماشێن و شتە گرانبەهاکانی ناو دەزگاکانی دەوڵەتەوە بیگرە تا تاڵانکردنی ئاڵتون و پارەی ماڵە بەعسییە کۆنەکان. ڕاستە کەسمان مەنگوڕمان لە جۆرە کارێکی وەهادا نەبینی، بەڵام کەسیشمان باوەڕمان نەکرد کە خۆی لە هەموو ئەو کارانە بێئاگابێت.

لە ڕۆژی دووەمدا، لە کاتی گرتنی یەکێک لە ڕێکخراوەکانی حیزبی دەسەڵاتداردا، مەنگوڕ بۆ یەکەمجار سەوسەن گوڵدانچی لەدەرەوە بینی، مەنگوڕ لە ناو دوکەڵ و تەم و بۆنی باروتدا کڵاوەکەی بۆ سەوسەن داگرت و گووتی «سەوسەن خان ڕێزی زۆرم قەبووڵ بکە، بەڵام خانم بەقەبری هەرچی ئەولیایە، ئێرە شوێنێکی باش نییە بۆ ئێوە، بزانە تەقەکەرەکان لە ترسدا ناتوانن نیشانە بگرنەوە، زۆربەیان لە ترسدا دەستیان لە قوونیان زیاتر دەلەرزێت، گەر شتێکت لێبێت حەسرەتێکی گەورە دەچێتە دڵمان. لەبەرئەوە ڕوخسەتم پێبدە و ئەو شەرەفە بە بچوکی خۆت ببەخشە تا ماڵی خۆتان بەڕێتانبکەم و تا دەتگەێنمەوە دەست باوکی بەڕێزتان لەگەڵتاندا بم».

ئەوکاتەی مەنگوڕ وایدەگووت، دەنگی دەستڕێژەکان بەجۆرێ بەرزبوون هەستمانکرد سەوسەن گوێی لە دەنگی مەنگوڕ نییە. بەڵام گوێمان لێبوو سەوسەن بە دەنگێکی گەرم کە گەلێک لە دەنگی لاواز و بێتینی خۆی جودابوو، وەڵامیدایەوە و گووتی کە هەموو شتێک باشە و هە

مەترسییەکی نییە و نایەوێت بگەڕێتەوە بۆ ماڵێ و دەیەوێت تا کۆتایی دیمەنەکان ببینێت. دواتریش بینیمان بە خێرایی لە مەنگوڕ دوورکەوتەوە کە لە ناو هەوای شێداری ئەو بەیانییەدا تا لە چاو ونبوو کڵاوەکەی بۆ داگرتبوو و سەیریدەکرد.

مەنگوڕ ساڵەهای ساڵ ئەو دیمەنەی سەوسەنی لە بیرنەکرد، بەردەوام بە شێوەی جۆراوجۆر بۆ ئێمەی دەگێڕایەوە، شانازییەکی بێوێنەشی بەوەوە دەکرد کە ژنێکی وا ئازا لە نزیکەوە دەناسێت .

لە نیوەڕۆی ڕۆژی دووەمدا شەڕی ڕاستەقینە لە چواردەوری بینای گەورەی ئاسایش دەستی پێکرد، ئەو شوێنە وەک قەڵای گەورەی بەعسییەکان تەماشادەکرا. بیناکە خانوویەکی زەبەلاح و ناشیرین و ترسناک بوو، دەیان ڕاڕەو و ژێرزەمین و ژووری گەورەی ئەشکەنجەی تێدابوو، هەر کەس بە دیلی بچووبایەتە ئەو بینایەوە وەک خۆی نەدەهاتەوە دەرێ، یەکێک بوو لە جێگا هەرە ترسناکەکانی ئەشکەنجە کە جەلادی گەلێک لێزان و بێڕەحم، بە موچەی گەلێک زۆر ئیشیان تێدادەکرد. پاشەکشێی هەموو بەعسییەکان بۆ ناو ئەم بینایە هەڵەیەکی کوشندەبوو کە کاری گەمارۆدانیانی زۆر ئاسانکرد، سەرەتا شەڕەکان زۆر قورس نەبوون، ئەوانەی لە ناوەوە دەجەنگین هێشتا هیوایان بەوەبوو لەدەرەوەی شارەوە هێزیان بۆبێت، شۆڕشگێڕان و ڕاپەڕیوانیش چاوەڕوانی دابەزینی پارتیزانەکانی شاخیان دەکرد، بەڵام بەعسییەکان لە سەرتاسەری وڵاتدا وەها شکست و شپرزە بوون کەسیان نەیاندەتوانی فریای ئەوی دیکەیان بکەوێت. لەبەرئەوە ڕیتمی شەڕەکان سەعات دوای سەعات قورستر دەبوو. ئێمە بیناکەمان لە هەر چوارلاوە گەمارۆدا، سەوسەن لە سەعاتی یەکەمەوە لەگەڵماندا بوو، لەو شەڕانەدا بۆ یەکەمجار قەلەندەر ئاموون و کوڕگەلێکی دیکەی ئامووزنیمان بینی لە تەنیشتمانەوە شەڕیاندەکرد. سەوسەن شەوان گەلێک درەنگ دەگەڕایەوە

بۆماڵێ، هاوارەکانی باوکی و پاڕانەوەکانی پرۆشە و ئامۆژگارییەکانی دکتۆر رەفعەت سوودێکیان نەبوو، کچەکە لەناو خوماری شەڕدا دەژیا. هەموو شەوێک کەدەگەڕایەوە بە ئاوێکی سارد خۆی دەشت و بێئەوەی قژی وشکبکاتەوە، بە تەڕی دەچووە ناو جێگاکەوە و بەدەم هەڵەرزینەوە سەیری ئەلبومی دەستگیرانە دوورەکانی دەکرد. دەبێت بڵێم ئەو چەند ڕۆژەی لەگەڵماندا بوو هەمیشە هێمن و بێدەنگ بوو، وەک یەکێک سەیری وێنەیەک بکات، سەیری هەموو شتەکانی دەکرد.

دوای چەند ڕۆژێک و دەیان سەعات شەڕی قورس، ئەو بەعسییانەی لە ناوەوە گەمارۆدرابوون، هەرەسیانهێنا، ئێمە جەنگاوەرانی ڕاپەڕین، هەموو دەروازەکانمان گرت، موشەک و نارنجۆکە دەستییەکانمان لە چەندین شوێنی ناو قەڵاکەدا ئاگری گەورەی دروستکردبوو، لە یەک کاتدا نوسینگەکانی سەرەوە و بەشێکی زۆری قاتەکانی خوارەوە دەسووتان، لە پەنجەرە بچوکەکانی سەر ژێرزەمینەکەوە دوکەڵێکی ڕەش دەهاتەدەرێ، ئاگرەکەی ناوەوە بەعسییەکانی ناچارکرد یان لە ژوورەوە بسووتێن یان بێنەدەرێ و خۆیان ڕادەستی ئێمە بکەن. وابوو لە بەردەم هەردوو دەرگا سەرەکییەکەی ئەو بینا ترسناکەدا گەورەترین قەسابخانەی مێژووی شارەکەمان ڕوویدا. دووسەد ساڵی ڕابوردووی مێژووی شارەکە شەو و ڕۆژی وەهای بەخۆیەوە نەبینیبوو. هەموو بەعسییەکانمان لەوێدا کوشت، هێندەی لە ناو ئاگر و دوکەڵەکە ڕایاندەکرد و دەکەوتنە دەست ئێمە، بە چەقۆ یاخود گوللە یان بەرد دەمانکوشتن. کەس تا ئەمڕۆ ژمارەی کوژراوەکان نازانێت، بەوەدا لە یەککاتدا لە چەندین دەروازە و دەرگاوە کوشتار بەردەوام بوو، بەوەدا هەندێک لە لاشەکان دەم و دەست پەت دەخرایە دەست و قاچیان و بە جادەکاندا ڕادەکێشران، زانینی ژمارەی ڕاستەقینەی کوژراوەکان ئەستەم بوو. دەبێت بڵێم ژمارەیەکی زۆر لە کوڕانی شار بۆ یەکەمجار لەو کوشتارەوە فێری ش...

و پیاوکوشتن بوون. ئەو کوشتارە بۆ کوڕانی دەورویەری مەنگوڕیش یەکەمین قوتابخانە بوو، تا ئەو کاتە زۆربەیان چەقۆوەشێنی ئاسایی بوون و ئەزموونێکی ڕاستەقینەیان لەگەڵ کوشتندا نەبوو، کەسیان پێشتر ڕۆژی واخوێناوی نەژیابوو. بەڵام قڕانی بەعسییەکان ڕووداوێکی گەورەبوو، بە ترس و خەونێکی زۆر بارکرابوو، هەتا هەندێک شاعیر و هونەرمەند و ئەکتەرانیش، وەک ئەوەی بەشداری لە شانۆگەرییەکی گەورەدا بکەن تێیدا بەشداربوون... تورەبییەکە بە جۆرێک گەورەبوو، کەسی نەدەبوارد... ترس و خەون هەموومانی بەجۆرێکی سەیر بۆ پێشەوە ڕاودەنا. قەلەندەر ئاموون لەوانەبوو کە لەدەرگای پشتەوە خۆیان بە قەڵای بەعسییەکاندا کرد بۆ ئەوەی بیناکە ژووراو ژوور لە ناوەوە پاکبکەنەوە و خۆیان بگەێننە زیندانەکان و ئازادیانبکەن. مەنگوڕ کەسی نەکوشت، بە خۆی و چەقۆکەیەوە لەسەر دیواری دەرەوەی بنکەکە دانیشتبوو و بە هێمنی سەیری هەموو دیمەنەکەی دەکرد، سەرەتا هەوڵیدا منداڵان و ژنان لە سەیرکردنی کوشتارەکە دووربخاتەوە، بەڵام سوودی نەبوو. دەیان منداڵ و ژن لە حەوشی بنکەی ئاسایشدا کۆبووبوونەوە بۆ ئەوەی لە نزیکەوە تەماشابکەن.

لەو ساتەدا مەنگوڕ دەیزانی سەردەمێک بەرەو کۆتایی دەڕوات و سەردەمێکی نوێ دەست پێدەکات، ئەوە دوا شەڕ بوو بتوانێت وەک چەقۆکێشێک لە نزیکەوە بیبینێت، ئەوە ساتی ئاودیوبوونی تەواوەتی خۆری چەقۆکێشان بوو کە لە مێژبوو بەرەو ئاوابوون دەڕۆیشت. مەنگوڕ تاکە کەسێک بوو لە گەرمەی ئەو تورەبییە بێسنوورەدا هۆشی ئەوەی هەبوو بڵێت «ئەمجۆرە کوشتارە ڕاست نییە»، بەڵام لەوە زیاتر هیچی دی نەگووت. لەو ساتەدا لای ئێمە وەک پیاوێکی زۆر ئازا دەرکەوت، کە تەنیا دوای بڕوا نەگۆڕەکانی خۆی دەکەوێت. شێوەی دانیشتن و سەیرکردنەکەی ئەوەی تێدا بوو کە دەیەوێت جۆرە وێنەیەکی لەو

چەشنە بۆ هەتاهەتایە لە خەیاڵی ئێمەدا جێبهێڵێت.

سەوسەن لە ریزی پێشەوەی تەماشاكەراندا بوو، لەگەڵ هاتنەدەرەوەی هەر بەعسییەك و لەگەڵ هەر كوشتنێكدا ئێمە سەیری دەموچاوی ئەومان دەكرد كە گەلێك سارد دەینواند، ئێمە هەموو چەپڵەمان لێدەدا، خۆشحاڵ بووین، لەسەر لاشەكان سەماماندەكرد، بەڵام كەسمان نەمانتوانی شتێكی تایبەت لەسەر روخساری ئەودا بخوێنینەوە، هەندێ جار وامان هەستدەكرد شتێك لە ناوەوە توند بەری هەناسەی دەگرێت، بەڵام وانەبوو... هێدی هێدی سەرنجماندا و بینیمان، سەوسەن بۆنی هەموو دیمەنەكە دەكات... تەنیا گوێدەگرێت و بۆندەكات.

لە ئێوارەدا شتەكان گەلێك تاریك و ترسناك دەیاننواند، سەدەها لاشە بەتەباری گەورە گەورە لەسەر یەك كەڵەكەكرابوون، زۆربەی لاشەكان بە بەرد و لێدان و پیاكێشان بەجۆرێك شێوێنرابوون بەدەگمەن كەسێك بیتوانیبایە یەكێكیان بناسێتەوە، لە هەندێك پەنجەرەی بیناكەوە، هێشتا دوكەڵ و بۆنی بۆكرۆز و سووتانی گۆشتی مرۆڤ بەرزدەبووەوە. تیپێكی بچوك لە ئێمە چووینە ژوورەوە و یەكەیەكە هەموو ژوورەكان گەراین. لە ناوەوە سەدان لاشەی سووتاومان بینی، سەرنجماندا بەعسییەكان لە هەندێك ژووری تایبەتیدا كۆبوونەتەوە و دواتر ئاگر بواری نەداون بێنەدەرێ و دوكەڵ خنكاندونی و هێدی هێدی كڵپەكان گەیشتۆتە سەریان و بوونەتە پەژووی تەواو. چەندێك لە ناو لاشەكاندا گەراین یەك زیندوومان نەدۆزییەوە، بەڵام لە جێگایەكدا لاشەی بەرێوەبەری ئاسایش و پارێزگاری شارمان ناسییەوە، هەردووكیان لە تەنیشت یەكەوە مردبوون. لە زیندانەكاندا هەندێك لە گیراوەكان، لەوانەی دەبایە ئازادیانبكەین سووتابوون، لەویادا تەرمی جەلادەكان و قوربانییەكان تێكەڵاوی یەكتربووبوون، پێست و گۆشتەكەیان لە ناویەكدا توابووەوە، ئەوە بۆ ئێمە دیمەنێكی زۆر غەمباربوو كە نەماندەتوانی ئاسان جەلادەكا

قوربانییەکان لە یەکتر جیابکەینەوە. لە هەندێک شوێنی تردا سەرنجماندا ئەوانەی دەستیان چووبووە خۆیان و نەیانویستبوو بکەونە دەست شۆڕشگێڕەکان، خۆیان کوشتبوو، شێوەی گرتنیان بۆ دەمانچە و شوێنی گوللەکە لەسەریاندا نیشانەی ئاشکراو ڕوونی خۆکوژی بوو. لە ڕاستیدا تا ئێستا کەس بەدروستی نازانێت چی لە ناوەوە ڕویداوە، چۆن شتەکان سەعات دوای سەعات چوونەتە پێشێ، ئەوانەی لە ناوەوە بوون چۆن بیریانکردۆتەوە، چیان کردوە، چ هەوڵێک لە خەیاڵیاندابووە، هەستیان بە چ ئازار و چ پەشیمانییەک کردوە، ئەوانە هەمووی تا هەتاهەتایە نادیار و نهێنی دەمێننەوە، چونکە ئێمە لەگەرمەی هەڵچوون و تووڕەییدا هەتا یەک کەسیشمان لە دانیشتووانی قەڵا تاریکەکە بە زیندوویی نەهێشتەوە تا چیرۆکەکانمان لەدیدی ئەوانەوە بۆ بگێڕێتەوە کە لە ناوەوە تیا ژیان.

هەموو ژوورەکان و ڕێگاکان و سەردابەکانمان پشکنی، نەبا هەندێک لە بەعسییەکان بە ئومێدی دەربازبوون لە کەلێنێک یان ژوورێکی نهێنیدا خۆیان حەشاردابێت، بەڵام هیچمان نەدۆزییەوە. کە شەو داهات تاریکییەکی سەنگین و ترسناک باڵی بەسەر دونیادا گرت، تەنیا بە کۆمەکی لایتە دەستییەکان لە ژێر زەمینی پێچاوپێچ و لە زوڵمەتی سەنگینی ناو ژوورە سووتاوەکان هاتینەدەرێ. لەدەرەوە شەوێکی قورس نیشتبووە سەر زەوی، جگە لە مەیتە بێدەنگەکانیش کەس لە گۆڕەپانەکەدا نەمابوو، بیناکە لە تاریکیدا دیمەنێکی وەها ترسناکی هەبوو، هاڵاوێکی وەها سەیری لێهەڵدەستا مرۆڤ سامی لەسەیرکردنی دەکرد. بێدەنگییەکی ترسناک هەموو شتێکی داگرتبوو... ئێمە لە ناو لاشەکاندا وەستاین و بیرمان لای ئەوە بوو: ئاخۆ لە چ ساڵێکی دی و لە چ ڕۆژگارێکی دیکەدا جۆرە شەوێکی دیکەی وەک ئەمشەوە دووبارەدەبێتەوە؟

٣١

شـەو درەنـگ زانیمـان کـە سەوسـەن خـان دیارنییـە. لـەدوای کەوتنـی تاریکییەوە، فیکرەت گوڵدانچی و پڕوشـە بەسـەبرێکی زۆرەوە چاوەڕوانیانکرد، ئـەو کات پڕوشـە لەگـەڵ دکتـۆری مێردیـدا پێکـەوە لەماڵـی گوڵدانچـی بـوون، هەمـوو چاوەڕوانـی پێشـهاتی ترسـناکمان دەکـرد، لـە سـامی ئـەوەدا دەژیایـن بەعسییەکان شـارەکەمان بـە گازی کوشـندە و چەکـی دیکـە بۆردومانبکـەن. ئـەو شـەوە کـە سەوسـەن تاسـەعاتی هەشـت نەهاتـەوە، گوڵدانچـی دڵـی کەوتـە مەترسییەوە. تـا سـەعات نـۆش ئومێدی ئەوەیـان هەبـوو بگەڕێتـەوە، هەمـوو لـە ڕۆژانـی ڕابـوردوودا سـەرنجی ئـەو دۆخـە نائاسـایی و تازەیـەی سەوسـەنیان دابـوو، وەک ئەوەبـوو کوشـتارەکانی نـاو شـار کچەکـەی لـە ڕابوردووییەکـی بێدەنـگ ئازادکردبێـت، وەک ئـەوەی یەکەمجاربێـت جیهـان لـە ڕوخسـارە ڕاسـتەقینەکەیدا ببینێـت. فیکـرەت گوڵدانچـی گەرچـی دڵـی بێئەنـدازە دەترسـا، گەرچـی زۆر هـاواری بێهـودەی لەسەوسـەن دەکـرد، بـەڵام دڵـی بـەوە خۆشـبوو، کـە سەوسـەنی دەبینـی لـە کتێبخانەکـەی دێتـەدەرێ و ئـەو بۆنـە ڕاسـتەقینەیەی ژیـان هەڵدەمژێـت کـە لەسـەر شـەقام و کوچەکانـی وڵاتـدا هـەن، بەبـڕوای ئـەو کیژەکـە لـەو کتێبخانەیـەدا هەسـتێکی بـۆ حەقیقـەت نەمابـوو.

کاتژمێـری نـۆ فیکـرەت گوڵدانچـی و دکتـۆر بـە دوودڵـی و بێئارامییەکـی کـەم وێنـەوە کەوتنـە خۆیـان بـۆ ئـەوەی بـە هەمـوو لایەکـدا بـڕۆن و بکەونـە

سۆراغی سەوسەن. ماشێنەکەی دکتۆر بانزینێکی کەمی تێدابوو، دەبایە وریایانە بەکاریبهێنن، بەتایبەت لە هەموو شاردا بانزین بەرەو کەمی دەڕۆیشت و پەیداکردنی لەجۆرە شەوێکی وەهادا سەخت بوو. سەرەتا چەند ماڵە ناسیاوێکی نزیک چوون، لەو جێگایانە بیستیان سەوسەن تا دەمەو عەسرێکی درەنگ لەگەڵ خەڵکێکی زۆری تردا لە سەیری کوشتارە گەورەکەی بنکەی سەرەکی ئاسایش بووە، هەمووش گووتیان کە سەوسەن لەگەڵ بینەرەکانی دیدا جێگاکەی چۆڵکردوە و ئێستاش ئەو ناوە لە تەباری لاشە بەولاوە هیچی دیکەی لێ نییە. دکتۆر و فیکرەت گوڵدانچی چەندین ماڵە ناسیاویان کرد، لە ڕێگای خۆیاندا سەریان لە هەندێ لە ئامووننییەکان و ساقی مەحمودیش دا، بەڵکو لە گەڕاندا کۆمەکیانبکەن. هێند گەڕان کە ئیدی ماشێنەکەیان لە جێگایەکدا پەکیکەوت، دواتر بەیەکێک لە تاکسییە ڕاگوزەرەکانی شەو هەموو ناسیاوە نزیک و دوورەکانی دی و هەموو خەستەخانەکانیان بەسەرکردەوە، بەڵام سوودی نەبوو. لە ڕاستیدا کەس نەیدەزانی سەوسەن چی لێهاتووە .

لە نیوەشەودا ژمارەی ئەوانەی بەدوای سەوسەندا کۆڵانە و کۆڵان دەگەڕان، شەقامەکانی دەرەوەی شاریان بۆ دەپشکنی لەسەد کەس زیاتر بوون، لە مەیتخانەکان سەیری مەیتی هەموو کوژراوە مەدەنییەکانیان کرد، لە خەستەخانەکانیشدا سەیری بریندار و بێهۆش و مردوە بێناوەکانیان کرد، بەڵام لە سەوسەن خەبەرێک نەبوو.

قەلەندەر ئاموون پاڵەوانی ڕاستەقینەی ئەو شەوە بوو، لەسەعات یەکی شەودا دوای ئەوەی هەموو لە گەڕان ماندووبووبوون، قەلەندەر بەتەنیا گەڕایەوە بۆ بینا سووتاوەکەی ئاسایش، کە بۆنی خوێن و مردن لە هەموو گۆشە و کەلێنێکی دەهات. سەدان لاشە لە گۆرەپانەکەدا کەوتبوون، قەلەندەر سەیری لێهات کە مردووەکان بەو ئەندازەیە بێدەنگن، پێشتر بیری لە بێدەنگی مردووەکان نەکردبووەوە، سوڕێکی

گەورەی بەدەوری حەوشی بنکەکەدا خوارد، بە لایتەکەی دەستی سەیری دەموچاوی هەندێک لە لاشەکانی کرد، شێوەی کرانەوەی دەمیان و دەرپەڕینی چاویان و خواربوونەوەی ملیان گەلێک سەیربوو، قەلەندەر پێشتر مردووی لەو جۆرەی نەبینیبوو، شێوەی خۆبەدەستەوەدانیان بۆ مردن ڕایچڵەکاند، هەستیکرد لە مێژە مردوون... هیچیان بەوە نەدەچوو کە کەسانێک بن دوێنێ شەو یان پێش چەند سەعاتێک لەوەوبەر زیندووبووبن. بەڵام قەلەندەر هەستی بە ترسێکی تایبەتی نەکرد، ئەوەی کە ناترسێت لە دڵەوە ترساندی... لە منداڵییەوە دەزانێت کە نیشانەیەکی باش نییە مرۆڤ لە مردوو نەترسێت، هەموو زیندوویەک دەبێت لە مردووەکان بترسێت، دەبێت لێیان بترسێت تا لە زیندوێتی خۆی دڵنیابێت. ئەوەی بەتەنیا لەم تاریکییە کوشندەیەدا و لەم حەوشە ساردەدا و لە ناو ئەم هەموو لاشەیەدا وەستاوە، هەستێکی بێئەندازە ناخۆشی تیا دروستکرد، بەڵام هەستیکرد شتێک بەرەو ناو بیناکەی ڕادەکێشێت، لەوێ بۆنی سووتانی لاشەکان تیژتر و تاریکییەکە چڕتر بوو، هەندێک لە ژوورەکان تەنیا لاشەیەک یان دووانیان تێدابوو، لە هەندێ ژووری تردا، مەیتەکان لەسەر یەک کەڵەکەبووبوون. قاتی خوارەوە جگە لە خۆڵەمێشێکی نەرم و پارچە شوشەی شکاو و مێز و کورسی و دۆڵابی سووتاو هیچی دیکەی تێدا نەبوو، لە هەندێ جێگادا هێشتا لە ژێر خۆڵەمێشەکەوە گڕێکی کز دەسووتا. کە چووە قاتی سەرەوە هەستیکرد هێدی هێدی خەریکە باران دەبارێت... لە پەنجەرە گەورەکانەوە سەیری ئەو دیمەنە تاریکەی شاری کرد، دڵنیابوو ڕۆژانی پێشوو بەعسییەکان لەوێوە سەیری دونیایان کردوە. بەر لەوەی بنکەکە بەجێبهێڵێت لە پشتەوە دابەزی بۆ ژێر زەمینەکە. ژێر زەمینەکە لاشەی زۆرتری تێدابوو، ئاشکرا ئاگرێکی سامناک و دۆزەخێکی گەورە لەوێ بەرپابووبوو، هەندێک لە مردووەکان تەنیا ئێسکە ڕەشەکانیان مابووە.

قەلەندەر هەستیکرد بۆنی مردن لەوێ لە هەر جێگایەکی دیکە چڕترە.

قەلەندەر بەهێمنی بە لایتەکەی دەستییەوە، تا ئەوسەری ڕاڕەوەکان ڕۆیشت، بێدەنگییەکی کوشندە سەروەر بوو. لەسەرەخۆ و ئارام بە هەنگاوی بچوک بچوک بەلای ژوورەکاندا دەڕۆیشت، یەکە یەکە سەیری هەموو کونج و کەلێنەکانی دەکرد. تادواجار لە یەکێک لە ژوورەکاندا لە ناوەڕاستی دەیان لاشەی سووتاودا سەوسەنی بە ڕاکشاوی بینییەوە، بە هێمنی و بێجوڵە وەک مردووەکان کەوتبوو، سەرەتا تەنیا گوێی لەدەنگی هەناسەی بوو، دەنگێکی بچوک و مشەیەکی لەسەرەخۆ. قەلەندەر بەترسێکەوە لایتەکەی وەرگێڕا و و بە دەنگێکی نوساو و نیمچە خنکاوەوە گووتی «خودای گەورە، سەوسەن خان... هەموو شار بەدوای تۆدا دەگەڕێت... هەموو شار... تۆ چی دەکەیت لێرەدا... چی دەکەیت». ئەو بەبێئەوەی هەستێت بە هەمان دەنگی لاوازی خۆی، بەو دەنگەی لە ساتە هەرە سادە و ئاساییەکانی ژیانیدا قسەی پێدەکرد گووتی «گوێ لە مردووەکان دەگرم... گوێ لە مردووەکان دەگرم، بۆنی مردووەکان دەکەم، قەلەندەر ئاغا بۆنیاندەکەم». قەلەندەر بەدەنگێکی شپرزەوە گووتی «دڵنیابووم لێرەدا دەتدۆزمەوە... دڵنیابووم دەتەوێت بۆنی مردووەکان بکەیت. سەوسەن خان وەختێکی زۆر خراپت هەڵبژاردوە، هەموو شار بە دوای تۆدا دەگەڕێت... ئاە خوایە، بەڵام سەوسەن خان... سەوسەن خان هەست بەچی دەکەیت؟». سەوسەن خۆی ڕاستکردەوە و بە هێمنی گووتی «بەهیچ قەلەندەر ئاغا... هیچ. هەستم بە هیچ نەکرد، بۆنیان وەک بۆنی خەڵکی ئەم شارە وایە، وەک بۆنی من و تۆ وایە». قەلەندەر بێئەوەی بزانێت بۆ ئەو پرسیارەی کردوە، گووتی «بەڵام سەوسەن خان دەستتم بدەرێ، دەستتم بدەرێ، بیناکە لە هەموو لایەکەوە سووتاوە، تێدەگەیت مەترسی ئەوەی هەیە بڕوخێت... بەڕاستی بڕوخێت، باش نییە لێرەدا بمێنیتەوە». سەوسەن دەستی خۆی دایە دەست قەلەندەر

ئامـوون و گووتـی «مـن هەمـوو شـتێکم بینـی، قەڵەنـدەر ئاغـا هەمـوو شتێکم بینـی». قەڵەنـدەر بەسەرسـامییەوە گووتـی «خانـم چیـت بینـی؟». سەوسـەن بـە هێمنـی بەرزبـووەوە و بێئـەوەی وەڵامیبداتـەوە، دەستی گـرت بەچاوییـەوە تـا تیشـکی لایتەکـە کوێری نـەکات و گووتـی «قەڵەنـدەر ئاغا درەنگـە... وانییـە، زۆر درەنگـە، ئێسـتا گوڵدانچـی مـەراق دەخـوات، لـە مـن زیاتـر کەسـی نییـە، دەڵێـم بابڕۆینـەوە بـۆ ماڵـێ». قەڵەنـدەر گووتـی « گوڵدانچـی لـە ئێـوارەوە بەدواتـا دەگەڕێـت... لـە ئێـوارەوە مـاڵ بـە مـاڵ بەدواتـا دەگەڕێـت». ئامـوون دەسـتی گـرت و بەرزیکـردەوە، هەسـتیکرد سەوسـەن گوڵدانچـی بۆنـی مردووەکانـی لێدێـت، سەوسـەنیش تەماشـایەکی سێبەرە گەورەکـەی قەڵەنـدەری کـرد و هەسـتیکرد ئەویـش بۆنـی مردووەکانی لێدێـت.

٣٢

کەس فریا نەکەوت سەرزەنشتی سەوسەن بکات، ئەو شەوە بە نەخۆشی گەڕایەوە ماڵێ، کە گوڵدانچی و پڕوشە بینیان بە جۆرێک بێهێز و کەم تین بوو، وایان هەستکرد ئاگای لە خۆی نییە و گوێی لە هیچ تێبینی و ئامۆژگارییەکیش نابێت. تا کەوتنی خۆر چەند جارێک لەسەر یەک ڕشایەوە، تایەکی بەهێز دایگرت و عارەقی دەردەدا، لە بێهۆشی نزیک دەبووەوە و دەگەڕایەوە، لەرزێکی توند دەیگرت و بەدوایدا خاودەبووەوە. ئەو دۆخە ماوەیەکی زۆر درێژی خایەند، چەند مانگێکی دووردرێژ، لەو چەند مانگەدا هەندێ جار ناچاربوون بەشێوەی دەستکرد خواردنی لە ڕێگای دەمارەوە بدەنێ. دیارە لەو ماوەیەدا بۆ ماوەی کورت ئارامی تێدەگەڕا، بەڵام هەموو هێوربوونەوەیەک داکەوتنێکی کتوپڕ و توندی بەدوادا دەهات. ناچار بۆ ئەوەی لە دونیای گەورەی خۆی دانەبڕێت، قەرەوێڵە و جێگای خەوەکەیان بۆ بردە قاتی سەرەوە بۆ ناو کتێبخانەکە. ماوەی نەخۆشییەکەی سەوسەن سەردەمی گۆڕانکاری سیاسی گەورەبوون، لە دوای هاتنەدەرەوەی لەو سەردابە تاریکەی پڕبوو لە مەیتەکانی ڕاپەڕین، ئارەزووییەکی نەمابوو وەک جاران گوێ لە هەواڵەکان بگرێت. فیکرەت گوڵدانچی نەخۆشی کچەکەی وەک جۆرە مانگرتنێک دژ بە دونیا وەرگرت، بۆنی ژیان، بۆنی جەنگ، بۆنی مردن، پێکرا ئارەزوویەکی ئەوتۆیان تیادروست نەکرد لەسەر ناسینی دونیای

ڕاستەقینە بەردەوام بێت. لەو دەمەدا تاکە دڵنیایی و نەوازشی ئەو ڕۆژانێک بوو کە ئاریان جەودەت بۆیەی پەیدادەکرد و دەهات لەسەر دیوارەکانی کتێبخانەکە وێنەی نوێ و گەورەی بۆ نیگاردەکرد، ئەو لەسەر قەرەوێڵەکەی خۆی دادەنیشت و ئاریان بە هێمنی نیگاری دەکێشا، ئەوەی بە بێدەنگی سەیری جوڵە و فلچەدانان و ڕەنگگرتنەوەکانی ئاریانی دەکرد، ئارامییەکی دەرونی قووڵی پێدەبەخشی. لەنێوان ئەو و ئاریاندا بێدەنگییەکی گەورە بەرقەرار بوو، ئەو هێدی هێدی وەک نیگارکێش وازی لەکردنەوەی پێشانگا و دروستکردنی تابلۆی دیکە دەهێنا بۆ ئەوەی تەواو خۆی بۆ ئەم نیگارانە تەرخانبکات. سەوسەن تاکە بینەری ڕاستەقینەی ئەوبوو، بەڵام هەستیدەکرد لە هەر بینەرێکی دیکەی جیهان قووڵتر و وردتر دەچێتە ناو تابلۆکانەوە، پتر لە ناویاندا وندەبێت، زیاتر دەتوانێت بەناویاندا بڕوات، زیاتر لەزەتیان لێدەبینێت... زۆر کەم قسەیان لەگەڵ یەکدا دەگۆڕییەوە، هەندێ جار بە هێمنی چایەکیان پێکەوە دەخواردەوە، هەندێ جاریش لەسەر ڕەنگ و پلەی تۆنەکان قسەیان دەکرد، گەر سەوسەن زۆر ئارەزووی هەبایە و کراوەبایە، کەمێک لەسەر ژیانی شار و هەندێک کتێب و نەخۆشییەکەی خۆشی قسەیاندەکرد.

بەهار و هاوینی ساڵی ١٩٩١ گرنگترین سەردەمی ژیانی ئێمەبوون، لەوسەردەمەدا گۆڕانکاری گەورە ڕوویاندا، لە کۆتایی هاوینی ئەو ساڵەدا هێزەکانی سەدام حوسەین دوای چەند شەڕێکی گەورەی سەر جادە و کۆڵان، بۆ هەتاهەتایە شارەکەمانیان بەجێهێشت و سەردەمێکی تر لە مێژووی ئێمەدا دەستی پێکرد، حیزبە کوردییەکان کە تائەوکات چەکیان بەدەستەوە بوو، لە چیاکان دابەزین و ئەو حوکمڕانییەیان دامەزراند کە ئەمڕۆ بەرقەرارە. ئەوە گەورەترین سەرکەوتنێک بوو کورد لەدوای ڕوخانی ئیمارەتی بابانەوە بەدەستی بهێنێت. ئەو کات کە دوو حیزبە گەورەکەی وڵات یەکێتی نیشتیمانی و پارتی دیموکرات دابەزینە نـ[illegible]

شارەکانەوە وەک چەژنێکی گەورە وەهابوو، بەڵام خودی دوو حیزبەکە بە مێژوویەکی تاریک و پڕ ناکۆکییەوە هاتنە ناو ژیانمانەوە، لە سەردەمی چیادا لەسەر دابەشکردنی ناوچەکانی دەسەڵات و کۆنترۆلکردنی خاڵە سنوورییەکان و خۆسەپاندن و ڕابەرایەتیکردن زۆریان لە یەکدی کوشتبوو، بەڵام کە هاتنەخوارێ و بوون بە دەسەڵاتی مەدەنی پەیمانی ئەوەیاندا شتەکان بە ئاشتی و بێکوشتار چارەدەکەن. ئامووننییەکان لە بنەڕەتدا پارتی بوون، بەجۆرێکی بەربڵاو لە شۆڕشی ئەیلولدا بەشداربوون، بۆیە لەگەڵ دابەزینی پارتییەکاندا، سەی کەرەمی ئاموونی و لە تەکیشیدا هەموو پیاوانی دیکەی سەر بە عەشرەت بێدوودڵی ڕاستەوڕاست چوونە ناو حیزبەوە، قەڵەندەر ئاموون وەک جەنگاوەرێکی کۆن و بەناوبانگ پتر لەوانی دی پێشوازی لێکرا و لەلایەن ئەندامە باڵاکانی حیزبەوە بۆ خوانی تایبەت داوەتکرا. بەوەدا لەو چەند ساڵەدا پارتییەکان پێگەیان لە شاری ئێمەدا زۆر لاوازبووبوو، پەیوەندیکردنی ئامووننییەکان بەوانەوە هێز و تینێکی گەورەی پێبەخشین. دیارە ناوبانگی ئامووننییەکان وەک عەشرەتێک کە لە دە ساڵی ڕابوردوودا لە دەوڵەتەوە زۆر نزیکبوون، بە گرنگ وەرنەگیرا، گرنگ ئەوە بوو ئامووننییەکان هێزێکن دەتوانن شکۆی دێرینی حیزب لێرەدا زیندووبکەنەوە.

تێکەڵبوونی ئامووننییەکان بە هێزەکانی پارتی دیموکرات، زۆر شتی لە چیرۆکەکەی ئێمە گۆڕی. ئەو ڕۆژەی کە هەواڵ بڵاوبووەوە کە ئامووننییەکان چوونەتەوە ناو حیزب، هەموو دڵنیابووین کە بەشێکی ئەو بڕیارە پەیوەندی بە شەڕی ئامووننییەکانەوە لەسەر سەوسەن فیکرەت هەیە، دەشمانزانی ئەو بڕیارەیان کاریگەری گەورە لەسەر هەموو ئەوانی دی جێدەهێڵێت. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا مەنگوڕ تا کۆتایی هاوین بڕیاری ئەدا بچێتە ناو هیچ هێزێکی سیاسییەوە، بەردەوام بیریدەکردەوە و بەردەوامیش ڕاکانی خۆی دەگۆڕی، بەڵام لە کۆتایی هاویندا ئیدی تەواو

دڵنیابوو کە ناتوانێت وەک تاکە مەخلوقێکی بێ حیزب لە شارەکەدا بژی، خەڵکی شارەکە پێکڕا تووشی ئەو دەردەبووبوون کە یان دەبێت ببنە ئەندامی حیزبێک یاخود هەواداری حیزبێک، بەوەدا هەوادارەکان هەمیشە لە ئەندامەکان سەرسەختتر و کەللە بەجۆشترن، دۆخی شار تا دەهات خراپتر و خراپتر دەبوو. لە پاییزی ئەو ساڵەدا تاک و تەرا خەڵکانێکی بێلایەن مابوونەوە. فیکرەت گوڵدانچی یەکێک بوو لەو تاک و تەرایە. فیکرەت رۆژێکیان لەگەرمەی ئەو پەتای حیزبچێتییەدا لەسەر چا خواردنەوە و لە هەیوانی گەورەی ماڵەکەدا بە دکتۆر ڕەفعەتی زاوای گووت «ترسناکترین بەڵایەک ڕوویکاتە شارێک ئەوەیە خەڵکی بێلایەنی تێدا نەمێنێت، چونکە سیاسەتی ڕاستەقینە هەمیشە بێلایەنەکان دەیکەن». ئەوکات دکتۆر ڕەفعەت بێئەوەی پێشتر کەس هەست و نەستی ناسیونالیستی بەجۆشی لێدیبێت، بێ هیچ هۆیەکی ئاشکرا بۆ ماوەیەکی کورت بوو بە ئەندامی حیزبێکی بچوک کە دروشمی یەکگرتنەوەی هەموو کوردستانی هەڵگرتبوو. لە کۆتایی هاویندا مەنگوڕ دوای بیرکردنەوەیەکی زۆر، بڕیاریدا بچێتە ڕیزەکانی یەکێتی نیشتیمانییەوە. هۆی هەڵبژاردنی بۆ یەکێتی نیشتیمانی هەر ئەوە نەبوو کە دژایەتی ئامووزنییەکان لە سەنگەرێکی بەرامبەرەوە بکات، بەڵکو ئەوەبوو زۆربەی کوڕانی دەوروبەری بە ئاشکرا و نهێنی چووبوونە ناو یەکێتییەوە. ئێوارەیەکیان قەپۆز جوقڵی پێیگووت «مەنگوڕ بیر لە چی دەکەیتەوە، بچیتە هەر حیزبێکی دیکەوە دەبیت بە دوژمنی ئێمە، خۆت دەزانی دڵسۆزی بۆ حیزب لەسەروو هەموو وەفا و دڵسۆزییەکەوەیە». ئەو ڕستەیەی قەپۆز جوقڵی مەنگوڕی هەژاند. دڵنیابوو ئێستا وەفا و لایەنگری ئەو کوڕانە بۆ حیزبە نەوەک بۆ ئەو، وەک ئەوەی بەدوای جێگایەکی وندا بگەڕێت، وەک بیەوێت دەست بەو شتانەوە بگرێت کە ژیان خەریکە لەدەستی دەفڕێنێت، بڕیاریدا بچێتە حیزبەوە. قەپۆز جوقڵی ئامۆژگاریکرد «مەنگوڕ تۆ پیربوویت، حی

گەنجینەیەکی گەورەیە، بەڵام کەم کەم خۆی دەردەخات، تا زیاتر تیا قووڵ بیتەوە زێڕی زۆرتری تێدایە، تاکە جێگایەک لەم وڵاتەدا ئینسان بتوانێت ئاڵتونی لێدەربهێنێت ناو حیزبە... لەبەرئەوە دوودڵ مەبە».

لەو ماوەیەدا هەموو دەمانزانی کە مەنگوڕ لە ڕێگای دۆستە قاچاغچییە ئێرانییەکانییەوە، خەریکی ساغکردنەوەی کەلوپەلە تاڵانکراوەکانی دوای ڕاپەڕینە، بەڵام هێزی گەورەی مەنگوڕ لەوەدابوو کە خۆی ڕاستەوخۆ لە وێنەکەدا دەرنەدەکەوت، کەس لە کاتی ئەوجۆرە کارانەدا نەیبینی بوو، کەسیش نەیدەزانی ئەو پارە زۆرەی مەنگوڕ لەو چەند ساڵەدا پەیدایکردوە لە کوێیە و بۆ کوێ دەچێت.

ڕۆژێک لە ناکاو هەموو مەنگوڕمان بینی وەک یەکێتییەکی سەرسەخت قسەیدەکرد، چیتر ئەو دوودڵی و بێدەنگییەی نەمابوو کە جاران هەیبوو، لە زمان و قسەکانیدا گاڵتەکردن و لاقرتییەکی شاردراوە دەرهەق بە هەموو حیزبەکانی دیکە و سیاسییەکانی دیکە هەست پێدەکرا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا سنوورێک هەبوو مەنگوڕ نەیدەبەزاند، بەڵکو بە ئاشکرا دەیگووت «لە سیاسەتدا مرۆڤ دەبێت بزانێت قوونی خۆی لە کوێدایە».

ڕووداوەکان دواتر زۆر بە نارێکی ڕۆیشتن، مەنگوڕ لە حیزبدا گەلێک خێرا چووە پێشێ، کوڕەکانی دەوروبەری زۆربەیان بوونە چەکدار و هێزی پاراستنی ئەو، ئیدی ڕۆژگارێک هاتە پێشێ مەنگوڕ چیتر نەدەهات بۆ چایخانەی پەپولەی ئازاد، بەڵکو زیاتر لە بنکەو بارەگاکانی حیزبدا دەردەکەوت و دەبینرا، وای لێهات ئێمە زۆر کەم دەمانبینی، شەوانێکیش گەر بهاتبایە بۆ ئوتێلەکەی باوەجان، وەها خەڵکی تفەنگ لە شان گەمارۆیان دەدا، ئاسان گوێمان لە قسەکانی نەدەبوو، بەڵام هەموو دەمانزانی کە خۆی هیچ کات لە چەقۆیەک زیاتر هیچی دیکەی پێ نییە... هیچ کات.

لە کۆتایی هاوینیشدا هێدی هێدی سەوسەن بەرەو باشبوون ڕۆیشت، لە

ئەیلولی هەمان ساڵدا بۆ یەکەمجار لەسەر شەقامەکان لەگەڵ دەستەیەک لە کچانی گوڵدانچییدا بینیمانەوە، وەک هەمیشە لاوازییەکەی سیحراوی و ڕەنگی نەخۆشی لە سیمایدا دڵڕفێن بوو. لەو وەرزەدا بۆ یەکەمجار لە هەندێک کۆڕ و کۆبوونەوەی ئەدەبیدا ئامادەبوو، وەک هەمیشە بێدەنگ و بەویقار لە جێگایەکدا تا کۆتایی دادەنیشت و دواتر بە بێدەنگی هەڵدەستا و دەڕۆیشت، دەیزانی لە هەموو لایەکەوە سەیردەکرێت، دەیزانی هەموو چاوەکان لەسەر ئەون، دەیزانی بۆ هەر کوێ بڕوات بەدوایەوەین... دەشیزانی کە تەنهایە، زۆر تەنهایە، وە ناشتوانێت تەنها نەبێت.

هەر لەو وەرزەدا پرۆشە گوڵدانچی کوڕێکی بوو و ناویان نا «هوزار»، کوڕێکی شیرین کە تادوا ڕۆژی ژیان دەبێتە هاوڕێیەکی نزیکی سەوسەن.

٣٣

بەعسییەکان هەرگیز ئەو کوشتارەی ناو بنکەی سەرەکی ئاسایشیان لە بیرنەچووەوە، هێندەی هێزەکانی خۆیان کشانەوە گەمارۆیەکی ئابووری گەورەیان خستە سەر ناوچەکانی ئێمە، لە هاوینی ساڵی نەوەدویەکدا دۆخی ئابووری خەڵک زۆر بەرەو خراپی ڕۆیشت، موچەی زۆربەی کارنشینان لە ناکاو بڕا، چیتر دەوڵەت لە بەغداوە پارەی هیچ کەسێکی نەدەدا کە شوێنی ژیانی بکەوتایەتە ناو هەرێمی ئێمەوە. فیکرەت گوڵدانچیش لەو دەمەدا وەک سەدان هەزار خەڵکی پیر و خاوەن خانەوادە بێ هیچ سەرچاوەیەکی ژیان مایەوە و هەژارییەکی گەورە ڕوپکردە ماڵەکەیان. لەو ماوەیەدا فیکرەت جارجار بۆ یەکێک لە ڕێکخراوە بیانییەکان کە کاری گەیاندنی کۆمەک و ئاوەدانیان ئەنجامدەدا، هەندێک بەڵگەنامە و نوسراوی تایبەتی لە ئینگلیزییەوە دەکردە عەرەبی، بەڵام دەستکەوتی لەو ئیشانە شتێک نەبوو هەموو ژیانی دابینبکات. لەبەرئەوە جارێکی تر دەستی بردەوە بۆ فرۆشتنی کتێب لە کتێبخانەکە. گوڵدانچی دەبایە هەمووجارێک گفتوگۆیەکی درێژ لەگەڵ سەوسەندا ئەنجامبدات، دەبایە بە زەحمەت بیخاتە سەر ئەو قەناعەتەی گەر کتێبەکان نەفرۆشن ناتوانن بژین... بۆ ئەوەی دەست لە خەڵک پان نەکەنەوە، فرۆشتنی کتێب و پەیکەر و توحەفیاتەکان تاکە سامان و تەنها دەروازەیان بوو. گوڵدانچی لەو پیاوانە نەبوو یارمەتی خۆڕایی لە کەس وەربگرێت. بەڵام جگە لە

هـەژاری، هۆیەکـی گـەورەی تـر پێشـنیارە بەردەوامەکانـی دکتـۆر ڕەفعـەت بـوو کـە پێیوابـوو تـا ئـەو کتێبخانەیـە بمێنێت، سەوسـەن جێگایەکـی ئەمینی هەیـە، جێگایـەک وای لێدەکات پێویستی بـە دونیـا نەبێت و لـە ماڵـدا دیل بێـت و تـا کۆتایـیَ بـە خەڵکـی ئـەم شـارە نامۆبێـت. هەتـا جارێکیـان دکتـۆر ڕەفعـەت کـە دەنگێکـی گـڕ و سـەرێکی چکۆلانـە و قژێکـی زەردی زۆر تەنکی هەبـوو، دوای قرغەیـەک بـە گوڵدانچـی گـووت «کاک فیکـرەت... لـە ڕوانگـەی دەروونییـەوە بڕوانیـت، سەوسـەن کتێبخانەکـە وەک دونیایەکـی سـەربەخۆ سـەیردەکات، وەک شـوێنێکی تایبەتـی کـە هێـزی ئـەوەی دەداتـێ سـەنگەر لـە ئێمـە وەربگرێـت. گـەر لـە مـن دەپرسـیت، وادەبینـم بەشداری سەوسـەن لـە ڕاپەڕینـدا، لـە ڕووی دەروونییـەوە، دەگەڕێتـەوە بـۆ ئـەوەی کیژەکـە جـار دوای جـار دەیەوێـت ئـەو وێنـە ناشـیرینەی ئـەم شـارە و ئـەم دەوروبـەرەی ئێمـە تێیـدا دەژیـن لای خـۆی تۆخبکاتـەوە... بەرلـەوەی ڕاستەوخۆ خانمـی کچتـان بناسـم، کـە چیرۆکەکەیـم بیسـت، بەڵـێ دەمێـک کـە لـە خەسـتەخانەی گشـتی بـووم، حیکایەتەکـەم لـە دەمـی دکتـۆر و سسـتەرەکان بیسـت، لـە دەمـی نەخۆشـەکان، لـە دەمـی فەڕاشـەکان و باجییـەکان و میوانـی نەخۆشـەکان... بەڵـێ جەنابـی گوڵدانچـی لـە دەمـی ئەوانـم بیسـت، یەکجـار نـا... بەڵکـو دەجـار... یـان سـەد جـار. ئەوکاتیـش ڕام وابـوو کچەکـە بـەو بڕیـارە سـەیرەی بـۆ یەکێـک دەگەڕێـت لـە تـۆزی ئـەم شـارە و لـە هەراوبەزمـی ئـەم مێـژووە بـەدوور بێـت. بەڵـێ ئاغـام، یەکێـک بەدونیـادا بگەڕێـت و سـەفەر کەسـێکی تـری لێبسـازێنێت... هـا ئەمـە مانـای چـی... گـەورەم مانـای چـی... لـە ڕووی دەروونییـەوە سـەیربیکەیت، ئەمـە مانـای ئـەوەی ئـەم کیـژە ناتوانێـت لـەم شـارەدا بـژی، کەیفـی بـە کەسـمان نایـەت و کەسـمانی خـۆش ناوێـت و شارەکەشـی خـۆش ناوێـت... بـۆ؟ چونکـە کتێبخانەکـەی هەیـە... تـا ئـەو کتێبخانەیـەی هەبێـت، واهەسـتدەکات قەڵایەکـی گـەورەی هەیـە، شـوێنێکی هەیـە لـە شـوێنی کەسـی تـر ناچێـت.

لە ڕووی دەروونییەوە سەیریبکەیت ئەمە نەخۆشییە، بەڵێ نەخۆشییەوە... ئەم کچە بەڵێ، بەڵێ نەخۆشە... بەڵێ قوربان نەخۆشە... هەتا ئەگەر دەزگیرانەکانیشی بگەڕێنەوە ناتوانێت شوویان پێبکات. هەڵبەت مەبەستم شووی ڕاستەقینەیە، مەبەستم ئەوەیە ببێت بە کچێک وەک کچەکانی تری ئەم شارە، وەک پرۆشەخانی خوشکی، وەک ئامۆزا و پورزاکانی. نا باوەڕم پێبکە بەم چەشنە نابێت بە ژنێکی ڕاستەقینە و ساغ، وەک هەموو ژنە ڕاستەقینە و ساغەکانی ئەم شارە، وەک خوشکەکانی من و خوشکەکانی تۆ... تا ئەم کتێبخانەیە بمێنێت، لەگەڵ هەموو تێکچوون و زویربوونێکی بچوکدا ڕادەکاتەوە بۆ پشت کتێبەکان، خۆی لەو دیو دیواری کتێبەکانەوە دەشارێتەوە. هەمیشە گوتوومە کە کتێبی زۆر لە ماڵدا ترسناکە. مرۆڤی نەخۆش دروستدەکات... هەڵبەت من لە ڕووی دەروونییەوە قسەدەکەم. چاکترین شت ئەوەیە ئەو ساتەی شوودەکات نەتوانێت خۆی لە ناو کتێبەکاندا بشارێتەوە، ئەوە باشترین شتە... من دەزانم کە تۆ لەبەر دەستکورتی کتێبەکان دەفرۆشیت، بەڵام باشدەکەیت... باشدەکەیت... دەبێت هیچ ئاسەوارێکی ئەم کتێبخانەیە لەم ماڵەدا نەمێنێت، دەبێت تەفروتونایبکەیت، بەڵکو سەوسەن بتوانێت وەک کەسێکی ئاسایی بژی».

فیکرەت گوڵدانچی کە بە ڕاستی بەرەو پیری دەچوو، زۆر لە ڕابوردووی خۆی لەگەڵ کتێب و زانستدا نائومێدبوو، بۆ بەهانەیەک دەگەڕا تورەیی خۆی بەرامبەر هەموو ئەو ڕابوردووە خاڵیبکاتەوە، بەڵام کتێبخانەکە بەشێکی گرنگی ژیانی سەوسەن بوو، ئەو جێگایە بوو کە تێیدا گەورەبووبوو. فیکرەت گوڵدانچیش دڵنیابوو تا ئەم کتێبخانەیە بمێنێتەوە سەوسەن ناتوانێت لە دونیای ئەم کتێبخانەیەوە بگوازێتەوە بۆ ژیانی ڕاستەقینە. ڕۆژانی ڕاپەڕین و ئەو شەوە تاریکەی لە ناو لاشەکاندا بردیە سەر، نیشانەی ئەوەبوون کە سەوسەن ناتوانێت بەرگەی

دەنگی ڕاستەقینەی ژیان بگرێت، ئەو نەخۆشییە گەورەیەی بەڵگەبوو كە ڕێگرێكی ڕۆحی گەورە لەبەردەم كچەكەدا وەستاوە و ناهێڵێت دونیا قەبووڵبكات. ئەوەی تادێت تەنهاتر دەبێت، ئەوەی لە ناو دونیای وێنە بێدەنگەكاندا نەبێت ناژی، ئەوەی گەیشتۆتە ئەو تەمەنە و هاوڕێیەكی ڕاستەقینەی نییە، فیكرەتیان تووشی غەمێكی قووڵ دەكرد... دەبووایە پێش ئەوەی بمرێت شتێك بكات، توانای ژیان لەم كچەدا گەورەتر بكات... چی دەبێت گەر سبەینێ ئەم بمرێت... چی دەبێت و چۆن دەتوانێت بژی؟.

ڕۆژێك كە «فەیسەڵ نەجیب سەحاف» هات بۆ سەیری كتێبخانەكەی گوڵدانچی زۆر سەرسامبوو، ئەو هەموو ژیانی لە كڕین و فرۆشتنی كتێبخانە شەخسی و تایبەتییەكاندا بردبووە سەر، پیاوێكی باڵابەرزی باریك و ڕەقەڵە بوو، چەناگەیەكی درێژ و دەنگێكی منگن و قەوامێكی ڕێكی هەبوو. لە سەرەتای حەفتاكانەوە ئیشی كڕینی كتێبی كۆن و دەستنوسی كۆن و كتێبخانەی ئەو پیاوانەبوو كە لە ناكاو هەرەسیاندەهێنا و دەبایە دەستبەرداری هەموو ئەو شتانەبن كە لە ژیانیاندا كۆیانكردۆتەوە. فەیسەڵ سەحاف كە كتێبخانە گەورەكەی گوڵدانچی بینی زمانی گیرا و بۆ چەند ساتێك لەسەرسامیدا قسەی بۆ نەدەكرا، هەڵبەت پێشوەخت زۆر ناوبانگی ئەم كتێبخانەیەی بیستبوو، بەڵام كتێبخانەكە لەسەروو هەموو ئەو وەسفانەوە بوو كە بیستبووی، گەنجینەیەكی گەورەی بێوێنە بوو، كە پێشتر خەونی پێوە نەبینی بوو. دەبێت بڵێم فەیسەڵ سەحاف ئیشەكەی خۆی بە ئیشی مردووشۆرەكان و گۆڕهەڵكەنەكان دەشوبهاند، هەمیشە دەیگووت «كڕینەوەی كتێبخانەیەك، وەك دزینی هەموو یادەوەری و یادگاری مرۆڤێك وایە، وەك دزینی گەنجێتی وایە. كە كتێبخانەیەك دەكڕیتەوە، وەك ئەوەیە هەموو ئەو ڕۆژ و ساڵانە بكڕیتەوە

کە مرۆڤێک لە پەروەردەکردنی خۆیدا بردوێتییە سەر، ئەو سەعاتانە بدزێت کە تێیدا لەگەڵ پاڵەوانەکان و جیهانەکان و کێشەکانی دونیادا ژیاوە». لەگەڵ ئەو قسانەشدا فەیسەڵ سەحاف کتێب کڕێکی دڵڕەق بوو، گەرچی دەیزانی برسێتی هۆی سەرەکی ئەو کەسانەیە کە کتێب دەفرۆشن، بەڵام نرخەکانی تا دوا ئاست دادەبەزاند و کتێبەکانی وەها کەم بەها دەنرخاند، مرۆڤ بەزەیی بە زانست و عەقڵ و نوسیندا دەهاتەوە. لە دوای ڕاپەڕینەوە بازاڕی ئەو بەجۆرێکی بێوێنە هاتبووە گەرمی، لەسەرێکەوە سەدان ڕۆشنبیری بێ پول و برسی لە شاردا ڕۆژ دوای ڕۆژ دۆخیان دژوارتر و دژوارتر دەبوو، بەسەرێکی دیش خەڵکانێکی پارەداری نوێ هاتبوونە مەیدان کە دەیانویست ماڵ و نوسینگەکانیان بە کتێبخانەی گەورە و کتێبی ناوازە بڕازێننەوە. لەو سەردەمەدا دەستخستنی کتێبێکی ناوازە لەوانەبوو ژیانی مرۆڤ بگۆڕێت، پەیوەندی تازەی بۆ دروستبکات، بە کەسانێکی خاوەن دەسەڵاتی بناسێنێت کە دەیانویست خۆیان وەک ئەهلی کتێب دەربخەن و وابنوێنن کە پلەی سیاسیان ئاوێنەی خولیایەکی فیکرییە. ئەو ڕۆژە کە فەیسەڵ سەحاف هات بۆ ماڵی گوڵدانچی لە چێوەی جۆرە کارێکی وەهادا بوو، هەندێک لەو پیاوانەی لە شاخ هاتبوونە خوارێ و بەڕاستی دەیانوست ڕوخسارێکی مەدەنی نیشانبدەن و وەک عاشقی کتێب و ڕۆشنبیریی دەربکەون، چاویان خستبووە سەر کتێبخانەکەی گوڵدانچی... ئەو کتێبخانەیەی دەیانزانی یەکێک لە جوانترین و سیحراویترین کچەکانی شار وەک ماسییەکی زێڕ لە حەوزێکی شیندا مەلەی لە ناودا دەکات.

فەیسەڵ پیاوێکی ڕاستگۆ و یەکسەرە و بێپێچ و پەنا بوو، دوای ئەوەی چایەکی لەگەڵ فیکرەت گوڵدانچیدا خواردەوە کە لە ڕاستیدا لە چا زیاتر شتێکی دیکەی نەبوو پێشکەش بە میوانەکانی بکات گووتی «لێتی ناشارمەوە کە کتێبخانەکەی ئێوە، تەنیا کتێبخانەیەکی

ڕاستەقینەیە لە ژیانمدا بینیبێتم، من کتێبخانە گەورەکانی بەغداد و تاران و ئەستەمبولم هەموو بینیوە، بەڵێ هەر سێ وڵاتەکە چووم بۆ ئەوەی سەیری کتێبخانەکانیان بکەم، من تەنیا کتێب کڕ نیم، من عاشقی کتێبخانەم. لێتی ناشارمەوە کە من زۆر کەم کتێب دەخوێنمەوە، من عاشقی خوێندنەوە نیم، بەڵکو عاشقی کتێبم، کتێبناسم نەوەک ڕۆشنبیر. ئەوە دوو شتی جیاوازن. نا کاک گوڵدانچی مرۆڤ نابێت ئەوانە تێکەڵبکات. بەڕێز بەڕاستی لە شارە هەرە گەورەکانی خۆرهەڵات و لای خەڵکی هەرە زانا و دانای ئێران و تورکیا کتێبخانەی وەها دەوڵەمەندم نەبینیوە، بەڵێ قوربان هەموو شتێک ئاشکرایە، کتێبەکان بە خۆشەویستییەوە کڕدراون، بەخۆشەویستییەوە خوێنراونەتەوە، بە خۆشەویستییەوە هەڵگیراون... من کتێبەکان بۆ خۆم ناکڕم، گەر بۆ دوکانەکەی خۆم بیانکڕم بەو جۆرە سەر ڕاست نابم و بەو چەشنە ڕاستیت پێناڵێم. پێشتر ناوبانگی ئەم کتێبخانەیەم بیستوە، زۆر ناوبانگیم بیستوە، بەڵام ئەمڕۆ، بۆ شتێکی تر لێرەم، یەکێ لەسەرکردە سیاسییە ڕۆشنبیرەکانمان ڕایسپاردوم کتێبخانەکەی ئێوەی بۆ بکڕم، جەنابیان ئەندامی باڵای حیزبێکی ناسراون، ئەویش عاشقی کتێبخانەیە، بۆئەوەش پارەیەکی زۆر دەدات... پارەیەک چەند ساڵێک خۆت و خانمی کچتان بێکێشە پێیدەژین... بێکێشە». فیکرەت گوڵدانچی گوتی «نا، کاک فەیسەڵ، بە هیچ جۆرێک ناتوانم هەموو کتێبخانەکە بەیەکەوە بفرۆشم، بەڵێ من بڕیارمداوە تەواوی کتێبخانەکە، هەتا دوا پەڕەی لە کۆڵ خۆم بکەمەوە، لە ڕاستیدا بڕیارمداوە لە پیریدا لە ماڵێکدا بژیم کتێبی تێدا نەبێت، ئەوە بڕیاری منە، ئاسان نییە مرۆڤ بگاتە بڕیاری لەوجۆرە، مەسەلەکە هەر تەنیا پەیوەندی بە بێسوودی کتێبەوە نییە لەم شارەدا، پەیوەندی بە درۆ و دەلەسەی نوسەران و ڕۆشنبیرانی شارەکەوە نییە کە هیچ نین جگە لە کۆمەڵێک زۆربلێی گەورە، بەڵکو پەیوەندی

هەستەی خۆمەوە هەیە کە کتێبخانە جیاوازییەکی نییە لەگەڵ قەفەزدا، ئا بەڵێ... جیاوازی نییە لەگەڵ قەفەزێکی گەورەدا کە مرۆڤ لە ناویدا دیل بێت... بەڵام خانمی کچمان ناتوانێت بەوجۆرە دەستبەرداری کتێبەکان بێت، ناتوانم لە ماوەی شەو و ڕۆژێکدا هەموو کتێبخانەکەتان بۆ باربکەم، هەر نرخێکی دونیام بدەیتێ ناتوانم کاری وات بۆ بکەم، چونکە کاری وەها لەوانەیە سەوسەنی کچم بکوژێت... من پێشتر لەگەڵ دکتۆری زاواشمدا بیروبۆچوونم گۆڕیوەتەوە، بەڵێ دکتۆر ڕەفعەت ڕەمزی ئەگەر بیناسیت، ئەوە مێردی کچە گەورەکەمە، ئەویش ڕایوایە خۆمان لە کتێبخانەکە ڕزگاربکەین، بەڵام هەڵبەت شتەکان بەوجۆرە نابن... گەر هاوڕێ بەڕێزەکەتان کتێبخانەکەی دەوێت، دەبێت بەش بەش و لە کاتی جیاواز و بە خشتەیەک کە دوو ساڵ زیاتر بخایەنێت کتێبەکان بکڕێت... هەر بەو شێوەیەش بەش بەش ئەو پارەیەمان بداتێ کە بەڕێزتان باسیدەکەن... هەر بەوشێوەیە».

فەیسەل هەناسەیەکی هەڵکێشا و لەبەر باخەڵی سەعاتێکی دەستی دەرهێنا و تەماشایەکیکرد و گوتی «گەر لەسەر ئەو بڕوایەبن کتێبخانەکە بفرۆشن، شتەکانی دیکە گرنگ نیین... وادەزانم هاوڕێکەم، گەر تەواوی چیرۆکەکە ببیستێت لە دۆخی ئێوەش تێدەگات، ئەمە جگە لەوەی لەو باوەڕەدام خۆشی خۆشحاڵ دەبێت، خۆشی دەتوانێت هەرجارە و بە جۆرە کتێبێک میوانەکانی سەرسامبکات، کتێبخانەکەی تۆ شتگەلێکی زۆری تێدایە کە مرۆڤ سەرسامدەکات، ئێستا گەر ئێوە ڕێگام بدەن چەند وێنەیەکی کتێبخانەکە دەگرم، وێنەی بەرگی چەند کتێبێک دەگرم، دەتوانم دواتر هەندێک لە وێنەکان بۆ خۆشتان بشۆمەوە... بۆ یادگار، وەک شاهید لەسەر ئەوەی ڕۆژێک لە ڕۆژان کتێبخانەیەک لەماڵەکەتاندا هەبووە».

گوڵدانچی جارێکی دی سەری لەقاند و سەرلەنوێ فەرمووی لە

میوانەکە کردەوە، لەوێدا کابرا بە هێمنی کامێرایەکی دەرهێنا و کەوتە گرتنی وێنە.

فەیسەڵ کامێرایەکی زیناتی روسی گەورەی پێبوو، سەرەتا وێنەی هەموو پەیکەر و دەمامک و سندوقە نەخشدارە بچوکەکانی گرت کە هەندێکیان دەستکردی هونەرمەندە بودییەکان و هەندێکیشیان کاری دەستە و پەنجەی پەیکەرتاشە ئەفریقییەکان بوون. دواتر کەوتە ڕەسمگرتنی تاقی کتێبەکان لە کتێبە مێژووییە دێرینەکانەوە دەستی پێکرد و لە ڕەفی تایبەت بە هەژدە بەرگە گەورەکەی کتێبی «شیفا بە گوڵ» کۆتایی بەوێنەگرتن هێنا. تاک تاکیش هەندێک کتێبی وەک نمونە جیادەکردەوە و وێنەی دەگرتن، لەسەرەتاوە کتێبی «ڕۆڵی شەیتان لەسەرهەڵدانی بورکانەکاندا» و دواجاریش بە وێنەگرتنی دەستنوسی «توانای مێخەک لەسەر زیندووکردنەوەی مردوان» کۆتایی بە هەمووشتێک هێنا.

سەوسەن لە جێگاکەی خۆیەوە بەساردی سەیریدەکرد، بەڵام دڵنیابوو ناتوانێت هیچ بکات. دەیزانی ماڵەکە خۆراکی تێدا نییە، دەرمانەکانی ئەو لە بازاڕی ڕەشدا بە پارەی گران نەبێت دەست ناکەون، حەبەکانی باوکی کە دەمێ ساڵە بۆ ڕاگرتنی فشاری خوێن دەیخوات پارەی زۆریان دەوێت. بۆ ئەوەی ئازارەکانی باوکیشی زۆرتر نەکات، هیچی نەگووت. لە مێژبوو دەیزانی باوکی بە پێچەوانەی جارانەوە ڕقی لەم کتێبخانەیە.

٣٤

لەدوای ڕاپەڕینەوە مەسەلەی گەیشتنی وێنە و نامەی سێ ڕێبوارەکە ئاسانتر و خێراتربوو، لەودەمەدا ژمارەی ئەو کوردانەی لە خۆرئاواوە دەگەڕانەوە تا دەهات لە گەورەبووندا بوو، ئەوان پردێکی خێرای پەیوەندیان لە نێوان سێ پیاوە ئاوارەکە و ئێمەدا دروستکرد، بە جۆرێک بەردەوام دەمانزانی عاشقە غەریبەکانمان ئێستا لە کوێی جیهاندان. لە سەرەتای ساڵی نەوەدودوودا لە ناکاو خولیا و ئارەزوویەکی کۆیی لە شاردا سەریهەڵداو هەموو دەمانویست هەفتە دوای هەفتە هەواڵی سێ ڕاوکەرەکە بزانین. هەندێک کەس نەخشەی تایبەتیان کڕی و لەسەر ئەو نەخشەیە هێڵی سەفەری ڕێبوارەکانیان دروستدەکرد، بەڵام زۆربەی ئەو هێڵانە هێڵی خەیاڵیبوون کە پەیوەندییەکیان بە ڕاستییەوە نەبوو، هەندێ جار دەمانبینی کەسانێک لە چایخانەکاندا لەدەوری نەخشەیەک کۆبوونەتەوە و لەسەر چارەنوس و ئاڕاستە و ئەگەرەکانی پێشدەم سێ عاشقەکە قسەدەکەن، بەڵام زۆربەی قسەکان ڕاوبۆچوونی بێمانا و بێسەروبەرە بوون. لە شوباتی نەوەدودوودا دوو وێنە لە بازاڕدا دەرکەوتن یەکێکیان وێنەی کامەران سەلما بوو، لە گوندێکی ناو چیا بەرزەکانی سنووری پیرۆ و ئەکوادۆر، ئەوی دیشیان وێنەیەکی مەنسور ئەسرین بوو لەگەڵ تووتییەکی گەورە... ئێجگار گەورەدا، لە شوێنێکی نادیاردا. ئێستا ئەلبومی وێنەکانی سەوسەن تادەهات گەورەتر و گەورەتر دەبوو،

شـەوان دەسـتی دەخسـتە سـەر وێنـەکان و چـاوی لێکدەنـا و خـۆی لـە جیهانێکـی دیکـەدا دەبینییـەوە، لـەدوای شـەوی نـاو لاشـەکان و نەخۆشـییە سـەختەکەی خۆیـەوە ئارەزوویەکـی نەمابـوو بـۆن و دەنگـی دەرەوە زۆر بچـن بەسـەریدا، ئێسـتا ئاسـانتر دەچـووە نـاو وێنـەکان و ڕوونتـر دەیتوانـی ببینێت عاشـقەکانی لـە کوێـن و بەکویـادا دەڕۆن، بـەردەوام ئەتڵەسـێکی گـەورە بـە کراوەیـی لەسـەر مێزەکـەی دانرابـوو. ئـەوکات نـە پڕوشـەی خوشـکی، نـە فیکرەتـی باوکـی و نـە هیـچ کەسـێکی تـر لـە بنەماڵـەی گوڵدانچـی ڕاسـتەوخۆ دەربـارەی ڕێبـوارەکان قسـەیان لەگەڵـدا نەدەکـرد، بـەڵام بـەو ئەتڵەسـە گەورەیـەدا هەمـوو دەیانزانـی کـە بـەردەوام خەیاڵـی لای ئـەو سێ ڕێبوارەیـە. هەنـدێ جـار لـە بۆنـە و کۆبوونـەوە گەورەکانـدا، کاتێـک هەمـوو ژنـان و بـوکان و کچانـی گوڵدانچـی کۆدەبوونـەوە، دەیبیسـت یەکێـک لـە ژێـر لێویـەوە پێیدەڵێـت «بەملـی شـکاویان، ئینشـەڵا قـەت ناگەڕێنـەوە... توخودا ئـەوە زەوقـە بەوانـەوە، سـەیریکە خـۆی دەڵێیـت مریشـکی نەخۆشـە، توخـودا حەزیـان لـە چـی کـردوە»، دەیبیسـت یەکێکـی دی دەڵێـت «چـۆن وادەڵێیت، سەوسـەن زۆر زۆر جوانـە... زۆر زۆر»، دەیبیسـت یەکێکـی دی دەڵێـت «جوانـە... بـەوە دەڵێیـت جـوان... سـەیریکە دەڵێیـت کرمـە و کراسـی لەبەر کـردوە». بـەڵام سەوسـەن هەرگیـز دەسـتی لـە ویقـاری خـۆی بەرنـەدەدا، ویقـاری ئەمیرەیەکـی ڕەنـگ پەڕیـو و بیمـار، کـە هەمیشـە کـەم قسـەدەکات، کـە قسەشـدەکات شـتێک دەڵێـت جیـاواز لەوانـی دی.

هـەر لـەو دەمـەدا بـوو سـاقی مەحمود دوای کۆمەڵێک پشـکنینی پزیشـکی دڵنیابـوو کـە چیتـر تامـردن ناتوانێـت گۆرانـی بڵێـت، لـە ڕاسـتیدا هیـچ هۆیەکـی فیزیکـی بـۆ ئـەو دەردە لەبەردەسـتدا نەبـوو، بـەڵام پشـکنینەکان دەریانخسـت سـاقی لـە ڕووی دەروونییـەوە ئێجـگار بیمـارە و هـەر زۆر لـە خۆکردنێکـی دەسـتکرد بـۆ تێپەڕاندنـی ئـەو دۆخـە دەشـێت دەرەنجامـی خراپـی هەبێـت. یەکێـک لـە دکتـۆرەکان پێیگـووت گـرێ دەروونییـەکان

کەللە ڕەقی چارەسەر ناکرێن، مرۆڤ دەبێت لێگەڕێت زەمان و گۆڕانی هەلومەرجەکان ئەو کارە لە ئەستۆبگرن. ساقی دەنگی خۆی وەک شەهیدی دیکتاتۆرییەت و خۆشی وەک یەکێک لە قوربانییەکانی بەعس تەماشادەکرد. لەدوای ڕاپەڕینەوە ساقی وەک نوێنەری مەنسور ئەسرین ڕۆڵێکی گەورەی لە ناو هونەرمەند و شاعیرەکانی شارە بچکۆلەکەماندا بینی تا یادەوەری مەنسور هەر زیندوو و بەرز ڕابگرن، لەو دەمەدا جارێکی تر لە هەندێک گۆڤاری ئەدەبیدا هەندێک قەسیدە و شیعری بچوک دەرکەوتنەوە کە پێشکەش بە «ڕێبوارەکەی ڕێگای عەشق، مەنسور ئەسرین» کرابوون. هەتا لە یەکێک لە گۆڤارە ئەدەبییەکاندا شیعرێکی درێژمان بە ناونیشانی «یاداشتی سەفەرە ئەفسوناوییەکەی مەنسور» خوێندەوە، کە شاعیرێکی ناسراو و ناوداری ئەو سەردەمە نوسیبووی، جگە لەوە تابلۆیەکی سەرنجڕاکێش و بێناونیشانیش دەرکەوت کە ئەودەم ڕەواجێکی زۆری پەیداکرد، تابلۆکە گەڕیدەیەکی گەنجی کوردپۆش نیشاندەدات بە خۆی و کۆچان و تورەکەیەکەوە بە ڕێگایەکی درێژدا دەڕوات و لەبەردەمیدا دیمەنی ئەفسوناوی کۆمەڵێک جەنگەڵ و شاری دوور کراوەتەوە، تابلۆکە ناوی «گەشتەکەی مەنسور»ی لێنرابوو، تابلۆکە بەشێوازی شێوەکارانی شەست و حەفتای کورد ڕەسمکرابوو، ڕیالیست بەڵام جەنجاڵ بە سێ ڕەنگە سەرەکییەکەی ئێمە، ڕەنگە نەتەوایەتییەکانمان سەوز و سوور و ڕەش، سەوز وەک سەمبولی هەستانەوەی ئەبەدی و نەمریمان، سوور ڕەنگی خوێنی شەهیدانمان، ڕەش ڕەنگی ئازاری هەمیشەیی و پرسەی ناکۆتامان. تابلۆکە هەر زوو بەشێوەی کارتی بچوک چاپکرا و لە هەندێ جێگادا بۆ فرۆشتن خرایە پێشی جامخانەکانەوە. لە یەکێک لە ئێوارە کۆڕەکاندا کە سەوسەن فیکرەت خۆشی لەوێ بوو، شاعیرێکی لاو شیعرێکی لەسەر «باڵندە موبارەکەکان» خوێندەوە و ڕاشکاوانە مەنسوری وەک «ڕاوکەرێکی موقەدەس» وێناکرد... شاعیرە

شـەوان دەسـتی دەخسـتە سـەر وێنـەکان و چـاوی لێکدەنـا و خـۆی لـە جیهانێکـی دیکـەدا دەبینییـەوە، لـەدوای شـەوی نـاو لاشـەکان و نەخۆشـییە سـەختەکەی خۆیـەوە ئارەزوویەکـی نەمابـوو بـۆن و دەنگـی دەرەوە زۆر بچـن بەسـەریدا، ئێسـتا ئاسـانتر دەچـووە نـاو وێنـەکان و ڕوونتـر دەیتوانـی ببینێت عاشـقەکانی لــە کوێـن و بەکویـادا دەڕۆن، بـەردەوام ئەتڵەسـێکی گـەورە بـە کراوەیـی لەسـەر مێزەکـەی دانرابـوو. ئـەوکات نـە پرۆشـەی خوشـکی، نـە فیکرەتـی باوکـی و نـە هیـچ کەسـێکی تـر لـە بنەماڵـەی گوڵدانچـی ڕاسـتەوخۆ دەربـارەی ڕێبـوارەکان قسـەیان لەگەڵـدا نەدەکـرد، بـەڵام بـەو ئەتڵەسـە گەورەیـەدا هەمـوو دەیانزانـی کـە بـەردەوام خەیاڵـی لای ئـەو سـێ ڕێبوارەیـە. هەنـدێ جـار لـە بۆنـە و کۆبوونـەوە گەورەکانـدا، کاتێـک هەمـوو ژنـان و بـوکان و کچانـی گوڵدانچـی کۆدەبوونـەوە، دەیبیسـت یەکێـک لـە ژێـر لێویـەوە پێیدەڵێـت «بەملـی شـکاویان، ئینشـەڵا قـەت ناگەڕێنـەوە... توخودا ئـەوە زەوقـە بەوانـەوە، سـەیریکە خـۆی دەڵێیـت مریشـکی نەخۆشـە، توخـودا حەزیـان لـە چـی کـردوە»، دەیبیسـت یەکێکـی دی دەڵێـت «چـۆن وادەڵێیت، سەوسـەن زۆر زۆر جوانـە... زۆر زۆر»، دەیبیسـت یەکێکـی دی دەڵێـت «جوانـە... بـەوە دەڵێیـت جـوان... سـەیریکە دەڵێیـت کرمـە و کراسـی لەبەر کـردوە». بـەڵام سەوسـەن هەرگیـز دەسـتی لـە ویقـاری خـۆی بەرنـەدەدا، ویقـاری ئەمیرەیەکـی ڕەنـگ پەڕیـو و بیمـار، کـە هەمیشـە کـەم قسـەدەکات، کـە قسەشـدەکات شـتێک دەڵێـت جیـاواز لەوانـی دی.

هـەر لـەو دەمـەدا بـوو سـاقی مەحمود دوای کۆمەڵێک پشـکنینی پزیشـکی دڵنیابـوو کـە چیتـر تامـردن ناتوانێـت گۆرانـی بڵێـت، لـە ڕاسـتیدا هیـچ هۆیەکـی فیزیکـی بـۆ ئـەو دەردە لەبەردەسـتدا نەبـوو، بـەڵام پشـکنینەکان دەریانخسـت سـاقی لـە ڕووی دەروونییـەوە ئێجـگار بیمـارە و هـەر زۆر لـە خۆکردنێکـی دەسـتکرد بـۆ تێپەڕاندنـی ئـەو دۆخـە دەشـێت دەرەنجامـی خراپـی هەبێـت. یەکێـک لـە دکتـۆرەکان پێیگـووت گـرێ دەروونییـەکا...

کەللە ڕەقی چارەسەر ناکرێن، مرۆڤ دەبێت لێگەڕێت زەمان و گۆڕانی هەلومەرجەکان ئەو کارە لە ئەستۆبگرن. ساقی دەنگی خۆی وەک شەهیدی دیکتاتۆرییەت و خۆشی وەک یەکێک لە قوربانییەکانی بەعس تەماشادەکرد. لەدوای ڕاپەڕینەوە ساقی وەک نوێنەری مەنسور ئەسرین ڕۆڵێکی گەورەی لە ناو هونەرمەند و شاعیرەکانی شارە بچکۆلەکەماندا بینی تا یادەوەری مەنسور هەر زیندوو و بەرز ڕابگرن، لەو دەمەدا جارێکی تر لە هەندێک گۆڤاری ئەدەبیدا هەندێک قەسیدە و شیعری بچوک دەرکەوتنەوە کە پێشکەش بە «ڕێبوارەکەی ڕێگای عەشق، مەنسور ئەسرین» کرابوون. هەتا لە یەکێک لە گۆڤارە ئەدەبییەکاندا شیعرێکی درێژمان بە ناونیشانی «یاداشتی سەفەرە ئەفسوناوییەکەی مەنسور» خوێندەوە، کە شاعیرێکی ناسراو و ناوداری ئەو سەردەمە نوسیبووی، جگە لەوە تابلۆیەکی سەرنجڕاکێش و بێناونیشانیش دەرکەوت کە ئەودەم ڕەواجێکی زۆری پەیداکرد، تابلۆکە گەڕیدەیەکی گەنجی کوردپۆش نیشاندەدات بە خۆی و گۆچان و تورەکەیەکەوە بە ڕێگایەکی درێژدا دەڕوات و لەبەردەمیدا دیمەنی ئەفسوناوی کۆمەڵێک جەنگەڵ و شاری دوور کراوەتەوە، تابلۆکە ناوی «گەشتەکەی مەنسور»ی لێنرابوو، تابلۆکە بەشێوازی شێوەکارانی شەست و حەفتای کورد ڕەسمکرابوو، ڕیالیست بەڵام جەنجاڵ بە سێ ڕەنگە سەرەکییەکەی ئێمە، ڕەنگە نەتەوایەتییەکانمان سەوز و سوور و ڕەش، سەوز وەک سەمبولی هەستانەوەی ئەبەدی و نەمریمان، سوور ڕەنگی خوێنی شەهیدانمان، ڕەش ڕەنگی ئازاری هەمیشەیی و پرسەی ناکۆتامان. تابلۆکە هەر زوو بەشێوەی کارتی بچوک چاپکرا و لە هەندێ جێگادا بۆ فرۆشتن خرایە پێشی جامخانەکانەوە. لە یەکێک لە ئێوارە کۆڕەکاندا کە سەوسەن فیکرەت خۆشی لەوێ بوو، شاعیرێکی لاو شیعرێکی لەسەر «باڵندە موبارەکەکان» خوێندەوە و ڕاشکاوانە مەنسوری وەک «ڕاوکەرێکی موقەدەس» وێناکرد... شاعیرە

لاوەکە کاتێک لە خوێندنەوەی شیعرەکە بووەوە، بێئەوەی شەرمبکات یان بترسێت، دەستنوسی قەسیدەکەی خۆی بە قەدکراوی دایە دەست خانمی سەوسەن گوڵدانچی کە ئەو ڕۆژە بە ڕێکەوت لە ڕیزی پێشەوە دانیشتبوو و گووتی «خانمی بەڕێز فەرموو... ئەم قەسیدەیە لە بنەڕەتدا بۆ ئێوە نوسراوە، موڵکی ئێوەیە، وەک چۆن باڵندە موقەدەسەکانیش هەر موڵکی ئێوەن.. باڵندە غەمگینە موقەدەسەکان». ئەوە یەکەمجار بوو، ناوی «باڵندە غەمگینە موقەدەسەکان» ببیستین، پێشتر کەس ناوێکی لەوجۆرەی لە باڵندەکان نەنابوو. هەموو بینیمان سەوسەن بە هێمنی خەندەیەکی بۆ گەنجەکە گرت و بەدەنگێکی ناسک و نرم گووتی «سوپاس، زۆر سوپاس» و هیچی دیکەی نەگووت.

لە زستان و بەهاری ساڵی نەوەدودوودا نوێنەرەکان چەندین جار چوون بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی و بەستە وێنەی تازەیان بۆ سەوسەن برد، هەندێک لەو وێنانە کەوتنە دەستی ئێمە و هەندێکی دیشیان بۆ سەوسەن فیکرەت گیرابوون و تەنیا ئەو بۆی هەبوو زەرفە تایبەتییەکانیان بکاتەوە. ئەوکات قەلەندەر ئاموون ئازادانە چەکی هەڵدەگرت و هەمیشەش بە هاوڕێتی کۆمەڵێک چەکدار بە ڕێگاوەبوو، بەردەوام وا خۆی بەستبوو وەک ئەوەی بچێت بۆ شەڕێکی قورس. زۆربەی کات لە نێوان بنکەکانی حیزبدا لە هاتوچۆدا بوو، خۆی وەک بەرپرسێکی عەسکەری گەورە نیشاندەدا کە کاروباری زۆر گرنگ و ترسناکی لە ئەستۆیە، بەڵام سەرقاڵییەکانی هەرگیز ئەوەیان لە بیرنەبردەوە لە کاتی پێویستدا سەردانی گوڵدانچییەکان بکات، غەریزەیەکی زیرەکانە پێیگوتبوو کە هەمیشە بەر لەوەی پێبخاتە ماڵی ئەوانەوە، چەکەکەی دانێت و وەک پیاوە سادەکەی جاران خۆی دەربخات، هەتا هەندێ جار ئامۆژگاری چەکدارەکانیشی دەکرد لەبەردەرگای ماڵەکە دووربکەونەوە و خۆیان دەرنەخەن... قەلەندەر لە دڵەوە دڵنیابوو، نە فیکرەت گوڵدانچی و

کچەکەی لەو جۆرە کەسانە نین حەزیان لە بینینی پیاوی چەکدار بێت. ئەو هەمیشە بە دەنگی یەکێک کە دەیەوێت شتی گرنگ بە جۆرێکی ئاسایی بگێڕێتەوە، باسی لە شوێنی خالید ئاموون لەسەر نەخشەکان دەکرد، هەرگیز درۆی نەدەکرد، هەرگیز شتێکی زیادی نەدەخستە سەر ئەو چیرۆکانەی دەیانزانێت، بە هێمنی و بەئەندازەی ئەو زانیارییە کەم و وشکانەی لە ناو نامەکانی خالیددا هاتبوون هەموو شتێکی دەگێڕایەوە، بە پێچەوانەی مەنگوڕەوە کە فەنتازیاکانی خۆی دەخستە سەر هەموو چیرۆکێکی بچوک تا سەوسەن زۆرتر و زۆرتر سەرسامبکات. مەنگوڕ دەیگووت کەشتییەکەی کامەران بیست ڕۆژ لە دەریادا ونبووە و دواتر بەکۆمەکی کۆمەڵێک دولفین ڕێگای وشکانیان دۆزیوەتەوە، دەیگووت کامەران لە باشووری ئەفریقا فێری سەمای خێڵەکانی زوڵو بووە، لە ئەمریکای باشوور باڵندەیەکی سێ سەری گرتووە کە ئێستا بووە بە یەکێک لە شتە عاجباتییەکانی دونیا، لە جێگایەکی دیش مەیمونێکی بینیوە هەموو ددانەکانی ئاڵتون بوون.

توانای مەنگوڕ لەسەر دروستکردنی چیرۆک دڵی سەوسەنی زۆر خۆشدەکرد... وەک منداڵێک بەقسەکانی پێدەکەنی، فیکرەت لە ژیانیدا کچەکەی بەوجۆرە نەبینی بوو، پێشتر کەس نەیتوانی بوو بەوشێوەیە سەوسەن بخاتە پێکەنین. دیارە سەوسەن دڵنیابوو کە مەنگوڕ درۆدەکات، بەڵام شێوەی دانیشتن و جۆری دارشتنی بۆ ڕستەکان دڵیان خۆشدەکرد، شتێکیان پێدەبەخشی نە لە ژیان و نە لە کتێبەکاندا نەیبینی بوو... مەنگوڕ هەر جارێک سەرنجی دڵخۆشی و بەختەوەری سەوسەنی بدایە، پتر درۆیدەکرد، تا جارێکیان گوتی کامەرانی سەلما لە ئەفریقا توتییەکی لە دارستانێکدا گرتووە کە هەموو مەم و زینی ئەحمەدی خانی لەبەربووە، سەوسەن بەو درۆیە هێندە پێکەنی خەریک بوو ببورێتەوە...

فیکرەت هەمووجار کیژەکەی ئاگاداردەکردەوە کە توانای مەنگوڕ لەسەر

قسـەی خـۆش و خەیـاڵ بەشـێکە لـە کولتـووری چەقۆکێشـانی شـارەکە، بەشێکە لـە ژیانـی ڕۆژانەیـان، بـەڵام ئەمـە بـە مانـای ئـەوە نییـە کـە خەڵکـی پـاک و بێزیانـن، بەڵکـو لەپـاڵ ئـەو قسەخۆشـی و زمـان شیرینییەشـدا دەتوانـن گەلێـک شـەڕانی بـن... ئـەوەی سەوسـەن بێئەنـدازە بەقسـەکانی مەنگوڕ مەسـت دەبێـت، ئـەوەی ئـەم پیـاوە نیمچـە خوێنـدەوار و بازاڕییـە کـە ناوبانگێکی خراپـی هەیـە، کیژەکـە بەوجـۆرە دەجوڵێنێـت سەرسامیدەکرد. فیکـرەت لـە دڵـەوە خۆشـحاڵ بـوو کـە سەوسـەنی دەبینـی وەهـا پێدەکەنێـت، خۆشـحاڵ بـوو کـە هاتنـی مەنگـوڕ دەیگەشـاندەوە، خۆشـحاڵ بـوو بەئاشـکرا و بێشـەرم پرسـیاری دەربـارەی شـوێن و ئاراسـتەی کامـەران لێدەکات، بـەڵام نەیدەویسـت تێبکـەوێـت و نەزانێـت مەنگـوڕ چ جـۆرە ئادەمیزادێکـە... چ توخمێکـی ئاڵـۆز و سـەیری مرۆڤـە کـە سەوسـەن ئاسـان ناتوانێـت تێیبـگات. هەمـوو ئـەو حیکایەتانـەی بـۆ سەوسـەن گێڕایـەوە کـە لـە بـازاڕدا لەسـەر مەنگـوڕ لەسـەر زاران بـوون، دزییەکانـی، ڕۆڵـی لـە تاڵانییەکانـی دوای ڕاپەڕینـدا، ئـەو غەریـزە سـەرەتاییەی بـۆ سـووتاندنی شـوێنەکان، پەیوەنـدی بەقاچاغچییـە گەورەکانـەوە، دەسـتی لـە فرۆشـتنی زۆر ئامێـر و کاڵای گرنگـی وڵاتـدا بـە ئێرانییـەکان. سەوسـەن جارێـک بـە باوکـی گـووت «گوڵدانچـی، تـۆ دەزانیـت، مـن ڕۆژێـک بـە مەنگـوڕم گـووت، هـەر هەڵەیـەک یـان هـەر شـتێک بـکات، لای مـن گرنـگ نییـە... گرنـگ ئەوەیـە چیرۆکەکانـی سـەر بـە دنیایەکـی تـرن... هەسـت ناکەیـت، کـە چیرۆکەکانـی سـەر بەدنیایەکـی تـرن... ئـەوەت بـەلاوە گرنـگ نییـە؟». فیکـرەت گوڵدانچـی نیگایەکـی کچەکـەی کـرد و بێئـەوەی بتوانێـت وەڵامیبداتـەوە، پێکەنـی، دڵنیابـوو هـەر شـتێک سـەر بـە دونیایەکـی دی بێـت کیژەکـەی سەرسامدەکات.

لەسـەرەتای سـاڵی نـەوەدودوو دا هەڵمەتـە گەورەکانـی پڕوپاگەنـدە بـۆ یەکـەم هەڵبژاردنـی دیموکراتـی لـە شـارەکەماندا دەسـتی پێکـرد، یەکێتـی نیشـتیمانی و پارتـی دیموکـرات دوو گەورەترین هێـزی نـاو ئـەو هەڵبژاردنـە

بوون، ئەو ڕۆژانە هەموو لە جۆش و خرۆشدا دەکولاین، لەو هەلمەتە گەورانەدا هەمووان وەک منداڵی لاسار و بێمێشکمان لێهاتبوو. قەلەندەر ئاموون لە ڕۆژانی بەر لە هەڵبژاردندا ڕەفتەیەکی زەردی دەکردە ملی و جامانەیەکی سووری دەکردە سەری و پێکڕای کچ و کوڕی خێزانەکەی لە جلی زەرد هەڵدەکێشا و لە پیکابێکی سەر بەتاڵدا دەیگێڕان، لەدوای پیکابەکەی خۆیەوە چەندەها پیکابی تر هەبوون کە ئەوانیش پڕبوون لە کچان و کوڕانی زەردپۆش و هەمووش بەیەک دەنگ هاواریاندەکرد «کاکە... کاکە». هەموو سەرنجماندا کە کەژاوەی ئامونییەکان ئێواران چەند جارێک بە پێشدەم بارەگاکەی مەنگوڕی بابەگەورەدا دەڕوات، کە سەرتاپای دیوار و ستارە و پەنجەرەی بە بۆیەیەکی سەوز ڕەنگکرابوون، هەر کات زنجیرە پیکابەکان دەگەیشتنە ئاستی بارەگاکە، کەمێک خاویاندەکردەوە و پێکڕا دەنگیان بەرزدەکردەوە و هەموو بە یەک گەروو هاواریاندەکرد «بژی بارزانی... بژی بارزانی موستەفا... بژی... بژی». بە چەشنێک هاواریاندەکرد پەنجەرەی بارەگاکەی مەنگوڕ دەلەرییەوە. مەنگوڕ و کوڕەکانی دەوروبەری تا سێ ڕۆژ بە هێمنی خۆیان گرت و شتێکی ئەوتۆیان پیشان نەدا، لە ڕۆژی چوارەمدا پێش ئەوەی ئامونییەکان لە ماڵ بێنەدەرێ، چەندین پیکابی پڕ لە کچ و کوڕی سەوزپۆش، کە یەکی پەڕۆیەکی سەوزیان بەستبوو بە ناوچاوانیانەوە، چوونە بەردەمی ماڵی قەلەندەر ئاموون و بۆ نیوسەعات زیاتر پڕ بە هەموو گەرویان دەیانقیژاند «مامە... مامە». دەنگەکان وەها گەرم و بەرز و تووڕەبوون لە کۆڵانە دوورەکانیشەوە دەبیستران. ئامونییەکان ئەو ئێوارەیە نەیانتوانی کەژاوە ڕۆژانەکەی خۆیان ڕێکبخەن. هەر هەمان شەو دەستێکی نەناس ماڵی «فەوزی بەگی ئاموون» و «لەتیف ئاموون» و «عەبدوڵا بەگی ئاموون»ی سووتان. وەک هەمیشە ئاگرەکان هیچ زیانێکی گیانی لێنەکەوتەوە، بەڵام هەر سێ خانووەکە بوون بە

خۆڵەمێشی تەواو... هەتا ئاسن و پەنجەرە و شێلمانەکانیشی توانەوە و بوون بە خۆڵێکی نەرم. هەر لەو شەوەوە ژیانی ئاموونییەکان کەوتە دوودڵی و مەترسییەوە، دەستێکی نەناس، شەو دوای شەو عەلاگەی پڕ پیسایی و شیاکە و تەرسی دەخستە ماڵەکانیان، زەرفی پڕ زبڵی دەگرتە پەنجەرەکانیان، دەفتەری دەهاویشتە حەوشەکەیان کە لەمسەر بۆ ئەوسەر بە وێنەی کەر پڕکرابووەوە، تورەکەی بچکۆلانە کە پڕبوون لە قاوغی فیشەک، بوتڵی پلاستیک کە پڕبوو لە میز، شوشە کە بە قژی سووتاو ئاخنرابوو، چەقۆی خوێناوی، سوژنی ڕەش، دوپشکی تۆپیو و سەرە ماری پانکراوە و شتی سەیری دیکەش. پەیوەندیکردنی ئاموونییەکان بەسەرانی حیزبەوە بۆ داوای کۆمەک و هاریکاری شتێکی ئەوتۆی بۆ نەکردن، دۆخی ئاموونییەکان تا ماوەیەکی دوورو درێژ بەو چەشنە مایەوە. هەتا تکای فەوزی بەگ لە فیکرەت گوڵدانچی کە دەسەڵات و قسەی خۆی لای مەنگوڕ بخاتە کار، سوودێکی نەبوو. چونکە مەنگوڕ وەک هەمیشە تەواو خۆی لە دیمەنەکە دوورخستەوە و وابڵاوبووەوە کە بەسەفەرێکی تایبەت چووە بۆ ئێران تا لە تارانەوە بەتەلەفون قسە لەگەڵ کامەرانی سەلمادا بکات... مەنگوڕ تا دوای تەواوبوونی هەڵبژاردنەکان خۆی دەرنەخستەوە.

٣٥

کە لە ساڵی نەوەدوچواردا شەڕی ناوخۆ دەستی پێکرد، شتێکی ئەوتۆ لە کتێبخانە و دیکۆرە گرانبەهاکانی ماڵی فیکرەت گوڵدانچی نەمابوون، لە نێوان ئەو دوو ساڵەدا فەیسەڵ نەجیب بەچەند تەکانێکی جیاواز، هەموو کتێبخانەکەی لە گوڵدانچی کڕییەوە، بەڵام بەوەوە نەوەستا، بەڵکو تەواوی پەیکەرەکان و تەواوی کەرەستە ڕەنگینەکانی دیکۆر و تابلۆ گرانەکان و فەرشە ئاوریشمییەکانیشی لە چنگی دەرهێنا. وەک لە ڕێکەوتنی یەکەمدا پێکهاتن، فەیسەڵ دەبایە جار دوای جار و بە مەودای وەرزێک لە نێوان هەموو نۆبەتێکدا کتێبەکان بگوازێتەوە. سەوسەن دەبایە لەسەرەخۆ و هێمن ئاوابوونی دونیای جارانی خۆی ببینێت، زۆر لەسەرخۆ، بەجۆرێک بتوانێت ئازارەکەی بەسەر مەودایەکی زەمەنی دووروودرێژدا بەشبکات. دەبایە بە هێمنی وای لێبکرێت لەو زیندانە ئەبەدییەی ناو کتێبەکان بێتەدەرێ و وەک کچێکی ئاسایی بژی، دەبایە بزانێت ڕۆژێک دێت کە خۆی و قەرەوێڵەکەی بەتەنیا لەو ژوورە بەرین و گەورەیەدا دەمێننەوە. فەیسەڵ هەموو جارێک دەهات و بێئەوەی سەیری چاوی سەوسەن بکات، بێئەوەی بوێرێت ئاوڕی لێبداتەوە، ڕیزێکی گەورەی لە کتێبخانەکە دەبرد، شەوان کۆڵهەڵگرەکان دەهاتن و سەفتەسەفتە کتێبەکانیان دەخستە ناو کارتۆنی تایبەتییەوە و بە سرێشی تایبەتی لاکانیان دەگرتن و بەتیپی پان دەمی کارتۆنەکانیان

دەبەست و پەتی تایبەتیان تێهەڵدەکێشان و بەیانی ڕۆژی دوایی بە ماشێنی تایبەتی بۆ جێگایەکی نادیار باریاندەکردن. فیکرەت بەرابەر هەر بارێک بڕێک پارەی وەردەگرت کە بشێت بۆ ماوەیەک لە دابینکردنی ژیانێکی گونجاوداً بەکاریبهێنێت. بەڕوویەک بەختەوەربوو کە لەم ڕۆژە سەختانەدا شتێکی هەیە پێیدەژی و بەڕوویەکیش غەمگین بوو کە لەسەرەخۆ شورا و کۆڵەکە و پایەکانی ژیانێکی دووردرێژی دەڕوخاند کە خۆی لە منداڵییەوە بۆ کچەکەی دروستکردبوو. ئەو شەوانەی فەیسەڵ سەحاف کتێبەکانی دەپێچایەوە، بێدەنگییەکی زۆر قووڵ و کوشندە باڵی بەسەر ماڵی گوڵدانچیدا دەگرت، بێدەنگییەک لەوانەی تاریکی لە ناویدا چڕتر و چڕتر دەبێتەوە، بێدەنگییەک هەستدەکەیت لە بێزمانییەکی گەورەی ڕۆحەوە هاتووە، لەوەوە هاتووە کە چیتر دەنگ و هاوار سوودی نییە... لە گەیشتنی قریشکەی ناو ڕۆحی مرۆڤەوە بە بونبەست سەری هەڵداوە. ئەو شەوانە هیچیان خەویان لێ نەدەکەوت، فیکرەت گوڵدانچی لە قاتی خوارەوە گوێی دەگرت و ئاگاداربوو کە سەوسەن ناتوانێت بخەوێت، بەهێمنی سەردەکەوت بۆ سەرەوە و لە تاریکیدا دەوەستا و گوێی دەنا بەدەرگاکەوە و دەیزانی سەوسەن دەگری. دەهاتە خوارێ و دەرگاکەی لە خۆی دادەخست و ئەویش لەجێگاکەدا دەستیدەکرد بە گریان، بەڵام دەیزانی کە سەوسەن دێت و بەهێمنی دادەبەزێت و گوێ دەنێت بە دەرگای ژوورەکەی باوکییەوە و دەبیستێت کە گوڵدانچی دەگری. هەردووکیان ئاگایان لە گریانی یەک بوو، هەردووکیان هەستیان بەو تاریکییە گەورەیە دەکرد کە قووتیان دەدا... سەوسەن دەیزانی باوکی دەیەوێت بە لەناوبردنی کتێبخانەکە لەو بێدەنگییە دەربیهێنێت، ئەو بێدەنگییەی کە گوڵدانچی خۆی بەدرێژایی ژیانی تێیدا ژیابوو، ئەو بێدەنگییەی کتێبەکان و ئەتڵەسەکان و وێنەکان وەک دیوارێک لە چواردەوەری بەرزیانکردبووەوە، بێدەنگییەک هەژا...

و تەنهایی قوولّتریانکردبووەوە، جەنگ قوولّتریکردبووەوە، چاوەڕوانی قوولّتریکردبووەوە... ونبوونی هەر بەشێک لە کتێبخانەکە ئەو هەستەی لای سەوسەن جێدەهێشت کە دیوارێک لە ژیانی دەڕوخێت، ئەو هەستەی جار دوای جار زیاتر و زیاتر ڕووتدەبێتەوە، زیاتر و زیاتر لاوازدەبێت، زیاتر و زیاتر بێپەرێز و بێقەلّغان بەرابەر دونیا دەوەستێت، هەستێکی تیژ و چەقۆئاسابوو تیژ لە ناوەوە دەیبڕی. ئێستا شەوان دۆعایدەکرد سێ ڕێبوارەکە زووتر بێنەوە، ژیانی پێویستی بە شتێکی گەورە بوو، دەبایە شتێک هەبێت جێگای کتێبەکان بگرێتەوە، شتێک وەک دیوار خۆی لە پشتییەوە بشارێتەوە و بژی... تادەهات شارەکە لەبەرچاوی ناخۆشتر و ترسناکتر دەبوو... بەلاّم جیهان... جیهان کە ئەو گەڕیدانە تێیدا وێلّن، جوانتر و ئارامتر و هێمنتر لەبەرچاوی دەردەکەوت... کە بیری لەم شارە دەکردەوە بۆنی مردووەکانی بەیادا دەهاتەوە، دەموچاوی شێوێنراوی جەلادە کوژراوەکانی بەیادا دەهاتەوە، دەنگی گوللەکانی ڕاپەڕینی بەیادا دەهاتەوە، بۆنی باروتی بەیادا دەهاتەوە... شەوان دەخەوت و خەونی بە شەڕی دیکەوە دەبینی، دەترسا ئەو ساتەی کە ڕێبوارەکان دێنەوە شەڕ تەواو نەبووبێت... دڵنیابوو ئەو کاتەی ئەوان دەگەڕێنەوە شەڕ تەواو نەبووە... ئاخۆ دەتوانێت چییان بۆ بکات. هیچ... هیچ جگە لەوەی شوو بە یەکێکیان بکات و ئاواتی هێمنی و بەختیاری بۆ ئەوانی دی بخوازێت. لەگەلّ ڕۆیشتنی هەر بەشێک لە کتێبخانەکەدا زیاتر و زیاتر بیری لە باڵندەکان دەکردەوە، فەرهەنگی گەورەی باڵندەکان تاکە کتێبێک بوو کە سوێندی لە باوکی وەرگرت هەرگیز نەیفرۆشێت... هەرگیز... هەتا ئەگەر لە برسدا مردون... بۆ ئەوەی غەمی کتێبەکان نەیکوژێت، بەردەوام چاوی لێکدەنا و بیری لە باڵندەکان دەکردەوە. شەو و ڕۆژ ئەو ساتەی دەهێنایە پێشچاوی خۆی کە تێیدا باڵندەکان دەبینێت، ئەو باڵندانەی بۆنی جیهانی بۆ دەهێنن، بۆنی شارە دوورەکان و گۆمە دوورەکان و لوتکە

سەختەکانی سەر زەمین. بۆنی ڕاستەقینەی جیهان، بۆنێک کە کتێبەکان پێی نابەخشن، تاکە بۆنێک کە دەتوانێت بۆنی مردنی لەبیربەرێتەوە، بۆنی لاشەی ئاسایشە سووتاوەکان لە یادەوەریدا بسڕێتەوە... بۆنی جیهان و ڕەنگی جیهانە کە لە پەڕ و بۆن و هاواری باڵندەکاندا چڕدەبێتەوە... ئیتر دەیتوانی چاو بنوقێنێت و لە نێوان قەفەزەکانیاندا بخەوێت و گوێی لە دەنگی هاوارەکانیان بێت، ئەو هاوارانەی هەوای جەنگەڵە دوورەکانی بۆ دەهێنن، هاواری دارستانە دوورەکان و سەرزەمینە دوورەکان.

مانگێک بەر لە دەست پێکردنی شەڕی ناوخۆ ژووری کتێبخانەکە تەواو چۆڵ بوو، جگە لە قەرەوێڵەکەی سەوسەن و مێزەکەی، جگە لە ئەتڵەسە گەورەکەی دونیا و ئەنسکلۆپیدیای باڵندەکان هیچ کتێبێک لە ماڵەکەدا نەما، هیچ پەیکەرێک، هیچ نیگارێک، هیچ دەمامکێک... ماڵی گوڵدانچی بووە شوێنێکی خاڵی، جگە لە چەند کورسییەکی کۆن و دوو قەنەفە بۆ میوان و مێزێکی نانخواردن و دوو قەرەوێڵە و دوو دۆلاب لەگەڵ ئینجانەی گەڵا چاکاندا، هیچی تێدا نەما، هەڵبەت ئەمە گەر بێت و لە کەرەستە گرنگ و پێویستەکانی مەتبەخ بگوزەرێین.

فەیسەڵ سەحاف کە لە دوا ڕۆژدا دوا کۆمەڵە کتێبی برد، بەبێدەنگ زەرفێکی لەسەر مێزی نانخواردنەکە بەجێهێشت، هەموو ئەو وێنانەی تێدابوو کە ڕۆژی یەکەم گرتبوونی، دەیان وێنە کە لە هەموو لایەکەوە جوانی و گەورەیی کتێبخانەکەی لەو پەڕی ڕێکی و ڕەونەقیدا نیشاندەدەن. بەرگی کتێبە ناوازەکان و نیگاری ئەنسکلۆپیدیا بێهاوتاکان، خەریک بوو سەوسەن بخەنەوە گریان، بەڵام نا یەکجار بەوردی سەیری هەموو وێنەکانی کرد و بێئەوەی هیچ بڵێت، هەڵیگرتن و خستنیە ناو «دۆلابی یادگارە تاڵەکان»ـەوە.

سەوسەن ئیدی هیچ کتێبێکی کتێبخانەکەی خۆی نەبینییەوە. چەند ساڵێک دواتر کاتێک سەیری یەکێک لە کەناڵە تەلەفزیۆنییە لۆکاڵەکا

دەکرد، لە ناکاو لە بەرنامەیەکی تایبەتیدا کە کتێبخانەی ڕۆشنبیران و سیاسییەکانی وڵاتی بەسەر دەکردەوە، کامێرا چووە ماڵی سیاسەتمەدارێکی گەورە، پیاوێکی خیپش کە ورگی بەجۆرێکی نائاسایی بەسەر قایشەکەیدا شۆڕبووبووەوە، لەویادا... لەویادا هەموو کتێبەکانی خۆی بینییەوە، ئەو کتێبانەی خەونی پێوەدەبینین، ئەو کتێبانەی لە ناویاندا گەورەبووبوو، هەموویان ئێستا لە پشت ئەو پیاوەوە ڕیزکرابوون، ئێستا ئەو هەموو کتێبەکانی وەک گەنجینەی تایبەتی خۆی، وەک بەری ڕەنجی هەڵبژاردن و کۆکردنەوەی خۆی باسدەکرد... هەموویان لەوێبوون... هەموو کتێبە ئازیزەکانی... لە پشت ئەو پیاوە قەڵەوەوە کە بە شانازییەوە لەبەردەم ڕەفەکان و پەیکەرەکاندا وەستابوو، بە زەردەخەنەیەکی گەورەوە... زۆر گەورەوە بۆ کامێراکان پێدەکەنی.

٣٦

دوای چۆڵبوونی کتێبخانەکە، زۆری نەبرد شەڕی ناوخۆ دەستی پێکرد. لە بەهاری ساڵی نەوەدوچواردا هەردوو حیزبە گەورەکەی وڵات گەیشتنە ئەو بڕوایەی ناتوانن پێکەوە حوکمبکەن، پێشتر هەموو ئەو هەستەمان هەبوو کە ناکۆکی دوو حیزبەکە لەسەر دابەشکردنی سامانی گومرگ، بە خۆشی تەواو نابێت. بەڵام کەس لەو باوەڕەدا نەبوو بگاتە جەنگێکی وا سەرتاسەر و درێژ و خوێناوی. نا... ئەوکات مەنگوڕ لە ڕیزەکانی یەکێتی و قەڵەندەر ئاموون لە ڕیزەکانی پارتیدا چووبوونە سەرێ. لە حیزبدا کەس مەنگوڕی بابەگەورەی بە ناوی خۆیەوە بانگ نەدەکرد، بەڵکو ناویان نابوو «مەنگۆی گەورە». ناوبانگی مەنگۆ و تیپەکەی خراپ نەبوو، لەگەڵ ئەو وردە شەڕ و کێشە گەورانەی ڕوویان لە وڵات کردبوو. کوڕانی مەنگوڕ فەرمانێکی ڕوونیان هەبوو، لە کاتی بەرگریکردندا نەبێت ئازاری کەس نەدەن. ئەو دەمانە مەنگوڕ خۆی وەک فانەتیکێکی ئاشتیخواز نیشاندەدا، بەردەوام لە هەموو کۆبوونەوەکاندا دەیگووت «وڵاتەکە قوونی شەڕی پێوە نییە». بەڵام لەو سێ ساڵەدا کینەی نێوان قەڵەندەر ئاموون و مەنگوڕ لە ژێرەوە تادەهات زیادیدەکرد، قەڵەندەر لە کۆبوونەوە و دانیشتەکانی خۆیدا مەنگوڕی وەک سەرسەرییەکی دەم ڕووت و چەقۆکێشێکی سەرجادە ناودەنا، مەنگوڕیش ئەوی وەک ئاغازادە و کۆنەخۆفرۆش باسدەکرد، لەو ماوەیەدا دووبارە وێنە کۆنەکان

قەلەندەر لەگەڵ پاسەوانە تایبەتییەکانی وەزیری ناوخۆ، لەگەڵ بەرپرسی فەوجی پاراستنی کۆشکی کۆماری، لەگەڵ بەڕێوەبەری دیوانی کۆشک و سەگەکەیدا، چاپکرانەوە و گەورەکران و لە هەندێ جێگاشدا هەڵواسران، وەک بەڵگەیەک بۆ خیانەت و خۆفرۆشی قەلەندەر. ئێمە ئەو سەردەمە مەنگورمان نەدەبینی، بەردەوام لە بارەگاکەی خۆی یان لە ئوتومبیلی جام ڕەش و تایبەتیدا هاتوچۆیدەکرد، هەموو بیری قسەکانیمان دەکرد، بیری ئەو ڕۆژانەمان دەکرد کە لە چایخانەی پەپولەی ئازاد یان لە ژێر زەمینی ئوتێلەکەدا قسەی بۆ دەکردین... حەزماندەکرد ئەم ڕۆژانە زوو بڕوات و شتەکان ئاسایی ببنەوە و مرۆڤەکان ببنەوە بە کەسی سادە و خۆیان لەو چەک و چەکدارییە دووربخەنەوە. بەڵام لە بەهاری ساڵی نەوەدوچواردا بارودۆخی وڵات تەواو تێکچوو... سەرەتا کەسمان باوەڕمان نەدەکرد ئەو تێکچوونە کاریگەرییەکی وەها گەورەی لەسەر تەواوی چیرۆکەکە دەبێت، بەڵام ڕووداوەکان واوەگەڕان، لەگەڵیاندا ژیانی هەموومان بەجۆرێکی چاوەڕوان نەکراو ئاوەژوو بووەوە. شەوی پێش هەڵگیرسانی شەڕ، قەلەندەر ئاموون لەگەڵ بەرپرسێکی سەربازی دیکەدا هێزەکانی خۆیان لە سەربان و کۆڵانەکانی دەوری بارەگای سەرەکی پارتی دابەشکرد، لە ئێوارەوە هەواڵ هاتبوو کە لە سەرتاسەری کوردستاندا بارودۆخ ناجۆرە و دوو حیزبەکە لە هەموو شوێنێک سەنگەریان بەرابەر یەک گرتووە. ئەو شەوە تا درەنگ شتێکی ئەوتۆ ڕوویندا، شار کش و مات بوو. نزیکی نیوەشەو قەلەندەر زۆر خەوی دەهات، بۆ چەند سەعاتێک لەسەر قەنەفەیەکی درێژ لە ژوورەکەی خۆیدا لە بارەگا سەرخەوێکی شکاند، سەیری لێهات کە هەر چاوی دەچێتە خەو و بەئاگا دێتەوە خەون بە خالید ئاموونەوە دەبینێت. کە دەوروبەری سەعات پێنج هەستا، چاوی گلۆفی و خەونەکانی بۆ چایچییەکە گێڕایەوە و گووتی «واهەستدەکەم دەبووایە منیش لەگەڵ خالید ئاموونـدا بڕۆیشتمایە».

چایچییه‌که بێئه‌وه‌ی له مه‌به‌ستی تێبگات، سه‌رنجیدا چۆن ده‌مانچه‌که‌ی تاقیده‌کاته‌وه و ده‌سکه‌که‌ی به‌ده‌سته‌سڕێکی زه‌رد ده‌پێچێت و ده‌چێته‌ده‌رێ. گه‌رچی به‌هاربوو به‌ڵام کزه‌ی پێش سپێده زۆر ساردبوو. قه‌له‌نده‌ر به‌سه‌ر ئه‌و خاڵانه‌دا گه‌ڕا که شه‌وی ڕابوردوو چه‌کداره‌کانی تیا قایمکردبوو، نائومێدانه تێگه‌یشت بڕێکی زۆری پێشمه‌رگه‌کانی حیزب له شه‌وێوه، چه‌که‌کانیان جێهێشتووه و شوێنه‌کانیان چۆڵکردوه و گه‌ڕاونه‌ته‌وه ماڵێ. قه‌له‌نده‌ر ئاموون بێئه‌وه‌ی سه‌رسام بێت گه‌ڕایه‌وه بۆ ناو باره‌گاکه و به چایچییه‌که‌ی گووت «سه‌یر نییه... حیزب زۆر له مێژه شه‌ڕی گه‌وره‌ی نه‌کردوه». چایچییه‌که چایه‌کی نوێی بۆ هێنا و لێیپرسی «قه‌له‌نده‌ر ئاغا... دڵنیان شه‌ڕ ده‌بێت؟». قه‌له‌نده‌ر به هێمنی سه‌ری له‌قاند و گووتی «دڵنیام». وه‌ک ده‌ستووری هه‌میشه‌یی خۆی به‌ڕێزه‌وه داوای له چایچییه‌که کرد ماوه‌یه‌ک به‌جێیبهێڵێت و ده‌رگاکه‌ی له‌سه‌ر دابخات چونکه ده‌یه‌وێت کاغه‌زێکی زۆر گرنگ بنوسێت. دوای سه‌عاتێک به ماندوویی، به جووتێک چاوه‌وه که ئاسه‌واری گریانی پێوه دیاربوو له ژووره‌که هاته‌ده‌رێ و نامه‌یه‌کی پێچراوه‌ی دایه چایچییه‌که و گووتی «ئه‌م نامه‌یه بۆ خالید ئاموونه، تۆ هێنده‌ت له‌سه‌ره بیپارێزیت و هه‌رچییه‌ک بووه نه‌هێڵیت نامه‌که بفه‌وتێت، گه‌ر من شتێکم لێهات ئه‌وا ئه‌م نامه‌یه بگه‌یێنه ده‌ستی سه‌ی که‌ره‌می ئاموونی یان فه‌وزی به‌گ... هه‌ر کامێکیان بێت گرنگ نییه، تێده‌گه‌یت... گه‌ر من شتێکم لێهات ده‌بێت ئه‌م نامه‌یه بگاته ده‌ست خالید ئاموون... به‌سه‌لامه‌تی... ئه‌وه له هه‌موو شتێک گرنگتره... ئێستا له من و پێنج پێشمه‌رگه زیاتر که‌س لێره نه‌ماوین، بۆ شه‌ره‌فی حیزب جوان نییه کاتێک په‌لاماری باره‌گاکه‌ی ده‌ده‌ن که‌سی تێدا نه‌بێت... بۆ مێژوو جوان نییه که‌س نه‌بێت به‌رگری له پارتی بکات. که‌س». چایچییه‌که به هێمنی کاغه‌زه‌که‌ی خسته گیرفانییه‌وه و گووتی «به ئومێدی خودا هیچ نابێت... به ئومێدی خودا».

ئەو هێزەی کە دەوری بارەگاکەی دابوو، بەشێکی زۆریان تاقمی مەنگوڕ بوون. بەدرێژایی شەو چاوەڕوانبوون، بەڵام فەرمانێکی ڕاستەوخۆیان بۆ گرتنی بارەگاکە بۆ دەرنەچوو. لە بەیانیدا دەیانزانی ناو بارەگاکە تەنیا قەلەندەر ئاموون و دوو پێشمەرگەی دیکەی تێدا ماوە. نزیکی سەعات دەی بەیانی فەرمانی گرتنی بنکەکەیان پێگەیشت، دەبایە قەپۆز جوقلی سەرکردایەتی ئەو هێزە بکات کە دەچێتە ناو بنکەکەوە. مەنگوڕ دواتر سوێندی خوارد کە ئەو نامەی نوسیوە و فەرمانی داوە بە هیچ جۆرێک ئازاری کەس نەدەن، تەقە لە کەس نەکەن، لە دۆخێکدا تەقەیان لێکرا بە چەشنێک وەڵامبدەنەوە کەس بریندار نەبێت. ساڵانی دوایی مەنگوڕ چەند جارێک و لە چەند بۆنەیەکدا ئەو نامەیەی دەرخست کە داوا لە قەپۆز جوقلی دەکات، دەست بۆ ژیانی کەس نەبات. بەڵام قەپۆز تا مردنی حاشای لەوە کرد نامەی وای پێگەیشتبێت و گووتی «تەنیا لە ڕێگای لاسلکییەوە پێیگووتراوە کە بارەگاکە بگرێت و هیچی تر».

هەموو دەمانزانی قەلەندەر ئاموون لەو کەسانە نییە ئاسان و بێتەقە خۆی بدات بەدەستەوە، خۆزگەمان دەخواست لە بری قەلەندەر کەسێکی دی لە بارەگاکەدا بووایە، چونکە کەس نەبوو سەرسەختی و لە خۆبایی ئەوی نەبیستبێت. دەمانزانی ئەستەمە بە زیندوویی بیگرن. لەگەڵ جوڵەی پێشمەرگەکانی تردا، قەلەندەر و دوو پێشمەرگەکەی دی لەسەربانی بارەگاکەوە یەکەم دەستڕێژیان کرد. کەسانێک دەڵێن ئەمیر جوقلی برا بچوکەکەی قەپۆز جوقلی لەو یەکەم دەستڕێژەدا پێوە بووە، کەسانێکی تریش دەڵێن نا ئەمیر لە کاتی تەکاندا بۆ ناو بنکەکە کوژراوە. بە هەر حاڵ گرتنی بنکەکە کارێکی ئاسان نەبوو، دوای زیاد لە سەعاتێک شەڕ یەکێک لە پێشمەرگەکانی قەلەندەر بریندار دەبێت و ئەوی دیکەیان دەگیرێت و قەلەندەر ئاموون بە شێوەیەکی سەیر، بە بازی سەربانە و سەربان بۆی دەردەچێت. کوشتنی ئەمیر جوقلی، قەپۆز و هاوڕێکانی

شـیتدەکات. دەڵێـن قەپـۆز و سـامانی کیسـرا و هوشـەجوجە ئـەو سـێ کەسـەن کـە دوای قەلەنـدەر ئامـوون کەوتـوون. قەلەنـدەر دەزانێـت لـەم شارەدا یـەک جێـگا هەیـە بتوانێـت بیپارێزێـت، ئەویش ماڵـی گوڵدانچییـە، ئـەوە تاکـە جێگایەکـە دەشـێت مەنگـوڕ و کوڕەکانـی حورمەتـی بگـرن... تاکـە جێگایەکـە دەتوانێـت خـۆی تێـدا حەشـاربدات. بـە هەمـوو توانـای هەوڵـدەدات بگاتـە ئـەوێ، هەڵبـەت قەپـۆز جوقڵـیـش دڵنیایـە هێنـدەی گەیشـتە ماڵـی فیکـرەت گوڵدانچـی، ئەسـتەمە مەنگـوڕ بهێڵێـت هیـچ کـەس نزیکـی ببێتـەوە. قەپـۆز جوقڵـی و هاوڕێکانـی تەنیـا دوو سـەد مەتـر دوور لـە ماڵـی گوڵدانچییـەوە قەلەنـدەر ئامـوون دەگرنـەوە و هـاواری لێدەکـەن چەکەکـەی دانێـت و ڕادەسـت بێـت، ئـەو لـە شـوێنی خۆیـەوە تەقـە لـە هـەر سـێکیان دەکات. ئەوانـەی دیمەنەکەیـان بینیـوە، بـاس لـەوە دەکـەن، کـە قەپـۆز و دوو هاوڕێکـەی بـە سـێ کلاشـینکۆف لـە سـێ لاوە و بەمەبەسـتی کوشـتنی دەم و دەسـت تەقـە لـە قەلەنـدەر دەکەنـەوە، سـێ کلاشـینکۆفی تـوڕە و تینـوو. دواتـر کـە قەلەنەدەرمـان هەڵگرتـەوە سـەرو سـنگی زیاتـر لـە چـل فیشـەکی پێوەبـوو، کـە زۆربەیـان لـە نزیکـەوە پێـوەی نرابـوون. بـەڵام ئـەوەی لـە چیرۆکەکـەدا زۆر دژوارە، ئەوەیـە بـە هـەر سـێکیان پشـتێنەکەی قەلەنـدەر دادەماڵـن و دەیبەسـتن بـە دەسـتییەوە و تـا ماوەیـەک بەسـەر شـەقامە گشـتییەکەدا ڕایدەکێشـن، دواجاریـش نیـوەڕووت و تۆزاوی لاشـەکەی لـە سـەر یەکێـک لـە شۆسـتەکان فڕێـدەدەن.

ئـەو سـاتەی قەلەنـدەر کـوژرا، سەوسـەن هـوزاری کـوڕی پڕوشـە و دکتـۆر ڕەفعەتـی لـە ئامێزبـوو. لـە منداڵییەکـی زووەوە منداڵەکـە مەیلێکـی نائاسـایی بـۆ پـورە غەمگینەکـەی هەبـوو، لـە منداڵییـەوە لەگـەڵ ئـەودا لـە کتێبخانەکـەدا گەورەبووبـوو، ئـەو سـاتەی کـە تەقـەکان بـوون، دەنگـی گوللـەکان وەهـا نزیـک و بێوچـان و لەسـەریەک و گـەورە بـوون، سەوسـەن وایدەزانـی یەکێـک فیشـەکەکان لـە هـەوای خاڵـی و سـارد و بەرینـی کتێبخا

چۆلەکەی ئەودا دەتەقێنێت، منداڵەکە ترسا و توند خۆی نوساند بە پورییەوە و گریا. سەوسەن منداڵەکەی توند بەخۆیەوە نوساند و گووتی «هیچ نییە مەترسە... مەترسە، یەک دەکوژن... یەک دەکوژن، وەک جاران... وەک هەمیشە». گەر یەکێک لە ژوورەکەدا بایە بە دڵنیاییەوە نەیدەزانی ئاخۆ سەوسەن لەگەڵ خۆیدا قسەدەکات یان لەگەڵ منداڵەکەدا. دوای نیوسەعات هەواڵیان بۆ هات کە کوژراوەکە قەلەندەر ئاموونە، ئەو پیاوەی سێ ساڵ لەوەوبەر لە شەوێکی تاریکدا دەستی سەوسەنی گرت و لە ناو لاشەکان دەریهێنا.

سەوسەن دڵنیابوو کوشتنی قەلەندەر شتێکی ترسناکە... زۆر زۆر ترسناکە... بەڵام نەیدەزانی بۆ.

تەفسیرکردنی کوشتنی قەلەندەر ئاموون ئاسان نەبوو. ئاخۆ تاوانێکی سیاسی بوو، پەیوەندی بەو دۆخە گشتییەوە هەبوو کە هەڵگیرسانی شەڕی ناوخۆ دروستیکرد، یاخود پەیوەندی بەو کێشانەوە هەبوو کە دوای داواکردنی سەوسەن فیکرەت لە نێوان ئاموونییەکان و کەسانی دەوروبەری مەنگوڕدا سەریان هەڵدا؟. لە شاری ئێمەدا هەرگیز شەڕەکانی سیاسەت و خۆشەویستی لە یەکدی جیانابنەوە، هیچ هێزێک نییە بتوانێت سنوورێک لە نێوان ئەو شەڕانەدا دابنێت، هەموو شەڕێک لەسەر خۆشەویستی و ئیرەیی و شەرەف هەر زوو دەبێت بە شەڕی سیاسی و هەموو شەڕێکی سیاسیش هەر زوو دەبێت بە شەڕی خۆشەویستی و شەرەف. کە لایەنە ناکۆکەکان لە ساڵی هەشتاو هەشتدا و بە کۆمەکی فیکرەت گوڵدانچی ئەو ڕێکەوتنەیان قەبووڵکرد، کە چیدی لەسەر سەوسەن شەڕنەکەن، کەسمان لەو باوەڕەدا نەبووین ئەو ڕێکەوتنە بەوجۆرە خوێناوییە کۆتایی بێت. کوشتنی قەلەندەر بەوجۆرە بێڕەحمانەیە هەموومانی هەژاند، تاوانەکە ئاموونییەکانی بە شێوەیەکی بێوێنە سەرشێتکرد. دوو شەو دوای ناشتنی تەرمەکە پتر لە سێ سەد پیاوی ئاموونی بە نهێنی و لە ژێر باڵی تاریکیدا شاریان

بەجێهێشت و خۆیان گەیاندە ئەو ناوچانەی هێزەکانی پارتی دیموکرات بەسەریدا باڵادەستن. دوای کۆچی پیاوانی ئاموون، یەکێتییەکان هەموو خێزانەکانیان گرتن و بە ماشێنی تایبەتی گوازتنیانەوە بۆ دەرەوەی شار و لەوێ بەرەڵایانکردن و پێیانگووتن تا شەڕ کۆتایی نەیەت ڕێگا نادرێت بگەڕێنەوە، ئەوە سەرەتای ئاوارەبوونێکی دووردرێژی ئاموونییەکان بوو. ئیدی تا ماوەیەکی درێژ ماڵ و کۆشک و باغی خۆیانیان نەبینییەوە و ماڵەکانیان بوو بە نیشتەجێی ئەو خێزانانەی پارتی لە شوێنی خۆیان دەریانکردبوون، بەڵام ئەوەیان چیرۆکێکی ترە... بەڵێ ئەوە چیرۆکێکی غەمگینی ترە کە لێرەدا جێگای نابێتەوە. ئەوەی لەو ماوەیەدا سەیر بوو پەرچەکرداری مەنگوڕ بوو، کە دوای چوار ڕۆژ لە کوشتنی قەلەندەر بە تەواوەتی وازی لە حیزب هێنا و بۆ هەتاهەتایە پەیوەندی خۆی لەگەڵ قەپۆز جوقڵی و هەموو ئەوانەدا پچڕی کە لە کوشتنی قەلەندەر ئاموونندا بەشداربوون. قەپۆز جوقڵی لە ڕۆژی یەکەمەوە ئەوەی ڕاگەیاند کە فەرمانی گرتنی بارەگاکە لە مەنگوڕی بابەگەورەوە دەرچووە. مەنگوڕیش لە سەعاتی یەکەمەوە ئەو نامەیەی دەرخست کە گوایە گووتوویەتی دەبێت بارەگاکە بێخوێن بگیرێت. بەڵام ئەو قسانە لای ئاموونییەکان نرخێکیان نەبوو، دوای کوشتنی قەلەندەر بەهانەیەک نەما بۆ ئەوەی مەنگوڕ و ئەوانی تر لەسەری سەرەوەی ئەو لیستەیەدا نەوەستن کە ئاموونییەکان بۆ تۆڵە دروستیانکرد. لە دوای کوشتنی قەلەندەر پەیوەندی نێوان خالید ئاموون و سەوسەن پچڕا... بەڵام ئەوکات ماوەیەکی زۆر لە بەردەم ڕێبوارەکاندا نەمابوو بۆ گەڕانەوە، نزیکی شەش مانگ دوای ئەوە خالید ئاموون بە خۆی و کاروانێکی گەورەی باڵندەوە گەڕایەوە بۆ شار، بەڵام لەبەرئەوەی یەک ماڵی ئاموونیش چییە لە شاردا نەمابوو، یەک دۆست و هاوڕێی دڵسۆز و دێرینیشی نەبوو بوێرێت ئامێزی بۆ بکاتەوە، دەبایە یەکەمجار کە پێدەخاتە سەر خاکی شار، بچێتە ئوتێلەکەی باوەجان و لەوێ بخەوێ

٣٧

بەپێچەوانەی چاوەڕوانی هەموومانەوە، کامەرانی سەلما یەکەمین کەس بوو کە لە سەرەتای پاییزی ساڵی نەوەدوچواردا گەیشتەوە نیشتیمان، بەیانییەک هەستاین و لە ناوەڕاستی شاردا کاروانێکی دووروودرێژی باڵندەمان بینی، چەندەها قەفەزی گەورە گەورە و چەندەها چەشنی سەیر سەیری باڵندە کە تا ئەوکاتە چاوی ئێمە لە خەونیشدا شێوە بوونەوەری وەهای نەبینیبوو. دەیان قەفەز کە زۆربەیان پڕبوون لە گەڵای سەرەتای خەزان، وەک ئەوەی کاروانەکە بەرلەوەی بگاتە شار بە ناو گێژاوێکی گەورەی پاییز و جەنگەڵێکی پڕ گەڵارێزاندا ڕۆیشتبێت. کاروانەکە بە مەبەست لە ناوەڕاستی شاردا وەستێنرابوو، بۆ ئەوەی بەیانی کە هەستاین هەموومان بیبینین... باڵندەکان لە ئێمە زیاتر خرۆشابوون و هاواریاندەکرد، دەیانجیکاند و دەیانخوێند. وەک ئەوەی بزانن کە دوای سەفەرێکی درێژ... زۆر درێژ بە بەشی هەرە زۆری جیهاندا گەیشتوونەتە شاری ئێمە، وەک ئەوەی باوەڕنەکەن شارێکی واسەیر و جەنجاڵ و نارێک و غەمگین لەسەر ئەم ئەستێرەیەش هەیە، وەک ئەوەی باوەڕنەکەن گەیشتوونەتە شارێک خەڵکەکەی لە پاساری و کۆتر و کەو زیاتر زۆر کەم چەشنە باڵندەی دیکەیان بینیوە. ژمارەی باڵندەکان گەلێک لە سەد باڵندە زیاتر بوون. قەفەزەکان زۆربەیان کۆن و ژەنگاوی دیاربوون، بەڵام زۆربەیان بە جانفازی تایبەتی و هەندێکیان

بە شوشە و هەندێکیان بە دیواری پلاستیکی ئەستوور و هەندێکیشیان لە ناوەوە بە تەپەدۆری سپی یان پارچە تەپەدۆری ئاسایی گیرابوون. دواتر کە دوو ڕێبوارەکەی دیش گەیشتنەوە شار، سەیرمان لێهات کە تەکنیکەکانی پاراستن و گەرم ڕاگرتنی قەفەزەکان لە نێوان هەر سێ ڕێبوارەکەدا زۆر لە یەکدی دەچوون. لە هەموو قەفەزەکاندا هەندێک دەروازە و پەنجەرە جێهێڵرابوون، ئێمە لەو دەلاقانەوە سەرمان دەکێشا و تەماشای ویقاری ئەو باڵندانەمان دەکرد کە هەندێکیان بە بێدەنگییەکی حەکیمانە و هەندێکیان بە هاوارێکی شێتانە و هەندێکیان بە جریوەی ناسک وەڵامی نیگاکانیان دەدایەوە. لەو کەژاوەیەدا باڵندەمان بینی کە دەنوکی ئاسن و چاوی پڕ تیشک و باڵی زێڕینیان هەبوو. هەر قەفەزێک لە قەفەزەکان بۆنی شوێنێکی دونیا و هەوای جەنگەڵێک و کزەی گوێ دەریایەکیان پێبوو. هەر باڵندەیە و شێوە خواردنێک و جۆرە گیایەکی نەناس و جۆرە ڕازاندنەوەیەکی سروشتی تایبەتی ویستبوو. هەموو هەستمانکرد کامەرانی سەلما گەلێک بە ناسکی و گەلێک بە خۆشەویستییەوە باڵندەکانی گرتووە و بەخێویکردون، قەفەزی گونجاوی بۆ سازاندون و کەشی پێویستی بۆ خولقاندون، هەندێک لە باڵندەکان جووت و هەندێکیان تاک بوون، بەڵام هەموو قەفەزەکان بە قفڵی تایبەتی قفڵکرابوون. لە دوای دوای کاروانەکەدا کەرەڤانێکی گەورە هەبوو، کە دینەمۆیەکی کارەبای تایبەتی پێوە بەسترابوو، تا لە ڕۆژانی سەفەردا و لە کاتی پەڕینەوەدا بە شوێنە ساردەکاندا، لە کاتی لادانیدا لەسەر شەقامە بەفراوییەکانی جیهان گەرمی تایبەتی ببەخشێتە باڵندەکان. گەرچی لەو ساڵانەی دواییدا لە ڕێگای سەتەلایتەکانەوە، لە ڕێگای ئەو سەربازە کڵاوشینانەی یوئێنەوە، لە ڕێگای ئەو کوردانەوە کە لە خۆرئاوا دەگەڕانەوە، لە ڕێگای ئەو ڕێکخراوە بیانییانەی لە شارەکەماندا دەستگیرۆیی خەڵکانی هەژاریان دەکرد، شتێکمان لە هەوای دونیا و

سێبەری بەرینی جیهان بەرکەوتبوو، بەڵام تا ئەو ساتە، تا ئەو ڕۆژەی پاییزی ساڵی نەوەدوچوار کە باڵندەکانمان بینی هەستمان نەکرد کە جیهان بە ڕاستی گەیشتۆتە شارەکەمان، کە زەمین سیحری خۆی بۆ ناردوین، کە شتێکمان لە سروشتی ئەم دونیایە بینیوە. لەبەر هۆیەکی نادیار باڵندەکان لەو ساتەدا نوێنەری تەواوی ئەو شتانەبوون کە ئێمە لەم شارە بچوک و غەمگینەی خۆماندا ونمانکردبوو.

سەرەتا کامەرانی سەلمامان نەبینی، دواتر زانیمان لەسەر کورسییەکی چایخانەی پەپولەی ئازاد خەوتووە. ئەو بەیانییەکی زۆر زوو لەگەڵ دوو کۆمەککاری ئێرانیدا گەیشتبووە ناو شار. قەفەزەکانی لەسەر شەقامەکە ڕاگرتبوو، ئەو ساتەی ئەو گەیشتبوو، تازە چایخانەکە دەرگاکانی بۆ ڕێبواران و کرێکارانی دەمەوبەیان دەکردەوە، دەم و دەست هەموو ناسیانەوە، بەڵام بێئەوەی لەگەڵ کەسدا هیچ بڵێت، بە هێمنی بە خاوەن چایخانەکەی گووت «من و هاوڕێکانم زۆر ماندووین... زۆر... دەتوانین لێرەدا پشوویەک بدەین و بخەوین». خاوەن چایخانەکە ڕاستە و ڕاست ناسییەوە، دڵنیابوو ئەمە کامەرانی سەلمایە، ئەو پیاوەی یەکێک بوو لە ئەفسانە گەورەکانی شار. بێهیچ دوودڵییەک ڕێگای بە هەر سێ ڕێبوارەکە دا لەسەر کورسییەکان بخەون. کە ئێمە بەیانی بینیمان یەک تەختە و لەسەر پشت لەسەر کورسییەکی درێژ خەوتبوو، پیاوێکی بەقەد و قامەت بوو بە ڕیشێکی زۆر گەورە و درێژ و ڕەشەوە. لەچاو ئەو کاتەی کە ڕۆیشت و بەجێیهێشتین باڵابەرزتر و پیاوانەتر دەینواند، قژی کەمێک لەو کاتە کورتتر بوو، ئەسمەرتر و پتەوتریش دیاربوو، ئاشکرا خۆر و سەرما یارییەکی گەورەیان لەسەر ڕوخساری کردبوو. بوونی لەویادا، خەوتنی بەوچەشنە سام و هەیبەتێکی گەورەی لە هەمووماندا بەجێهێشت، گەڕانەوەکەی کتوپڕ و چاوەڕوان نەکراو بوو، پێشتر هیچ کەسی ئاگادار نەکردبووەوە، ویستبووی بەبێدەنگی باڵندەکان تا ناو جەرگەی شار

بهێنێت و لە سەر کورسییەک لە کورسییە درێژ و تەختەکانی پەپولەی ئازاد بخەوێت. کە بەیانی زوو هەواڵیان بۆ مەنگوڕ برد، سەرەتا باوەڕی نەکرد. بەڵام کە خۆی گۆڕی و بەر لە کەوتنی تەواوی خۆر گەیشتە لای قەفەزەکان سەری لەو هەموو باڵندە قەشەنگە سوڕما. ماوەیەکی درێژ بە بێدەنگی و حەپەساوی یەک یەک سەیری قەفەزەکانی کرد و گووتی «وای خوای گەورە... وای ئەولیا... هەموو تەیری دونیای لەگەڵ خۆی هێناوە... هەموو تەیری دونیا». بەخێرایی کەسانێکی لە ئێمە وەک پاسەوان بە دیار قەفەزەکانەوە دانا و ڕۆیشت بۆ ناو چایخانەکە، هەموو بینیمان کە ماوەیەکی درێژ، زۆر درێژ لەسەر سەری کامەرانی سەلما و دوو هاوڕێکەی وەستا... وەستا و هیچی نەگووت... وەک ئەوەی باوەڕ بە چاوی خۆی نەکات، وەک کەسێک بروسکە لێیدابێت سەیری کامەرانی دەکرد. دواتر بە هێمنی لەسەر کورسییەک دانیشت و دەستی گرت بە دەموچاوییەوە و دەستیکرد بە گریان... ئەوە یەکەمجار بوو مەنگوڕ ببینین دەگری.

لەدوای کوشتنی قەلەندەرەوە، مەنگوڕ بوو بە کەسێکی تر، بوو بە پیاوێکی غەمگین. زۆر ڕۆژ دەهات بۆ چایخانەی پەپولەی ئازاد و لەوێ لەسەر کورسییەک دادەنیشت و قسەی لەگەڵ کەسماندا نەدەکرد، بووبوو بە پیاوێکی زۆر تێکشکاو. گەرچی زۆر لەوە دەترساین ڕۆژێک ئاموونییەکان زەفەری پێبەرن و بیکوژن، بەڵام ئەو بێباک بوو، جگە لە چەقۆ کۆنەکەی جاران هیچی تری پێ نەبوو. چیدی وەک سەردەمی زوو دڵی بۆ کەس نەدەکردەوە، گەر قسەی بکردبایە، دەیگووت «کوشتنی قەلەندەر هەموو شتێکی تێکدا... هەموو شتێک... هەرچییەک من لەو چەند ساڵەدا کردوومە بە زایە ڕۆی... هەمووی بە زایە ڕۆی».

کە مەنگوڕی بابەگەورە و کامەرانی سەلما باوەشیان بە یەکدا کرد، بۆ ماوەیەکی کورت هەموو دڵمان پڕبوو، هەندێکمان بە ڕاستی گریان،

هەندێکمان دەستمان بە دەممانەوە گرت و هەندێکمان ڕوومان وەرگێڕا و خۆمان بەشتێکی دییەوە سەرقاڵکرد نەبا بگرین. مەنگوڕ ئێستا هێدی هێدی پیری پێوە دیاربوو، لەدوای کوشتنی قەلەندەر ئێوارەیەک چوو بۆ لای سەوسەن فیکرەت و دوای ئەوە بەپیری هاتەدەرێ. مەنگوڕ هەرگیز باسی ئەو دانیشتنەی خۆی لەگەڵ کچەکەی گوڵدانچییدا نەکرد، بەڵام دەنگۆکان باس لەوە دەکەن کە سەوسەن خان بێوێنە سەرزەنشتیکردوە و گووتوویێتی کەوتنەوەی خوێن لە نێوان بەرەکاندا ئاسان تێناپەڕێت، سەوسەن ڕاستەوخۆ مەنگوڕی بە کوشتنی قەلەندەر تاوانبارکردوە و پێیگووتووە کە گوایە بڕوا و متمانەی ئەوی خراپ بەکارهێناوە و پلەی شەڕانێتی خۆی تا جێگایەکی ترسناک بەرزکردۆتەوە کە ئیدی جێگای بێدەنگی و لێبوردنی تیانەماوە... دەشڵێن کچەکە گووتوویێتی گەرچی ناتوانێت تا هەتاهەتایە لە مەنگوڕ ببورێت و ڕێگای بدات پێ بخاتە ماڵییەوە، بەڵام سوێندی بۆ خواردوە، وەک چۆن چەند ساڵێک پێشتریش سوێندی بۆ خوارد، کە هەڵسەنگاندنی کامەرانی سەلما و دوا بڕیاری گەورەی لەم حیکایەتەدا ملکەچی هیچ جۆرە گرێدانەوەیەکی نابەجێ لە نێوان خراپییەکانی مەنگوڕ و کامەراندا نابێت، بەڵکو هێندە هەیە کە مەنگوڕ وەک نوێنەرێک، وەک کەسێک کە لەدڵەوە زۆر دڵخۆشیکردوە، وەک مرۆڤێک کە بە چیرۆکە سەیرەکانی سەرسامیکردوە، ئیتر بۆی نییە، هەرگیز بۆی نییە پێ بنێتە ئەم ماڵەوە و چاکترە کامەرانی سەلما ڕاسپێرێت کە نوێنەرێکی تر، پەیامهێنێکی تر لە نێوان ئەو و خۆیدا دیاریبکات. دەڵێن کیژەکە سوێندی خواردوە گەر شوو بە کامەرانیش بکات تەنیا مەرجی ئەوە دەبێت ئەو و هاوڕیارەکانی لەو زەماوەندەدا نەبن و دواتریش تا هەتاهەتایە تا ئەوان ژن و مێردن مەنگوڕ نابێت بچێتە حەوشی ماڵی ئەوەوە.

ئەوانەی چیرۆکەکەیان بۆ گێڕاینەوە دەڵێن مەنگوڕ بە پێچەوانەی

عادەتی خۆیەوە، بەپێچەوانەی ئەو غرور و سەرسەختییە زۆرەیەوە کە بەدرێژایی ژیانی لە سیما و ڕەفتاریدا بووە، گریاوە و پاڕاوەتەوە کە هەرچییەک دەکات شتی وای بەرابەر نەکات، نامەکەی خۆی دەردەهێنێت و نیشانی سەوسەنی دەدات، سوێنددەخوات کە تەنیا لە بەرخاتری کامەران و لەبەرئەو و بۆ پاراستنی شکۆی ئەو چۆتە حیزبەوە، سوێنددەخوات کە ئەویش وەک هەمووان نیگەرانە و واهەستدەکات تاوانەکە ڕاستەوخۆ ئاڕاستەی ئەو و کامەرانی سەلما کراوە، بەڵام کیژەکە سەرسەختانە ئەوەی بەبیردەهێنێتەوە کە کوشتنی قەلەندەر بەجۆرێک دڕندانە و ناشایستە و دوور لە عورفی جەنگە، هەتا لە ئیشی پیاوانی دەوڵەت بێڕەحمانەتر دەنوێنێت، لەبەرئەوە هیچ دڵێک لە دڵ نادات و بڕیاری خۆی ناگۆڕێت و لەو بڕیارانە پەشیمان نابێتەوە. هەموو دەڵێن کەس لەوەوبەر هەڵوێستی بەوجۆرە ڕەقی لە خانمی سەوسەن نەبینیوە، هەموو دەڵێن فیکرەت گوڵدانچی و دکتور ڕەفعەت و پڕوشە کە لە ژوورێکی دیکەوە گوێیان لە قسەکانیان گرتووە، بە دڵڕەقی و پێداگرتنی سەوسەن سەرسامبوون. هەرچۆنێک بێت، مەنگوڕ دڵشکاو و دەرکراو لە ماڵی گوڵدانچی دێتەدەرێ، دوای ئەوە دەبێتە ڕۆحێکی شکست و غەمگین و بێدەنگ. ئیدی وەک جاران بەیانیان و ئێواران دەهاتە چاپخانەکە، هەروەک جاران گیانی فەرمان و ڕۆحی بێباکی لە هەموو شتێکیدا بوو، هەموو ئامادەبووین هەموو داوایەکی جێبەجێبکەین، ئامادەبووین بێمەرج لایەنی بگرین و هەر شتێک بڵێت بۆی بسەلمێنین، زۆربەمان باوەڕمان بە بێگوناهی مەنگوڕ هەبوو. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا چاونەترسی و بێباکی مەنگوڕ شوێنی پرسیاری هەموومان بوو، هەموو دەمانپرسی: چۆن دوای کوشتنی قەلەندەر ئاموون، ئاوها بێخەم دەسوڕێتەوە؟ ناترسێت بیکوژن، ناترسێت تۆڵەی لێبکەنەوە. بەڵام لە نێو بازاڕدا هەندێ کەس باسی نامەیەکی نهێنیان دەکرد، کە ئاموونییەکان بۆ مەنگوڕیان نوسیوە، نامەیەک [illegible]

ماوەیەکی درێژ کەسمان نەماندەزانی چی تێدا نوسراوە، هەندێکمان وەک دەنگۆ باسماندەکرد و هەندێکی دیمان ڕاست دەمانقەبڵاند، بەڵام دوای زیاتر لە دوو ساڵ لە ڕۆژێکی زۆر گەرمی سەرەتای ئەیلولدا مەنگوڕ ئەو نامەیەی پیشانی کامەرانی سەلمادا و دواجاریش نامەکە کەوتە دەست سەوسەن گوڵدانچی و تاکۆتایی لای ئەو مایەوە.

ئەو ڕۆژە دوای ئامێزانە گەرم و پڕ سۆزەکان، دوای ئەوەی کامەرانی سەلما بەدەنگی بەرز گووتی «چ خۆشحاڵم کە لێرەم، چ خۆشحاڵم... من لەسەر کورسی و شۆستە و لارێگاکانی زۆر شارانی دونیا خەوتم، سوێندم خوارد ئەو ڕۆژەی دەگەڕێمەوە یەکەم پشووم لەسەر کورسییەکانی ئەم چایخانەیە بێت و یەکەم چای نیشتیمانم لێرەدا بخۆمەوە و یەکەم سەرخەوم لەسەر ئەم کورسیانە بشکێنم، سوێندم خوارد قەتاری باڵندەکانم لە ناوەڕاستی شار و لەو جێگایەدا بوەستێنم کە دواجار تێیدا ماڵاواییم لە ئێوە کرد، سوێندم خوارد بەرلەوەی باوەشبکەم بە خوشک و پور و کەسەکانی خۆمدا، باوەشبکەم بە ئێوەدا... سوپاستانبکەم... سوپاسی وەفا و کۆمەکتانبکەم... ئێستا ئێوە نازانن من چەند دڵخۆشم کە دەگەڕێمەوە... کە باڵندەکانم بە سەلامەتی هێنایەوە ئەم شارە... سەفەرێکی ئاسان نەبوو... بەڵام ئێستا هەستدەکەم کاتی هاتووە بە هێمنی ماندوویێتی ئەو هەموو ساڵە لە گیانم دەربچێت... هەستدەکەم هێندەی هەناسەی ئەم شارە هەڵدەمژم و بای ئەم شارە بەر ڕوخسارم دەکەوێت... هەموو شتێک لام دەبێتە ڕابوردوو... من لێرەدا... ئا لێرەدا سوێندتان بۆ دەخۆم کە هەرگیز تا هەتاهەتایە جارێکی تر ئەم شارە بەجێناهێڵم، خۆشحاڵم کە بەعسییەکان لێرە نەماون، خۆشحاڵم دەگەڕێمەوە بۆ شارێکی ئازاد، من سوێندتان بۆ دەخۆم جارێکی تر ئەم شارە بەجێناهێڵم... سوێندتان بۆ دەخۆم، هەتا ئەگەر ئەم شارە تاعوون لە ناویدا بڵاوبێتەوە، درمی ترسناک کۆڵانەکانی پڕکەن لە مەیت،

کوچەکانی چۆڵ ناکەم... ئێوە هەمووتان دۆعام بۆ بکەن کە سەوسەن فیکرەت، ئەو کچەی بۆ خۆشەویستی ئەو دونیام تەیکردوە بە هاوسەری خۆی هەڵمبژێرێت... دەست بخەنە سەر دڵتان و دۆعام بۆ بکەن کە شتێک بچێتە دڵی خانمی سەوسەنەوە و من لە هەموو عاشقانی تر باشتر ببینێت و باڵندەکانی من زیاتر سەرنجی ڕابکێشن، دۆعام بۆ بکەن و هیچ کات لە دۆعاکردن مەوەستن... بەڵام ئێستا هەستدەکەم، ڕۆژی ئاهەنگمانە... هیوادارم ئەمە سەرەتای ئاهەنگی هەرە گەورەمان بێت... ئاهەنگی هەرە گەورە».

ساڵانێک دواتر کە بیری قسەکانی ئەو ڕۆژەمان دەکەوتەوە، خوێن لە دڵمان دەهات. بەڵام ئەو ساتە ساتی شادی بوو. مەنگوڕ بەبینینی وەها گەشابووەوە خۆشحاڵی و کەیفی جارانیمان بەیاددا دەهاتەوە. کامەرانی سەلما پێدەچوو چیتر ئەو گەنجە سەرەڕۆ و توڕەیە نەبێت کە زیاد لە هەشت ساڵ لەوەوبەر نیشتیمانی بەجێهێشت. گەلێک جوانتر و دونیادیدەتر و پڕ حیکمەتتر دەینواند، دەنگی وەک جاران توڕەیی و لەرەی ناکامڵی تێدا نەبوو، وشەکانی پڕبوون لە دڵنیایی و بڕوا بەخۆبوون. مەنگوڕ جار دوای جار باوەشی پیادەکرد و دەیگووت «ئای کوڕی خۆم... ئای کوڕی خۆم». دواجار مەنگوڕ لە ناوەڕاستی چایخانەکەدا وەستا و دەستی بەرزکردەوە و گووتی «خۆشبەخت ئێمەین، شادومان ئێمەین کە دووبارە تۆ دەبینین، بەخێربێیتەوە بۆ ناومان. ئەمڕۆ هەموو ئاهەنگدەکەین، بەڵام نا... ئێستا خوشکانت و پورانت و خێزانی گەورەت چاوەڕوانتدەکەن... بەرلەوەی هیچ بڵێیت... بەرلەوەی باسی هیچ شتێک بۆ هیچ کەس بکەیت، دەبێت بگەڕێیتەوە ماڵێ، لەوێ بخەویت و خۆت بشۆیت و پشوویدەیت... من لێرەدا پاسەوانی باڵندەکان دەکەم... تا ئێوارێ... تا ئێوارێ، ئەوسا بە هەموو ویقاری خۆتانەوە وەرن و دەچین بۆ ماڵی گوڵدانچی و تۆ لەوێ دەچیتە ژوورێ و هاتنەوەی

خۆت بۆ سەوسەن خان و باوکی ڕادەگەێنیت... وادەکەین... ئاه بەخێربێیتەوە کوڕم... دووبارە بەخێربێیتەوە».

کامەران هەر ئەو بەیانییە هاوڕێ ئێرانییەکانی خۆی بە ئێمە ناساند، یەکێکیان هەر لە سەرەتای سەفەرەکەیەوە ماوەی جیاجیا لەگەڵیدا بووبوو، زۆر وڵات لەگەڵیدا گەڕابوو، لە زۆر جێگای سەخت و لە زۆر قورتمی گەورە دەربازیکردبوو، ئەوی دیشیان وەک چاوساغ لە پەڕاندنەوەی قەفەزەکان و باڵندەکان لە سنوورەوە کۆمەکیکردبوون... بەڵام ئێمە بەشێوەیەک بەبینینی کامەران و باڵندەکان سەرسامبووین بایەخێکی زۆرمان بەوان نەدا.

بەیانییەکی سەیربوو، باڵندەکان بە جۆرێکی شێتانە دەیانقیڕاند و دەیانخوێند، دەنگیان بەجۆرێکی نائاسایی بەرز و خرۆشیان بێوێنە بوو. قیژە و چریکەی هەندێکیان بەجۆرێک بڵند بوو مرۆڤ لە شەقامەکانی شاردا وای هەستکرد لە دارستانە چڕەکاندا ونبووە. ئەو ڕۆژە پێدەچوو دەنگی ئەو باڵندانە زووتر لەوادەی خۆی شاری لە خەو هەستاندبێت. لە مێژووی شاری ئێمەدا ڕووی نەدابوو باڵندە بەوجۆرە سەرنجی خەڵک ڕابکێشێت. هەواڵی گەیشتنی باڵندەکان کە هەشت ساڵ بوو چاوەڕێماندەکرد بە خێراییەکی بێوێنە بەسەر هەواڵە تاڵەکانی شەڕی ناوخۆدا زاڵ بوو، هەر لە بەیانی زووەوە خەڵکانێکی زۆر هاتن بۆ سەیری قەفەزەکان. پێدەچوو مەنگوڕ پێشبینی هەموو شتێکی کردبێت، خۆی و چەندانێک لە ئێمە لە بەردەم قەفەزەکاندا بۆ پاسەوانی وەستاین، منداڵانی هارمان لە باڵندەکان دوورخستەوە، دیوارێکمان لە نێوان باڵندەکان و ئەو چاوە فزوڵانەدا دروستکرد کە هەندێکیان نیازی پاکیان نەبوو، دەمودەست قەدەغەمانکرد کەس خواردن بە باڵندەکان بدات. بەڵام ئەوەی سەیربوو خرۆشی نەسرەوتی خودی مەلەکان بوو، هەموو هەستمانکرد زۆر دڵخۆشن، گەلێک بەختەوەر دیاربوون، هەندێکیان زۆر

سەرسامانە لە دەلاقەی قەفەزەکانەوە سەیریاندەکردین، پێدەچوو ئەوانیش هێندەی ئێمە بەبینینی ئێمە سەرسامبن، وەک ئەوەی هەستبکەن فڕیون بۆ ئەستێرەیەکی تر و لەسەر پلانێتێکی تر نیشتوونەتەوە... زۆرکات هەستماندەکرد هێندەی ئێمە بۆ ئەوان غەریب و نائاساییین، ئەوان بۆ ئێمە وەها نین، هێندەی ئەوان فزوڵیان هەیە ئێمە ببینن و تێمانبگەن ئێمە نیمانە... مەنگوڕ بۆ ئەوەی جەنجاڵی و کۆبوونەوەکان لەدەوری قەفەزەکان کەمبکاتەوە، لە مبەرەو بەری شەقامەکەدا چوار پێنج خاڵی بەشینەوەی پاقلاوە و شیرینی و شەربەتی دانا. ڕێبوارەکان دەیانتوانی لەوێدا شەربەت و شیرینی بخۆن و پیرۆزبایی هاتنەوەی کامەران بکەن. ئەوەی سەیربوو ئەو ڕۆژە هیچ یەک لە شاعیران و شێوەکاران و مۆسیقارەکانی شار نەهاتنەدەرێ و نەهاتن بۆ سەیری باڵندەکان، کەس لەوان لەدەوری قەفەزەکان دەرنەکەوتن... هیچ کەسیش لە ئێمە، هەواڵێکی لە سات و وادەی گەڕانەوەی دوو داواکارەکەی دی نەدەزانی.

٣٨

لە ئێوارەدا کامەرانی سەلما و مەنگوڕی بابەگەورە و مەریوانی مەمە و لێ قۆقز لە ماشێنێکی سپیدا کە ئامۆزایەکی کامەران لێیدەخوڕی بەرەو ماڵی سەوسەن فیکرەت بەڕێکەوتن، کاروانی باڵندەکان پازدە قەفەزی گەورە بوو کە دوو ماشێن ڕایاندەکێشا، هەندێکیان لە ناوەوە بووبوون بە دەیان وردە قەفەزی دیکە، زۆربەی قەفەزەکان لەسەر تایەی تایبەتی ڕاگیرابوون کە ئاسان لەسەر هەموو شێوە ڕێگایەک دەیانتوانی بجوڵێن، تایەکان وەها کرابوون بتوانن بە شەقامی دژوار و ڕێگای درێژ و سەختیشدا تێپەڕن. کاتێک کاروانەکە لە نزیکی چایخانەی پەپولەی ئازادەوە بەڕێکەوت، جوڵەیەکی نائاسایی کەوتە شەقامەکان. خەڵکانێکی زۆر لەمبەرەوبەرەوە بەسەرسامی سەیری کاروانەکەیان دەکرد، هەندانێک توانجی ناشیرین و کەمێکیش لە پیاوە هەمیشە بێزارەکانی شار جنێویان بە ئێمە و باڵندەکان دەدا، هەندێک بە ناشایستەیان دەزانی لە سەردەمێکی واسەختدا، لە ڕۆژانێکدا شەڕ لە زۆر شار و شارۆچکەی مەملەکەتدا ئاگری سەندوە، ئێمە سەرقاڵی «کۆمەڵێک تەیری نەخۆش» بین. بەڵام ئێمە بە بێدەنگی لە تەنیشت کاروانەکەوە دەڕۆیشتین و باکمان بەو جۆرە قسانە نەبوو.

لێ قۆقز یەکەمین کەس بوو کە هەواڵی هاتنەوەی کامەرانی بۆ سەوسەن فیکرەت برد. کە لای نیوەڕۆ هاتەوە بۆ چایخانەکە وەها

خرۆشابوو، واماندەزانی خەریکە شێت دەبێت، بەدەنگی بەرز هەموو شتێکی بۆ گێڕاینەوە، لەگەڵ قسە و هاوارەکانی خۆیدا سوورتر و سوورتر و لچی قۆقزتر و قۆقزتر دەبوو، گووتی «ئەوکاتەی لەدەرگامدا و چوومە ژووریٔ باجی سەوسەن لەگەڵ منداڵی خوشکەکەیدا پێکەوە لە ئاسماندا سەیری بەعزیٔ باڵندەیان دەکرد، تا ماوەیەکیش ئاگایان لەوە نەبوو کە من لە بەردەمیاندا وەستاوم. کە سەرنجی منیاندا وەک لاڵ وەهابووم، بیلاهی بە نەوعێک لەبەردەمیدا پەشۆکام هەناسەم بۆ نەدەدرا، خەریک بوو بگریم... بەڵام پێش ئەوەی بگریم، پێش ئەوەی فرمێسکەکان لە چاوم بێنەخواریٔ هاوارمکرد، باجی، باجی گیان، لێرەیە... هاتەوە... ئەم بەیانییە هاتەوە. یەکەمجار هەر سەیریکردم و هیچ تێنەگەیشت، من فرمێسک لە چاوم هاتەخواریٔ، بە شەرەفی دایکم فرمێسک وەک باران لە چاوم دایکرد و گووتم کامەرانی سەلما گەڕایەوە، وەعدەکەی خۆی بەجێهێنا و گەڕایەوە، هەموو باڵندەی دونیای هێناوە... هەموو باڵندەی دونیا... هەموو باڵندەی دونیا. بێئەوەی ئاگام لە خۆم بێت، لە هەڵچوون و شپرزەییدا دەمقیژاند، دەستم بەرزدەکردەوە و دەمگووت هەموو باڵندەی دونیا. باجی سەوسەن هەر سەیریدەکردم و هیچی نەدەگووت، ئینجا منداڵەکەی دانا و گووتی بەڕاستی لێرەیە... بەڕاستی. من گووتم بەقەبری هەرچی ئەسحابەیە، بە گۆڕی باوکم، من خۆم ئێستا لای قەفەزەکانەوە هاتووم. من مەنگوڕ ڕایسپاردم بێم، حەزیدەکرد خۆی ئەم مژدە خۆشە بۆ تۆ بهێنێت، خۆی ئەو شەرەفەی پێببڕێت، بەڵام هەموو دەزانین تۆ حەرامتکردوە پیٔ بخاتە حەوشەکەتانەوە، بەس خودا خۆی دەزانێت کە چەندە خەوی بەوەوە دەبینی خۆی ئەم هەواڵەتان بۆ بهێنێت، باجی بە قەبری برای جوانەمەرگم، هەشت ساڵە خەو بەوەوە دەبینێت ڕۆژێک بێت خۆی ئەم مژدەیەتان پێبدات، بەڵام دڵی ئێوەی لە هەموو شتێکی تری دونیا لا عەزیزترە، ئیتر ناچار، بەوەڵاهی ناچار منی ڕاسپارد... من

کە پێتان بڵێم کە ئێوارێ، خۆمان و هەموو قەفەزەکان دێین بۆ ئێرە... هەموو دێین... خوابکات ئێوە ئامادەبن... خوابکات ئامادەبن».

لەو قۆقز هەمیشە و هەمیشە بە شانازییەوە باسی ئەو ساتەی دەکرد، خۆشحاڵ بوو شەرەفێکی وەهای پێبڕاوە یەکەمین کەس بێت هەواڵەکە بۆ ماڵی گوڵدانچی بەرێت. ئێمە لە نیوەڕۆدا بیستمان کە گوڵدانچییەکان زۆریان لە ماڵی فیکرەت کۆبوونەتەوە تا لەو ساتە تایبەتی و سیحراوییەی مێژووی خێزانەکەیان بێبەش نەبن. لەو هەشت ساڵ و نیوەدا کەسیان لەو باوەڕەدا نەبوون چیرۆکەکەی سەوسەن ترۆپکێکی وا ئەفسانەیی تێدابێت. ئەوەی خەڵکانێکی زۆر بە شادییەوە دوای کاروانەکە کەوتوون، ئەوەی هەندێک بە ئاڵای کوردستانەوە لەگەڵ باڵندەکاندا دەڕۆیشتن مایەی سەرسامی خودی فیکرەت گوڵدانچی بوو، کاروانەکە نزیکی سەعات شەش و نیوی ئێوارە گەیشتە کۆڵانی ماڵی سەوسەن، سەدان کەس لەگەڵ کەژاوەی باڵندەکاندا دەڕۆیشتین، نا... نا، وەک گوتم پێشتر لە مێژووی شارەکەدا ئاوها باڵندە خەڵکی بەخۆیەوە سەرقاڵ نەکردوە. جەنجاڵییەک بوو مەپرسن. لەو ڕۆژەوە ئەو کۆڵانەمان ناونا «کوچەی باڵندەکان»، ماڵی سەوسەنیشمان ناونا «ماڵی باڵندەکان». کە کاروانەکە گەیشتە پێشدەمی ماڵی گوڵدانچی، سەوسەن بە هاوڕێتی هەریەک لە فیکرەت و عیزەت گوڵدانچی بۆ پێشوازی گەڕیدە دوور وڵاتەکە هاتەدەرێ، جگە لە مەنگوڕ کە بەتەنیا لە ماشێنەکەدا مایەوە، هەموو سەرنشینانی ماشێنەکە دابەزین. کامەران جلێکی کوردی قەشەنگی پۆشیبوو، گەلێک لە بەیانی بۆشناختر و جوانتر و پیاوانەتر دەینواند، بێئەوەی بشڵەژێت، بێئەوەی وەک جاران قەرەباڵغی زمانی ببەستێت، یەکەمجار بە حورمەتێکی مەردانەوە تەوقەی لەگەڵ دوو پیاوەکەدا کرد و ڕوویکردە سەوسەن فیکرەت و گوتی «خانم ڕێز و حورمەتی زۆرم... خۆشحاڵم دوای ئەم هەموو ساڵە تەندروست و سەلامەت دەتبینمەوە، من ئەمڕۆ بەیانی گەیشتمەوە شار، پتر لە هەشت

ساڵە بۆ تۆ بەم دونیایەدا وێڵم، خۆم بە بەختەوەرترین مرۆڤی ئەم زەوییە دەزانم کە توانیم باڵندەکان بەسەلامەتی بگەێنمەوە ئەم شارە و تا بەر دەرگای ئێوە بیانهێنم، ئەوە کلیلی هەموو قەفەزەکانە خانم، ئەوە کلیلی هەموو قەفەزەکانە، حەزدەکەم لە بەرچاوی خەڵکی بەڕێزی ئەم شارە بیدەمە دەستتان. خۆت دەتوانیت یەک بە یەک سەیریانبکەیت... لەم ساتە بەدواوە سەوسەن خان هەموو ئەم باڵندانە موڵکی تۆن».

هەموو بینیمان کە بەندێک کلیلی گەورەی دەرهێنا و بە ڕێزێکی زۆرەوە نوشتایەوە و کلیلەکانی دایە دەست سەوسەن فیکرەت، کە گەلێک پەشۆکاو و نامۆ دەردەکەوت، لە کاتێکدا هەمووان بەخێرهاتنەوەی کوڕەکەیان دەکرد، ئەو هیچی نەگووت، بەڵام بەجۆرێکی سەرسامانە سەیری کامەرانی سەلمای دەکرد، هەموو دڵنیابووین ئەو جۆرە سەیرکردن و نیگایە هێندەی تر ئاگر لە کامەران بەردەدات. لە ناکاو کامەران سەیری هەموومانی کرد، ئاوڕێکی خێراشی لە قەفەزەکان دایەوە، وەک ئەوەی شتێکی بیرچووبێت ڕوویکردە یەکێک لە قەفەزەکان و کلیلێکی جیای دەرهێنا و دەرگاکەی کردەوە و چووە ناوەوە و لەوێ لەگەڵ باڵندەیەکدا هاتەدەرێ. مەلێکی شێوە کۆتر، بە سەرپشت و سەرێکی خۆڵەمێشی کاڵەوە، تەیرێک باڵەکانی سپی بوون، کۆمەڵێک کەوانەی قاوەییان لەسەر بوو، سنگیشی سپی سپی بوو، بەڵام لە ناوەڕاستیدا ئەو سپێتییەدا پەڵەیەکی سوور هەبوو، وەک ئەوەی خوێن لە سینەی هاتبێت و دایدابێتە سەر پەڕەکانی. کامەران باڵندەکەی بەرزکردەوە و پیشانی هەمووماندا و گووتی «ئەمە ناوی کۆتری سینەزامدارە، کە لە ئەزەلەوە بەم پەڵە سوورەوە دێتە دونیاوە... لە باڵندەکانی ترم خۆشتردەوێت، خانم ئەمەیان دیاری تایبەتی منە... دیاری تایبەتی منە... گەر شووت بە من کرد یاخود نا، ئومێدم ئەوەیە ئەم باڵندەیە لە ژووری خۆتدا هەڵگریت و هەرکاتێک ئەوت بینی بیر لە من بکەیتەوە». هەموو گوێمان لێبوو کە سەوسەن باڵندە

دەگرێت و سەیریدەکات و بۆنیدەکات و دەڵێت «گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا... گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا». سەرەتا هیچ تێنەگەیشتین... هیچ، واماندەزانی کیژەکە خەریکە دەکەوێتە ورێنە و دۆخێکی نائاسایی تووشبووە، بەڵام سەری بەرزکردەوە و سەیری کامەرانی سەلمای کرد و بە ئەسپایی گووتی «کۆتری سینەزامدار، گەلێک جوانە... بەڵام ناوە لاتینییەکەی گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکایە... گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا، تەنیا لەسەر یەک دوو دوورگەی بچوک لە دوورگەکانی ئەندەنوسیا دەژی، لەوە بترازێت لە هیچ شوێنێکی تری جیهاندا نییە...». وشەکان بەجۆرێک لە زاری خۆشبوون، هەندێک لەوانەی لە دەوری کەژاوەی باڵندەکان وەستابوون، لەو کەسانەی هەر بە فیترەت لەبەر سیحری ئافرەتدا لاوازن خەریکبوو ببورێنەوە. سەوسەن سادە خۆی گۆڕیبوو، مەکیاجێکی کاڵ و تەنکی کردبوو، کراسێکی سپی بێملوان و پانتۆڵێکی ڕەشی لەبەردابوو، بەڵام یەک ڕەفتەی مۆری لە گەردنی ئاڵاندبوو، ئەو ڕەفتەیە جوانییەکی وەهای پێبەخشیبوو، نەماندەتوانی چاوی لەسەر بگوازینەوە و سەیری شتێکی دیکە بکەین. دڵنیام هەموو ئەوانەی گومانیان لە جوانی سەوسەن فیکرەت هەبوو، گەر ئەو ئێوارەیە بیاندیبایە، دەیانزانی چ هەڵەیەکی گەورەیان کردوە. سەوسەن ئەو ئێوارەیە «کۆتری سینەزامدار» ـی لە دەست کامەران وەرگرت و گووتی «کامەرانی سەلما، شووت پێبکەم یاخود نا، ببیت بە هاوسەرم یاخود نا ئەم باڵندەیە تا مردن لەگەڵمدا دەمێنێتەوە... تا مردن».

سەوسەن لەگەڵ باوکی و مامی «دواتریش دکتۆر ڕەفعەت چووە ڕیزیانەوە» بەسەر باڵندەکاندا گەڕان. تا ئەو ئێوارەیە نەماندەزانی سەوسەن چ کچێکی زیرەکە، چ شارەزایەکی گەورەی دونیای باڵندەکانە. دەچووە بەردەم هەر قەفەزێک، سەیرێکی باڵندەکەی دەکرد و وەک زانایەکی گەورەی باڵندە ناوە لاتینییەکەی دەگووت، ئەو ناوە درێژ و ئاڵۆز و دووبەشانەی لە گوێی ئێمەدا تابڵێی قورس دەزرینگانەوە، لە بەردەم

یەکێک لە قەفەزەکاندا هاواریکرد «ئارتیکۆرنێس کلامۆسۆس... خوای گەورە یەکێکە لە باڵندە دەگمەنەکان کە بەرەو نەمان دەچێت، یەکێکە لە هەرە باڵندە شەرمن و دەگمەنەکانی دونیا، کە لە سەر ڕووبەرێکی زۆر بچوک لە باشووری خۆرئاوای ئوستراليا و هەندێ ژمارەی کەمیشی لە خۆرهەڵاتی ئەو وڵاتەدا دەژین... دەنگێکی بەرز و پڕنەغمەی هەیە... خوای گەورە چی دەبینم، ئارتیکۆرنێس کلامۆسۆس».

چەند قەفەز ئەولاتر، پێکەنی و باڵندەیەکی بڵند و باڵابەرزی نیشاندایین کە بەلەش و باڵ لە داڵ دەچوو، قاچی وەک لەقلەق درێژبوو، بەڵام بنڕانەکانی ئەستوور و کڵاوپەڕێکی قەشەنگیشی لە پشتی سەرییەوە هەبوو. گووتی «ئەمە سکرتێرە، لە زۆربەی زمانەکاندا بە سکرتێر ناویدەنێن، چونکە کڵاوەکەی سەری لەو پەڕەموچە دەچێت کە نوسەرانی کۆن دەیانخستە پشت گوێیانەوە، لە توخمی داڵە، لەو کیاوگۆڵانەدا دەژی کە لە خوار بیابانەکانی ئەفریقاوە سەوزبوون، چنگێکی زۆر بەهێزی هەیە، باڵندەیەکی مارکوژ و مارخۆرە، بەو قاچە بەهێزانەی دەکێشێت بە مارەکاندا تا ڕۆحیان دەکێشێت، پیاکێشانێکی ترسناکی هەیە، گەر بەر مرۆڤیش بکەوێت بریندارێدەکات... ناوە لاتینییەکەی سەکیتاریۆس سێرپەنتاریۆسە... تەیرێکی جوان، بەڵام ترسناکە... وانییە کامەران؟»

کامەران بە حورمەتەوە سەیریکرد و گووتی «هەموو زانیارییەکانت تەواون خانم... باڵندەیەکی ئەمین نییە، مرۆڤ دەبێت خۆی لە چنگە تیژ و قاچە درێژەکانی بپارێزێت... زۆر ڕاستە خانم، باڵندەیەکی پیادەڕەوە، شەق هاوێژێکی بێڕەحمە، وەکو تریش بەسەعاتی دووردرێژ بەپێ بە ناو گژوگیادا دەڕوات، ڕاودەکات و پیاسەدەکات، ها خانم... ڕاودەکات و پیاسەدەکات. لەم قەفەزەدا دڵی زۆر خۆش نییە، بەڵام چاری نییە، خۆی دەزانێت کە چاری نییە».

یەکە یەکە سەیری هەموو باڵندەکانیان کرد، سەوسەن باسی زۆ...

باڵندەکانی بۆ کردین، ئەوە یەکەمجار بوو ببینین کە بەوجۆرە دەکرێتەوە و بەوشێوە گەش و دەنگە ساف و ڕوخسارە بێگەردە سەیرماندەکات و بۆمان دەدوێت، هەموو هەستمان بە بەختەوەریی کرد... بەختەوەرییەک لەو چەشنەی مرۆڤ لەگەڵیدا بیری دەچێتەوە بۆ بەختەوەرە. فیکرەت گوڵدانچی و عیزەتی براشی لە دیمەنی ئەو هەموو باڵندە سەیر و ناوازەیە سەرسامبوون. دکتۆر ڕەفعەت بە نیگایەکی تیژەوە، بەچاوی پزیشکێکەوە کە بەوردی تەماشای نەخۆشێک دەکات، سەیری باڵندەکانی دەکرد، دکتۆر گەرچی کوڕێکی گەنج بوو، بەڵام کەمەکەمە خەریک بوو ورگی دادەنا و چاویشی بەخێرایی کزدەبوو، ڕۆژ دوای ڕۆژ شێوە سەیرکردنی پزیشکە پیرەکان بە نیگایەوە دەردەکەوت. هەموو هەستمانکرد بە گومانەوە سەیری باڵندەکان دەکات، بەشتێک لە ئیرەییەوە سەیری سەوسەن دەکات، پێوەی دیاربوو دەیەوێت لە هەرجێگایەک بێت، هەر خۆی پیاوە زیرەکەکە بێت کە هەموو زانیارییەک لای ئەو دەست پێدەکات و لای ئەو دوایی دێت. دوای بێدەنگییەکی دووروودرێژ دکتۆر بە دەنگێکی گوماناوی و بەنیگایەکی زێرەوانکیێ لە بن چاویلکەکەیەوە گووتی «واهەستدەکەم ئێستا کێشەیەکی زۆر گەورەمان هەیە... کێشەیەکی زۆر گەورە». فیکرەت گوڵدانچی سەیریکرد و گووتی «کێشەی چی، جەنابی دکتۆر؟». دکتۆر گووتی «کێشەی شوێن... جەنابی گوڵدانچی... کێشەی شوێن، ئەم هەموو باڵندەیە لە کوێ دادەنێیت؟».

هەموو سەیری یەکدیمان کرد و گوێمان لێبوو گوڵدانچی دەڵێت «بەڵێ دکتۆر ڕەفعەت هەق بەتۆیە کێشەی شوێن، کێشەیەکی گەورەیە... زۆر گەورەیە. بەڵام دەبێت بەهێمنی بیری لێبکەینەوە، بۆ ئەمشەو دەشێت باڵندەکان لە حەوشی ماڵی ئێمەدا بمێننەوە... بۆ ئەمشەو و چەند شەوێکی دیش دەتوانین لە حەوشی ماڵی خۆماندا جێگایان بکەینەوە، بەڵام بۆ دواتر شوێنی گەورەترمان دەوێت».

٣٩

ئاهەنگەکانی ئەو شەوە تابەیانی بەردەوام بوون. لەو سەردەمەدا هێشتا غەریبی و کۆچکردن لە شاری ئێمەدا نەبووبوو بە شتێکی ئاسایی، هێشتا هاتنەوەی غەریبان هۆیەک و بەهانەیەکی باش بوو بۆ ئاهەنگ، ئەمڕۆ پازدە ساڵ دوای ئەو شەوە، دوای ئەوەی دەیان هەزار خێزان و کوڕ و گەنجی ئێمە بەسەر زەویدا ئاوارەبوون و نیشتیمانیان بەجێهێشت، چیتر هاتنەوەی غەریبان بۆنەیەکی سەیر نییە و شتێک نییە شایستەی ئاهەنگ بێت. کە لە هاوینی ساڵی نەوەدوچواردا کامەرانی سەلما گەڕایەوە، جیهان لە خەیاڵی ئێمەدا هێشتا شوێنێکی سیحراوی بوو، جێگایەک بوو پڕ لە ئەفسانە، پڕبوو لە شتی نەبینراو و نەبیستراو... هەر کەسێک لە دونیاوە بەرەو ئەم شارەی ئێمە بهاتبایە، چیرۆکی سەیر و پڕ نهێنی و نەبیستراوی بۆ دەهێنایەوە. ئەو ڕۆژەی کە کامەرانی سەلما هاتەوە ئێمە لەسەرەتای سەرهەڵدانی ئەو پەتایەدا بووین کە دونیا بناسین. ئەو شەوە لە ژێر زەمینی ئوتێلەکەی باوەجاندا، شێتانەترین ئاهەنگمان گێڕا. مەنگوڕ شێتانە مەسرەفیکرد، تا نیوەشەو دوو کەبابخانە کەبابیان بۆ دەبرژاندین، لای هەموو مەشروب فرۆشەکان چی خواردنەوەمان دەستکەوت کڕیمان، سەدان قوتو بیبسی و کۆلای ئێرانیمان هێنا، لە بەیانیشەوە پاقلاوەخانەکانمان ڕاسپاردبوو پاقلاوەمان بۆ دروستبکەن. شەوێکی سەیربوو، ژێر زەمینی ئوتێلەکەی باوەجان کەسێکی تری نەدەگرت، مەنگوڕ باندێکی مۆسیقیش

گرتبوو مۆسیقامان بۆ بژەنن و گۆرانیمان بۆ بڵێن. کامەرانی سەلما و مەنگوڕ هەردووکیان لەسەر مێزە گەورەکەی ئێمە دانیشتبوون. مەنگوڕ گووتی «کوڕینا، ئەمشەو خۆشترین شەوی ژیانمە... لەو کاتەوەی لە دایکبووم دونیا قوونی تێکردوم و بەدبەختی لەدوای بەدبەختی دێتە سەر ڕێگام، بەڵام هەموو ناخۆشی ئەم چەند ساڵەم ئێستا تێپەڕی... بە سەری عەزیزی هەمووان ئەمشەو شەوی ئەوەیە ئێمە قوون بکەینە دونیا... شەوی ئەوەیە هەموو مەست بین و کەس تا بەیانی ڕێگای ماڵی خۆی نەدۆزێتەوە». مەنگوڕ زۆر بە کەیف بوو، ئەو شەوە بۆ یەکەمجار گوێمان لێبوو گۆرانی بۆ گووتین، پێشتر نەمانبیستبوو مەنگوڕ دەنگی خۆش بێت، بەڵام سەرەتا «لەبەر نازی چاو بازان» و دواتر «بابچینە سەر وەیس»ی گووت. بە دەستە توکنەکانی پەرداخی عارەقەکەی گرتبوو و بازووە خڕ و ئەستوورەکانی لەسەر مێزەکە دانابوو و گۆرانی دەگووت، چاوی لێکنابوو و بەدەنگێکی پڕ سۆز وشەکان لە دەمی دەهاتنەدەرێ. مەنگوڕ لەوانە نەبوو کە زۆر بخواتەوە، کەمجار لە دوو پێک زیاتری هەڵدەدا، کەسێک بوو دەیویست هەمیشە ئاگای لە خۆی بێت، هەتا لەو شەوەشدا تەواو ئاگای لە خۆی بوو، کامەرانی سەلما و دوو ئێرانییەکە لە ملاو لایەوە دانیشتبوون. ئەو شەوە هەستمان بەو هەموو گۆڕانە قووڵانەکرد کە سەفەر لەسەر شێوەی قسەکردن و سەیرکردن و جوڵاندنەوەی کامەران جێیهێشتبوو. هەر ئەو شەوەش ئاشکرابوو کە بەدرێژایی ئەو هەموو ساڵە، مەنگوڕ مەسرەفی سەفەری ئەم کوڕەی بە نهێنی کردوە، هەرچییەکی کردوە بۆئەوەبووە تین و تاوێک بدات بەم پیاوە تا لە سەر ڕێگاکانی جیهاندا ون نەبێت، ئەوەی وەک پەیامی سەرەکی و گەورەی ژیانی خۆی تەماشاکردوە. ئەو شەوە هەموو تێگەیشتین کە مەنگوڕ بۆ پەیداکردنی پارەی ئەم سەفەرە درێژە لە قاچاغچێتی عارەقەوە بۆ ئێران ئاڵاوە، لە دزییەکانی پێش ڕاپەڕینەوە ئاڵاوە، لە تاڵانییەکانی دوای ڕاپەڕیندا بەشداربووە، دەستی لە ئاودیوکردنی

ماشێن و کەلوپەلـە گرنگەکانـی وڵاتـدا هەبـووە بـۆ ئەودیـو سـنوور، چۆتـە حیزبـەوە بـۆ ئـەوەی ئاسـان پـارەی دەسـتبکەوێت. نـەوەک هـەر ئـەوە بەڵکـو وەک دواتـر زانیمـان کۆشـکێکی زۆر زۆر گەورەشـی کڕیـوە و دایناوە کامـەران دوای ژنهێنـان بچێتـە نـاوی. ئـەو شـەوە مەنگـوڕ خـۆی هیچـی نەگـووت، بـەڵام لـە ڕێـگای قسـەکانی کامەرانـی سـەلماوە بۆمـان دەرکـەوت ئـەو تەنیـا بـەو کۆمەکانـە توانیوێتـی بـە ڕێـگادا بـڕوات و بـە پـارەی ئێمـە لەنێـوان شـارەکان و وڵاتەکانـدا سـەفەریکردوە. بـەڵام ئێمـە کـێ بوویـن... ئێمـە لـە مەنگـوڕ بـەولاوە کەسـیتر نەبوویـن کـە بـە نـاوی هەموومانـەوە کۆمەکـی ئـەم کـوڕەی کـردوە، بە نـاوی هەموومانـەوە نامـەی بـۆ نوسـیوە، بـە نـاوی هەموومانـەوە تیـن و هێـزی سـەفەری پێبەخشـیوە. ئەوشـەوە کامەرانی سـەلما لە نێوان گۆرانییەکاندا جار جـار باسـی جیهانـی بۆدەکردیـن، جیهانـی گـەورە... کە ئـەو هەمـووی بینیبوو، ڕوبـار بـە ڕوبـار، شـار بـە شـار، جەنگـەڵ بـە جەنگـەڵ. بـۆ ئێمـە ئـەوە گرنـگ بـوو، کـە باسـی ژنـە جوانەکانـی سـەر زەویمـان بـۆ بـکات، باسـی ئەوەمـان بـۆ بـکات لـە کـوێ شـۆخترین خانمـی بینیـوە و ئـەم چەنـد سـاڵە چـۆن ژیـاوە و چـی سەرکێشـییەکی کـردوە. کامـەران گووتـی کـە لە هەمـوو شـارەکانی دونیادا ژن هەبـووە ئامادەبـوون لەگەڵیـدا بخـەون، ژن لـە هـەرە جوانتریـن ژنەکانـی سـەر زەوی، بـەڵام ئـەو جگـە لـە سەوسـەن گوڵدانچـی ئـارەزووی نەچۆتـە سـەر هیـچ ژنێکـی تـر. کامـەران دەسـتی دەخسـتە سـەر شـانی هـاوکارە ئێرانییەکەی و پێدەکەنـی و دەیگـووت گـەر حەزتـان لـە باسـی ژنـە، هاوکارەکـەم، ئـەو دەتوانێـت باسـی ژنتـان بـۆ بـکات، ئـەو ئینگلیزییەکـی بێگەرد و فەرەنسـییەکی بـاش قسـەدەکات، ئـەو لەگـەڵ هەمـوو ژنەکانـی دونیـادا خەوتـووە نـەک مـن، مـن دەتوانـم تەنیـا باسـی باڵندەکانتـان بـۆ بکـەم. ئـا لەویـادا ئێمـە دەبووین بە دوو بەشـەوە، ئەوانـەی حەزمـان لـە چیرۆکـی کەیـف و ڕاموسـانە ڕووماکـردە لای یـاوەرە ئێرانییەکـە و ئەوانەشـی دەمانویسـت شـتێکی نـوێ دەربـارەی جیهـان فێرببیـن دەچووینـە لای کامـەران. ئـەو شـارەزاییەکی گـەورەی لـە

باڵندەکاندا پەیداکردبوو، باسی توخمێکی بولبولی بۆ کردین کە بە پۆلێکی گەورە نێر یەک مێیان هەیە، مێیەکی جوان و نازادار کە هەر شەوە و دەچێتە هێلانەی یەکێکیانەوە و ساڵی دوازدە هێلکە دەکات و نێرەکان لە بری مێیەکە لەسەر هێلکەکان کڕدەکەون. باسی جەنگەڵێکی کرد تەنیا جۆرێکی تایبەت لە قەلەڕەش لە نێویدا دەژین و ڕێگا بە هیچ باڵندەیەکی دیکە نادەن ڕووی تێبکات، باسی شارێکی بۆ کردین هەموو باڵندەکانی سپین، سپی سادە، بێئەوەی یەک خاڵی ڕەش لەسەر پەڕیان بێت. باسی جۆرە شاهێنێکی بۆ کردین لە ناو خۆڵەمێشی گەرمدا نەبێت هێلکە ناکات، باسی لەقلەقێکی بۆ کردین دەنوکی ئاڵتونە و بە هیچ ڕاوکەرێکی سەر زەوی ناگیرێت، چونکە هێندەی دەستی مرۆڤی بەرکەوت دەبێتە پارچەیەک لە پەڕی سپی و وەک با بیبات پەرشدەبێتەوە، جۆرە بولبولێک کە ئەگەر مرۆڤ زیاد لە دە دەقیقە گوێ لە خوێندنی بێت، هێدی هێدی لەشی خاودەبێتەوە و خەوێکی وەها قووڵی لێدەکەوێت چەند ڕۆژێک لە خەو هەڵناستێت. کامەران ئەو شەوە باسی ئەو قەڵەڕەشانەی بۆ کردین کە لەگەڵ مردووەکاندا قسەدەکەن و سوێندی بۆ خواردین کە خۆی یەکێک لەوانەی بینیوە و هەموو شتێکی دەربارەی ژیانی باوکی لەدوای مەرگ پێگوتووە، باسی ئەو کۆترانەی بۆ کردین کە وەک مرۆڤ پرسە دادەنێن و گۆڕستانیان هەیە، باسی ئەو کونەپەپوانەی گەر هەتاویان بەرکەوێت یەکسەر دەبن بە خۆڵەمێش. یەکێکمان لێیپرسی «هێی کامەران، هێی کوڕەکەی سەلما دۆڵانی پێمبڵێ لەم سەفەردا زیاتر لە هەر شتێک لەچی ترساویت، لە چ جانەوەرێک، لە چ دڕندەیەک، لەچ ئازارێک؟». کامەران دوای کەمێک بیریکردنەوە گووتی «تاکە شتێک لێیترساوم ئەوەبووە ڕۆحم لە جێگایەک و لەشم لە جێگایەکی دیکە بمرێت، ئەوە ترسی هەرە گەورەی هەموو ژیانم بووە». ئەو شەوە هەموومان هێند سەرخۆشبووین بەو قسەیە دامانە قاقای پێکەنین، چونکە ئەوکات لە مەستیدا وا بیرماندەکردەوە،

هیچ مرۆڤێک نییە لەشی لە جێگایەک و ڕۆحی لە جێگایەکی دیکە بمرێت، لەو جەنجاڵییەدا قسەکەی کامەران بە هێمنی بەسەر هەمووماندا تێپەڕی و هەموو وەک نوکتەیەکی ناجۆر وەرمانگرت. بێئەوەی بیریکەینەوە دەمانخواردەوە و بە نۆبەت گوێمان لە چیرۆکی ئەو دوو پیاوە دەگرت، دەمانخواردەوە و گۆرانیمان دەگووت، لەگەڵ مۆسیقاکەدا خۆمان بادەدا و لەگەڵ گۆرانیبێژەکاندا گۆرانیمان دەگووتەوە، لە کۆتایی شەودا هەموو شەکەت و مەست و سەرسام نەماندەتوانی لە شوێنی خۆمان بجوڵێین. لەگەڵ ئەوەی زۆر زۆرمان خوارد و زۆر زۆرمان خواردەوە، چەندەها نەفەر کەباب هێشتا لەسەر سینییەکان بێدەستکاری مابوونەوە، هەموومان تا ئەندازەی کوێری مەست بووین، بەڵام دەیەها بوتڵە عارەق و شەرابی دەست لێنەدراو هێشتا هەر لەسەر مێزەکان بوون.

کەسمان نازانین کەی ئاهەنگەکە تەواو بوو، کەی گەیشتووینەتەماڵەوە و کێ ئێمەی بردۆتە ناو جێگاکەوە؟... بەڵام کە بەیانی هەستاین دڵنیابووین لە جاران زیاتر شت دەربارەی دونیا دەزانین، لە جاران زیاتر ئارەزووی ئەوەمان تێدایە کە بڕۆین و شار و جەنگەڵ و تاقگە دوورەکان ببینین... لە جاران زیاتر دەنگێک لەدەرەوەی دیوار و شەقام و کۆڵانەکانی ئەم شارە بانگیدەکردین... هەموو بەجۆرێکی سەیر گوێمان بۆ دەنگی باڵندەکان تیژبووبوو، ئێواران بە کۆڵانی باڵندەکاندا پیاسەماندەکرد بۆ ئەوەی گوێمان لە خوێندنی بولبولەکانی خانم بێت، گوێمان لە قیڕەی تووتییەکانی ئەو بێت، هەستماندەکرد دەنگی ئەو باڵندانە هاواری دونیایەکی پڕ تەلیسمە و بەرەو خۆی بانگماندەکات، دەنگی سیحراوی کچانی وڵاتانی دوورە و بانگماندەکەن... دوای بینین و بیستنی ئەو باڵندانە دەبووایە بە ڕاستی بڕۆین و جیهان بدۆزینەوە... ئێمە دوا میللەتی سەر زەوی بووین کە دەبووایە لە ماڵی خۆمان بێینەدەرێ و دووبارە کیشوەرە دۆزراوەکان بدۆزینەوە، دووبارە جەنگەڵە دۆزراوەکان و شارە دۆزراوەکان بدۆزینەوە.

٤٠

بۆ ڕۆژی دوایی سەوسەن لەگەڵ پرۆشە و مریەمی پورزایدا هات بۆ بازاڕ و لای دارتاشێک و دوو ئاسنگەر کۆمەڵێک قەفەزی تایبەتیان دا بەکردن، پتر لە سی و پێنج قەفەز لە هەموو جۆرە قەوارەیەک و لە هەموو شێوە چەشنێک، کە دەبایە لە ماوەی دە ڕۆژدا هەموویان بگوازرێنەوە بۆ ماڵی گوڵدانچی. هەر لەو ڕۆژەدا بوو پیاوانی ناو بازاڕ سەوسەنیان ناونا خانم یان کچی باڵندەکان. هەر لەو بەیانییەشدا سەوسەن لە بازاڕدا منداڵێکی زەرففرۆشی بینی ڕایدەکرد و دەیگووت «کچی باڵندەکان هات... کچی باڵندەکان هات».

سەوسەن سووربوو لەسەر ئەوەی باڵندە بچوکەکان، ئەوانەی شوێنی زۆر گەورەیان ناوێت، ئەوانەی دەتوانن پێکەوە بژین، ئەوانەی ئازاری مرۆڤ نادەن و ناشێت هوزاری خوشکەزای بریندارێکەن، لە ماڵی خۆیدا و لەبەرچاوی خۆی بمێننەوە، تەنیا باڵندە گەورەکان دەبایە دەربچن و لەدەرەوەی ماڵ شوێنێکی تایبەتیان بۆ بکرێت. عیزەت گوڵدانچیش مەخزەنێکی گەورە و فەرامۆشکراوی لە دەرەوەی شار هەبوو، بە جۆرێکی کاتی خستییە بەر دەستی فیکرەتی برای تا بیکەنە نیشتەجێی باڵندەکان.

ڕۆژی دوایی کامەرانی سەلما دەبایە ئێوارەیەکی درەنگ بچێت بۆ ماڵی گوڵدانچی و گفتوگۆیەکی دوو قوڵی لەگەڵ سەوسەن خاندا ئەنجام بدات. کاتێک پێی خستە ماڵی گوڵدانچییەوە، هەستێکی بەهێز دایگرت

کە دەشێت ڕەشەبایەکی قایم پێش ئەو هاتبێت و هەموو شتێکی لەگەڵ خۆیدا بردبێت، دیمەنی ماڵەکە هیچی لەو ماڵە قەشەنگە ڕازاوەیەی جاران نەدەچوو کە بەدرێژایی ساڵانی سەفەر، وێنەکەی لە خەیاڵی خۆیدا پاراستبوو. ئەو دەمەی پڕبوو لە کورسی و مێزی گران و پەیکەری کۆن و شتی بەسامانبار و خشڵبەها، کە چووە قاتی سەرەوە و پێی خستە ژووری کتێبخانە گەورەکەش، لە خاڵیتی و بێدەنگی هۆڵەکە سەرسامبوو، هەتا یەک کتێبیش چییە لەوێ نەمابوو، کورسی و مێزێکی کۆن و قەنەفەیەکی پیر و ماندوو و قەرەوێڵەیەکی خەو لەو سەری ژوورەکەدا دانرابوون. لە شوێنی خۆی وەستا و سەیری سەوسەنی کرد کە بە ئارامی لەسەر مێزەکەی خۆیەوە سەیریدەکرد. کامەران سەرسامانە هاواریکرد: «سڵاو خانم... سڵاو... بەڵام عەفوومکە... ڕەنگە کەم ئەدەبی بێت، بەڵام... بەڵام تێناگەم... بۆ وایە، خانم... بۆ وایە... بمبورە، ڕەنگە پرسیارێکی جوان نەبێت، بەڵام ناتوانم نەپرسم، ناتوانم نەپرسم. کوا ماڵە قەشەنگەکەی جارانتان... کوا کتێبخانە گەورەکەتان... کوا پەیکەرە جوانەکانتان؟». سەوسەن دڵنیابوو هەر سێ داخوازەکە ئەو پرسیارەی لێدەکەن. بە هێمنییەوە پێشوازی لێکرد و تکایکرد لە سەر قەنەفە کۆنەکەی دانیشێت، هەمان ئەو قەنەفەیەی زیاد لە هەشت ساڵ لەوەوبەر شەوێک لەسەری دانیشتبوو... بەڵام ئێستا ماندوو و بێڕەونەق دەینواند. سەوسەن ئەمجارە بەدەستی خۆی چای لە قۆرییەکی ڕەش بۆ تێکرد و بەدەنگە لاواز و کزەکەی خۆی گوتی «کامەرانی سەلما، تۆ زیاد لە هەشت ساڵە ڕۆیشتویت، لەو ماوەیەدا چەندین شەڕی گەورە ڕوویانداوە... من خۆشحاڵم کە تۆ لێرە نەبوویت، کە جەنگی عێراق و هاوپەیمانەکان ڕوویدا، بەخۆم گووت سوپاس بۆ خودا کە کەسیان لێرە نین... کەسیان ناچارنین لەو شەڕە پیسەدا بەشداربن. کە ڕاپەڕین ڕوویدا و هێزەکانی سەدام تێکشکان، دۆعامدەکرد کە بەس نییە تۆ لێرە نیت، دەمزانی تۆ لێرەبوویتایە شتێ

خۆت دەخستە ناو هەموو ئاگرەکانەوە... هەموو شەقامەکانی شار، هەموو جێگاکانی شەڕ دەگەڕام و دەستم لەسەر دڵم بوو و دەمگووت بەس نییە کامەرانی سەلما لێرە نییە. دەمگووت بەو خوایە لێرەبایە، بە دڵنیاییەوە ئێستا لەگەڵ جەنگاوەرەکاندا شەڕیدەکرد. هەموو کاتێک کامەرانی سەلما، هەموو کاتێک... گەر هەر شتێک بووبێت، دەستم گرتووە بە دڵمەوە و گووتوومە بەس نییە کامەران لێرە نییە. بەس نییە ئەو لێرە نییە خۆی بخاتە ناو ئاگرەوە. ئیتر ئێمە لەو نێوەندەدا زۆر هەژاربووین، باوکم چیتر موچەی وەرنەدەگرت، ئەوەی هەمان بوو خەرجمانکرد، خۆت دەزانی گوڵدانچی خەریکە تەواو پیردەبێت... ناتوانێت کاربکات، کە گەڕاینەوە بۆ کوردستان بۆئەوە بوو پشوویدەین، بۆ ئەوەی هەموو ڕۆژانی ناخۆشی بەغدامان لە بیربچێتەوە، گوڵدانچی توانای کاری نییە و منیش توانای کارم نییە. لە شارێکی وەک ئێرەدا کە لەدەرەوەی دونیایە بۆ کچێکی وەک من چی هەیە بیکەم... هیچ... جگە لەوە من بەردەوام نەخۆشم. لەبەرئەوە دەبوو هەموو شتێک بفرۆشین... هەموو شتێک، بەڵام دەمەوێت گوێم لە تۆ بێت، ئەم شارە جگە لە حیکایەتی ناخۆش هیچی تری تێدا نییە، تۆ باسی جیهانم بۆ بکە... حەزدەکەم بزانم تۆ دونیات چۆن بینی؟... ها.. دەبینیت، منیش چیتر ئەو کچە نیم کە هەشت ساڵ و نیو لەوەوبەر هەبووم... پێمبڵێ پەشیمان نیت لەوەی بەو چەشنە و ئەو هەموو ماوەیە بەسەر زەویدا ئاوارەبوویت... پێمبڵێ هەندێ جار لە من تووڕە نەبوویت و ڕقت لێم نەبووە کە تووشی سەفەرێکی وا درێژم کردیت... ها پێمبڵێ، من هەشت ساڵە هیچ شەوێک نییە خەوم بە هەر سێکتانەوە نەبینیبێت، زۆریەی وەخت تۆم لە بەلەمێکدا دەبینی، بەلەمێکی سەوز... ئاه، بەڵام کاتی خەون نییە، وانییە، ئێستا ئەوەتا لە بەردەممدایت و دەتبینم... وانییە».

کامەران هەر وەک جاران بە خەندەکانی سەوسەن، بە نیگا سافەکەی

و سەیركردنە نەرمەكانی، بەو دەنگە ئێجگار هێمنەی كە پێدەچوو دەنگی مەخلوقێكی سەر ئەم زەمینە نەبێت سەرسامبوو. ئاسان هەمان تەزووی خۆشەویستی جارانی لە دڵی خۆیدا دۆزییەوە، هەستیكرد هەڵەی نەكردوە لەوسەری زەمینەوە بۆلای ئەم ژنە هاتۆتەوە. هەڵەنەبووە درێژترین سەفەری بە دونیادا لە پێناوی ئەم ژنەدا كردوە. ئێستاش كە بەرامبەری وەستابوو هەمان ئەو هەستەی هەشت ساڵ لە مەوبەری هەبوو كاتێك لە بەردەمیدا سوژدەی برد و گووتی «شووم پێبكە». ئێستاش دەیتوانی هەمان شت بكات، بەڵام ئەمڕۆ زیاتر لە هەر شتێك ویقاری پێویست بوو، هەردووكیان بەشی خۆیان كامڵ بووبوون. كامەران لەو ماوەیەدا گۆڕابوو، دەیتوانی هێمنتربێت و جوانتر قسەبكات، بەدرێژایی ئەو چەند ساڵە یاوەرە ئێرانییەكەی و هاوڕێكانی لەمسەرە و سەری زەمیندا باشتر فێری نوسین و خوێندنەوە و قسەكردنیان كردبوو. كە بەرامبەر سەوسەن وەستا دەیزانی لە ساتێكی وادا، تەنیا وشە فریای دەكەوێت، تەنیا وشە. ئەو ساڵە دووروودرێژانەی سەفەر فێریانكردبوو كە وشە تەنیا پاسپۆرتی ڕاستەقینەی مرۆڤە. بە سەوسەنی گووت «نا سەوسەن خان، بیرمنایەت لە تۆ تورە بووبێتم. پێویست ناكات باسی ڕاوەكانت بۆ بكەم چەندە ناخۆشبوون، جارێكیان جووتیارێكی هێندی پێیگووتم گرتنی هەندێك باڵندە لە گرتنی تیشك ئەستەمترە، من قەت قسەی ئەو ڕاوكەرە هیندییەم بیر ناچێتەوە. تەنیا دوای سەفەرێكی وادووروودرێژ دەتوانم بە دڵنیاییەوە بڵێم كە مرۆڤ و باڵندە لە دوو دونیای جیاوازدا دەژین... زەوی خانم، جێگایەكی جوانە، هەموو جێگایەكی جوانە... هەموو مەخلوقێكی جوانە، بەڵام حەزم نەدەكرد زۆر بیر لەو هەموو جوانییە بكەمەوە، عەقڵی ئەوەم هەبوو، زۆر بیر لەو هەموو جوانییە نەكەمەوە. گەر زۆر بیرم لە جوانی بكردایەتەوە وندەبووم... بەڵام دەمزانی تۆ بۆیە منت ناردوە تا دونیا ببینم. من دەمزانی، دڵنیام دووانەكەی تریش ئەوە دەزانن كە تۆ باڵندەكانت ناو

تۆ دەتەوێت دونیا ببینین، یادگارییەکی گەورەمان هەبێت... کە پیربووین، شتێکی گەورەمان هەبێت بیگێڕینەوە. کە منداڵمان بوو، باسی دونیایان بۆ بکەین، هەموو دونیا. من وام بیر لێدەکردەوە، زۆر شەو کە لە ئوتێلی شارێکدا سەرم دەنایە سەر سەرین، دەمگووت گەر مرۆڤ باوکێکی هەبێت، باسی هەموو دونیای بۆ بکات، باشترە لە باوکێک کە تەنیا باسی شارێک یان گوندێکی بچکۆلەی بۆ بکات، گەر باوکێکی هەبێت هەموو شوێنەکانی بینیبێت باشترە لە باوکێک هیچی نەدیبێت... من لەو سەفەرە پەشیمان نیم... بەڵام ڕەنگە نەتوانم جارێکی تر سەفەرێکی تری وەها بکەمەوە».

سەوسەن بە نیگایەکی غەمگینەوە سەیریکرد و گووتی «بەڵام پێمبڵێ ئەی چیرۆکی زۆرت پێیە بۆ من... چیرۆکی زۆر؟».

کامەران بە پێکەنینەوە گووتی «سەوسەن خان، ئەگەر شووم پێبکەیت، بەشی هەموو شەوەکانی ژیان چیرۆکم پێیە... بەشی هەموو شەوەکان»

سەوسەن گووتی «کامەران پێمبڵێ بیرت لەوە کردەوە نەگەڕێیتەوە، بە خەیاڵتدا هات، بڕۆیت و پشت لە هەموو شتێک بکەیت و واز لە باڵندەکان بهێنیت و نەگەڕێیتەوە؟».

کامەران گووتی «نا خانم... گەر سەر ڕاست بم لەگەڵتدا بیرم لە شتی وانەکردۆتەوە، بەڵام دەمویست سەفەرەکەم تەواوبکەم، بەڕاستی دەمویست تەواوبکەم. هەستمکرد تۆ باڵندەکانت بە جۆرێکی وا دابەشکردوە، مرۆڤ ناچاربێت زۆرترین شار و زۆرترین دارستان ببینێت. منیش گووتم مادام خانم وای دەوێت با بەوجۆرە بێت. نا نەمدەتوانی نەگەڕێمەوە، گەر باڵندەکانیشم نەگرتایە هەر دەگەڕامەوە، چونکە زۆر بیری هاوڕێکانم دەکرد، بیری منداڵی خۆمم دەکرد، دەمزانی گەر بە دەستی بەتاڵ بگەڕێمەوە بەوە تووشی ئابڕووچوونێکی گەورە دەبم بەڵام هەر دەهاتمەوە، نا خانم گەر هیچیشم ڕاونەکردایە هەر دەهاتمەوە. بەڵام گەر وابووایە، ڕووم نەدەهات خۆم لە بەردەمی تۆدا ئاشکرابکەم، ئەو کات خەمی خۆم هەڵدەگرت

و وەک چەقۆکێشـەکەی جـاران دەژیـام... نـا خانـم، شـوێنم بـەلاوە گرنـگ نەبـوو. نـا سەوسـەن خـان، ئـەوەم بـەلاوە گرنـگ نەبـوو کـە لـە شـەڕ دوورم، ئـەوەم بـەلاوە گرنـگ بـوو کـە لـە تـۆ دوورم. مـن کوڕێکـی زۆر خوێنـدەوار نیـم، تـۆ ئـەوە دەزانیـت... زۆر جـار لـە خـۆم دەپرسـم چـی لـەم سـەفەرە فێربـووم... خانـم ڕۆژێکیـان هەسـتمکرد قـووڵ لـە نیـازی تـۆ تێگەیشـتووم، بـە هەمـوو نەخوێنـدەواری خۆمـەوە لـە نیـازی تـۆ تێگەیشـتووم. ڕۆژێـک لـە دارسـتانێک لـە ئوسـتراليا، بـۆ باڵندەیـەک دەگـەڕام نـاوم نابـوو مەلـە قاقـا، چونکـە دەنگـی خوێندنەکـەی لـە دەنگـی قاقـای مـرۆڤ دەچێـت، تەنیـا لـە دارسـتانەکانی ئوسترالیاشـدا دەژی، مـن لـە هیـچ جێگایەکـی تـری زەویـدا نەمبینیـوە، باڵندەیەکـی مارخـۆرە خانـم، تەیرێکـی زۆر گـەورە نییـە، تۆزێک لە کۆتـر گەورەتـرە، ترسـنۆکیش نییـە خـۆی زۆر دەردەخـات و ئاسـان دەگیرێـت. مـن جووتێـک لـەو تەیرانـەم گـرت، ماوەیەکـی درێـژم بڕیبـوو بـۆ ئـەوەی بیانگەمـێ و بیانگرم، بـەڵام دەنگـی قاقاکانیـان خەڵکـی زۆر سـەغڵەتدەکرد، کـە لـە کەشـتییەکی کۆنـدا لـە ئوسـترالیاوە بـەرەو هیندوسـتان گەڕامـەوە، بـە شـەو هێنـدە قاقایـان لێـدەدا، سەرنشـینانی کەشـتییەکەیان وەڕزکردبـوو، ئیدی یەکێـک ئـاوی ژەهـراوی دانـێ و دەم و دەسـت مەلـە قاقاکانـم مـردن. ئـەو شـەوە تێگەیشـتم ژیانـی باڵندەیـەک چەنـد نرخـی هەیـە، چەند گرنـگ و مانادار و گەورەیـە. تێگەیشـتم تـۆ بۆچـی منـت بـۆ ئـەم سـەفەرە نـاردوە... ئەو شـەوە کـە مردنـی ئـەو دوو باڵندەیـەم بینـی لـەوە تێگەیشـتم تـۆ دەتەوێـت نرخـی ژیـان بزانـم... لـە پاراسـتنی ژیانـی تەیرەکانمـدا ماندووبیـم... ئـەوکات زانیـم کـە چ هەڵەیەکـی گـەورەم کـردوە کاتێـک چەقـۆم لـە مەنسـور ئەسـرین داوە، لەوانەیـە گـەر مـن ئـەو چەقۆیـەم لـە مەنسـور نەدایـە کەسـمان پێویسـتیمان بـەم سـەفەرە درێـژە نەبووایـە... لەوانەیـە خانـم... لەوانەیـە تـۆ ئێمـەت ناردبێـت بـۆ ئـەوەی فێـری ڕێـزی ژیانبیـن... چوزانـم سەوسـەن خـان، لەوانەیـە بەوجـۆرە بێـت. مـن کـە ئـەو چەقۆیـەم وەهـا شـێتانە لـە مەنسـوردا،

تێگەیشتی ئێمە چەند بێحورمەت سەیری ژیانی یەکتر دەکەین، ها ئەوە سزایەکی گەورە بوو کە بڕۆین و هەشت ساڵ شەو و ڕۆژ باڵندەکانمان لە مردن بپارێزین. ئێستا من کە ڕێزی ژیانی باڵندەیەکی بچوک دەگرم، ئیدی چۆن ڕێزی ژیانی مرۆڤ نەگرم... سەفەری ئەو هەشت ساڵەم خانم بۆخۆی بیرکردنەوەیەکی دوورودرێژ بوو لە باڵندەکان، خەمێکی ڕۆژانە بوو بۆ پاراستنی ئەوان... دەبوو ڕێزی ژیانیان بگرم. لە هەر شوێنێک بوویێتم خەمی ژیانیانم خواردوە، دیارە لەو هەشت ساڵەدا زۆر لە تەیرەکانم مردن، بەڵام هەمیشە وامدەکرد نێر و مێیەکم هەبێت، جووتێک مێلکەم بۆ بکەن و بەچکەم بۆ دروستبکەن. ئا بەوجۆرە بوو، ئا بەوجۆرە زۆر توخمم دەپاراست».

سەوسەن چایەکی بۆ خۆی تێکرد و بەهێمنی خواردییەوە و بەردەوامیش سەیری کامەرانی سەلمای دەکرد، دوای ئێستێکی کورت گووتی «کامەران، ئێستا دەتوانێت کەس لە پێناوی مندا بکوژێت؟»

کامەران گووتی «نا خانم، مرۆڤ کە بە جیهاندا گەڕا، کە بەڕاستی بە جیهاندا گەڕا، مەبەستم ئەوەیە کە لە ڕۆحلەبەرەکانی تر نزیک بووەوە، ناتوانێت کەس بکوژێت. کە وات لێهات مردنی باڵندەیەک ئازارت بدات، ئیتر حورمەتی ژیانی تریش دەگریت. تۆ لەیەکەمجارەوە دەتزانی من تۆم خۆشدەوێت، لەو باوەڕەدا نیم تۆ منت خستبێتە بەر سەفەرێکی وادرێژ تا ئەو خۆشەویستییە تاقیبکەیتەوە. تۆ هەر لە یەکەم جارەوە دەتزانی من تۆم خۆشدەوێت... هەموو کەسیش ئەوەی دەزانی. تۆ بۆیە منت نارد، تا بژیم و نەکوژرێم و ژیان ببینم... من کابرایەکی شارەزا نیم... شەوێکیان دانیشتم و زۆر سەیری تەیرەکانم کرد، زۆر زۆر سەیرمکردن... دوای دەیان سەعات سەیرکردنی ئەو باڵندانە تێگەیشتم کە تۆ دەتەوێت من ژیان ببینم نەوەک دونیا... دەزانی خانم چ هەستێکی سەیرە کە باڵندەیەک دەگریت، چ هەستێکە کە پەنجە دەخەیتە سەر دڵی و لێدەدات، کە تەماشای چاوە

ترساوەکانی دەکەیت، کە دەبینیت لە ترسا پەڕەکانی دەوەرێت... ئا لەو کاتانەدا بە ڕوونی تێدەگەیشتم بۆ بەم ڕێگا گەورانەی دونیادا وێڵم، دەمزانی تۆ دەتەوێت ڕۆحلەبەرەکان ڕوو بە ڕوو ببینم. هەر ئەوەی کە دەبووایە شەو و ڕۆژ لەگەڵ باڵندەکان بم، ئەوەی دەبووایە بەو هەموو دارستانانەدا بڕۆم، ئەو هەموو زیندەوەرانە ببینم... ئەوە شتێکی تازە بوو بۆ من... لە ڕاستیدا من ژیان سەرسامدەکات نەوەک دونیا... گەر بڵێیت دونیات بینیوە دەڵێم نا، لەبەرئەوەی لەسەفەرەکەمدا زۆربەی کات خەریکی سەیرکردنی زیندەوەران و باڵندەکان بووم... ئێستا ناتوانم باڵندەیەکیش بکوژم... بەڕاستی ناتوانم، گەر تۆش داوام لێبکەیت ناتوانم...».

سەوسەن هەستا و چووە پێشدەمی کامەرانی سەلما و گووتی «ئەی ئێستا من چۆن دەبینی، کامەرانی سەلما دوای ئەوەی کە هەموو ژنی دونیات بینی، دوای ئەوەی کە بە زەویدا سەفەرتکرد، ئێستاش من هەر وەک جاران دەبینیت... هەر وەک جاران؟».

کامەران خۆی ڕاستکردەوە و سەیرێکی سەوسەنی کرد و گووتی «چووبێتم بۆ هەر وڵاتێک بەوردی سەیری هەموو ژنەکانم کردوە، بەوردی لە جوانییان ڕاماوم، بەڵام سەوسەن خان، من دڵنیاتدەکەمەوە، لەسەر ئەم ئەستێرەیە تۆ لای من لە هەر کەس پڕ ئەفسون تریت، ڕەنگە جوانترین ژنی دونیا نەبیت... ئا خانم لە ڕاستیدا حەزم لەو قسانە نییە، بڵێم جوانترین باڵندەی دونیا، دەنگ خۆشترین بولبولی دونیا، جوانترین ژنی دونیا، باشترین پیاوی دونیا... ئا خانم... کە مرۆڤ دونیای بینی، مەبەستم لەوەیە کاتێک بە ڕاستی دونیای بینی، واز لەو قسانە دەهێنێت. من بەردەوام وێنەکەی تۆ لە بەرچاوم بوو، ئەوە بەسە کە هیچ ژنێکی دونیا نەیتوانی ئەو وێنەیەم لە بەرچاو بسڕێتەوە... هەتا هیچ باڵندەیەک... هیچ دیمەنێکی جوان، ئەوە لای من لە هەر شتێک گرنگتر بوو، بەسەرزەویدا دەڕۆیشتم و تۆ لەگەڵمدا بوویت. شەو و ڕۆژ

لەگەڵمدا بوویت... کە سەیری باڵندەیەکی جوانم دەکرد حەزمدەکرد تۆم لەگەڵدا بیت، کە خواردنێکی تایبەتی و خۆشم دەخوارد دەمویست تۆ لەگەڵمدا بیت، هەتا کە ژنێکی جوانم دەبینی دەمویست تۆ لەگەڵمدا بیت تابزانم تۆش بەوجۆرە جوان دەیبینیت».

سەوسەن لە بەردەم کامەرانی سەلمادا وەستا و گووتی «کامەران دەستتم بەرێ... تکایە دەستتم بەرێ»

کامەران بە سەرسامی سەیریکرد و گووتی «فەرموو خانم، فەرموو».

سەوسەن بەهێمنی دەموچاوی لە دەستی کامەران نزیککردەوە، کامەران بۆ ئێستێک وایدەزانی دەستی ماچدەکات، بەڵام بینی لەسەرەخۆ، زۆر لەسەرەخۆ چاوی لێکدەنێت و بۆنی دەستی دەکات، بۆنکردنێکی زۆر قووڵ و دەڵێت «وای خوایە... وای خوایە». بە هێمنی ڕوخساری لە هەموو لەشی نزیککردەوە و بۆنیکرد، بۆنی بە سینەیەوە کرد، بۆنی بە گەردنییەوە کرد، بۆنی بە دەموچاوییەوە کرد، بۆنی بە قژییەوە کرد و زۆر زۆر بە ئەسپایی گووتی «وای خوایە... وای خوایە... ئەوە خۆیەتی... بۆنی دونیا... بۆنی ڕاستەقینەی دونیا...». جار دوای جار وەک بۆنی گوڵێک بکات، چاوی لێکدەنا و بۆنی کامەرانی دەکرد و بە ئەسپایی وەک چرپەیەکی ناسک و ئەفسوناوی دەیگووت «وای خوایە... وای خوایە». ئینجا هەڵدەستا وەک ئەوەی زۆر ماندووبێت بە هێمنی لە ژوورەکە دەچووەدەرێ، کامەران گوێی لە دەنگی پێڵاوەکانی بوو لەسەر کاشی ژوورەکە، گوێی لێبوو بەپلەکاندا چووە خوارێ. سەوسەن ڕۆیشت و وەک ئەوەی گێژییەکی گەورە لە خۆی دەربکات دەموچاوی شت، دەبایە شتێک فێنکیبکاتەوە، بەردەوام لە ژێر لێوی خۆیەوە دەیگووت «وای خوایە... ئەوە بۆنی دونیایە... بۆنی ڕاستەقینەی دونیا لەسەر لەشی پیاوێک... وای خوایە...».

ماوەیەکی ویست تا ئارام بووەوە. بۆ ئێستێک لە چێشتخانەکەدا خۆی بە دروستکردنی چایەکی دیکەوە سەرقاڵکرد، چووەوە ژوورەکەی جارانی،

خۆی و لە بەر ئاوێنەکەدا سەیری خۆی کرد، هیچ کات لە ژیانیدا بەوجۆرە ڕەنگی نەپەڕیبوو، هیچ کات. پڕوشەی خوشکی لێیپرسی «سەوسەن چییە، شتێک هەیە؟». بە بێئارامییەوە سەری بادا و گووتی «نا هیچ نییە... هیچ نییە». کە کاتێک دڵنیابوو کەمێک هێمن بۆتەوە گەڕایەوە سەرێ... کامەرانی سەلما سەرنجی ڕەنگ پەڕین و تێکچوونە ناکاوەکەی دا، بەڵام بێئەوەی تێبگات چییەتی سەیریکرد و بۆی پێکەنی.

دوای ئەوە شتەکان ئارام ڕابوردن و ویقاری سروشتی خۆیان وەرگرتەوە. ئەو ڕۆژە بۆ هەردووکیان ڕۆژێکی خۆشبوو، قسەکردن لە نێوانیاندا لە قسەکردنی دوو کەس دەچوو هەموو ژیان بەشیان نەکات شتەکانی خۆیان بگێڕنەوە. سەوسەن فیکرەت و کامەرانی سەلما چەندین سەعات لەگەڵ یەکدا مانەوە، لەسەر جەنگ قسەیانکرد، لەسەر خۆشەویستی، لەسەر باڵندەکان، لەسەر شەڕی ناوخۆ، لەسەر چۆنێتی دروستکردنی قەفەزی باش و چەندان شتی دیکەش... بەڵام سەوسەن فیکرەت کە تەواو ئارام بووەوە پێیگووت دوا بڕیاری لە مەسەلەی شووکردنندا کاتێک ئاشکرادەبێت کە هەردوو داواکارەکەی تر گەڕانەوە، پەیمانی دایە کە باش ئاگای لە باڵندەکان دەبێت و هەر کاتێک شوێنێکی گونجاویشیان هەبوو، کامەران دەتوانێت دووبارە بیانبینێت. کە کامەرانی سەلما هاتەدەرەوە دڵنیابوو کە سەرنجێکی باشی لای سەوسەن جێهێشتووە... سەوسەنیش هێندەی ئەو ڕۆیشت وەک شێت ڕایکردە خوارەوە و باوەشی بە پڕوشەی خوشکیدا کرد و گووتی «وای چ کوڕێکی جوانە خوایە... وای چ کوڕێکی جوانە... لە هەموو تەیرەکانی دونیا جوانترە». پڕوشە بەسەرسامی و خۆشییەوە سەیریکرد و باوەشی پیاکرد و گووتی «ڕاستدەکەیت سەوسەن، کوڕێکی زۆر جوانە... لە هەموو تەیرەکانی دونیا جوانترە».

پڕوشە لە ژیانیدا سەوسەنی بەوجۆرە کراوە و گەش نەبینیبوو... هیچ کات... هیچ کات.

٤١

هەموو قەفەزەکانی یەک یەک بەدەستی خۆی بردە سەرەوە، بۆ شوێنی کتێبخانەکەی جاران. پتر لە بیست باڵندەی ورد و دەنگخۆشی جیاکردەوە و لەو قەفەزە تازانەدا ماڵی بۆ دروستکردن. گەر هەندێ ڕۆژ پەردەی ژوورەکەی لاببردایە، بۆ ئەوەی ڕوناکی لە باڵندەکان بدات و پەنجەرەکانی بکردایەتەوە بۆ ئەوەی هەوای نوێ وەرگرن، ئێمە لەسەر شەقامەکەی خوارەوە و لە ڕێگای دەلاقەی پەنجەرەکەوە هەندێک لە باڵندەکانمان دەبینی. ئێمە تا ماڵی سەوسەن لەوێدا بوو ئێواران بەبەردەم ئەو پەنجەرەیەدا پیاسەماندەکرد بۆ ئەوەی گوێمان لە دەنگی سیحراوییان بێت کە هەمیشە و هەمیشە دەیانخوێند... شەوانە هەندێکیان دەیانخوێند و بەیانیان هەندێکیان و نیوەڕوان چەندانێکی تر و ئێوارانیش کۆمەڵێکی دیکەیان. هەندێ جار ماوەیەکی درێژ تەنیا باڵندەیەک دەیخوێند و هەموو ئەوانی دی گوێیان دەگرت. هەندێ جاری دیکەش چەند باڵندەیەک پێکەوە یەک میلۆدیان دەخوێند و کەم کەمیش هەمووان پێکەوە کۆراڵێکی گەردونیان دەگووت. سەوسەن هەستیدەکرد باڵندەکان بە ئاوازە جیاوازەکانیان دەبیەن بۆ جەنگەڵە جیاوازەکانی دونیا، لە شوێنەکەی خۆیدا چاوی لێکدەنا و نەغمەی خوێندنی باڵندەکان لەگەڵ خۆیاندا بە دونیادا دەیانگێڕا، یەک بە یەک باڵندەکانی دەناسی و دەیزانی لە چ دارستان و زۆنگاو و گوێ ئاوێکی سەر زەمینەوە هاتوون. دەنگی باڵندەکان

بەسەر زەمیندا دەیانبرد و دەیانهێنا، دەیانبردە ناو تاریکی دارستان و سەر لقی درەختە هەرە بڵندەکان، بە دەنگی باڵندەکاندا دەیزانی ئێستا ئەو جەنگەڵ و گوێ ئاوانە پڕ خۆرن یا باران، بە دەنگی ئەوان گەرما و سەرمای لەشی خۆشی دەگۆڕا. لە ڕۆژی یەکەمەوە بە نۆرە باڵندەکانی بەردەدا و دەیگرتنەوە. سەوسەن بۆ یەکەمجار لە ژیانیدا هەستیدەکرد لە جیهاندا دەژی... بە ڕاستی لە جیهاندا دەژی.

سێ ڕۆژ دوای گەڕانەوەی کامەران، باڵندە گەورەکانیان برد بۆ مەخزەنە گەورەکەی عیزەت گوڵدانچی لەدەرەوەی شار، ئەو کات جێگایەکی باشتریان بۆ پارستنی باڵندەکان دەست نەکەوت. دوو ڕۆژ چەند کرێکارێک کە دکتۆر ڕەفعەت ڕەمزی گرتبوونی شوێنەکەیان چاککرد، ژووری تایبەتیان بەتەختە تیا دروستکرد و کارەبایان بۆ ڕاکێشا، تا ماوەیەکی زۆر درێژ دواتریش هەر دکتۆر ڕەفعەت پارەی پاسەوانەکانی دابیندەکرد کە دەبایە چاودێری باڵندەکان بکەن. هەڵۆکان، شاهێنە شاخ نشینەکان، داڵە گەورەکان، کونەپەپوە جۆراوجۆر و گەورەکان، قەلەباچکە دەنگ زلەکان و دەیان چەشنە باڵندەی نەبینراوی دی کە هیچیان لە زمانی ئێمەدا ناویان نەبوو و تەنیا سەوسەن ناوی دەزانین، لەوێ کۆبووبوونەوە. لەو ماوەیەدا سەوسەن و کامەران چەند جارێک لە ناو نیشتەجێی باڵندەکاندا یەکتریان بینی و هەندێک قسەی گرنگیان دەربارەی شێوەی گونجاو بۆ پاراستنیان گۆڕییەوە، بێئەوەی لە هیچ جارێکدا قسەکان لە سنووری بابەتی باڵندەکان دەربچن، یاخود هیچ کەس لەوانەی لەو دیدارانەدا ئامادەبوون هەستیان بە جۆرە نزیکبوونەوەیەکی تایبەتی کردبێت. کیژەکە ئاشکرا لە چاوەڕوانی داخوازەکانی دیکەدا دەیویست لە نێوان خۆی و کامەراندا سنوورێک دابنێت و بیپارێزێت.

ئەوەی زۆر سەرنجی ئێمەی ڕاکێشا، ئەوە بوو کە هەستماندەکرد باڵندەکان هەمیشە دڵخۆشبوون. دەنگ و خوێندن و فڕین و هاوار...

نەغمەیەکی تێدابوو پڕبوو لە لەرەی بەختەوەری. باڵندەکان بەختەوەر بوون... زۆر بەختەوەربوون.

دوو مانگ دوای ئەوە ئێوارەیەکی درەنگ بیستمان خالید ئاموون بە خۆی و کاروانەکەی خۆیەوە گەیشتۆتە قەراغ شار. خالید ئاموون نۆ قەفەزی گەورەی باڵندەی پێبوو و خۆشی بە تەنیا ئەو پیکابەی لێدەخوڕی کە باڵندەکانی ڕادەکێشا. ئەو بە زەحمەتێکی زۆر لە سنووری تورکیاوە گەڕابووەوە، چەند ڕۆژێک ژاندارمە تورکەکان نەیانهێشتبوو بپەڕێتەوە، دواجار لە سلۆپییەوە بەڕێگای ئەو تەلەفونە ساتەلایتە نوێیانەوە کە لەسەر سنوور دانرابوون چەندین جار پەیوەندی بە زاخۆوە کردبوو تا یەکێک لە ئامونییە ئاوارەکانی دەستبکەوێت، کە یەکێک لە ئاموونییەکانی گرتبوو ئیدی ئیشەکەی هاتبووە ئاسانی. دەبوو تا چەند ڕۆژی دیکەش چاوەڕوانبکات تا ئەوان لە ڕێگای پەیوەندییەکانی خۆیانەوە پەڕینەوەی بۆ زامندەکەن. ئەو ڕۆژەی کە خالید ئاموون لە خاڵی سنووری ئیبراهیم خەلیل هات بەمدیوا، دەیان ئاموونی لەمبەری سنوورەوە چاوەڕوانیاندەکرد. هەموو ئەو ماوەیە ئاموونییەکان کوشتنی قەلەندەر ئاموونیان لێشاردبووەوە، چونکە لەو بڕوایەدابوون غەمێکی وا گەورە کاریگەرییەکی دەرونی خراپی لەسەر خالید دەبێت کە دوا مانگ و دوا هەفتەکانی سەفەرێکی دوورودرێژی هەشت ساڵە دەژیا. بەڵام بەهۆی چەند نامەیەکی تایبەتییەوە تێیانگەیاند کە ئاموونییەکان بەهۆی شەڕی ناوخۆوە ئاوارەبوون و شاری خۆیان چۆڵکردوە و هەتا یەک خێزانی ئاموونیش چییە لەوێ نەماوە و پێکڕا لە شارو شارۆچکەکانی دەڤەری بادینانادا کە پارتییەکان کۆنترۆڵیدەکەن ژیانێکی تازە دەژین. هەواڵی کوشتنی قەلەندەر ئاموون بەدەستی هاوڕێکانی مەنگوڕی بابەگەورە و بە فەرمانی ئەو «وەک ئاموونییەکان باسیانکرد»، خالید ئاموونی هەژاند، ئەو دڵخۆشییە کاتییەی لەکاتی پەڕینەوەدا لە سنوور هەستی پێکرد هەرزوو تێپەڕی و ڕەوییەوە. ئەو ڕۆژە ئاموونییەکان

پێشوازییەکی گەورەیان بۆ ڕێکخست، ویستیان ئاهەنگی بۆ بکەن، بەڵام هەواڵی کوشتنی قەڵەندەر بەجۆرێک غەمگینی کردبوو، تکایکرد واز لە هەموو بەزمێک بهێنن و لێگەڕێن غەمگینی خۆی بژی. نامەکەی قەڵەندەر ئاموون کە لە بەیانی گەمارۆی بارەگاکەدا نوسیبووی، دەیان جار خالیدی گریاند، قەڵەندەر لە نامەکەیدا داوای لێبوردنی کردبوو کە ناتوانێت تا کۆتایی لای سەوسەن فیکرەت نوێنەری ئەوبێت، باسی ئەوەی بۆ کردبوو کە پێی شەرمە بارەگاکە چۆڵبکات و تامردن ناوی وەک ترسنۆکێک بچێتە مێژووی شارەکەوە، بۆی باسکردبوو کە ئەوانەی گەمارۆی بنکەکەیان داوە ئەو یەکێتیانەن کە مەنگوڕی بابەگەورە بەرپرسیانە، بۆی نوسیبوو کە دڵنیایە لەم گەمارۆیە دەرناچێت. لە نامەکەدا باسی هەموو ئەو شتانەی بۆ کردبوو کە ئەو چەند ساڵە پەنهان هەڵیگرتبوون، باسی ئەوەی بۆ کردبوو چۆن لە کوشتنی ئاسایشەکاندا بەشداربووە، چۆن سەوسەنی لە ناو مەیتەکاندا دەرهێناوەتەوە، چۆن چۆتە ناو پارتی دیموکراتەوە، چۆن مەنگوڕ دەستی لە سووتانی ماڵی ئاموونییەکاندا هەبووە، چۆن زەرفە شیاکەیان تێگرتوون، چۆن سووکایەتیان پێکردون. نامەی پیاوێک بوو کە دەزانێت چەند سەعاتێکی دیکە دەمرێت، پڕ لە دڵتەنگی و گومانی گەورە دەرهەق بە کۆی دونیا... بەڵام نامەکە ئاگادارکردنەوەیەکی قووڵی بۆ خالید تێدابوو کە مەنگوڕی بابەگەورە و هاوڕێکانی، لە داهاتوودا ناهێڵن بە ئاسانی بە سەوسەن فیکرەت بگات. تەواوی مەبەستی نامەکەی بۆ ئەوەیە خالید ئاموون لە داهاتوو ئاگاداربکاتەوە، بۆ ئەوەیە کە بزانێت کوردستان چیتر ئەو کوردستانەی جاران نییە، بەڵکو شەڕ و کینە پڕیکردوە لە خوێن و بێبڕوایی. پڕیکردوە لە تەقینەوەی کتوپڕی توندوتیژی، لە ترسی هەمیشەیی لە یەکتر.

خالید بەدرێژایی ئەو هەموو ساڵە باوەڕی نەکردبوو کە دەشێت قەڵەندەر، ئەو پیاوە سەر زل و چەتەوڵ و کەچەڵەیە، نامەی لەو چەشنە

بنوسێت، بەڵام ڕووبەڕووبوونەوەی مردن هەستەکانی قەڵەندەری بەجۆرێک تیژکردبووەوە، توانیبووی ئاسان شتەکان بڵێت و بە ڕوونی ترسەکانی خۆی ئاشکرابکات. ئەو چەند ڕۆژەی خالید لەگەڵ خزمە ئامووینیەکانی و دایک و خوشکەکانیدا مایەوە، زۆربەی ئامووینییەکان ڕایان وابوو کە خالید ئامووین نابێت بگەڕێتەوە بۆ زێدی خۆی، بەڵام هەندانێکی دی مەترسییەکی تایبەتیان لە گەڕانەوەیدا نەدەبینی، دواجار خالید هەموو زەوی تەیکردبوو بۆ ئەوەی ئەو باڵندانە بباتەوە بۆ سەوسەن، ئێستا نەدەکرا لێرەدا بوەستێت و قسە لە ترس بکات. هەندێک لەسەرانی خێڵەکە هەوڵێکی زۆریاندا کە لایەنی کەم لە کاتی گەڕانەوەدا بۆ شار کەسێک بکەنە یاوەری خالید، بەڵام خۆی پێیباش بوو تەنیا بڕوات، چونکە بوونی دوو یاخود سێ ئامووینی لەگەڵ یەکدا دەشیا دەرەنجامی خراپتری هەبێت.

ئەو ڕۆژەی خالید لە دەڤەری بادینانەوە بەرەو خۆرهەڵات بەڕێکەوت، ڕۆژێکی ناخۆشبوو، دەیتوانی لەسەر شەقامە گشتییەکەوە ئاگری خومپارەکان ببینێت کە لە بەرزاییە نزیکەکانی ئەمبەرەوبەری شەقامەکەدا ناڵەیان لە زەوی هەڵدەستان. لە زۆربەی خاڵەکانی پشکنیندا، پاسەوانەکان سەرسەخت و بێئۆقرە و نائارام دیاربوون، برسێتی و بێخەویان پێوەدیاربوو. زۆربەی ئەو شارۆچکە بچوکانەی دەبایە بە ناویاندا تێبپەڕێت، بێدەنگ و نیمچە خاڵی و کش و مات دەیاننواند، بەشی هەرە زۆری ئەوانەی دەهاتنە سەر ڕێگای خەڵکانی چەکداربوون کە هەندێ جار بە هێمنی سڵاویان لێدەکرد و هەندێ جار دەیانوەستاند بۆ ئەوەی پرسیاری ڕێگای لێبکەن. خالید ئێوارەیەکی زۆر درەنگ گەیشتەوە شار، ئەوکات شەقامەکان چۆڵ بووبوون و قەرەباڵغییەکی زۆر بە ڕێگاکانەوە نەمابوو، سەرەتا ویستی ڕاستەوخۆ باڵندەکان لە جێگایەک ڕابگرێت و خۆی بە تەنیا بچێت بۆ ماڵی سەوسەن تا هاتنەوەی خۆی ڕابگەیێنێت، بەڵام هەستیکرد بە عارەقی ڕێگاوە، بەو ریشەوە کە چەند ڕۆژ بوو لە غەمی قەڵەندەردا

نەیتاشی بوو، دیمەنێکی گەلێک ناشایستە و نالایەقی دەبێت کە دوور نییە هەموو ئەو نیگارە تێکبشکێنێت کە چەند وەختە دەیەوێت لای سەوسەن دروستیبکات. هەر گەیشتەوە شار، بروسکەیەکی گەورەی زیندووبوونەوەی ئیرەیی عەشق لێیدا، بیریکەوتەوە ئەم خۆشەویستییە چەند ئازاری داوە و چەند ئازاری دەدا. کە شەقامە پیس و تاریکەکانی شاری بینی، کە زانی زۆربەی کۆڵانەکان ڕوناکیان نییە خۆشحاڵ بوو، لەسەرێکەوە دڵنیابوو گەیشتۆتەوە شارەکەی خۆی و لەسەرێکی دییەوە پێویستی بە تاریکی بوو، زۆر پێویستی بە تاریکی بوو تا لە ناویدا هەست بە دڵنیایی بکات... هەستیدەکرد ڕابوردوویەکی زۆر سەختی لە پشت خۆیەوە جێهێشتووە، بەڵام داهاتوویەکی زۆر نادیاریش چاوەڕوانیدەکات. لە ناو شاریشدا هەستی بە نائارامی و بێئۆقرەیی و گرژییەکی گەورە کرد، لێرەش چەکدارەکان لە زۆربەی شوێنەکاندا وەستابوون. خالید ئاموون هەستیکرد دڵی بەجۆرێکی ترسناک لێدەدا، نەیدەزانی بچێت بۆ کوێ، هەتا یەک ئاموونیش لە شارەکەدا نەبوو بۆ پشویەکی کورت ڕووی تێبکات. کەمێک بیریکردەوە و بڕیاریدا لە ناو ماشێنەکەدا بمێنێتەوە، باڵندەکان لە جێگایەکدا بوەستێنێت و تابەیانی بخەوێت، بەڵام زانی کە دەبێت خۆی بشوات و ڕیشی بتاشێت و خۆی بگۆڕێت، ئەوانەش لە ماشێنەکەدا ناکرێن، لەوە زیاتریش دەبێت لە شوێنێکی بینراودا بێت، لە جێگایەکدا بێت کە خەڵکی باڵندەکان ببینن، بزانن کە باڵندەکان لێرەن و گەڕاونەتەوە. بە خۆی و ماشێن و قەفەزەکانییەوە، چووە بەردەم دوو ئوتێل، بەڵام هەردووکیان داخرابوون. لە مێژبوو شارەکە پێویستی بە ئوتێل نەمابوو، لەگەڵ هەڵگیرسانی شەڕدا، بەهۆی چەپەکی و دورییەوە بە دەگمەن ڕێبوارێک ڕووی بکردایەتە ئەم جێگا پەرێز و لەبیرکراوەی دونیا. دوا جێگا بەدەستییەوە مابوو، ئوتێلی باوەجان بوو، کە لای خالید ناوبانگێکی خراپی هەبوو، بەڵام ناچار قەفەزی باڵندەکانی لە بەردەمدا وەستان و چووە ژوورێ و داوای ژوورێک

بەتاڵی کرد. لە ڕاستیدا هەموو ئوتێلەکە بەتاڵ بوو... هەموو ئوتێلەکە. خالید ژوورێکی گرت کە بەسەر شەقامەکەدا دەیڕوانی و دەیتوانی لەوێوە ئاگای لە قەفەزەکان بێت، کە لە پەنجەرەکەوە سەیریکرد شەقامەکە زۆر تاریک و باڵندەکانیش زۆر بێدەنگ بوون، لەبەرەوە بە هێمنی خۆی گۆڕی و بڕیاریدا دوشێکی بچوک بکات تا کەمێک عارەق و ماندوێتی ڕێگا لە لەشیبکاتەوە. لە هەموو شارەکانی دونیادا هەر وایکردبوو، لە هەر جێگایەک بایە گەر دەستی بە ئوتێلی باش و فورسەتی خۆشتندا بگەیشتایە لە دەستی نەدەدا. بەڵام کە چووە ناو گەرماوەکەوە هەستێکی سەیر دایگرت، هەستێکی قووڵ بە ترس و نەبوونی دڵنیایی، بۆ لە هەموو شارە نامۆکانی دونیادا هەستی بە دڵنیایی کردبوو، بەڵام لێرەدا نا... نەیدەزانی. کە لە ئاوێنەکەدا سەیری خۆی کرد، سەیری چاوەکانی خۆی کرد، نەیتوانی تێبگات لەم هەموو ساڵەدا چی لە نیگاکانیدا گۆڕاون، ویستی زەردەخەنە بگرێت، بەڵام نەیتوانی. نا... دەموچاوی لەو دەموچاوانە نەبوو کە زەردەخەنە ئاسان لەسەری جێگای ببێتەوە. لە ژێر دوشەکەدا زۆر بیری لە سەوسەن فیکرەت کردەوە و پێیوابوو بەو زەینە زیرەک و پڕنهێنییەی خۆی لەوانەیە ئێستا هەست بە هاتنەوەی ئەم بکات. وەکو تر جگە لە ڕقێکی قووڵ و سارد بەرابەر بە نەیارەکانی هەستی بە هیچی تر نەدەکرد، هەمان ڕقی سارد کە پێش سەفەر هەیبوو، بەڵام ئێستا قووڵتر و بێڕەحمتر، بە تایبەت بەرامبەر کامەرانی سەلما کە دەبێت لە ژێرەوە بێڕەحمانە هاوکارەکانی گەرمکردبێت تا سووکایەتی وا گەورە بەسەر ئەو و ئاموونییەکاندا بهێنن. ڕقێکی هێند نهێنی و بەهێزبوو خۆی لێیدەترسا... نەیدەزانی چی لەو ڕقە بکات، هەموو سەر زەمین گەڕابوو بۆ ئەوەی ونیبکات و خۆی لێپاکبکاتەوە، بەڵام سوودی نەبوو... هەمیشە قووڵ لە دڵیدا بوو. ئێستا کە دەگەیشتەوە ئەم شارە، کە چیرۆکی ئەو کارەساتانەی دەبیست کە بەسەر خۆی و خێڵەکەیدا هاتووە،

دڵنیابوو ئەوەی ئەم هەموو ساڵە ئەوی بە زەویدا گێڕاوە ڕق بووە نەوەک خۆشەویستی. ئێستاش لە هەر کات زیاتر هەستی بەو کینەیە دەکرد، هەستیدەکرد گەر نەتوانێت بۆ هەتاهەتایە ئەم نەیارانەی تێکبشکێنێت، گەر نەتوانێت سەوسەن بباتەوە ژیانی هیچ مانایەکی نامێنێت.

بەدروستی کەس نازانێت کێ هەواڵی هاتنەوەی خالید ئاموونی لەو شەوە تاریکەدا بڵاوکردەوە. بەڵام لە سەعات دەی شەودا زۆربەمان هەواڵی گەڕانەوەی خالید ئاموونمان پێگەیشتبوو. نزیکی سەعات دەونیو هەندێکمان لە دەوری قەفەزەکان کۆبووینەوە، هەموو سەیرمان لە بێدەنگی باڵندەکان دەهات، تا بە لایت و چرای دەستی سەیری ناو قەفەزەکانمان نەکرد دڵنیانەبووین کە باڵندەی تێدایە، باڵندەکانی خالید بێئەندازە بێدەنگ بوون، چرکەیان لێوە نەدەهات. ئێمە سەری چەرداخی هەندێک قەفەزەکانمان لادا و دڵنیابووین کە هەموو قەفەزەکان پڕن لە باڵندە، بەڵام بەهۆی تاریکییەوە نەماندەتوانی بە ڕونی بیانبینین. سەرمان بۆ قاتی دووەمی ئوتێلەکە بەرزکردەوە و لە پەنجەرەیەکی بچوکدا تارماییەکی باریک و ڕەشمان بینی سەیرماندەکات، هەموو دڵنیابووین کە ئەوە خالید ئاموون خۆیەتی، چونکە جگە لەو کەسی دیکە لە ئوتێلەکەدا نەبوو. تا نزیکی سەعات دوازدە و نیوی شەو ئێمە لەدەوری باڵندەکان بووین، لە شەقامە تاریکەکەدا قسەماندەکرد و بەدەنگی بەرز پێدەکەنین، تا ئەو کاتە خالید ئاموون نەخەوتبوو، بەردەوام سەیری ئێمە و قەفەزەکانی دەکرد، بەڵام ئێمە سەعات دوازدە و نیوی شەو، بەرەو ماڵەوە گەڕاینەوە بە ئومێدی ئەوەی بەیانی زوو هەستین و بگەینە بەر ئوتێلەکە تا لەبەر ڕۆشنایی خۆردا سەیری باڵندەکان بکەین.

شەو درەنگ لەسەر دەنگی هەندێ فیشەک ڕاچڵەکین و خەوتینەوە... ڕاچڵەکین و خەوتینەوە. بەڵام سەعات شەشی بەیانی هەواڵێکی سەیر هەموومانی هەژاند، هەواڵێک سەرەتا کەسمان باوەڕمان پێ نەکرد، شـ...

دەستێکی نەناس بە دوو تاپڕ تەقەی لە قەفەزەکان کردبوو و ژمارەیەکی زۆری لە باڵندەکان کوشتبوو... تا سەرەتا کەسمان باوەڕمان نەکرد، تا گەیشتینە بەردەمی ئوتێلەکەی باوەجان و خالید ئاموونمان بینی لە ناو خوێنی باڵندەکانی خۆیدا وەستاوە، واماندەزانی ئەو دەنگۆیە درۆیە. پێدەچێت سەعات دوو و نیوی شەو، کەسێکی نەناس یاخود زیاتر لە کەسێک بە خێراییەکی بێوێنە یەک لەسەر یەک چەندین فیشەکی تاپڕیان نابێت بە ناو قەفەزەکانەوە و دواتر تاپڕەکانیان جێهێشتبێت و هەڵهاتبێتن. کە ناو قەفەزەکانمان بینی ترسێکی گەورە دایگرتین، خودایە ئەو هەموو باڵندە قەشەنگ و کوژراوە چی بوو لەوێدا بینیمان، زیاتر لە نیوەی باڵندەکان کوژراو و زامداربوون. باڵندەی سەیرتر و قەشەنگتر لە باڵندەکانی کامەرانی سەلما... هەندێ بولبولی بچوک کە لە ملیۆنێک ڕەنگ دروستبووبوون، هەندێک کۆتر کە ملی درێژیان لە ملی قاز دەچوو، هەڵۆ کە گەردنیان وەک ماسی پڕپوو لە پولەکەی سوور، کونەپەپو کە وەک ژنی حیجابدار وەهابوون، هەموو بە کوژراوی لە قەفەزەکاندا کەوتبوون. خالید ئاموون ماندوو و نائومێد و تێکشکاو لە تەنیشت قەفەزەکانەوە وەستابوو، قەمسەڵەیەکی ڕەش و کراسێکی ڕەش و پانتۆڵێکی ڕەشی لەبەردا بوو. نیگاکانی وەک خۆی نەگۆڕ و سەیرکردنەکانی سارد و تیژ بوون، زیاتر لە غەم، تووڕەیی و کینەمان تێدا بینییەوە. هێمنییەکی کوشندە دایگرتبوو، دیاربوو لەو چەند سەعاتەی ڕابوردوودا هەوڵیداوە هەستەکانی خۆی کۆنترۆڵبکات، ئەو پاسەوانەی شەو لە ئوتێلەکەدا مابووەوە باسی ئەوەی دەکرد کە لە دەنگی هاواری ئەو نەوەک لە دەنگی گوللەکان ڕاچڵەکیوە و هاتۆتەدەرێ. دەیگووت یەکەم کەس خالید ئاموونی بە جلی خەوەوە لە بەر دەرگای ئوتێلەکەدا بە چاوی پڕ فرمێسکەوە بینیوە، دەیگووت شارەکە و شەقامەکە هەمووی چۆڵ و هۆڵ بووە، دەیگووت بۆنی ساچمە و باروت و خوێنی کردوە. بە وردی باسی ئەوەی بۆ کردین کە چۆن چووە چرای

هێناوە، چۆن یەک بە یەک سەیری قەفەزەکانیان کردوە، چۆن لە ترسی ئەوەی باڵندە ترساوەکانی تر نەفڕن نەیانوێراوە قەفەزەکان بکەنەوە، چۆن هەندێک لە باڵندە زامدارەکان مردون، چۆن تەلەفونیانکردوە پزیشکێکی باڵندە بدۆزنەوە و هیچ کەسیان دەست نەکەوتووە چونکە شارەکە زۆر کەم بەیتاڵی تێدایە. چۆن خالید ئاموون کەوتووە و تێکشکاوە، چۆن سەری ناوە بە قەفەزەکانەوە و گریاوە.

ئوتێلی باوەجان دەکەوتە ناوەڕاستی شارەوە، لە جێگایەکدا نزیک لە بازاڕی سەوزە و گوزەری ماسیفرۆش و کوچەی قەیماغ فرۆشەکان، لە سەر یەکێ لە چوارڕێ سەرەکییەکانی شار. ئەوێ بەیانیان زووتر لە هەر جێگایەکی دی جوڵەی تێدەکەوت، ماستفرۆش و جگەرچییەکان لە بەیانییەکی زووەوە دەهاتن و دوکانەکانیان دەکردەوە. ئەو بەیانییە زۆر لە فرۆشیارەکان سەرسامانە هاتن و وەک ئێمە بەدیار ئەو باڵندە قەشەنگ و کوژراوانەوە وەستان، هەندێک لە باڵندە بریندارەکان هێشتا لە گیانەڵادا بوون، هەموو قەفەزەکان خوێنیان لێدەهاتە خوار، سەری هەندێک لە باڵندە کوژراوەکان لە دەلاقەی نێوان شیشەکانەوە شۆڕبووبووەوە، هەندێک لە باڵدارە زامدارەکان وەک کەڵەشێری سەربڕاو لەقەفرتێیان دەکرد، خامۆش و بێسرەوت دەبوون و لە ناکاو وەک مردن ڕاویان بنێت لە جێگای خۆیان بەرزدەبوونەوە و بەرەو سەرەوە دەفڕین و دەکەوتنەوەخوارێ، باڵندە ساغەکانیش بەجۆرێک خوێناوی بووبوون مرۆڤ بە چاو نەیدەتوانی بزانێت زامدارن یاخود نا، هەندێکیان مات و بێدەنگ لەسەر لاشەی هاوڕێکانیان وەستابوون و هەندێکی دیکەیان وەک مرۆڤی بریندار هاواریاندەکرد، قریشکەی هەندێک لە باڵندەکان وەها غەمگین و دڵبڕ بوو هەموومانی غەمبارکرد. لە سەعات هەشت و نیوی بەیانیدا سەوسەن و فیکرەت گوڵدانچی باوکی و دکتۆر ڕەفعەت ڕەمزی گەیشتنە بەر ئوتێلەکە، کە ئەوان هاتن هێشتا دیمەنی گەورەی تاوانەکە وەک خۆی وابوو. هێشتا خوێنی باڵندەکا

لەسەر شەقامەکە و لەدەوری قەفەزەکان تەڕبوو. سەوسەن بە ڕەنگێکی سپی و ترساوەوە سەیری قەفەزەکانی کرد و بۆ ئەوەی هاوارنەکات و نەگری دەستی گرت بە دەمییەوە. دەچووە بەر هەر قەفەزێک کورتە هاوارێکی خنکاوی لێدەهات. ئەو لە هەمووما‌ن زیاتر باڵندەکانی دەناسی، لە هەمووما‌ن زیاتر زانیاری لەسەر سروشت و گرنگی و تایبەتمەندی ئەو باڵندە کوژراوانە هەبوو.

بە بینینی سەوسەن فیکرەت، بینیمان خالید چاوی لێکنا، ئێستێکیکرد و هەناسەیەکی قووڵی هەڵمژێ و بەرەو پیری چوو. نیگا و وەستان و سەیرکردنی لە نیگا و وەستان و سەیرکردنی عاشقێک نەدەچوو، بەڵکو لە شەرکەرێکی تێکشکاو دەچوو، لە پیاوێک لە جەنگێکی گەورە هاتبێتەوە و پەشیمان بێت لەوەی زیندوە.

سەوسەن بە دەنگە ترساو و نیگا پەشۆکاوەکەیەوە سڵاوی لێکرد، دیمەنەکە وەها سەیر و غەمگین بوو، کەسمان نیشانەیەکی خۆشی ڕاستەقینەمان لە سەر ڕوخساری کەسیان نەبینی. فیکرەت گوڵدانچی باوەشێکی کورتی پیاکرد و گووتی «پێم ناخۆشە کوڕم، بەمجۆرە دەتبینم، پێم ناخۆشە». خالید بە دەنگێکی کز گووتی «منیش حەزمدەکرد هەموو باڵندەکان بە سەلامەتی ببینن... حەزمدەکرد، من بە ساغی بە هەموو دونیادا هێنامن... بەڵام ئەمشەو... ئەمشەو». فیکرەت گوڵدانچی گووتی «ئا... ئا عەزیزم، هەموو شتێک دەبینم... هەموو شتێک دەبینم... پێویست ناکات هیچ بڵێیت. بەڵام دەبێت کێ بێت، دەبێت کێ بێت؟»، خالید بە هێمنی سەری بادا و هیچی نەگووت. سەوسەن بە هێمنی و بەدەنگە لاوازەکەی خۆی گووتی «بەڵام ڕەنگە بتوانین هەندێک لە باڵندە برینداره‌کان ڕزگاربکەین، ڕەنگە بتوانین. بابە... ئەگەر دکتۆرێکی باڵندە بدۆزینەوە». دکتۆر رەفعەت رەمزی لە تەلەفونی ئوتێلەکەی باوەجانەوە چەند تەلەفونێکی کرد و گووتی «دکتۆر دڵشاد شوکر هەیە، ئەوە تاکە

دکتـۆری تایبەتـی حەیواناتـە لـە شـارەکەدا... تۆزێکـی دی دەگات...». فیکـرەت گوڵدانچـی سـەری بـادا و گووتـی « هـا... لـە ڕاسـتیدا سـەیرم پێدێت کـە دکتـۆری حەیوانـات لـەم شـارەدا کەمـن... زۆر سـەیرم پێدێـت، وادەزانـم لـە هـەر شـارێکی تـری دونیـا ئێمـە زیاتـر پێویسـتیمان بـە دکتـۆری حەیواناتـە». هەمـوو بـە قسـەکەی گوڵدانچـی پێکەنیـن. پێشتر گوڵدانچیمـان بەوجـۆرە لـە نـاو سـەوزەفرۆش و ماسـیفرۆش و جگەرچییەکانـی بەیانیـدا نەبینیبـوو، ئێسـتا هێـدی هێـدی تـەواو پیـری پێـوە دیاربـوو. بەسەرسـامی سـەیری چـواردەوری خـۆی کـرد و گووتـی «باشـترین شـت ئەوەیـە هەمـوو باڵنـدەکان بگوازینـەوە بـۆ مەخزەنەکـەی عیزەتـی بـرام... لایەنـی کـەم لـەوێ سـەلامەتن... پاسـەوانیان هەیـە، وانییـە... لـەوێ دەتوانیـن باڵندە مـردووەکان دەربهێنیـن و زامـدارەکان تیماربکەیـن و غەمـی ئەوانـی تریـش بخۆیـن... هـا نازانـم کـەس هەواڵـی بـە پۆلیـس داوە... دەبێـت شـتی وابکەیـن... دەبێـت شـتی وابکەیـن؟». ئێمـە لـە مـلاولای شـەقامەکەوە گوێمـان دەگـرت، یەکێـک گووتـی « کاتـی خۆتـان بـۆ بـە پۆلیسـەوە دەکـوژن. زەلامیـش بکوژرێـت پۆلیس غەمـی ناخـوات... هـا ئێسـتا هیـچ ناکـەن، غەمـی کۆمەڵێـک تەیروتیور دەخـۆن». گوڵدانچـی گووتـی «نازانـم... نازانـم... ئـەم پیـاوە هەشـت سـاڵ بەدونیـادا گـەڕاوە ئـەو باڵندانـەی کۆکردۆتـەوە، ئێسـتا نامەردێـک دێـت و لـە یەکـەم شـەودا کۆمەڵێـک تاپریـان پیادەتەقێنێـت... ئـەوەش کـەم نییـە... هـا کـەم نییـە».

تاکـە شـتێک کـە کردمـان ئەوەبـوو بچیـن و یەکێـک لـە وێنەگرانـی شـارەزا خەبەریکەینـەوە و بـە دەموچـاوی خەواڵـووەوە کێشـیبکەین و داوای لێبکەین لە هەمـوو لایەکـەوە وێنـەی قەفـەزە خوێناوییەکانمـان بـۆ بگرێـت. بـرای وێنەچـی هـەر هێنـدەی خوێنـی ئـەو هەمـوو باڵندەیـەی بینی، کـە چاوی بەو قەسابخانە گەورەیـە کـەوت کـە بـۆ کۆمەڵێـک تەیـری قەشـەنگ سـازکراوە، بەئاگاهاتەوە و بـە حەسـرەتێکی زۆرەوە فۆتۆکانـی بـە جوانتریـن شـێوە بـۆ گرتیـن. زۆر کـە

لە ئێمە کە نەماندەویست یادگاری ئەو ڕۆژانە لە یادمان دەربچێت، ئەو وێنانەمان هەموو کڕی... هەندێک لەو وێنە خوێناویانە تا ئەمڕۆش لە ئەلبومی تایبەتی هەندێک کەسدا ماونەتەوە، لە دۆلابی یادگارە تاڵەکانی سەوسەندا هەڵگیراون، لەلای خالید ئاموونیش گەورەکراون و لە دۆسییەی تایبەتیدا پارێزراون.

بەڵام ئەو باڵندە زامدار و خوێناوی و کوژراوانەی خالیدیش بە هەمان شێوەی باڵندە ئازاد و خۆشحاڵ و سەرمەستەکانی کامەران، ئارەزووی ناسینی دونیا و بینینی سەر زەمینیان لە ئێمەدا جوڵاند. خوێن و برین و هاوارەکانیان لە سەرسامی ئێمەی کەم نەکردەوە، ئەوەی باڵندەکان نیشانەی هەبوونی سەرزەمینێکن بە ئێمە نامۆیە، نیشانەی دونیایەکی دوورن کە بانگماندەکات... هەر وەکو خۆی وەهابوو.

حاڵی خالید ئاموون گەلێک دژوار دەردەکەوت، بەڵام نیگاکانی لە پاڵ ماندوێتیدا سێبەرێکی نهێنی و ئاڵۆز و نەخوێنراوەی لەسەربوو. کەسمان لەوانەی لەو بەیانییەدا لە نزیک قەفەزەکانەوە وەستابووین نەمانتوانی تێیبگەین، تابلێی تاریک و تەلیسماوی بوو، وەک ئەوەی جیهان، وەک ئەوەی ئەو سەفەرە درێژە ڕۆحی تاریکتر کردبێت. دواتر کەسانێکی تاک و تەرا دەرکەوتن کە لەوەوپێش خالیدیان لە بازاڕدا ناسیبوو، بە ئارامی تەوقەیان لەگەڵدا کرد و بە دەنگێکی لەسەرەخۆ بەخێرهاتنەوەیان کرد، بێئەوەی گەرمییەکی ئەوتۆ یان خرۆشانێکی تایبەت پیشانبدەن. هەموو هەستمانکرد خالید ئاموون لە ناو ئێمەدا هەست بە تەنهاییەکی گەورە دەکات، گەڕانەوەکەی لە هیچ شتێکدا بە گەڕانەوەی کامەرانی سەلما نەدەچوو کە کۆمەڵێک ئاهەنگی زۆری خستەوە و بەجۆرێک لە جۆرەکان زۆربەمانی خۆشحاڵکرد. کاتێک ویستیان قەفەزی باڵدارە بیمارەکان لەو جەنجاڵییەی ناو بازاڕ دووربخەنەوە، هەستمانکرد دۆخی خالید لەوە دژوارترە بتوانێت ماشێن لێبخوڕێت، لەبەرئەوە کوڕێکی گەنج لەبری ئەو

چووه پشت سوکانەکە و ئەوانی دی لە تاکسییەکی کۆندا بۆ جێگای کۆبوونەوەی باڵندەکان پێشیکەوتن. نزیکی سەعات دەی بەیانی دکتۆر دڵشاد شوکر هات، تا ئەو گەیشت ژمارەیەک لە باڵندەکانی دیکەش مردن، بەڵام هاتنی دکتۆر دڵی هەمووانی خۆشکرد، دکتۆر پیاوێکی ڕووخۆش و قسە شیرین بوو کە خۆشحاڵ بوو دواجار لەم کاتی شەڕی ناوخۆیەدا کە ڕۆژانە چەندین کەس دەکوژرێت، کەسانێک هەن دەیانەوێت ژیانی هەندێک باڵندە ڕزگاربکەن. دکتۆر گووتی «لەوەتەی شەڕی ناوخۆ هەڵگیرساوە ئیتر دکتۆری وەک من کە سەروکارمان لەگەڵ ژیانی حەیواناتدایە کارێکی ئەوتۆمان نەماوە... ئیشەکەی من بە ڕێزی ژیانەوە بەستراوە، کە ئادەمیزاد حورمەتی بۆ ژیانی خۆی نەبێت، حورمەتی بۆ حەیوانات هەر نابێت». دکتۆر هێدی هێدی دەستیکرد بە دەرهێنانی باڵندە مردووەکان لە قەفەزەکانیان و گووتی «بە ڕاستی حەیف، هەموو باڵندەی نەبینراو و بێوێنەن... بەڕاستی حەیف». گوڵدانچی لە سەر کورسییەکی تەختە لە ناوەڕاستی عەمباری باڵندەکاندا دانیشتبوو، دەستی خستبووە ژێر ریشییەوە و گووتی «موخابن جوانترین باڵندەکانیش پێوەبوون». دکتۆر باڵندەیەکی دەرهێنا پەڕێکی ڕەش و بنسکێکی سپی هەبوو، کڵاوپەڕێکی ڕەشی بەسەرەوە بوو، لە کڵاوی جەنگاوەرە ڕۆمانییە دێرینەکان دەچوو، سەوسەن بە دەنگێکی غەمگین و ترساوەوە گووتی «چ حەیفێکی گەورەیە، خوایە چ حەیفێکی گەورەیە، ئەوە چ باڵندەیەکی دەگمەنە... چ باڵندەیەکی دەگمەنە «کراکس بلومنباخی»، لەو باڵندانەیە کە بە لە ناوچوو حسێبە، لە هەموو دونیادا چەند دانەیەکی کەمی هەیە، جاران لە هەندێک هەرێمی بەرازیلدا بڵاوبوون ئێستا زۆر دەگمەنن». دکتۆر بەسەرسامی سەیری سەوسەنی کرد و گووتی «ڕاستییەکەی من زانیاری وەهام نییە، هێندە دەتوانم بڵێم کە من باڵندەی وەهام نەبینیوە... ئاە چ حەیفە ئەوە هەروا بمرێت... خانم من هاوڕێیەکم هەیە زۆر لە مۆ...

شارەزایە. ئاە بەڕاستی شارەزایە، لەوانە نییە کە باڵندەکان کەوڵدەکەن و ناو سکیان پڕدەکەن لە پوش و تەواو، ئەو بەڕاستی دەزانێت جوان مۆمیابکات، ها دەڵێیت چی ئەم باڵندانە مۆمیا بکەین... ها... هەموو ئەم باڵندە مردوانە... دەڵێیت چی؟». سەوسەن بە ئەسپایی گووتی «ئا دکتۆر... ئا دکتۆر... پێیبڵێ با باڵندەکانمان بۆ مۆمیابکات.. پێیبڵێ». یەکە یەکە باڵندە مردووەکانیان دەرهێنا، دەیان باڵندەی ناوازە بوون، چەندین جۆری نەبینراوی کۆتر و توتی و قەتێ و بولبول. دکتۆر لە نیوەڕۆوە تا نیوەشەو لەگەڵ باڵندە زامدارەکاندا خەریک بوو... بە هێمنی چەندەها ساچمەی لە برینەکانیان دەرهێنا، هەندێکیان تا مردن بە شەلی و هەندێکیان تا مردن بە باڵشکاوی و هەندێکیان بە کوێری دەمانەوە. سەوسەن و فیکرەت گوڵدانچی و خالید تا نیوەشەو لەگەڵ دکتۆردا بوون. کرێکارەکان لە نیوەڕۆوە تا ئێوارێ خەریکی چاککردنی جێگای تازەبوون بۆ باڵندە ساغەکان. خالید بەدرێژایی ئەو ڕۆژە لەناوەوە تاریک و لە نیگادا ئاڵۆز دەینواند، زۆر کەم قسەیدەکرد، شتێکی ڕەش باڵی بەسەر ڕۆحیدا گرتبوو. سەوسەن بەدرێژایی ئەو ماوەیە لێی نەپرسی «ئایا گومانت بۆ کێ دەچێت؟»، چونکە دەیزانی ئەو پرسیارە چەند ترسناکە و دەشێت چ دەرگایەکی تاریک بکاتەوە. بەڵام دەمە و ئێوارە دکتۆر دڵشاد شوکر لە یەکێک لە پشووەکانیدا، کاتێک خەریکی کێشانی جگەرەیەکی نوێ و خواردنەوەی چایەکی تازە بوو، بێئەوەی ئاگاداری ئەوەبێت سەری چ سندوقێک دەکاتەوە پرسی «بەڵام کاک خالید، تۆ گومانت بۆ کێ دەچێت، گومانت بۆ کێ دەچێت؟... لەو باوەڕەدام چەند کەسێکی زۆر کەم دوێنێ شەو زانیبێتیان کە بەڕێزتان گەڕاونەتەوە... چەند کەسێکی زۆر کەم». خالید بە ماندوێتییەوە سەیری دکتۆری کرد و گووتی «دکتۆر ئەوانەی قەلەندەر ئامۆنیان کوشتوە، ئەوانەی ساڵی نەوەدودوو ماڵی ئامۆنییەکانیان سووتان، ئەوانەی شیاکەیان گرتە

ماڵەکانمان... هەر ئەوانە دوێنێ شەو باڵندەکانی منیان کوشت». شتێک لە ڕقی قووڵ، لە تووڕەیی، لە نائومێدی ڕەش لە دەنگیدا بوو سەوسەنی ڕاچڵەکاند... شتێک پێچەوانەی ئەو ڕوونی و ڕووناکییەی کە لە دەنگی کامەرانی سەلمادا هەستی پێکرد، شتێکی تاریک، زۆر تاریک کە پێشتر لە دەنگی هیچ مرۆڤێکدا نەیبینیبوو. فیکرەت گوڵدانچی کەمێک خۆی ڕاستکردەوە و گووتی «ئاە کوڕم، من لە هەست و نەستت تێدەگەم... دەزانم چەند ناخۆشە... دەزانم چ نامەردییەکە، بەڵام پەلە مەکە... کوڕم پەلە مەکە، لە جۆرە حاڵەتی وادا مرۆڤ نازانێت سەروکاری لەگەڵ کێدایە... کێ دەڵێت ئەوانن... کێ دەڵێت؟ کوڕی من ئێستا بەڵگەمان بۆ قسەیەکی وەها نییە». خالید ئاموون سەیری سەوسەنی کرد و گووتی «هەستێک لە ناومدا وام پێدەڵێت... من بەڵگەم نییە، هیچ بەڵگەیەکم نییە و ناشتوانم بەڵگەم هەبێت، بەڵام ئەو کەسەی ئەوەی کردوە دەیەوێت لەسەر مەیتی باڵندەکان سەربکەوێت... بە کوشتنی باڵندەکان من بکاتە دەرەوە و دڵی خانمم لێبڕەنجێت...». فیکرەت گوڵدانچی کەمێک ڕیشی خوراند و لەسەرەخۆ گووتی «خالید ئاموون، تۆ باڵندەکانی خۆت هێنایەوە، باڵندەکانی خۆت هێنایەوە... من بزانم و عەقڵم بە مەسەلەکە بشکێت حیکمەتی گەورەی سەفەرەکە، هەمووی لە ناو باڵندەکاندا نییە... حیکمەتی گەورەی سەفەرە دووروودرێژەکە دەبێت شتێکی تر بێت... باوەڕ ناکەم کوشتنی باڵندەکان هیچ لە شوێنی تۆ بگۆڕێت». دکتۆر دڵشاد بە گومانەوە سەیریکرد و گووتی «لەوانەیە بە پێچەوانەوە لە شوێنی نەیارانی تۆ بگۆڕێت... لەوانەیە لە شوێنی ئەوان کەمبکاتەوە». خالید قووڵ سەیری چاوی دکتۆری کرد و هیچی نەگووت. سەوسەن بە دەنگێکی گریاو گووتی «نا... تکایە، تکایە ناتوانین هیچ کەس تاوانباربکەین... هیچ کەس». خالید بە شتێک لە ڕەنجاوییەوە گووتی «ئەی ژیانی باڵندەکانی من... ئەی ماندووبوونی هەشت ساڵەم لە ئاوارەییدا... ئایا گەر کەسێ

بێت و هەموو ئەوە بدات بە بادا، دەبێت هەروا... هەروا سووک و ئاسان بۆی دەرچێت؟»، سەوسەن بە هەمان دەنگی گریاوەوە گووتی «بەڵام... بەڵام... خالید ئێمە هیچ نازانین... نازانین کێ باڵندەکانی کوشتوە».
خالید گووتی «من دەزانم کێ باڵندەکانی کوشتوە... مەنگوڕی بابەگەورە، یان یەکێکی تر لە چەقۆکێشەکانی ئەو، بە ئاگاداری کوڕەکەی سەلما... بە دڵنیاییەوە بە ئاگاداری ئەو... من دەزانم». سەوسەن بە دەنگێکی گریاوەوە گووتی «بەڵام وانییە... وانییە... جارێ هیچ شتێک دیار نییە».
خالید بە نیگایەکی ماندووەوە سەیری سەوسەنی کرد و گووتی «بەڵام سەوسەن خان... ئەم بێباکییەی تۆ، ئەوەی ناتەوێت ببینیت کوڕەکەی سەلما لە سەرەتاوە چی دەکات، ئەوەی نابینیت چ کارساتێکی بەسەر من و خانەوادەکەمدا هێناوە، ئەوە هەزارجار... هەزارجار برینەکەم قووڵتر دەکاتەوە. ئەوە وادەکات زامدارتریم و برینم لە تەیرەکانم قووڵتر بێت. ئاە سەوسەن خان لێگەڕێ... لێگەڕێ و هەمووی بخەرە بەر ویژدانی خۆت... ببینە ئێمە چ ئازارێکمان کێشاوە... ببینە چەندە برینداربووین... ببینە و بیخەرە بەر ویژدانی خۆت».

سەوسەن دوای ئەو قسانە لە بێدەنگییەکی زۆر قووڵدا نوقم بوو، بەڵام شەو بەر لەوەی ماڵاوایی لە یەکتریکەن، بە خالیدی گووت لە نزیکترین کاتدا، دەبێت یەک ببینن و بە هێمنی لەسەر هەموو شتێک قسەبکەن.

نیوەشەو فیکرەت گوڵدانچی و کچەکەی بە دوو تاپڕەکەوە گەیشتنەوە ماڵ، تا لەبەرچاوی دکتۆر ڕەفعەت ڕەمزی ونبوون هەر یەکەیان تاپڕێکی هەڵگرتبوو، کە چوونە ژوورەوە لە بەردەرکی هۆڵەکەدا فیکرەت تاپڕەکەی خۆی دایە دەست سەوسەن و ئەویش بێئەوەی هیچ بڵێت وەریگرت و لەگەڵ تاپڕەکەی دەستی خۆیدا پێچانی لە چەرچەفێکی کۆنەوە و دەرگای «دۆڵابی یادگارە تاڵەکان»ـی کردەوە و لەویادا بۆ هەتاهەتایە هەڵیگرتن.

٤٢

کوشتنی باڵندەکانی خالید ئاموون لە شاردا دەنگدانەوەیەکی بێوێنەی هەبوو. کامەرانی سەلما لە ماڵی خۆیان لە جێگاکەی خۆیدا نوستبوو کە لە خەویان هەستاند و هەواڵەکەیان پێڕاگەیاند، سەرسامانە سەیری دەوروبەری خۆی کرد و بێئەوەی تەواو بە ئاگا هاتبێتەوە، وەک ئەوەی بەدەم خەوەوە بێت گووتی «کام باڵندانە، ئەوانەی ئاورنگ ئاباد یان ئەوانەی شاری خوماسی؟». ئەوەی هەواڵەکەی بۆ هێنابوو کوڕێکی ئاوێنەفرۆش بوو لە بازاڕ، تێگەیشت کە کامەرانی سەلما خەو بەری نەداوە و هێشتا لە خەونەکانیدا هەر بە جیهاندا دەگەڕێت... وشە بەوشە خەبەرەکەی بۆ دووبارەکردەوە و گووتی «دوێنێ شەو خالید ئاموون گەڕاوەتەوە و قەفەزی باڵندەکانی لەبەردەم ئوتێلی باوەجاندا داناوە و نیوە شەو یەکێک بە تاپڕ تەقەی لە تەیرەکان کردوە». کامەرانی سەلما چاوی گلۆفی و بە بێباکییەوە گووتی «جا من کارم بە باڵندەکانی خالید ئاموونەوە چییە؟». کوڕەکە گووتی «نا هیچ کاک کامەران، بەڵام دەنگێک لە بازاڕدایە کە تۆ یان کاک مەنگوڕ ئەوەتان کردبێت، بەڵام من دەزانم کە ئێوە شتی واناکەن». کامەران بە سەرسامییەوە سەیریکرد و گووتی «بەڵام خوایە، من باڵندە بۆ دەکوژم... باڵندە بۆ دەکوژم... من قەت باڵندە ناکوژم». کوڕەکە گووتی « من دەزانم تۆ باڵندە ناکوژیت... من دەزانم».

کە کامەرانی سەلما هاتەدەرەوە بۆ ناو بازاڕ، هەواڵی کوشتنی باڵندەکان بە ئەندازەی هەواڵەکانی شەڕ لە سەر زاری خەڵک بوو. هەواڵەکە تووشی دوودڵییەکی ڕاستەقینەی کرد. بێئەوەی کاتێکی زۆر بکوژێت و لە هیچ قسەوباسێکی سەرزارەکییەوە تێوەبگلێت بە پەلە چوو بۆ چایخانەکە، کە گەیشتە ئەوێ مەنگوڕی بینی جامێکی گەورەی ماستاوی لەبەردەم خۆیدا دانابوو و بەدەنگی بەرز قسەیدەکرد و دەیگووت «سوێند دەخۆم بە قوونی هەموو پیاوە موقەدەس و بەڕێزەکانی ئەم شارە کە ئاگام لە کوشتنی باڵندەکانی خالید ئاموون نییە... ها، شەوێ من لە ماڵی داغڵی بووم، ژنەکەی یەکەم کەسە لە لێنانی پاچەدا، هەموو شتێک باش دەزانێت قۆزی شام، کوبەی حەڵەب، چلوخورشتی ئێرانی و هەزار شتی تریش، بەڵام لە هەر شت زیاتر لای من پاچەکەیەتی... ژنەکەی داغڵی دەزانێت من چەند حەزم لە پاچەیە، دواتر من کاتێک پاچەی ژنەکەی داغڵی دەخۆم، هەموو شتێکم لە بیردەچێتەوە... هەموو شتێک، من دوای پاچە خواردن مەزاجێکی وەها سافم هەیە کە ناتوانم بیری خراپ بکەمەوە. من لەوێ بووم لە ماڵی عومەر داغڵی بووم کە یەکێک هات گوتی خالید ئاموون بە خۆی و باڵندەکانەوە هاتۆتەوە. من گووتم بەخێربێتەوە، ها سوێندتان بۆ دەخۆم کە من گووتم بەخێربێتەوە، ئێرە شاری خۆیەتی... شاری ئەوە و شاری هەموو ئامونییەکانی تریشە. سوێند دەخۆم کە گووتم، چەند شاری منە ئەوەندەش شاری ئەوانە. بەڵام ئەم شەڕە مەلعونە... ئەم شەڕە مەلعونە هەموو شارەکەی لەیەک ترازاندوە، برای لەگەڵ برادا کردووە بە دوژمن. دواتر یەکێک هات و گووتی خالید ئاموون لەبەر بێکەسی و بێجێگەیی چووە لە ئوتێلەکەی باوەجان لایداوە... من گووتم گەر بڕوای بە من بووایە، گەر منی بە دوژمن نەزانیبایە، سوێند دەخۆم کە دەمبردە لای خۆم، چیم بۆ کامەرانی سەلما کردوە بۆ ئەویشم دەکرد، بەڵام دەزانم

ئاموونییەکان خێڵێکی کەللە ڕەقن... لەو عەشایەرانەن هێشتا هەر بە کەللەی کۆن بیردەکەنەوە... نا کەس پێم نەڵێت، هەموو عەشایەرەکان بە کەللەی کۆن بیردەکەنەوە، ها سوێند دەخۆم عەشایەرمان هەیە سەرێکی تازەیان خستۆتە جێگای کەللە کۆنە پوتەکانیان و قوونێکی تازەیان لە خۆیان بەستوە... بەڵام ئاموونییەکان نا، بەداخەوە».

قسەکانی مەنگوڕ لە چایخانەکەدا دەنگیان دەدایەوە، بەڵام شتێک لە گاڵتەکردن، لە لەرەی پێڕابواردن بەدەنگییەوە دیاربوو، ئەوە جۆرە تۆنێک و مۆسیقایەکی نهێنی بوو کە جار جار لە دەنگیدا دەردەکەوت و تەنیا هەندێکمان هەستمان پێدەکرد. کە کامەران لە تەنیشتییەوە دانیشت و سەیری دەموچاوی ئەوانەی دەوروبەری خۆی کرد، هەستیکرد هەندێک لە نیگاکان هێشتا بە ڕاستی گومانیان لە قسەکانی مەنگوڕ هەیە.

کامەران بە کەمێک نائارامی و سەرسامییەوە گووتی «چ قسەیەکی پڕوپوچە ئەمەی لە بازاڕدا کەوتۆتەوە... ها... دەبێت کێ قسەی وای بڵاوکردبێتەوە. ئێمە بۆ دەبێت باڵندەکان بکوژین... بۆ دەبێت باڵندەکان بکوژین. من قەت باڵندە ناکوژم».

یەکێک لە ئێمە لە مەنگوڕی پرسی «مەنگوڕ، تۆ ڕات چییە، خەیاڵت بۆ کێ دەچێت، دەڵێیت کێ لە پشت ئەم حیکایەتەوەیە؟».

مەنگوڕ تا دوا قووم ماستاوەکەی خواردەوە و گووتی « یوسف کەویاری گەورە لەم حاڵەتانەدا دەیگووت «تاوانبار ئەو کەسەیە کە بۆی ناچێت». ها بەڵام من نازانم، بڵێم چی، من کە هەواڵەکەیان پێگووتم، بە خۆمم گووت مەنگوڕ خۆت لەم ئاگرەیان لادە، تێدەگەن... من گووتم مەنگوڕ قوونی خۆت مەخەرە سەر بەردی وا گەرم».

تۆزێک بە جیدییەتەوە چاوی داچەقاند و کۆکی و دەمی سڕ

گووتی« بڵێم چی... تاوانبارەکە دەشێت هەر کەسێک بێت، هەر کەسێک بێت کە ئێوە خەیاڵتان بۆی ناچێت، دەشێت تاقمی مەنسور ئەسرین بن، کە خۆتان دەزانن دوای شەڕەکەی قەلەندەر ئاموون و مستەفا هەژار چ ڕقێکی گەورە لە نێوانیاندا سەوزبووە. خۆتان دەزانن ئەوەی قەلەندەر کردی کەم نەبوو، کابرا شاعیرێکە ناوی خۆی هەیە، ئەو مستەفا هەژارە زەلامێکە شاعیرەکان سوێند بە قوونی دەخۆن. تۆ کەسێکی وا لەسەر یەک دوو قسە خەڵتانی خوێن بکەیت... ها ئەوە کەم نییە. نازانم، لەوانەشە هەر کەسێکی تر بێت کە دەیەوێت فیتنەکە قووڵبکاتەوە، کەسێک دەزانێت ئاموونییەکان سەرگەرم و دڵگەرمن و دەیەوێت زیاتر برینداریانبکات... لە بیرتان نەچێت ئەم شەڕە ئەخلاقی تیا نەماوە. بەڵام خۆ دووریش نییە دەستی یەکێک بێت لەو گاڵتەچییە بێویژدان و شەڕانیانەی ئەم شارە، کە هەموو شتێک دەکەن بۆ ئەوەی دوایی لە دوورەوە پێبکەنن، بە قەبری کەویاری گەورە پێکەنین لەم شارەدا بۆتە شتێکی شەڕانی، شتێکی لە خەنجەر خراپتر، لە ژەهر کوشندەتر، لێتان ناشارمەوە من کە ئەو توخمە مەلعونە لە خەڵکی گاڵتەچی لەم شارەدا دەبینم، حەزدەکەم ئیتر پێنەکەنم، قەت تادەمرم پێنەکەنم... ها یان دوور نییە کەسێک بێت بیەوێت سەر لە کچەکەی گوڵدانچی تێکبدات، بە جۆرێک کچە بە ستەزمانەکە پاک و پیسی بۆ لەیەک جیانەکرێتەوە. گەر ڕاستیتان پێبڵێم هەموو شتەکان کراوەن... دوور نییە خەڵکێک بن کە ڕقیان لەم باڵندانەیە، خەڵکێک هەیە دەزانن بینینی ئەم تەیرانە عەقڵی خەڵکی ئەم شارە دەخاتە سەر هەوایەکی تر... ئێوە مەنگوڕ بە نەفام تێمەگەن، عەقڵم بە شت دەشکێت... ئەم شارە هەزار کەسی تێدایە چۆن لە تاعوون دەترسن ئاوا لە دونیا دەترسن، لەوە زراویان چووە ئێمە شتێک ببینین نەگبەتی ئەم ژیانە پەڕپوتەی خۆمان بیربخاتەوە، خۆتان دەزانن دوای بینینی باڵندەکانی کامەران خەڵکی ئەم شارە بە ژن

و پیاوەوە چەندە حەزیان لە بینینی دونیا کردوە، چۆن هەوای سەفەر چۆتە کەللەیان... ئا کوڕینا... بڕۆین و جیهان بدۆزینەوە... جیهانی گەورە، میللەتانی تر ببینین کە لووتیان ڕەنگێکی تری هەیە... ئێوە نازانن، خەڵکێک هەیە زۆر لەوە دەترسێت»

ئینجا سەیری هەموومانی کرد و بەئەسپایی گوتی« بە دووریشی مەزانن کە خالید ئاموون خۆی بێت... ها، ئێوە بۆ ئەو دەرگایە دادەخەن.. بۆ دەڵێن خۆی چۆن باڵندەکان دەکوژێت؟ بەڵام بە قەبری شەیتان من ئەوە بە دوور نازانم. کوڕەکە دەیەوێت سەوسەن فیکرەتی دەست بکەوێت... بە هەر نرخێک بووە... بە هەر نرخێک بووە... ها تێدەگەن، دەشێت حیکایەتەکە وابێت، کوڕەکە دەڕوات و هەموو دونیا دەگەڕێت... هەموو باڵندەکانی خۆشی کۆدەکاتەوە، بەڵام ڕۆژ دوای ڕۆژ، مانگ دوای مانگ، ساڵ دوای ساڵ خەیاڵێک لە سەریدا گەورە دەبێت... تێدەگەن... بەسەر زەویدا دەڕوات و ئەو خەیاڵە مەلعونە لەسەریایەتی... تێدەگەن، بە دارستان و سەحرا و گوێ ڕووبارەکانی دونیادا دەڕوات و ئەو خەیاڵە مەلعونە وازی لێناهێنێت. ها... هەموو دەزانین کە خالید ئاموون بە ئەندازەی کامەرانی سەلما یان بە ئەندازەی کوڕەکەی ئیبراهیم ئەسرین جوان نییە، بۆیە دەبێت شتێک بکات، گورزێکی گەورە بهاوێت، خۆی بکات بە قوربانی، باڵندەکانی بکات بە شەهید... ها... وەک قەلەندەر ئاموونی خزمی کە سوێند دەخۆم بە پشت قوونی هەرچی سیاسی دونیایە، گەر چەکەکەی دابنایە، گەر عینادییەکی گەورەی نەکردایە، لەوانەبوو خوێن لە لووتی نەیەت. بەڵام واز لەوە بهێنن... سەیرکەن، تێدەگەن... دوو تاپڕ، دوو تاپڕ... هەڵبەت ئەوەی بە دونیادا گەڕابێت، بەدوای باڵندەکاندا چوو بێتە ناو دارستانە چڕەکان، چووبێتە ناو شوێنە تاریک و عاسییەکان کە شێر و پڵنگیان تێدایە، پێویستی بە دوو تاپڕ دەبێت... ها تێمبگەیەنن، بۆ ئەوەی کە تەقەکان دەکات دەبێت تاپڕەکە

جێبهێڵێت، سوێند دەخۆم کە پێویست ناکات تاپڕەکەی جێبهێڵێت، لەبەرئەوە بە دووری نازانم ئەو تاپڕانە تاپڕی خالید ئاموون خۆی بن کە کاتی نەبووە بیانشارێتەوە... شەو نیوە شەو لە ئوتێلەکەی باوەجان هاتۆتەدەرێ، هەموو دەزانن کە سەعات سێی شەو ئەو ناوە گەر جنۆکەش تیا زەماوەندبکەن کەس ئاگای لێ نییە... هاتۆتە دەرێ تاپڕەکانی تەقاندوە و گەڕاوەتەوە بەردەمی ئوتێلەکە و کردوێتی بە هاوار... ها... بۆ ئەوەی دواجار مەنگوڕی بابەگەورە و کامەرانی سەلما تێوەبگلێنێت... ها... بۆ ئەوەی باڵندەکانی بکات بە شەهید، بۆ ئەوەی سۆزی هەموومان بۆ خۆی بباتەوە، بۆ ئەوەی سەوسەن خان بڵێت وای لەم پیاوە بریندارە، وای لەم مرۆڤە کە هەموو گیانی زامە، وەرە گوڵی من، وەرە عەزیزم، من شوو بە تۆ دەکەم... ها... من بە دووری نازانم وا بووبێت... بە دووری نازانم».

یەکێک پرسی «بەڵام مەنگوڕ تو قەبری مردوت، تۆ دوێنێ شەو لە کوێ خەوتیت؟»

مەنگوڕ بە خەندەیەکی ساردەوە گووتی «من دوای پاچەکەی خانمی داغڵی، چوومەوە بۆ ماڵی خۆم و یەک تەختە لێیخەوتم، هیچ شتێک لە خەوی دوای پاچە خۆشتر نییە».

مەنگوڕ بەو تەفسیرانەی لە چایخانەکە پێشکەشیکرد تا ئەندازەیەکی زۆر هەموو گومانێکی گەورەی لە خۆی دوورخستەوە. وەک هەمیشە هەمووماان باوەڕمان پێکرد. کامەرانی سەلماش دڵنیابوو کە ئەو نییە... لە ئێوارەدا گومان بە جۆرێکی وا گەورە بڵاوبووەوە، ژمارەی تەفسیرەکانیش بە شێوەیەکی وا سەیر زیادیانکرد، هەموو گومانمان لە یەکدی بوو. بەڵام دەبێت بڵێم کە بکەری ڕاستەقینەی ئەو تاوانە هەرگیز دەرنەکەوت و ڕۆژێک لە ڕۆژان نەدۆزرایەوە.

٤٣

دوای هەفتەیەک لە گەڕانەوەی ئامووون، مەنسور ئیبراهیم ئەسرینیش گەڕایەوە بۆ شار. بە پێچەوانەی هەر دوو کاروانەکەی دییەوە، ئەو لە کاتی نیوەڕۆدا گەیشت، قەفەزەکانی بچوکتر و ڕەنگینتر بوون، باڵندەکانی مەنسور لە بری ئەوەی لە قەفەزی جیاجیادا بن لە دوو لۆری زۆر زۆر گەورەدا لەسەر یەک بارکرابوون، کە لە دوورەوە سەیرماندەکرد باڵەخانەیەکی سەیرمان لە قەفەز دەبینی، باڵندەکان چین چین لەسەر یەک هەڵچنرابوون، باڵندە گەورەکان لە ژێرەوە و باڵندە بچوکەکان لەسەرەوە، ئەوانەی لە ژماردندا وردن باسیان لە زیاد لە سەدوشەست چەشنە باڵندەی جۆراوجۆر دەکرد... کە هەموو لەو پەڕی بەختەوەریدا گۆرانیان دەگووت. دەبێت بڵێم کە باڵندەکانی مەنسور کەمێک لەخۆبایی و لووت بەرز و بەدهەوا دەیاننواند، کامەرانیان لە کامەرانی باڵندەکانی کامەرانی سەلما نەدەچوو، کە گەلێک سادە و دۆستانە و پڕفزوڵ بوون. هەموو باڵندەکان دەیانخوێند بێئەوەی بەڕاستی سەیری ئێمە بکەن یان سەیری شارەکەمان بکەن، یان وادەربکەون هۆی خۆشحاڵی و بەهانەی بەختەوەرییان گەیشتن بە دەڤەری ئێمە بێت. کۆمەڵێک باڵندەبوون لەسەرەتاوە تا کۆتایی بەوە خۆشحاڵبوون لە دونیادا دەژین و بە جیهاندا سەفەردەکەن. مەنسور ئەسرین قەفەزەکانی بە شێوەی زۆر قەشەنگ و بە گەلای زۆر ناوازە و بە موورو و دەمامک و پەیکەری بچکۆلە ڕازاندبووەوە،

هەموو پیاوێکی زیرەک تەنیا بەسەیری قەفەزەکان دەیتوانی بزانێت ئەم باڵندانە مەلی چ ئاسمانێک و تەیری چ سەرزەمینێکن، قەفەزی باڵندە ئەفریقییەکان بە دەمامک و پەیکەر و سەمبولی شارستانێتییە ئەفریقییە کۆنەکان و بە کاری قەشەنگی هونەرمەرمەندە خۆرسکەکانی ئەو سەر زەمینانە ڕازابووەوە، لە سەر هەندێ قەفەزی دی، نیشانە و سەمبولی شارستانییەتی کۆنی مایا و زەخرەفەی جووتیارە بۆلیڤییەکان و ملوانکە و موفەرک و کەرەستەی هیندییە سورەکانمان بینی، هەندێ قەفەزیش بە کاری دەستی هەندێک لە هونەرمەندە بودییەکان ڕازابووەوە. بە گشتی قەفەزەکانیش بە ڕەنگی زۆر تایبەتی ڕەنگکرابوون، شێوەی ڕێکخستنی ڕەنگەکان و دیمەنی بارهەڵگرەکان، هەر یەکە و بەجیا لە کارێکی هونەری گەورە دەچوون. کاتێک لۆرییەکان لەدەروازەی خۆرهەڵاتی شارەوە هاتن بەمدیودا، نزیکی سەعات دوازدە گەیشتنە کۆڵانی ماڵی ئیبراهیم ئەسرین و لەبەردەم هەمان ماڵی دێرینی جاراندا وەستان، گەنجێکی باریک و قژ درێژ لە دەستێک جلی نوێدا بە خەندەیەکی ئاڵۆزەوە لە لۆریی یەکەم دابەزی. کە خۆی کرد بە حەوشەکەدا ئیبراهیم ئەسرین لە ڕادیۆییەکی لۆکاڵەوە گوێی لە هات و هاوار و شەڕە جنێوی نێوان حیزبە کوردییەکان دەگرت، کە یەکدیان بە جاش و قالۆنچە و دوپشک ناودەنا. خوشکەکەی لەگەڵ منداڵێکی چوار ساڵاندا کە لە کوڕێکی زەڕەنگەر بووبووی خەریکی یاریکردن بوو، خوشکە بچکۆلەکەی لەسەریان جلی بە تەنافەکاندا هەڵدەواسی، ئەو یەکەم کەس بوو مەنسوری بینی و پڕ بە هەموو گەڕەک قریشکانی «مەنسور هاتەوە». هاوارەکەی هێندە بەرز بوو، لە گەڕەکەکانی دیشەوە گوێیان لێبوو. ئیبراهیم ئەسرین باوەڕی بە چاوی خۆی نەکرد، ئەو هەموو ساڵە وا لە بیری چەسپیبوو کە مردن یاخود لەدەستدانی بینایی ناهێڵن جارێکی تر کوڕەکەی ببینێتەوە، بۆ ئێستێک وایدەزانی ئەوەی دەیبینێت دووبارەبوونەوەی خەوێکی دێرینە

کە هەشت ساڵ بوو دەیبینی، خەونێک تێیدا سەری بەرزدەکردەوە و مەنسوری بە خەندەیەکی گەشەوە لە بەر دەرگایماڵەوەدا دەبینی، کە مەنسور نزیکتر بووەوە و ئەویش کەمێک هۆشی خۆی ڕاژەنی و لە غوباری گومان پاکیکردەوە، لە شوێنی خۆی هەستا و وەک دەست بۆ خەیاڵێکی دوور بەرێت، دەستی درێژکرد و لەو پەڕی سەرسامیدا دەستی بەر مەنسور کەوت، گوێی لە دەنگی بوو کە گووتی «وای پیرەبابی خۆشەویست... وای پیرەبابی عەزیز». مەنسور لە منداڵییەکی زووەوە ئیبراهیمی بە پیرەباب بانگدەکرد، کە باوەشیان بە یەکدا کرد، ئیبراهیم ئەسرین ماوەیەکی کورت نەیتوانی هەناسەبدات، لەو ساتەدا جارێکی تر ئیزرائیلی بینییەوە دڵنیابوو ئیزرائیل لە پشت مەنسورەوە بە خەندەیەکی زۆر گەورەوە تەماشایدەکات، بەڵام بێئەوەی بایەخی پێبدات، بێئەوەی بترسێت سینەی پڕکرد لە هەواو و گووتی «تۆیت... تۆیت...». یەکەم جار ئیبراهیم ئەسرین نەگریا، بەڵام کە بینی سیڤان و بەفراو بە چ شەوق و حەسرەتێکەوە باوەش بە مەنسوردا دەکەن چاوی پڕبوو لە فرمێسک. پاش ماوەیەکی کەم هەموو شتەکان لە بەر چاویدا هێمن و هەموو دەنگەکان لە گوێچکەیدا کپ بوون، شادییەکی قووڵ دایگرت... شادییەک لە هەموو شتێکی دونیای دابڕی، دووبارە و چەند بارە باوەشی بە مەنسوردا کردەوە و یەک لەسەر یەک دەیگووت «تۆیت... تۆیت».

لە چەند سەعاتێکدا هەموو شار هەواڵی گەڕانەوەی مەنسوری بیست. ساقی مەحمود و کۆمەڵێ مۆسیقار، مستەفا هەژار و کۆمەڵێک شاعیر لە پێشی پێشەوەی ئەو کەسانەدا بوون کە بەپەلە گەیشتنە لای مەنسور و باڵندەکان... مەنسور بە ئاشکرا ڕوخۆشتر و کراوەتر و پڕ ژیانتر لە جاران دەردەکەوت، بە گەرمییەکی بێوێنەوە باوەشی بە هاوڕێکانیدا کرد، خەندەیەکی ڕاستەقینەی گەورە لە ڕوخساریدا بوو کە مرۆڤ پێی...

سەفەرەکە بە دەگمەن دەبیینی. زۆری نەبرد ماڵی ئیبراهیم ئەسرین پڕبوو لەوانەی لە هەموو لایەکەوە دەڕژانە حەوشەکەوە بۆ بەخێرهاتن، بەجۆرێک مەنسور وەک ونبوویەک لە شەقامێکی جەنجاڵدا نە بواری قسەکردن، نەبواری بیرکردنەوە، نە بواری پشوودانی نەبوو. لە هەموو لایەکەوە خزمانی ڕژانە حەوشەکەوە و بێئەوەی خۆی ئاگاداربێت ئامۆزا و هاوەڵەکانی پاسەوانی تایبەتیان بۆ باڵندەکان دانا. سەعات دوای سەعات هونەرمەندان و شاعیران و شێوەکاران زیاتر و زیاتر لە حەوشە و داڵان و هەیوان و ژوورەکاندا کەڵەکەدەبوون. مەنسور لە خەیاڵی ڕۆشنبیرانی شاردا بە پێچەوانەی خالید ئاموون و کامەرانی سەلماوە، وەک نمونەی عاشقی گیانفیدا و ڕۆمانسی وێناکرابوو، ساڵ دوای ساڵ وێنەیەکی ئەفسانەیی وەرگرتبوو. ئیتر دوای بڵاوبوونەوەی هەواڵی گەڕانەوە چاوەڕوانکراوەکەی سات دوای سات هورووژمی شەیدایانی ئەو عاشقە ڕۆمانسییە بۆ سەر ماڵی ئیبراهیم ئەسرین زیادیدەکرد، بەجۆرێک نە ژوورەکان و نە حەوشەکە نەیدەگرتن. ساقی لە ناچاریدا پێشنیاریکرد کە هۆڵێکی گەورە بگرن و ئاهەنگەکەیان لەو ماڵە چکۆلانەیە دەربهێنن و بیبەنە ساڵۆنێکی ڕاستەقینە، تا هەمووان پتر هەڵپەڕن و شیعر بخوێننەوە و شاییبکەن.

لە سەعاتێکدا هۆڵێکی گەورەی ئاهەنگیان پەیداکرد و هەموو میوانەکان لەگەڵ مەنسور ئیبراهیمدا بە دەیەها ماشێن بەرەو هۆڵەکە بەڕێکەوتن، لۆری باڵندەکانیشیان بە هەموو شاردا تا بەردەم هۆڵەکە باژوت. زۆر لە میوانەکان لە پیکابی سەربەتاڵدا دوای کاروانی ماشێنەکان کەوتن و لە زۆربەی کۆڵان و کوچەکاندا خەڵکی تازە خۆیان گۆڕی و سوار ئۆتومبیلەکانیان بوون و چوونە دوای کاروانەکە. لە هۆڵەکەدا هەر زوو هەوەسی ئاهەنگ هەمووانی داگرت، ساقی مەحمود خۆی کرد بە ڕێکخەری بەرنامەکان و ویستی جۆرە ڕێکخستنێکی گونجاو بخاتە ئەو هەموو ناڕێکییەوە کە لە پڕ گەمارۆی مەنسوری دابوو، لە ماوەی چەند

دەقیقەیەکـدا تیپـە مۆسـیقییەکانی ڕێکخسـت و بـەرو دوا گۆرانیبێژەکانـی ڕیزکـرد، لـە نێـوان هەمـوو گۆرانییـەک و گۆرانییەکـدا شـاعیرێکی خسـتە پرۆگرامەکـەوە. ژمـارەی شـاعیر و گۆرانیبێـژەکان بـە ئەندازەیـەک زۆربـوون، گـەر پرۆگرامەکـە چەنـد ڕۆژێکیشـی بخایەندایـە بەشـی هەموانـی نەدەکـرد. وەک چاوەڕواندەکـرا زۆربـەی گۆرانـی و شیعرەکان لـەو هەفتانـەی دوایـدا بـۆ پێشـوازی مەنسـور ئامادەکرابـوون. بـە شـیعری «باڵنـدە موقەدەسـەکان» کـە یەکێـک لـە شـاعیرە لاوەکان نوسـیبووی ئاهەنگەکـە کرایـەوە، شـاعیرەکە بەدەنگـی ئەکتەرێکـی شـانۆ هـاوڕێ لەگـەڵ کۆمەڵێـک دەسـت جوڵاندنـی نابەجێـدا شـیعرەکەی خوێنـدەوە، بـەڵام لەگـەڵ خراپـی خوێندنەوەکەیـدا چەپڵەیەکـی بەجۆشـی وەرگـرت. مەنسـور سـەیری لێهـات کـە سـاڵانی دووردرێـژی غەریبـی ئـەو خەیـاڵ و خورافەتانـەی نەسـڕیوەتەوە کـە دوای ڕوداوی ژێرزەمینەکـەی خـدرۆ دوویـار بـە نـاوی ئـەوەوە لکابـوون، بـەڵام شـتەکان وەهـا خێـرا و بێپـرس و بێئـاگای ئـەو دەکـران بـواری ئـەوەی نەبـوو لەسـەر ئـەم بەزمـە گەورەیـە قسـەیەک بـکات یاخـود هیـچ جـۆرە ناڕەزاییـەک نیشـانبدات. لـەو سـاتەوەی گەیشـتبووەوە شـار شـتەکان وەک لافـاو لەگـەڵ خۆیانـدا دەیانبـرد، ئێسـتا هیـچ چارێکـی نەبـوو ئـەوە نەبێـت لـە جێـگای خـۆی ڕوخـۆش دانیشـێت و بـە ئەدەبـەوە بـۆ هەمـووان پێبکەنێـت و خـۆی سوپاسـگوزار نیشـانبدات. گۆرانیبێـژەکان یـەک لـە دوای یـەک گۆرانییەکانـی خۆیـان بەسـەر مەنسـوردا دەگـووت و شاباشـیان وەردەگـرت، کـە وچانێـک دروسـتدەبوو، خەڵکانێـک هەڵدەسـتان و بەخێرهاتنـەوەی مەنسـوریان دەکـرد، دواتـر شـاعیرەکان شـیعرە عاشـقانەکانیان دەخوێنـدەوە، هەندێکیـان لـە کاتـی خوێندنەوەکانـدا دەگریـان و هەندێکیـان هەوڵیانـدەدا قسـەخۆش و کۆمیـدی دەربکـەون. باوکـی بـەردەوام بـە چپـەوە لـە نـاو ئاهەنگەکـەدا ئـەو کەسـانەی پیشـاندەدا کـە لـەو چەنـد سـاڵەدا بـە پـارە کۆمەکـی سـەفەرەکەی مەنسـوریان کردبـوو، پوورەکانـی زوو زوو دەهاتـن و باوەشـیان پیادەکـرد، ل

ناو وشەی شاعیرەکان و لە ناو گۆرانییەکاندا بەردەوام گوێی لە ناوی خۆی دەبووەوە... ساقی دووجار هات بۆ لای و دەیگووت ئاواتەخوازبوو بیتوانیبایە گۆرانی بۆ بڵێت، بەڵام ناتوانێت، چونکە دوای ڕۆیشتنی ئەو دەنگی کەوت و هەرچییەک بکات چیتر ناتوانێت بە هیچ ئاوازێک بچریکێنێت. ساقی چەندە زۆری لە قورگ و هەناسەی خۆی دەکرد نەیدەتوانی گۆرانی بڵێت. لە ناوەڕاستی ئاهەنگەکەدا مەنسور ئەسرینیان هەستان تا هەندێ قسە پێشکەشی ئامادەبووان بکات. کە مەنسور قسەیکرد هەمووان بێدەنگبوون، ماتییەک باڵی بەسەر هۆڵەکەدا کێشا، کپییەکی قووڵ کەوتە سەر هەموو ڕوخسارەکان، کچانی ئامادەبوو لە هۆڵەکەدا هەموو گیانیان بووبوو بە چاو، دیمەنی ئەم کوڕە ناسکە زەمینگەڕە تەماحێکی قووڵی تێگەیشتن و ناسینی دونیای لە هەمووانـدا جوڵاندبوون. مەنسور بە هێمنی هەمووانی سوپاسکرد و باسی خۆشحاڵی خۆی کرد کە جارێکی تر دەگەڕێتەوە و شاری خۆی دەبینێتەوە. گووتی «ئەگەر باڵندەکانم بیانتوانیبایە بە دڵنیاییەوە سوپاسیاندەکردن، بەڵام باڵندەکانی دونیا تەنیا یەک زمان دەزانن کە زمانی باڵندەیە» هەموو پێکەنین. هەستمانکرد کەمێک دەستەپاچەیە، وەک ئەوەی نەزانێت بڵێت چی، سەیرێکی ساقی مەحمودی کرد کە ئەمڕۆ جامانە کوردییەکەی بە دەستوری توریانی مەهراجا هیندییەکان بەستبوو و گووتی «من لێرەم، ماوەیەکی دەوێت تا بڕوادەکەم کە لێرەم، من چوو بێتم بۆ هەر شوێنێک ماوەیەکی ویستووە تا بڕوامکردوە لەوێم». زەردەخەنەیەکی گەورەی گرت و دەستی خستە گیرفانی پانتۆڵە ڕەشەکەیەوە و خۆی ڕاستکردەوە و گووتی «چووم بۆ هەر شوێنێک وامزانیوە لە شوێنێکی ترم، ئەوە وادەکات مرۆڤ لە هیچ شوێنێک نەبێت... کە بیر لەوەدەکەمەوە دەڵێم کە وابێت من لە هیچ شوێنێک نەبووم، کەواتە لێرەش نیم». هەموو هەستمانکرد بە ڕاستی دەیەوێت بمانهێنێتە پێکەنین، بۆیە هەموو

بەڕاستی پێکەنین. کەمێک وەستا و گووتی «بەڵام زەوی شوێنێکی سەیرە، مرۆڤ دەتوانێت بیری هەموو کونجێکی بکات، دەتوانێت بیری ئەو شوێنانەش بکات کە لەوێ نەبووە». دەنگی کەمێک قووڵتر و جیدیتر بوو و گووتی «من زۆر سەرمەست بووم بە زەوی، زۆر. مرۆڤ کە زەوی دەگەڕێت ئیتر شتەکان بە چاوێکی تر دەبینێت. کە دونیا دەبینێت ئەوسا تێدەگات کۆترێک کە بەسەربانی ماڵەکەی ئەودا دەفڕێت، لە ڕیزی باڵندەکانی دونیادا چ شوێنێکی هەیە... مرۆڤەکان، شوێنەکان، باڵندەکان بەجۆرێک هەمەڕەنگن... هەموو شتێک ڕەوایە... هەمووی ڕەوایە، هەرچی لەسەر زەوی هەیە ڕەوایە». زەردەخەنەیەکی گرت و بە غەمێکەوە سەری بادا و بە دەنگێکی بەرزتر گووتی «شتەکان بە جۆرێک لە یەک ناچن، بەجۆرێک جیاوازن هەموو شتێک ڕەوایە. تۆ ڕەوایت لە شاری خۆتدا و ئەوانیش ڕەوان لە شاری خۆیاندا. وەک چۆن کەس ناتوانێت گومان لە ڕەوایەتی تەیرێک بکات لە فڕینی خۆیدا، لە سەر درەختی خۆی، کەس بۆی نییە گومان لە ڕەوایەتی تۆش بکات لە فڕینی خۆت و لە هێلانەی خۆتدا... هەموو تەیرێک ڕەوایە... هەموو ژیانێک ڕەوایە». گەرچی زۆربەمان تێنەگەیشتین مەبەستی چییە، بەڵام چەپڵەیەکی گەورەمان بۆ لێدا. هەندێک قسەی تری لەسەر مافی هەموو زیندەوەران و هەموو شوێنەکان کرد، باسی ئەوەی کرد کە مرۆڤێک لەدوورەوە دێت و دەچێتە شارێک یان زەوییەک، لای ئەو هەموو شتێک نەناسراو و سیحراوییە، ئینجا بە غەمگینییەوە سەیریکردین، نەیدەزانی چیمان پێبڵێت، هەستمانکرد بەجۆرێک لە جۆرەکان بەزەیی بە خۆی و ئێمەشدا دێتەوە، هەموو سەرلەبەر بێدەنگبووین، هەناسەشمان دەنگی نەدەهات، بەڵام ئەو هەناسەیەکی هەڵکێشا، دەنگی هەناسەکەی لە مایکەکەوە دەنگیدایەوە و گووتی «ناتوانم زۆر بڵێم، تاکە شتێک، تاکە شتێک نرخی هەبێت بیڵێم، ئەوەیە کە دوو جۆر شار لە دونیادا هە...

ئەو شارانەی کە غەریبەیان نەبینیوە و لێیدەترسن، ئەو شارانەی کە غەریبەیان بینیوە و ناترسن... گەر ڕۆژێک لە ڕۆژەکان توانیتان دەرگای ئەم شارە لە ڕووی دونیادا بکەنەوە... لە غەریبەکان مەترسن... چۆن ئەم باڵندە غەریبانەی من شارەکەتان جواندەکەن، هەموو غەریبەیەک کە ڕوودەکاتە ئەم شارە... شارەکەتان جواندەکات... ئەوە تاکە شتێکە کە دەمەوێت پێتان بڵێم... تاکە شتێک، تەنیا غەریبەکانن دونیا جواندەکەن».

هەموو چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد باسی خۆشەویستی و نەمری عەشق و سەوسەنمان بۆ بکات، چاوەڕێی وانەیەکی دووروودرێژبووین لەسەر وەفا و ڕەنج و خۆشەویستی، بەڵام ئەو هیچی نەگووت، بە هێمنی هاتە خوارەوە و چەپڵەیەکی گەورەمان بۆ لێدا، چەپڵەیەک هەموو هۆڵەکەی لەراندەوە. هەندێک بێئەوەی بزانن بۆ، چاویان پڕبووبوو لە فرمێسک، هەندێکی دیشمان بە سۆزەوە سەیری مەنسور و سەیری یەکترمان دەکرد، بەر لەوەی ساقی بە چاوی پڕ فرمێسکەوە جارێکی تر مایکرۆفۆنی ئاهەنگەکە بگرێت و تیپی مۆسیقاکە بانگهێشتی سەر شانۆکە بکاتەوە، بێدەنگییەکی قورس و خنکێنەر باڵی بەسەر هەمووماندا کێشا... لەو ساتەوە، لە ناو فەزا و ئەتمۆسفیری هۆڵەکەدا هەستمان بە شتێکی نائاسایی کرد، هەستێک تەنیا هەفتەیەک دواتر لە مانا ڕاستەقینەکانی تێگەیشتین.

٤٤

سەوسەن سەرنجیدا کە باڵندەکانی خالید ئاموون زۆر غەمگینن و بەدەگمەن دەخوێنن، ئەو دەنگە کورت و غەمگینەی لێیانەوە دێت پتر لە نرکەی زام دەچێت. هەر ئەو ڕۆژە هەندێک لە باڵندە زامدارەکانی بردەوە بۆ ماڵەوە و ژمارەیەکی زۆر لە باڵندە بچوکەکانیشی گواستەوە بۆ قەفەزی نوێ لە ژوورەکەی خۆیدا، بەڵام لەوێش باڵندەکان هەر غەمگین بوون، لەو ژوورەشدا کە پڕبوو لە باڵندەی دڵخۆش و مەستخوێن هەر جۆرە بێدەنگییەکی سەنگین و نائاسایی باڵی بەسەردا کێشابوون. کە سەوسەن باڵندەکانی مەنسور ئەسرینیشی وەرگرت هەر هەمان شتی کرد، باڵندە بچوکەکانی گواستەوە بۆ ژوورەکەی سەرەوەی خۆی و باڵندە گەورەکانی جیاکردەوە و ناردنی بۆ عەمبارە گەورەکە.

هاتنەوەی مەنسور ئەسرین، سەوسەنی خستە بەردەم ئەو ڕاستییەی کە دەبێت بڕیاربدات، دەبایە کۆتاییەک بۆ هەموو ئەو چیرۆکە دووردرێژە دابنێت و قەدەری کچانەی خۆی هەڵبژێرێت، دەبایە لەو دوو هەفتەیەدا بە جیا چاوی بە هەریەک لە خالید ئاموون و مەنسور ئیبراهیم بکەوتبایە. ئەو گفتوگۆیانە دەبایە گرنگترین گفتوگۆی ژیانی سەوسەن بن. خالید ئاموون لە دوا نیوەڕۆیەکی تا ئەندازەیەک گەرمدا گەیشتە ماڵی سەوسەن خان، بێئەوەی هیچ بپرسێت، وەک پیاوێکی زامدار بەڵام پڕ سۆز لە قاتێکی ڕەشدا بەرامبەر خانم دانیشت، جلەکانی بێئەندازە شیک

ڕوخساری دەرەکی تابلۆیی ڕێک دەینواند. سەوسەن سەرنجی ئەوەیدا کە خالید ئامۆون پرسیارێکی لە باڵندە بریندارەکانی خۆی نەکرد، سەیرێکی ئەو باڵندە چکۆلانانەی نەکرد کە لەوسەری زەمینەوە هێنابوونی. سەوسەن چەند ڕۆژێک بوو ئەو دەنگۆیەی بیستبوو کە دەشێت خالید ئامۆون خۆی تەقەی لە باڵندەکان کردبێت، بەڵام بایەخێکی ئەوتۆی بەو قسانە نەدا، یەکەم پرسیار کە سەوسەن لێیکرد ئەوەبوو: خالید لەو باوەڕەدایت باڵندەکان لەم شارەدا ئاسوودەبن، هەستدەکەم باڵندەکان زۆر غەمگین و ماندوو دەردەکەون؟. خالید سەیرێکی ئەو هەموو قەفەزەی کرد کە لە هەموو لایەکی ژوورەکەدا هەڵواسرابوون، بەڵام نیگای وەها ڕووکەشبین و خێرابوو پێنەچوو شتێکی ئەوتۆ لە باڵندەکاندا سەرنجی ڕاکێشابێت. بە هێمنی لەسەر قەنەفە کۆنەکە دانیشت، هەستی بە هەمان ترس کردەوە کە چەند ساڵێک لەوەوبەر لەسەر ئەم کورسییە هەستی پێکردبوو، بەڵام لەسەرەخۆ گووتی «سەوسەن خان باڵندەکانی من هەمیشە بێدەنگبوون. لە جەنگەڵدا من بە دوای باڵندەی بێدەنگدا دەگەڕام». خالید گەلێک هێمنتر و ئاسوودەتر لەو ڕۆژە دەردەکەوت کە سەوسەن بۆ یەکەمجار لە تەنیشت قەفەزە خوێناوییەکانەوە بینی، بەوەدا چەند ڕۆژێک بوو لەو ئوتێلەدا بەتەنیا دەژیا و چاوەڕوانی ئەم دانیشتنەی دەکرد، پێدەچوو ماوەیەکی زۆری هەبووبێت بیر لە جوڵەو قسە و وشەکانی خۆی بکاتەوە، سەوسەن وای هەستدەکرد هەموو جوڵەیەک و وشەیەکی پێشتر بیری لێکراوەتەوە. خالید گووتی «باڵندەکان تەنیا لە جێگای خۆیاندا ئاسوودەدەبن، لە ناو سروشتدا، لەویادا نەبێت لە هیچ جێگایەکی تر ئاسوودەنابن. ڕاستە لەوانەیە ئەوانیش حەز بەبینینی دونیا بکەن، بەڵام لە قەفەزدا نا... هیچ سەفەرێک لە ناو قەفەزدا خۆش نییە». سەوسەن بە هێمنی و لاوازی چاوی لێکنا و بە چاوی نوقاوەوە پرسی «ئەی تۆ خالید... ئەی تۆ ئاسوودەبوویت لە گەشتەکەتدا بە دونیادا؟». خالید بێئەوەی درۆبکات،

بێئـەوەی هەسـتەکانی خـۆی بگۆڕێـت گووتـی «نـا ئاسـوودە نەبـووم، ئـەم سـەفەرە لـە سـەختترین ڕۆژەکانـی ژیانـم بـووە». سەوسـەن بێئـەوەی چاوبکاتـەوە پرسـی «هەستتدەکرد تـۆش وەک باڵنـدەکان لـە قەفەزدایـت؟». خالید گووتی «بەڵێ سەوسـەن خان، هەسـتمدەکرد، منیش وەک باڵندەکان لە قەفـەزدام». سەوسـەن چاویکـردەوە و گووتـی «بـەڵام خالیـد بـۆ نەگەڕایتەوە؟ تـۆ دەتتوانـی لـە هەمـوو سـاتێکدا سـەفەرەکەت بپچڕێنێـت و بگەڕێیتـەوە... حەزمدەکـرد یەکێکتـان، هـەر یەکێکتـان کـە ناتوانێـت بـەردەوام بێـت سـەفەرەکەی بوەسـتێنێت و بگەڕێتـەوە». «لـە بەرئـەوەی تۆم خۆشدەویسـت، هەستمدەکرد بـۆ ئـەوەی تـۆ ببیـت بـە ژنـی مـن دەبێـت ئـەم سـەفەرەبکەم... وەک سـزایەکی گـەورەی ئـەو خۆشەویسـتییە گەورەیـە سـەیرمدەکرد... هەمـوو سـەفەرەکە بـۆ مـن سـزایەکی گـەورە بـوو...». سەوسـەن گووتـی «خالیـد پێمبڵـێ... جیهانـت چـۆن بینـی؟». خالیـد بەساردییەوە سـەیریکرد و گووتـی «وەک جەهەنـەم، جیهـان جەهەنەمـە، سەوسـەن خـان، سـەفەرەکەی مـن سـەفەرێکی دووروودرێـژ بـوو بـە جەهەنەمـدا...». سەوسـەن بـە دەنگێکـی زۆر غەمگینـەوە پرسـی «بـۆ... خالیـد، بۆچـی بـەو چەشـنە وەسـفی دونیـا دەکەیـت؟». «لەبەرئـەوەی جیهـان پـڕە لـە ئـازاری گـەورە گـەورە، پـڕە لـە مـرۆڤ کـە لـە هەمـوو کونـج و کەلەبەرێکدا ئـازار دەکێشـن، پـڕە لـە تاریکـی کـە مـرۆڤ نایبڕێـت، پـڕە لـە درۆ، پـڕە لـە مـرۆڤ کـە کەسیان لـە کەسـیان تێناگـەن، پـڕە لـە زمـان کـە هیـچ یەکێـک لـەوی دی حاڵـی نابێـت، پـڕە لـە دارسـتان کـە مـرۆڤ ناتوانێـت بچێتـە ناویـان، پـڕە لـە شـار کـە تیـا وندەبێـت، پـڕە لـە باڵنـدە کـە بـە هیـچ کـەس ناگیرێـن. لـە بەرئـەوەی مـرۆڤ ناتوانێـت لـە یەککاتـدا بیـر لـە خۆشـی و بیـر لـە دونیـاش بکاتـەوە... لەبەرئـەوە». سەوسـەن بـە غەمگینییـەوە گووتـی «بـەڵام خالیـد ئامـوون، مـن تـۆم نـارد تـا دونیـا ببینیـت... تـۆم نـارد بـۆ ئـەوەی لـەم شـارە دووربیـت و بتوانیـت ئـەو هەمـوو جوانییـە تەماشـابکەیت، تـا لەم شـەڕانەدا نەکوژرێیـت... دەزانیت

شەڕی گەورە ڕوویانداً؟... دەزانیت؟». خالید ئاموون تۆزێک بیریکردەوە و گووتی «دەزانم خانم شەڕ وڵاتەکەی هەلاهەلاکردوە، شەڕ وڵاتەکەی وێرانکردوە... بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا من لە ساڵانی سەفەردا ئازاری گەورەم چەشت و سەختی گەورەم بینی، چەندجارێک لە نێوان وڵاتەکاندا گیرام، بەشێک لە سەفەرەکەم لە زینداندا بردەسەر، بەڵام هەمیشە بە ماڵ و پارەی ئاموونییەکان دەهاتمەدەرێ و لە سنوورەکان دەپەڕیمەوە، هیچ شتێکم دەربارەی ئەو ڕۆژە ناخۆشانە بۆ قەلەندەر ئاموون و کەسوکاریشم نەنوسی، تا دڵیان نەشکێنم. سەوسەن خان ئەوەی تۆ وادەزانیت جیهان باغێکی گەورەیە کە پڕە لە گوڵی جۆراوجۆر و باڵندەی جۆراوجۆر هەڵەیە، بمبورە سەوسەن خان، بەڵام من تۆم خۆشدەوێت، دەمەوێت بزانیت چەند سەختیم کێشاوە، دەمەوێت بزانیت کە جیهان باغێکی گەورە نییە... لێرەو لەوێ باغی تێدایە، لێرەو لەوێ باڵندەی جوانی تێدایە، بەڵام ئەوەی من بینیومە زۆرتری ئازار و برسێتی بووە... خانم شەڕ تەنیا لە عێراق و لەم کوردستانەی ئێمەدا نییە، شەڕ لە سروشتی مرۆڤدایە، شەڕ تەنیا لێرەدا نییە بەڵکو لە هەموو دونیادایە».

سەوسەن بە نائومێدییەکی گەورەوە گووتی «ئەی خالید ئێستا خۆشەویستیت بۆ مرۆڤ زیاتری نەکردوە، خۆشەویستی تۆ بۆ مرۆڤ لەو ڕۆژە زۆرتر نییە کە لێرە ڕۆیشتیت؟ تۆ ئەو هەموو خاک و میللەتە جیاوازانەت بینی، ئەوە بەشی ئەوەی تێدایە کە فێری خۆشەویستی بوویت؟». خالید زەردەخەنەیەکی تاڵی کرت و گووتی «سەوسەن خان من زۆربەی ساڵانی سەفەر بە تەنهابووم، هەشت ساڵە بۆ ماوەیەکی درێژ لە هیچ شوێنێکدا نەماومەتەوە. هەشت ساڵە هاوڕێیەکم نەبووە، تەنیا شتێک بیرم لێکردۆتەوە تۆ بوویت. بەدرێژایی ئەو ساڵانە لەو تەنهاییە قووڵەدا تەنیا خۆشەویستیم بۆ تۆ زیادیکردوە، تەماحم لە تۆ و ئیرەیم بەرامبەر تۆ زیادیکردوە. نەمدەتوانی لە یەک کاتدا بیر لە تۆش و دونیاش

بکەمـەوە... مـن لـە هەمـوو جێگایەکدا تەنیا تـۆم دەبینـی، ڕاستت دەوێت زۆر بێبـاک و کەمتەرخـەم باڵندەکانیشـم دەگرت... مـن درۆت لەگەڵـدا ناکـەم، مـن ڕقـم لـە هـەر شـتێک بـوو، لـە هـەر وڵاتێـک و هـەر دارسـتان و هـەر ئاوێـک بـوو کـە لـەم شـارەی دوور دەخسـتمەوە... تـا زیاتـر دووریکەوتبامایەتـەوە، زیاتـر ڕقـم لـە دونیـا دەبـووەوە. دونیـا جێگایەکـی ترسـناک بـوو لای مـن... مـن کاتێکـی زۆرم بـەوەوە نەدەکوشـت بیـر لـە دونیابکەمـەوە، مـن دەقیقـە بـە دەقیقـە دەمژمـارد تـا بگەمـەوە ئـەم شـارەو تـۆ ببینـم».

سەوسـەن پرسـی «ئـەی ئـەو هەمـوو دیمەنـە سروشـتییە جوانانـە سەرسـامیان نەکردیـت. دەنگـی خۆشـی ئـەو بولبولانـە مەسـتیان نەکردیـت... لـە مـن زیاتـر، لـە تەنیا ژنێکـی بچکۆلـە و نەخۆشـی ئـەم دونیایـە بیـرت لـە هیچـی تـر نەکردەوە؟». خالیـد ئامـوون سـارد و تیـژ سـەیریدەکرد و گووتـی «ئەوەنـدە گوێـم لـە دەنگـی دڵـی خـۆم و هـاواری دڵـم دەگـرت، گوێـم لـە دەنگـی تـر نەبـوو. ئـەوەی سەرسـامیدەکردم، توانـای نهێنـی خـۆم بـوو کـە ئەو هەمـوو سـاڵە دووروودرێـژە بـە دوای خۆشەویسـتیدا بـە زەویـدا وێڵبـم. پێشـتر نەمدەزانـی توانـای وا گـەورەم تێدایـە... نەمدەزانـی ئاموونییـەک هەیـە بتوانێت بەرگـەی ئـەو هەمـوو ناخۆشـی و سـەختییە بگرێـت، مـن کـوڕی خێـزان و خێڵێـک بـووم کـە هەمـوو لـە خۆشـیدا ژیـاون، پێشـتر زۆر ئاسـان ژیانـی خۆمم دابینکردبـوو، نەمدەزانـی توانـای وا گـەورەم تێدایـە... بـەڵام سـاڵ دوای سـاڵ جگـە لـەو هێـزەی لـە تـۆی نزیکدەکردمـەوە هەسـتم بـە هیچـی تـر نەدەکـرد».

هەنـدێ جـار جریـوەی باڵنـدەکان دەیوەسـتاندن، هەندێکیـان بەدەنگێکـی وا زوڵاڵ و بـەرز دەیانخوێنـد بەسـەر هێمنـی دەنگـی سەوسـەندا سـەردەکەوتن و دەبایـە خالیـد ئامـوون گەلێـک وریـا گوێبگرێـت تـا وشـەکانی سەوسـەن لـە نێـوان جریوەکانـدا بگرێتـەوە.

سەوسـەن دوای کەمێـک هێمنـی، وەک دەسـتووری خـۆی لەگـەڵ چاخواردنـەوەی بەردەوامـدا، دوو چـای تێکـرد و گووتـی «ئـەی باڵندەکا

خۆشدەویست یاخود نا؟».

خالید ئاموون، بێئەوەی بیخواتەوە سەیرێکی چاکەی کردو گووتی «لە تۆ زیاتر هیچ شتێکی ترم خۆش نەویستووە، باڵندەکان شتێک بوون وەک قەدەر، نە خۆشمدەویستن نە ڕقم لێیان بوو، دەمزانی تۆ باڵندەکانت خۆشدەوێت، لەبەرئەوە دەبوو بیانپارێزم... پەیوەندیم بە باڵندەکانەوە پەیوەندییەکی قووڵ نەبوو، نە قسەم لەگەڵدا دەکردن و نە قسەیان لەگەڵدا دەکردم. هەندێ جار پێمدەگووتن کە دەتانبەم بۆ شارێکی دوور، بەڵام گەر وەڵامیشیان دابێتمەوە من هیچ تێنەگەیشتووم».

سەوسەن سەیرێکیکرد و بە غەمگینی گووتی «واتێدەگەم کە تۆ بە دڵ، بە هەموو دڵ لەگەڵ باڵندەکاندا نەبوویت».

خالید بێئەوەی زۆر بیریکاتەوە گووتی « سەوسەن خان نەمدەتوانی، نەمدەتوانی بە هەموو دڵ لە گەڵیاندابم. دونیای باڵندەکان دونیایەکی نەبینراوە، تا زیاتر پیا ڕۆبچین زیاتر لەم دونیایەی خۆمان دووردەکەوینەوە، تا زیاتر بەدوایدا بڕۆین، زیاتر خۆمان لە بیردەچێتەوە... هەر وەختێک لە ڕاوی باڵندەکاندا نوقمدەبووم، کە گەڕانی جەنگەڵا و جەنگەڵ شێتیدەکردم... خۆمم لە بیردەچووەوە، خۆشەویستی تۆم لە بیردەچووەوە، دڵنیابووم تۆ ئەوەت ناوێت، لەبەرئەوە سەوسەن خان نەمدەتوانی بە هەموو دڵ خەریکی باڵندەکان بم... نەدەکرا، شتی وا نەدەکرا».

سەوسەن بە غەمگینییەوە گووتی «ئەی خالید پێمبڵێ، تکایە پێمبڵێ هەستت بە چی دەکرد کە باڵندەیەک لە باڵندەکان دەمردن؟».

خالید بێئەوەی زەردەخەنەبگرێت، شتێک لە تۆنی گاڵتەجار دەپەڕییە ناو دەنگی و دەیگووت «سەوسەن تۆ دەڵێیت چی من خۆم هیچ کەسێک هەستی پێ نەدەکردم... بەسەر زەویدا دەگەڕام و هیچ کەس لەو دونیا گەورەیەدا نەیدەزانی من چیم، بەشی هەرە زۆری مرۆڤەکانی سەر زەوی هەتا ناوی میللەتەکەیان نەبیستبووم... کورد... کورد... بەشی هەرە

زۆری بەشەرەکانی ئەم دونیایە، ناوی میللەتی وایان نەبیستبوو. سەوسەن خان بیهێنە پێشچاوی خۆت بەزەویدا وێڵ بیت و تەنیای تەنیا بیت و کەس ناوی نەتەوەکەشتی نەبیستبێت. ڕەحم لە مرۆڤێک و لە شارێک و لە جێگایەکەوە وەرنەگریت. دەتەوێت هەست بەچی بکەم... کە باڵندەیەکم دەمرد، لاشەکەیم لە قەفەزەکەی دەردەهێنا و فڕێمدەدا و دەڕۆیشتم و دەمویست باڵندەیەکی تر بگرم... دەمویست دەست بە ژیانی ئەوانی ترەوە بگرم کە نەمردون. چاوەڕێی چی دەکەیت سەوسەن خان، کە باڵندەیەکم دەمرد دانیشم و بگریم؟... ها وەک کەسێک کە نازانێت دونیا چەند دڵڕەق و پڕ ئازارە. سەوسەن خان، تۆش دەزانیت دونیا چ دڵڕەق و پڕ ئازارە. قەلەندەر ئاموون بەر لە مردنی نامەیەکی بۆ نوسیم باسی کوشتنی ئاسایشەکان دەکات، باسی ئەوە دەکات شەوێک تۆی لە ناو مەیتی ئاسایشەکاندا دۆزیوەتەوە، شەوێک چووە بۆ ناو مەیتە سووتاوەکان و تۆ لە ناویاندا بوویت. من چەند ڕۆژە بیری لێدەکەمەوە... لەو ساتەوەی کە نامەکەی قەلەندەر ئاموونم خوێندۆتەوە بیری لێدەکەمەوە... سەوسەن خان تۆ بۆ چوویت بۆ ناو ئەو مەیتانە... ها... سەوسەن خان، لەویادا لە ناو ئەو مەیتانەدا شتێکت بینیوە کە ئەوانی تر نایبینن، بێڕەحمی ژیان، دڕندەیی ژیان. وانییە... تۆ بەچاوی خۆت چەند ساڵە ئەوە دەبینیت؟ سەوسەن خان تۆ تێمدەگەیت دەڵێم چی. من بەردەوام لە هەموو شوێنێکی دونیادا ئەوەم بینیوە، لە هەموو شوێنێکدا...».

وەک ئەوەی یادی ئەو شەوە سەوسەنی ئازاردابێت، بە ئارامی لە جێگای خۆی هەستا و دەستی خستە سەر مێزەکە و گووتی «خالید ژیانی ئێمە لێرە، تەنیا عومرێکی درێژە لەگەڵ لاشەکاندا دەیبەینەسەر. من چەندین ساڵ بوو بەردەوام لە تەلەفزیۆنەوە لاشەم دەبینی، هەموو شەوێک دەمبینین. بۆیە کە ئێوە داواتانکردم، ویستم لەوبەری دونیا، لە جێگایەکی ترەوە شتێکی تر ببینن، شتێک پەیوەندی بە مردنەوە نەبێ

بەڵام خالید باڵندە کوژراوەکانی تۆ... ئەو هەموو خوێنە بەقەفەزەکانەوە، ئەم بێدەنگییەی تەیرەکانت... دەمترسێنن».

هێمن قسەیدەکرد و لەناکاو دەستی گرت بە دەموچاوییەوە و وەک بگری گووتی «خالید، من پێویستیم بە یەکێکە لەوسەری دونیاوە بێت و چیرۆکێکی ترم بۆ بگێڕێتەوە... هەتا ئەگەر درۆش بێت. دەمەوێت شوو بەیەکێک بکەم بە چیرۆکەکانی دونیایەکی ترم نیشانبدات و سەرسامبکات، هەتا ئەگەر درۆش بێت... من کچێکی نەخۆشم... دەمەوێت شوو بەیەکێک بکەم، ئەوەم لە بیرببباتەوە... دەمەوێت شوو بەیەکێک بکەم باسی ئەم شار و مەملەکەتەم بۆ نەکات». خالید لە جێگای خۆی هەڵدەستا و دەستی سەوسەنی دەگرت و دەیگووت «نا سەوسەن تۆ پێویستت بە یەکێک نییە درۆت لەگەڵدابکات، پێویستت بە یەکێکە شتەکان وەک خۆیان ببینێت». سەوسەن بە ترسەوە سەیری چاوی دەکرد و گووتی «خالید ئامۆون، ئەی ئێستا دەتوانیت لە پێناوی مندا کەس بکوژیت؟ پێمبڵێ دەتوانیت یاخود نا؟»».

خالید هەڵدەستا و پشتیدەکردە سەوسەن و چەند هەنگاوێک لە کورسییەکەی خۆی دووردەکەوتەوە و دەیگووت «زیاد لە هەشت ساڵ لەمەوبەر ئەو پرسیارەت لێکردم، سەوسەن خان لەو ماوەیەدا شتێکی ئەوتۆ لە مندا نەگۆڕاوە، ڕەنگە من کەمێک پیرتربووبم. ئا کەمێک پیرتر و عاشقتر و ڕەقتر بووبم. سەوسەن خان، من هەر ئەو وەڵامەم هەیە کە لەوەوبەر پێمگووتی، من لە پێناوی تۆدا ئامادەم هەموو گوناهێک بکەم. من ئێستاش وەک دوێنی، ڕقم لە هەردووکیانە. خۆزگە دەخوازم هیچیان لەم دنیایەدا نەبوونایە. هەتا دەمرم ڕقم لەو دوو پیاوە دەبێت... هەتا دەمرم».

سەوسەن فرمێسکێکی گەورە لە چاویدا بوو گووتی «خالید، تا ئێستاش ئەو ڕقە گەورەیە هەر لە دڵتدایە... ئەو ڕقە گەورەیە».

خالید وەک ئەوەی چاوەڕوانی ئەو پرسیارەی کردبێت گووتی «سەوسەن، من ناتوانم خۆشەویستی تۆ لە ڕق جیابکەمەوە. خۆشەویستییەک نییە بەبێ ڕق، جارانیش نەبووە و لە داهاتووشدا نابێت. تا خۆشەویستیم قووڵتر و گەورەتربێت، ڕقم گەورەتر دەبێت. لەبەرئەوەی من مرۆڤێکی سادەم بەبێ درۆ... ڕقم لە هەر شتێکە بکەوێتە نێوان من و تۆ وە... هەر شتێک بێت یان هەر کەسێک بێت».

خالید ویستی زۆرتر قسەبکات، بەڵام سەوسەن گووتی «خالید دەستتم بدەرێ... دەستتم بدەرێ بۆنیبکەم».

خالید ئاموون سەرسامانە وەستا و بێئەوەی تێبگات دەستی دایە سەوسەن و ئەویش بە هێمنی بۆنیکرد. زۆر قووڵ و ئارام بۆنیکرد، سەرەتا بۆنی دەستی کرد، بۆنی مەچەکەکانی، بۆنی سەری... گەڕایەوە و بۆنی پەنجەکانی کرد، هەناسەی نا بە سینەیەوە، بۆنی دەموچاوی کرد، بۆنی قژی کرد... بەڵام سەوسەن هەستی بە هیچ شتێک نەکرد، وەک ئەوەی خالید ڕۆژێک لە ڕۆژان لەسەر زەوی نەبووبێت، وەک ئەوەی یەک بۆنی ڕاستەقینەی دونیا بە پێست و دەست و ژیانییەوە نەنوسابێت... خالید ئاموون پیاوێک بوو هەر بۆنی کوچەکانی ئەم شارەی لێدەهات. وەک گومانی هەبێت، وەک باوەڕنەکات، جارێکی تر سەرلەنوێ بۆنیکردەوە، دووبارە بە هەموو لەشیدا هاتەوە، لە پەنجەکانییەوە بۆ تەوقی سەری، هەموو جێگایەکی لەشی، هەموو بستێکی دیار و داپۆشراوی زیاد لە جارێک بۆنکردەوە... بۆنی خالید ئاموون بۆنی جیهان نەبوو، بەڵکو بۆنی ئەم شارە بوو، بۆنی مردووەکان بوو، بۆنی ئەو لاشانەبوو کە لە ژێر زەمینی ئاسایشە سووتاوەکەدا بۆنیکردبوون. وەک ئەوەی سامێکی گەورە دایگرتبێت سەوسەن گووتی «خالید... بمبورە...... بمبورە... بمبورە کە بۆنتدەکەم». وای گووت و بێدەنگ سەیری چاوی ئاموونی کرد و دووبارە گووتییەوە «بمبورە».

٤٥

کە خالید ئامـوون لـە ماڵـی گوڵدانچییـەکان هاتـەدەرێ، هەسـتیکرد شـەڕەکەی بـۆ هەتاهەتایـە دۆڕانـدوە. گەرچـی شـتەکان تـا کۆتایـی ئاسـایی تێپەڕیـن، گەرچـی ئـەم تـا دوائەنـدازە لەگـەڵ خانمـدا ڕاسـتگۆ بـوو و هیـچ شـتێکی لـەو ڕۆحـە تاریـک و دوودڵـەی خـۆی لـێ نەشـاردەوە، بـەڵام وای هەسـتکرد سەوسـەن بـە دوای تیشـکێکدا دەگەڕێـت کـە لەمـدا بوونـی نییـە. لـە قووڵاییـدا هەسـتیکرد سەوسـەن بـە پێچەوانـەی جارانـەوە لـە بێدەنگـی دەترسـێت، ئـەو هەمـوو باڵندانـەی لـە ژوورەکـەدا دەیانخوێنـد، شـتێکیان تێدابـوو جیـاواز لـەو بێدەنگییـە قووڵـەی کتێبـەکان چەنـد سـاڵێک لـە مەوبـەر لەوێـدا سـەپاندبوویان. خالیـد ئامـوون تێنەگەیشـت بـۆ سەوسـەن بەوجـۆرە بۆنیکـرد، بـۆ دوای ئـەو بۆنکردنـە بـەو چەشـنە مانـدوو و نائومێـد دیاربوو. بۆ پرسـیاری دەربـارەی باڵنـدە کوژراوەکان لـێ نەکـرد. کـە گەیشـتەوە ئوتێلەکە هەسـتێکی قووڵـی خۆشەویسـتی بـۆ سەوسـەن لـە نـاوەوە دەیخـوارد، لـە هـەر شـتێکی تـری دونیـا زیاتـر پێویسـتی بـەو ژنـە بـوو. هەسـتیکرد ئـەو هەمـوو سـاڵە هیـچ شـتێکی تێـدا نەگۆڕیـوە، تـەواو وەک جـاران عاشـقێکی پـڕ ئیرەییـە، عاشـقێک حـەزدەکات بازنەیەکـی ئاسـنین بـەدەوری مەعشـوقەکەیدا بکێشـێت و لـە هەمـوو شـتێک دووریبخاتـەوە و بیپارێزێـت.

دوای ڕۆیشـتنی خالیـد ئامـوون، سەوسـەن فیکـرەت هەسـتی بـە ساردییەکی گـەورە کـرد لـە ژوورەکـەدا، سـەرمایەکی لـە نـاکاو کـە ڕۆژانـی

دووورودرێـژی دەرد و ناسـاغی دوای ڕاپەڕینـی بەیـادا هێنایـەوە. بۆ ئـەوەی خـۆی لـەو هەسـتە سـارد و بۆنـە ساردەی خالیـد ئامـوون ئازادبـکات، بـە خێرایـی چـووە خـوارێ و باوەشـی بـە هـوزاردا کـرد کـە خەریکبـوو لـە باوەشـی فیکرەتـدا خـەوی لێدەکـەوت. وەک خـەوی بینیبێـت، وەک ترسـێک یـان هەواڵێکی گـەورە ڕایچڵەکاندبێت، تونـد منداڵەکـەی بـە خۆیـەوە نوساند و گووتـی « هـوزار گیـان، جوانتریـن تەیـری پـورە غەمگینەکـەی خـۆت، شـوکور تـۆ ساردنیت... تـۆ بۆنـی وات لـێ نایـەت». پڕوشـە دەسـتی خسـتە سـەر ناوچاوانـی سەوسـەن و گووتـی «سەوسـەن چـی بـوو؟ ئـەم بەدبەختـەت چـۆن بینـی، ڕاسـتیت دەوێـت مـن لـە هەموویـان غەمگینتـر دەیبینـم، بـەڵام تۆزێـک ئاڵـۆزە، وانییـە؟». سەوسـەن منداڵەکـەی تونـد بـە خۆیـەوە نوسـاندبوو و سـەیری جێگایەکـی نادیـاری دەکـرد و گووتـی «نـا پڕوشـە... باسـی مەکـە، باسـی مەکـە». فیکـرەت گوڵدانچـی کەمێـک خـۆی جوڵانـد و چاویلکەکـەی بەرزکـردەوە و سـەیری کچەکـەی کـرد و گووتـی «ئـەم خالیـد ئاموونـە، بێدەنگییەکـی تێدایـە مـن حـەزم لێـی نییـە... پیـاوی وا بێدەنـگ یاخـود بلیمەتـن یـان خەڵکـی ترسـناکن... نازانـم لەوانەشـە زوڵـم بێـت، بـەڵام شـتێکی تێدایـە دڵـم خـۆش نـاکات... هـا... سەوسـەن تـۆ دەڵێیـت چـی؟». سەوسـەن سـەری لەقانـد و گووتـی «گوڵدانچـی باسـی مەکـە، باسـی مەکـە. پیاوێکـی خـراپ نییـە، بـەڵام لەوانەیـە بتوانێـت زۆر خـراپ بێـت، لەوانەیـە بتوانێـت».

بـەڵام دوای دیتنـی مەنسـور ئەسـرین، پڕوشـە هەسـتیدەکرد سەوسـەن لـە ناخـەوە شـەڕێکی گـەورە دەژی. مەنسـور ڕۆژێـک دوای گەڕانـەوەی بـە یاوەریـی باوکـی و سـاقی مەحمـود و هەنـدێ لـە خەڵکـی شـار باڵندەکانـی خـۆی هێنـا و لـە بـەر دەرکـی ماڵـی گوڵدانچیـدا وەسـتا و بێئـەوەی هیـچ قسـەیەکی ئەوتـۆ بـکات کلیلـی قەفەزەکانـی دایـە دەسـت سەوسـەن. هاتنەکـەی مەنسـور زۆر کـورت بـوو، بـەڵام لەگـەڵ کورتییەکەشـیدا زۆر گرنـگ

بوو، هەموو هەستمان پێکرد کە هەردووکیان پەشۆکان، هەستمان بە تێپەڕینی تەزووییەکی گەورە و نهێنی و ترسناک کرد لە نێوانیاندا، هەستمانکرد شتێکی تاریک و نهێنی، کارەبایەکی ڕەش لە نێوانیاندا دروستبوو. بینیمان چۆن مەنسور بە نەرمی دەلەرزێت، کە دەستی برد کلیلەکان دەربهێنێت دەستی دەلەرزی... زۆر زۆر دەستی دەلەرزی. بەڵام کە سەوسەنیش نزیک بووەوە ئەویش دەلەرزی، بۆ ساتێک هەر دووکیان سەیری چاوی یەکیان کرد، سەوسەن لە نزیکەوە زۆر لە نزیکەوە چاوی لێکنا و وەک بۆنێکی بەهەشتی بەسەریدا بچێت، ڕەنگ و ڕوخسارێکی ئاسمانی پەڕییە سەر سیمای، بەڵام هێشتا لەگەڵیشیدا هەر دەستی دەلەرزی. دواتر هەموو بیستمان کە مەنسور و سەوسەن هەردووکیان ئەو شەوە نەخۆش کەوتوون، هەر دووکیان پێکەوە لەرز و تای زۆریان لێهاتووە، پێکەوە تووشی وڕێنە و بزرکاندن بوون، بەڵام بێئەوەی کەسیان ئاگایان لەوی دیکەیان بێت.

دوای چاوپێکەوتنەکەی خالید ئاموون بە ڕۆژێک بڕیاربوو چاوپێکەوتنە گەورەکەی نێوان مەنسور و سەوسەنیش سازبکرێت، ئێمە ئەوانەی ئەو ئێوارەیە شاهیدی ئەو تەزووە تاریکەی نێوان مەنسور و سەوسەن بووین وەک لەسەر پشکۆبین چاوەڕوانی ئەو چاوپێکەوتنەمان دەکرد، ئەو دەست لەرزینە کورت و ئەو نەخۆشییە کتوپڕەی هەردووکیان پێکەوە تووشیبوون، بەسبوو بۆ ئەوەی هەندێک کەس پێشوەخت ئەوە ڕابگەێنن کە کچەکەی فیکرەت گوڵدانچی لە یەکەم نیگا و یەکەم سەیرکردنەوە مەنسوری هەڵبژاردووە.

لە بەیانی ئەو ڕۆژەدا کە دەبایە مەنسور بچێت بۆ ئەو چاوپێکەوتنە گەورەیە، سەوسەن فیکرەت نامەیەکی لە مەنسورەوە پێگەیشت کە سەر لەبەر هەموو هاوکێشەکانی هەڵگێڕایەوە. بەیانی ئەو ڕۆژە کوڕێکی زۆر منداڵکار و نەناسراو نامەیەکی بۆ سەوسەن خان هێنا و لەدەرگاوە دایە

دەستی و بەخێرایی ماڵاوایی‌کرد و ونبوو. ئەمە دەقی نامەکەیە بەو جۆرەی دوای ڕۆژێک کۆپییەکەی لە بازاڕدا بڵاوبووەوە.

« سەوسەنی خۆشەویست

سڵاو.

ڕەنگە ئەم نامەیە ئەستەمترین و غەمگینترین نامەیەک بێت لە ژیانمدا نوسیبێتم... لەوانەشە تادەمرم نامەیەکی تری وا نەنوسم. تۆ کاتێک ئەم نامەیەت پێدەگات من چیتر لەم شارەدا نیم، لەوانەیە هەرگیز جارێکی دیش نەگەڕێمەوە. من بڕیاری کۆتایی خۆمدا کە بڕۆم و درێژە بەو سەفەرە بدەم کە چەند ساڵ لە مەوبەر دەستم پێکرد. تۆ تەنیا کەسێکیت کە هەستدەکەم دەبێت بۆتی ڕونبکەمەوە بۆ گەڕامەوە و بۆ دەڕۆم. سەرەتا دەبێت بزانیت کە من چەند خۆشمدەوێیت و چەند پێویستیم بە تۆیە، دەبێت گومان لە خۆشەویستی و سەرسامی من نەکەیت. ئەو ڕۆژەش کە تۆم بینییەوە زانیم تا مردن تۆم خۆشدەوێت. بەڵام جگە لەوە زۆر شت هەیە کە دەبێت تۆ بیزانیت. سەوسەنی ئازیز. من ئەو ڕۆژەی کە گەڕامەوە هەستم بە غەریبییەکی زۆر کرد. سەرەتا بزانە ئەو ساڵانی کۆچە منیان کرد بە گەڕیدەیەکی تەواو، من بووم بە دونیاناسێکی بێسرەوت، بووم بە کەسێک ناتوانێت لە جێگایەکدا بمێنێتەوە. ئێستا من لەو کەسانە نیم کە بتوانم لە شارێکدا بژیم و لە ماڵێکدا بسرەوم. هەشت ساڵ لەمەوبەر کە ئەم شارەم بەجێهێشت، حەزم نەدەکرد بڕۆم... ئەم شارە هەموو دونیای من بوو، لێرەدا منداڵیم ژیابووم، لە کۆڵانەکانی ئەم شارەدا ڕامکردبوو، لە قوتابخانەکانیدا فێربووبووم، لە ژێر بارانەکانیدا گەورەبووبووم. هیچ شتێک نەبوو لە سەر زەوی جێگای ئەم شارەم بۆ بگرێتەوە... لەوانەیە لە داهاتووشدا هەر وەها بێت و هیچ شارێک جێگای ئێرەم بۆ نەگرێتەوە. بەڵام نازانم بۆ لە ڕۆژی یەکەمەوە کە تۆ باسی کۆچ و سەفەرت لە گەڵدا کردم وا تێگەیشتم تۆ ناتەوێت بگەڕێمەوە، با

لە ڕاستیدا ناتەوێت کەسمان بگەڕێینەوە. کە بە ئێمەت گووت بڕۆن، کە ئەو ئەرکە زۆر سەختەت دا بەسەر شانماندادا دڵنیابووم ناتەوێت تاقیمانبکەیتەوە، بەڵکو دەتەوێت ئەم شارە بچکۆلەیە بەجێبهێڵین و بۆ ژیانێکی تر بگەڕێین لە شوێنێکی تری دونیادا. من بەر لە هەر شتێک سوپاستدەکەم... هیچ مرۆڤێک پێشتر دیاری وەهای پێشکەش بە کەسێکی تر نەکردوە، جیهان... بەڵێ سەوسەنی خۆشەویست، تۆ جیهانت پێشکەش بە من کرد... ئەوە گەورەترین دیارییەکە تا ئێستا ژنێک لەم سەر ئەستێرەیە پێشکەشی پیاوێکی کردبێت. کە مانگ دوای مانگ و ساڵ دوای ساڵ لەگەڵ کۆکردنەوەی باڵندەکاندا چوومە پێشی، کە شار دوای شار و وڵات دوای وڵات گەڕام، کە کەشتی لەدوای کەشتی گۆڕیم و شەمەندەفەر دوای شەمەندەفەر سواربووم، کە شەوم لە بیابانەکاندا ڕۆژکردەوە و لە جەنگەڵەکاندا دوپشکەکان پێیانەوە دام، کە تووشی نەخۆشی بووم و لە خەستەخانەکاندا کەوتم، کە گیرام و ئازادکرام، کە لە دەریاچەی جیاوازدا مەلەمکرد و بە دیار هەڵۆی سیمرغئاساوە لە چیاکان شەونخونیم کێشا، کە بەفر لێیدام و خۆر گەرمیکردمەوە، لەگەڵ هەموو باڵندەیەکدا کە دەمگرت دڵنیابووم کە ئەو باڵندانە دیاری من نین بۆ تۆ، بەڵکو بە پێچەوانەوە دیاری تۆیە بۆ من. هەر گوڵێکی جوانم ببینێت، هەر باڵندەیەکی جوانم ڕاوکردبێت، هەر شارێکی قەشەنگ پێشوازی لێکردبم، لەگەڵ هەر ژنێکدا خەوتبێتم... تێگەیشتووم ئەوە دیاری تۆیە بۆ من. سەوسەن من هەموو ئەو ساڵانە سات دوای سات بە قووڵی ژیام... خۆشیم لە خۆشییەکان و خۆشیم لە ئازارەکانیشی بینی. لێتی ناشارمەوە کە جیهان زۆر سەرسامیدەکردم... ئامادەبووم بۆ هەموو شتێک بکرێمەوە، کە سوار کەشتییەکان دەبووم بۆ ئەوەی لە کیشوەرێکەوە بپەڕمەوە بۆ کیشوەرێکی تر، وام هەستدەکرد گەڕیدەیەکم چەندین سەدە لە دوای گەڕیدە گەورەکانی دونیاوە لە

دایكبووم. سەوسەن خان من دەمزانی تۆ بۆیە منت ناردوە بۆ ئەوەی بژیم... بۆ ئەوەی هەموو شتێك تاقیبكەمەوە، تۆ منت نەنارد تا تۆ من تاقیبكەیتەوە، منت نارد تا من جیهان تاقیبكەمەوە، من دەمەوێت پێتبڵێم مانای داواكەی تۆ وەك من تێیگەیشتم ئەوەبوو بڕۆم و بژیم، باڵندەكان تەنیا بەڵگەی ئەوەبوون كە من ژیاوم، كە من چوومەتە ناو جەرگەی ئەو جێگایانەی ژیانی تێدایە، تەنیا ژیانی مرۆڤ نا، بەڵكو ژیان بەهەموو جۆرەكانی و زیندوێتی بە هەموو چەشنەكانی. سەوسەن دەستدان لە باڵندەیەك كە دڵنیایت هیچ كەسی تر پێش تۆ دەستی لێ نەداوە، وەك دۆزینەوەی ئەستێرەیەكی تر وایە. ئەوەی توانیومە تاقیمكردۆتەوە... ژنەكانی دونیام تاقیكردۆتەوە، بۆنی گوڵەكانی دونیا، چێشتخانەكانی دونیا، جلوبەرگە جیاوازەكانی دونیا، زیندانەكانی دونیا، مێشولەكانی دونیا و تامی جیاوازی ئاوەكانی دونیا و ڕەنگی جیاوازی گەرما و سەرماكانی دونیا... من هەمووی تاسەر ئێسقان ژیاوم.

لە كۆتایی ساڵی پێنجەمدا بڕیارمدا نەگەڕێمەوە، لەبەرئەوەی جارێكی تر ئەستەمە بتوانم تا مردن لە ماڵێكدا دانیشم، ئەستەمە لە شارێكدا دانیشم. بەڵام نەمدەویست هەڵبێم، نەمدەویست وادەربكەوم وەك ئەوەی لەبەر بچوكی و بێهێزی و بێتوانایی ناگەڕێمەوە. من خۆم زۆر گومانم لە خۆم بوو، زۆر كەسی تریش هەبوون كە گومانیان لێمبوو... بەڵام ئەوەم زۆر لا گرنگ نەبوو. زۆر شت هەیە خەڵكی نایزانن، بۆ نمونە كەس ئەوە نازانێت كە دونیا وەك مەكینەیەكی گەورە وایە كە خۆی دەجوڵێت، ئەوندەی قاچت خستە سەری خۆی دەتبات. نا... ئەوە زۆر گرنگ نەبوو. من دەبوو بگەڕێمەوە بۆ ئەوەی بە تۆ بڵێم سوپاس، دەبوو باڵندەكانی خۆت ببینیت، ئەوە تەنیا بەشێكی ئەو قەرزە بوو كە دەمتوانی بیدەمەوە بە تۆ. سەوسەن من تەنیا كەسێكم كە تۆ ناتوانیت شووم پێبكەیت، چونكە تەنیا كەسێكم دەتوانم تا كۆتایی

ئەو داوایەی تۆ جێبەجێبکەم، تۆ خۆت دەزانیت کە ناسینی دونیا بێکۆتاییە، ئەوەی دەتەوێت لە شەڕی ناو ئەم وڵاتە دووربکەومەوە، دەتەوێت لە هیچ جەنگێکەوە نەگلێم، دەتەوێت دەستم پیس نەبێت، دەتەوێت کەس نەکوژم و کەس نەمکوژێت، ڕقم لەوانە نەبێت کە تۆیان خۆشدەوێت... دەبێت جیهانگەڕێکی بەردەوامبم، دەبێت لە سەفەرێکدابم کە هیچ ڕۆژێک تەواو نابێت، هەموو ئەوانەی تۆ داوایاندەکەیت لەم وڵاتە مەلعونەدا نەکردەیە... من ئێستا هەموو شەوێکی ژیانم دوو دەنگ پاڵم پێوە دەنێت، یەکێکیان دەنگی تۆیە کە داوام لێدەکەیت بڕۆم و لەم ئاگرستانە دووربکەومەوە، یەکێکی تریشیان هاواری باڵندە وێڵەکانی سەر ئەم زەمینەیە، بانگەوازی جەنگەڵەکانە کە هەستدەکەم هەمیشە بانگمدەکەن، من چارێکم نییە ئەوە نەبێت بڕۆم و ئەم گەشتە تەواوبکەم... گرنگ ئەوەیە من لە هەر جێگایەکی سەر زەمین بم بیر لە تۆ دەکەمەوە، هەمیشە هەستدەکەم جیهان دیارییەکی گەورەی تۆیە و بەبێ یادی تۆ مانای نییە. بەڵام نایشارمەوە لە زۆر شاری دونیادا ئەم شارەی خۆم بیرچۆتەوە، لە زۆر جێگای دونیادا خۆم لە یادکردوە و لە بەردەم زۆر ژنی سەر زەویشدا تۆم بیرچۆتەوە. ئیتر لەو ساتانەدا تێدەگەیشتم جیهان بەجۆرێک منی بردوە گەڕانەوەم ئەستەمە، ئەوە ئەو ساتە ترسناکانەی لاوازی بوو کە دونیا بەجوانی و سیحری خۆی دەیفڕاندم و قووڵتر و قووڵتر لە مانای ئاوارەیی خۆم و وێڵی خۆم بەسەر زەویدا تێدەگەیشتم. جگە لەوەش، من ئەو ساڵانە بەردەوام هەواڵی ئەم شارەم بۆ دەهات، ساقی لە هەموو شتێک ئاگاداریدەکردمەوە، هەموو ئەو ئازارە زۆرانەی بەم خۆشەویستییەوە گرێدراون، ئەو ئازارانە نە تۆ و نە ئێمە کەسمان دروستمان نەکردون، بەڵکو ئەم شارە، ئەم دونیایەی لە منداڵییەوە تێیدا دەژین دروستیکردون. سووتانی ماڵی ساقی، سووتانی ماڵی ئامونییەکان، کوشتنی قەلەندەر ئامون، کوشتنی باڵندەکان...

دڵنیابووم ئەو هەموو ساڵە دەتویست ئێمە لەم شەڕە دووربخەیتەوە و نەهێڵیت ئەو ئاگرانە بمانگەنێ، نەهێڵیت پیسببین... ئەوە خۆشەویستی تۆیە، کە بە دووری ئێمەوە گرێدراوە. کە شەڕی ناوخۆ هەڵگیرسا، کە هەواڵی کوشتنی باڵندەکانم بیست، تێگەیشتم شەڕ لەم وڵاتەدا دوایی نایەت، ئیتر تۆ ناتوانیت بمانپارێزیت، تۆ ڕێگاکەت پیشانداین، تۆ هەوڵتدا ڕزگارمانبکەیت، لە ڕاستیدا تۆ ئێمەت هەموو ڕزگارکرد، بەڵام مەرج نییە ئەوانی تر وەک من لەم ڕزگارییە تێبگەن، من دەزانم تۆ ڕزگارتکردوم و نامەوێت جارێکی تر باڵەکانی خۆم بشکێنم... دەزانم تۆ بەلاتەوە سەختە دووبارە پێمان بڵێیت بڕۆین و لەم هەموو شەڕە دووربکەوینەوە. دەزانم لەو هەموو ساڵەدا، لەو هەموو ترسەدا ئەوەت لادروستبووە کە پێویستت بە ئێمەیە... بەڵام سەوسەن سوودی نییە... بۆ ئەوەی لەم شەڕانەوە تێوەنەگلێم، بۆ ئەوەی ئەو هەموو خوێنە پیسم نەکات، دەبێت بڕۆم. تۆ لە من باشتر دەزانیت کە خوێنی تر بەڕێوەیە، شەڕی تر بەڕێوەیە... ئەوەی زۆر ئازارمدەدات، ئەوەیە ناتوانم هیچت بۆ بکەم... تەنیا دۆعادەکەم لە خراپەی ئەم هەموو جەنگانە بەدووربیت. ئەو هەموو ساڵەی سەفەر لە جیهاندا فێریکردم ڕق بە تەواوەتی لە خۆمدا بکوژم. مرۆڤیش لەم شارەدا بێ ڕق ناژێ... بێ ڕق ناتوانێت عاشق بێت... دەڕۆم و هەموو ڕۆژێکی ژیانم کە دەژیم و هەموو جوانییەکی دونیا کە تامیدەکەم و هەموو پاکییەک کە لە خۆمدا هەستی پێدەکەم سوپاسی تۆ دەکەم. هێندە هەیە ئاگات لە باڵندەکانم بێت، دڵنیام ئەوانیش هێدی هێدی لەم شارە تێدەگەن... ڕۆژێک کە غەمگین دەبن تێیانبگە و ڕۆژێک کە دەمرن ڕێزیان بگرە. هەندێ شەو کە سەیریاندەکەیت، بزانە من تەنیا کەسێکم کە تا کۆتایی لەگەڵ سەفەرەکەی تۆدا دەژیم... حەزدەکەم دڵنیابیت کە دونیا منی وەها کردەوە ئیتر لە جێگایەکی بچوکدا جێگام نابێتەوە... ئیتر تامردن لە

سەر زەمینەدا بەڕێوەدەبم، چونکە ئەوە تەنیا شێوەی منە بۆ ئەوەی لە تۆ دوورنەکەومەوە. ئەوەی لەم سەر زەمینەدا ونبم تەنیا شێوەی منە بۆ ئەوەی تۆ بدۆزمەوە.

بەڵام بزانە من بۆیە ناتوانم بێم و ڕوو بە ڕوو ئەم شتانەت پێبڵێم، چونکە لە دڵەوە دەترسم. ئەو چەند ساتە کورتەی ئەو ڕۆژە تۆم تێدا بینی دڵنیاییکردم کە بینینی تۆ لەوانەیە بە جۆرێک نەخۆشم بخات و لاوازمبکات لە هەموو خولیاکانم پەشیمان ببمەوە، چاکترە بۆ من تۆ نەبینمەوە. هیوادارم بمبوریت، نامەوێت خۆم بخەمە بەر تاقیکردنەوەی وەهاوە... بۆیە لەگەڵ کۆتایی ئەم نامەیەدا، بەبێدەنگی، بەبێ ماڵاوایی هەموو ئەم شارە و ئەم یادگاریانە بۆ هەتاهەتایە جێدەهێڵم.

هیوادارم لەگەڵ یەکێک لە داخوازەکانی تردا ئاسوودە بژیت... هیوادارم هەر پیاوێک تۆ هەڵیدەبژێریت ڕێزی ئەو خەیاڵە گەورانەت بگرێت. من ماڵاوایت لێدەکەم.

هەمیشە ئاسوودەبە و هەمیشەش بیرتدەکەم.

عاشقی ئەبەدی خۆت: مەنسور ئەسرین»

نامەکە سەرسامییەکی زۆری لە شاردا دروستکرد. خێزانی ئەسرین و هەوادارانی وەک ئەوەبوو بروسکەیەکی گەورە لێیدابن، مەنسور یەکجار لە ماڵ هاتبووەدەرێ و ئیتر تا هەتاهەتایە ونبوو، تاکە نیشانەیەکی ئەوە بوو دوو کۆپی ئەو نامەیەی بۆ ئیبراهیم ئەسرینی باوکی و ساقی مەحمود جێهێشتبوو... دوای ئەوە نە دەنگێکمان لە مەنسور خۆی بیست و نە هیچ کەس لە هیچ جێگایەکی دونیاوە هەواڵێکی ئەوی بۆ هێناین. تا ئەمڕۆش خوشک و خوشکەزاکانی بە ئومێدی ئەوەن ڕۆژێک لە ڕۆژان مەنسور لە گۆشەیەکی دونیاوە سەرهەڵدا و دەربکەوێتەوە، بەڵام ساڵ دوای ساڵ ئەو ئومێدانە لاوازتر و لاوازتر دەبن و ڕوخساری مەنسوریش زیاتر و زیاتر لە

بیردەچێتەوە، چەند ساڵێک لەمەوبەر خوشکەکانی تکایان لە سەوسەن فیکرەت کرد ئەو وێنانەی مەنسوریان بداتێ کە لە ساڵانی سەفەردا ناردبوونی تا دووبارە بیشۆنەوە، سەوسەن فیکرەت هەموو وێنەکانی بۆ ماوەی هەفتەیەک بە قەرز دانێ و دواتر لە وادەی خۆیدا وەریگرتنەوە. خوشکەکانی مەنسور ئەلبومێکی گەورەیان لەو وێنانە دروستکرد، هەر کەسێک لەدەرەوەی وڵات بهاتبایەتەوە ئەلبومەکەیان دەبرد و یەک یەک وێنەکانیان نیشاندەدا، بەڵکو لە رێگای یەکێک لە وێنەکانەوە بشێت کەسێک مەنسور بناسێتەوە و شوێنی بدۆزێتەوە... بەڵام تا ئەمڕۆ، هیچ کەس شوێنی مەنسور نازانێت... مەنسور لەو جیهانە گەورەیەدا ونبوو کە سەوسەن بە دیاری پێشکەشیکرد... ئیدی جارێکی دی هەرگیز نە بینیمان و نە دۆزیمانەوە.

٤٦

ئەو ماڵاوایییە کتوپڕەی مەنسور، سەوسەنی غەمگینکرد. ئەو بە ڕاستی حەزی بەبینینەوەی مەنسور دەکرد. بۆنی کوڕەکە گەلێک نائاسایی و سیحراوی بوو، لەو ساتە کەم و کورت و تێپەڕەدا کە ئەم لە بەردەمیدا وەستا و بۆ یەک دوو هەناسەی خێرا ئەو هەوایەی هەڵمژی کە لە جەستەی مەنسورەوە دەهات، بۆنی دونیایەکی نەبینراو و تازە چوو بەسەریدا، کە لەو بۆنە ئەفسوناویتر و گوڵاوییتر بوو کە لەسەر لەشی کامەران هەڵیمژیبوو. ئەو شەوە تا بەیانی بەو بینین و لەرزین و یەکدی نیگاکردنە مەستبوو، هەشت ساڵ لەوەوبەر کە هێشتا کچێکی منداڵکاربوو، بەوجۆرە نەیدەتوانی جوانی کوڕەکان ببینێت، بەڵام ئێستا ئاشکرا جوانیانی دەبینی و پێیان سەرسامدەبوو. فیکرەتی باوک کە هەستی بە گۆڕانی کچەکەی دەکرد، بە دەنگە پیرەکەی کە مۆسیقایەکی حەکیمانەی تێدابوو پێدەکەنی و دەیگووت «مرۆڤ تا پیر بێت زیاتر جوانی دەبینێت... ئەوە یەکێکە لە ناعەدالەتییەکانی دونیا».

تا ئەمڕۆ کەسانێک هەن دەپرسن، ئاخۆ گەر مەنسور ئیبراهیم نەڕۆیشتبایە، سەوسەن شووی پێدەکرد؟ لە ڕاستیدا سەوسەن ڕۆژێک لە ڕۆژان وشەیەکی لەو بارەیەوە نەدرکاند، بەڵام هەموو دەزانین دوای نامەکەی مەنسور دوو ڕۆژ غەمێکی گەورە بەر ڕۆحی سەوسەنی گرت، وەک دەڵێن دەیان جار ئەو نامەیەی خوێندۆتەوە، چەندین جار بۆنی پێوەکردوە،

هەندێ جاریش گریاوە.

گومان لەوەدا نییە مەنسور بەجۆرێک لە جۆرەکان باشتر لەوانی دیکە لە مانای خەیاڵ و بیرکردنەوەی کچەکە تێگەیشتوە، ڕەنگە هەر خودی ئەو نامەیە دواجار ئابڕووی مەنسوری لە زۆر شت ڕزگارکردبێت، هەموو ئەوانەی نامەکەیان خوێندەوە گەیشتنە ئەو بڕوایەی کە کوڕەکە کەسێکی بێوەفا و ترسنۆک نییە، بەڵکو کەسێکە کاراکتەر و بینین و تێگەیشتنی لەو چەند ساڵەدا بەتەواوەتی گۆڕدراوە. بەڵام لە چایخانە و بازاڕەکانی شاردا چەندین شەڕی گەورە ڕوویاندا، لەو جێگایانەدا کە شاعیران و مۆسیقارەکان کۆدەبنەوە پێکدادانی خوێناوی قەوما، کەسانێک لە خەڵکی عەوام و لە هەوادارانی کامەرانی سەلما تانەی ئەوەیان لەو خەڵکانە دا کە پاڵەوانەکەیان گومانی لە پیاوەتی خۆی هەبووە، بۆیە بە نهێنی و بێئاگایی کەس هەڵهاتووە. ئەو نوکتەیەی لە دەمی مەنگوڕی بابەگەورەوە کەوتەوە کە گوایە «لە یەکێک لە دارستانەکاندا پڵنگێک گوونی مەنسوری ئەسرینی خواردوە» بەجۆرێک لە شاردا بڵاوبووەوە، خەڵکی لە هەموو جێگایەک دەیانگێڕایەوە، شەڕە قسە و لێکدانەوەی جیاواز بۆ هەڵوێستی مەنسور گەیشتە ناو ماڵەکان و تا ناو ژووری خەوتنەکانیش ڕۆیشت، لە هەندێ یانەی شەوانە و لە چەند دائیرەیەکی دەوڵەتیدا شەڕەکورسی گەورە قەوما. گومان لەوەدا نەبوو هەموو ئەوانەی مەنسوریان بە ڕاوکەرە موقەدەسەکە، عاشقە گیانفیداکە، ڕێبوارە مەزنەکەی ڕێگای ئەڤین ناودەنا تووشی نائومێدییەکی بێوێنە بوون، هەموو بە جۆرێک لە جۆرەکان دەیانویست مەنسور لێرەبێت و سەوسەن بهێنێت و وەک سەمبولی سەرکەوتنی ئەڤین نمونەیەکی گەورە نیشانبدات، زۆریان دوورکەوتنەوەکەی مەنسوریان بەجۆرێک لە هەڵهاتن دەزانی، هەندێک هۆکەیان دەگێڕایەوە بۆ ترسنۆکی و هەندێکی دیکەش بۆ ئەو فەنتازییە باڵدارەی لە ڕۆحی ڕۆشنبیرانی ئەم شارەدا لە کۆنەوە هێلانەیکردوە.

ساقی مەحمود نزیکی سێ مانگ لە ماڵ نەهاتەدەرێ، بەرگەی توانی

سەیرکردن و پرسیارەکانی خەڵکی نەدەگرت، بەرگەی گلەیی ئەو کەسانەی نەدەگرت کە پارەیەکی زۆریان دابوو تا مەنسور سەفەرەکەی بە جیهاندا تەواوبکات، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا مەنسور بە نامەکەی ڕێزێکی قووڵی لای فیکرەت گوڵدانچی و سەوسەنی کچی بەجێهێشت. باڵندەکانی مەنسوریش لە باڵندە گەشبین و پڕ ئاوازەکان بوون. ئەوان لە باڵندەکانی دی سەوسەنیان خێراتر لە دارستان و ژینگە و بۆنی جەنگەڵەکانی خۆیان نزیکدەکردەوە، ئەو پردە گەورەیەش وایکرد سەوسەن بە خێرایی نائومێدی خۆی لە مەنسور بیریچێتەوە و زوو حەسرەتی ئەو ڕۆژانە لەیادبکات.

هەفتەیەک دوای کۆچی مەنسور، سەوسەن دەبایە دوا بڕیاری خۆی بدات. لە شاردا هەموو چاوەڕوانی وەڵامی ئەومان دەکرد. ماڵی گوڵدانچی ئەو چەند ڕۆژە قیبلەی هاتوچۆیەکی بەردەوام بوو، ژنانی خێزانی گوڵدانچی و پورەکانی بێوچان دەهاتن و دەچوون، عیزەت گوڵدانچی و کوڕەکانی لە جوڵەیەکی بێوێنەدا بوون. بەڵام فیکرەتی باوک سووربوو لەسەر ئەوەی هیچ کەسێک دەست لە بڕیاری سەربەخۆ و ئازادی سەوسەن وەرنەدا. هەموو دەمانزانی خانم ڕۆژانێکی سەخت دەژی، ئەو دەبایە لە نێوان کامەران و خالیددا یەکێکیان هەڵبژێرێت، سەوسەن دەیزانی هەڵبژاردنی هەر یەکێکیان تووڕەییەکی گەورە و گرێیەکی دەروونی قووڵ لەوی دیکەدا دروستدەکات. دوو ڕۆژ بەر لەوەی دوابڕیار بدات، فیکرەت گوڵدانچی نامەیەکی نهێنی لە ئامووننییەکانەوە بۆ هات کە هەڕەشەیەکی ئاشکراو گەورەی تێدابوو، بەپێی نامەکە ئەگەر سەوسەن شوو بە بکوژانی قەلەندەر بکات، بەو کارەی سوکایەتییەکی گەورە و بێحورمەتییەکی بێوێنە بە خوێن و ماندووبوونی ئامووننییەکان دەکات و ئەوان لێی نابوورن. لەو کاتەدا خالید ئاموون زۆربەی ڕۆژەکانی لە ئوتێلەکەی باوەجاندا دەبردەسەر، زۆر بە دەگمەن دەهاتە دەرێ، هەندێ ئێواران بە قاتە ڕەشەکەیەوە لەبەردەم پەنجەرەی ئوتێلەکەدا دەوەستا و سەیری دەرەوەی دەکرد، نیوەڕوان دادەبەزی بۆ

چێشتخانەیەکی نزیک و نانی دەخوارد و دوای سەعاتێک دەگەڕایەوە بۆ ئوتێلەکە، لە کاتی نان خواردندا قسەی لەگەڵ کەس نەدەکرد، بە هێمنی نانەکەی دەخوارد و بێئەوەی سەیری کەس بکات یان ئاوڕ لە کەس بداتەوە دەگەڕایەوە ژوورەکەی خۆی. ئێمە کە شەوان لە ژێر زەمینی ئوتێلەکەدا کۆدەبووینەوە، ئارەزوویەکی زۆرمان هەبوو بزانین خالید لە ژوورەوە چی دەکات. بەڵام بەوەدا ئوتێلەکە میوانێکی دیکەی تێدانەبوو سەیرکردن و چاوەچاوەی زۆر ئاسایی و ئاسان نەبوو، ئەو چەندجارە کەمەی خزمەتچییەکان بۆ جێبەجێکردنی شتێک چوونە ژوورێ باسیان لەوە دەکرد کە خالید ئاموون بەردەوام جانتاکەی پێچاوەتەوە و بە قاتەوە دانیشتووە و هەندێ جاریش بۆ ماوەی نیوسەعات لە ژوورەکەدا دێت و دەچێت و دواتر دەگەڕێتەوە سەر کورسییەکە و بێئەوەی هیچ بکات دادەنیشێت، لە پیاوێک دەچوو چاوەڕوانی ئەوەبێت فەرمانی سەفەرێک یان بلیتی شەمەندەفەرێکی بۆ بێت و بکەوێتە ڕێ. خاوەنی ئوتێلەکە چەندجارێک پێشنیاری بۆ کرد تەلەفزیۆنێک یاخود ڕادیۆیەکی بداتێ تا لە ساتەکانی بێئیشیدا خۆی بە شتێکەوە سەرقاڵبکات، بەڵام هەموو جارێک بەساردی سوپاسیدەکرد و دەیگووت ئارەزووی بینینی هیچ و بیستنی هیچ شتێکی نییە. لە هەموو ئەو ماوەیەدا خالید تەنیا سێ جار چووە دەرەوە و کەمێک بە شەقامەکاندا پیاسەیکرد، جارێک بۆ ئەوە بوو هەندێ گۆرەویی تازە و دەرمانێکی دان بکڕێت، جاری دووەمیش بۆ ئەوە بوو لە «فۆتۆگرافی چیا» وێنەی باڵندە کوژراوەکانی خۆی هەڵگرێتەوە، جاری سێهەمیش بەسەردانێکی کورت گەڕایەوە بەردەم دوکانە کۆنەکەی خۆی کە هەر وەک جاران شوێنی فرۆشتنی کەلوپەلی ژنانەبوو. خالید ئەو ڕۆژە بۆ ئیستێکی کورت لە بەردەم دوکانەدا وەستا و بێئەوەی بچێتە ژوورێ بە پەلە گەڕایەوە بۆ ئوتێلەکە، کەسمان هیچی تایبەتیمان لەسەر ڕوخساری نەخوێندەوە، کەسمان تێنەگەیشتین هەستی بەچی کردوە، لەوانەیە هەست

بە هیچ نەکردبێت. چەند ساڵێک دواتر کە خۆی باسی ئەو ڕۆژانەی بۆ گەنجێکی ئاموونی گێڕایەوە، گووتی «جگە لە تێپەڕینی کات... جگە لە شوێن پێی پۆستاڵی زەمان لەسەر ژیانم هەستم بە هیچی تر نەکرد». هەموو دڵنیابووین دەقیقە و ساتەکان لە ژیانی خالیددا بە سەختی و خاوی دەڕۆن... بەجۆرێک خاو کە مرۆڤ لە نێوان چرکەیەک و چرکەیەکدا کاتێکی تەواوی هەیە بیر لە زۆر شت بکاتەوە، هەموو کە بەبەردەم ئوتێلەکەی باوەجاندا دەڕۆیشتین و سەرمان بۆ ژوورەکەی ئەو بەرزدەکردەوە، لەو دیو پەنجەرەکانەوە هەستمان بە سستی و قورسی جوڵەی کات دەکرد. لەو ماوەیەدا هیچ کەس لە خەڵکی شار سەردانی خالید ئاموونی نەکرد، هەتا ئەوانەش کە ئارەزووی ئەوەیان هەبوو سەردانیبکەن خۆیان لە سڵاو و دیداری پاراست. لەو چەند هەفتەیەدا شەڕ شێتانە لە زۆربەی هەرێمەکاندا ئاگری سەندبوو، ڕۆژانە کوژراو و بریندار دەهاتنەوە بۆ شار، هەواڵ زۆر بڵاوبوو کە ئاموونییەکان بە زیاد لە پێنج سەد چەکدار لە شەڕەکاندا بەشداران و ئەو هێزانەی لەتیف ئاموون سەرکردایەتیان دەکات، ڕێگرێکی گەورەن لە بەردەم ئەوەی یەکێتییەکان لە هەندێ قۆڵەوە پێشڕەویبکەن. بوونی خالید ئاموون بە تەنیا لەو شارەدا هەستێکی قووڵی ناڕەحەتی خولقاندبوو، هەتا هەندێکمان کەمێک لەسەر سەلامەتی و ژیانی دەترساین، هەستماندەکرد خۆ قایمکردنی لە ئوتێلەکە و دەرنەکەوتنی لەسەر شەقامەکان دەگەڕێتەوە بۆ ترسێکی تایبەتی کە پەیوەندی بە شەڕ و کوشتنی باڵندەکان و سیاسەتی بنەماڵەکەیەوە هەیە. بەڵام کەسمان تێنەگەیشتین کە کێ باڵندەکانی کوشتووە، لە هەموو لایەکەوە بێدەنگییەکی قووڵ هەبوو، وەک زۆربەی ئەو تاوانانەی بکەرەکانیان دیارنییە، خەڵکی کوشتنی باڵندەکانیان لەبیرکرد و دوای نەکەوتن. لەو چەند ساڵەی دواتردا هەندێک شت ڕوویاندا کە زۆر سەرنجی ئەوانەی ڕاکێشا کە بەدوای مێژووی ئەم ڕووداوانەوە بوون. لە دوو بۆنەی جیاوازدا دوو پیاوی ئاموونی لە دوو شاری جیاواز و لە دوو

ڕێکەوتی جیاوازدا، شەو بەدەم خەوەوە هەڵدەستن و بێئەوەی ئاگایان لە خۆیان بێت، بێئەوەی دواتر هیچیان لە بیربێت تەقە لە ژنەکانی خۆیان دەکەن و دەیانکوژن. بڵاوبوونەوەی ئەو دوو هەواڵە دەشیا زۆر گرنگ نەبێت، بەڵام ئەوەی گومانەکەی زۆر گەورەکرد ئەوەبوو کە هەمان چیرۆک دەربارەی خالید ئاموونیش دەماو دەمی دەکرد. چەند ساڵێک دواتر کاتێک خالید ئاموون بوو بە فەرمانبەرێکی زۆر گەورە لە یەکێک لە وەزارەتەکانی حکومەتی یەکگرتووی هەولێردا و لە یەکێک لە هەرە گەڕەکە خۆشەکاندا کۆشکێکی سێ قاتی دروستکرد، پاسەوانەکانی دەیانگێڕایەوە کە شەوان چەند جارێک بێئاگا و نوقم لە خەودا هەستاوە و تاپڕێکی کۆنی هەڵگرتووە و بە نوستوویی ویستوێتی بچێتە سەرجادەکە و لەوێدا بیتەقێنێت، بەڵام ئەوان هەمیشە لە کاتی خۆیدا فریاکەوتوون و بەئاگایان هێناوە و گێڕاندویانەتەوە بۆ سەرجێ خەوی خۆی. ئاخۆ ئەو قسانە هیچ شتێکی دیاریکراو و کۆتایی و بنەبڕمان لەسەر ڕووداوەکانی ئەو دەمە پێدەڵێن، نازانین... پێدەچێت ئێستاش دوای ئەو هەموو ساڵە هێشتا تەمێکی گەورە و چڕ لەسەر شەوی کوشتنی باڵندەکان نیشتبێت و ئاسان نەڕەوێتەوە.

دوای هەژدە ڕۆژ لەو ئوتێلەدا، ئێوارەی یەک شەممەیەکی سارد، کەسێک بە هێمنی لە دەرگای ژوورەکەی خالید ئاموونی دا، خالید لە ناکاو ڕاچڵەکی و دڵی بە خێرایی کەوتە لێدان، شێوەی لێدانی دەرگاکە وەک لێدانی خزمەتچییەکان نەبوو، ئەمجارە دەستێکی هێمن و ئارامتر بەڵام دڵنیا و بێڕەحم دەرگاکەی کوتا. خالید لە مێژبوو چاوەڕوانی ئەم لێدانەی دەکرد، پتر لە دوو هەفتەبوو بیری لە هەموو شێوە دەنگەکانی ئەو جۆرە کوتانە کردبووەوە، دەیزانی دواجار لە یەکێک لەم شەو و ڕۆژە زۆر درێژانەدا دەستێک لە دەرگاکە دەدات و هەواڵێکی بۆ دەهێنێت کە کۆتایی بە سەفەرێکی دووروردرێژی چەند ساڵە دەهێنێت... هەندێ جار لە خەونەکانیدا دەیبینی سەوسەن خۆی هەواڵەکەی بۆ دەهێنێت، خەونەکانی زۆریە

تێکەڵاو و ئاڵۆز و ترسناک بوون، کە هەڵدەستا ماوەیەکی دەویست تا دەگەڕایەوە دۆخی جارانی خۆی... بەڵام ترس و ڕاچڵەکانی پێشووتری هیچیان وەک ترسی ئەم ساتەی قووڵ نەبوون کاتێک دڵی بە دەنگی ئەو دەستە نەناسراوەی لە دەرگاکەیدا ڕاچڵەکی. ترسی دووردرێژی لە مردن لە جەنگەڵەکاندا بە ئەندازەی ئەم ترسەی نەبوو، ئەو ساڵەی لە کۆتیڤار تووشی پەتای جەنگەڵ بوو، ئەو کاتەی پڵنگێکی گەورە لە نزیک حەیدەرئاباد پەلاماریدا، هێند نەترسابوو... تا پێشتر لە هەموو ژیانیدا بە ئەندازەی ئەو ساتە دڵی نەلەرزی بوو. کە دەرگاکەی کردەوە دەستی دەلەرزی، ترسێکی گەورە لە چاویدا بوو کە بەدەگمەن دەپەڕییە سەر ڕوخساری پیاوێکی ئاموونی. لە پێش دەرگاکەدا نەبیلی بینی، یەکێک لە پورزاکانی سەوسەن کە بە قەڵافەتی پیاوێکی گرنگەوە لە بەردەرگاکەدا وەستابوو، قاتێکی شەکەری نوێ و جووتێک پێڵاوی بریقەداری قاوەیی لە پێکردبوو. نەبیل بە هێمنی سڵاوی لێکرد و پێیگووت کە نامەیەکی تایبەتی لە سەوسەن خانی پورزایەوە پێیە. خالید بەدەنگێکی کەمێک لەرزۆک فەرمووی لە کوڕەکە کرد بێتە ژوورێ و کەمێک پشوویدات، بەڵام نەبیل پێیباشبوو نامەکە بداتە دەستی و بڕوات، کورت و بێقسە نامەیەکی لە گیرفانی دەرهێنا و دایە دەست خالید ئاموون و بە هەمان ڕێزی زۆر و دەنگی پڕ حورمەتەوە خوداحافیزیکرد و بە خەندەیەکی هێمنەوە لە پلەی ئوتێلەکە چووە خوارێ.

نامەکەی سەوسەن کورت بوو، بەڵام بە خەتێکی قەشەنگ و ڕوون نوسرابوو. خالید کە کردییەوە دڵی زۆر بە خێرایی لێیدەدا، بە پەشۆکان و نائارامییەوە لە سەر تەنیا کورسی ژوورەکە دانیشت و دەستیکرد بە خوێندنەوە:

« زۆر بەڕێز خالید ئاموون

نزیکی هەشت ساڵ لەمەوبەر بەر لەوەی ئێوە بڕۆن بۆ سەفەر، بە

هەمووتانم ڕاگەیاند کە دوای ساڵانی دووردرێژی سەفەر من دەتوانم تەنیا شوو بە یەکێکتان بکەم، پێمگووتن کە ئێوە دوای چەندین ساڵ دەگەڕێنەوە و دەشێت دوای ئەوە من بۆ ئێوە نەبم. دواجار کە من و تۆ چاومان بەیەک کەوت و قسەمانکرد، ڕاستگۆیی تۆ سەرسامیکردم، خۆشحاڵ بووم کە هەستەکانی خۆت و ڕستەکانی خۆت بێ درۆ بە من گووت. ئەوە گەورەییەکی بێوێنەبوو لە تۆدا. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەستمکرد ساڵانی زۆری سەفەر من و تۆی لە یەک نزیک نەکردۆتەوە. هەستدەکەم من و تۆ پێکەوە بەختەوەر نابین. نە تۆ لەگەڵ مندا بەختەوەر دەبیت و نە من لەگەڵ تۆدا... من تامردن ڕێزێکی گەورەم بۆ ماندووبوون و ئازایەتی تۆ هەیە. گومانم لەوە نییە کە تۆ پیاوێکی خۆبەختکەریت... کەسێکی ئازایانە بەسەر زەویدا گەڕایت، ئازایانە منت خۆشویست، دڵنیاشم ئازایانە ئەم بڕیارە قەبووڵدەکەیت کە من لە نێوان هەر سێکتاندا یەکێکی تر هەڵبژێرم و لەگەڵ کەسێکی تردا بژیم. دەزانم بەم بڕیارە زۆر ئازارت دەدەم، زۆر لەوە غەمگینم، بەڵام غەمگینی بەشێکی گەورەی ئەم چیرۆکەی ئێمەیە، لە یەکەم ڕۆژەوە غەمگینی لەگەڵماندا بووە، لەگەڵ من و تۆ و هەموو ئەوانی تردا، من زۆرم پێ ناخۆشە کە ناتوانم بەختەوەرتبکەم. هیوادارم ژیان لە داهاتوودا زۆر کامەرانی گەورە و سەرکەوتنی گەورەت پێببەخشێت. لە دڵەوە هیوای خۆشبەختیت بۆ دەخوازم، حەزدەکەم تۆش لە دڵەوە هیوای خۆشبەختیم بۆ بخوازیت. هیوادارم تێمبگەیت و ڕقت لێم نەبێت، دڵنیابە باڵندەکانت وەک گەورەترین یادگار تا کۆتایی لەگەڵمدا دەژین. گەر بە هاوڕێیەکی خۆشت قەبووڵمبکەیت کامەران دەبم.... سەوسەن فیکرەت».

خالید ئاموون چەند جارێک نامەکەی خوێندەوە، وەک باوەڕنەکات هەموو جارێک کە دەگەیشتە کۆتایی دەگەڕایەوە سەرەوە و دووبارە دەیخوێندەوە... سێ بارە دەیخوێندەوە... چواربارە دەیخوێندەوە. نەیدەزانی لە کوێدا دەبێت بوەستێت و چیتر نەیخوێنێتەوە، لە جێگایەکدا هەستیکرد دەگری، تۆ...

دەنگی بەرز دەگری، بە جۆرێک دەنگی گریانەکەی لە ڕاڕەوی ئوتێلەکەدا دەبیسترا، خزمەتچییەکان گوێیان لێبوو لەگەڵ گریانەکەدا دەیگووت «بۆ... بۆ سەوسەن... بۆ. ئەو کوڕەی سەلما چی لە من باشترە... بۆ سەوسەن... بۆ بڕیار بۆ پیاوکوژ و چەقۆکێشەکان دەدەیت... بۆ؟؟». خالید زیاد لە نیوسەعات گریا، ئینجا هەستا و چووە بەر دەستشۆرەکە و دەموچاوی شت، خاولییەکەی خۆی و دەرمانی دانەکە و فڵچەکەی پێچایەوە و خستییە ناو جانتاکەی خۆی و دووبارە جانتاکەی داخستەوە. لەسەر قەراغی پەنجەرەکە نامەکەی هەڵگرت و قەدیکرد و خستییە گیرفانی چاکەتەکەی و جانتاکەی هەڵگرت و لە پلەکەکان هاتەخوارێ. کاتێک خاوەن ئوتێلەکە بەوجۆرە تێکشکاو و غەمگین بینی پێیگووت «خالید بەگ، ئێوارەیەکی درەنگە، بەڕاستی ئێوارەیەکی درەنگە، ئێستا زۆر زەحمەتە لە نەقلیاتەوە ئوتومبیلت دەستبکەوێت، تکایە ئەمشەویش لێرە بمێنەوە... تۆزێکی تر دەبێت بە شەو و ڕێگاش ئەمین نییە، ڕێگای هەولێر شەڕێکی گەورەی لەسەرە و باش نییە بە شەوێکی وا بکەویتە ڕێ... بەقسەمبکە و مەڕۆ». خالید بە دەنگێکی بریندار و لەرزۆکەوە گووتی «ناتوانم دەقیقەیەکی دی لەم شارەدا بمێنمەوە... بمبورە، ناتوانم دەقیقەیەکی تر تیا بژیم». دەنگی بەجۆرێک بریندار و پڕ لە خوێن بوو، دڵی مرۆڤی هەلاهەلادەکرد. خاوەن ئوتێلەکە خۆی تا سەر شۆستەکە جانتاکەی بۆ هەڵگرت و تاکسییەکی بۆ گرت، لەبەردەم تاکسییەکەدا باوەشی پیاکرد و گووتی «کوڕم بە ئومێدی ئەوەم سەرکەوتووبیت... دان بە خۆتدا بگرە، مەهێڵە خەفەت زەفەرت پێبهێنێت». کە تاکسییەکە لە بەردەم ئوتێلی باوەجاندا جوڵا و لەناو ئوتومبیلەکانی تردا ڕێگای خۆی کردەوە، کەسمان نەماندەزانی تا یازدە ساڵی تر خالید ئاموون ناگەڕێتەوە بۆ ئەم شارە و دووبارە چاوی بەم شەقامانە ناکەوێتەوە.

٤٧

هەواڵی نامەکەی سەوسەن وەک با بیهێنێت و بروسکە بیبات بە شاردا بڵاوبووەوە. یەکەمین پەرچەکرداری گەورەی نامەکە لە چایخانەی پەپولەی ئازادەوە بیسترا کە تێیدا دەنگی گۆرانی بەرزکرایەوە و هەوای سەفا و شاییکردن باڵی بەسەر هەمواندا کێشا. بەڵام دەنگوباسەکە وەکو هەموو هەواڵێکی تری ناو ئەم شارە سەرەتا شوێنی دوودڵی و گومان بوو، هەتا کاتێک لە ئوتێلی باوەجانیشەوە هەواڵی ڕۆیشتنی خالید ئاموونمان بیست زۆربەمان هەر باوەڕمان نەکرد، بەڵام کە بیستمان پورزایەکی دیکەی سەوسەن «هوشیاری پورە خەندە» بە داوەتێکی تایبەتی کامەرانی سەلمای بانگکردوە تا سبەی بچێت بۆ ماڵی فیکرەت گوڵدانچی و لەوێ نانی نیوەڕۆ بخوات، ئیدی شتەکان تا ئەندازەیەک ڕوون دەیاننواند. ئەو ئێوارەیە بەپێچەوانەی چاوەڕوانی هەموانەوە هیچ یەک لە مەنگوڕ و کامەران لە چایخانەکەدا دەرنەکەوتن، پێدەچوو تا هەواڵێکی زۆر گرنگ و گەورەیان پێ نەبێت نەیانەوێت خۆیان ئاشکرابکەن. ئەو شەوە هەموومان بە دوودڵییەوە خەوتین، پێمان وابوو گەرچی چیرۆکەکە سەربوردی خۆشەویستییەکی گەورەیە و بە چەند سەفەرێکی مەزن دەستپێکردوە و ڕۆحێکی گەردونی دەبەخشێتە مێژووی خۆشەویستی لە شارەکەماندا، بەڵام لە زۆر جێگادا برگەی وەها خوێناوی تێکەوتبوو، وایدەکرد دڵمان هەردەم بلەرزێت. بەڵام ئێستا دوای ونبوو

مەنسور ئەسرین و ماڵاوایی خالید جگە لە کامەرانی سەلما و باڵندەکانی هیچی دیکە نەمابوون... هیچی دیکە. بەڵام هەموو لەوە دەترساین کچەکەی گوڵدانچی هەوایەکی ڕەش بنیشێتە سەری و بڵێت من شوو بە کامەرانی سەلماش ناکەم، دیارە ئەوە پێچەوانەی ئەو ڕێکەوتنە گەورەیە بوو کە سەوسەن و داواکارەکان مۆریانکرد، بەڵام لەو سەردەمی شەڕەدا شتێک بە ناوی پەیمانەوە نەمابوو، لەبەرئەوە ترسەکانمان هۆ و بەهانەی خۆی هەبوو... بەڵام نا پێدەچێت خودای ئاهەنگ و هەڵپەڕکێ، یەکێک لە بنکە سەرەکییەکانی خۆی لەم شارەدا دامەزراندبێت، خەڵکی ئەم شارە هەتا لە کارەساتی گەورەشدا دەرفەتێک دەدۆزنەوە هەڵپەڕن، لە دوای شین بێت یاخود لە خۆشیدا، لە نیشتیمان بن یاخود لە غەریبی، هەمیشە جێگایەک دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی دەستبگرن و هەڵپەڕن... وەک ئەوەی ئەو جوڵە نەرمە، ئەو دەستگرتنە بازنەییە، ئەو پێکەوە نوسانە توندەی لە هیچ جۆرە سەمایەکی تری دونیادا نییە، تاکە شتێک بێت مرۆڤی ئێمە لە ترس و تەنهایی قووڵی خۆی ڕزگاربکات و توند بەوانی دیکەوە گرێبیدات. وەک ئەوەی ئەو پێکەوە قفڵبوونەی سەماکەرەکان تەنیا تەعبیرێک بێت لە ڕۆحێکی دەستەجەمعی کە بە کاریگەری شەڕ و هەلاهەلابوونی سیاسی هێدی هێدی بەرەو ئاوابوونێکی هەمیشەیی دەڕوات. ئەو ڕۆژەی کە کامەرانی سەلما چوو بۆ ماڵی گوڵدانچی، زۆربەمان لە بەیانییەوە بە جلی کوردییەوە هاتینەدەرێ، جلەکانمان جلی ئاهەنگ و هەڵپەڕکێ بوون، ئەو جلانەی چەند ساڵ بوو بەهۆی شەڕ و شۆڕی بەردەوامەوە، بەهۆی کەمبوونەوەی شووکردن و ژنهێنانەوە، بەهۆی گرانبوونی تێچوونی ئاهەنگەکانەوە زۆر نەماندەهێنانە دەرەوە، بەڵام گەرچی شار چواردەوری بە نەهامەتی و شەڕ و برسێتی گیرابوو، هەستماندەکرد بەڕاستی پێویستیمان بە ئاهەنگێکی ڕاستەقینەیە تا تواناکانی شادیمان تیا دەرکەوێتەوە و بیسەلمێنینەوە کە زیندووین و

هێشتا توانای کامەرانیمان تێدا ماوە. هەموو وەختێک لەم شارەدا کە کارەساتی گەورە و ترسی گەورە داماندەپۆشێت، بەهانەیەک دەدۆزینەوە پێکەوە دەستبگرین و هەڵپەڕین، ئەو هەڵپەڕکێ شێتانەیەی ناو کارەساتەکان، ئەو قاچ کووتانە هیستیری و لێکترنجانە توندە لە نێوان وێستگەکانی غەمدا تەنیا شتێکە بە زیندوویێتی ڕاماندەگرێت. ئەو ڕۆژەش کە کامەرانی سەلما چوو بۆ بینینی خانمی باڵندەکان، بێئەوەی بزانین چی لە گۆڕێیە و چی ڕوودەدات هەموو خۆمان بۆ ئاهەنگێکی دڕندە و بێلەمپەر ئامادەکرد.

بەپێچەوانەی هەواڵەکەی دوێنێوە، کامەران بۆ خواردنی نیوەڕۆ لە ماڵی گوڵدانچی داوەت نەکرابوو، ئەوە بەشێک بوو لەو درۆ بچوکانەی خەڵکی شار دەیانخستە سەر هەموو هەواڵێکی گەورە و بچوک، بەشێک بوو لەو کولتورە دووروودرێژەی درۆکردن کە نەخۆشی گەورەی خەڵکی ئەم شارەبوو. کامەران دەبایە سەعات سێ لە ماڵی فیکرەت گوڵدانچی ئامادەبێت تا هەواڵێکی گرنگ وەربگرێت. کوڕەکەی سەلما بۆ ئەو نیوەڕۆیە هەر هەمان ئەو جلە کوردیانەی کردە بەر کە هەشت ساڵ لەمەوبەر بۆ داوەتە دەستەجەمعییەکەی سەوسەن لەگەڵ داواکارانی تردا کردبوویە بەری، ئەو بەدرێژایی ئەو هەموو ساڵە ئەو جلەی بۆ ئەم ڕۆژە بەقەدکراوی هەڵگرتبوو. کە لە دەرگای ماڵی گوڵدانچی چوو بەوردیودا سەوسەن وایدەزانی ئەو هەموو ساڵەی نێوان ئەم دوو بۆنەیە زۆر خێرا تێپەڕیوون، ئێستا بەزەحمەت بتوانێت وێنەی ئەوسای کامەران لە وێنەی ئێستای جیابکاتەوە... هەموو شتێک گرێدراو و یەک ڕێگا و ڕێک دەهاتە بەرچاوی، دەبایە هەموو شتەکان بەوجۆرە ڕووبدەن کە ڕوویاندا، بینینەوەی کامەران لەو جلانەدا نیشانەی ئەوەبوو کە ڕیتمێک و یەکێتییەک و هارمۆنییەکی گونجاو لە نێوان هەموو ئەو سەردەمە جیاوازانەدا هەیە کە ئەو دوو ساتە دوورە لە یەک نزیکدەکەنەوە. ئ...

نێوان ئەو دوو ساتە نزیکی کات و زەمان نەبوو، بەڵکو نزیکی وێنەکان و ماناکان بوو، کە زیاتر لەنزیکی شوێن و کات مرۆڤ سەرسامدەکەن. لێکچوونی ئەو دوو ساتە سەوسەنی ڕاچڵەکاند، وەکو ئەوەبوو دونیا یەک سوڕی گەورەی خواردبێت و چووبێتەوە سەر هەمان خاڵی پێشوو. ئاخۆ دەکرا لە یەکەمجارەوە، بێئەوەی بهێڵێت ئەو هەموو کاتە تێبپەڕێت، کامەران هەڵبژێرێت؟... سەوسەن لە دڵی خۆیدا گووتی «نا نەدەکرا، دەبووایە زەمان و ئێمە هەموومان بەو هەموو پێچاوپێچەدا بڕۆین. تا بگەینەوە سەر ئەمڕۆ». کامەرانی سەلما زۆر لە سەوسەن زیاتر گۆڕانەکانی دەبینی، باشتر تێدەگەیشت کات چی وێرانکردوە و چی لە جێگای وێرانییەکان دروستکردوە، ماڵی گوڵدانچی بەچەشنێک گۆڕدرابوو، کامەران هەر پێی بخستایەتە بەر دەرگای ئەو ماڵە موچڕکێکی سارد بە لەشیدا تێدەپەڕی، ئەو پیربوونی فیکرەت و پیربوونی دیوارەکان و کاڵبوونەوەی ڕەنگەکان و لاوازی درەختەکانی حەوشەکەی ڕوونتر لەوانی دی دەبینی. ئەو ڕۆژە کە چووە قاتی سەرەوە سەری لەو هەموو باڵندەیە سوڕما کە پێکەوە دەیانخوێند، دەیان قەفەزی جۆراوجۆر بەجۆرێکی ئەندازەیی، وەک چۆن دۆڵابی کتێبەکان و ڕەفی کتێبەکان لە کتێبخانە کۆنەکەدا ڕیزکرابوون، بە هەمان شێوە ستوون دوای ستوون و ڕیز دوای ڕیز، لەسەر یەک و لە پاڵ یەکدا ڕیزکرابوون. کامەران سەیری لێهات کە بینی سەوسەن لەسەر هەموو قەفەزێک لە قەفەزەکان ناوی لاتینی باڵندەکانی نوسیوە، ئەو ناوە قورس و درێژانەی بە هیچ کەس لە بەر نەدەکران. گەرچی ژوورەکە بۆن باڵندەیەکی زۆری لێدەهات، بەڵام بۆنەکە وەک جاران لە بەر کەپووی ئەو ناخۆش و تیژ نەبوو، ئاشکرا بۆ خۆشکرنی بۆنی ژوورەکە، سەوسەن گیراوەیەکی تایبەتی بەکاردەهێنا کە پێدەچوو لای یەکێک لە عەتارە خۆماڵییەکان کڕیبێتی. دیمەنی باڵندەکان و شێوەی ڕێکخستنیان بەپێی گەورە و بچوکی و

ڕەنگ لە بەر دڵی کامەران زۆر قەشەنگ بوو. سەوسەن وەک جاران لەوسەری ژوورە گەورەکەدا چاوەڕوانیدەکرد. یەکەمجاربوو ببینێت سەوسەن مەکیاجێکی ڕاستەقینەبکات، جلێکی شینی کاڵی درێژی لە بەردابوو کە سەر شانەکانی کەمێک ڕووتبوون، یەکەمجاری بوو قۆڵە باریکەکانی ببینێت، یەکەمجاربوو بەشێکی زیاتر لە پێستی ببینێت کە تابڵێی ساف و سپی دەینواند. سەوسەن لەو ڕۆژەشدا بێئەوەی شادومانییەکی ڕاستەقینە لەسەر ڕوخساری بێت، پێشوازی لە کامەران کرد و چایەکی پڕ گەڵای بۆنداری بۆ تێکرد و بەرامبەری دانیشت و گووتی « کامەران، وابزانم دەزانیت بۆچی ناردوومە بە دواتدا... دەبێت بزانیت، دڵنیام لەو مەسەلانەدا پیاوانیش غەریزەیەکی باشیان هەیە، بەتایبەت پیاوێک ئەو هەموو ساڵە توانای خۆی لە ڕاوی تەیروتیوری دونیادا بەکارهێنابێت». کامەران پێکەنی و گووتی «سەوسەن خان، من پیاوێکی سادەم، تۆ ژنێکی سادە نیت، ژنێکی ئاسان نیت. لەبەرئەوە ناتوانم هەڵیبهێنم منت بۆ بانگکردوە». سەوسەن کەمێک لە شێوە دانیشتنی خۆی گۆڕی و بە هێمنی گووتی « نا وانییە، من ژنێکی قورس نیم. بۆیە بانگمکردیت، بۆ ئەوەی پێتبڵێم دەمەوێت شووت پێبکەم...». کامەران هەستا و گووتی «سەوسەن خان... بەمە دڵم خۆشدەکەیت و دەمکەیت بە خۆشبەختترین کەسی ئەم دونیایە». سەوسەن گووتی «کامەران دانیشە تکایە دانیشە. زۆر قسەم هەیە بیکەم». کامەران دانیشت و بۆ ئێستێک جگە لە دەنگی باڵندەکان و لێدانی دڵی خۆی گوێی لە هیچی دیکە نەبوو. سەوسەن گووتی « کامەران خۆت دەزانیت کە مەنسور ئیبراهیم بە ویستی خۆی دەستبەرداری داخوزییەکەی خۆی بوو و بڕیاریدا بگەڕێتەوە بۆ سەفەر، خۆی نایەوێت من بهێنێت، پێدەچێ ئەوە بۆ مەنسور باشتر بێت. لێتناشارمەوە من ئێستاش غەمگین و تووڕەم لەوەی تۆ شەڕت لەگەڵ کوڕێکی وادا کرد، بەڵام زۆرم پێخۆشە کە هەستدەکەم پەشیمانیت.

ئەو چیتر لە نێوان من و تۆدا نابێتە ڕێگر... تێدەگەیت، من دەمزانی ڕۆژێک دێت یەکێکتان دەڕۆن و شوێن بۆ ئەوی ترتان چۆڵدەکەن. من گووتم هیچ نەبێت یەکێکتان کە دونیا دەبینن، کە ژنە جوانەکانی سەر زەوی دەبینن، کە تامی جۆراوجۆر دەکەن، ئیتر وەک جاران منتان خۆش ناوێت. بەڵام نا، من بەختەوەرم، من زۆر بەختەوەرم، هەر سێکتان سێ عاشقی ڕاستەقینەبوون، سێ عاشق لەو چەشنەی هەموو ژنێکی دونیا خەونی پێوەدەبینێت... بەڵام هەر یەکە و بەجۆری خۆی».

سەوسەن کەمێک لە دامێنی کراسە شینەکەی چاککرد و بە باڵندەکاندا ڕوانی و هەناسەیەکی هەڵکێشاو گووتی « مەنسور ئەسرین وای بە باشتر دەزانێت بە جیهاندا وێڵ بێت و بگەڕێت، نەوەک لەگەڵ مندا لەم شارە بچوک و ناخۆشەدا بژی و بمێنێتەوە. من ئومێدی ئەوەم هەبوو هەر سێکتان پەشیمان ببنەوە، دیارە گەر هەر سێکتان بڕۆشتبانایە و نەگەڕابانایەتەوە من وەک هەر ژنێکی تر برینداردەبووم... بە ڕاستی کە برینداردەبووم. تا ماوەیەکی زۆر وام هەستدەکرد من لە ژنی تر ناچم و ئەوجۆرە شتانە بریندارم ناکەن، بەڵام نا... هەستدەکەم منیش وەک هەر ژنێکی ترم... وەک هەر ژنێکی تر. بەڵام گەر هەر سێکتان پەشیمان ببوونایەتەوە، هەر سێکتان بڕۆشتبانایە و نەگەڕابانایەتەوە، من ڕقم لێتان نەدەبوو، بە پێچەوانەوە هەستمدەکرد هیوام بۆ ئێوە گەیشتۆتە جێگای خۆی. من لە سەرەتاوە گووتم بڕۆن و دونیا ببینن ئەوسا بە ڕاستی تێدەگەن ئایا منتان دەوێت یان نا... وانییە... چ مانایەکی هەیە مرۆڤ ژنێک هەڵبژێرێت لە کاتێکدا هێشتا هیچ ژنێکی تری ئەم دونیایەی نەبینیوە... کامەران جاران خەڵک تەنیا گوندەکانی خۆیان هەبوو بۆ ئەوەی هاوسەری تیا هەڵبژێرن، بەڵام ئێستا هەموو دونیایان هەیە... هەموو جیهانیان لە بەردەستدایە. من سوپاستدەکەم کە لەو هەموو وڵات و شارەی دونیادا منت لە بیرنەکرد. ئەوە شتێکی گەورە بوو لە

تۆوە... شتێک بوو دڵنیاییەکی گەورەی بە من بەخشی... ئەوەی پێدام کە دەتوانم بەرابەری ژنەکانی تری دونیا بوەستمەوە... وانییە؟ ئەوە زۆر نییە؟ دیارە ئەوە بۆ ژنێکی نەخۆشی وەک من زۆر زۆرە. هیچ ژنێک نییە لەم سەر زەوییە بە ڕاستی بۆ پیاوێکی لەو چەشنە نەگەڕێت، بەڵام هەر تۆ وا نەبوویت، خالید ئاموونیش وەک تۆ منی لە بیر نەکرد، بگرە ئەو شێتانەتر منی خۆشویست. دواجار کە قسەم لەگەڵدا کرد هەستمکرد ئەو لە خۆشەویستی خۆیدا بۆ من دەتوانێت شتی زۆر خراپ بکات. ئەو منی گەرم خۆشدەوێت و بەرامبەر هەموو دونیاش ساردە... تێدەگەیت کامەرانی سەلما دەڵێم چی. دواجار بیرتە کە بۆنم بە دەستی تۆوە کرد، بۆنم بە لەشتەوە کرد، بۆنم بەسەرتەوە کرد. بەوجۆرە خالید ئاموونیشم بۆنکرد، خالید بۆنی دونیای لێ نەدەهات... بە پێچەوانەی تۆوە کە بۆنی دارستان و درەخت و ئاو و جەنگەڵەکانت لێدێت. ئەو بۆنی هیچی لێ نایەت، ئەو تەنیا بۆنی مردنی لێدێت... حەزدەکەم بزانیت من شەوێک زۆر زۆر لە نزیکەوە مردنم بۆنکرد، گەر ئەو شەوە نەبووایە نەمدەزانی بۆنی خالید لە چی دەچێت. بەو بۆنە ساردەدا هەستمکرد خالید وەک ئێمە وایە، بۆنی ئێمە دانیشتوانی ئەم شارە و بۆنی مردووەکان لە یەک دەچن، ئێستا تەنیا تۆیت کە بۆنێکی ترت هەیە. ئاە خالید ئاموون من نەبێت هیچ جێگایەک و هیچ کەسێکی دونیای خۆشناوێت، بۆیە گومانم لێکرد... کامەران ئێستا دەستتم بەرێ، دەستتم بەرێ جارێکی تر بۆنیبکەم».

کامەران هەر وەک جاری یەکەم دەستی خۆی دایە، ئەو بۆنیکرد و بە مەستی گووتی « ئەم بۆنە تۆی ڕزگارکرد... من ئێوەم نارد ئەم شارە بەجێبهێڵن، بە لەش و بە دڵ لەم شارە دووربکەونەوە... بە ڕۆح و خوێن بە دونیادا بگەڕێن... بە ڕۆح و خوێن. ئاە کامەران دەمویست کە هاتنەوە ئەم بۆنە لەسەر دەستتان بێت... زۆر خۆشحاڵم بۆ تۆ، زۆر زۆر

بە تۆ خۆشە... کامەران تۆ چەند گۆڕایت، چەند گۆڕایت، دونیا تۆی زۆر گۆڕی، وانییە...». کامەران بە هێمنی سەری دەلەقاند و گووتی «وایە خانم، دونیا منی زۆر گۆڕی».

سەوسەن دەگەڕایەوە سەر جێگاکەی خۆی و چاوی لێکدەنا، باڵندەکان شێتانە دەیانخوێند و شادومانانە لە ناو قەفەزەکاندا دەفڕین، بۆ ئێستێک سەوسەن بەبێدەنگی گوێی لە باڵندەکان دەگرت. پاش ئێستێک بێئەوەی چاوبکاتەوە دەیگووت « دەبێت لە ڕۆژانی داهاتوودا خۆت بۆ زەماوەند ئامادەبکەیت... ئەوە لە ژیانی هەر دووکماندا ڕۆژێکی گەورە دەبێت... ڕۆژێکی زۆر گەورە دەبێت». کامەران هیچی نەدەگووت، سەوسەن چاویدەکردەوە و دەیگووت «بەڵام بەر لەوەی زەماوەندبکەین دەبێت سوێندم لەسەر کۆمەڵێک شت بۆ بخۆیت». کامەران بە دەنگێکی خنکاو لە شادیدا دەیگووت «سوێندت بۆ دەخۆم». سەوسەن هەڵدەستا و بە کەمێک تووڕەییەوە دەیگووت «دەبێت سوێندم بۆ بخۆیت کە هەرگیز مەنگوڕی بابەگەورە نەیەتە ماڵمان، پێ نەخاتە حەوشەکەمان، لە زەماوەندەکەماندا بەشدار نەبێت، لەبەرئەوەی مەنگوڕ ئازاری خەڵکێکی زۆر زۆری دا... من لێی نابوورم». کامەران بە دەنگێکی خنکاو دەیگووت «باشە... باشە». «دەبێت سوێندم بۆ بخوێت کە چۆن باڵندەکانی خۆت خۆشدەوێت، باڵندەکانی تریشت خۆشبوێت». کامەران بە هەمان هێمنی و دڵی پڕەوە دەیگووت «باشە». «سوێندم بۆ بخۆیت کە هەرگیز هیچ باڵندەیەک نەکوژیت، هیچ کاتێک و لە ژێر هیچ هەلومەرجێکدا... هەرگیز تا دەمریت باڵندەیەک نەکوژیت، بزانە گەر باڵندەیەک بکوژیت، وەک ئەوە وایە ئەو پایەیە بڕوخێنێت کە هاوسەریی من و تۆی لەسەر ڕاگیراوە». کامەران دەیگووت «سوێندت بۆ دەخۆم کە هەرگیز تا دەمرم هیچ باڵندەیەک ناکوژم... سوێندت بۆ دەخۆم». «سوێندم بۆ بخۆ گەر من مردم، بە دڵسۆزی هەموو باڵندەکان خزمەتبکەیت»

. «سوێندت بۆ دەخۆم». «سوێندم بۆ بخۆیت کە هەرچییەک لەم وڵاتەدا بووە و دەبێت، تۆ ناچیت بۆ شەڕ و تفەنگ هەڵناگریت و شەڕ ناکەیت». «سوێندت بۆ دەخۆم کە ناچم بۆ هیچ شەڕێک و هیچ چەکێک هەڵناگرم، تا دەمرم... تادەمرم». «سوێندم بۆ بخۆ قەت قژت چەورناکەیت و بۆسەرەوە دایبێنیت، قەت بۆینباخی سوور لە مل ناکەیت، قەت چاکەتی خەت خەت لەبەرناکەیت، گەر خواردنێکم دروستکرد خراپ بوو توڕە نەبیت، گەر نەمتوانی شەوێک لەگەڵتدا بخەوم توڕەنەبیت، گەر کتێبکم کڕی قەت نەیفرۆشیت». کامەران بە پێکەنینەوە گووتی «سوێندت بۆ دەخۆم... سوێندت بۆ دەخۆم». ئینجا سەوسەن بە زەردەخەنەوە دەیگووت «سوێندم بۆ بخۆ کە بهێڵیت هەموو شەوێک بۆن بە لەشتەوە بکەم، هەموو شەوێکیش پێش خەوتن چیرۆکێکم لەسەر دونیا بۆ بگێڕیتەوە». کامەران هەڵدەستا و دەیگووت «سەوسەن سوێندت بۆ دەخۆم کە چیت دەوێت بۆت دەکەم».

کامەران نزیکی سەعاتێک لەگەڵ سەوسەن گوڵدانچیدا مایەوە، دواتر دوو قۆڵی چایەکی لەگەڵ فیکرەت گوڵدانچیدا خواردەوە و گەڕایەوە بۆ لای ئێمە. فیکرەت گوڵدانچی لە کاتی چا خواردنەوەکەدا پێیگووت «دەبێت بزانیت کە سەوسەن کچێکی نەخۆشە، پێویستی بە چاودێری و ئاگاداری بەردەوام هەیە، بەرگەی دڵشکانی گەورە و ئازاری زۆر ناگرێت. گەر دەزانی توانای ئەوەت نییە دڵی ناسکی خانمێکی وەک ئەو ڕابگریت... هیچ کەس لە ئێمە گلەیی لە تۆ نییە، تۆ لە ماڵی خۆتدا و ئێمە لە ماڵی خۆماندا دەژین. تۆ دونیات بینیوە و سەفەرێکی گەورەت کردوە، فێری سەبر بوویت، فێربویت خۆت بناسیت، ئێستا دەزانیت چیت لە تاقەتدا هەیە و چیت بۆ ناکرێت... لە بەرئەوە تکایە دووبارە بیر لە هەموو شتێک بکەرەوە... ئێستا کەس نەماوە لە ڕقی ئەو سەوسەنت خۆشبوێت... کەس نەماوە لە ڕقی ئەو بتەوێت سەوسەن داگیربکەیت

ها کوڕم... بیرت لەوە بێت کە سەوسەن کچێکی تەنها بووە و عومری لە ناو کتێبدا بردۆتەسەر... ها بیرت لای ئەوە بێت».

کامەرانی سەلما دەیگووت «نا فیکرەت بەگ... سەوسەن پێویستی بە یارمەتی کەس نییە، بە پێچەوانەوە من کەسێکم پێویستیم بە یارمەتی ئەوە... من لەوسەری دونیاوە بۆ لای خانمی کچتان هاتوومەتەوە و پەشیمان نیم... لەبەرئەوە خۆشبەختدەبم ئێوەش وەک یەکێک لە خێزانەکە قبووڵمبکەن و شەرم لەوە نەکەن کە کەسێکی وەک من دەبێتە زاواتان».

فیکرەت گوڵدانچی پێدەکەنی و دەیگووت «پاشەڕۆژ دەزانێت کوڕم... پاشەڕۆژ دەزانێت... با سەیرکەین و ببینین».

بە هەموو پێودانەکان ئەوە ڕۆژێکی گەورەی ژیانی کامەرانی سەلما بوو. کە کامەران لە ماڵی گوڵدانچی هاتە دەرەوە خەندەیەکی گەورە لەسەر ڕوخساری بوو... هەموو لەو ساتەدا کە کامەرانمان بینی تێگەیشتین چیرۆکی سەوسەن فیکرەت و باڵندەکان لەمڕۆوە ئاڕاستەیەکی تری وەرگرتووە. هەر ئەو ڕۆژە سەوسەن ئەلبومی وێنەکانی دەرهێنا، کە ئێستا پتر لە سێ ئەلبومی گەورەبوون و یەک یەک وێنەکانی خالید ئەموون و مەنسور ئەسرینی جیاکردەوە و لە ئەلبومێکی تایبەتیدا داینان و لە جێگایەکی قایمدا هەڵیگرتن.

٤٨

پێش ئەوەی کامەرانی سەلما بچێت بۆ ماڵی گوڵدانچی، مەنگوڕی بابەگەورە پێیگووت «کامەران گوێبگرە. من دەزانم لە ئێستادا ئەو کچەی گوڵدانچی لە من نابوورێت، دیارە من نەفام نیم و دەزانم کە قوونێکی زۆر پاکم نییە، کچەکە ناهەقی نییە گەر ڕقی لە من بێت، من حورمەتێکی زۆرم بۆی هەیە، بەڵام دەزانم ئەو خانمە ناسکە بە ڕاستی لە ژیانی ئەم شارە تێنەگەیشتووە، باشتریش کە تێینەگەیشتووە. عوسە دووگل بە ڕەحمەت بێت دەیگووت «پیاوچاکان ئەوانەن کە هێشتا لەم شارە حاڵی نەبوون». ئینسان کە لە شارەکە حاڵی بوو یان دەبێت بڕوات یاخود بیر لە پاکی نەکاتەوە. من ئەم ماوەیە هەر چییەکم کردبێت بۆ ئەوە بووە تۆ بگەیت بە سەوسەن، دەزانم کچەکە گەر تۆی خۆشبوێت و عاقڵ بێت داوا لە تۆ دەکات، من لە ماڵی خۆت دوور بخەیتەوە... ئەو دەیەوێت تۆ وەکو من دەرنەچیت، منیش ئەو هەموو ساڵە لەگەڵتدا ماندووبووم بۆ ئەوەی بە پاکی بژیت و وەکو من دەرنەچیت. سوێندت دەدەم بە کلکی هەموو ئەو تەیرانەی لەم دونیا حیزەدا کۆتکردونەتەوە، گەر داوای وای لێکردی بێئەوەی قسەبکەیت... بێئەوەی هیچ بڵێیت، بێئەوەی سەر لە خۆت تێکبدەیت، یەکسەر بڵێ باش. من جگە لەوەی تۆ بەختەوەر ببینم هیچی ترم ناوێت. بەوەدا من کوڕم نییە، لەم عومرەمدا پێویستم بەوەیە هەستبکەم شتێکی باش

بۆ کەسێکی تر کردوە، بەقەبری ئەولیا ئەوە بۆ خۆم دەکەم نەوەک بۆ تۆ. من ئیشم باشە، تێدەگەیت، پارەم هەیە، گەر ویستیشم پارەی ترم دەستدەکەوێت، دەتوانم زۆر کۆمەکتبکەم... بەڵام دەبێت لەنێوانماندا سوێند بێت کە جگە لە من و تۆ هیچ کەس هیچ نەزانێت... هیچ کەس».

کامەران لە بەرابەر مەنگوڕدا هەستی بە شەرمێکی گەورەدەکرد. ئەوەی سەوسەن بەو چەشنە لە مەنگوڕ تورەیە کامەرانی زۆر ئازاردەدا. لە هەموو ساڵەکانی سەفەردا، ئەو بەو یارمەتییە بەردەوامانە ژیابوو کە مەنگوڕ بۆی ناردبوو، ئەو ساڵ دوای ساڵ خۆی لە خراپە و قاچاغ و دزییەوە ئاڵاندبوو بۆ ئەوەی بە دەنگ ئەوەوە بێت، زۆرجار زیاد ڕۆیشتبوو، هەندێ کات شتەکانی لە دەست دەرچووبوون، بەڵام ئەوە مەنگوڕ بوو، ئەوە ئەو بوو، مرۆڤێک بەشێوەی خۆی کۆمەکی بەو دەکرد، بەو شێوەیەی لەسەری گەورەبووە، بەو کەرەستانەی خەیاڵی بۆیان دەچوو، بەو ڕێگایانەی لە منداڵی و گەنجێتییەوە لە ناو چەقۆکێش و دز و قومارچییەکاندا فێری بووبوو. کامەران دەیزانی بەبێ مەنگوڕ نەیدەتوانی ئەو سەفەرە بکات، بەبێ ئەو لەوانەیە نەشتوانێت لە داهاتوودا هەموو گرفتەکانی ژیانی خۆی چارەسەربکات. دەیزانی ئەوەی کە یارمەتیداوە ببێت بە مرۆڤێکی تر تەنیا سەوسەن و جیهان و باڵندەکان نەبووە، بەڵکو مەنگوڕی بابەگەورەش بووە.

لەو ساتەوەی کامەرانی سەلما گەڕایەوە و دوا هەواڵی بەجۆرێکی ڕاست و دروست پێڕاگەیاندین، ئاهەنگەکان دەستیان پێکرد. شادی و خۆشییەکان سێ شەو و سێ ڕۆژیان خایاند، لەبەردەم چایخانەی پەپولەی ئازاد و ماڵی کامەرانی سەلمادا ئاهەنگی گەرم دامەزرا، لە شەوانی پڕ مەستی و پڕ گۆرانی ژێر زەمینی ئوتێلەکەی باوەجانیشدا تا دەمەوبەیان ئاهەنگ و بەزمەمان سرەوتی نەبوو، بە ڕۆژ چەند جارێک

ئۆتومبێلی شاییکەران، پاسی پڕ لە ژن و منداڵانی ڕەنگاوڕەنگ لە ئێمە و خێزانەکانمان بە شاردا دەگەڕاین. ئەو ڕۆژەی مەلا مارەی خانمی بڕی و شەکراو خورایەوە، بەزمی ئێمە گەیشتە چڵەپۆپەی خۆی، شێتیمان و هاوارمان، هەڵپەڕکێی هیستیریمان، سەرخۆشبوون و ڕشانەوەمان بەجۆرێک بوو خەڵکی بێزارکرد. ئێستاش زۆرمان وێنەی ئەو ئاهەنگانەمان لە ئەلبومەکانماندا هەڵگرتووە، ئێستاش ئەو ڕۆژانە لە یادەوەری ئێمەدا بۆ هەتاهەتایە زیندوون. ئێمە هەموو پێشتر شایی زۆرمان بینیبوو، هەموومان کوڕی هەڵپەڕکێ و بەزمی سەرجادە و سەرخۆشبوونی بێسنوور بووین، بەڵام پێشتر شایی وا گەورە و بەزمی وا گەرممان نەبینیبوو، هەموو بەجۆرێک لە جۆرەکان سەرکەوتنی سەفەری هەشت ساڵەی عاشقەکەی خۆمان بە بۆنەیەکی ئەفسانەیی دەزانی تا ئاهەنگبکەین و مەستبین و بڕشێینەوە... هەندێکمان وێنەی باڵندەکانی کامەرانی سەلمامان کردبوو بە سنگمانەوە و بە شاردا دەگەڕاین، هەموو خولیای ئەوە لەسەرماندا بوو ڕۆژێک بۆمان دەستبدات و ئێمەش سەفەرێکی وا گەورە بە جیهاندا بکەین، لەو پەڕی مەستی و هەڵپەڕکێدا بیرمان لای ئەوە بوو جیهان ببینین، کۆچبکەین بۆ کیشوەرەکانی تر، بەپێ وڵاتە و وڵات بڕۆین و وەک کامەران دونیا ببینین و بەم شێوە ئەفسانەییەی ئەو بگەڕێینەوە.

لە ماوەی پازدە ڕۆژدا کامەرانی سەلما، سەوسەن گوڵدانچی گواستەوە. سەوسەن سووربوو لەسەر ئەوەی کە شەوی یەکەمی زەماوەند و پێکەوە خەوتنیان لە ژوورەکەی خۆی لە قاتی سەرەوەدا و لە بەردەم باڵندەکاندا بێت. هەوڵەکانی خێزانی گوڵدانچی و خوشکەکانی کامەرانی سەلما بۆ ئەوەی ڕازیبکەن یەکەمین شەوی بوکێنی لە ئوتێلێکی تایبەتدا بباتەسەر بێبەرهەم مایەوە، کچەکە وەک هەمیشە سەرسەختییەکی گەورەی پیشاندا و سووربوو کە لەبەرچاوی باڵندەکان بۆ یەکەمجار لەگەڵ پیاوێکدا ڕووتبێتەوە. وابڕیاربوو دوای هەفتەی یەکەمی گواستنەوەکە سەوسەن

بگوازێتـەوە بـۆ ماڵێکـی زۆر گـەورە کـە کامەرانـی سـەلما گرتبـووی، لـە ڕاسـتیدا خانووەکـە کۆشـکێکی زۆر گەورەبـوو کـە مەنگـوڕ بەپـارەی فەرهـود و لـە کاتـی دابەزینـی گـەورەی نرخـی عەقاراتـدا کـڕی بـووی، دوو ماڵـی لەیەکدراو بوو کـە حەوشـێکی شـەش سـەد مەتـری گـەورە و لـە پشتیشـەوە باغێکـی بەرینـی لەسـەر بـوو، مەنگـوڕ هـەر لەسـەرەتاوە لـە خەیاڵیـدا بـوو تـەواوی کۆشـکەکە لەسـەر کامەرانـی سـەلما تاپۆبکات، بەڵام کـۆی پڕۆژەکەی بـەر عینادییەکـی گـەورەی کامـەران کـەوت کـە سـووربوو لەسـەر ئـەوەی تەنیـا بـە کـرێ کۆشـکەکە وەرگرێـت و تـەواوی موڵکەکـە بـۆ مەنگـوڕ خـۆی بپارێزێـت، بـەڵام بـەو مەرجـەش کـە سەوسـەن نەزانێـت موڵکـی ئـەوە. دیـارە مەنگـوڕ هێـدی هێـدی تەمەنـی بـۆ نیـوەی دووەمـی پەنجـاکان هەڵدەکشـا و هیـچ کەسیشـی نەبـوو ببێـت بـە واریسـی و خانوویەکـی دیکەشـی لـە ناوەڕاستی شـاردا هەبـوو کـە نەیدەتوانـی چۆڵیبـکات. ئـەم خانـووەی وەک دوا دیـاری خـۆی بـۆ کامـەران تەماشـادەکرد. بـەڵام ڕۆژی گواسـتنەوەی سەوسـەن هێشـتا خانووەکـە هەندێـک چاکـردن و دەسـت پیاهێنانـی دەویسـت کـە دەشـیا کاتێکـی زۆر بەرێـت. خانووەکـە ئێجـگار بەریـن و جـوان و سەرسـوڕهێنەر بـوو، سەوسـەن کـە یەکەمجـار بینـی، داوای لـە کامـەران کـرد لـە بەشـێکی حەوشـەکەدا ماڵێکـی گـەورە بـۆ هەمـوو باڵنـدەکان دروسـتبکەن و تـەواوی ئـەو باڵندانـەی لـە عەمبارەکـەدا دەژیـن بگوازرێنـەوە بـۆ ئـەوێ... لـە ڕاسـتیدا ئـەوە ئیشـێکی زۆری دەویسـت، بـەڵام وەسـتا و کرێـکارەکان گفتیانـدا کـە دروسـتکردنی هەیکەلـی ئـەو ماڵـە لـە مـاوەی دوو هەفتـەدا تەواوبکـەن، ئاسـنگەرەکانیش پێویسـتیان بـە دوو هەفتـە هەبـوو بـۆ ئـەوەی تـەواوی بیناکـە قەفەزڕێژبکـەن. سەوسـەن خـۆی سروشـتی شـوێنەکە و ئەنـدازەی دابەشـبوونی قەفەزەکانـی دەستنیشـانکرد، بـەڵام دەبایـە بوەسـتن تـا شـوێنەکە بەجۆرێـک لـەدەرەوە و نـاوەوە دروسـتدەکرێت، لـە خزمـەت مانـەوە و ژیانـی باڵندەکانـدا بێـت، دەبایـە لـە هەمـوو بسـتێکدا حیسـابی

هاتنی خۆر و کەوتنی تیشک و سەرماو گەرمابکەن، دەبایە بۆ هەندێک باڵندە حەوزی بچوک و بۆ هەندێکی دیکە سەوزی بەردەوام و بۆ هەندێکی دیکەیان مشوری هەوای سارد و شوێنی سارد بخۆن.

هەفتەی یەکەمی زەماوەندەکە دەبایە فیکرەت گوڵدانچیماڵەکە بۆ کچەکە و زاوا نوێکەی چۆڵبکات. دیارە بیرۆکەی زەماوەند لە ناو باڵندەکاندا بۆ فیکرەت نارێک و نەگونجاوبوو، وەک پیرەمێردێکی ڕیش سپی خۆشحاڵ نەبوو، لەبەر زەماوەندی کچەکەی بۆ هەفتەیەک ئاوارەبێت، بەڵام وەک هەمیشە سەرسەختی کیژەکە هەمووانی گەیاندە بونبەستێکی گەورە و هیچ چارەیەکی نەهێشتەوە جگە لەوەی فیکرەتی پیر بۆ هەفتەیەک لای دکتور ڕەفعەت و پڕوشەی کچی بژی. بەوەدا سەوسەن دەیزانی بەوزوانە ئەم ماڵە جێدەهێڵرێت و دەدرێ بە کرێ، بەوەدا نزیکی نۆ ساڵ بوو لەو ماڵەدا بیریدەکردەوە و یادیدەکردەوە و خەونی دەبینی و دەچووە ناو وێنەکانەوە و جیهانی تەیدەکرد، بەلایەوە گرنگ بوو لە هەمان ئەو ماڵەدا، لە هەمان ئەو شوێنەدا کە ساڵانێکی درێژ کتێبخانەکەی تێدابوو، لە هەمان ئەو ژوورەدا کە بە وێنەکانی ئاریان جەودەتدا گەشتیکردبوو، لە هەمان ئەو ژوورەدا کە جار دوای جار داواکارەکانی خۆی تێدا بینیبوو، لە هەمان ئەو جێگایەدا کە باڵندەکان تێیدا دەیانخوێند و دەژیان... ئا لەویادا دەستبەرداری کچێتی خۆی بێت.

ئێمە وردەکارییەکانی شەوی یەکەمی بوکێنی سەوسەنمان لە هاوڕێیەکی پڕوشەوە بیست کە ئەویش کۆی چیرۆکەکەی لە زاری سەوسەن خۆیەوە بیستبوو. لە یەکێک لە ئێوارەکانی زستانی ساڵی نەوەدوپێنجدا کامەرانی سەلما چوو بۆ ماڵی سەوسەن گوڵدانچی و هەفتەیەکی تەواو نەهاتەدەرێ. ژوورەکەی قاتی سەرەوە جگە لە دوو دۆشەکی گەورە کە هەر دووکیان لەسەر زەوییەکە ڕاخرابوون هیچی دیکەی تێدا نەبوو، ئەو ئێوارەیە باڵندەکان زۆربەیان بە خۆشحاڵییە

دەیانخوێند، دەنگی خوێندنی باڵندەکان لە هەندێ شەقامی نزیک لە ماڵی گوڵدانچیشەوە دەبیسترا، ئەوەی سەیربوو سات دوای سات دەنگی باڵندەکان و جریوەیان زیادیدەکرد و بەرزدەبووەوە، کە بۆ یەکەمجار سەوسەن و کامەران لەگەڵ یەکدا ڕووتبوونەوە خرۆشی باڵندەکان بە شێوەیەک بەرزبوو، هەر کەس لە نزیک ماڵی گوڵدانچییەوە بڕۆشتبایە وایدەزانی هەموو تەیری جەنگەڵەکانی سەر زەوی ڕژاونەتە ئەو حەوش و ژوورانەوە. ئەو شەوە سەوسەن ماوەیەکی درێژ تەنیا گوێی لە باڵندەکان گرت و بۆنی لەشی ڕووتی کامەرانی کرد، بۆنی لەشێک کە لەم شارەدا بێوێنە و بێهاوتا بوو، لەشێک بوو بۆنی جیهان و ڕێگا دوورەکان، بۆنی سروشت و شەوی لێدەهات، بۆنی تێکەڵاوبوونی تریفە بە عارەقی مرۆڤ، بۆنی گیای خەوتووی سەر زەمینە دوورەکان و بۆنی تەختەی تەڕی کەشتییەکان، بۆنی شەمەندەفەری کۆن و جووتیاری خەوتووی ناو فارگۆنەکان... بۆنی جیهان کە وەک عەترێکی سیحراوی، وەک گوڵاوێکی نهێنی لە لەشی ئەم پیاوە هەڵدەستا، تێکەڵاوبوونی ئەو بۆنە بە دەنگی باڵندەکان، بە خوێندنی دڕندانەی بولبولەکان، بە هاواری گروپێک لە عەندەلیب و جریوەی دەیان شێوە پاساری دەگمەن، پێکڕا ئارەزووی کچانەی سەوسەنیان دەکردەوە، دەرگاکان و قفڵە دێرینەکانی سەر لەشی سەوسەنیان یەک لە دوای یەک دەشکاند... پێستێکی سپی هەبوو، کامەرانی سەلما لە بچوکی مەمکەکانی بەڵام لە شێوەی هەڵتۆقین و بەرزبوونەوە و ڕەقبوونی لە ناکاوی گۆکانی سەرسامبوو، گەردنی زۆر لەوە بەرزتربوو کە بە جلەوە دەردەکەوت. باڵای باریکتر و کەمەری ڕێکتر و ناوکی وردتر لەوەی هیچ خەیاڵێکی پێشووی کامەران بۆی ڕەسمکردبوو، کە بۆ یەکەمجار بە ڕاستی تێکەڵی بوو، سەوسەن بە گوێگرتنی بەردەوام لە باڵندەکان، بە هەڵمژینی قووڵی بۆنی پیاوانەی کامەران، بە هەناسەدانێکی باریک وێستگەی ئەو ئازارە کەم و شیرینەی

تێپەڕاند کە سەرەتا کەم و دواتر زۆر و زۆرتر و دواتریش کەم و کەمتر و کەمتر دەبووەوە. سەوسەن هەستیکرد باڵندەکان بەر لەو و بەر لەکامەرانیش بۆنی خوێنەکەیان کردوە، تا ماوەیەک بێئەوەی چاویکاتەوە تەنیا لە ڕێگای هاوار و فڕینی باڵندەکانەوە هەستی بە بڵاوبوونەوەی بۆخوێنی کچێتی خۆی دەکرد... کە چاوی دەکردەوە چیتر کچ نەبوو، سەرەتا تەنیا کامەرانی وەک تارماییەک بینی، هەستیکرد بۆنی کامەران ئێستا چڕتر و نیگای بۆهیمییانەتر و ئامادەگی دونیاش لە دەستەکانیدا کە منداڵانە یاری بە مەمکی دەکرد گەورەترە بوو... لەو ساتەدا دڵنیابوو کە خەوێکی دێرینی ژیانی هاتۆتە دی... خەوێکی کۆنی منداڵی کە شوو بە گەڕیدەیەک بکات... ئێستا جیهان... هەموو جیهان، بە بۆن و بە دەنگ و بە جەستە لە ژوورەکەیدا بوو، لە لەشیدا بوو، قووڵ قووڵ بە ناو هەناویدا دەڕۆیشت.

لەو شەوەوە ئیدی تا کۆتایی سەوسەن بەبێ ئامادەبوونی باڵندەکان ناتوانێت لەگەڵ کامەراندا بخەوێت، دەنگی باڵندەکان ئەو هێزەن کە لەشی دەخەنە سەر پشت، کڵۆمەکانی دەترازێنن، زنجیرەکانی لە ناوەوە دەشکێنن و وای لێدەکەن بکرێتەوە... بەبێ دەنگی باڵندەکان ئیتر ناتوانێت بگاتە خۆشییە ڕاستەقینەکانی پێکەوەخەوتن، ناتوانێت لەرزە ڕاستەقینەکانی دواچرکە و هەژانی سەر دواترۆپکی تێکەڵاوبوون بژی. لەو شەوانەی هەفتەی یەکەمدا سەوسەن دەگاتە یەقین کە دەبایە یەکێک بڕوات و بە جیهاندا بگەڕێت و ئەم باڵندانە بهێنێت، بۆ ئەوەی ئەو بتوانێت لەگەڵ پیاوێکدا بخەوێت، بەبێ ئامادەبوونی ئەو هەموو بۆن و بەرامە و دەنگە پڕ لە هاوار و قریشکە کێوییەی دونیا ئەستەمبوو وەک ژنێک لەشی خۆی بناسێت و بیکاتەوە و لەزەتی لێببینێت.

٤٩

دە ڕۆژ دوای شەوی زەماوەند گواستیانەوە بۆ ماڵە نوێکەیان، سەوسەن سووربوو لەسەرئەوەی فیکرەت دەبێت ئەم ماڵەی ئێستایان بداتە کرێ و لەگەڵ ئەودا بژی. دیارە گوڵدانچی حەزیدەکرد پیرییەکی هێمن لە نزیک یەکێک لە کچەکانییەوە بباتەسەر، بەڵام بەوەدا هێشتا کامەرانی لە نزیکەوە نەدەناسی، ترسی لەوە هەبوو پێشهاتەکانی داهاتوو ناخۆش بکەونەوە و نەتوانێت ئاسوودەبێت، بەڵام گووشاری سەوسەن و کامەران بە جۆرێک بوو گوڵدانچی نەیدەتوانی خۆی لە بەردا بگرێت، کچەکە لەو باوەڕەدا نەبوو بتوانێت بێ باوکی بژی، ئەوەی تا مردن دەبێت لەگەڵ گوڵدانچیدا بێت شتێک بوو لە منداڵییەوە چووبووە خەیاڵی. لە ماوەی چوار ڕۆژدا کامەران لەلای مۆبێلفرۆشەکانەوە تەواوی ئەساسی ماڵەکەی کڕی و گواستییەوە، ژوورەکانی ڕێکخست و شتەکانی دامەزراند و دیکۆری گونجاوی بۆ دۆزینەوە. لە قاتی خوارەوەی ماڵەکەدا یەکێک لە خۆشترین جێگاکانی بۆ گوڵدانچی پڕ فەرشکرد. ڕۆژی گواستنەوەی ماڵەکە بۆ ئێمە ڕۆژێکی جەنجاڵ و پڕ شادی بوو، دووبارە ژمارەیەکی زۆر لە باڵندەکانمان لە لۆرییە گەورەکانی گواستنەوەدا بینی، دووبارە گوێمان لە جریوە و دەنگیان بوو لەسەر جادەکان. هەموو خۆشحاڵ بووین کە ماڵە تازەکەی سەوسەن لە جێگایەکدا بوو ئاسانتر لەجاران ڕێبوارانی ئەو گوزەرە دەیانتوانی هەیوان و باغی ببینن. جگە لە قەفەزەکان هەموو ماڵەکەی گوڵدانچی

بە باری لۆرییەک گواسترایەوە، تاکە شتێکی قورس «دۆڵابی یادگارە تاڵەکان» بوو، کە دەبایە وەک خۆی و بێهیچ زیانێک بگاتە هەواری نوێ، دۆڵابێک بوو پڕ لە نەخش، لە تەختەی ئەستوور و سەنگین، بە هیچ جۆرێک هەڵگرتنی ئاسان نەبوو، دەبووایە بە چوار پیاو بیگوازنەوە و لە نیشتەجێی تازەدا شوێنێکی تایبەتی بۆ تەرخانبکەن. ئەو دۆڵابە هەر ئەوە نەبوو تەنیا یادگارێک بێت کە لە ژیانی ساڵانی بەغداوە مابوو، بەڵکو گەنجینەی هەموو بیرەوەرییەکان و شوێنی هەموو یادە غەمگینەکانیش بوو کە لای هەر دوو کچەکە و فیکرەت گوڵدانچیش موقەدەس بوون. لە ڕاستیدا جگە لە باڵندەکان و دۆڵابی یادگارە تاڵەکانماڵی گوڵدانچی شتێکی دیکەی ئەوتۆی تێدا نەبوو شایستەی گواستنەوە بێت، مێز و کورسییە کۆنەکانی سەوسەنیان گواستەوە، قەنەفەی ژوورەکەیان هەڵگرت و وەک پارچەیەکی گرنگی یادگار پێچایانەوە و لە ماڵی تازەدا لە ژوورێکی تایبەتیدا سەربەخۆ دایاننا و دەرگایان لەسەر داخست.

سەوسەن لە ماڵە نوێکەیدا وەک خاتوونێکی کارا و بەقسە ڕەفتاریکرد، هەر لەسەعاتەکانی یەکەمی هاتنییەوە دوای ئەوەی ئینجانەی گەڵاچاکانی لە شوێنێکی تایبەتیدا دانا، خەریکی داڕشتنی بناغەی ماڵی گەورەی باڵندەکان بوو. خۆشحاڵ بوو کە لەم خانووە نوێیەدا ڕووبەرێکی گەورەی هەیە باڵندەکانی تێدا دابەشبکات، لە قاتی سەرەوەدا دیواری نێوان دوو ژووری گەورەی بە کرێکارەکان ڕوخان و ساڵۆنێکی گەورەی نوێی دروستکرد و قەفەزی باڵندەکانی لەوێدا ڕێکخستەوە. ئەو ڕۆژانەی سەوسەن بە دروستکردنی ماڵی باڵندەکانەوە خەریک بوو، لە ڕۆژە پڕ شادییەکانی ژیانی بوو، خۆی بە دەنگە هێمن و نیگا سارد و ڕەنگە پەڕیوەکەیەوە سەرپەرشتی زۆر شتی دەکرد. دیارە فیکرەتی پیر کۆمەکی زۆری پێدەکرد، بەڵام کامەران حەزیدەکرد سەوسەن هەموو شتەکان بەو چەشنە بکات کە دەیەوێت. بەو جۆرە لە ماوەی دوو مانگدا شوێنی باڵندەکان تەواوبوو،

چەشنێکیش بوو زۆریان ڕووبەرێکی گونجاویان بۆ فڕین و جوڵە هەبوو، ئەمجارەش بۆ ئەوەی هەموومان باڵندەکان ببینینەوە دەمەونیوەڕۆیەک لە عەمبارە کۆنەکەی عیزەت گوڵدانچییەوە باڵندەکانیان بە هەموو شاردا گواستەوە بۆ ماڵە نوێکەی خانم، گواستنەوەی باڵندەکان یەکێک بوو لەو گەشتە ئەفسانەیی و دەگمەنانەی شاری ئێمە بەخۆیەوە بینی، دووبارە باڵندەکان سەدان بینەری تینوویان بۆ خۆیان ڕاکێشا. کونەپەپوە گەورەکان و ئەو حاجی لەقلەقانەی دەنوکە درێژەکانیان لە قەفەزەکانەوە هاتبوونە دەرێ، ئەو توتییە زەبەلاحانەی بە ئەندازەی پڵنگێک گەورەبوون، ئەو بازانەی پەڕیان وەک ئاڵتون دەدرەوشایەوە، ئەو تەوارە قەشەنگانەی تووشی غەمۆکی بووبوون، دیسان سەرسامیانکردینەوە... بینینەوەی باڵندەکان سەرلەنوێ هەموومانی بۆ سیحرەکانی دونیا واڵاکرد، زۆرمان تا بەردەمی ماڵی نوێی سەوسەن بە هێمنی لەگەڵ کاروانەکەدا ڕۆیشتین، بەڵام لەسەیرکردنی باڵندەکان تێرنەدەبووین، لەو ڕۆژەوە هەستمانکرد کە ئەم باڵندانە شتێک لە قودسییەتیان تێدایە، ناوی باڵندە موقەدەسەکان لەو ڕۆژەوە تەواو چەسپا و بووە نازناوی هەمیشەیی بۆیان. خۆشحاڵی ئێمە بەو تەیرانە جۆرێک بوو، دەمانویست شەو و ڕۆژ بە شەقامەکاندا بسوڕێنەوە تا ئێمە سەیریانبکەین. لەو ڕۆژەشەوە خانم دوو کەسی تایبەتی گرت تا جارجار لە خزمەتی باڵندەکاندا کۆمەکیبکەن، ئەرکی دابینکردنی پێویستی ئەو هەموو باڵندەیە لەوە گەورەتر بوو بەتەنیا بەو هەڵبسوڕێت، بەڵام باڵندە بچوکەکان وەک جاران لە قاتی سەرەوەدا لە ژێر چاوەدێری خۆیدا مانەوە.

دوای گواستنەوەیان بۆ ماڵە نوێکە، کامەرانی سەلما دەبایە بە ڕاستی بیر لە ئیشێک بکاتەوە بیژێنێت، کە لەگەڵ مەنگوڕدا لەو ڕووەوە قسەیکرد، مەنگوڕ ئاگاداریکردەوە دۆخی بازاڕ وەها دژوارە، بەبێ

سەرمایەی زۆر زەحمەتە کارێکی دەستبکەوێت، ئەو گووتی شارەکە ئێستا جگە لە هەندێک ئیشی سەرافەت و بازرگانیکردن بە پارەوە هیچی دیکەی تێدا نییە، مەنگوڕ ڕای وابوو کە ئەو لە بازاڕدا دوکانێک بگرێت و پارەیەک بداتە دەست کامەران تا ئیشی کڕین و فرۆشتنی دراوی پێبکات، قازانجەکان هەڵگرێ بۆ خۆی و هەرکات لە داهاتوودا هەبیوو پارەکەی بۆ بگێڕێتەوە. کامەران لەو چەند ساڵەدا تەنیا هەموو باڵندەکانی دونیای نەبینیبوو، بەڵکو زۆربەی چەشنە دراوی دونیاشی ناسیبوو، لە زۆر بانکی دونیا و لە بازاڕی ڕەشی زۆربەی شارەکانی دونیادا دراوی گۆڕیبووەوە، وریایی لە گۆڕینەوەی پارەدا بەشێکی گرنگی نهێنی سەرکەوتنی سەفەرەکەی بوو، لەو کاتەوە تێگەیشتنێکی بەهێزی بۆ چۆنێتی یاریکردنی دراوە جیاوازەکانی دونیا لەگەڵ یەکدا هەبوو. کامەران کە یەکەمجار قفڵی دوکانەکەی کردەوە و دەرابەکەی هەڵدایەوە، نەیدەزانی ئەم نوسینگە بچوکە لە ماوەی داهاتوودا دەبێتە قیبلەگایەکی سەیر و شوێن نیازی هەموو ئەوانەی دەیانەوێت بە دونیادا بگەڕێن.

ئەو کات سەرەتای شەپۆلە گەورەکانی کۆچ دەرکەوتبوو، بەلام ئاراستە و گەورەیی ئەو شەپۆلانە هێشتا دیارنەبوو. بەلام دوای چوار مانگ لەو ڕۆژە کۆچکردن بوو بە هەوڵ و هەواڵێکی ڕۆژانەی ژیانی ئێمە، لە نێوان سەرەتای ساڵی ١٩٩٥ و تا ئەو ڕۆژەی ئەمریکییەکان چوونە بەغدا و سەدام حوسەین ڕوخا، پتر لە سەد هەزار کەس شاری ئێمەیان بەرەو شوێنەکانی دیکەی دونیا بەجێهێشت، ئەوە تا ئەوکات گەورەترین شەپۆلە کۆچێک بوو شارێک لە شارەکانی وڵات بە خۆیەوە ببینێت. ئاشکرا دوای گەڕانەوەی باڵندەکان پەتای کۆچ بووە شتێک کە ئیدی جڵەو نەدەکرا، وەک ئەوەی هاتنی باڵندەکان بە جۆرێک لە جۆرەکان هێزی فڕینی لە هەمووماندا زیندووکردبێتەوە، وەک ئەوەی ئەو خەونە بچوکەی سەوسەن بۆ ڕزگارکردنی داواکارەکانی لە شەڕ، بوو بێت

خەونی هەموومان... ماوەیەکی زۆر نەبوو کامەران نوسینگەکەی کردبووەوە کە بێنەوەی خۆی بزانێت چۆن و بە چ هێزێک، لەپاڵ کڕین و فرۆشتنی دراوە جیاوازەکانی دونیادا، ئیشێکی تری گرنگ و گەورەی بۆ دروستبوو. دەبایە باسی جیهان بۆ ئەوانە بکات کە دەیانەویست بڕۆن و ئەم شارە بەجێدەهێڵن. لە ماوەی دوو مانگدا نوسینگەکەی کامەران بوو بە سێ ژووری جیاواز، لە یەکێکیاندا سەوا و مامەڵەی دراو دەکرا، لە دووانەکەی دیکەشدا کامەران و هاوڕێ ئێرانییەکەی باسی جیهانیان بۆ کۆچبەرەکان دەکرد، کامەران و هاوڕێکەی لە ژوورەکەی خۆیاندا سەرتاپای دیوارەکەیان لە سەقفەوە بۆ زەوییەکە کردبوو بە نەخشەی وڵاتەکان... کۆچبەرەکان دەهاتن بۆ لای کامەران و هەزار پرسیار لە دڵیاندا بوو، هەر یەکەیان پرسیاری ڕێگایەک و ئاڕاستەیەکی دەکرد، پرسیاری چۆنێتی پەڕینەوە لە سنوورەکان و ڕووبارەکان و دەریاکان، کامەران بە دڵسۆزییەوە باسی هەموو ڕێگاکانی دونیا و مەترسییەکانی بۆ دەکردن، ناوی شارەکان و ئوتێلەکان و وێستگەکانی دەدانێ، ئامۆژگاریدەکردن چۆن بڕۆن و کەی بڕۆن و لە کوێ بخەون و چۆن پارەکانیان بشارنەوە، لەسەر نەخشەکان شوێنی خاڵەکانی پشکنینی پۆلیسی بۆ دیاریدەکردن، لەسەر نەخشەکان پێیدەگووتن چ ڕێگایەک بگرن، سەعات چەند دەربچن، چەند سەعات بڕۆن. دوورو نزیکی نێوان شارەکانی پێدەگووتن، ناوی قاچاغچییەکانی دونیای دەدانێ کە دەشێت یارمەتیانبدەن، ناوی بەلەمەوانەکان، ماڵی ئەو خاوەن ماشێنانەی خەڵک لە نێوان سنوورەکاندا دەپەڕێننەوە، زانیاری لەسەر شوێنە سارد و گەرمەکان دەدانێ، لەسەر جیاوازی نێوان ڕێگاکان و جۆری مەترسییەکانیان، زانیاری دەربارەی پۆلیسی وڵاتە جیاوازەکان و چۆنێتی بەرتیل وەرگرتنیان، یەک یەک فێریدەکردن چۆن لە جێگا دوورەکانەوە پەیوەندی بە نیشتیمانەوە بکەن، گەر گیران چی بڵێن، گەر هەستیان بە مەترسی کرد چۆن ڕابکەن، چۆن خۆیان بشارنەوە،

چ جلێک لەبەربکەن. هاوڕێ ئێرانییەکەشی یارمەتی ئەوانەی دەدا کە بەدوای ئافرەت و ڕابواردندا دەگەڕان ئاسان بگەنە خواستی خۆیان، لە هەموو شارەکانی دونیادا ماڵە سۆزانییەکانی لەسەر نەخشە بۆ دەست نیشاندەکردن، شێوەی نزیکبوونەوە لە سۆزانییەکانی فێردەکردن، زانیاری گشتی لەسەر ژنی وڵاتە جیاوازەکانی دونیا دەدانێ، لە چۆنێتی نیشاندانی ڕێزەوە وانەی دادەدان تا دەگاتە شێوەی ڕەفتارکردنی ناو جێگە لەگەڵیاندا، هەندێک لە دانیشتنەکان خێرا و هەندێکی دییان چەندین سەعاتی دەخایاند. کامەرانی سەلما و هاوڕێکەی بەرامبەر ئەو زانیاریانە ڕاستەوخۆ داوای پارەیان نەدەکرد، بەڵام هەر کەس دەهات خۆی بڕێک پارەی جێدەهێشت، جگە لەوەی زۆربەی کۆچبەران هەر لە نوسینگەکەی ئەودا ڕاستەوخۆ پارەکانی خۆیان دەکردە دراوی بێگانە.

کەس نازانێت کێ بۆ یەکەمجار ئەو ئەفسانەیەی بڵاوکردەوە کە گوایە پەڕی باڵندەکان، موفەڕکێکی بەختهێنە و کۆمەکی زۆر بە مرۆڤ دەکات سەفەرێکی سەرکەوتوو بە دونیادا ئەنجامبدات. بەڵام لە ناکاو ئەفسانەکە بەجۆرێک بڵاوبووەوە بەری پێنەدەگیرا، هێندەمان زانی زۆربەی کۆچبەران دەهاتن، نە تەنها بۆ ئەوەی زانیاری وەرگرن، بەڵکو بۆ ئەوەی پەڕە باڵندەیەکیش بخوازن، پەڕێک کە لە ڕاستیدا بێنرخ و ناچیز دەینواند، بەڵام لە بڕوای ئەواندا نرخێکی گەورەی هەبوو. باوەڕیان وابوو لە کاتی سەفەردا ڕۆحی باڵندەکان لە دەشتایی و دارستان و گوێ ئاوەکانی جیهاندا کۆمەکیاندەکات. ڕۆژانە کامەران لە قەفەزەکاندا پەڕی وەریوی باڵندەکانی کۆدەکردەوە و دەیکردنە کیسەیەک و دەیبرد بۆ بازاڕ و بەسەر ئەو خەڵکانەدا دابەشیدەکرد کە دەکەوتنە ڕێ... لەو سەردەمەدا دەیان کەس لەوانەی لە سنوورەکانی ئێران و تورکیا و سوریا وە بەرەو دونیای گەورە پەڕینەوە، چەندان لەوانەی بەپێ لە سنووری تورکیاوە هەموو گریکستانیان تا ئەسینا تەیکرد، ئەوانەی شەوان لە کەنارەکانی ئیتالیا

بە قاچاغ دابەزین و خۆیان گەیاندە شارە گەورەکانی وەک ڤینیسیا و ڕۆما، پەڕی باڵندەکانی سەوسەن خان لە گیرفانیاندا بوو.

لەو ماوەیەدا سەوسەن و کامەران ژیانێکی بەختەوەر ژیان، ئەوکات پرۆشە فیکرەت لەگەڵ دکتۆری مێردیدا کاتێکی زۆری لە ڕێکخستنی کاروباری عیادەکەدا دەبردەسەر، ڕۆژانە هوزار تا درەنگ لای سەوسەن و باپیرەی دەمایەوە، بە شەو کامەران چ چیرۆکێکی دەربارەی دونیا بۆ سەوسەن دەکرد، بەڕۆژ سەوسەن وەریدەگێڕایە سەر زمانێکی منداڵانە و بۆ هوزاری بچکۆلەی دەگێڕایەوە. کامەران شەو دوای شەو و باڵندە دوای باڵندە چیرۆکی ڕاوکردنەکانی بۆ سەوسەن حیکایەتدەکرد، لە چەند سندوقێکی جیاوازدا کەرەستە جیاوازەکانی ڕاوی نیشاندەدا کە لە داوی ئاساییەوە تێیدا بوو تا ئەو تفەنگە چکۆلانانەی لە بێهۆشکردنی گیاندار و باڵندەدا بەکاردێن، فاقەی زیرەک کە چاوی ئەلەکترۆنیان پێوەیە و شوێنی باڵندەکانت پێدەڵێن، تەڵەی تایبەت کە بێئەوەی ئازاری باڵندەکان بدات قاچیان دەگرێت و بەریان نادات، سپرای گێژی کە مرۆڤ لە ڕێگای سۆندەیەکی تایبەتییەوە دووراودوور دەیرپژێت تا باڵندەکان گێژبن و بگیرێن. لەو شەوانەدا زۆرجار کامەرانی سەلما و سەوسەن دوای ئەوەی لە خۆشەویستی و پێکەوەخەوتنێکی درێژ و عاشقانە دەبوونەوە تا بەیانی دەکەوتنە وەرگێڕان و دروستکردنی ناوی کوردی بۆ باڵندەکان. سەوسەن هەمیشە ناوەکانی بە لاتینی دەگووت و لەسەر ڕۆشنایی جۆر و شوێنی ژیان و ڕەنگ و شێوەیاندا ناوی نوێیان بۆ دەتاشین. هەر دووکیان زۆر بەختەوەربوون... خۆیان وەک دوو کەس دەبینی کە قەدەر بۆ دووبارە ناونانەوەی دونیا دیاریکردون، بەڵام ئەمجارە بە کوردی. سەوسەن دەیگووت ئەمە «پێرۆکۆراکس پیرۆکۆراکس» ـە، لەسەر ڕۆشنایی وەسفەکانی کامەراندا ناوەکەیان بە «قەلەڕەشەی ئالپ» وەردەگێڕا. «ڤراتێرکولا ئارکیتیکا» یان ناودەنا «نوقمەتوتی» لە بەرئەوەی لە توتی

دەچێت و قاچی وەک قاز وایە و دەتوانێت بچێتە ژێر ئاو، «گیمنۆگیپس کالیفۆرنیانۆس» بە «خێوەداڵ» لە بەرئەوەی خەریکە بەرەو نەمان دەڕوات و هێندەی باڵە گەورە و سیمرغئاساکانیشی کردەوە سپێتی بنباڵی بە دەستی خێوێکی فریو دەچێت. ناونانی باڵندەکان بەشێکی گەورەی خۆشی ژیانیان بوو. لەو شەوانەدا «پەپوەمۆن» «پەپوەپاشا» «شین بولبول» «بەردەداڵ» «مرە یاقووتی» «گوڵ پاساری» و دەیان ناوی دیکەیان بۆ مەلە دڵخۆشەکانیان دروستکرد.

ناونانەوەی باڵندەکان بە کوردی، لای سەوسەن و کامەران وەک دووبارە دروستکردنەوەی جیهان وابوو، وەک ئەوە بوو لە ڕێگای ناونانەکانەوە هەموو شتە نادیار و ون و نائامادەکانی دونیا بکەن بە موڵکی خۆیان و باڵندەکانیش بکەن بە بەشێک لە دانیشتوانی ئەم شارە. سەوسەن تا ئەوکاتە تەنیا لەزەتی بینینی دونیا و بیستن و بۆنکردنی دەناسی، بەڵام لە ڕێگای ناونانەکانەوە لەزەتێکی دیکە فێربوو، لەزەتی دروستکردنەوەی دونیا، هەموو ناونانێک چەشنە نزیکییەکی دیکەی دروستدەکرد، هەر باڵندەیەک کە ناوی نوێی خۆی پێدەدرا ئیتر ئاشناتر و دۆستتر لای سەوسەن دەردەکەوت، ئەو ناونانە کوردیانە بەجۆرێک لە جۆرەکان زۆر لە دیوارەکانی غوربەتی لە نێوان سەوسەن و باڵندەکاندا شکاند، وەک ئەوەبوو لەو ڕێگایەوە دونیا بە جۆرێکی ڕوونتر و ڕاستەقینەتر بووبێت بە موڵکی ئەو، وەک ئەوەی بەوە بەشێک لەو خەونە کۆنەی هاتبێتە دی کە جیهان لەم شارەدا نیشتەجێبکات و لە دڵیدا بیرپوێنێت.

دوای زەماوەندەکەی سەوسەن و کامەران و گواستنەوەی باڵندەکان بۆ ماڵی نوێیان شەوێک دکتۆر دڵشاد شوکور بە خۆی و دەیان مۆمیای بچوک و گەورەی باڵندەوە هات بۆ ماڵی سەوسەن گوڵدانچی، دکتۆر پیاوێکی سەرڕووتاوە و شەرمنی لەگەڵدابوو ناوی «کەمال یەڵدا» بوو. ئەم پیاوە یەکێک بوو لەو مەخلوقانەی مرۆڤ تەنیا لە شار

ئێمەدا ڕێکەوتیاندەکات، کۆمەڵێک ئیشی زۆر جیاواز جیاوازی هەبوو کە هیچیان لەوی دیکەیان نەدەچوو، تەلەفزیۆنی چاکدەکردەوە، شیعری دەنوسی، باڵندەی مۆمیادەکرد، بە شەو شۆفێری تاکسی بوو، دەیزانی ئۆکۆردیۆنیش لێبدات. لە ساڵانی داهاتوودا سەوسەن زۆر ڕێگای دەکەوێتە ئەم پیاوە، کە هەمیشە بە شەرمێکی بێوێنەوە هەموو شتێکی بۆ جێبەجێدەکات. ئەو شەوە دکتۆر دڵشاد، کەمال یەڵدای وەک وەستای گەورەی مۆمیاکردن پێناساندن. مۆمیاکانی یەڵدا قەشەنگ و ڕاستەقینە دەیاننواند، باڵندەکانی لە جۆرە دۆخێکی وەهادا مۆمیاکردبوو هێمنی یان توڕەیی بەرجەستەدەکرد. هەندێکیانی بە لقی درەختەوە نوساندبوو، هەندێکی دیکەشی لەسەر بەردی ڕەنگکراو و تایبەتی دانابوو، چەند مەلێکی بە باڵی کراوەوە لە ساتی پێش فڕیندا وەستاندبوو، چەندانێکی دیشی لە دۆخی بیرکردنەوەیەکی ئەبەدی و هێمندا ڕاگرتبوو. سەوسەن مۆمیاکانی لە زۆر شوێنی ماڵە گەورەکەدا بڵاوکردەوە، لە هەندێ جێگادا لە سەر مێزەکان و لە هەندێ شوێنی تردا ڕەفەی تایبەتی بۆ دروستکردن. لە ژووری میوانەکەدا بەیارمەتی وەستایەکی بەردکار لە نزیک سەقفەکەوە هەندێ لەتەبەردی چیاڕەنگی بە دیوارەکانەوە نوساند و هەڵۆ و داڵ و بازە کوژراوەکانی خستنە سەر، بەجۆرێک ئەوەی دەهاتە ژوورەوە ئەو هەستەی لادروست دەبوو کە لە ناو سروشتێکی بەردین و شاخاویدا دانیشتووە و باڵندەکان لە جێی سروشتی خۆیانەوە تەماشایدەکەن.

ڕۆژێک لە ڕۆژان سەوسەن فیکرەت لەگەڵ پڕوشەی خوشکیدا چوو بۆ دوکانەکەی کامەرانی سەلما، تا ئەوکات شوێنێ وەها جەنجاڵی نەبینیبوو، بە دیمەنی نوسینگەکە و ئەو هەموو نەخشەیە سەرسامبوو، پێشتر لەم شارەدا ڕێکەوتی شوێنێکی نەکردبوو هێندەی ئەوێ ژیانی تێدابێت، هێندەی ئەوێ بە جوڵە و دەنگ و هاوار سەرشاربێت. ئەوە خۆشحاڵیکرد... لەگەڵ یەکێک لە کۆچبەرەکاندا دانیشت و گوێی لە

كامەران گرت چۆن باسی پەڕینەوە لە كەنارەكانی لوبنانەوە بەرەو یۆنان دەكات. ئەو دەنگە دەنگەی بازاڕ، ئەو گەرمی و جوڵەیە، ئەوەی دەتوانێت تێكەڵی ئەم جیهانە بێت دڵخۆشیكرد. دواتر هەندێک ڕۆژ دێت و بە ڕەنگە پەڕیوەكەی خۆیەوە، بەو ناسكییەوە كە بچوكترین شت دەیشكێنێت، لەسەر كورسییەک دادەنیشێت و چاوی لێكدەنێت و گوێ لە دەنگەكان دەگرێت، هەندێک جار بۆنێک دەكات كە لە بۆنی ئاسایی ئەم شارە و بۆنی خەڵكانی ئەم شارە ناچێت، بەڵكو بۆنێكی دیكەی نوێ و نەزانراوە كە سەرەتا نازانێت چییە، بەڵام هێدی هێدی تێدەگات كە ئەوە بۆنی خەونە... خەونی ئەو پیاو و ژنانەی دەیانەوێت بڕۆن و سەفەربكەن، خەونی ئەوانەی خەون بە شارەكانی دی و بەندەرە دوورەكان و كەشتییەكانەوە دەبینن. ئەوە ئەو هەستەی دەداتێ كە ئەم جێگایەی كامەران ئیشی تێدادەكات، سەر بەم شارە نییە، بەڵكو وێستگەیەكی نادیارە بۆ پەڕینەوە بەرەو دونیاكانی تر و سەرزەمینەكانی تر.

٥٠

خالید ئامـوون کـه شـاری بەجێهێشـت و گەیشـتە یەکێـک لـە شـارۆچکە بچکۆلەکانـی دەڤـەری بادینـان، جگـە لـە ڕق هەسـتی بـە هیـچ شـتێکی تـر نەدەکرد، ڕقێکـی گـەورە کـە هـاوڕێ بـوو بـە سـووتانێکی ناوەکـی گـەورە کـە ئاشـکرا گـڕی نـاو سـینەی عاشـقان نەبـوو، بەڵکـو گـڕی کەسـێک بـوو کـە هەمـوو شـتێکی دۆڕانـدوە و بەرامبـەر دونیـا تووڕەیـە. خالیـد کـە گەیشـتەوە ئـەو ماڵـەی خوشـکە گەورەکـەی تیـا دەژیـا، بـۆ چەنـد ڕۆژێـک لـە جێـگادا کـەوت. ئامووننییـەکان هەمـوو چیرۆکەکەیـان بیسـتبوو، کوشـتنی باڵنـدەکان زۆر برینداریکردبـوون، گـەر فـەوزی بـەگ نەبووایـە کـە بـە شـیعری خەیـام و جەلالەدینـی ڕۆمـی هێمنیکردنـەوە، هەندێـک لـە گەنجە ئامووننییـەکان بەجۆرێ شـەرەفی خێڵانەیـان بریندارببوبـوو، دەیانویسـت بـە مەفـرەزەی نهێنـی بڕۆنـەوە نـاو شـار و تۆڵەبکەنـەوە. هەندێـک هـۆی کوشـتنەکەیان گێڕابـووەوە بـۆ فەرمانێکـی نهێنـی کـە لـە یەکێـک لـە سـەرکردە سـەربازییەکانی یەکێتـی نیشـتیمانییەوە دەرچـووە، چونکـە ئـەوان هەمـوو ئامووننییـەکان پێکـڕا و بـێ جیـاوازی وەک دوژمـن سـەیردەکەن. بـەڵام بەرپرسـێکی مامناوەنـدی و لۆکاڵـی یەکێتـی لـە ڕێـگای بازرگانێکـی شـەکروچاوە نامەیەکـی بـۆ ئامووننییـەکان نـارد و پێیگووتـن کـە ئێمـە «وەک یەکێتـی» ئـەو مەسـەلەیە وەک گرفتـی نێـوان چەنـد بنەماڵەیـەک دەبینیـن و وەک حیـزب کارمـان بـە ئیشـەکەوە نییـە، ئاگاداریشـیکردنەوە کـە بەدرێژایـی ئـەو ماوەیـەی خالیـد لـە ئوتێلـی

باوەجاندا بووە، بێئاگای خۆی پاسەوانی تایبەتیان بۆ داناوە نەبا کەس نامەردانە زیانی پێبگەیێنێت. ئاخۆ ئەو نامەیەی ڕاستی دەگووت؟ ئایا حیزب هەمووی هەر بەو چەشنە بیریدەکردەوە؟ کەس بەتەواوی نازانێت. بەڵام زۆر لە ئاموونییەکان باوەڕیان بەو قسانەنەکرد و باوەڕیان وابوو ئەو سووکایەتیانەی بە خالید ئاموون کراون، هۆکارەکانی سیاسین و بڕواشیان وابوو یەکێتییەکان دەستیان لەوەدا هەیە کە سەوسەن فیکرەت، خالید وەک مێرد قەبووڵ نەکات. دیارە هەندێک بەڵگەشیان دەربارەی پەیوەندی نێوان کامەرانی سەلما و چەند بەرپرسێکی حیزبی لەبەردەستدا بوو کە بەشی ئەوەی دەکرد وەک چەک بەکارییبهێنن، دوای گەڕانەوەی کامەرانی سەلما، تەنیا مەنگوڕی کۆنە هاوڕێی پێشوازی لێ نەکرد، بەڵکو قەپۆز جوقڵی «کە ئێستا بووبوو بە بەڕێوەبەری بەندیخانەیەکی تایبەتی یەکێتی نیشتیمانی» و سامان کیسراش هەریەک بە جیا دوو داوەتی گرنگیان بۆ کرد و لەو دوو داوەتەشدا شەراب زۆر خورایەوە و مەی زۆر ڕژایە ناو پەرداخەکان و گۆرانی زۆر گووترا. هەریەک لە سامان و جوقڵی دوو هاوڕێی سەردەمی منداڵی کامەران بوون... دەستێکی فیتنەباز وێنەی دانیشتنەکانی کامەرانی لەگەڵ قەپۆز جوقڵی و سامانی کیسرادا گەیاندە ئاموونییەکان.

خالید ئاموون خۆی بە جۆرێک لە جۆرەکان دەیزانی شووکردنی سەوسەن بە کامەران پەیوەندی بە سیاسەتەوە نییە، دڵنیابوو کچەکە بۆ شتێک دەگەڕێت لەودا نییە، گەرچی ئاگرێکی گەورەی ئیرەیی دەیسووتان، گەرچی هەستی بە شەرمێکی بێوێنە دەکرد کە ئاموونییەکان لە ناو هەموو ناخۆشی و دەردی خۆیاندا هەشت ساڵ بۆ ساتێک پشتی ئەویان بەرنەداوە و ئەویش مایەپوچ لە هەموو ئەم گەشتە هاتەدەرێ، گەرچی فەوزی بەگ پێیگووت تۆ نەدۆڕاویت و لەوەدا براوەیت کە هەشت ساڵ سەر زەمینت بە پانی و درێژی بینی و تا مردن ئەو ڕۆژانەت

یادناچێتەوە و ئەو سەفەرە هەمیشە مایەی دەوڵەمەندبوونی دڵ و ڕۆحت دەبێت. خالید دوای چەند ڕۆژێک غەم چوو بۆ کۆبوونەوەیەکی گەورەی ئاموونییەکان کە بۆ بەخێرهاتنەوە و دڵدانەوەی ئەو کردبوویان، لەلای خۆیەوە هۆی هەموو شتەکانی لەسەر شانی سیاسەت لابرد و گووتی ئەوەی لە پشت هەموو ڕوداوەکانەوە وەستاوە کامەرانی سەلمایە. ڕقی بەرامبەر کامەرانی سەلما لە هەموو شتێک گەورەتربوو، ئەوەی ئێستا ئەم لە غەمدا نوقمە و کامەران لەگەڵ سەوسەندا دەژی دەیسووتان، کە سەیری ناخی خۆی دەکرد جگە لەو ڕقە ڕەش و تاریکە هەستی بە هیچ شتێکی تر نەدەکرد. هێدی هێدی و سات دوای سات ئەو خۆشەویستییە شێت و سەرگەرمەی بۆ سەوسەن هەیبوو، ڕەنگی دەگۆڕا و دەبووە ڕقێکی گەورە و بێوێنە بەرامبەر کوڕەکەی سەلما، هەستیدەکرد سات دوای سات ئەو ڕقە لە ناوەوە دەیبات و تا مردن ناتوانێت خۆی لێدەربازبکات. لە کۆبوونەوەی ئاموونییەکاندا لیستێکی کۆنی تۆڵەیان دەرهێنایەوە کە قەپۆز جوقڵی و هوشەجوجە و سامانی کیسرا لەسەری سەرەوەیدا بوون، لیستێک لەدوای کوشتنی قەلەندەرەوە ئاموونییەکان بە خوێنی خۆیان نوسیبوویان بۆ ئەوەی تۆڵە لە بکوژانی ئەو بکەنەوە. ئەوەی سەیرە لەو لیستەدا مەنگوڕ لە دوای ناوێکی نەناسراوەوە لە پلەی پێنجەمدا دێت، کە ناوی کەسێکە لە کاتی کوشتنی قەلەندەردا بەرپرسی کۆی ڕێکخستنەکانی یەکێتی بووە لەو هەرێمەدا. ئەو ڕۆژە لیستەکەیان دەرهێنایەوە بۆ ئەوەبوو ناوی کامەرانی سەلمای تێبکەن، بەڵام دانانی ناوەکە لە سەری سەرەوە وەک پاکردنەوەی یەکێتییەکان وەها بوو لە گوناهەکە و گۆڕینی بوو بۆ کێشەیەکی خێڵەکی، چونکە هەموو شار دەیزانی کە کامەرانی سەلما لە هیچ حیزبێکدا نییە، نەک هەر ئەوە بەڵکو کابرا کەمترین ئارەزووشی نییە گوێی لە باسی سیاسەت بێت و لەو ڕووەوە سەرودەر لە هیچ دەرناکات، دووری ئەو هەموو ساڵە

و ژیانی ئێستاشی لەگەڵ سەوسەندا کاتێکی بۆ جێنەهێشتوە بیر لە سیاسەت بکاتەوە و بەجۆرێکی منداڵانە ناوی حیزبەکان و بەرپرسەکانی لێتێکدەچێت.

لەتیف ئاموون، قارەمانی نوێی ئامونییەکان، کە وردە وردە ناوێکی ئەفسانەیی پەیدادەکرد دژی ئەوە بوو ناوی کامەران بخرێتە لیستەکەوە، بە شتێک لە نائومێدییەوە بیری خالیدی خستەوە کە ئەو پەیمانێکی مۆرکردوە کە مەرج نییە سەوسەن فیکرەت بۆ ئەو بێت و ئامونییەکان هەمیشە پابەندی پەیمانن و دەبێت دان بە ئازارەکانی خۆیدا بگرێت. بەڵام زۆر لە ئامونییەکانی تر جۆرێکی تر بیریاندەکردەوە و رایان وابوو سووکایەتییەکی گەورە بە ئامونییەکان کراوە و خوێن رژاوە و باڵندەکانی خالید لە ناوەڕاستی شاردا کوژراون، لەبەرئەوە مەسەلەکە لە دەستی خالیددا نییە و هەموو ئامونییەکان بە ماڵ و سامان و شەرەف باجیانداوە و تەواوی خێڵەکە بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ سووکایەتی پێکراوە و بکەرانی گەورەی ئەو سووکایەتییەش، لەدەوری ناوی کامەرانی سەلما کۆبوونەتەوە و هۆی سووکایەتییەکەش هێندەی خواستی کامەرانی سەلمایە هیچی تر نییە.

رقی ئامونییەکان و خواستیان بۆ تۆڵە لەوە گەورەتر بوو فەوزی بەگ و لەتیف ئاموون بتوانن هێوریبکەنەوە، تەنیا شتێک توانیان بیکەن ئەوە بوو ناوی کامەران پێش ناوی سێ بکوژە سەرەکییەکەی قەلەندەر نەکەوێت.

لەگەڵ ئەو کۆبوونەوە گەورەیەشدا ئامونییەکان لە بەهاری ساڵی نەوەدوپێنجدا زۆر لە شاری ئێمە دووربوون و لەوەش لاوازتربوون دەستیان بگاتە تۆڵە. هەفتەیەک دوای ئەوە خێرخوایەک هەواڵی دانیشتنی ئامونییەکانی بۆ کامەرانی سەلما نوسی و بەیانییەک بە خشکەیی بۆی خستە ئەو دیو دەرگای نوسینگەکەیەوە. کامەران چەندجارێک نامەکە

خوێندەوە و دواتریش بێئەوەی بترسێت یان بیریکاتەوە بۆ سەوسەنی خوێندەوە و گووتی «بەڵام بۆ؟ بۆ؟ من هیچم بەرامبەر ئاموونییەکان نەکردوە، هیچ. من هەشت ساڵ لەمەوبەر چەقۆیەکم لە مەنسور ئەسریندا، بەڵام بەرامبەر ئاموونییەکان هیچم نەکردوە...هیچ». سەوسەن لەو ساتەدا بێئەوەی هیچ دەربارەی برِی مەترسییەکان بزانێت، ماچیکرد و گووتی «کامەران غەم مەخۆ... غەم مەخۆ، و بیر لە شتی خراپ مەکەرەوە». ساڵانی دوورودرێژی ڕاو، کامەران فێربووبوو تەنیا لە مار و دوپشک و جاڵجاڵۆکەی ژەهراوی و چنگی چەقۆئاسا و دەنوکی بێڕەحمی باڵندەکان بترسێت، لەبەرئەوە ساڵ دوای ساڵ ترسی لە مرۆڤ کەمتر و کەمتر دەبووەوە... سەفەری بە دونیادا ئەو هەستەی لا لاوازکردبوو بزانێت خۆی لە چ دونیایەکدا دەژی. لەبەرئەوە زەردەخەنەیەکی گەورەی گرت و نامەکەی درِی و گووتی «بێگومان غەم ناخۆم... بێگومان هیچ نابێت...».

ئەو ماوەیەی سەوسەن و کامەران پێکەوە ژیان، ڕۆژانێکی گەلێک خۆشی تێدابوو. باڵندەکانیان هەمیشە بەختەوەر بوون، هەمیشە دەیانخوێند، هەندێک لەو باڵدارانەی نێر و مێیان هەبوو هێلکەیان دەکرد و جوجکە باڵداری دیکەیان هەڵدەهێنا، هەندێ جار دکتور دڵشاد شوکور دەهات و دەرمانی تایبەتی دەدا بە باڵندەکان. کامەران لە ناو گوڵدانچییەکاندا جێگای خۆی کردبووەوە، ئەوەی بەخێراییەکی گەورەش دەوڵەمەنددەبوو، مایەی خۆشحاڵی هەمووممان بوو.

٥١

بەدرێژایی ساڵی نەوەدوپێنج خوێندنی باڵندەکان و دەنگی بولبولەکان بەجۆرێک بەرزبوون هەر کاتێک بەبەردەم ماڵی سەوسەن گوڵدانچییدا دەڕۆیشتین گوێمان لە جریوە و واکواک و زیکەی بەجۆشیان بوو، هەموو باڵندەکان بەختەوەر دەیانخوێند، هەتا باڵدارە غەمگینەکانی خالید ئامونیش گۆڕابوون و لەو کۆڕاڵە گەردونی و بەردەوامەی باڵندەکانی دیکەدا بەشداربوون. ئەو سەردەمە ئێمە ناوی ماڵی خانممان گۆڕیبوو بۆ کۆشکی باڵندەکان، کامەران هەموو دوو مانگ جارێک فۆتۆگرافێکی بانگدەکرد و وێنەی باڵندەکانی دەگرت، دەبایە خۆی و سەوسەن و فیکرەت گوڵدانچییش هەموو وەرزێک وێنەی نوێ و نوێتر لە نێوان قەفەزەکاندا بگرن.

لە هاوینی ساڵی نەوەدوپێنجدا کامەران یەکێک لە هاوڕێکانی خۆی هێنا کە وێنەی ڤیدیۆی دەگرت، تا یەکەم کاسێتی ڤیدیۆی درێژ بۆ خۆیان و باڵندەکان پێکەوە تۆماربکات، ئەوە یەکەمین تۆمارێکی ڤیدیۆیی باڵندەکان و ماڵی گوڵدانچییە کە ئێستا لە بەردەستماندا بێت، لەوێدا گوڵدانچی پیر دەبینین، بە خۆی و سمێڵە گەورە و دەموچاوە باریک و قامەتە ڕێکەکەیەوە لە چاکەتێکی سەوزدا لە بەردەم قەفەزی باڵندەیەکدا ڕاوەستاوە، باڵندەیەکی دەنوک گەورەیە کە لەشێکی باریک و سەوز، لامل و سەرێکی قاوەیی هەیە. گوڵدانچی و باڵندەکە پێکەوە جووتێک

سەیریان دروستکردوە، لە ڤیدیۆکەدا هەر دوو تەنیا و گۆشەگیر بەڵام دڵخۆش و ڕەزامەند دەنوێنن. باڵندەکە، چەشنە تەیرێکە تەنها لەسەر یەک دورگەی زۆر بچوک لە باشووری ئاسیا بە ناوی نارکۆندامەوە دەژی، هەر لەسەرەتاوە ئەو باڵندەیە کە لە شوێنێکی وابچوکی دونیادا دەژی و لە هیچ جێگایەکی تری دونیادا وێنەی نییە گوڵدانچی پیری سەرسامکردبوو. فیکرەتی پیر کە هەندێ جار سەیری چاوی حەکیمانەی باڵندەکەی دەکرد، ئەو ئارەزووەی خۆی نەدەشاردەوە کە دەیەوێت بڕوات و لەو دورگە بچوکەدا ونبێت و لەوێ لە ناو سروشتی ئازاددا لەگەڵ ئەم باڵندانە بژی... لە وێنەکەشدا ناوازەیی باڵندەکە تا ئەندازەیەکی زۆر ناوازەیی فیکرەت گوڵدانچی دووبارەدەکردەوە و زیاتر بەرجەستەیدەکرد.

لە وێنە و فلیمەکانی ئەو دەمەدا بە ئاشکرا ئاسەواری ژیانێکی جەنجاڵ و هاتوچۆیەکی گەرم لە نێوان سەوسەن و دونیای دەرەوەدا دەبینین. وێنە هاوینییەکان لە حەوشە گەورەکەدا ئەوە نیشاندەدەن کە زۆربەی شەوان خێزانی سەوسەن بە گەرمی و گوڕی پێشوازی میوانی زۆریان کردوە، بارودۆخی ناهەمواری سیاسی و داکەوتنی باری ئابووری لە وڵاتدا ڕێگر نەبوون لە بەردەم ئەوەدا کە سەوسەن وەک بوکێکی نوێ ژیانێکی پڕ داوەت و میوان بژی. کۆشکی باڵندەکان شەوانە بۆتە جێگای کۆبوونەوەی ماڵی برا و خوشکەکانی فیکرەت گوڵدانچی، ماڵی هاوڕێکانی کامەران، ماڵی ئەوانەی بە خۆزگەیەکی زۆرەوە دەهاتن تا باڵندەکان ببینن. ئەمڕۆ کە سەیری ئەلبومی خانەوادەگی خانم دەکەین، وێنەگەلی کەسانی زۆر نەناسراو دەبینین، وێنەی منداڵانی نەناسراو، بوک و زاوای گەنج، نیگاری خانەوادەگی گەورەی هەندێک کەس کە دوورونزیک خزمایەتییەکیان لەگەڵ گوڵدانچییەکاندا نییە. ئەوانە پێکرا بەڵگەی دروستی ئەو ڕاستییەن کە ساڵی نەوەدوپێنج گەرچی یەکێکە لە تەڵخترین ساڵەکانی مێژووی سەدەی بیستی ئێمە، بەڵام دروست لەو

ساڵەدا خانم چڕترین و پڕترین ساڵی ژیاوە. هەر لەو ساڵەدا و لە چوارەمین چەژنی لەدایکبوونی هوزاردا سەدان میوانی تایبەتی کە دکتۆر رەفعەت رەمزی و پرۆشە بانگیانکردون حەوشی کۆشکی باڵندەکان پڕدەکەن، دەیان دکتۆری بەناوبانگ، بەڕێوەبەری هەموو خەستەخانەکانی شار، هەندێک لەو مامۆستایانەی زانست کە بەتایبەت دێن کامەران باسی شوێنە سەیر و جیاوازەکانی دونیایان بۆ بکات، هاوشانی کچانێکی گەنج کە هاوڕێی پرۆشەن و ئەو هەلەیان بە گونجاو زانیوە بێن و لە نزیکەوە باڵندەکان ببینن... هەموو لە وێنەکان و کاسێتەکانی ڤیدیۆدا دەردەکەون و پێکڕاش بە شادیی دەبینرێن.

لەو ماوەیەدا کامەران لەدەرەوەی ماڵیش ژیانێکی پڕ و زیندووی هەبوو، هەفتانە شەوێک لە ژێر زەمینی ئوتێلەکەی باوەجاندا لەگەڵ مەنگوڕ و هاوڕێکانیدا کۆدەبووەوە، بەختەوەربوو کە هێندەی پارە دەستدەکەوت دەیتوانی کرێیەکی ڕاستەقینە بدات بە مەنگوڕ، دەیتوانی هاوڕێ بێپارەکانی داوەتی خواردنەوە بکات. ئەو ساتانەی مەنگوڕ کامەرانی تێدا دەبینی زۆر دەگەشایەوە و بەختەوەر دەبوو، بەڵام لەو ساتانە بگوزەرێت، مەنگوڕ بە گشتی ڕۆژ دوای ڕۆژ بێدەنگتر و بێوەیتر لە جاران دەردەکەوت، هەندێک کاسبی تایبەتی دەکرد کە کەسمان بە تەواوی نەماندەزانی چییە. خەفەتێکی زۆری دەخوارد کە ئەو تەنیا کەسێک بوو نەیدەتوانی بچێت و باڵندەکان ببینێت، جار جار کامەران قەفەزی هەندێک تەیری لەگەڵ دەستی خۆیدا دەهێنایە بازاڕ و لە چایخانەی پەپولەی ئازاد دایدەنان و ئێواران کاتێک بۆ ماڵ دەگەڕایەوە لەگەڵ دەستی خۆیدا دەیبردنەوە، هەموو دەمانزانی بۆیە ئەو باڵندانە دەهێنێت تا مەنگوڕ بیانبینێت. بینینی باڵندەکان بێئەندازە دڵی مەنگوڕیان خۆشدەکرد، کە باڵندەکان دەیانخوێند مەنگوڕ نائومێدانە دەکەوتە جنێودان بەم شارە کە مرۆڤ جگە لە هۆڕنی ئوتومبێل و فرەفرەی پاسە نەفەربەرەکان و ...

و هاواری دەستگێڕەکان زیاتر هیچی دیکەی تێدا نابیستێت. تا شەڕی ناوخۆ گەرمتر بووایە مەنگوڕ نائومێدتر و پیرتر دەینواند، هەڵبەت وەک هەمیشە پەیوەندییەکی باشی لەگەڵ سەرکردەو پیاوە چالاکەکانی ناو یەکێتیدا هەبوو، گیانی بەوە بوو شەوان دەچووە سەر مێزەکانیان و بەدەنگی بەرز ڕەخنە ئاگرینەکانی خۆی دەگووت، خۆشحاڵ بوو بەوەی هەموو قسەیەکی لێقەبووڵدەکەن... زۆرجار و لە زۆر شوێندا بەدەنگی بەرز ڕەخنەی دەگرت. کە لێمان دەپرسی ئایا ناترسێت، بەئاشکرا ئەو جۆرە قسە توندانە دژی حیزب دەکات. دەیگووت «برادەری عەزیز، ئێوە فەقیرن... قوونی مەنگوڕ قەڵایەکی ئاسان نییە بە هەموو کەس بگیرێت».

لە بەهار و هاوینی ئەو ساڵەدا سەوسەن و کامەران چەندجارێک سەیرانی دەرەوەی شاریان کرد، کامەران هەموو جارێک ژمارەیەکی زۆر لە بولبولەکانی دەخستە پشتی پیکابێک و دەیبردن بۆ ناو سروشت، ئەو سەیرانانە بۆ سەوسەن و باڵندەکان وەک خۆی بە پێکەنینەوە دەیگووت «شادیهێن و خەفەتبەر» بوون.

لە بەیانییەکی فێنکی کۆتایی هاوینی نەوەدوپێنجدا سەوسەن وەک هەموو ڕۆژێکی دی هەستا بۆ ئەوەی پەنجەرەکان بکاتەوە تا هەوای نوێ بێتە کۆشکەکەوە، دوای ئەوەی کترییەکەی خستە سەر ئاگر بە ڕوخساری خەواڵووەوە وەک جاران چوو بۆ ماڵی باڵندەکان تا ئاوی بەردەمیان بگۆڕێت، ئا لەویادا و بۆ یەکەمجار، یەکەمین باڵندەی مردووی دۆزییەوە. ئەگەر نەڵێم جوانترین باڵندەی هەموو قەفەزەکان بوو، دەبێت بڵێم باڵندەیەک بوو لە هەرە جوانەکان، تەیرێکی ناوازە کە لەگەڵ کۆمەڵە باڵندەکەی مەنسور ئەسریندا هاتبوو، هەر بەو ناوەوە کە لەدونیادا پێیناسرابوو «باڵداری خوداوەندان» ناویان نابوو، مەلێک ئەوروپییەکان لە جوانیدا وەک باڵداری بەهەشت سەیریانکردبوو، «پارادیسیۆ ئۆپادا»

ناوە لاتینییەکەی بوو، پەڕەکانی درێژ و زیڕین بوون، درێژی پەڕی زەرد و تەڵایی کلکەکەی هەندێجار لە مەترێک نزیک دەبووەوە، یەکێک بوو لەو باڵندانەی هەستێکی خودایی لای سەوسەن دروستدەکرد، هەرکات دەیبینی هەستی تێکەڵبوون لەگەڵ هەوای فیردەوسدا دایدەگرت. باڵندەکە بێ هۆیەکی دیاریکراو لە قەفەزەکەی خۆیدا مردبوو. کامەرانی سەلما لەسەر دەنگی سەوسەن لە خەو هەستا کە بە باڵندە مردووەکەوە لە نزیک سەرییەوە دەگریا، ئەوە یەکەمین ڕۆژی غەمگینی ژیانی هاوبەشیان بوو. فیکرەت دەبایە تەواوی بەیانییەکە قسە لەگەڵ سەوسەندا بکات و ئەو ڕاستییەی بیربخاتەوە کە باڵندەکان ڕۆحلەبەرن و دواجار ڕۆژێک لە ڕۆژان هەموو دەمرن. ئەو بەیانییە کامەران تەلەفونی بۆ کەمال یەڵدا کرد و باڵندە قەشەنگەکەیان بە مردویی برد بۆ مۆمیاکردن. بەڵام ئەوە لە سەوسەندا ترسێک و پرسیارێکی گەورەی دروستکرد: چی دەبێت گەر ڕۆژێک باڵندەکان هەموو بمرن... چی دەبێت؟ چی دەبێت گەر هەموو باڵندەکان بکەونە ناو هەمان ئەو بێدەنگییەی باڵندە مۆمیاکان تێیکەوتوون؟. گەر باڵندەکان هەموو بمرن، ئەوکات دەبێت بە هەموو ڕۆح و جەستە و خەیاڵی لەم شارەدا نوقم بێت، دەبێت ئەو ڕاستییە قەبوڵبکات کە ئەم شارە نەبێت هەموو ئەو شوێنانەی دی کە ئەو بۆیان هەڵدێت، دەڕۆن و لە ناودەچن، ڕاستییەک نەیدەتوانی قەبووڵیبکات و تاسەر لەگەڵیدا بژی.

هەفتەیەک دوای ئەوە «باڵداری خوداوەندان» بە مۆمیاکراوی و بە ویقاری تەیرێکەوە کە دەزانێت لە غوربەتدا مردوە گەڕایەوە بۆ ماڵێ... بەڵام هاتنەوەی باڵندەکە بە بێدەنگی، لەبری ئەوەی دڵی سەوسەن خۆشبکات، ڕایچڵەکاند و جارێکی دی دووری دونیای بیرخستەوە.

لەسەرەتای ساڵی نەوەدوشەشدا بارودۆخی سیاسی لە کوردستان تەواو دژواربوو، شەڕی ناوخۆ تا دەهات دڕتر و بێڕەحمتر دەبوو، حە...

لەسەر داگیرکردنی هەولێری پایتەختی هەرێم تادەهات خوێناویتر دەگەڕا، لە ئاسۆکاندا هیچ هیوایەکی ڕێکەوتن بەدی نەدەکرا، ڕۆژانە سەدان خەڵک لە هەموو سنوورەکانەوە دەچوون بەودیودا. هەندێک لە کۆچبەران بەر لەوەی بڕۆن دەهاتن و دەپاڕانەوە تا لەگەڵ باڵندەکاندا وێنەیەک بگرن... هەندێک سەردانی کۆشکی باڵندەکانیان بە یەکێک لەو ئەرکە گەورانە دەزانی کە دەشێت لە سەفەرەکەیاندا بەخت و سەرکەوتنیان بۆ بهێنێت، لە پاییزی ساڵی نەوەدوپێنجەوە هەندێک لەو کەسانەی سەردانی کۆشکی باڵندەکانیان کرد، سوێندیان خوارد لە هەر جێگایەکی دونیادا بگیرسێنەوە، نامەو نیگار بۆ خانمی سەوسەن بنێرن.

لە کۆتایی ئابی ساڵی نەوەدوشەشدا و دوای نزیکی ساڵ و نیوێک لە دروستبوونی کۆشکی باڵندەکان، هێزەکانی پارتی دیموکرات هەولێری پایتەختی هەرێمیان لە دەست هێزەکانی یەکێتی نیشتیمانی دەرهێنا، شکستی هێزەکانی یەکێتی خێرا و ئەفسانەیی بوو، تێکشکانی ئەوان لە هەولێر بەجۆرێک بوو تووشی شکستێکی سەرتاسەریی کردن، هێزەکانیان لە هەموو قوڵەکانەوە شکان و لە هەموو بەرەکانەوە هەڵهاتن. لەهەندێ جێگادا هەموو شتێکیان بە ساغی جێهێشت و لە هەموو لایەکەوە بەرەو سنوورەکانی ئێران پاشەکشەیانکرد، هێزەکانی پارتی لە ماوەیەکی زۆر کورت و خێرادا گەیشتنە شاری ئێمە. هەواڵی هەڵهاتنی سەرکردەکانی یەکێتی و شکستی هێزەکانیان شاری ئێمەی بە جۆرێکی بێوێنە شڵەقاند. ئامموونییەکان لە پێشی پێشەوەی ئەو هێزانەدابوون کە بەرەو خۆرهەڵات و بەنیازی گرتنەوەی دەڤەری ئێمە پێشڕەویانکرد. لەتیف ئاموون سەرکردەی بەشێکی ئەو هێزە گەورەیە بوو کە بەرەو ناوچەی ئێمە جوڵا. لەتیف پیاوێکی چکۆلانە و خڕ و سمێڵ باریک بوو، خۆی بە کڵاشینکۆفێکی بێقۆناغەوە لە ماشێنێکی تازەی سەربازیدا لە پێشی هێزەکانەوە دەڕۆیشت، ئارام و لەسەرخۆ دەینواند. لەتیف لە ئامموونییە

زۆر خێڵەکییەکان بوو کە ناوی عەشرەتەکەی خۆی لە هەرشتێکی دیکەی دونیا بەلاوە گرنگتر بوو، تا ڕۆژی کوشتنی قەلەندەر کە هاوڕێی منداڵی و گەنجی یەکدی بوون، بڕیاری نەدابوو لەم شەڕەوە بئاڵێت، بەڵام کوشتنی قەلەندەر ناچاریکرد بە سەر و ماڵەوە خۆی فڕێبداتە جەنگەوە. ئەو ڕۆژەی لە دەروازەی شار هاتن بەمدیودا ئاموونییەکان نزیکی پێنج سەد چەکدار دەبوون کە دەیانویست دوای ئەو هەموو سووکایەتی و دەرکردن و ئابڕووبردنە بە سەرکەوتوویی بگەڕێنەوە بۆ شارەکەی خۆیان، زۆریان بە ڕۆحی تۆڵە و هەندێکیان بە هیوای ئاشتی و ئاسوودەیی دەگەڕانەوە. پارتییەکان بێ شەڕ و بەرگرییەکی ئەوتۆ شاریان گرت، بینای یەکێک لە بارەگا سەرەکییەکانی یەکێتیان کرد بە بنکەی سەرەکیان و بە جۆرێکی خێرا هێزەکانی خۆیان بە شاردا بڵاوکردەوە.

خالید لە ماوەی ئەو ساڵ و نیوەدا بووبوو بە ئەندامێکی چالاکی حیزب. لەو ماوەیەدا ڕۆژ دوای ڕۆژ ڕقی کۆدەکردەوە، بەردەوام لە گینگڵ و ئازار و بێسەبرییەکی گەورەدا دەژیا، برینێکی قووڵی ناوەکی دەیجوڵاند... بۆ ئەوەی ئازارەکانی لە بیربکات و ژیانێکی نوێ دەست پێبکات بووبوو بە کادێرێکی سیاسی بزێو و چالاک. چیتر ئارەزوویەکی نەمابوو بە دیار کۆمەڵێک کەرەستەی ژنانەوە لە دوکانێکدا دابنیشێت، دەیویست ئیشێکبکات ئازارەکانی خۆی لەبیربچێتەوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئەو هەوڵە ڕێگر نەبوو لەوەی جارجار کەسانی تایبەتی بنێرێت سۆراغی ژیانی سەوسەن و کامەرانی سەلمای بۆ بکەن. هەموو ئاموونییەکان دەیانزانی تێکەڵبوونی بێسرەوتی ئەو لەگەڵ ئیشوکاری حیزبدا هۆکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو مەراقەی لە ناوەوە دەیخوات. ئەو ڕۆژەی لەتیف ئاموون لەگەڵ هێزەکەیدا بەرەو شار دەجوڵا، لە دوا چرکە و ساتەکاندا، لە گەرمەی خۆئامادەکردن و هێز ڕێکخستندا لە یادی بوو بنێرێت

دوای خالید ئاموونـدا بـۆ ئـەوەی لێیبپرسـێت ئاخـۆ ئارەزوویەکـی هەیـە لەگەڵیـدا بگەڕێتـەوە بۆ شـار. ئـەو ڕۆژە بـۆ مـاوەی دە دەقیقـە گفتوگۆیەکـی دوو قۆڵـی لـە نێـوان لەتیـف و خالیـد ئاموونـدا ڕوویـدا کـە تـا ئێسـتا کـەس ناوەڕۆکەکـەی نازانێـت، چونکـە تـا ئەمـڕۆ وەک نهێنییەکـی قفڵکـراو و داخـراو لـە نێـوان هەردووکیانـدا ماوەتـەوە. کەسـانێک دەڵێـن خالیـد لـەو گفتوگۆیـەدا داوایکـردوە تۆڵـەی بۆبکرێتـەوە، کەسـانێکی تریـش دەڵێـن خالیـد تەنیـا گووتوویەتـی ئارەزوویەکـی نییـە بگەڕێتـەوە بـۆ شـاری نائومێدییـە گـەورەکان و حـەزدەکات تامـردن غەریـب بێـت... شـتێک کـە ئاشـکراو نکوڵـی لـێ نەکـراوە ئەوەیـە کـە تۆڵەکردنـەوە لـە کوشـتنی قەلەنـدەر یەکێـک بـوو لـە ئامانجـە سـەرەکییەکانی بەشـداری ئاموونییـەکان لـەو شـەڕەدا.

٥٢

ڕۆژێک بەر لە گەڕانەوەی پارتییەکان، لە نیوەڕۆوە هەموو شتێک لە شارە بچوکەکەماندا گۆڕدرا. مەنگوڕ کە بە تەواوی لە هەواڵی گرتنی هەولێر دڵنیابوو، بە پەلە گەڕایەوە بۆ ماڵێ و هەندێ کاغەز و بەڵگەنامەی تایبەتی کۆکردەوە و هەندێکیانی سووتاند و چەندانێکی تری لە جێگایەکی نهێنی شاردەوە و ئەو پارە دانراوەی لە ماڵ قایمیکردبوو لە پشتێنێکدا هەڵگرت و پشتێنەکەی بەستە پشتی و چەقۆیەکی کۆنی، کە یادگارێکی دێرینی یوسف کەویاربوو لەجێگایەکی نهێنی دەرهێنا و بە خێرایی بەرەو نوسینگەکەی کامەرانی سەلما کەوتە ڕێگا. بازاڕ تا ڕادەیەک چۆڵ و زۆر لە دوکانەکان داخرابوون، خەڵکی لە ترسێکی گەورەدا دەژیان. دەنگوباسەکان وەهابوون کە پارتییەکان هاوشان بە تانک و زرێپۆشەکانی سەدام حوسەین دەدەن بەسەر شارەکەدا. هەندێ لە بازرگانەکان لە ترسی تالانی لۆریان نابوو بەدەمی دوکان و مەخزەنەکانیانەوە و شتەکانیان بەرەو شوێنی باشتر و ئەمینتر دەگواستەوە. خەستەخانەکان خۆیان بۆ دۆخێکی نائاسایی ئامادەدەکرد، بەشی زۆری فەرمانگەکان داخرابوون، زۆربەی شەقامەکان تەواو خاڵیبوون. کە مەنگوڕ گەیشتە نوسینگەکەی کامەرانی سەلما سەیری لێهات کە نوسینگەکەی ئەو تەنیا شوێنی بازاڕە دەرگای کرابێتەوە، لەوەش سەیرتر ئەوەبوو کامەران وەک لە هەموو دونیا بێئاگابێت لەگەڵ گەنجێکی منداڵکاردا دانیشت

و باسـی جەنگەڵـە گەورەکانـی کەنـاری خۆرئـاوای ئەفریقـای بـۆ دەکـرد. کامـەران بە خەندەیەکی گـەورەوە وەک ئـەوەی ڕۆژێـک بێـت لـە هـەرە ڕۆژە ئاسـاییەکانی ژیـان پێشـوازی لـە مەنگـوڕ کـرد. مەنگـوڕ بێئـەوەی بـوار بـە کامـەران بـدات، بـە خێراییەکـی بێوێنـە گەنجەکـەی ڕەوانـەی ماڵـەوە کـرد و بـە کامەرانـی گـووت کـە خێـرا هەمـوو پارەکانـی لـە قاسـەی دوکانەکـە دەربهێنێـت و شـتە گرنگەکانـی کۆبکاتـەوە و نوسـینگەکە قفڵبـکات و بـڕۆن، چونکـە لـە چەنـد سـەعاتی داهاتـوودا پارتییـەکان بـێ بەرگرییەکـی ئەوتـۆ دەگەنـە ئێـرە. کامـەران سـەرەتا گووتـی «هـا مەنگـوڕ، بـەڵام هاتنـی پارتییـەکان ئـەو هەمـوو ترسـە گەورەیـەی بۆچییـە... خـۆت دەزانیـت مـن لـە سیاسـەتدا نیـم، خـۆت دەزانیـت... بـەڵام بـە ڕاسـتی حەزدەکـەم تـۆ ئـاگات لـە خـۆت بێـت، تـۆ لـە حیزبـدا بوویـت». ئـەم سـادەییەی کامـەران مەنگـوڕی بێزاردەکـرد. پەلـی گـرت و بـردی بـۆ ژووری نوسـینگەکەی خـۆی و پێیگـووت «کامـەران، گوێبگـرە... مـن لـەم شـارە مەلعونـەدا پیربـووم، حیکایەتێـک نییـە لـە کوچـە و کۆڵانـی ئـەم شـارەدا ڕوویدابێـت و مـن نەیزانـم. پەنجـا سـاڵە چـی لـەم شـارەدا قەومابێـت لـەم کەللەیەمـدا چەسـپیوە و نایەتـە دەرێ، دەزانـم خەڵکـی ئـەم مەملەکەتـە چـۆن بیردەکەنـەوە. هەمـوو پیـاوە گەورەکانـی ئـەم شـارە لـە شـتی بێمانـادا تیاچـوون... تێدەگەیـت، لـە شـوێن و سـاتی وادا تیاچـوون دەبـوو لـەوێ نەبـن، دەکـرا لـەوێ نەبـن. هەمـوو پیـاوە ئازاکانـی ئـەم شـارە بـۆ مـردن شـوێنی خـراپ و کاتـی خـراپ هەڵدەبژێـرن. بـە قەبـری باوکـم وایـە، سـەیرمکە، مـن لـە دوو سـاڵ لەوەوبەرەوە دەزانـم کـە ڕۆژێـک ئامووناییـەکان دەگەڕێنـەوە. ئـەوە دیاربـوو درەنـگ یـان زوو بـە شـێوەیەک لـە شـێوەکان دونیـا دەگۆڕێـت و ئـەوان دێنـەوە شـار... تێدەگەیـت، مـن لەیەکـەم ڕۆژەوە کـە چەقۆکەمـان لـە کوڕەکـەی ئیبراهیـم ئەسـرین دا دەزانـم حیکایەتـی ئـەم خۆشەویسـتییەی تـۆ تێکـەڵ بـە هەمـوو پیـس و پۆخڵـی شـارەکە بـووە، بێئـەوەی تـۆ بتەوێـت یاخـود مـن بمەوێـت.

ئینسان نازانێت لەم شارە مەلعونەدا حەز لە ژنێک دەکات و سەیردەکات کەوتۆتە شەڕێکەوە نە سەری دیارە و نەبن. من پێتدەڵێم، هەرچییەک بووایە، شتەکان باشتر نەدەڕۆیشتن لەوەی من کردم... بەڵام حەزدەکەم بزانیت من قەلەندەر ئامۆونم نەکوشت، من قەت فەرمانی وام نەداوە، قەت فەرمانی کوشتنیم نەداوە، بەڵام ئەوە ئێستا هیچ لە مەسەلەکە ناگۆڕێت. دوو ساڵ لە مەوبەر ئامۆونییەکان نامەیەکیان بۆ ناردم، نامەیەکی زۆر تایبەت کە سەری هەرە باڵای ئامۆونییەکان نوسیبووی، ئەو وەخت هەموو وایاندەزانی من قوونی گەورەی ناو مەسەلەکەم... وایاندەزانی من لە ترسا دەڵێم کە فەرمانی کوشتنی قەلەندەرم نەداوە، بەڵام من ڕاستیم دەگووت، من خراپترین پیاوی ئەم شارەم، هەموو شتە خراپەکانم کردوە کوشتن نەبێت، سوێند دەخۆم کە زۆریش دڵم خۆشە کە هەرگیز کەسم نەکوشتوە، خۆت ئەوە دەزانیت، دوائەوە کە تۆ بە جۆرێکی تر گەڕایتەوە بۆ ئەم شارەو وازت لە چەقۆ و هەموو شتێک هێنا و بۆ خێزانەکەت دەژیت... ئەوە هیوای من بوو. ڕێک ئەوە هیوای من بوو، بە باڵندەکانەوە بێیتەوە و ببیت بە مێردێکی باش بۆ سەوسەن خان. بەڵام ئەوە هیچ لەوە ناگۆڕێت کە لە چەند سەعاتی داهاتوودا ئەم شارە وەک پۆپنەی کەڵەشێر سووردەبێتەوە، سەیرکە من نامەکەم پێیە، تێدەگەیت، بۆ تۆم هێناوە تا لای خۆت هەڵیبگریت، لە نامەکەدا نوسیویانە کە گوایە من تا ماوەیەکی تر دەتوانم خاتر جەم بم و خۆم نەخەمە سەغڵەتەوە، چونکە پێشتر، یەعنی پێش ئەوەی بمکوژن دەبێت بەچاوی خۆم مەرگی عەزیزترین کەسانی خۆم ببینم. سوێنددەخۆم بە قوونی هەرچی شەیتانە کە ئەم ئامۆونیانە دەتوانن زۆر بێڕەحم بن... لە دەستیان دێت مرۆڤ لەسەر ساجی گەرم دانێن و سووریبکەنەوە، من قەت وام نەدەزانی. کامەرانی سەلما ئەوان و هەموو شارە مەلعونەکە دەزانێت کە تۆ عەزیزترین کەسی لەلام، ئەو کوڕەیت من تەمەنامدەکرد

لە ژیاندا هەمبووایە... ئێستا لە بەیانییەوە هەزاران خەڵک لەم شارە ڕایانکردوە، بێئەوەی هیچ کێشەیەکی گەورەیان لەگەڵ پارتی یاخود ئامووننییەکاندا هەبێت، هەزاران هەڵهاتوون لەبەرئەوەی لووتیان باشتر ئێشدەکات و بۆنی ئەو بەڵا گەورەیە دەکەن کە بەڕێوەیە، تۆ... تۆ... ئەو هەموو شتەت بەدواوەیە دەتەوێت دانیشیت و پەنجە نەجولێنیت؟ ئای باوکەڕۆ، تۆ دەبایە لە پێش هەمووانەوە لەم شارە دەرچیت و شوێنی خۆت لەو سەر مەرزە قایمبکەیت. ژیانی تۆ لە مەترسییەکی گەورەدایە... بە قەبری هەموو پێغەمبەران سوێنددەخۆم کە ژیانی تۆ لە مەترسییەکی گەورەدایە، من شتەکان لە بەرچاوت قورس ناکەم، بەڵام گەر وەک هەموو پیاوە ئازاکانی تری ئەم شارە قوونی خۆت خوار دانێیت و نەیجولێنیت، من نازانم چی دەبێت... بە قەبری مردوم، نازانم چی دەبێت».

کامەران وەک ئەوەی گەڕابێتەوە دۆخی جارانی، هەمان ئەو سەرسامی و بێوەلامییەی پێوەدیاربوو کە چەند ساڵ لەمەوبەر پێش سەفەرەکەی تووشی بوو. وەک ئەوەی بە تەواوەتی نەزانێت چی دەکات، سەیری مەنگوڕی کرد و گووتی «من سوێندم خواردوە لەم شارە نەچمەدەرەوە... خۆت ئەوە دەزانیت. سوێندیشم خواردوە لە هیچ شەڕێکی دونیادا بەشدارنەبم... لەبەرئەوە نازانم چی بکەم». مەنگوڕ گووتی «گوێبگرە... گەر حەزت لە قسەی ڕووت و بێپێچ و پەنایە، تۆ بکەویتە دەست ئامووننییەکان نابیتەوە بە خاوەنی کەوڵی خۆت. گەر بتگرن دەتکوژن... ئەوە ڕاستییەکەیەتی. ئامووننییەکان چەند سەعاتێکی تر لێرەن، تێدەگەیت، گەر لەگەڵمدا نەیەیت منیش ناتوانم بڕۆم و بەجێتبهێڵم، ئەوسا هەردووکمان دەکوژرێین... ڕاستیت پێبڵێم حەزم لێ نییە وازوو قوونی خۆم لە جەهەنەمدا ببینمەوە، بەڵام گەر نەیەیت، ئەوا چارم نییە». کامەران بە نیگەرانی و سەرسامییەوە گووتی «مەنگوڕ،

ناتوانم سەوسەن و باڵندەکان بەجێبهێڵم... خوایە تۆ دەتەوێت چی بکەم... هیچ پیاوێک ناتوانێت ئەوە بکات».

مەنگوڕ گووتی «ماوەیەکی زۆر کەممان لەبەردەمدایە بۆ ئەوەی بیریکەینەوە و بڕیاربدەین، ئێستا دەرگای نوسینگەکەت دابخە و بابڕۆین، دەبێت سەوسەن خان بەم چیرۆکە بزانێت، دەبێت بزانێت ژیانی تۆ لە مەترسیدایە».

لە ماوەی نیوسەعاتدا هەردووکیان لەبەردەم کۆشکی باڵندەکاندا بوون، بەوەدا مەنگوڕ بۆی نەبوو پێبخاتە کۆشکەکەوە، گفتوگۆکان لە بەردەم دەرگای کۆشکەکەدا ئەنجامدران. مەنگوڕ دوای ئەوەی حورمەتێکی زۆری نیشانی سەوسەن دا، بە شێوازی خۆی بۆی ڕوونکردەوە کە لە چەند سەعاتی داهاتوودا پارتییەکان شار دەگرن و دەشێت ژیانی کامەران لە مەترسیدا بێت. شتەکان لای سەوسەن بێمانا و کتوپڕ بوون، بێئەوەی هۆ ڕاستەقینەکەی بزانێت هەستیکرد هەموو گیانی دەلەرزێت، هەستی بە ساردییەکی لە ناکاوکرد، بە لاوازییەوە گووتی «کامەران بڕۆ، بڕۆ... تۆ دەتوانیت بڕۆیت من و گوڵدانچی لێرەین... ئەگەر مەنگوڕ مەترسییەک دەبینێت باشترە بڕۆیت. من هەشت ساڵ تۆم بە دونیادا نارد بۆ ئەوەی نەکەویتە شەڕەوە، ئاه... کەی شەڕ تەواودەبێت، کەی بۆ هەتاهەتایە شەڕ لەم شارەدا تەواو دەبێت. مەنگوڕ باشتر دەزانێت، من لای باڵندەکان دەمێنمەوە و باوکم لەگەڵدایە، بەڵام سوێندم بۆبخۆ بەشداری شەڕ نەکەیت، تفەنگ هەڵنەگریت، هیچ شتێک نەکەیت جگە لەوەی لە شەڕ ڕابکەیت».

کامەران سەیری ئەو ڕەنگە سپییەی کرد، سەیری ئەو لەرزە لە ناکاوەی کرد، لەرەی دەنگی، ئەو هەناسە باریک و دەنگە ناسکەی، ئەو غەمە لە ناکاوەی پەرپیبووە سەر ڕوخساری. نەیدەتوانی بەجێیبهێڵێت، بەڵام چی دەبێت گەر مەنگوڕیش لەگەڵیدا بمێنێتەوە و ئامووزنییەکان

بیگرن و بیکوژن... ئەوە ئازارێکی وەها لە دڵیدا دروستدەکات لەوانەیە بەرگەی نەگرێت. ئەی ئەگەر ڕۆیشت و نەیتوانی بگەڕێتەوە؟ ئەی دەبێت تا چەند ساڵی دی لە ترسی ئاموونییەکان ڕابکات؟ ئەی ئەگەر بارودۆخی سیاسی گۆڕا و نەیتوانی سەوسەن ببینێتەوە؟ ئەی گەر ئاموونییەکان ئازاری سەوسەنیان دا؟ . کامەران دەیزانی کە ناتوانێت وەڵامی هیچ یەک لەو پرسیارانە بداتەوە، بەڵام دڵنیابوو گەر ئەو نەڕوات مەنگوڕیش دەمێنێتەوە و لەوانەیە بکوژرێت، خۆی هەستی بە مەترسی نەدەکرد، پێیوابوو ترسەکانی مەنگوڕ دەربارەی شوێنی ئەو لە چیرۆکەکەدا لە جێگای خۆیدا نییە. هەموو دونیا دەزانێت کە لە کاتی کوشتنی قەڵەندەر ئاموون و ڕوداوەکانی دیکەشدا ئەو لە وڵات نەبووە، هیچ کەسێک نییە ئەوە نەزانێت، بەڵام مەنگوڕ پێیگووت «لەم شەڕەدا برا برای کوشتوە، چەندین کەس دەستی چۆتە خوێنی کەسی خۆی... وامەزانە کەس ڕەحم بە تۆ دەکات».

دوای ڕاڕاییەکی زۆر کامەران پلانێکی هەبوو، کە دەبایە جێبەجێبکات.

لەگەڵ سەوسەندا چووە ژوورێ بۆ ناو کۆشکەکە، خۆی گۆڕی و بێ ماڵاواییەکی ڕاستەقینە سەوسەنی ماچکرد و گووتی «سەوسەن مەترسە، هەرچییەک بوو دەبێت ئازا بیت... تێگەیشتیت... دەبێت ئازابیت، من تا بکرێت زوو دەگەڕێمەوە، بەڵام ئاگات لە باڵندەکان بێت، مەچۆرە دەرەوە... زۆر ئاگات لە خۆت و باڵندەکان بێت، من زۆر زوو دەگەڕێمەوە».

کە کامەران لەگەڵ مەنگوڕدا ڕۆیشت، سەوسەن هەستی بە ساردییەکی گەورەکرد، هەستیکرد باڵندەکان جۆرە بێدەنگییەکی سەنگین و قورس دایگرتوون، ڕۆژێکی زۆر گەرم بوو، لەگەڵ ئەو گەرمییەشدا سەوسەن هەستیکرد دەبێت خۆی بە شتێکی دی داپۆشێت، بەڵام شتێکی ئەوتۆی دەست نەکەوت لە خۆی بئاڵێنێت. باوکی لە بەیانییەوە بەدوای هەواڵدا بەردەوام گوێی لە ڕادیۆکان دەگرت، لە ڕۆژدا چەند جارێک کوپێک چای

هەڵدەگرت و دەچووە ماڵی باڵندەکان و لەگەڵ تەیرەکاندا قسەیدەکرد. سەوسەن سەرنجیدا ماوەیەکە گوڵدانچی زۆر لەگەڵ باڵندەکاندا قسەدەکات، هێدی هێدی ئەو قسەکردنە زۆرە دەیترساند، بەڵام فیکرەت هەموو جارێک بە پێکەنینەوە دڵنیایدەکردەوە کە شتەکان ئاساییین و هێشتا عەقڵی لە جێگای خۆیدایە و شێت نەبووە. دوای ڕۆیشتنی کامەران بە سەعاتێک سەوسەن چووە ناو باڵندەکانەوە، چەندە هەوڵیدا دەنگی باڵندەکان لەم ساتی ترس و دڵتەنگییەی دوور بخەنەوە، بەڵام دەنگەکان بۆ هیچ جێگایەکیان نەبرد، هەستیکرد ئەمڕۆ بەچڕی و بە هەموو هەستەکانی لەم ماڵەدا و لەم شارەدا دەژی و هەرچییەک بکات ناتوانێت لە شوراکانی ئێرە دەرچێت.

٥٣

ئێوارەی یەکەم لەتیف ئاموون هەندێ خاڵی پشکنینی لەسەر شەقامە گشتییەکان جێگیرکرد، دۆشکەکانیشی لەسەر هەندێک شوێنی بەرز دامەزراند و گەڕایەوە بۆ بارەگا سەرەکییەکەی خۆی. گەرچی دوو ساڵ بوو خەونی بەوەوە دەبینی بگەڕێتەوە بۆ ئەم شارە و دووبارە کوچە و شەقامەکانی ببینێتەوە، کەچی ئێستا نە دڵی بەم سەرکەوتنە ئاسانە خۆشبوو، نە ئەم گەڕانەوە کتوپڕە شادومانیدەکرد. شتێک لە ناوەوە دڵی دەگوشی کە نەیدەزانی چییە، شارەکە بە ئەندازەیەک چۆڵبوو، نیگای شەقامە خاڵی و بێڕۆحەکان لە گەرمای خنکێنەری ئەم عەسرەدا بەجۆرێک ماندووکەربوون، مرۆڤیان تووشی نائومێدی دەکرد. کە گەڕایەوە بارەگاکە ناردی لە ماڵی یەکێک لە هاوڕێکانییەوە خواردنیان بۆ هێنا. دوای نان خواردن، کەمێک بە پشتێنەکەی دەست و دەمی سڕی و لەسەر مێزەکە هەندێ بروسکەی خێرا و نامەی هەواڵنێرە بێتەلەکانی خوێندەوە کە لە شوێنی جیاواز جیاوازەوە لە ورد و درشتی جوڵاندنەوەی هێزەکان ئاگاداریاندەکردەوە. زۆربەی بەرپرسە مەیدانییەکان دەیانویست بزانن چۆن لەگەڵ ئەو خەڵکانەدا بجوڵێنەوە کە شار چۆڵدەکەن و پەیتا پەیتا بەرەو دەرەوە هەڵدێن. لەتیف بەدەم چا خواردنەوەوە بە قەڵەمدارەکەی خۆی گووت، نوسراوێک ئاڕاستەی هێزەکان بکات دەست بۆ هیچ کەسێک نەبەن و لێگەڕێن خەڵک بێ ڕێگریی هاتوچۆبکەن. قەڵەمدارەکە کوڕێکی

گەنجـی باریکەلـە و درێـژ بـوو، سـەیری لـەو فەرمانـە هـات کـە لەتیـف ئامـوون بـێ گەڕانـەوە بـۆ سـەروو خـۆی بڕیـاری دابـوو. کوڕەکـە دڵنیابـوو ئەمـە هەمـوو ئاموونییەکانـی تـر کـە هاتبـوون تۆڵەبکەنـەوە و لەسـەر شـەڕ گەرمبـوون تـوڕەدەکات. بـەڵام ئـەو هەسـتی بـە تەمەڵییەکـی زۆر دەکـرد، تەمـی ڕووداوەکانـی ئـەم دوو ڕۆژە بەجۆرێکـی گـەورە بەرچاویـان گرتبـوو، وەک ئـەوەی لـە نـاوەوە ئارەزوویەکـی ڕاسـتەقینەی نەمابێـت بـۆ درێـژەدان بـەم جەنگـە، وەک ئـەوەی لەدڵـەوە بخوازێـت دوژمـن و نەیـارەکان، ئەوانـەی ئـەو دەبێـت بەدوایانـدا بگەڕێـت و بیانکوژێـت، بەخێرایـی شـار چۆڵبکـەن و خۆیـان بشـارنەوە و ئەرکـی سەرشـانی ئـەو سـووکبکەن. کـوڕە قەڵەمدارەکـە لـە خـاوی و تەمەڵـی لەتیـف ئامووندا ئـەوەی خوێنـدەوە کـە دەیەوێـت ماوەیەکـی درێـژ ببەخشـێتە ناحـەزەکان هەڵبێـن و لـە شـاردەرچن. هەمـوو دەیانزانـی هەوڵـی وەهـا بێهودەیـە، لـەدەرەوەی ژوورەکـەی لەتیـف ئامـوون ئەوانـی دی بێئۆقـرە چاوەڕوانـی فەرمانێکـی ڕاسـتەوخۆیان دەکـرد، تـا بێوچـان دەسـتبکەن بـە گـەڕان بـەدوای ئـەو کەسـانەدا کـە لـە لیسـتی گـەورەی ئاموونییەکانـدا بـوون. کەمتەرخەمـی ئـەو ئێوارەیـەی لەتیف هەمووانی سەرسـامکرد. سـەعات هەشـتی شـەو چوارکـەس لـە بـەردەرگای ژوورەکـەی لەتیفـدا وەسـتان و داوایانکـرد چاویـان پێیبکەوێـت، لەتیـف لـە ژوورەوە لـە ژێـر پانکەیەکـی بچکۆلـەدا جامەنەکەی داگرتبوو و بەسـەری ڕووتی لە سـەر کورسـی و مێزێک دانیشـتبوو و بیـری لـە نوسـینی نامەیـەک بـۆ نوسـینگەی عەسـکەری حیـزب دەکـردەوە. میوانـەکان برایـەک و ئاموزایـەک و دوو خاڵـۆزای قەلەنـدەر ئامـوون بـوون. هـەر چواریـان نائـارام و تـوڕە دیاربـوون، پێیانڕاگەیانـد کـە نواندنـی خاوێتـی لـە گـەڕان بـە دوای بکوژانـی قەلەنـدەردا وادەکات هەلـی تۆڵەکردنەوەیـان سـات دوای سـات لاواز و لاوازتـر بێـت، هـەر چواریـان لـەو بڕیـارە توڕەبـوون کـە دەرفەتـی دابـوو، خەڵـک لـە هەمـوو قوڵەکانـەوە شـار چۆڵبکـەن. لەتیـف بـە خـاوی و کەمتەرخەمییـەوە پێیگوتـن، ئـەو کەسـانەی ئـەوان بـۆی دەگەڕێـن

شاردا نەماون، بەپێی زانیارییەکان لە دوێنێ شەوەوە لە شار دەرچوون و بەرەو سنوور هەڵهاتوون. بە ساردی و هێمنییەوە پێیگووتن بە بڕوای ئەو گەڕان لە شاردا سوودێکی نییە و سبەی دوای پشوویەکی یەک شەوانە، هێزەکانی خۆی بەرەو سنوور دەجوڵێنێت و دوای هەڵهاتووەکان دەکەوێت. قسەکانی لەتیف بۆ میوانەکان نائومێدکەر بوو، ئەوان دەیانویست خەڵکی شار تۆڵەیان ببینن، هەر چواریان بەدەنگێکی بەرز داوایان لە لەتیف کرد هێزیان بداتێ تا چیتر کات بە فیڕۆ نەدەن و دوای بکوژانی قەلەندەر بکەون. براکەی قەلەندەر گووتی، خاوی و دانیشتن لەساتی وادا هێندەی تر ئابڕوویان دەبات و دەبێت شتێک بکەن حەیا و نرخیان بە ڕاستی هەستێنێتەوە. لەتیف ئاموون کە ئێستا بە حوکمی ناچاری بووبوو بە حاکمی بەشێکی شار، بەلایەوە قورس بوو دوای ماندوێتی ئەو دوو ڕۆژە لە شەوێکی واگەرمدا لە ژوورەکەی بچێتەدەرێ و مالان بپشکنێت. هەموو دەیانزانی لەتیف پیاوێکی کردەو ئازایە، بەڵام قسەکردن و دانیشتنی لە ژێر هەوای پانکەکەدا ئەو سەرنجەی جێدەهێشت کە شەڕی بەردەوام و دووردرێژ ماندوویانکردوە. دوای سەعاتێک قسەکردن لەتیف ئاموون بە دەموچاوی پیاوێکەوە کە هەر ئێستا دەیەوێت بخەوێت، جامانەکەی کردە سەری و کلاشەکانی لەپێکردەوە و لەگەڵ چوار میوانەکە و هێزێکی بچکۆلەدا چووەدەرێ. دڵنیابوو ئەوە نەبێت کە دوای ئەم جەنگاوەرە توڕانەبکەوێت، چارێکی تری نییە. براکەی قەلەندەر ئاموون چاوساغیان بوو، ئەو لە هەر کەس زیاتر پلان و هەوای تۆڵەی لەسەردا بوو. یەکەم جار چوون بۆ ماڵی قەپۆز جوقلی، کەدەرگاکانیان شکاند و چوونە ژوورێ دڵنیابوون کەس لە ماڵەکەدا نادۆزنەوە، تاریکییەکی سەنگین و کوشندە هەموو ماڵەکەی خنکاندبوو، بە کۆمەکی دوو لۆکس و چەند لایتێکی گەورەی دەستی ماڵەکەیان ژووراو ژوور پشکنی، قەپۆز لە ماوەی ڕابوردوودا بووبوو بە بەرپرسی یەکێک لە بەندیخانەکانی یەکێتی، بەڵام شتێکیان نەدۆزییەوە

شـایەنی بایـەخ بێـت، دواجـار ئەلبومـی وێنەکانیـان دەرهێنـا و ئاگریـان لـە ماڵەکـە بـەردا و هاتنـەدەرێ. ئـەو شـەوە تـا دوازدەی شـەو ماڵـی هـەر یـەک لە سامانی کیسرا و هوشەجوجەشیان سووتاند، ماڵـەو مـاڵ بـە خۆیـان و لۆکس و لایتەکانیانـەوە دوای بـرا و کەسـی نزیکـی ئەوانـدا گـەڕان، بـەڵام کەسیان دەسـت نەکـەوت. لەگەڵ نوشوسـتی هەموو پشـکنین و گەڕانێکـدا ئاموونییەکان تووڕەتـر و نائومێدتـر دەردەکەوتـن، هیسـتریانەتر دەرگاکانیـان دەشـکاند و دەچوونـە ژوورێ، تووڕەتـر شـتومەکەکانیان دەدا بەسـەر یەکـدا، ناحەزانەتـر نەوتیـان بـە ماڵەکانـدا دەکـرد و دەیانسـووتاندن. لەتیـف ئامـوون چەندجارێـک هەوڵیـدا هێزەکـەی خـۆی لـە جێگایەکـدا جڵەوبـکات و بیانوەسـتێنێت، بـەڵام نەیتوانـی... لـە نزیکـی سـەعات یەکـی شـەودا لـە ماڵـی مەنگـوڕی بابەگـەورە، ئەلبومـی وێنەکانیـان دەرهێنـا و ئاگریـان لـە خانووەکەی ئەویش بـەردا. لەتیف زۆری هەوڵـدا لەوێـدا بوەسـتن، بـەڵام ئاموونییـەکان سووربوون لەسـەر ئـەوەی بـەر لـەوەی خۆرهەڵبێـت و ڕۆژ بێتـەوە ماڵـی کامەرانـی سـەلماش بپشـکنن، دواجـار پێویسـتیان بـەوە بـوو لـە یـەک شـەودا، کـە هێشـتا شـەڕ گەرمـە، هێشـتا کـەس هۆشـی بەخۆیـدا نەهاتۆتـەوە، ئـەم چیرۆکـە کۆتایـی پێبهێنـن. هەمـوو دەیانزانـی کـە بەیانـی خۆرهـەڵات، شـار لـە خـەو هەسـتا، شـەوێک بەسـەر نیشـتەجێبوونی هێزەکانـی حیزبـدا تێپـەڕی، هەسـتکردنی مـرۆڤ بـە سـنووری خـۆی دووبـارە زیندوودەبێتـەوە، ئیتـر دەرفەتـی پەشـیمانی زیاتـر و ئەگـەری پاشـگەزبوونەوە گەورەتـر دەبێـت... ئـەوەی دەکرێـت دەبێـت لـەم شـەودا بکرێـت... هـەر ڕقێـک هەیـە دەبێـت ئەمشـەو خاڵیبکرێتـەوە.

لەسـەعاتی سـێی بەیانیـدا هێزەکانـی لەتیـف ئامـوون کـە بۆنـی دوکـەڵ و نـەوت و ئاگریـان لێدەهـات گەیشـتنە بـەردەم کۆشـکی باڵنـدەکان... لـە سـەعاتێک بـەر لـە گەیشـتنی ئەوانـەوە باڵنـدەکان تـەواو بێدەنـگ بووبـوون، بێدەنگییـەک کـە تـرس و چاوەڕوانـی، نـەوەک زوڵمـەت و خـەو چاندبـووی.

٥٤

لە سەعات یەک و نیوی هەمان شەودا سەوسەن فیکرەت خەبەری بووەوە و لە تاریکییەکەدا دەستی کوتا و دەستی بەر لەشی کامەرانی مێردی کەوت کە بە جلە کوردییەکانییەوە لە جێگاکەدا خەوتبوو. تاریکی ژوورەکە زۆر چڕبوو، سەوسەن چاوی نەیدەبینی، بەڵام نەیدەزانی کەی کامەران گەڕاوەتەوە، سەعات دەی شەو کە خەوت کامەران هێشتا لە ماڵ نەبوو. لای وابوو کامەران لەگەڵ مەنگوڕ و خەڵکانێکی زۆری دیکەدا لە ترسی تۆڵە هەڵهاتووە. بەرلەوەی چرا دەستییەکە دابگیرسێنێت، تەواوی هەستی خۆی لە تاریکییەکەدا کۆکردەوە و بۆنی بە سنگی کامەرانەوە کرد... وەک هەمیشە بۆنی باغەکانی دونیای لێدەهات، بۆنی کەشتی دوور، بۆنی با کە بەسەر کێڵگەی نێرگسدا تێپەڕیوە، بۆنی ڕاوکەرە ماندووەکان، بۆنی میوەی شارە دوورەکان و هاڵاوی قاوەی قاوەخانەکانی ئەو سەری دونیا... دوای دوو ساڵ لە گەڕانەوەی کامەرانی سەلما هێشتا بۆنی وەک ئەو ساتە وابوو کە لە گەشتە درێژەکەی بە جیهاندا گەڕایەوە. سەوسەن ماوەیەک لە جێگاکەدا دانیشت و تەنیا گوێی لە مشەی دەگرت، پاش ماوەیەک هەستیکرد زۆر پێویستی بەوەیە ببینێت، بە ئەسپایی فانۆسەکەی داگیرساند و سەیریکرد، لە ڕەنگە شەرابییەکەی، لە برۆ ڕەشەکانی، لە خاوی قژی، لە چاڵی چەناگە و ڕێکبڕی ڕوخساری وردبووەوە... سەیری لە بێدەنگی باڵندەکان هات،

شەوانی تر ئەم کاتە بولبولەکان جارجار جریوەیەکیان لێدەهات، بەڵام ئەمشەو هەموو بە ئاگا و بێدەنگ بوون. ئارەزووییەکی گەورەی هەبوو کامەران هەستێنێت و لەگەڵیدا بخەوێت، بەڵام بێدەنگی باڵندەکان هێند قورس بوو، پەشیمانیکردەوە. لە تاریکیدا هەستا و چووە بەر پەنجەرەکان... ڕۆشنایی هەندێ ئاگری دووری بینی، بەڵام بێئەوەی لە هیچ دڵنیابێت گەڕایەوە ناو جێگاکەو حەزیکرد بخەوێت، لە ناکاو هەستی بە ماندوێتی و سەرئێشە و خاوییەکی گەورە لە لەشیدا کرد، لەمێژبوو بەو توندییە هەستی پێ نەکردبوو. نەیزانی کەی خەوی لێکەوتۆتەوە، بەڵام کە بە ئاگا هاتەوە دوو سێبەری زەبەلاح لەسەر سەری بوون. چەند ساتێک دواتر زانی ئەو دوو پیاوە یەکێکیان لەتیف ئاموون و ئەوی دیکەیان هاجەر ئاموونی برای قەلەندەرە. لەتیف ئاموون وەک یەکێکی زۆر ئازیزی خۆی لە خەو هەستێنێت، بە هێمنی دەستی خستە سەر جێگاکەی سەوسەن و بە ئەسپایی گووتی «خانم هەستە... هەستە... ئێمە لێرەین». کامەران و سەوسەن هەر دووکیان لەسەر چرپەکانی ئاموون ڕاچڵەکین، لەتیف ئاموون بۆ ئێستێک سەیری لە هێمنی خۆی هات، بەڵام نەیزانی دەبێت بڵێت چی، نەیزانی بۆ وا هێمن و لەسەرەخۆ و بەڕەفتارە. کامەران لە شوێنی خۆی هەستا و بێئەوەی هیچ بڵێت سەیری هەر دوو پیاوەکەی کرد و سەیری سەوسەنی کرد، هێشتا هەر لەخەودا بوو، هێشتا ڕوون نەیدەبینی، وەک بەدەم خەوەوە بێت گووتی «باڵندەکان لە دارستاندا وننابن». کەسیان تێنەگەیشتن کامەران مەبەستی چییە، بەڵام بەر لەوەی کاتیان هەبێت بیری لێبکەنەوە، سەوسەن بە دەنگێکی گریاو و ترساوەوە گووتی «ئێوە کێن؟». لەتیف ئاموون سەیریکرد و گووتی «مەترسە سەوسەن خان، مەترسە». سەوسەن سەیری دەرەوەی کرد و هەستیکرد بەر پەنجەرەی ژوورەکەی پڕە لە خەڵکانی تر، فیکرەتی پیری بینی لەدەرەوە

تورەیـی لەگـەڵ هەنـدێ کەسـدا قسـەدەکات، ڕوناکییەکـی گـەورە هەمـوو هەیوانەکـەی ڕوناککردبـووەوە، فیکـرەت بـە نائارامییەکـی زۆرەوە خـۆی کـرد بـە ژووردا و سـەیری لەتیـف ئاموونـی کـرد و گووتـی «هەڵکوتانـە سـەر ماڵان لـە شـەوی وەهـادا... هیـچ نییـە جگـە لـە ڕەوشـتێکی ناشـیرین، هـا بەڕێـز لەتیـف ئامـوون، خـۆت دەزانیـت مـن چەنـد سـاڵ دۆسـتی هەمووتـان بـووم، تێدەگەیـت، لـە ماڵـی خۆمـدا پێشـوازیم لـە ئێـوە کـردوە، ئـەوەی تـۆ دەیکەیـت... سـەعات سـێی شـەو بدەیـت بەسـەر ماڵـی منـدا ڕەوشـتی ئەمنـە کۆنەکانـم بیردەخاتــەوە... تێدەگەیـت، بـۆ ئـەوەی بتوانیــن قسـەبکەین و تێبگـەم بـۆ ئـەم هەمـوو هێـزەت هێناوەتـە سـەر ئـەم ماڵـە، هـەر ئێسـتا ئـەم چەکدارانـە لـە حەوشـە و هەیوانـی مـن دووربخـەرەوە». تورەیـی فیکـرەت، کامەرانـی بـە ئاگاهێنایـەوە، ئێسـتا دەیزانـی کـە ئاموونییـەکان لێـرەن. هاجەر ئامـوون بـە هێمنـی گووتـی « فیکـرەت گوڵدانچـی، بەداخـەوە لـە ماڵەکـەی ئێـوەدا کەسـێک هەیـە کـە ئێمـە بەدوایـدا دەگەڕێیـن... کەسـێک دەبێـت لەگەڵ خۆمانـدا بیبەیـن». فیکـرەت گووتـی «لـە ماڵـی منـدا کەسێکی تێدا نییـە تـۆ بیبەیـت... ئـەوەی تـۆ بـۆی دەگەڕێیـت لێـرە نییـە. بـەڵای هەمـوو بـەڵاکان ئەوکاتـە دەسـت پێـدەکات کـە مـرۆڤ نەتوانێـت خەتابـار و بـێ خەتـا لـە یـەک جیابکاتـەوە». هاجـەر بـە تورەییەکـەوە گووتـی «بـەڵام خەتـای هەمـوو خەتـاکان ئەوەبـوو تـۆ کچەکـەی خـۆت دا بـەو کەسـانەی کـە براکـەی منیـان کوشـت». فیکـرەت دەسـتی بەرزکـردەوە و گووتـی «ئەوانـەی براکـەی تۆیـان کوشـت دیـارن، خەڵکـی ئـەم شـارە هەمـوو دەزانـن بکوژانـی براکـەی تـۆ کێـن، هەمـووش دەزانـن کـە ئـەوان بۆیـان نییـە پـێ بنێنـە ماڵـی مـن... لەبەرئـەوە جەنابـت بـە هەڵـە خـۆت کـردوە بـە ماڵـی منـدا».

لـەو کاتـەدا کـە فیکـرەت گوڵدانچـی بێئـارام دەینەڕانـد. هەندێـک لـە ئاموونییـەکان لـە بەشـەکانی دیکـەی کۆشـکەکەدا خەریکـی شـت شـکاندن و ڕشـتنی نـەوت بـوون بـۆ ئـەوەی کۆشـکەکە بسـووتێنن، هەندێکیـان

دزەیانکردبــووە ماڵــی باڵنــدەکان و سەرســامانە ســەیری مەڵــە ترســاو و بێدەنگەکانیـان دەکـرد. لەتیـف لـە گەرمـەی گوێگرتـن لـە هاتوهـاواری نێـوان فیکـرەت و هاجـەر ئامووندا بیریکەوتــەوە کــە دەشـێت چەکدارەکان لەسـەر هەمـان هــەوای پێشــوو بــڕۆن و ئێــرەش ئاگــردەن، بــە خێرایــی لــە ژووری خەوتنەکــە چــووە دەرێ و بــە تووڕەییــەوە هێزەکــەی خــۆی لــە کۆشــکەکە کــردە دەرێ و نائومێدانــە قیژانــدی کــە هیــچ کــەس نابێــت دەســتکاری هیــچ شــتێک لــەم ماڵــەدا بــکات، هیــچ شــتێک.

تووڕەیــی لەتیــف ئامــوون بەجۆرێک بوو ئاموونییەکانــی دی وەئاگاهێنایەوە، هاجــەر هاتــەدەرێ و بــۆ هێورکردنــەوە هەمــووان گــوتــی «لێــرە جگــە لــە کامەرانــی ســەلما هیــچ شــتێکی دیکــە نابەیــن... هیــچ شــتێکی دیکــە».

هــەوای ســەرەتای ئەیلــول هێشــتا هــەر گــەرم بــوو، کــە کامەرانیــان ســوار ماشــێنەکە کــرد، سەوســەن تەنیــا ســەیریدەکرد و هیچــی تــر، کــەس لەوانــەی لەوێدا بوون هیچیان لێ نەبیست، سـەیری ڕوخسـاری عارەقاوی چەکدارەکانی دەکــرد و بێدەنــگ بــوو، گوێــی لــە تووڕەبوونەکانــی باوکــی دەگــرت و بێدەنــگ بــوو، بۆنــی نەوتــی ڕژاوی دەکــرد و بێدەنــگ بــوو، ســەیری سەرســامی و دەستەوەســتانی کامەرانــی دەکــرد و بێدەنــگ بــوو. دڵنیابــوو ئــەوەی کامەرانی ئیفلیجکــردوە، ئــەوەی وای لێکــردوە ئــاوا بەبێدەنگــی لەگــەڵ ئــەم چەکدارانــەدا بــڕوات، ئــەو ســوێندە گەورەیەیەتــی کــە هەرگیــز شــەڕنەکات.

هاوارەکانــی فیکــرەت گوڵدانچــی تەنیــا کچەکــەی و کۆشــکی باڵندەکانــی ڕزگارکــرد، بــەڵام نەیتوانــی ڕێگــری لــە بردنــی کامــەران بــکات. کــە ئاموونییــەکان ڕۆیشــتن، فیکــرەت لــە بــەر هەیوانەکــە لەســەر پلەکەیــەک دانیشــت و دەســتیکرد بــە گریــان، نزیکــی دە ســاڵ لەمەوبــەر لــە ترســی شــەڕ هەڵهاتبــوو بــۆ ئــەم شــارە، هەمــوو شــتێکی کردبــوو بــۆ ئــەوەی جەنــگ ڕوونەکاتــە ماڵەکــەی، ڕوونەکاتــە ژیانــی کچەکانــی، بــەڵام ئێســتا دوای دە ســاڵ، دوای ئــەو ســوڕە گەورەیــەی زەمــان، جەنــگ لــە بەرگێکــی

و شێوەیەکی تردا بەر دەرگای پێدەگرتەوە... ئێستا پێکەوە لەگەڵ سەوسەندا لەسەر پلەکەکان دادەنیشتن، فیکرەت دەگریا و سەوسەن سەیری ئاسمانی دەکرد، هەر دووکیان دڵنیابوون کە هەرگیز ناتوانن لە گەمارۆی جەنگ دەرچن.

شتەکان زۆر خێرا تێپەڕین، لەتیف ئاموون لە قووڵایی دڵەوە باوەڕی بە پاکی کامەرانی سەلما هەبوو، گەر توانای هەبووایە هەر ئێستا ئازادیدەکرد، بەڵام پلەوپایەی لە عەشرەتدا بەرتەقای پلە حیزبییەکەی نەبوو، لە سەروو ئەوەوە دەیان هێز و یاسا و دەستووری نهێنی هەبوون کە دەسەڵاتی ئەویان بچوک و بچوکتر دەکردەوە. ئەو لە ئێوارەدا راپۆرتێکی کورتی خوێندبووەوە کە دەڵێت کامەرانی سەلما دەمەونیوەڕۆ لەگەڵ مەنگوڕدا شاریان بەجێهێشتووە، بەڵام گەڕانەوەی بۆ ماڵەوە و خەوتنی بەو چەشنە بەجلە کوردییەکانییەوە توڕەیکرد، لە دڵی خۆیدا هاواریکرد «تۆ چ نەفامێکی گەورەیت... چ بێمێشکێکی گەورەیت، لە ڕۆژێکی وەهادا چۆن لە شاردا دەمێنیتەوە». ئێستا دڵنیابوو ئەو سەفەرە درێژە بە دونیادا زۆر شتی بیر کامەران بردۆتەوە. لەتیف ئاموون هیچ ئارەزوویەکی نەبوو قسە لەگەڵ کامەرانی سەلمادا بکات، نە لەبەرئەوەی نەیدەویست، بەڵکو دەیزانی هەر قسەیەکی لەگەڵدا بکات دواتر وەک مەراقێکی گەورە لە دڵیدا دەمێنێتەوە... کوڕەکە لەوە گەنجتر و جوانتر بوو، بکوژرێت... دڵنیابوو گوناهیشی نییە، دڵنیاش بوو هەر وشەیەک ئەمڕۆ بگووترێت، سبەی لە یادەوەریدا ئازاری گەورە جێدەهێڵێت. کە بە چەکدارەکانی گووت لە یەکێک لە ژوورەکاندا بیبەستنەوە و دەرگای لەسەر کلیلدەن، دەیزانی هەرچییەک بکات بێهودە و بێمانایە، دڵنیابوو گەر کامەرانی سەلما لە ژوورەکەی خۆشیدا بخەوێنێت، شانسێکی ئەوتۆی نییە و ئاموونییەکانی دی هەر دەیکوژن. لە ئێوارەوە هەموو بۆ قوربانییەک دەگەڕان، بۆ شتێک دەگەڕان توڕەیی و نائومێدی دووروودرێژی

خۆیانی تیا خاڵیبکەنەوە... هەستیکرد پاڵنەرێکی ئەوتۆ و بەهانەیەکی هێند گرنگی نییە تا ڕێگری لە کوشتنی کامەرانی سەلما بکات. ماندوێتی و گەرما وایان دەکرد نەتوانێت بە ڕوونی بیربکاتەوە، دواجار هەموو شەڕێک پێویستی بە چەند قوربانییەک هەیە، بۆ جەنگاوەران ناخۆشترین شەڕ ئەوەیە خوێنی تێدا نەڕژێت. لە ئێوارەوە کە هاتبوونە شار، هیچ حاڵەتێکی تەقە و بەرگریکردن ڕووی نەدابوو، لە ناو شاردا برینندار و کوژراو نەبوو... لەتیف ئاموون شەرمەزاردەبوو گەر دواتر وەک سەرکردەی ساردترین و بێرۆحترین شەڕی ناو مێژووی ئێمە باسبکرێت. بەڵام ئێستا ماندووبوو، بێئەوەی خۆی زۆر سەغڵەتبکات، فەرمانی بە قەڵەمداری مێزەکەی دا جێگای بۆ ڕابخات و بخەوێت، کە چووە ناو جێگاکەوە دڵنیابوو سبەینێ کە هەڵدەستێت چ هەواڵێک چاوەڕوانیدەکات. بەڵام ڕووداوەکانی ئەو ڕۆژە بە جۆرێک برستیان لێبڕی بوو، وەک کەسێک کتوپڕ بێهۆش بووبێت خەوی لێکەوت و لە خەویدا خەونی بەوەوە بینی کە خەبەری دەبێتەوە و خۆی لە سەر زەوییەکی دی و لە جیهانێکی تردا دەبینێتەوە کە زۆر لەم شارە و لەم جەنگەوە دوورە.

کوشتنی کامەرانی سەلما لە نێوان چواری بەیانی و شەشی بەیانیدا ڕوویدا، هۆی مردنەکە یەک فیشەک بوو، نرابوو بەسەر سنگییەوە. تا ئێستا کەس نازانێت بکوژەکە کێیە، تاوانەکە بەشێوەیەک لە نێوان ئاموونییەکاندا شاردراوەتەوە و بەشکراوە، مرۆڤ گومانی لە هەموویان بێت و گومانی لە کەسیش نەبێت. ئەوە ئەو خوێنە بوو کە ئاموونییەکان پێویستیان پێیبوو تادواتر بە هەستێکی ڕاستەقینەی شەرەف و سەرکەوتنەوە لەم شارەدا بژین. کوشتنی کامەران تەنیا جۆرێک نەبوو لە تۆڵە، بەڵکو جۆرێک بوو لە سروت و ڕیتواڵی پێویست کە دووبارە شوێن و سێبەری ئەوانی لە ژیانی ئێمەدا دەچەسپاندەوە. هەموو خۆشحاڵ بووین کە شارەکە بێکوشتارێکی ڕاستەقینە و شەڕی کۆڵانەو کۆڵان گیرایەوە، بەڵا

بەوەدا لە دابونەریتی سیاسەت و عەشیرەتدا سەرکەوتنێک نییە بەبێ خوێن، کوشتنی کامەران وەک ڕەمزی ڕاستەقینەی ئەو سەرکەوتنە لە یادەوەری ئێمەدا بۆ هەتاهەتایە مایەوە. لەسەعات شەش و نیوی بەیانیدا لاشەکەی کامەران کە لە بەتانییەکی ڕەشەوە پێچرابوو لە بەردەرگای مزگەوتی گەورەی شاردا دانرا. تا نزیکی سەعات هەشت کەس نەیوێرا بچێت بەلایدا، لە سەعات هەشتدا دوو مەلا بە جلی پیاوانی ئاینییەوە لە تەرمەکە نزیک بوونەوە و سەریان لادا، نزیک بوونەوەی مەلاکان کۆمەڵێک ڕێبواری دیکەشی هاندا کە تاک و تەرا بەسەر شەقامەکاندا دەڕۆیشتن لە لاشەکە نزیک ببنەوە، یەکێکیان کامەرانی سەلمای ناسییەوە. لەسەعات نۆدا بە یارمەتی دوو مەلاکە و بە کۆمەکی هەندێک ڕێبواری ڕاگوزەری دی، تەرمەکەیان گواستەوە بۆ ناو مزگەوتەکە. لەسەعات دە دا فیکرەت گوڵدانچی و دکتور ڕەفعەت پێکەوە هاتن بۆ سەیری لاشەکە کە لە ژووری مردوشتنی مزگەوتەکەدا بە جلەکانییەوە لەسەر تەختێکی گەورە دانرابوو. خۆی بوو، کامەرانی سەلمابوو، بە قژە ڕەش و ڕەنگە شەرابی و برژانگە درێژ و ڕەشەکانییەوە، بە هێمنییەکی بێوێنەوە، بە ئارامییەکی زۆر قووڵەوە مردبوو، نیشانەیەکی ترس و تێکچوون لە ڕوخساریدا نەبوو، بەڵکو وەک یەکێک ئاگای لە مردنی خۆی نەبێت، وەک ئەوەی چاوەڕوانی هەستانەوەیەکی نزیک و خێرابکات، وەک ئەوەی سەرخەوێک بشکێنێت و دواتر ڕاست ببێتەوە... وەها دیاربوو.

کە تەرمەکەی کامەرانی سەلما گەیشتەوە، گوڵدانچییەکان زۆربەیان لە بەردەم کۆشکی باڵندەکاندا ئاپۆرەیان بەستبوو. دکتۆر رەفعەت نەیهێشت لاشەکە لەو پیکابە دەربهێنن و بیخەنە پێشچاوی کەس، پێشنیاریکرد سەوسەن بۆ دواجار لاشەکە ببینێت و دواتر ڕاستەوخۆ بۆ شتن بیبەن بۆ نزیکترین مزگەوت. سەرەتا سەوسەن باوەڕی بە هەواڵەکە نەکرد، ئەوەی بەوجۆرە بەخێرایی بێوەژن بکەوێت دواشت

بوو لە ژیانیدا بیری لێکردبووەوە، هەستی بە ئازارێکی زۆر قووڵ کرد، ویستی بگری، بەڵام نەیتوانی، وەک هەمیشە بە نیگایەکی ماندووەوە، بە ڕەنگێکی پەڕیوەوە بە لەرزێکی نهێنی و توندەوە لە لەشیدا باوەشی بە فیکرەتی باوکیدا کرد، باوەشی بە پڕوشەدا کرد، هەموو دەگریان... بەڵام ئەو نەگریا. توند خۆی بەوانەوە نوساند و دڵنیابوو ژیانی بۆ هەتاهەتایە گۆڕاوە، بەڵام هەستەکانی بەجۆرێک ئاڵۆز و بێدەنگ و ناوەکی بوون، لەدەرەوە، لە نیگایدا، لە دەنگیدا مرۆڤ هەستی بە هیچ نەدەکرد، لەو ساتەدا سەوسەن لە ژنێکی مێرد کوژراو نەدەچوو، ڕوخساری کەمێک ترساوبوو، بەڵام ئەو ترسە بەشی ئەوەی نەدەکرد، مرۆڤ وەک خانمێکی کۆست کەوتوو تەماشاییکات، ئێستاش هەر لە منداڵە ڕەنگ پەڕیو و ماندووەکەی جاران دەچوو. دوای کەمێک بە دەنگێک کە وەک دەنگی باڵندەیەکی خنکاو وابوو، داوایکرد بەدەستی خۆی جلە خوێناوییەکان لەبەری کامەران دابکەنێت. پیاوەکان دەستیان گرت و بردیانە سەر لاشەکە. سەوسەن دەستی بە قژی تەرمەکەدا هێنا، ڕوخساری لە ڕوخساری ئەوکاتانە دەچوو کە پێکەوە دەخەوتن و دواتر ماندوو لەسەر باسکی ئەم خەوی لێدەکەوت. بەدەستی خۆی جلەکانی بە هێمنی لەبەر داکەند، ئەو پەڵە خوێنینە گەورەیەی بینی لە ناوەڕاستی سنگیدا، بەدەنگێکی کەمێک سەرسام و بەرز گووتی «کۆتری سینەزامدار... گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا... گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا». هەموو ئەوانەی لەوێدا بوون ئەو باڵندە قەشەنگەیان بیرکەوتەوە کە پەڵەیەکی سوور، وەک شوێنی خەنجەرێک، یان جێگا گوللەیەک لەسەر سینە سپییەکەی بوو. ئەو باڵندە تایبەتییەی دوو ساڵ لەوەوبەر کامەران بەجیا و وەک دیارییەکی تایبەت لە بەرچاوی هەموومان دای بە سەوسەن. سەوسەن دەستێکی لە خوێنی سەر سینەی کامەران دا و بۆنیکرد، خوێنەکە بۆنێکی سیحراوی هەبوو، بۆنی کامەرانی سەلماند،

لەگەڵ هیچ بۆنێکی دیکەی دونیادا نەدەگۆڕدرا. چەندەها جار ناوی ئەو باڵندەیەی لەبەر خۆیەوە گوتەوە، ئێستا بە ڕونی جۆرە لێکچوونێکی بێویژدانانە و دڵڕەقی لە نێوان هەردوو ئەم بوونەوەرە جوانەدا دەبینی. لە بەرچاوی هەموانەوە بۆنی بە هەموو لەشییەوە کرد، هەمان بۆنی سیحراوی جارانی هەبوو، بەڵام ئێستا تێکەڵی بۆساردێک بوو، پێشتر تەنیا لەسەر جەستەی مردووەکان بۆنیکردبوو. لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا بە ئاشکرا بۆنی جیهانی لێدەهات... دڵنیابوو جارێکی تر ئەم بۆنە هەڵنامژێتەوە... لەبری ئەوەی بگری و بەخۆیدا بکێشێت، بە هێمنی چەند جارێک کامەرانی ماچکرد و چەند جارێکی دی قووڵ بۆنیکردەوە، کە پیاوەکان لە پیکابەکە دایانگرت، خەریک بوو بێهۆش دەکەوت، بەڵام هێزێکی ناوەکی ڕایگرت و گوتی «لە دوێنێ شەوەوە باڵندەکان تەواو بێدەنگن». قسەکەی هێندە کتوپڕ و سەیربوو، هەمووان کەمێک ڕامان، لەو ساتەدا باڵندەکانیان بیرکەوتەوە و سەرنجی ئەوەیان دا کە بێدەنگی باڵندەکان بە چەشنێک قورسە، بە چەشنێک لەسەر کۆشکەکە نیشتووە، هەموو بێئاگا هەست بە ئامادەیی دەکەن. فیکرەت گوڵدانچی ویستی هەندێک لە جلە خوێناوییەکان لە دەست سەوسەن وەرگرێت، بەڵام ئەو بە غەمگینی گوتی کە خۆی دەیەوێت تەواوی جلەکان بەدەستی خۆی بخاتە دۆڵابی یادگارە تاڵەکانەوە. بەبێدەنگی بە خۆی و جلە کوردییە خوێناوییەکانی کامەرانەوە بە ناو ئاپۆرەی خەڵکەکەدا ڕۆیشت کە تا دەهات زۆرتر و زۆرتر دەبوون. لەو ساتەدا سەوسەن لەبەرچاوی هەموو ئەوانەی بە ناویاندا تێپەڕی، لە شاژنێکی زامدار دەچوو، لە ساتی جێهێشتنی شانشینی گەورەی خەونەکانیدا.

٥٥

کامەرانی سەلما بۆ ئەوەی مەنگوڕ لە شار دووربخاتەوە و خۆی بگەڕێتەوە بۆلای سەوسەن و باڵندەکان، دەبایە لە ڕێگادا بەرەو سنوور لە جێگایەکی گونجاودا خۆی لە مەنگوڕ ونبکات، بێئەوەی گومانی ئەوەی تیا بجولێنێت کە دووبارە گەڕاوەتەوە. ئەو شەوە مەنگوڕ گەیشتە سەر سنوور بێئەوەی ئاگاداربێت کە کامەران لە ژێر باڵی تاریکیدا گەڕاوەتەوە بۆ شار. لە ئێوارەی ڕۆژی دووەمدا هەندێ لەوانەی تازە لە شار هەڵهاتبوون هەواڵی کوشتنی کامەرانی سەلمایان گەیاندە ئەوانەی لەسەر سنووری ئێران گیریانکردبوو. هەواڵەکە وەک باو بروسکە بە ناو هەمووواندا تێپەڕی و شەپۆلی دڵتەنگییەکی گەورەی جولاند، لەگەڵ گەیشتنی هەواڵەکەدا هەموو مەنگوڕیان بینی چەند دڵۆپە فرمێسکێکی گەورە لە چاوی هاتەخوار، بەلام هیچی نەگووت. ئەو شەوە مەنگوڕ لە ژێرباڵی تاریکیدا دای بە کێوە بەرزەکانی سەرسنووردا و ئیتر تا پتر لە دەساڵ نەمانبینییەوە. مەنگوڕ بەرلەوەی لە ئێرانەوە بەرەو دەرەوەی وڵات سەفەربکات، کۆپییەکی تاپۆی خانووەکە و نامەیەکی مۆرکراو وەک وەسێت و بڕێکی ئێجگار زۆر پارەی نارد بۆ سەوسەن و لەگەڵیشیدا تەواوی کۆشکەکەی بۆ ئەو جێهێشت. مەنگوڕ لەگەڵ سەدان کەسی تردا بە کۆمەکی ئەو نەخشە کۆنەی لە دەمێک ساڵەوە کڕیبووی و هەمیشە لە گیرفانیدا بوو لە سنووری ئێران و تورکیا چوو بەودیودا، لەگەڵ دەیان کەسی تردا بەپێ سنووری یۆنان

بەزاند، بەپێ بە خاکی گریکەکاندا تا ئەسینا ڕۆیشت، لەوێوە بە بەلەم بەرەو ڕۆخەکانی ئیتالیا پەڕییەوە، جارێکی دی بەپێ لە چیاکانی نێوان ئیتالیا و سویسرای دا و لە فەرەنساوە بەرە و بەلچیکا و لەوێوە بەرەو هۆڵەندا ڕۆیشت. ئیتر دە ساڵی تەواو هەواڵی لە ئێمە پچڕا... دەساڵ هیچ شتێکمان دەربارەی نەزانی، هیچ هەواڵێکیمان نەبیست. دوای دە ساڵ لە ئێوارەیەکی ئەیلولی ساڵی ٢٠٠٦ دا وەک پیرەمێردێکی نەخۆش و پەککەوتە کە وەک خۆی دەیگووت «قوونی بە ئەستەم هەناسەی تیا مابوو»... گەڕایەوە و پێیگووتین کە بۆ مردن هاتۆتەوە.

کوژرانی کامەران لە هەلومەرجێکدا ڕوویدا کەس نەیتوانی غەمی گەورەی بۆ بخوات، زۆربەی هاوڕێ و دۆستە نزیکەکانی لە دۆخێکی دژواردا لەسەر سنوورەکان گیریان خواردبوو، یاخود لە شاردا بێدەنگ لە ماڵەکانی خۆیاندا چاوەڕوانی ڕووداوەکانی داهاتوویان دەکرد. دواتریش خوێنی کامەران وەک خوێنی زۆربەی کوژراوەکانی شەڕی ناوخۆ بوو بە ژێر تەپوتۆزی ئەو سەردەمەوە. لە ماوەی چەند هەفتەیەکدا جارێکی تر پارتییەکان شکانەوە و یەکێتییەکان بە چ خێراییەک هەڵهاتبوون، بە هەمان خێرایی گەڕانەوە و پارتییەکانیش بە چ خێرایەک سەرکەوتبوون، بە هەمان خێرایی شکستیان هێنا و ئاموونییەکانش جارێکی تر لە زێد و ماڵی خۆیان ئاوارەبوونەوە. تاکە غەمگینی ڕاستەقینە دوای سەوسەن و فیکرەتی باوکی باڵندەکان بوون کە لە شەوی کوژرانییەوە تا چەندین ڕۆژ بێدەنگ بوون... سەوسەن لە ڕۆژانی پرسەکەدا بەردەوام ئەو باڵندە بچوکە سینە خوێنینەی کامەرانی خستبووە سەر سنگی و بە غەمگینی سەیری هەمووانی دەکرد. ئێستا هەموو شار، ناوی ئەو باڵندە بچوکەیان لە بەربوو گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا... گالیکۆلۆمبا لۆزۆنیکا. منداڵە بچوکەکانی شار لە کوچەکاندا ڕایاندەکرد و وایان دەگووت. سەوسەن لە کاتی پرسەکەدا هێندەی گوێی لە بێدەنگی قورسی باڵندەکان بوو، گوێی

لە گریانی کەسوکارە تەعزێبارەکەی خۆی و کامەران نەبوو. سەوسەن گەرچی ئازارەکانی زۆر قووڵ بوون، بەڵام بە فرمێسک نەگریا، لە تەواوی پرسەکەدا جگە لەسەرئێشەیەکی بەردەوام، جگە لە بێهێزییەکی گەورە کە هێدی هێدی دەچووە خوێنییەوە هەستی بە هیچی تر نەکرد. لە ناخدا پێویستی بەوەبوو کە ئەم هەموو ئادەمیزادە دەوروبەری چۆڵبکەن و بگەڕێتەوە بۆ تەنهایی خۆی. هەموو ڕۆژانی پرسەکە هوزاری لە باوەشدا بوو و بە هێمنی سەیری تەعزێکەرانی دەکرد، پێدەچوو دووررونزیک پەیوەندییەکی ڕاستەقینەی بەو دونیایەوە نەبێت کە ئەوانی دی تیا دەژیان و تیا دەگریان. نە ئەوکاتە و نەدواتر، هیچ کەس شتێکی تایبەتی دەربارەی هەستە ناوەکی و قووڵەکانی سەبارەت بە مردنی کامەران لێ نەبیست. بەڵام سەوسەن ئیدی لەو ڕۆژی مردنەوە تا چەندین ساڵ کۆشکی باڵندەکانی جێنەهێشت و نەهاتەدەرێ، هەوڵی فیکرەت گوڵدانچی و پرۆشە بۆ هێنانە دەرەوەی لەو کۆشکە بە جێگایەک نەگەیشت. دوای تەواوبوونی پرسەکە تاکە شتێک بۆی دەژیا باڵندەکان بوو، دوای کوژرانی کامەران ماوەیەکی زۆری ویست تا دووبارە مەلەکان کەوتنەوە خوێندن و هاتنەوە دەنگ، بەڵام دەنگی ئێستایان لە گوێی ئێمەدا غەمگینتر دەزرینگایەوە. ئەو نرکە و هاوارانەی دواتر لە باڵندەکانەوە دەهات وایانکرد ناوی ماڵی سەوسەن بگۆڕین بۆ کۆشکی باڵندە غەمگینەکان. هەندێ شەو ماڵەکە وەها لە دەنگی غەمگینی باڵندە پڕدەبوو، ئێمەی ڕێبواران کە ڕاگوزەر بە کوچەدا دەڕۆیشتین وامان دەزانی دەنگی کۆمەڵێک ڕۆحی مردوە لەو دیو دەرگاکانی کۆشکەوە دەگرین و شیوەندەکەن. پەیوەندی سەوسەن لەدوای کۆچی کامەرانەوە بە هەموو شتێکی دیکەی ئەو دیوی کۆشکەوە، سروشتێکی سەیری وەرگرت، دوای دووساڵ و نیو لە دابڕان و بێدەنگی ئێوارەیەک ناردی بەدوای ئاریان جەودەتدا، ئەمجارە نە تەنها بۆ ئەوەی وێنەی سەر دیواری بۆ بکات، بەڵکو بۆ ئەوەی لە ڕێگای کامێرایەک

فۆتۆگرافی تایبەتییەوە وێنەی بۆ بگرێت. بەوەدا خۆی نەدەچووە دەرێ دەبایە ئاریان هەموو هەینییەک وێنەی گۆڕەکەی کامەرانی بۆ بگرێت، وێنەی شەقامەکان و کوچەکانی شار. سەوسەن چیتر نەیدەتوانی لەگەڵ حەقیقەتی ئەم شارەدا بژی، بەڵکو تەنیا دەیتوانی لەگەڵ وێنەکانیدا هەڵبکات. لە مانگ و ساڵانی دیدا دەستیکرد بە چاندنی گوڵ لە حەوشی ماڵەکەدا، هەموو ڕۆژانێکی هەینی چەپکێک گوڵی دەنارد بۆ سەر گۆڕەکەی کامەران. لە ساڵانی داهاتوودا کەمال یەڵداش وەک ئاریان دەبێتە میوانێکی بەردەوامی ماڵی گوڵدانچی، لە پاییزی ئەو ساڵەوە باڵندەکان هێدی هێدی و یەکە یەکە دەکەونە سەر مردن. کەمال یەڵدا هەموو جارێک دێت و بەدەستی خۆی باڵندە مردووەکان دەبات و بە مۆمیاکراوی دەیانهێنێتەوە. هێدی هێدی و ساڵ دوای ساڵ باڵندە مۆمیاکان تەواوی ژوور و ڕاڕەوەکانی ماڵی گوڵدانچی داگیردەکەن. ئاریان جەودەت دێت و وەک جاران بە هێمنی دەکەوێتەوە نیگارکردنی دیوارەکان. ماڵی گوڵدانچی بەجۆرێک پڕدەبێت لە تابلۆ سروشتییە شێتەکان و لە باڵندەی مۆمیاکراو و لە قەفەزی بولبولی غەمگین، مرۆڤ هەر کاتێک دەچێتە ناوی وادەزانێت پێی خستۆتە ناو جەنگەڵێکی دوور و بێهاوتاوە. پرۆشە و دکتۆر ڕەفعەت لەو ساڵانەدا بەجۆرێک سەرقاڵی کارن، بە چەشنێک لە ئیشی خەستەخانە و عیادەدا نوقمدەبن، هوزاری کورپیان بەشی هەرە زۆری کاتی خۆی لەگەڵ سەوسەن و باڵندەکاندا دەباتەسەر. سەوسەن لە دوای مردنی کامەرانەوە دەستدەکات بەوەی بایەخێکی بێوێنە بدات بەو منداڵە، ڕۆژ دوای ڕۆژ هەوای ناسینی دونیا و گەڕان بەزەویدا لەسەریدا سەوزدەکات. فیکرەت گوڵدانچی کە تا دێت زیاتر و زیاتر لەگەڵ باڵندەکاندا قسەدەکات و بەشێکی درێژی سەعاتەکانی خۆی لەگەڵ باڵندەکاندا دەباتەسەر، ڕۆژێک لەسەوسەن دەپرسێت، چۆن دەبێت کەسێک هەموو ژیانی خەونی بە جیهانەوە بینیبێت ئێستا لە کۆشکێکدا

خۆی دیلبکات و نەچێتەدەرەوە؟. سەوسەن پێیدەڵێت لەبەرئەوەی تەنیا لەم ماڵەدا دەتوانێت هەست بە گەورەیی دونیا بکات، لەدەرەوەی ئەم ماڵە هەموو شەقام و کوچەکانی ئەم شارە جگە لە بچوکی و تەسکی هیچی دیکەی بیرناخەنەوە. فیکرەت ئێستا ئارەزوویەکی نییە وەک سالان، کیژەکە هانبدات بچوکی ئەم شارە قەبووڵبکات، ئارەزوویەکی نییە لەم زیندانە تازەیە دەریبهێنێت کە باڵندە و مۆمیاکان بۆیان دروستکردوە، بە پێچەوانەوە هەستدەکات خۆشی هێدی هێدی بەرەو جێگایەک دوور لەم شەقامە سارد و بێرۆحانە پاشەکشەدەکات. کاتێک دەگەینە کۆتایی سەدەی بیست و پێشوازی لە سالی دوو هەزار دەکەین، فیکرەت گوڵدانچی زمانێکی تایبەتی بۆ قسەکردن لەگەڵ باڵندەکاندا دەخولقێنێت کە تەنیا خۆی تێیدەگات. لەگەڵ تێپەڕینی کاتدا فیکرەتیش ئیدی بۆ پرسەکان نەبێت زۆر کەم دەچێتەدەرێ. بەڵام وردە وردە دەبینێت وەک مردنی باڵندەکان پیاوانی نەوەی ئەویش یەکەیەکە دەکەون و دەمرن... هەندێ ڕۆژ ناچارە لە پرسەیەکەوە بچێت بۆ پرسەیەکی تر. وەک هەموو پیاوە بەتەمەنەکانی وەک خۆی کە لە پرسەکاندا لەسەر کورسی مزگەوتەکان دادەنیشێت و گوێ لە سورەتەکانی قورئان دەگرێت، جۆرە تێڕامانێکی فەلسەفی دەربارەی ماناکانی ژیان و مردن سەرقاڵیدەکات. فیکرەت لە دڵی خۆیدا دەڵێت مردن تەنیا یارییەکی خۆشی ئەم شارەیە کە هەموو بەباشی دەیزانین. هەمیشە کە لە پرسەکان دەگەڕێتەوە، بۆ ئەوەی کەمێک خەیاڵاتی مردن لەسەری خۆی دەربکات، بۆ ماوەی درێژ لەگەڵ باڵندەکاندا قسەدەکات.

لە سەرەتای سەدەی بیست و یەکدا ئێوارەیەک ئیبراهیم ئەسرینیش بەڕاستی ئیزرائیل دەبینێت، ئەو پیاوەی هەموو ژیانی ئیزرائیلی بەشێوەیەکی تایبەتی بینیبوو، لە ساتی مردندا، لەو دەقیقەیەدا کە بەڕاستی ڕووبەڕووی ئیزرائیل دەبێتەوە، تێدەگات کە بەدرێژایی ژیانی بە هەڵە مردنی بینیـ

ئەوەی هەمیشە لەبەردەمیدا هاتووە و چووە ئیزرائیلی ڕاستەقینە نەبووە، بەر لە مردنی فریای ئەوە دەکەوێت بە کچەکانی بڵێت تا ئێستا هەرچی خولیایەکی مردن لەسەریدا بووە، دەستکردی تەپوتۆز و تاریکی ئەم شارەبووە و پەیوەندییەکی بە مردنی ڕاستەقینەوە نەبووە. تەنیا لە ساتی مردندا تێدەگات کە هەموو ئەو ئیزرائیلانەی پێشتر بینیونی پەیوەندیان بە ئیزرائیلی خوداوە نەبووە، بەڵکو هەموویان فریشتەی تایبەتی ئەم شوێنە و ئەم شارە تاریکە بوون، ڕەنگە جوبرائیلی ڕەحمەت بووبن و پەیامێکی تریان هێنا بێت. لە پرسەکەی ئیبراهیم ئەسریندا، فیکرەت گوڵدانچی جارێکی تر ساقی مەحمود دەبینێتەوە، پیرێکی چەماوە و ماندوو کە لەو دوو ساڵەدا بارتەقای چەندین ساڵ پیربووە. ئەو ئێوارەیە ساقی مەحمود و فیکرەت گوڵدانچی پیاسەیەکی دوورودرێژ دەکەن، بەڵام بەر لەوەی ماڵاوایی لە یەکتربکەن، ساقی مەحمود داوای لێدەکات ڕێگای بدات ڕۆژێک بێت و باڵندەکان ببینێتەوە، بەتایبەت باڵندەکانی مەنسور کە ئەو بە پێچەوانەی زۆر کەسی ترەوە هێشتا ڕێزێکی قووڵی بۆی هەیە و بە عاشقێکی ڕاستگۆ و گەورەی دەزانێت. ساقی مەحمودی پیر لە ئێوارەیەکی ئەو هەفتەیەدا چوو بۆ سەیری باڵندەکان و لەبەردەم قەفەزەکاندا دەستیکرد بە گریان. سەوسەن بە هێمنی لێیپرسی «بۆ دەگری؟». ئەو لەوەڵامدا گووتی «بۆئەوە دەگریم کە لەم شارەدا دەمرم و هیچ شتێک لەسەر دونیای گەورە و بەرین نازانم، ئەوەشی دەیزانم پڕە لە هەڵە و نادروستی». لەو ئێوارەیەوە ساقی مەحمود و فیکرەت گوڵدانچی بوون بە دۆستێکی زۆر نزیک. زۆر ئێوارە ساقی دەهات بۆ سەیری باڵندەکان و بەوە سەرسامبوو کە دەیبینی فیکرەت بە زمانێکی تایبەتی قسە لەگەڵ باڵندەکاندا دەکات، لەو ماوەیەدا فێربوون ئێواران پێکەوە لەگەڵ یەکدا دانیشن و تاوڵەبکەن، تاکە شتێک کە هەردووکیان سوێندیان لەسەر خواردبوو نەیکەن باسی سیاسەت بوو، بەتایبەت باسی دوو حیزبە گەورەکەی وڵات، هەردووکیان

لـەو باوەڕەدابـوون هـەر مرۆڤێـک بتوانێـت غەمـی ئـەو دوو هێـزە لـە دڵ نەگرێـت، دەبێـت بـە بەختەوەرتریـن مرۆڤـی ئـەم مەملەکەتـە. سەوسـەن بـەوە بەختیاربـوو ساقی بێـت بـۆ ماڵیـان و لەگـەڵ باوکیـدا ببێتـە دۆسـت. هـەر لـە مـاوەی ئـەو چەنـد سـاڵەدا کەسـانێکی زۆر لەوانـەی لـەدەرەوەی نیشـتیمانەوە دەهاتنـەوە، نیـگاری ئـەو ڕێبـوار و کۆچبەرانەیـان بـۆ سەوسـەن دەهێنایـەوە کـە لەمسـەرەو سـەری زەویـدا بڵاوبووبوونـەوە و لـە هەمـوو جێگایەکـی دونیاوە وێنـە و نامـەی تایبەتیـان بـۆ دەنـارد. خەڵکانێکـی زۆر سوپاسـی سەوسـەنیان دەکـرد کـە لەگەیشـتن بـە ئومێـدی خۆیانـدا باڵندەکانـی ئـەو کۆمەکیکـردون. هاوینـی سـاڵی نەوەدوهەشـت و نەوەدونـۆ لێشـاوی سـەردانەوەی کۆچبـەرەکان بـۆ کوردسـتان گەیشـتە تروپکـی خـۆی، بەدرێژایـی ڕۆژان و شـەوانی هاویـن، سەوسـەن میوانـداری ئـەو دۆسـتانەی دەکـرد کـە نامـە و کاغـەزی ئەوانەیـان بـۆ دەهێنـا کـە لـە مسەرەوسـەری زەویـدا نیشـتەجێ بوویـوون، هەمـوو وێنـەی شـارەکانی خۆیـان بـۆ دەنـارد، وێنـەی ماڵەکانیـان، وێنـە تایبەتییەکانیـان لـە کاتـی گەڕانـدا بـە کوچـە و بازاڕەکانـدا، لـە کاتی سـەردانی باغچـە جیاوازەکانی ئاژەڵانـدا، نیـگاری ئـەو دورگـە و دەریـا و دەریاچانـەی ڕێگایـان تێیکەوتـووە. هەندێکیـان تکایـان لەسەوسـەن دەکـرد پەڕێکـی دیکەیـان لـە باڵنـدەکان بـۆ بنێرێـت، باڵنـدە غەمگینـە موقەدەسـەکان، وەک ئێسـتا ئێمـە ناومـان دەنـان، ئـەو باڵندانـەی چەنـد سـاڵ بـوو بـە گەروپەکی غەمگیـن دەیانخوێند. سەوسـەن ئەلبومێکـی زۆر گـەورەی بـۆ وێنـەکان کـردەوە، لـەو ئەلبومـەدا وێنـەی چەندین شـار و شـارۆچکە و ناونیشـانی جیـاوازی دونیـای تێدابوو، کـە سەوسـەن ڕۆژ دوای ڕۆژ کۆیدەکردنـەوە، شـەو دوای شـەو دەریدەهێنـان و پەنجـەی دەخستە سـەر وێنـە بێدەنگـەکان و چاویدەکردەوە و دەچـووە ناویـان، ئێسـتا لـە جاران ئاسـانتر دەیتوانـی بۆنبـکات و دەنگەکانیـش ببیسـتێت، دەیتوانـی چاوبکاتـەوە و بـە ڕاسـتی بۆنـی شـوێنە دوورەکان بـکات، هـاواری باڵنـدەکان ببیسـتێت، سەوسـەن ئێسـتا دەیتوانـی هەمـوو دونیا بهێنێتـە ناو کۆشـکی باڵندەکانەوە.

هەموو دونیا. بەڵام لەپاڵ ئەو میوانانەشدا بەردەوام ئاریان جەودەت و کەمال یەڵدا و فیکرەتی باوکی ڕادەسپێرێت، کتێب و ئەتڵەسی تایبەتی بۆ بکڕن، لە ماوەی چەند ساڵێکدا دووبارە ژمارەیەک کتێب دەهێنێتەوە بۆ ماڵ، کە زۆربەیان کتێبی تایبەتی گوڵ و باڵندە و جەنگەڵ و چیا و دەریاچەکانی دونیان. هوزار لە باوەشی پورە نەخۆشەکەیدا گەورەدەبێت، کە بەردەوام پەڕۆیەکی شینی بەسەرییەوە بەستوە و بەپەرداخێک چاوە کە بۆنی گەڵاچای بۆنداری لێدێت، بە دەم سەرئێشەیەکی هەمیشەیی و بە هەستی لاوازییەکی ئەبەدییەوە قسەی بۆ دەکات، کتێبەکانی پیشاندەدات، فێری ناوی لاتینی باڵندەکانی دەکات، فێریدەکات لە منداڵییەوە هەوڵبدات گوڵ لە ناو کتێبەکاندا بۆنبکات، باڵندە لە ئاسماندا بناسێتەوە، تەیرەکان بەپێی دەنگ جیابکاتەوە، ناوی شارەکان و ڕێگاکان و دوورگەکانی دونیای فێردەکات، لەو سەدان حیکایەتەی بۆ دەگێڕێتەوە کە کامەرانی سەلما لە شەوانی درێژی شووە کورتەکەیدا بۆی گێڕابووەوە. هوزار لە تەمەنی هەشت ساڵیدا بوو کاتێک دکتۆر ڕەفعەت سەرنجیدا کوڕەکەی ناوی لاتینی سەدان گوڵ و باڵندە دەزانێت، ناوی دەیان شار و دوورگەی لەبەرە کە ئەو نەیبیستون، دەزانێت کورتترین ڕێگا بەدەریادا لە نێوان ئەمریکای باکوور و باشووردا چییە. ئەوە تووشی ترس و تۆقانێکی کتوپڕی دەکات. دوای دەنگەدەنگێکی گەورە لەگەڵ پروشەدا کە گەلێک قاپی تێدا شکا و گەلێک پەرداخ لە سەر دیوارەکان زرمەیانکرد، دکتۆر بڕیاریدا ئیدی کوڕەکەی نەبات بۆ کۆشکی غەمگینی باڵندەکان و بیبات بۆ لای دایکی کە دەمێک ساڵ بوو داوای ئەوەی دەکرد کوڕەزاکەی لە سەر دەستی ئەودا گەورەبێت. دکتۆر کە ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر دەبوو بە پیاوێکی مۆن، کاتی زۆرتر و زۆرتری لەگەڵ نەخۆشەکاندا دەبردەسەر، لووت بەرزتر و توڕەتر دەبوو، پێیوابوو کە سەوسەن منداڵەکەی لە دونیایەکدا نوقمکردوە کە کەم و زۆر پەیوەندی بە منداڵییەوە نییە،

بەجۆرێک هەوای ناسینی دونیای خستۆتە سەرییەوە کە دەشێت منداڵەکە لە داهاتوودا لە دەوروبەری خۆی تێنەگات و توانای ژیانی تێدا نەبێت. دوورخستنەوەی منداڵەکە لە سەوسەن، هەردووکیانی تووشی نەخۆشییەکی گەورە کرد. لە هەموو ئەو ماوەیەدا سەوسەن لەگەڵ نەخۆشییە قورس و سەرئێشە بەردەوام و بێهۆشبوونە کتوپڕەکانیدا نەیهێشت دکتۆر ڕەفعەت سەیریبکات و وەک جاران دەرمانی بداتێ، دەبایە فیکرەت گوڵدانچی بەدوای دکتۆرێکی دیکەدا بگەڕێت و بیهێنێت بۆ ماڵەوە، لەو ماوەیەدا منداڵەکەش بەجۆرێکی ترسناک تووشی ڕشانەوە و لاوازی و سەرئێشە و لە هۆشخۆچوون هات... منداڵەکە لەو ماوەیەدا تەواو لە خوێندن دابڕا و نەیتوانی بچێتەوە بۆ قوتابخانە، ئەوە ژیانی دکتۆر ڕەفعەت و پروشەی وەها تێکدا، بەرنامەی کار و پەیوەندی هاوسەرییان بەجۆرێک تێکچوو کە یان دەبایە جیاببنەوە یاخود دەبایە منداڵەکە ببەنەوە بۆ لای سەوسەن. سەرسەختی و کەللەڕەقی دکتۆر دوای دوو مانگ گەیشتە کۆتایی خۆی و ڕۆژێک بڕیاریدا هوزار لەگەڵ پرۆشەدا بباتەوە بۆ کۆشکی باڵندەکان. ئەو ئێوارەیە دکتۆر بە پێچەوانەی سروشتی تووڕەی خۆیەوە، گەلێک بە ئەدەبەوە داوای لە سەوسەن کرد، شتی زۆر نەخاتە مێشکی منداڵەکەوە و خەیاڵی وا گەورە نەکات، دواتر نەتوانێت بژی. بەڵام سەوسەن زۆر بە ڕەقی سەیری دکتۆری کرد و بە وشکی گوتی «دکتۆر، کوڕەکە دەبێت دونیا بناسێت، نابێت وا تێبگات کە ژیان هەمووی ئەوەیە کە لەم شارەدا دەیبینێت». وەڵامەکەی سەوسەن لە ناخەوە هەمووانی ترساند، بەڵام نیگاکانی وەک هەمیشە بە چەشنێک بوون، کەم کەس دەیتوانی لە پێشدەمیدا دەنگ بەرزبکاتەوە و شتێکی پێچەوانە بدرکێنێت.

٥٦

باڵنـدەکان هێـدی هێـدی دەمـردن، دکتـۆر دڵشـاد مردنـی بەشـێک لـە باڵندەکانی دەگێڕایـەوە بـۆ تەمەنی سروشـتیان و مردنـی هەندێکـی دیکەشـی دەگێڕایـەوە بـۆ نەخۆشـی تایبەتـی و مردنـی ژمارەیەکـی دیکەشـی دەخسـتە سـەر ئەسـتۆی غـەم. ڕۆژێکیـان دکتـۆر بـە سەوسـەنی گـووت « باڵنـدەکان لـە مـرۆڤ زۆر غەمگینتـر دەبـن... باڵنـدەکان وەک ئێمـە دەگریـن و ڕۆحێکـی ناوەکیـان هەیـە ئۆقرەیـان لێدەبڕێـت و گینگڵیـان پێـدەدا». سەوسـەن لـەو چەنـد ساڵەدا تـەواو گەیشـتبووە ئـەو جێگایـەی بەڕاسـتی لە شـێوەی خوێندن و سروشـتی دەنگیانـدا هەسـت بـە غەمیـان بـکات، هەمیشـەش چەنـد ڕۆژێـک بـەر لـە مردنیـان هەسـتی بـە هاتنـی کۆتایـی دەکـرد. لـە سـەرەتای سـاڵی دوو هـەزاردا کۆتـری سـینە زامداریـش مـرد. سەوسـەن چەنـد هەفتەیـەک پێشـتر هەسـتی بـە نزیکبوونـەوەی مردنـی کردبـوو، بـەڵام ئـەوەی نائاسایی بـوو لـە سـاتی مردنـدا، لـە شـوێنی هەمـان ئـەو پەڵـە سـوورەی سـەر سـنگییەوە، چەند دڵۆپـە خوێنێکـی چـڕ هاتنـەدەرێ، کـە سەوسـەن دەسـتی لێـدا و بۆنیکـرد هەمـان ئـەو بۆنـە تایبەتییـەی کامەرانـی سـەلمای لێدەهـات، ئـەو بۆنـەی سەوسـەن لەگـەڵ هیـچ بۆنێکـی دیکـەی دونیـادا تێکەڵـی نەدەکـرد. ئـەو بـوو، بۆنـی کامـەران بـوو جارێکـی تـر لـە ڕێگای خوێنـی ئـەم کۆتـرەوە دەگەڕایەوە. کـە کەمـال یەڵـدا هـات باڵندەکـە بەرێـت بـۆ مۆمیاکـردن، سەوسـەن تـکای تیاکـرد زۆر ئـاگاداری بێـت و تایبـەت ڕەفتـاری لەگەڵدابـکات. دواتـر مۆمیاکەی

لەسەر مێزێک لە نزیکی سەری خۆیەوە دانا و هەموو شەوێک بەر لە خەوتن تەماشایدەکرد. لەدوای پێنج ساڵ لە کوشتنی کامەران، سەوسەن وەک گەڕابێتەوە بۆ قۆناغی پێش گەڕانەوەی داواکارەکانی هەندێ شەو وەک جاران، ئەلبومە کۆنەکانی بەنهێنی دەردەهێنایەوە و سەیری وێنەی داواکارەکانی دەکرد، وەک ئەوەی چاوەڕوانی گەڕانەوەیان بکات، وەک ئەوەی هێشتا هیچ کەسێکیان نەگەڕابێتنەوە و ئەم باڵندانە تەنیا زادەی خەوێکی درێژبن. لەوە بترازێت سەوسەن لەو چەند ساڵەدا تووشی دەردێک بوو کە زۆربەی ژنی تەنیای دونیا تووشی دەبن، ماوەی درێژ لە بەردەم ئاوێنەدا دەوەستا و قژی شانەدەکرد، هەندێجار بە سەعات بەردەوام دەبوو، بێئەوەی بەڕاستی خۆی لە ئاوێنەکەدا ببینێت، قژی دادەهێنا و خەیاڵی بۆ جێگایەکی تر و بیری بەرەو شوێنێکی تر پەڕیبوو، قژی دادەهێنا و دایدەهێنا و دایدەهێنایەوە، بەڵام لە بری خۆی باڵندەکانی دەبینی، لەبری خۆی ناو جەنگەڵ و دارستانە دوورەکانی دەبینی.

لەسەرەتای سەدەی نوێوە دوای ئەوەی هەر دوو حیزبە گەورەکەی وڵات بڕیاریاندا ئاشتببنەوە، هێدی هێدی ئاموونییەکان گەڕانەوە بۆ شاری ئێمە. ڕاستە زۆربەمان کوشتنی قەلەندەر و کامەرانی سەلمامان لە بیرنەکرد، بەڵام یادگارەکانی شەڕ بە چەشنێک تاڵبوون زۆربەمان دەمانویست برینی ئەو ڕۆژانە نەکولێنینەوە و سەری زامەکان دووبارە هەڵنەدەینەوە. لە کۆتایی ساڵی دووهەزاروسێدا هەموو ئاموونییەکان جگە لە خالید ئاموون هەموو گەڕانەوە بۆ شار، زۆربەیان خانووەکانیان وەرگرتەوە و چوونەوە سەر ئیشە کۆنەکانیان. لە ماوەی ئەو هەموو ساڵەدا خالید ئاموون پەیوەندی بە سەوسەن فیکرەتەوە نەکرد، جۆرە شەرمێکی قووڵ و ترسێکی قووڵتر لە ناوەوە دەیهەژاند. دوای کوشتنی کامەران، خالید بە قۆناغێکی بێدەنگی گەورەدا ڕابورد، بە خۆی و تاپۆرێکەوە پیاسەی دووردرێژی بە کێوەکاندا دەکرد، هەموو هەفتەیەک چەند جارێک دە

بۆ ڕاو، زیاد لە هەرجۆرە گیانەوەرێک باڵندەی ڕاودەکرد، گەرچی لە قسەو گفتیدا هەستمان بەشتێک نەدەکرد، بەڵام نیگا و سەیرکردنی بۆ باڵندەکان پڕبوون لە جۆرە کینەیەکی شاردراوە. هەرگیز گۆشتی باڵندە کوژراوەکانی خۆی نەدەخوارد، هێند هەبوو دەیهێنانەوە و دەیدا بە یەکێک لە پاسەوانەکانی و قسەیەکی لە زار نەدەهاتەدەرێ. خالید ئاموون زۆر زوو لە پلە حیزبییەکاندا سەرکەوت و بوو بە بەرپرسێکی کارای حکومەت، هەمیشە بە بێدەنگییەکی سەیرەوە کاریدەکرد، لە هەموو کۆبوونەوەی ئامونییەکاندا بەشداردەبوو بێئەوەی قسەیەکی ئەوتۆبکات، هەموو هەستیان بەو غەمگینی و حەسرەت و کینە گەورەیەی دەکرد کە بەرۆکی ژیانی بەرنادات. کەدوای یازدەساڵ بۆ یەکەمجار بە ئیشێکی گرنگی حکومەت گەڕایەوە بۆ شار، سەیرمان لێهات کە لە ناو ئەو هەموو ئوتێلە تازە و خۆشەدا کە لەو ماوەیەدا لە شارەکەماندا کرابووەوە، ڕاستەوڕاست چوو بۆ ئوتێلەکەی باوەجان، لەوێ باوەشی بە خاوەنە پیرەکەیدا کرد و لە هەمان ئەو ژوورەدا دابەزی کە یازدە ساڵ لەوەوبەر لێیدابەزیبوو، هەموو خۆزگەمان دەخواست بزانین خالید ئاموون لەو ژوورەدا چی دەکات، پارەیەکی زۆرمان دا بە یەکێک لە خزمەتچییەکان تا لە ناکاو خۆی بکات بە ژوورەکەیدا و بزانێت ئەم بەرپرسە باڵایەی حکومەتی نوێ لەوێ چیدەکات، سەیرمان لێهات کە کوڕەی خزمەتچی بە پەشۆکاوی هاتەخوارێ و پێیگوتین خالید ئاموون لەسەر هەمان ئەو کورسییە کۆن و تەنهایەی جاران دانیشتووە و دەگری، ئەو پیاوەی خەریکبوو لە هەموو وڵاتدا دەبووە هێمای وشکی و دڵڕەقی، دوای ئەو هەموو ماوەیە هاتبووەوە بۆ ئەوەی لێرەدا بگری، لەو ساتەدا ئیتر دڵنیابووین کە یازدە ساڵە خالید لە ڕووی ڕۆحییەوە لەو چرکەیەدا وەستاوە و ناتوانێت بەجێیبهێڵێت. کە لە ئوتێلەکەی باوەجان دابەزی پاسەوانەکانی ئێمەیان دوورخستەوە و نەیانهێشت زۆر لە نزیکەوە بیبینین، بەڵام کە

سوار ئۆتومبیلەکانیان بوون ئێمەش دووراودوور بە ماشێنەکانمان دوایان کەوتین. ئەو ڕۆژە خالید ئاموون خۆی و پاسەوانەکانی بەرەو باکووری شار و بە ئاراستەی کۆشکی باڵندە غەمگینەکان بەڕێکەوتن. هەموو واماندەزانی دەچێت بۆ لای سەوسەن فیکرەت، بە جوانیشمان دەزانی لە جوانترین بێوەژنی شارەکەمان بپرسێتەوە و سەردانێکی کورتیبکات و هەوڵبدات شتێک لەو غەم و خوێنە بتەکێنێت کە لەسەر هەموو چیرۆکەکە نیشتووە. بەڵام بینیمان لە نزیک کۆشکی باڵندەکانەوە وەستا، لەو دیو دیوارەکانی کۆشکەوە گوێی لە دەنگی باڵندە غەمگینەکان گرت، کە ئەوکات خەریکبوو دەهاتنە کزی. چەند دەقیقەیەک لەوێ وەستا و تەنیا سەیری دیوار و پەنجەرەی کۆشکەکەی کرد، هەموو دەمانزانی چ ئازاربەخشە مرۆڤ لەم دیو دیوارەکانی ماڵی مەحبوبەیەکی کۆنەوە بوەستێت و نەتوانێت بچێتە ژوورێ، دەمانزانی چەندە سەختە مرۆڤ هەموو ژیانی حەسرەتی ئافرەتێک لە دڵیدا هەڵگرێت. لەگەڵ ئەوەی هەموومان بە بەرپرسی سەرەکی کوشتنی کامەرانی سەلمامان دەزانی، بەڵام لەو چرکەی بێکەسی و بەدبەختییەدا کە لەمدیو دیوارەکانی کۆشکەوە وەستابوو، کسپە لە دڵمانەوە هات بۆی و گریانمان بۆی دەهات. کێ چوزانێت، ڕەنگە سەوسەن حەزیکردبێت ببینێتەوە، ڕەنگە چەندین پرسیاری هەبووبێت لێیبکات، ڕەنگە گەر جورئەتیبکردایە و لەدەرگاکەی بدایە، دواجار هەموو شتەکان بگۆڕابانایە. هەموو دەمانزانی ئەوە دوا فرسەتی ژیانێتی تا دوا هەنگاو بنێت بۆ گەیشتن بەسەوسەن، بەڵام بێئەوەی لەدەرگا بدات سوار ئۆتومبیلەکەی بووەوە و ئەو کوچەیەی جێهێشت و ئیدی هەرگیز نەماندی بگەڕێتەوە. دواتر زۆرمان هەوڵدا لە ڕێگای پرۆشە و کچانی دیکەی خێزانی گوڵدانچییەوە بزانین خانمی باڵندەکان چۆن بیر لە خالید ئاموون دەکاتەوە، بەڵام هەموو دڵنیایانکردینەوە کە سەوسەن لەو ڕووەوە هیچ شتێک ناڵێت و ئامادە نییە هیچ حەرفێک بدرکێنێت.

٥٧

لـە سـاڵی ٢٠٠٢ دا سـاقی مەحمـود خوشـکەکەی مـرد و لەسـەر داوای فیکـرەت گوڵدانچـی گواسـتییەوە بـۆ نـاو کۆشـکی باڵنـدە غەمگینـەکان، لـە ڕاسـتیدا ماڵەکـە هێنـد گەورەبـوو جگـە لـە سـاقی چەندیـن کەسـی دیکەشـی دەگـرت، بـەڵام سـاقی بەجۆرێـک دەسـتکورت بـوو، گـەر گوڵدانچـی دەسـتی نەگرتبایـە مـرۆڤ نازانێـت چـۆن و لـە کـوێ وندەبـوو. هاتنـی سـاقی بـۆ کۆشـکەکە کەمێـک ژیانـی سەوسـەن و هـوزار و فیکـرەت گوڵدانچیشـی پڕکـرد. ئیـدی بەیانیـان پێکـەوە بەرچاییاندەکـرد، هەمیشـە پرۆشـە بـازاڕی بـۆ دەکـردن، کـە وەک ژنێکـی بەهێـز و گورجوگـۆڵ ئیشـیدەکرد، بەسـەرێک لـە خەسـتەخانە ئەهلییەکـەی دکتـۆر ئیشـی حیسـاباتی دەکـرد و بەسـەرێکی دیـش دەبایـە ئـاگای لـە باوکێکـی پیـر و خوشـکێکی نەخـۆش بێـت کـە وەک خـۆی دەیگـووت «لـە نـاو کۆمەڵێـک تەیروتیـوردا چەقیـوە و نایەتـەدەرێ». هەندێجـار لـە ماندووبوونـدا دەگریـا، ڕایدەکـرد بـۆ لای کچـە پورەکانـی، بـۆ لای مریـەم گوڵدانچـی کـە لـە لابۆرێکـی گـەورەی پشـکنینی پزیشـکی کاریدەکـرد و سـکاڵا زۆرەکانـی خـۆی لـە دەسـت دونیـا دەردەبـڕی، لـە دەسـت مێردەکـەی کـە کاری پزیشـکی گۆڕیـوە بـۆ کاسـبییەکی تەماحکارانـە، لەدەسـت نەخۆشـەکان کـە نازێکدەکـەن لـە توانـای ئەمـدا نییـە بیکێشـێت، لـە دەسـت خوشـکێکی نەخـۆش و ڕەنـگ زەرد و بێدەنـگ کـە هیـچ کـەس ناتوانێـت خەیاڵـی بخوێنێتـەوە، لەدەسـت باوکێـک کـە فێـری زمانێـک بـووە

باڵندەکان نەبێت کەس تێیناگەن، لە دەست شارێک کە تادێت جەنجاڵتر و بێڕەحمتر دەبێت. تاکە دڵنەوایی ئەوە بوو کە ئێستا دەتوانێت بەباشی ماشێن لێبخوڕێت و خێرا لە نێوان هەموو جێگاکاندا بێت و بچێت. بەیانیان کە دەگەیشتە کۆشک و گوێی لە دەنگی غەمگینی باڵندەکان دەبوو، سەیری لێدەهات چۆن ئەو باڵدارە دڵخۆشانەی کە سەرەتا جریوەیان مرۆڤی دەهێنایە سەما و هەتا پیاوێکی کەمدووی وەک دکتۆر رەفعەتی دەگەشاندەوە و دۆخێکی ڕۆحی نوێی پێدەبەخشی، بەو چەشنە وەرگەڕان و ئێستا ڕۆژ دوای ڕۆژ غەمگین و غەمگینتر دەخوێنن. بەڵام کە دەهاتە ناوماڵەکە کە هەمووانی دەبینی لەسەر مێزی نانخواردنی بەیانی چاوەڕوانی هاتنی ئەو دەکەن، کە هوزاری دەبینی باوەش بە پورە سەوسەنیدا دەکات و هەواڵی باڵندەکانی لێدەپرسێت، هەناسەیەکی قووڵی هەڵدەمژی، هەستی بە گەورەیی و قووڵی ژیان لەم کۆشکە گەورەیەدا دەکرد. دوو سێ جار لە مانگدا ساقی مەحمود و گوڵدانچی هەر لە بەیانییەوە دەچوونە دەرێ، پێکەوە هەموو شار دەگەڕان، چاخانەکانیان بەسەر دەکردەوە، دەچوونە بازاڕی کۆنەفرۆشان، ماوەیەک لە ناو باڵە و بۆنی شێداری جلی کۆندا ونەبوون، دواتر دەچوون بۆ یەکێک لە چێشتخانەکان و نانیان دەخوارد، لەگەڕانەوەدا دەچوون بۆ بازاڕی ماسیفرۆشان و ماسییەکی گەورەیان دەکڕی و شەو لە ماڵ دەیانبرژاند. سەرەتا ساقی مەحمود باوەڕی نەدەکرد کە فیکرەت گوڵدانچی بە ڕاستی بتوانێت قسە لەگەڵ باڵندەکاندا بکات، بەڵام دواتر ئەو چیرۆکە سەیرانەی فیکرەت لەسەر باڵندەکان و ژیانیان و شوێنیان دەیگێڕایەوە بە جۆرێک سەیر و ڕاستەقینە دیاربوون، ساقی گەیشتە ئەو بڕوایەی کە فیکرەت تەواو لە باڵندەکان تێدەگات.

لە بەهاری ساڵی ٢٠٠٣ دا کە سەدام حوسەین ڕوخا و ئەمریکییەکان هاتنە ناو وڵاتەکەوە، شارەکانی ئێمە تاقە شاری سەر ئەم ئەستێ

بوون کە هاتنی ئەمریکییەکان و هەرەسی سەدام حوسەینیان لە دڵەوە پێخۆشبوو، دواجار هیچ کەس وەک ئێمە لەسەر ئەم ئەستێرەیە دڵڕەقی ئەو پیاوەی نەبینیبوو، سەوسەن ئەو وەرزە وەک شێت گەڕایەوە بۆ بەر تەلەفزیۆنەکان و لە قووڵایی دڵەوە ڕوخانی سەدام حوسەین شادومانیدەکرد، بەڵام تەنها کەسی شارەکەش بوو هەستی بە نزیکبوونەوەی تۆفانێکی ترسناکی ئاگر دەکرد. لە کۆتایی ساڵدا بەر لەوەی سەدام حوسەین بە خۆی و ریشە درێژەکەیەوە لە چاڵەکەدا بگیرێت، باڵندەکانی خانم وەک ئەوەی نەیانەوێت ئەو ڕۆژە تاریک و ڕەشانە ببینن کە چاوەڕوانی وڵاتەکە دەکات، هێدی هێدی ژمارەیان ڕووەو کەمبوون دەچوو. فیکرەت گوڵدانچی مردنی باڵندەکانی وەک مردنی خەونی هەموو وڵاتەکە دەبینی. لە کۆتایی ساڵدا کەمتر لە پەنجا باڵندە لە قەفەزەکاندا مابوون، بەشێکی زۆری بولبولە بچکۆلە و باڵندە دەنگخۆشەکان مردبوون، لەگەڵ ئەوەشدا هەر کەسێک بە بەردەم کۆشکدا بڕۆیشتبایە گوێی لە دەنگی باڵندەکان دەبوو، بەڵام هەموو سەرنجمان دا کە دەنگەکان مانگ دوای مانگ کزتر و کزتر دەبن. هەندێ شەو سەوسەن وای بەخەیاڵدا دەهات کە گوێی لە دەنگی باڵندەیەکی مۆمیایە لە جێگایەک لە جێگاکانی کۆشکەکەوە هەڵدەستێت، هەڵدەستا و ژووراو ژوور دەڕۆیشت، بەڵام هیچی نەدەبینی و هیچی نەدەبیست... لەگەڵ ئەوەشدا هەموو شەوێک ئەو دەنگە نامۆ و سەیرانە لەسەریدا زیندوودەبوونەوە. زۆرجار وای هەستدەکرد باڵندەکان لە جیهانێکی ترەوە، لە شوێنێکی ترەوە بانگیدەکەن، بەڵام هەندێجاری دیکەش هۆی ئەو دەنگانەی دەگێڕایەوە بۆ گیرخواردنی خۆی لە ناو زنجیر و قەفەزەکانی ڕابوردوویەکی تاڵ و کوشندەدا.

لە ساڵی ٢٠٠٦ دا ڕۆژێک مەنگوڕ گەڕایەوە بۆ شار... سەر و ریشێکی سپی هێشتبووەوە، زۆر لە جاران لاوازتر بوو. بەپێچەوانەی چاوەڕوانی هەموومانەوە، لەبری ئەوەی بەجلە دێرینە کوردییەکانییەوە دەربکەوێت،

بە چاکەت و پانتۆڵێکی کۆنەوە لەبەردەم چایخانەی پەپولەی ئازاددا دەرکەوت، کراسێکی سپی لەبەردابوو کە قۆپچەکانی سەرەوەی کرابوونەوە و تۆپەڵێک مووی سپی لە سنگییەوە هاتبووەدەرێ. دوای دەساڵ ژیان لە غەریبیدا بووبوو بە پیاوێکی بێدەنگ کە دەموچاوی هەندێکمانی لەبیربوو و هەندێکی دیکەشمانی نەدەناسییەوە. ئەو کات قەپۆز جوقلی بووبوو بە فەرمانبەرێکی گرنگ لە یەکێک لە فەرمانگەکانی بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش، سامانی کیسرا بووبوو بە دەموچاوێکی ناسراو هەندێجار لە تەلەفزیوندا دەردەکەوت و باسی «وەبەرهێنان» و «پلانی گشتی بۆ کێشەی نیشتەجێبوون» و ئەوجۆرە شتانە دەکرد، تا دەیتوانی خۆی لە ڕابوردوو بە دوور دەگرت و نەیدەویست کەس هیچ شتێک دەربارەی جارانی ژیانی بدرکێنێت و لاپەڕە کۆنەکانی هەڵبداتەوە، هوشەجوجە ریستورانێکی مۆدێرنی کردبووەوە کە هەرزانترین خواردن تێیدا بەرابەر سی دۆلاری ئەمریکایی دەوەستا. کە مەنگوڕ هاتەوە هەموو وامان دەزانی کە ئەوان دێن بۆ لای و دوای ئەو هەموو ساڵە داوای لێبوردن و گەڕانەوەی دۆستایەتی دەکەن، بەڵام هیچ کەسیان مەنگوڕیان لە بیرنەبوو. بەڵام بەدیوێکی دیشدا ئێمە واماندەزانی کە مەنگوڕ لەم دەساڵەدا هەموو ڕابوردووی لەبیرکردبێت، کەچی سەرسامبووین کە زانیمان ئەو لە هەموو ئەو ماوە درێژەدا جگە لە ڕابوردوو بیری لە هیچ شتێکی تر نەکردۆتەوە، کە گەڕایەوە بۆ چایخانەکە وەک جاران چەقۆیەکی کۆنمان پێبینی کە دەیگووت چەقۆکەی یوسف کەویارە. دیاربوو ئەو چەقۆیەی بە هەموو زەویدا گێڕاوە، ئێستاش لە گیرفانی قاتە خۆڵەمێشییە کۆنەکەیدا وەک هێمای وەفا بۆ سەردەمێکی بەباچوو هەڵیگرتبوو. لە یەکەم ئێوارەی دەرکەوتنییەوە بە ئێمەی گووت کە هاتۆتەوە بۆ ئەوەی لێرە بمرێت.

لە ئێوارەی ڕۆژی دووهەمدا بینیمان کە چوو بۆ کۆشکی باڵندە غەمگینەکان، هوزار دەرگاکەی لێکردەوە، بە دەنگێک کە پڕی حورمەت

تــەواو بــوو داوای لێکــرد سەوســەن خــان ئاگاداربکاتــەوە کــە میوانێکــی دووروڵاتــی هاتــووە کــە ناتوانێــت بێپرۆخســەتی ئــەو پــێ بخاتــە ئــەو دیــو دەرگاکــەوە. بــۆ ئێســتێکی کــورت سەوســەن نەیناســییەوە، سەوســەن لــەم دیــو ئاســنی دەرگاکــەوە و ئــەو لــەو دیــو ئاســنی دەرگاکــەوە وەســتابوون، بەرلــەوەی تــەواو بیناسێتەوە، سەوســەن هەســتی بــە بۆنێکــی ســەیرکرد، بۆنــی پیاوێــک کــە ماوەیەکــی درێــژ لــە قــەراغ دەریایەکــی گــەورە ژیــاوە، پیاوێــک بۆنــی دەســاڵ ژیانــی لــە گوندێکــی هۆڵەندیــدا لێدەهــات کــە دەکەوتــە ســەر کەنــاری دەریــا، دەســاڵی ڕێــک مەنگــوڕ بــە تەنیــا لــە کەنــاری ئــەو دەریــا گەورەیــەدا ژیابــوو، دەســاڵی ڕێــک هەمــوو ڕۆژێــک چەنــد ســەعاتێک ســەیری دەریــای کردبــوو، بۆنێکــی تایبەتــی گرتبــوو کــە تەنیــا سەوســەن دەیتوانــی بیناسێتەوە. سەوســەن بــەو دەنگــە ناســک و نەخۆشــەی کــە تێپەڕینــی ســاڵان و پیربوونــی دونیــا کاری تێنەدەکــرد، گــووتــی «ئــاه مەنگــوڕ، ئــەو هەمــوو ســاڵە لــە کــوێ بوویــت، هەمــوو وامــان دەزانــی مردوویــت». مەنگــوڕ لەســەرەخۆ گووتی «سەوســەن خــان، دوێنــێ گەڕامــەوە، لەوســەری زەوی بــووم، لــە جێگایــەک نزیــک لــە قوونــی دونیــاوە، لــە قــەراغ بەحرێکــی گــەورە... ئــا سەوســەن خــان، هــەر هاتــم لــە دەرگاوە ڕێــز و حورمەتێکــی بچوک نیشــانبدەم و ســڵاوێکی کورت بکــەم». ئــەو بــۆن دەریایــەی کــە لێیدەهــات، وەهــا توندبوو، سەوســەن دەســتی بــرد و بــە هێمنــی بــەرەو ئــەو دیــو دەرگاکــە ڕایکێشــا و گــووتــی «مەنگــوڕ، وەرە ژووری، لــەم دە ســاڵەدا دونیــا وەهــا گــۆڕاوە دەتوانــم لــە هەمــوو شــتێک ببــورم...». بینینــی مەنگــوڕ، هــەر یــەک لــە فیکــرەت گوڵدانچــی و ســاقی مەحمــودی حەپەســاند کــە لــە هەیوانــی کۆشــکەکەدا لەســەر مێزێــک پێکــەوە بەســەر تاوڵەیەکــی کۆنــدا نوشــتابوونەوە و لــە گەرمــەی زار هەڵدانــدا بــوون. لــەو چرکــە ســاتەدا کــە هەمــووان ســەیری یەکتریــان کــرد، کــە نیــگاکان لــە یــەک گیربــوون و چــاوەکان تەماشــای یەکدیــان کــرد، هەمــوو تێگەیشــتن کــە زەمــان ســورێکی گــەورەی خــواردوە، جیهــان بەجۆرێــک وەرچەرخــاوە شــوێنێک

بۆ ڕقە کۆنەکان و جێگایەک بۆ چیرۆکە بەباچووەکانی نێوانیان نەماوە، وەک ئەوە بوو زەمان لەم پیرییەدا سەرلەنوێ لە ئاوێکی نوێی هەڵکێشابن و دووبارە دروستیکردبێتنەوە، ڕووداوەکان بە چەشنێک هەموویانی هاڕیبوو، جێگایەک بۆ کینە تایبەتی و بچوکەکانی نێوانیان نەمابوو، نائومێدییەکانی ژیانیان بە جۆرێک گەورەبوو کە دەبایە لە چاوی یەکدا بۆ کەمێک ئومێد بگەڕێن... کە ساقی و مەنگوڕ باوەشیان بە یەکدا کرد، لای فیکرەت گوڵدانچی باوەشەکەیان لە ئاشتبوونەوەی دوو پیاوی زیندوو نەدەچوو، بەڵکو لە ئاشتبوونەوەی دوو لاشە دەچوو. چەند ڕۆژێک دواتر کە هەر سێکیان پێکەوە لەسەر بەرچایی بەیانی دانیشتن، فیکرەت بە پێکەنینەوە پێیگووتن «ئەوەی ئێمەی کردوە بە دۆست، نزیکبوونەوەی مردنە».

سەوسەن و فیکرەت گوڵدانچی هەرگیز ئەوەیان لە بیرنەکرد کە ئەم کۆشکەی لە ناویدا دەژین کۆشکی مەنگوڕە، چەند ساڵێکی زۆر هەوڵیاندا شوێن و هەواڵی لە گەڕیدە جیاوازەکانی دونیاوە بزانن کە لەملاولای زەوییەوە دەگەڕانەوە بۆ شار، بەڵام هیچیان دەست نەکەوت. ئەو ڕۆژە کە دەرکەوتەوە هەر دووکیان خۆشحاڵ بوون و پێشنیازی ئەوەیان کرد، لەم کۆشکە گەورەیەی خۆیدا لەگەڵیاندا بژی. هەڵبەت مەنگوڕ هیچ جێگایەکی نەبوو، خۆشحاڵ دەبوو، لێرەدا لە شوێنێکی وا هێمندا بژی. لە هەمان شەودا تاکە جانتاکەی هەڵگرت و هات بۆ کۆشکی باڵندە غەمگینەکان و لە ناو مۆمیاکاندا شوێنێکی بۆ خۆی ڕێکخست.

کە بەیانیان هەر سێکیان لەسەر مێزی بەرچاییەکە دادەنیشتن، سەوسەن وەک سێ باڵندەی مۆمیای گەورە دەیبینین... سێ پیرەمێرد بوون کە پێکەوە وەک سێ تارمایی بە ژوورەکانی کۆشکدا دەهاتن و دەچوون، هەموو ڕۆژێک چەند جارێک بە هەموو ژوورەکاندا دەگەڕان. مەنگوڕ بەردەوام چیرۆکی بۆ دەگێڕانەوە، لە شەوی یەکەمدا چیرۆکی جۆرە مەلێکی بۆ گێڕانەوە کە بە «باڵندەی پەنابەر» ناوبانگ

دەرچووبوو، مەلێک بوو گوایە لە تورکیاوە تا ئەورووپا دوای پەنابەرە کوردەکان دەکەوێت. چیرۆکی خالیدی مەمەچاویازی بۆ گێڕانەوە کە جووتێک باڵندە وڵاتە و وڵات تا نەرویج لەگەڵیدا فڕیون. مەنگوڕ گووتی «خالید لە هەر جێگایەک بایە، ئەو جووتە تەیرە دەیاندۆزییەوە، جووتێ تەیری بچکۆلەبوون... ئێوە خالید ناناسن، من لە دوو جێگای سەفەرەکەمدا خالیدم لەگەڵدا بوو، من باوەڕم بە حیکایەتی ئەو تەیرانە نەکرد، تا شەوێکیان لە سالۆنیک لە ماڵی ناسیاوێک خەوتبووین، خالید هەمیشە بەدەمدا دەخەوت، کە هەستام بینیم هەر دوو باڵندەکە لەسەر قوونی نیشتبوونەوە. ئەوە یەکەمجاربوو ئەو تەیرانە ببینم، بەڵام دواتر ئەو تەیرانەم لای پەنابەری تریش بینیوە، پانەبەرم بینیوە لە گیرفانیاندا مەل هێلانەیکردوە، تێدەگەن لە گیرفانی سەرەوە یان خوارەوەی چاکەتەکانیاندا جووجکی خۆیانیان هەڵهێناوە...».

مەنگوڕ لە ڕۆژی یەکەمەوە لە ڕێگای ئەو چیرۆکانەوە جێگای خۆی لە ماڵی سەوسەندا کردەوە. پیری زۆر کاری لە یادەوەری و فەنتازیاکانی نەکردبوو، لەگەڵ دوو پیرەکەی تردا بە ناو ماڵەکەدا دەگەڕا، باڵندەکانی بەسەر دەکردەوە، ئاوی بۆ دەگۆڕین، لەگەڵ هاوڕێکانیدا تاوڵەیدەکرد، لەگەڵیاندا دەچووە ناو شار، لە چایخانە جیاوازەکان دادەنیشت، کە دەچوونە بازاڕی ماسییەکە، خۆی وەک ماسی ناسێکی شارەزا پیشاندەدا. گەر ماسیفرۆشەکان گومانیان لە توانای بکردبایە، دەیگووت «کوڕی باوکم وەرە بۆنی دەستم بکە، بۆنی قوونم بکە، ئێستاش بۆنی دەریای لێدێت، تۆ دەتەوێت من فێری ماسی ناسی بکەیت؟». شەوان لە هەیوانی ماڵەکەدا هەر سێکیان سێ بەتانیان دەدا بە خۆیاندا و دادەنیشتن، سەیری ئەستێرەیان دەکرد و گوێیان لە خوێندنی دوا باڵندەکانی کۆشکەکە دەگرت. سێ باڵندەی پیر بوون... سێ باڵندەی پیر کە زەمان نەوەک کەمال یەڵدا مۆمیایکردبوون.

٥٨

لەو چەند ساڵەی دواییدا ئاریان جەودەت ڕۆژانە دەهات بۆ کۆشک، بەڵام ساڵ دوای ساڵ بێدەنگتر و بێدەنگتر دەبوو، هونەرمەندێکی ناوازە بوو کە جگە لە سەوسەن فیکرەت بینەرێکی دیکەی لە دونیادا نەبوو. بەیانیان بە خۆی و جانتای بۆیە و فڵچەکانییەوە دەهات و لەسەر یەکێک لە دیوارەکانی کۆشکەکە دەستی بە نیگارکێشان دەکرد، لەو چەند ساڵەی دواییدا زۆربەی جار خۆی نیگارەکانی هەڵدەبژارد، هەمیشە دەستەسرێکی سووری تەنکی بە گەردنییەوە دەبەست و کاسکێتێکی سەوزی لەسەر دەکرد و لە کۆشکی باڵندە غەمگینەکاندا بێپرسیار دەردەکەوت. وەک هەمیشە ڕۆژانە چەندجارێک لەگەڵ سەوسەندا دادەنیشت و چای دەخواردەوە. چەند ساڵ بوو ئەو چایە نەبێت کە سەوسەن لێیدەنا و پڕیدەکرد لە گەڵای بۆندار لە هیچ شوێنێکی تر چای بۆ نەدەخورایەوە. هێدی هێدی ئاریان بووبوو بە بەشێک لە کۆشکەکە. هەندێ شەو تا بەیانی لە کۆشکەکەدا دەمایەوە و نیگاریدەکێشا، سەوسەن هەمیشە بۆ ماوەی درێژ بەدیاریەوە دادەنیشت و سەیریدەکرد، بەڵام هەندێ جاریش لێدەگەڕا بە تەنیا ڕەسمبکات. هەندێ شەو بەدەم خەوەوە هەڵدەستا و سەیری لێدەهات کە ئاریانی دەبینی لە جێگایەک لە جێگاکانی کۆشکەکەدا مەستانە نیگاردەکات. بە نۆبەت دیوار دوای دیوار نەخشیدەکرد، کە ئیدی شوێنی بەتاڵ نەدەما نیگارێکی کۆنی

بۆیەی سپی دادەپۆشی و لەسەرەوە دەستی پێدەکردەوە. هەندێ ڕۆژ هەر سێ پیاوە پیرەکە، سێ کورسیان دادەنا و سەیریاندەکرد، بەلاّم ئاریان دڵنیابوو ئەم سێ پیرە ناتوانن وەک سەوسەن تێبیگەن.

کە لە ساڵی دووهەزاروچوارەوە جەنگ لە عێراق ڕەوتێکی شێتانەی وەرگرت، سەوسەن بەردەوام لە نیگاری تەقینەوە و لاشەی سووتاوی سەرجادەکان هەڵدەهات و لە وێنەکانی ئاریاندا نوقمدەبوو. بەردەوام لە خۆی دەپرسی کەی سێبەرەکانی مەرگ دەگەنە ئەم شارە. لەو ماوەیەدا تەنیا ئەوەی لە خەیاڵدا بوو هوزار لە جەنگەکانی ئێستا و سبەی ڕزگاربکات. ئەو وێنەیەی کە دەشێت سبەینێ هوزار گەورەبێت و بیبەن بۆ جەنگ، دەشێت گەورەبێت و تەقینەوەیەکی شێت لەسەر شەقامێکی ئەم وڵاتەدا بیکوژێت، شێتیدەکرد. هوزار لەگەڵ گەورەبوونیدا پتر لە دونیای پورە غەمگینەکەیدا نوقم دەبوو. کە تەمەنی بوو بە دوازدە ساڵ لەگەڵ سەوسەندا سوێندیان خوارد کە چیتر نهێنی خۆیان ئاشکرانەکەن و ئەوە دەرنەخەن کە سەوسەن لە ژێرەوە ڕۆژ دوای ڕۆژ زیاتر و زیاتر دونیای دوور لای هوزار شیریندەکات. لەو تەمەنەوە هوزار فێربوو کە خۆی لە بەردەم ڕەفعەتی باوکیدا بکات بە کەسێکی بێئاگا و نەزان، نەبا لە سەوسەنی دووربخاتەوە. هوزار قوتابییەکی زیرەک نەبوو، بەلاّم ناوی لاتینی هەموو گوڵ و باڵندەکانی دونیای لەبەربوو، ئەو چەند ساڵە سەوسەن هەمیشە لەسەر ئەتڵەسە گەورەکان، لە ڕێگای وێنە تایبەتییەکانی خۆیەوە، بەڕێگای حیکایەتەکان، زۆر شتی لەسەر جیهان فێرکردبوو. کە هوزار تەمەنی بوو بە چواردەساڵ تەنیا ئومێدی پوری ئەوەبوو لەم شارەی دووربخاتەوە، لەو جەنگە زۆر و نادیارانەی دووربخاتەوە کە دەشێت سبەی سەر هەڵبدەن. کوڕەکە خۆشی هێدی هێدی خەونی سەفەرێکی دوورودرێژ لە خەیاڵیدا سەری هەڵدەدا... باڵندەکانیش هەمیشە هێدی هێدی دەمردن... شەوێکیان هوزار بە پوری

گووت «پورە سەوسەن، لەگەڵ مردنی دوا تەیردا، من لەم شارە دەڕۆم و بە دونیادا دەگەڕێم و باڵندەی ترت بۆ دەهێنم». سەوسەن بە هێمنی دەستی خستە سەر دەمی و گووتی «کە باڵندەکان هەموو مردن تۆ دەڕۆیت، تێگەیشتیت... کە باڵندەکان هەموو مردن، من دەتبەم و ڕێگات پیشاندەدەم و تۆ خۆت دەڕۆیت، بەڵام باڵندە ناگریت، تێدەگەیت... لەوانەیە تا تۆ دەگەڕێیتەوە پورە سەوسەن لێرە نابێت. بەڵام هەرچییەک بوو، لە هەر کوێی دونیا بوویت نامە بۆ دایکت دەنوسیت، تێدەگەیت زەوی دەگەڕێیت و گوێ لە دەنگی باڵندەکان دەگریت... گرنگترین شت ئەوەیە لەم وڵاتەدا نەبیت و شەڕنەکەیت».

لە کۆتایی ساڵی دووهەزاروحەوتدا تەنیا پێنج باڵندەی زیندوو مابوون، کە دەنگیان بە ئەستەم دەگەیشتە ئەو دیو دیوارەکانی کۆشک، ئێمە هێدی هێدی هەستمان بە کزبوون و نەمانی دەنگی باڵندەکان دەکرد، هەندێکمان ڕوخسەتمان لە کەمال یەڵدا وەردەگرت کە بەرلەوەی باڵندە مۆمیاکان بباتەوە بۆ کۆشک نیگایەکیان بکەین، ئەو ڕۆحسوکانە دەرفەتی ئەوجۆرە نیگایەی پێدەداین، بێئەوەی بهێڵێت وێنەی باڵندەکان بە کامێرا دیجیتالە نوێکانمان بگرین. لە هاوینی ئەو ساڵەدا زۆر کەس لە سەر تەلەفونە دەستییەکانیان، کورتە کلیپێکیان بۆ هات کە کەمال یەڵدا لە کاتی مۆمیاکردنی کونەپەپویەکی قەشەنگدا پیشاندەدات، دیاربوو کەسێک لەوانەی یەڵدا متمانەی داونەتێ، بێئاگای خۆی تۆماریکردوە، ئەو کورتە ڤیدیۆیە هۆکاری گەورەی ئەوەبوو یەڵدا هەموومان دەربکات و نەهێڵێت ئیدی باڵندەکان ببینین. لەگەڵ مردنی هەموو باڵندەیەکدا سەوسەن لاوازتر و لاوازتر دەبوو، هەر سێ پیاوە پیرەکە هەستیاندەکرد کە نزیکبوونەوەی باڵندەکان لە کۆتایی کاریگەرییەکی گەورەی لەسەر سەوسەن هەیە، شەو دوای شەو لە ژێر تیشکی مۆمەکاندا، لە ژێر شەقی زەردی گڵۆپە کزەکاندا ڕەنگ زەردتر دەردەکەوت. مەنگور

ئەوەی دڵی خۆشبکات شەوان لە تەنیشت قەرەوێڵەکەیەوە دادەنیشت و چیرۆکەکانی خۆی بۆ دەگێڕایەوە، حیکایەتی چەقۆکێشەکانی شار، چیرۆکی پەنابەرەکان، سەربوردی ئەو کوردە داماوانەی لە هەموو جێگایەکی سەر زەویدا مرۆڤ وەک مەخلوقێکی بێنرخ و بێبەهرە سەیریاندەکات. دەستی دەخستە سەر دەستی سەوسەن و دەیگووت «کچم تۆ دونیات خۆشدەوێت، تۆ وات لە خەڵکێکی زۆری ئەم شارە کرد دونیایان خۆشبوێت... بەڵام لە خۆت نەپرسیوە ئاخۆ دونیا ئێمەی خۆشدەوێت، من نیوەی ئەم سەر زەوییەم بەپێ تەیکردوە، پێتدەڵێم، لە هەموو شوێنێکی دونیادا ئێمە وەک لەشێکی بۆگەن سەیردەکەن... من کە گەیشتمە کەنار دەریا و ژوورێکی بچکۆلانەم پەیداکرد، ئیتر وەستام، سەیرکردنی دەریا تاکە شتێک بوو ئارامی دەدامێ. چونکە کاتێک ئەم مەنگورە بچوک و پیر و ناجۆرە لە ڕۆخی دەریادا شان بە شان لەگەڵ خەڵکانی باڵابەرز و بەقەوامی میللەتانی تردا دەوەستا، هەستیدەکرد هەموو بەرامبەر گەورەیی ئەو ئاوە چەندە بچوکن... ئەوە زۆر دڵی مەنگوڕی خۆشدەکرد... ئەوە تەنیا شتێک بوو وەک کوردێک هەست بە یەکسانی بکات لەگەڵ بەشەرەکانی تری ئەم دونیایەدا. یوسف کەویاری گەورە دەیگووت «کە مرۆڤ لەم شارەدا لەدایکبوو، لاشەکەی لە هەر کوێیەک بنێژرێت، ڕۆحەکەی هەر لێرە دەمرێت»، گەر خۆم بە دونیادا سەفەرم نەکردبایە تێنەدەگەیشتم ئەو شەوە کامەرانی سەلما بۆ گەڕایەوە ئەم شارە، چەند ساڵ ئەو پرسیارەم لە خۆم کرد، بۆ کامەرانی سەلما فێڵی لێکردم و گەڕایەوە؟ دواجار زانیم کە کامەران نەیدەویست ڕۆحی لە جێگایەک و لەشی لە جێگایەکی تر بمرێت. لە ساڵانی دوورودرێژی سەفەردا ئەوە لە هەر شتێک زیاتر ترساندبووی، نەیدەویست جارێکی تر لەو ترسەدا بژی. وەک تۆ کچم... وەک تۆ... کە خۆت لەم کۆشکەدا دیلکردوە نەبا لەشت لەم شارەدا نوقم بێت و لە ڕۆحت ون ببێت».

فیکـرەت گوڵدانچـی دەیزانـی لەگـەڵ مردنـی دوا باڵنـدەدا، پەیوەنـدی سەوسـەن بـە جیهانـی گـەورەوە، بـەو دونیـا بەرینـەوە کـە لـە منداڵییـەوە عاشـقێتی دەپچڕێت. لـە کۆتایـی سـاڵی دووهەزاروحەوتـدا هەمـوو هەوڵـەکان بۆئەوەبـوون کـە تادەشـێت و دەکرێـت ژیانـی ئـەو چەنـد باڵندەیـەی مـاون درێژبکرێتـەوە. لـە سـەرەتای بەهـاری سـاڵی داهاتـوودا ئیـدی دەنگـی باڵنـدەکان لـەدەرەوە نەدەبیسـترا، لـە ناوەڕاسـتی بەهاریشـدا تەنیـا باڵندەیـەک کـە مابـوو، داڵێکـی گـەورە بـوو کـە نـاوی وەک داڵـی زیویـن ڕۆیشـتبوو. داڵـی زیویـن یەکێـک بـوو لـەو باڵندانـەی لـە قەفەزەکانـی خالیـد ئامووندا برینداربووبـوو، بـەڵام بـە کۆمەکـی دکتـۆر دڵشـاد مەترسـی مردنـی تێپەڕاندبـوو و ئێسـتا وەک دواهەمیـن تەیـری نـاو کـۆی قەفـەزەکان تەنیـا مابـووەوە. یەکێـک بـوو لـە هـەرە غەمگینتریـن باڵنـدەکان، کـە سـیازدە سـاڵ بـوو لـەم شـارەدا دەژیـا و یـەک یـەک مردنـی هەمـوو باڵندەکانـی بینیبـوو، ماڵاوایـی لـە هەمـوو هاوڕێکانـی کردبـوو. ئـەو چەنـد مانگـەی کـە بـە تەنیـا مایـەوە، هەمـوو دەیانزانـی کـە زۆر نابـات تەنهایـی و گەرمـا و بێدەنگـی دەیکوژێـت. لەسـەرەتای ئابـی ئـەو سـاڵەدا، لـە گەرمـای کوشـندە و بێئـاوی ئـەو وەرزەدا، بەیانییـەک فیکـرەت هەسـتا بـۆ ئـەوەی کەمێـک قسـە لەگـەڵ ئـەو داڵـەدا بـکات، بـەڵام وەک هەمـوو باڵندەکانـی دیکـە کـە بێدەنـگ و بێهـاوار و بێپەلەقاژەیەکـی ڕاسـتەقینە دەمـردن، مردبـوو. فیکـرەت کـە داڵەکـەی هێنایـە دەرێ و سـەیری ماڵـی گـەورەی باڵندەکانـی کـرد، هەمـوو قەفـەزەکان چۆڵبـوون... دەیەهـا قەفـەز کـە ئێسـتا یـەک لەسـەر یـەک وەسـتابوون و خاڵێتیـان دەنگێکـی قـورس و ترسـناکی لەوێـدا جێهێشـتبوو.

کـە هەواڵـی مردنـی دوا باڵنـدە لـە شـاردا بڵاوبـووەوە، هەمـوو دڵنیابوویـن بـەو مردنـە چیرۆکێـک کۆتایـی دەهـات کـە تەمەنـی لـە بیسـت سـاڵ زیاتـر بوو. ئێمـە عاشـقانی باڵنـدە غەمگینـە موقەدەسـەکان کـە زۆربەمـان وێنـەی باڵندەکانمـان لـە ئەلبومـی تایبەتیـدا هەڵگرتبـوو، هەستمانکرد لەگـەڵ مـ...

دوا باڵندەدا شار ناخۆشتر و تاریکتر و دوورتر لە جاران دەردەکەوێت... بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەستمانکرد باڵندەکان جۆرە پردێکیان لەنێوان ئێمەو جیهاندا دروستکردوە کە ئاسان ناڕوخێت. ئەو ڕۆژە کە دوا باڵندە مرد، کۆشکەکە لەدوورەوە هێمن و ئاسایی دەردەکەوت، لە ناویشەوە بێدەنگییەکی قورس باڵی بەسەر هەموو شتێکدا گرتبوو. پێش نیوەڕۆ هەر سێ پیرەمێردەکە بە غەمگینی هاتنەدەرێ و هەمووم‌انیان لە مردنی دوا باڵندە ئاگادارکردەوە، بە چایخانەکاندا گەڕان، بە بازاڕدا سوڕانەوە، دوکانی ناسیاو و هاوڕێ کۆنەکانیان بەسەرکردەوە... هەموو ئەوانەی هەواڵەکەیان نەبیستبوو بە کۆمەکی سێ پیرە پیاوەکە، بیستیان. ئەو ئێوارەیە هەموو کەمال یەڵدامان بینی کە چوو دوا باڵندە وەربگرێت و لەوسەر بە چاوی پڕ فرمێسکەوە هاتەدەرێ. ئەو بۆی باسکردین کە سەوسەن زۆر ئارام و لەسەرخۆ پێشوازی لێکردوە و پێیگوتووە کە چەندین ساڵە بیری لەم ساتە کردۆتەوە و خۆی بۆ ئامادەکردوە، لەبەرئەوە ئەم کارەساتەی کە ڕوویداوە شتێکی چاوەڕوان نەکراو نییە.

ئێوارەی ئەو ڕۆژە شتێکی نائاساییمان لە ماڵی گوڵدانچیدا نەبینی، دووجار هوزارمان بینی هاتەدەرێ و گەڕایەوە. شەو هەموو شتێک لە ماڵی گوڵدانچییدا ئارام بوو. ئەوە یەکەم شەو بوو دوای ئەو هەموو ساڵە ماڵەکە بێ چرکە و دەنگ و جریوەی باڵندەکان بخەوێت، ئێمە کە لەدوورەوە سەیری کۆشکەکەمان دەکرد، مانگمان دەبینی بە گەورەیی لەسەری دەدرەوشێتەوە. ئەو شەوە هوزار لەگەڵ ڕەفعەتی باوک و پروشەدا نەگەڕایەوە بۆ ماڵێ... بێئەوەی هیچ کەس پێیبزانێت یاخود بیبینێت بەیانی زوو لەگەڵ خانمی باڵندەکاندا لە ماڵ هاتنەدەرێ، سەوسەن نزیکی دوازدە ساڵ بوو پێی نەخستبووە ئەودیو دەرگاکەوە... ئەوە یەکەمجاربوو دوای ئەو ماوە درێژە پێبخاتە سەر شەقامی ئەودیو دەرگای خۆیان، سەیری لە گۆڕانی شار و ئەو خانووبەرە تازە و شەقامە نوێیانە هات کە

بە چۆڵی لەگەڵ هوزاردا پیادەڕۆیشتن، بەڵام وەک هەمیشە هەستی بە دڵتەنگییەکی قووڵ و خنکێنەر کرد. هوزار جانتایەکی چکۆلانە و بڕێک پارەی پێبوو کە سەوسەن ساڵ دوای ساڵ بۆی هەڵگرتبوو، دەفتەرێکی گەورەی ناونیشان و ژمارەی تەلەفوونی ئەو کەسانەی هەڵگرتبوو کە لە کۆشکی باڵندەکانەوە و بە کۆمەکی پەڕی ئەوان بەرەو دونیای دوور ڕۆیشتبوون. ئەو کەسانەی ساڵ دوای ساڵ و وەرز دوای وەرز ناونیشان و شوێن و نیگاری خۆیان بۆ خانم ناردبوو، پاسپۆرتێکی نوێی پێبوو کە تا ئێستا کەسمان نازانین چۆن پەیدایکردبوو. لە نزیک سەعات پێنج و نیوی بەیانیدا گەیشتنە نەقلیاتی گەورەی شار، شۆفێرێکی پیر لە تاکسییەکدا چاوەڕوانی ڕێبوارەکانی بەربەیانی دەکرد، بەڵام نەقلیاتەکە بە گشتی چۆڵ و بێنەفەر دەینواند. سەوسەن داوای لە پیرەمێردەکە کرد ئەو کوڕە گەنجەی تا نزیکترین خاڵی سەر سنووری ئێران بۆ بەرێت... گرنگ ئەوەبوو بگاتە سەر سنوور، ئیدی لەوێوە خۆی هەموو نەخشەکانی دونیای لەسەردا بوو، لە منداڵییەوە ساڵ دوای ساڵ و ڕێگا لەدوای ڕێگا هەموو دونیای لەبەربوو، گەنجترین گەڕاڵ بوو کە دووری هەموو شارەکانی دونیای لە یەکدی دەزانی، دەیزانی هەر شەقامێک لەم زەوییەدا بە چ جۆرە زەوی و بە ناو چ چەشنە باغێک و بە کێڵگەی چ جۆرە دەغڵێکدا دەڕوات. لەوێوە ئیتر پێویستی بە کۆمەکی کەس نەبوو، لەوێوە هەموو سەر زەمینماڵی خۆی بوو. بەر لەوەی شۆفێرەکە جانتای تەنیا میوانەکەی بخاتە سندوقەکەی پشتەوە، پوری باوەشی پیاکرد و ماچیکرد و گووتی «لە هەر کوێیەکی دونیا بوویت، نامە بۆ دایکت بنێرە... لە هەر شوێنێکی زەوییەوە توانیت قسە لەگەڵ دایکتدا بکەیت بیکە، لە هەر شوێنێکی دونیاوە توانیت شتێکی جوان بۆئەم شارە بنێریتەوە بینێرە. هەر ڕۆژێک زانیت کە ناتوانیت ئیتر سەفەربکەیت و بڕۆیت، لە جێگایەکدا دانیشە و چیرۆکی خۆت بۆ خەڵکی ئەم شارە بنوسەوە».

هەر دووکیان بە هێمنی سەیری یەکتریان کرد، هەر دووکیان قووڵ یەکتریان خۆشدەویست، هەردووکیان ڕەنگ پەڕیو و تەنها دەیاننواند، هەردووکیشیان نەگریان.

سەوسەن نزیکی سەعات شەشی بەیانی گەیشتەوە ماڵەوە، بێئەندازە شەکەت و کەنەفت بوو، بە هێمنی چوو بۆ ماڵی باڵندەکان، لەوێش هەموو شتێک بێدەنگ و غەمگین دیاربوو، کەمێک چووە ناو قەفەزەکان، تا ئێستا دەیتوانی بۆنی بەجێماوی هەندێک لە باڵندەکان بکات، بۆنی یادگارە بەجێماوەکانیان هەڵمژێت. پاش ئێستێک گەڕایەوە بۆ ناو کۆشک، ژووراو ژوور گەڕا... سەرسامبوو کە لەیەکێک لە ژوورە چەپەکەکاندا، بەو بەیانییە زووە ئاریان جەودەتی بینی بە جووتێک چاوی سوور و ماندوو بێخەوەوە ڕەسمدەکات، وای هەستکرد ئاریان چەند ڕۆژ بێت لەم ماڵەدا لەیادکرابێت و هەمووان لەویادا بیریان چووبێتەوە. ئاریان بەجۆرێک لە ناو ڕەنگ و نیگارکردندا نوقمبوو وەک شێت دەردەکەوت. سەوسەن بە هێمنی دەستی خستە سەرشانی و گووتی «ئاریان کاتی ئەوە هاتووە پشوویدەیت... کاتی ئەوە هاتووە هەموو پشوویدەین، تۆش دەبێت پشوویدەیت، ئاە چەندە تۆم ماندووکرد لەگەڵ خۆمدا، چەندە تۆم ماندووکرد». ئاریان پێشتر جۆرە ڕستەی وەهای لە زاری سەوسەن نەبیستبوو، بە سەرسامی سەیریکرد، بەجۆرێک شەکەت بوو نەیتوانی هیچ بڵێت، بەڵام هەر کەسێک لەویادا بووایە و ئەو نیگا سەرسام و قووڵ و شێتانەی ئاریانی بدیبایە هەموو ئەو شتانەی تیا دەخوێندەوە کە نزیکی بیست ساڵ بوو وای لەم کوڕە کردبوو نیگار بۆ ئەم خانمە بکات. بیست ساڵ بوو ئەویش لەسەفەرێکی دوور و قووڵ و بێبڕانەوەدا بوو لە پێناوی ئەم خانمەدا کە هەموو عومری بێدەنگ و سەرسام سەیریدەکرد و هیچی نەدەگووت. هەموو دەمانزانی ئەم کوڕە چەندە سەوسەنی خۆشدەوێت، هەمووش دەمانزانی چ پەیمانێک تامردن زمانی

بەستووە. ئەو بەیانییە ئاریان جانتاکەی پێچایەوە، دڵنیابوو جارێکی تر ناگەڕێتەوە بۆ ئەم کۆشکە بۆ ئەوەی نیگاربکات، بێئەوەی دوا نیگاری تا دوا فڵچە تەواوبکات، بۆیەکانی کۆکردەوە و بە چاوێکەوە کە پڕبوو لە فرمێسکی گەورە سەیری سەوسەنی کرد و جانتاکەی هەڵگرت و کەمێک لە ژوورەکان ڕاما و کەمێک سەیری باڵندە مۆمیاکانی کرد و وەک وێڵێک نەزانێت بۆ کوێ بچێت، کۆشکی باڵندەکانی بەجێهێشت.

لە سەعات شەشونیوی بەیانیدا سەوسەن چووە بەر ئاوێنەکە و ماوەیەک بە بێدەنگی قژی داهێنا، دواتر سەری لە فیکرەت گوڵدانچی و ساقی مەحمود و مەنگوڕی بابەگەورە دا کە هەر سێکیان لە خەوێکی قووڵی بەیانیدا نوقم بوون. سەری لە هەموو باڵندە مۆمیاکان دا، هەندێکیانی بە هێمنی ماچکرد، بۆنی بە هەندێکیانەوە کرد، دواتر سەرکەوتە سەرەوە و لە ژووری خەوتنەکەیدا دۆڵابی جلەکانی خۆی کردەوە، لەوێدا سەری سندوقێکی بچکۆلانەی کردەوە، سێ نامەی زۆر دێرینی دەرهێنا کە تەمەنێکی زۆر درێژیان هەبوو، سێ نامە کە وەک یەکەمین ڕۆژی ناردنیان نوێ دەیاننواند، وەک ئەوەی هەر ئەمڕۆ و بەر لە سەعاتێک نامەبەرێک هێنابێتنی، ئەو نامانەبوون کە پتر لە بیست ساڵ لەمەوبەر ڕازی بوونی داواکارەکانی بۆ سەوسەن گواستەوە، ڕۆژێک سەوسەن داوای لێکردن بڕۆن و سەفەربکەن. بە هێمنی چاوی لێکنا و بۆنی بە نامەکانەوە کرد، ئەوە یەکەمجاربوو هەستبکات کە کاغەزەکان بە ڕاستی بۆنێکی تایبەتیان لێدێت، بۆنی تێپەڕینی ژیان و بەباچوونی زەمان. لەسەرخۆ نامەکانی نا بە دڵییەوە و هەستا و بۆ ئەو ژوورە تایبەتەی دۆڵابی یادگارە تاڵەکانی تێدابوو چووە خوارێ، لەوێ دۆڵابەکەی کردەوە، نامەکانی خستە ناوی، جارێکی دی چووە سەرەوە و هەندێک لە کتێب و دەفتەرەکانی هوزاری هێنا و ئەوانیشی خستە ناو دۆڵابەکەوە. لەویادا کەمێک وەستا دەستی لە جلە کۆنەکانی نزاری برای دا، دەست

لـە جلـی خوێناوییەکانـی کامـەران دا و جارێکـی دی بۆنـی پێوەکـردەوە، ئـەو شوشـەی خۆڵەمێشـەی هەڵگـرت کـە پاشـماوەی ماڵـی سـاقی مەحمـود بـوو، دەسـتی لـەو دوو تاپـڕە کۆنـە دایـەوە کـە دەمـێ سـاڵ بـوو لەویـادا خەوتبـوون... دواجـار وەک ئـەوەی بۆنـی زەمانێکـی دوور لـە سـینەی خۆیـدا هەڵگرێـت بۆنـی بـە هەمـوو شـتەکانەوە کـرد و بـە حەسـرەتێکی نادیـارەوە دەرگای دۆلابەکـەی داخسـت و سـەرکەوتە سـەرەوە. لـە ژووری خەوتنەکـەی خۆیـدا ئەلبومـی وێنـەی هـەر سـێ داواکارەکـەی دەرهێنـا، پـەردەی هەمـوو پەنجەرەکانـی دادایـەوە، کۆتـری سـینە زامـداری خسـتە سـەر سـەرینەکەی خۆی، سـێ ئەلبومەکـەی خسـتە سەرسـنگی خـۆی و بـە ئارامـی پاڵکـەوت. پـاش کەمێـک هەسـتیکرد گوێـی لـە دەنگـی کۆترەکەیـە، وای هەسـتکرد لـە تاریکییەکـەدا بـە زیندوێتـی دەیبینێـت، کەمێـک بـە ماندوێتـی ڕامـا و هەسـتیکرد بـە ڕاسـتی کۆترەکـە دەجوڵێتـەوە، نـا بەڵکـو هەمـوو باڵنـدە مۆمیاکانـی دەبینـی لـەو دیـو دیوارەکانـەوە دەجوڵێنـەوە، هەسـتیکرد هەموویـان لـە هەمـوو ژوورەکانـدا زیندوودەبنـەوە، چاویکـردەوە و لـەو پـەڕی سەرسـامیدا هەمـوو ئـەو وێنانـەی ئاریانـی بینـی وەک جەنگـەڵ و درەخـت و کێڵگـە و دارسـتانی ڕاسـتەقینە دەکرێنـەوە. بینـی باڵنـدە مۆمیـاکان لـە جێگای خۆیـان دەفـڕن و خۆیـان دەکـەن بـە ئاسـمان و ئـاو و دارسـتانی نـاو نیگارەکانـدا، لـە نـاکاو بێئەنـدازە خۆشـحاڵ بـوو، بۆنێکـی خۆشـی دونیـا لـە هەمـوو لایەکـەوە خـۆی کـرد بـە ژوورەکەیـدا، بینـی کـە کۆترەکـەی تەنیشـتی دەفرێـت... بینـی تەمێکـی دەمەوبەیانـی چـڕ بـەڵام فێنـک ئابلۆقـەی دەدات، هەسـتیکرد دەنگێـک لـە پشـت ئـەو تەمـەوە بانگیـدەکات، نەیدەزانـی دەنگـی کێیـە... هەسـتیدەکرد ڕوخسـاری کەسـێک لـەو دیـو تەمەکـەوە دەردەکەوێـت و بانگیـدەکات، بـۆ یەکەمجـار لـە ژیانیـدا ئارەزوویەکـی گـەورەی هەبـوو، قـووڵ و دوور بـە نـاو ئـەو جەنگەڵـەدا بـڕوات، بـە نـاو ئـەو تەمـەدا ڕۆبچێت... دەیویسـت بزانێـت ئـەو دەنگـە کێیـە کـە لـەو دیـو درەختەکانـەوە، لەوێ

ئاوەکانەوە بانگیدەکات، دەیویست بزانێت باڵندەکان بۆ کوێ فڕین... لە جێگاکەی خۆی هەڵدەستا، ڕوناکییەکی نادیار لەو دیو تەمەکانەوە ڕایدەکێشا، ڕوخساری کەسێکی دەبینی کە نەیدەزانی کامەرانی سەلمایە، مەنسور ئەسرینە یاخود خالید ئاموونە؟ لە دڵەوە دەیویست دوای تەلیسمی ئەو تارماییە نادیارە بکەوێت، کە لە بەردەمیدا دەڕۆیشت و زیاتر و زیاتر بەرەو ناو جەنگەڵێکی دوور و گوێ ئاوێکی نەناسراو ڕایدەکێشا، بەڵام سەوسەن دەیویست ئەم پیاوە ببینێت... دەشیویست بزانێت باڵندەکان دوای مردن بۆ کوێ دەفڕن... دەڕۆیشت و دڵنیابوو کە گەیشتە قووڵایی ئیتر ناتوانێت بگەڕێتەوە... باڵندەکان و تارماییەکان و ئاوەکان ڕایاندەکێشا، جەنگەڵ بە دەنگەکانی و هەوا بە فێنکی و درەختەکان بە بۆنی خۆیان دەیانبرد... ئێستێکی دەکرد و دەیویست بگەڕێتەوە، دەیویست وەرگەڕێت و بچێتەوە سەر جێگاکەی خۆی، بەڵام نا... نەیدەتوانی بگەڕێتەوە، کە ئاوڕی دەدایەوە کۆشکەکەی لە تەمێکی دوورو چڕدا دەبینی، دەستێکی نهێنی بەرەو پێشەوە پاڵی پێوەدەنا... دەستێکی نهێنی بەرەو جێگایەک پاڵی پێوەدەنا کە باڵندەکان بەسەر سەریدا و لە نزیکییەوە و لە پێشییەوە بەرەو ئەوێ دەفڕین... ئێستا دڵنیابوو قووڵ بەرەو شوێنێک دەڕوات کە پێشتر نەیبینیوە، جێگایەک دەتوانێت لەوێ بۆنی هەموو گوڵەکانی دونیا بکات و گوێ لە دەنگی هەموو باڵندەکان بگرێت... ئەمجارە بێئەوەی بیریکاتەوە... بێئەوەی پێویستی بەوە بێت دوودڵ بێت بەرەو ناو ئەو تەمە ڕۆیشت... تەمێک کە تا زیاتر بە ناویدا ڕۆدەچوو ڕۆشن و ڕۆشنتر دەبووەوە... بێئەوەی بترسێت دوای پۆلی ئەو باڵندانە کەوت کە پێشی دەکەوتن... بێئەوەی بترسێت دوای ئەو تارماییە کەوت کە پێشی دەکەوت. ئێستا دڵنیابوو بەرەو جێگایەک دەڕوات هەموو ئەو شتانەی تیا دەبینێتەوە کە زۆر زۆر بیریاندەکات. بە هێمنی ڕۆیشت و هەستیکرد جیها...

هەموو جیهان بانگیدەکات... هەستیکرد جیهان هەموو جیهان بەرەو ناخی خۆی داوەتیدەکات، هەستیکرد جیهان، هەموو جیهان دەرگاکانی خۆی یەک یەک بۆ دەکاتەوە... ئیدی بە خێراییەکی ئەوتۆ دەڕۆیشت پێشتر بەخۆیەوە نەبینیبوو... ئێستا ڕایدەکرد و ڕایدەکرد... تا زیاتریش ڕایدەکرد کۆشکی غەمگینی باڵندەکان لەو دیو تەمەوە کەمتر و کەمتر و کەمتر دەردەکەوت. تا زیاتر ڕایدەکرد، زیاتر دڵنیادەبوو کە ئیدی ناتوانێت جارێکی دی هەرگیز بگەڕێتەوە.

کتێبە چاپکراوەکانی ئەندێشە

ناوی کتێب	ناوی نووسەر	ناوی وەرگێڕ
١. بنەڕەتەکانی فەلسەفە	د. حەمید عەزیز	
٢. کورد لەدیدی		
ڕۆژهەڵاتناسەکانەوە	د. فەرهاد پیربالْ	
٣. ڕێبازە ئەدەبییەکان	د. فەرهاد پیربالْ	
٤. نەتەوەی زێرابەکان	جەبار جەمال غەریب	
٥. ناسیۆنالیزم و ناسیۆنالیزمی		
کوردی	د. جەعفەر عەلی	
٦. سۆفیزم و کاریگەری لەسەر		
بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی...	د. جەعفەر عەلی	
٧. مەحوی لەنێوان زاهیریی		
ت و باتینییەت و ...	د. ئەحمەدی مەلا	
٨. نهێنییەکانی ژیان	ئۆشۆ	ئازاد بەرزنجی
٩. کورتیلەیەک لە	ستیڤن هۆوکینگ	حوسەین حوسەینی
مێژووی کات	لیۆنارد ملۆدیتۆ	د. هیوا عومەر
١٠. کۆشک	فرانتس کافکا	عەتا نەهایی
١١. فەصلول مەقال	ئیبن ڕوشد	مەریوان عەبدول
١٢. شۆڕشی ئەیلوول لەبەڵگەنامە		
نهێنییەکانی ئەمریکادا	وریا ڕەحمانی	

١٣. دەسەڵات و جیاوازی	مەریوان وریا قانیع	
١٤. لە چ ئێستایەکدا دەژین	مەریوان وریا قانیع	
١٥. شوناس و ئاڵۆزی	مەریوان وریا قانیع	
١٦. دین و دونیا	مەریوان وریا قانیع	
١٧. سیاسەت و دونیا	مەریوان وریا قانیع	
١٨. کتێب و دونیا	مەریوان وریا قانیع	
١٩. دواهەمین هەناری دونیا	بەختیار عەلی	
٢٠. ئێوارەی پەروانە	بەختیار عەلی	
٢١. جەمشید خانی مامم	بەختیار عەلی	
٢٢. مەرگی تاقانەی دووەم	بەختیار عەلی	
٢٣. کەشتی فریشتەکان (١)	بەختیار عەلی	
٢٤. کەشتی فریشتەکان (٢)	بەختیار عەلی	
٢٥.شاری موسیقارە سپییەکان	بەختیار عەلی	
٢٦. سێوی سێهەم	بەختیار عەلی	
٢٧. لە دیارەوە بۆ نادیار	بەختیار عەلی	
٢٨. وەک باڵندەی ناو جەنگەڵە ترسناکەکان	بەختیار عەلی	
٢٩. چێژی مەرگدۆستی	بەختیار عەلی	
٣٠. ئەی بەندەری دۆست، ئەی کەشتی دوژمن	بەختیار عەلی	
٣١. مەعریفە و ئیمان	بەختیار عەلی هێمن قەرەداخی	
٣٢. دۆزی کورد لە بازنەی پەیوەندییەکانی ئەمریکاو...	گۆران ئیبراهیم صاڵح	
٣٣. سەمەرقەند (چ٢)	ئەمین مەعلوف	د. ئەحمەدی مەلا

٣٤. وێستگەیەک لە گەشتێکی فەلسەفی	فاروق ڕەفیق	
٣٥. ئەخلاقناسی	تەحسین حەمە غریب	
٣٦. گەشەسەندنی ڕامیاری...	د. ک. پێسچانی	د. ئارام عەلی
٣٧. مێژووی کۆنی کورد (چ٢)	د. جەمال ڕەشید	
	د. فەوزیە ڕەشید	ملکۆ کەلاری
٣٨. منداڵانی گەڕەک	هیوا قادر	
٣٩. مرۆڤی یاخی	ئەلبێر کامۆ	ئازاد بەرزنجی
٤٠. پەیوەندییە سیاسییەکانی نێوان هەرێم و دەوڵەتانی...	هێرش جەوهەر مەجید	
٤١. مێژووی گۆڕانکاری کۆمەڵایەتی و سیاسی... (چ٢)	فریشتە نورائی	هەورامان فەریق کەریم
٤٢. سلێمانی لەنێوان ساڵانی (١٩٤٥-١٩٥٨)	توانا ڕەشید کەریم	
٤٣. شاری سلێمانی (١٤ی تەموزی ١٩٥٨-١٧ی تەموزی ١٩٦٨)	هەوراز جەوهەر مەجید	
٤٤. کتێبی پەراوێزنووسان	عەتا محەمەد	
٤٥. فیکر و دونیا (بەرگی ١)	مەریوان وریا قانیع	
٤٦. فیکر و دونیا (بەرگی ٢)	مەریوان وریا قانیع	
٤٧. دین و دونیا (چ٢)	مەریوان وریا قانیع	
٤٨. کتێب و دونیا (چ٢)	مەریوان وریا قانیع	
٤٩. کۆمەڵگەی ڕەش	د. عادل باخەوان	
٥٠. زستانێکی درێژ	کولم تویبێن	دلاوەر قەرەداغی
٥١. فرانسیسکۆس قەدیسی من	نیکۆس کازانتزاکیس	دلاوەر قەرەداغی
٥٢. ئاهەنگی تەگەکە	ماریۆ بارگاس یۆسا	جەلیل کاکەوەیس

٥٣. شەوی لیشبۆنە	ئێریش ماریا ڕیمارک	کەریم پەڕەنگ
٥٤. من و ئەو	ئەلبێرتۆ مۆرافیا	کارزان عەلی
٥٥. میرنامە	جان دۆست	سەباح ئیسماعیل
٥٦. ڕوخسارە بەندکراوەکەم	لەتیفە	ڕووناک شوانی
٥٧. قەپێلک	مستەفا خەلیفە	هەورامان وریا قانع
٥٨. خەونی پیاوە ئێرانییەکان کەوتنی بۆرە قەڵا	ماردین ئیبراهیم	
٥٩. گرگن	پێر لاگەرکڤیست	خەبات عارف
٦٠. ١٩٨٤	جۆرج ئۆروێل	حەکیم کاکەوەیس
٦١. سوور و ڕەش	ستانداڵ	سیامەند شاسواری
٦٢. دەستنووسە دۆزراوەکەی ئەکرا	پاولۆکۆیلۆ	سیروان مەحمود
٦٣. جادەی مێخەک (١)	دلاوەر قەرەداغی	
٦٤. جادەی مێخەک (٢)	دلاوەر قەرەداغی	
٦٥. ئێوارستان	پێر لاگەرکڤیست	خەبات عارف
٦٦. دارستانی نەرویجی	هاروکی موراکامی	تارا شێخ عوسمان
٦٧. ئێوارەی پەروانە (چ٦)	بەختیار عەلی	
٦٨. شاری مۆسیقارە سپییەکان (چ٣)	بەختیار عەلی	
٦٩. مەرگی تاقانەی دووەم (چ ٥)	بەختیار عەلی	
٧٠. کۆشکی باڵندە غەمگینەکان (چ٢)	بەختیار عەلی	
٧١. تا ماتەمی گوڵ.. تا خوێنی فریشتە (چ٣)	بەختیار عەلی	
٧٢. سێوی سێهەم (چ٣)	بەختیار عەلی	
٧٣. ئاوڕەکەی ئۆرفیۆس	بەختیار عەلی	
٧٤. غەزەلنوس و باغەکانی خەیاڵ (چ٢)	بەختیار عەلی	

٧٥. ئەی بەندەری دۆست، ئەی کەشتی دوژمن (چ٢)	بەختیار عەلی	
٧٦. دواهەمین هەناری دونیا (چ٥)	بەختیار عەلی	
٧٧. ئێمەی پەنابەر	کۆمەڵێ نووسەر	
٧٨. گرەوی بەختی هەڵاڵە (چ٢)	عەتا نەهایی	
٧٩. عێراقییەک لە پاریس	سەمۆئێل شەمعون	سەباح ئیسماعیل
٨٠. جیهانی سۆفیا و فەرهەنگی سۆفیا (چ٤)	یۆستاین گاردەر	بەهرۆز حەسەن
٨١. کچەی پرتەقاڵ (چ٣)	یۆستاین گاردەر	بەهرۆز حەسەن
٨٢. لە ئاوێنەیەکدا، لە نهێنییەکدا (چ٢)	یۆستاین گاردەر	بەهرۆز حەسەن
٨٣. کچی بەڕێوەبەری سێرک (چ٢)	یۆستاین گاردەر	بەهرۆز حەسەن
٨٤. نهێنی یاری کاغەز (چ٢)	یۆستاین گاردەر	بەهرۆز حەسەن
٨٥. مایا (چ٢)	یۆستاین گاردەر	بەهرۆز حەسەن
٨٦. ئینسایکلۆپیدیایەکی مێژوویی وێنەدار	کۆمەڵێ نووسەر	هەورامان وریا قانع
٨٧. کێشەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا	د. حامد مەحمود عیسا	زرار عەلی
٨٨. دوالیزمی دژیەک لە هۆنراوەلیریکییەکانی مەولانای ڕۆمی و مەولەوی تاوەگۆزی دا	لهۆن قادر	
٨٩. فەلسەفەی ئایین (چ٢)	ئازاد قەزاز	
٩٠. سایکۆپۆلیتیک (چ٢)	ئازاد قەزاز	
٩١. خۆت بناسە	ئازاد قەزاز	
٩٢. مەسیح لە خاچ دەدەنەوە (چ٢)	نیکۆس کازانتزاکیس	دلاوەر قەرەداغی

٩٣. قەدەغەشکێنی (چ٢) مەولود ئیبراهیم حەسەن
٩٤. گەڕان بەدوای نەمرییدا (چ٢) مەولود ئیبراهیم حەسەن
٩٥. پێکهاتەی ئەفسانەی کوردی (چ٢) مەولود ئیبراهیم حەسەن
٩٦. فەلسەفەی بوون د. محەمەد کەمال
٩٧. وەک ڕووبارە بەخووڕەکە پاولۆکۆیلۆ سیروان مەحمود

Bachtyar Ali Mohamed

Koşkî Bálinde Xemgînekan

١٠٠٠٠ دینار